

Regeringens proposition

2002/03:110

Lag om elektronisk kommunikation, m.m.

Prop.
2002/03:110

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 20 mars 2003

Göran Persson

Ulrica Messing
(Näringsdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås en lag om elektronisk kommunikation. Den nya lagen skall ersätta nuvarande telelag (1993:597) och lag (1993:599) om radiokommunikation. Lagen skall gälla elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster med tillhörande installationer och tjänster samt annan radioanvändning. Lagen skall dock inte vara tillämplig på innehåll som överförs i elektroniska kommunikationsnät med hjälp av elektroniska kommunikationstjänster.

Målet för telepolitiken föreslås ersättas med mål för sektorn elektronisk kommunikation. Dessa skall innebära att enskilda och myndigheter skall få tillgång till effektiva och säkra elektroniska kommunikationer.

Den föreslagna lagen skall utgå från en allmän plikt att anmäla verksamhet som innebär ett kommersiellt tillhandahållande av allmänna kommunikationsnät och allmänt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänster. Förslaget innebär en utvidgning av anmälningsplikten i förhållande till telelagen. Exempelvis omfattas vissa Internetoperatörer och de som tillhandahåller rundradionät av den nya anmälningsplikten.

Användning av radiosändare och nummer ur en nationell nummerplan föreslås alltjämt kräva särskilt tillstånd, medan kravet på teletillstånd föreslås upphöra. Den dubbla tillståndsplikten som i dag gäller för mobiltelefoni enligt telelagen och lagen om radiokommunikation upphör därmed.

Det dubbla prövningsförfarandet föreslås bibehållas för utsändningar till allmänheten av ljudradio- och TV-program. Sådana sändningar kommer alltså även fortsättningsvis att kräva tillstånd enligt radio- och TV-lagen (1996:844).

Tillstånd att använda radiosändare föreslås alltså avse en viss radioanvändning. Också i övrigt anknyter den katalog av villkor som ett tillstånd kan förenas med i allt väsentligt till vad som gäller enligt lagen om radiokommunikation.

Antalet tillstånd som beviljas i ett frekvensutrymme föreslås kunna begränsas, om det är nödvändigt för att garantera en effektiv användning av radiofrekvenser. I sådant fall skall tillstånd normalt beviljas efter allmän inbjudan till ansökan. Som grund för tillståndsprövningen skall ligga antingen ett jämförande urvalsförfarande (s.k. skönhetstävling) eller ett anbudsförfarande där det pris sökanden är villig att betala för tillståndet skall vara utslagsgivande (auktion) eller en kombination av dessa förfaranden.

Tillstånd att använda radiosändare eller nummer skall få överlåtas (s.k. andrahandshandel).

Förslaget innebär att den myndighet som regeringen bestämmer fortlöpande skall fastställa produkt- och tjänstemarknader, särskilt geografiska marknader, som har sådana särdrag att det kan vara motiverat att införa skyldigheter enligt lagen. EG-kommissionens rekommendation om relevanta produkt- och tjänstemarknader samt riktlinjer för marknadsanalyser och bedömning av betydande marknadsinflytande skall därvid beaktas. Beslut skall fattas efter ett särskilt samrådsförfarande.

De marknader som fastställts skall fortlöpande analyseras. För varje marknad skall det tas ställning till om det råder effektiv konkurrens. Marknadsanalyserna skall utföras utifrån konkurrensrättsliga principer och med hjälp av konkurrensrättslig metodik. Om det inte råder effektiv konkurrens, skall företag med betydande inflytande på marknaden identifieras och åläggas en eller flera skyldigheter ur en särskild katalog. Denna innefattar bl.a. samtrafikskyldighet och skyldighet att lämna andra former av tillträde samt priskontroll gentemot slutkund.

Ett företag skall enligt förslaget anses ha ett betydande inflytande på en viss marknad om det, antingen enskilt eller tillsammans med andra, har en ställning av sådan ekonomisk styrka att det i betydande utsträckning kan uppträda oberoende av sina konkurrenter, sina kunder och i sista hand av konsumenterna.

Någon allmän samtrafikskyldighet föreslås inte i den nya lagen. Förutom sådana tillträdesskyldigheter som en operatör med betydande inflytande på den relevanta marknaden får åläggas, föreslås att den som kontrollerar tillträde till slutanvändare får förpliktas att bedriva samtrafik eller vidta annan åtgärd som krävs för att säkerställa att slutanvändare kan nå varandra.

När det gäller de samhällsomfattande tjänsterna innebär den nya lagen inte några större förändringar jämfört med dagens reglering på teleområdet.

Den föreslagna lagen innehåller vidare bestämmelser till skydd för konsumenter och andra slutanvändare samt bestämmelser om integritetsskydd.

Slutligen finns bestämmelser i den nya lagen om tillsyn och prövning av ärenden.

Vissa ändringar föreslås vidare i lagen (1998:31) om standarder för sändning av TV-signaler.

Lagarna föreslås träda i kraft den 25 juli 2003.

I propositionen föreslås också att riksdagen godkänner ändring av konventionen om inrättandet av ett europeiskt radiokommunikationskontor (ERO) till att avse inrättandet av ett europeiskt kommunikationskontor (ECO).

Prop. 2002/03:110

1	Förslag till riksdagsbeslut.....	9
2	Lagtext.....	10
2.1	Förslag till lag om elektronisk kommunikation	10
2.2	Förslag till lag om införande av lagen (2003:000) om elektronisk kommunikation	42
2.3	Förslag till lag om ändring i rättegångsbalken.....	46
2.4	Förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)...	47
2.5	Förslag till lag om ändring i lagen (1998:31) om standarder för sändning av TV-signaler.....	49
2.6	Förslag till lag om ändring i radio- och TV-lagen (1996:844).....	53
2.7	Förslag till lag om ändring i lagen (2000:121) om radio- och teleterminalutrustning.....	54
3	Ärendet och dess beredning.....	56
4	Bakgrund	58
4.1	Inledning	58
4.2	Marknadens utveckling.....	58
4.2.1	Telekommunikation	58
4.2.2	Massmedier	63
5	Den nya EG-regleringen.....	64
5.1	Ramdirektivet.....	65
5.2	Auktorisationsdirektivet.....	66
5.3	Tillträdesdirektivet.....	67
5.4	Direktivet om samhällsomfattande tjänster (USO-direktivet).....	68
5.5	Direktivet om integritet och elektronisk kommunikation.....	69
5.6	Radiospektrumbeslutet.....	70
5.7	Konkurrensdirektivet	71
5.8	Riktlinjer för marknadsanalyser och bedömning av betydande marknadsinflytande	71
5.9	Rekommendation om relevanta produkt- och tjänstemarknader	72
6	Nuvarande reglering	73
6.1	EG:s telereglering	73
6.2	EG:s TV-reglering.....	78
6.3	Yttrandefrihetsgrundlagen	80
6.4	Konkurrenslagen (1993:20)	83
6.5	Telelagen (1993:597)	84
6.6	Lagen (1993:599) om radiokommunikation	87
6.7	Radio- och TV-lagen (1996:844).....	89
6.8	Lagen (1998:31) om standarder för sändning av TV-signaler	91
6.9	Övrig lagstiftning	93
7	Politiska mål	95
7.1	Den nya EG-regleringens målsättning	95
7.2	Gällande ordning.....	96

7.3	Allmänpolitisk bedömning av området för elektronisk kommunikation	99
7.4	Målen för sektorn elektronisk kommunikation.....	101
8	Regleringsstruktur	105
9	Utgångspunkter för genomförandet av det nya EG-regelverket....	110
10	En ny lag om elektronisk kommunikation.....	111
11	Lagens syfte m.m.....	114
12	Lagens tillämpningsområde och innehåll	116
13	Marknadstillträde m.m.	119
13.1	Anmälningsplikt m.m.....	119
13.2	Undantag från anmälningsplikten	124
13.3	Standarder	124
13.4	Maritima avräkningsorgan	125
14	Rätt att använda radiosändare.....	127
14.1	Utgångspunkter för regleringen	127
14.2	Svensk frekvensplan	130
14.3	Tillståndskrav.....	132
14.3.1	Undantag från tillståndsplikten.....	132
14.3.2	Tillståndsprövning	134
14.3.3	Inbjudningsförfarande.....	138
14.3.4	Krav på radioanvändning.....	144
14.4	Villkor	146
14.5	Giltighetstid för tillstånd och villkor.....	151
14.6	Störningar.....	152
15	Rätt att använda nummer.....	155
15.1	Nationella nummerplaner.....	155
15.2	Tillstånd att använda nummer.....	158
15.3	Villkor som är fogade till tillstånd att använda nummer	160
15.4	Inbjudningsförfarande.....	162
16	Överlåtelse av tillstånd att använda radiosändare eller nummer ..	163
17	Samtrafik och andra former av tillträde.....	165
17.1	Definitioner	165
17.2	Allmänna skyldigheter och skyldigheter som kan åläggas ett företag i fråga om tillträde	168
17.3	Särskilt om tillträde till accessnät	185
17.4	Särskilt om tillträde till elnät.....	189
17.5	Ersättningsfrågor.....	193
17.6	Ledningsrätt	203
18	Tjänster till slutanvändare	205
18.1	Vad som avses med samhällsomfattande tjänster	205
18.2	Tillhandahållande och finansiering av samhälls- omfattande tjänster	216
18.3	Kontroll av utgifter.....	220
18.4	Nummerportabilitet.....	225
18.5	Prefixval och förval av nätoperatör.....	229
18.6	Reglering av tjänster som riktar sig mot slutkunder	231

18.7	Hyrda förbindelser	233
18.8	Särskilda rättigheter för abonnenter m.m.....	233
18.9	Abonnentupplysning	237
18.10	Nätets driftsäkerhet	239
18.11	Det gemensamma europeiska larmnumret.....	244
19	Integritetsskydd	248
19.1	Inledning	248
19.2	Definitioner och förhållandet till personuppgiftslagen ...	248
19.3	Säkerhet.....	250
19.4	Skydd för hemligheten för elektroniska meddelanden ...	252
19.5	Behandling av cookies m.m.	255
19.6	Behandling av trafikuppgifter	257
19.7	Behandling av lokaliseringssuppgifter	260
19.8	Ospecificerade räkningar, nummerpresentation och automatisk vidarekoppling.....	262
19.9	Undantag som gäller nummerpresentation och lokaliseringssuppgifter i vissa fall	263
19.10	Abonnentförteckningar	264
19.11	Tillämpningen av vissa bestämmelser i dataskyddsdirektivet.....	266
19.12	Hemlig teleavlyssning och teleövervakning	267
19.13	Tystnadsplikt och föreskriftsrätt	271
20	Marknadsanalys samt samrådsförfarande och annan handläggning	272
20.1	Marknadsanalys och identifiering av företag med betydande inflytande på marknaden	272
20.2	Samråd	278
20.3	Handläggningstider i vissa fall.....	283
20.4	Informationsskyldighet m.m.	284
21	Avgifter m.m.	287
21.1	Avgifter	287
21.2	Ersättning	291
21.3	Beredskapsavgift.....	292
22	Tillsyn m.m.....	294
22.1	Bakgrund och utgångspunkter	294
22.2	Tillsynsmyndighetens uppgifter och befogenheter	297
22.3	Tvistlösning.....	301
22.4	Konsumenttvister	306
23	Överklagande.....	307
24	Vissa TV- och radiorelaterade frågor	309
24.1	Vidaresändningsplikt ("must carry")	309
24.2	System för villkorad tillgång m.m.	312
24.3	Elektronisk programguide (EPG)	316
24.4	Tillämpningsprogram (API).....	317
25	Myndighetsorganisationen	322
26	Ikraftträdande och övergångsbestämmelser	336

27	Sveriges anslutning till ett europeiskt kommunikationskontor (ECO)	343	Prop. 2002/03:110
28	Ekonomiska konsekvenser	345	
29	Konsekvenser för små företag	349	
30	Författningskommentar	354	
30.1	Förslaget till lag om elektronisk kommunikation	354	
30.2	Förslaget till lag om införande av lagen (2003:000) om elektronisk kommunikation	409	
30.3	Förslaget till lag om ändring i lagen (1998:31) om standarder för sändning av TV-signaler	411	
30.4	Förslaget till lag om ändring i lagen (2000:121) om radio- och teleterminalutrustning	413	
Bilaga 1	Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/21/EG av den 7 mars 2002 om ett gemensamt regelverk för elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster (ramdirektiv)	414	
Bilaga 2	Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/20/EG av den 7 mars 2002 om auktorisation för elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster (auktorisationsdirektiv)	432	
Bilaga 3	Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/19/EG av den 7 mars 2002 om tillträde till samtrafik mellan elektroniska kommunikationsnät och tillhörande faciliteter (tillträdesdirektiv)	444	
Bilaga 4	Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/22/EG av den 7 mars 2002 om samhällsomfattande tjänster och användares rättigheter avseende elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster inom sektorn för elektronisk kommunikation (direktiv om samhällsomfattande tjänster)	458	
Bilaga 5	Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/58/EG av den 12 juli 2002 om behandling av personuppgifter och integritetsskydd inom sektorn för elektronisk kommunikation (direktiv om integritet och elektronisk kommunikation)	485	
Bilaga 6	Europaparlamentets och rådets beslut nr 676/2002/EG av den 7 mars 2002 om ett regelverk för radiospektrumpolitiken i Europeiska gemenskapen (radiospektrumbeslut)	496	
Bilaga 7	Utredningens lagförslag	502	
Bilaga 8	Förteckning över remissinstanser som har yttrat sig över e-komutredningens delbetänkande Lag om elektronisk kommunikation (SOU 2002:60)	540	
Bilaga 9	Förteckning över remissinstanser som har yttrat sig över e-komutredningens delbetänkande Myndighetsfrågor m.m. (SOU 2002:109)	541	

Bilaga 10	Lagrådsremissens lagförslag	542	Prop. 2002/03:110
Bilaga 11	Lagrådets yttrande	588	
Bilaga 12	Instrument amending the Convention for the Establishment of the European Radiocommunications Office (ERO).....	601	
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 20 mars 2003	620	
	Rättsdatablad.....	621	

Regeringen föreslår att riksdagen

dels antar regeringens förslag till

1. lag om elektronisk kommunikation,
2. lag om införande av lagen (2003:000) om elektronisk kommunikation,
3. lag om ändring i rättegångsbalken,
4. lag om ändring i sekretesslagen (1980:100),
5. lag om ändring i lagen (1998:31) om standarder för sändning av TV-signaler,
6. lag om ändring i radio- och TV-lagen (1996:844),
7. lag om ändring i lagen (2000:121) om radio- och teleterminalutrustning,
dels godkänner vad regeringen föreslår om
8. mål för sektorn elektronisk kommunikation och att målet för telepolitiken upphör att gälla (avsnitt 7.4),
9. ändring av konventionen om inrättandet av ett europeiskt radio-kommunikationskontor (ERO) till att avse inrättandet av ett europeiskt kommunikationskontor (ECO) (avsnitt 27).

2 Lagtext

2.1 Förslag till lag om elektronisk kommunikation

Härigenom föreskrivs¹ följande.

1 kap. Allmänna bestämmelser

Inledande bestämmelser

1 § Bestämmelserna i denna lag syftar till att enskilda och myndigheter skall få tillgång till säkra och effektiva elektroniska kommunikationer och största möjliga utbyte vad gäller urvalet av elektroniska kommunikationstjänster samt deras pris och kvalitet.

Syftet skall uppnås främst genom att konkurrensen och den internationella harmoniseringen på området främjas. Samhällsomfattande tjänster skall dock alltid finnas tillgängliga på för alla likvärdiga villkor i hela landet till överkomliga priser.

Vid lagens tillämpning skall särskilt beaktas elektroniska kommunikationers betydelse för yttrandefrihet och informationsfrihet.

2 § Åtgärder som vidtas med stöd av denna lag får inte vara mer ingripande än som framstår som rimligt och skall vara proportionella med hänsyn till lagens syfte och de övriga intressen som anges i 1 §.

3 § Den myndighet som regeringen bestämmer skall ta emot anmälningar, pröva ansökningar, besluta om skyldigheter och i övrigt pröva frågor och handlägga ärenden samt utöva tillsyn enligt denna lag eller enligt föreskrifter meddelade med stöd av lagen.

---

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/19/EG av den 7 mars 2002 om tillträde till och samtrafik mellan elektroniska kommunikationsnät och tillhörande faciliteter (tillträdesdirektiv) (EGT L 108, 24.4.2002, s. 7, Celex 32002L0019), Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/20/EG av den 7 mars 2002 om auktorisation för elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster (auktorisationsdirektiv) (EGT L 108, 24.4.2002, s. 21, Celex 32002L0020), Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/21/EG av den 7 mars 2002 om ett gemensamt regelverk för elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster (ramdirektiv) (EGT L 108, 24.4.2002, s. 33, Celex 32002L0021), Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/22/EG av den 7 mars 2002 om samhällsomfattande tjänster och användares rättigheter avseende elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster (direktiv om samhällsomfattande tjänster) (EGT L 108, 24.4.2002, s. 51, Celex 32002L0022) samt Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/58/EG av den 12 juli 2002 om behandling av personuppgifter och integritetsskydd inom sektorn för elektronisk kommunikation (direktiv om integritet och elektronisk kommunikation) (EGT L 201, 31.7.2002, s. 37, Celex 32002L0058).

4 § Denna lag gäller elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster med tillhörande installationer och tjänster samt annan radioanvändning.

Lagen är inte tillämplig på innehåll som överförs i elektroniska kommunikationsnät med hjälp av elektroniska kommunikationstjänster.

5 § Bestämmelserna i denna lag ersätter inte föreskrifter om prövning enligt annan lag.

6 § Förutom bestämmelserna i denna lag finns det i radio- och TV-lagen (1996:844) bestämmelser om sändningar av ljudradio- och TV-program som är riktade till allmänheten och avsedda att tas emot med tekniska hjälpmedel.

Om utrustning finns bestämmelser i lagen (2000:121) om radio- och teleterminalutrustning.

Definitioner

7 § I lagen avses med

abonment: den som har ingått avtal med en leverantör av allmänt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänster om tillhandahållande av sådana tjänster,

abonmentupplysning: förvärvsmässig verksamhet för upplysning om abonmentuppgifter till allmänheten eller för förmedling av abonmentuppgifter för sådant ändamål,

allmänt kommunikationsnät: elektroniskt kommunikationsnät som helt eller huvudsakligen används för att tillhandahålla allmänt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänster,

allmänt telefontät: elektroniskt kommunikationsnät som används för att tillhandahålla allmänt tillgängliga telefonitjänster och som möjliggör överföring av tal, telefaxmeddelanden, datakommunikation och andra former av kommunikation mellan nätanslutningspunkter,

användare: den som använder eller efterfrågar en allmänt tillgänglig elektronisk kommunikationstjänst,

elektronisk kommunikationstjänst: tjänst som vanligen tillhandahålls mot ersättning och som helt eller huvudsakligen utgörs av överföring av signaler i elektroniska kommunikationsnät,

elektroniskt kommunikationsnät: system för överföring och i tillämpliga fall utrustning för koppling eller dirigering samt andra resurser som medger överföring av signaler, via tråd eller radiovågor, på optisk väg eller via andra elektromagnetiska överföringsmedier oberoende av vilken typ av information som överförs,

lokaliseringssuppgift: uppgift som behandlas i ett elektroniskt kommunikationsnät och som visar den geografiska positionen för terminalutrustningen för en användare,

nätanslutningspunkt: fysisk punkt vid vilken en abonnent ansluts till ett allmänt kommunikationsnät,

nödsamtal: samtal till samhällets alarmeringstjänst via ett nummer inom fastställd nummerplan för telefoni,

operatör: den som innehar eller på annat sätt råder över ett allmänt kommunikationsnät eller tillhörande installation,

radioanläggning: anordning som möjliggör radiokommunikation eller bestämning av position, hastighet eller andra kännetecken hos ett föremål genom sändning av radiovågor (radiosändare) eller mottagning av radiovågor (radiomottagare),

radiokommunikation: överföring, utsändning eller mottagning av tecken, signaler, skrift, bilder, ljud eller meddelanden av varje slag med hjälp av radiovågor,

radiovågor: elektromagnetiska vågor med frekvenser från 9 kilohertz till 3 000 gigahertz som breder ut sig utan särskilt anordnad ledare,

samtal: förbindelse för överföring av tal som medger tvåvägs-kommunikation i vad som för användaren uppfattas som realtid,

samtrafik: fysisk och logisk sammankoppling av allmänna kommunikationsnät för att göra det möjligt för användare att kommunicera med varandra eller få tillgång till tjänster som tillhandahålls i näten,

skadlig störning: störning som äventyrar funktionen hos en radionavigationstjänst eller någon annan säkerhetstjänst, eller som på annat sätt allvarligt försämrar, hindrar eller upprepat avbryter en radiokommunikationstjänst som fungerar i enlighet med gällande bestämmelser, inbegripet störning av befintliga eller planerade tjänster på nationellt tilldelade frekvenser,

slutanvändare: användare som inte tillhandahåller allmänna kommunikationsnät eller allmänt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänster,

telefonitjänst: elektronisk kommunikationstjänst som innebär möjlighet att ringa upp eller ta emot samtal via ett eller flera nummer inom en nationell eller internationell nummerplan, inklusive nödsamtal,

tillhörande installation: anordning, funktion eller annat som inte utgör men har samband med en elektronisk kommunikationstjänst eller ett elektroniskt kommunikationsnät, och som möjliggör eller stöder den tjänsten eller tillhandahållande av tjänster via det nätet.

Kommunikationsverksamhet i krig m.m.

8 § Är Sverige i krig eller krigsfara eller råder det sådana utomordentliga förhållanden som är föranledda av att det är krig utanför Sveriges gränser eller av att Sverige har varit i krig eller krigsfara, får regeringen meddela de föreskrifter om elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster med tillhörande installationer och tjänster samt annan radioanvändning som behövs med hänsyn till landets försvar eller säkerhet i övrigt.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om den fredstida planeringen för totalförsvarets behov av elektroniska kommunikationer under sådana förhållanden som anges i första stycket.

9 § Den som tillhandahåller elektroniska kommunikationsnät eller elektroniska kommunikationstjänster av särskild betydelse från allmän synpunkt får förpliktas att på visst sätt beakta totalförsvarets behov av elektronisk kommunikation under höjd beredskap.

2 kap. Anmälan

1 § Allmänna kommunikationsnät av sådant slag som vanligen tillhandahålls mot ersättning eller allmänt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänster får endast tillhandahållas efter anmälan till den myndighet som regeringen bestämmer (tillsynsmyndigheten).

2 § För verksamhet som enbart består i att överföra signaler via tråd för utsändning till allmänheten av program i ljudradio eller annat som anges i 1 kap. 1 § tredje stycket yttrandefrihetsgrundlagen behöver någon anmälan enligt 1 § inte göras.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, tillsynsmyndigheten får meddela föreskrifter om ytterligare undantag från anmälningsplikten enligt 1 §.

3 § Den som bedriver verksamhet som är anmälningspliktig enligt 1 § skall tillämpa sådana standarder som Europeiska gemenskapernas kommission angivit som obligatoriska i en förteckning som offentliggjorts i Europeiska gemenskapernas officiella tidning.

4 § Den som är anmäld enligt 1 § är skyldig att utan dröjsmål anmäla om verksamheten upphör.

5 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om erkännande av operatör enligt bestämmelser antagna av den internationella teleunionen.

6 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får besluta i fråga om registrering av maritima avräkningsorgan enligt bestämmelser antagna av den internationella teleunionen samt meddela de föreskrifter som behövs för registreringen.

3 kap. Rätt att använda radiofrekvenser och nummer

Radiosändare

Tillstånd att använda radiosändare

1 § För att här i landet eller på ett svenskt fartyg eller luftfartyg utomlands få använda en radiosändare krävs tillstånd enligt bestämmelserna i detta kapitel.

2 § Om användningen av frekvensutrymme samt villkoren och förfarandet för beviljande av tillstånd att använda radiosändare har harmoniserats i enlighet med internationella avtal som Sverige har anslutit sig till eller bestämmelser antagna med stöd av Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, skall den som har beviljats sådant tillstånd anses ha tillstånd enligt 1 §.

3 § Krav på tillstånd enligt 1 § gäller inte för Polisen, Försvarmakten, Försvarets radioanstalt och Försvarets materielverk, vid verksamhet som verket bedriver på uppdrag av Försvarmakten eller Försvarets radioanstalt.

Efter hörande av Försvarmakten beslutar den myndighet som regeringen bestämmer om tilldelning av radiofrekvenser för Försvarmakten, Försvarets radioanstalt och Försvarets materielverk samt om de ytterligare villkor som behövs. När det gäller Polisen beslutar den myndighet som regeringen bestämmer i sådana frågor efter hörande av Rikspolisstyrelsen.

4 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från tillståndsplikt enligt 1 §. Därvid får föreskrivas villkor om att den radioanläggning där sändaren ingår skall uppfylla bestämda tekniska krav samt i övrigt sådana villkor som anges i 11 § 1–5, 7–10 och 12.

Undantag enligt första stycket får tidsbegränsas, varvid 12 § andra stycket har motsvarande tillämpning.

5 § Den som enligt 3 § eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av 4 § är undantagen från tillståndsplikt skall vid tillämpning av denna lag anses ha tillstånd enligt 1 §.

6 § Tillstånd att använda radiosändare skall beviljas, om

1. det kan antas att radiosändaren kommer att användas på ett sådant sätt att risk för otillåten skadlig störning inte uppkommer,

2. radiosändaren, tillsammans med avsedd radiomottagare, är så beskaffad i tekniskt hänseende att den uppfyller rimliga krav på en effektiv frekvensanvändning och på möjligheten att verka i en miljö som den är avsedd för,

3. radioanvändningen utgör en effektiv användning av frekvensutrymmet,

4. det kan antas att radioanvändningen inte kommer att hindra sådan radiokommunikation som är särskilt viktig med hänsyn till den fria åsiktsbildningen,

5. radioanvändningen inte kommer att ta i anspråk frekvensutrymme som behövs för att upprätthålla en rimlig beredskap för utveckling av befintliga och nya radioanvändningar eller frekvensutrymme för vilket radioanvändningen har harmoniserats i enlighet med internationella avtal som Sverige har anslutit sig till eller bestämmelser antagna med stöd av Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen,

6. det kan antas att radioanvändningen inte kommer att inkräkta på det frekvensutrymme som behövs för verksamhet som avses i 3 §, och

7. det inte med hänsyn till att sökanden tidigare har fått tillstånd återkallat eller något annat liknande förhållande finns skäl原因 anledning att anta att radiosändaren kommer att användas i strid med tillståndsvillkoren.

Tillstånd att använda radiosändare för utsändningar som kräver tillstånd enligt annan lag eller enligt bestämmelser meddelade med stöd av annan lag, får meddelas endast om sådant tillstånd föreligger.

7 § Antalet tillstånd som beviljas inom ett frekvensutrymme får begränsas, om det är nödvändigt för att garantera en effektiv användning av radiofrekvenser. Ett beslut att begränsa antalet tillstånd skall omprövas så snart det finns anledning till det.

8 § När det uppkommer fråga om att meddela tillstånd att använda radiosändare för nya eller väsentligt ändrade radioanvändningar och det kan antas att det frekvensutrymme som kan avsättas för verksamheten inte är tillräckligt för att ge tillstånd åt alla som vill och skulle kunna bedriva sådan verksamhet, skall prövning ske efter allmän inbjudan till ansökan, om inte särskilda skäl föranleder annat. Detsamma gäller när det frekvensutrymme som avsatts för en viss radioanvändning utökas eller på annat sätt medger att ytterligare tillstånd meddelas.

Första stycket gäller inte sådan radioanvändning som

1. huvudsakligen avser utsändning till allmänheten av program i ljudradio eller annat som anges i 1 kap. 1 § tredje stycket yttrandefrihetsgrundlagen,

2. är avsedd för privat bruk, eller

3. uteslutande avser verksamhet som bedrivs i syfte att tillgodose allmän ordning och säkerhet.

Prövning enligt första stycket skall ske efter ett jämförande urvalsförfarande, efter ett anbudsförfarande där det pris sökanden är villig att betala för tillståndet skall vara utslagsgivande eller efter en kombination av dessa förfaranden.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om innehållet i en allmän inbjudan enligt första stycket och om förfarande enligt tredje stycket.

9 § Tillstånd att använda radiosändare skall avse en viss radioanvändning. Tillstånd att använda radiosändare för viss radioanvändning och tillstånd att använda enskilda radiosändare inom denna användning får meddelas vid skilda tillfällen.

10 § Ett tillstånd som avser digital utsändning till allmänheten av program i ljudradio eller annat som anges i 1 kap. 1 § tredje stycket yttrandefrihetsgrundlagen får förenas med rätt att använda radiosändaren för annan användning, motsvarande högst tjugo procent av den digitala kapaciteten i frekvensutrymmet. Detta gäller dock endast om villkor enligt 3 kap. 2 § 8 radio- och TV-lagen (1996:844) inte uppställts för motsvarande sändningstillstånd och det i övrigt inte inverkar menligt på konkurrensen.

11 § Tillstånd att använda radiosändare får förenas med villkor om

1. det frekvensutrymme som tillståndet avser,

2. vilken eller vilka elektroniska kommunikationstjänster eller slag av elektroniska kommunikationsnät eller tekniker som tillståndet avser,

3. täckning och utbyggnad inom landet,

4. antennens och i övrigt radiosändarens beskaffenhet,

5. det geografiska område inom vilket en mobil radiosändare får användas,

6. var antennen till en fast radiosändare skall vara belägen,
7. kompetenskrav för den som skall handha radioanläggningen,
8. skyldighet för sökanden att dela frekvensutrymme med annan,
9. sådant som i enlighet med beslut om en harmoniserad användning av radiofrekvenser skall uppställas som villkor när den som skall tilldelas radiofrekvens har utsetts i enlighet med internationella avtal eller bestämmelser antagna med stöd av Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen,
10. skyldigheter som följer av tillämpliga internationella avtal i fråga om användning av frekvenser,
11. åtaganden som har gjorts i samband med beviljande av tillstånd enligt 8 §, samt
12. annat som krävs för att säkerställa ett faktiskt och effektivt frekvensutnyttjande.

12 § Tillstånd skall beviljas för en bestämd tid. Giltighetstiden för tillståndsvillkor får vara kortare än tillståndstiden.

När giltighetstiden för tillstånd och tillståndsvillkor bestäms skall särskilt beaktas

1. framtida förändringar i radioanvändningen,
2. den tid som sändaren är avsedd att användas,
3. den tekniska utveckling som kan väntas,
4. den tid som krävs för att uppnå ett rimligt ekonomiskt utbyte av utrustningen, och
5. sådant tillstånd som enligt 6 § andra stycket utgör förutsättning för tillstånd att använda radiosändare.

Åtgärder mot störningar

13 § Om det uppkommer skadlig störning, skall tillståndshavaren omedelbart se till att störningen upphör eller i möjligaste mån minskar, om inte störningen är tillåten. Detsamma gäller den som använder en radiomottagare som stör användningen av en annan radiomottagare.

14 § Elektriska eller elektroniska anläggningar som, utan att vara radioanläggningar, är avsedda att alstra radiofrekvent energi för kommunikationsändamål i ledning eller för industriellt, vetenskapligt, medicinskt eller något annat liknande ändamål, får användas endast i enlighet med föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om förbud mot att inneha elektriska eller elektroniska anläggningar som inte omfattas av första stycket och som, utan att vara radioanläggningar, är avsedda att sända radiovågor.

Nummerplaner

15 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får fastställa nationella nummerplaner för elektronisk kommunikation och meddela föreskrifter om planerna och deras användning. Planerna skall vara utformade så att elektroniska kommunikationsnät och elektroniska kommunikationstjänster kan nås på ett likvärdigt sätt.

16 § Den som bedriver verksamhet som är anmälningspliktig enligt 2 kap. 1 §, eller tillhandahåller elektroniska kommunikationstjänster i samtrafik med den som bedriver sådan verksamhet, är skyldig att följa fastställda nummerplaner.

17 § Den som tillhandahåller en allmänt tillgänglig telefonitjänst skall kunna hantera alla samtal till det europeiska nummerutrymmet 3883.

18 § Den som fastställer nationella nummerplaner skall hålla dessa allmänt tillgängliga, utom i fråga om uppgifter för vilka sekretess gäller enligt 2 kap. 2 § sekretesslagen (1980:100).

Tillstånd att använda nummer

19 § Nummer ur en nationell nummerplan får användas endast efter tillstånd. Tillstånd skall avse serier av nummer eller enskilda nummer.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om principerna för tilldelning av nummer.

20 § Den som har tilldelats en nummerserie får inte diskriminera andra som tillhandahåller elektroniska kommunikationstjänster i fråga om vilka nummer som ger tillträde till tjänster i näten.

21 § Tillstånd att använda nummer får förenas med villkor om

1. vilket slag av tjänst som numret skall användas för,
2. faktiskt och effektivt utnyttjande av numret,
3. skälig giltighetstid med förbehåll för eventuella ändringar i den nationella nummerplanen,
4. åtaganden som har gjorts i samband med att tillstånd beviljats enligt 22 §, och

5. skyldigheter som följer av tillämpliga internationella avtal i fråga om användning av nummer.

Nummer av betydande ekonomiskt värde

22 § Tillstånd att använda nummer av betydande ekonomiskt värde får beviljas efter allmän inbjudan till ansökan. Ett sådant tillstånd skall beviljas efter

1. ett jämförande urvalsförfarande,

2. ett anbudsförfarande där det pris sökanden är villig att betala för tillståndet skall vara utslagsgivande,
3. ett förfarande med slumpmässig tilldelning, eller
4. en kombination av förfaranden enligt 1–3.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om innehållet i en allmän inbjudan och om förfarande enligt första stycket.

Överlåtelse av tillstånd

23 § Tillstånd eller del av tillstånd att använda radiosändare eller nummer får överlåtas efter medgivande från den myndighet som meddelat tillståndet. Sådant medgivande skall lämnas, om

1. förvärvaren uppfyller de krav som ställts på sökanden i samband med att tillståndet meddelades,
2. det inte finns skäl att anta att överlåtelsen inverkar menligt på konkurrensen,
3. överlåtelsen inte leder till ändrad användning av radiofrekvenserna, om denna är harmoniserad enligt bestämmelser antagna med stöd av Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, och
4. det inte finns något annat särskilt skäl mot det.

Förvärvaren övertar överlåtarens rättigheter och skyldigheter enligt denna lag för tiden efter medgivandet. Vid överlåtelse av del av tillstånd skall den överlåtna delen anses som ett nytt tillstånd.

Vid medgivandet får myndigheten meddela de nya eller ändrade villkor som överlåtelsen föranleder.

En överlåtelse i strid med denna paragraf är utan verkan.

4 kap. Samtrafik och andra former av tillträde

Skyldighet att förhandla om samtrafik m.m.

1 § En operatör av ett allmänt kommunikationsnät är skyldig att förhandla om samtrafik med den som tillhandahåller eller avser att tillhandahålla allmänt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänster.

2 § Den som i samband med förhandling som avses i 1 § får del av uppgifter om ett annat företags affärs- och driftsförhållanden får inte obehörigen föra vidare eller utnyttja det han fått del av eller tillgång till. I det allmännas verksamhet tillämpas sekretesslagen (1980:100).

Särskilda skyldigheter

3 § Den som kontrollerar tillträde till slutanvändare får förpliktas att mot marknadsmässig ersättning bedriva samtrafik eller vidta annan åtgärd som krävs för att säkerställa att slutanvändare kan nå varandra.

4 § En operatör som enligt 8 kap. 7 § har ett betydande inflytande på en viss marknad, skall i enlighet med 8 kap. 6 § åläggas en eller flera av de skyldigheter som anges i 5–12 §§. En sådan förpliktelse skall syfta till att skapa effektiv konkurrens.

En sådan operatör får även i andra fall än som anges i detta kapitel åläggas en skyldighet om tillträde, om det finns synnerliga skäl för det och åtgärden godkänns av Europeiska gemenskapernas kommission.

5 § En operatör som avses i 4 § får förpliktas att i ett referens-erbjudande eller på annat sätt offentliggöra specificerade uppgifter om

1. redovisning,
2. tekniska specifikationer,
3. nätegenskaper,
4. villkor för tillhandahållande och användning,
5. prissättning, eller
6. andra förhållanden som behövs för insyn i fråga om samtrafik och andra former av tillträde.

Ett beslut om förpliktelse enligt första stycket skall innehålla besked om vilka uppgifter som skall tillhandahållas, hur detaljerade dessa skall vara samt på vilket sätt de skall offentliggöras.

Operatören får förpliktas att ändra en uppgift, om det är nödvändigt för att den skall stämma överens med en skyldighet som har beslutats enligt detta kapitel.

Ett beslut enligt första eller tredje stycket får förenas med vite.

6 § En operatör som avses i 4 § får förpliktas att tillämpa icke-diskriminerande villkor i sin verksamhet. En sådan skyldighet skall särskilt säkerställa att

1. operatören under likvärdiga omständigheter tillämpar likvärdiga villkor mot andra som tillhandahåller likvärdiga tjänster, samt
2. de tjänster och den information som operatören erbjuder andra tillhandahålls på samma villkor och med samma kvalitet som gäller för operatörens egna tjänster eller för dotterbolags eller samarbetspartners tjänster.

7 § En operatör som avses i 4 § får förpliktas att särredovisa och rapportera specificerad verksamhet med anknytning till samtrafik och andra former av tillträde. En sådan skyldighet kan avse att operatören skall tillämpa en öppen prissättning för andra operatörer och för intern överföring eller tillhandahålla en myndighet sin redovisning, inbegripet uppgifter om intäkter från annan.

8 § En operatör som avses i 4 § får förpliktas att uppfylla rimliga krav på tillträde till och användning av nät och tillhörande installationer i syfte att tillhandahålla elektroniska kommunikationstjänster. En sådan skyldighet kan avse att operatören skall

1. ge annan tillträde till specificerade nätdelar och tillhörande installationer,
2. förlänga ett redan beviljat tillträde till tillhörande installationer,
3. erbjuda andra operatörer specificerade tjänster för återförsäljning,

4. bevilja tillträde till tekniska gränssnitt, protokoll och annan nyckel-teknik som är nödvändig för samverkan mellan tjänster,
5. erbjuda samlokalisering eller andra möjligheter till gemensamt utnyttjande av tillhörande installationer,
6. erbjuda specificerade tjänster som krävs för att säkerställa samverkan mellan tjänster ända fram till slutanvändarna,
7. erbjuda tillträde till driftstödssystem eller liknande programsystem som krävs för att garantera en sund konkurrens när det gäller tillhandahållande av tjänster, eller
8. bedriva samtrafik eller i övrigt vidta åtgärder så att nät eller tillhörande installationer kan förbindas.

9 § En förpliktelse enligt 8 § som avser tillträde till ett allmänt telefonnät mellan en korskoppling eller likvärdig anslutningspunkt och abonnentens fasta nätanslutningspunkt skall, om nätet där består av en parakabel av metall, förenas med skyldighet att offentliggöra ett sådant referenserbjudande som anges i 5 §. Erbjudandet skall innehålla de uppgifter som avses i artikel 9.4 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/19/EG av den 7 mars 2002 om tillträde till och samtrafik mellan elektroniska kommunikationsnät och tillhörande faciliteter (tillträdesdirektiv)². Beslutet om skyldighet att offentliggöra ett referenserbjudande får förenas med vite.

10 § Vid tillämpning av 8 § skall särskilt beaktas

1. den tekniska och ekonomiska bärkraften för användning och installation av alternativa nätdelar eller tillhörande installationer, med hänsyn tagen till marknadsutvecklingen samt art och typ av samtrafik och andra former av tillträde,
2. den tillgängliga kapaciteten,
3. de risker som en nyinvestering medför för ägaren till nät eller tillhörande installationer,
4. behovet av att värna konkurrensen på lång sikt,
5. berörda immateriella rättigheter,
6. intresset av gränsöverskridande tjänster inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, och
7. nätets funktion och tekniska säkerhet.

11 § En operatör som avses i 4 § får förpliktas att iaktta kostnads-täckning eller tillämpa kostnadsorienterad eller annan prissättning för specificerade typer av samtrafik och andra former av tillträde. Detta får ske om en marknadsanalys enligt 8 kap. 5 § visar att en brist på effektiv konkurrens innebär att operatören kan ta ut överpriser eller använda prispress på ett sätt som missgynnar slutanvändarna.

En förpliktelse enligt första stycket kan även avse skyldighet för operatören att tillämpa en viss kostnadsredovisningsmetod. En sådan förpliktelse skall förenas med skyldighet att göra en beskrivning av metoden tillgänglig för allmänheten. Kostnadernas huvudkategorier och reglerna för kostnadsfördelningen skall framgå av beskrivningen.

² EGT L 108, 24.4.2002, s. 7 (Celex 32002L0019).

Den som har förpliktats att kostnadsorientera sin prissättning skall visa att priserna är rättvisa och skäliga med hänsyn till kostnaderna och får åläggas skyldighet att justera sina priser.

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om den metod som skall tillämpas för beräkning av kostnadsorienterade priser, om vilka faktorer som skall läggas till grund för beräkningen och på vilket sätt detta skall ske.

12 § Vid tillämpning av 11 § skall hänsyn tas till den investering som gjorts av operatören. En sådan skyldighet som anges i 11 § skall utformas så att operatören får en rimlig avkastning på kapitalinvesteringen.

Övriga bestämmelser

13 § En operatör får inte förpliktas att tillämpa olika villkor för likvärdiga tjänster.

En skyldighet som gäller tillträde skall vara knuten till de tjänster som faktiskt tillhandahålls, om inte annat följer av villkor som beslutats enligt 3 kap. 11 §.

14 § En operatör får även i annat fall än enligt 8 § 5 förpliktas att mot marknadsmässig ersättning tillhandahålla samlokalisering eller andra möjligheter till gemensamt utnyttjande av egendom eller annat, om det krävs för att skydda miljö, folkhälsa eller allmän säkerhet eller för att uppnå mål för fysisk planering.

5 kap. Tjänster till slutanvändare m.m.

Samhällsomfattande tjänster

1 § Om det behövs för att nedanstående samhällsomfattande tjänster skall finnas tillgängliga till överkomliga priser, får den som bedöms lämplig för det förpliktas att till överkomligt pris

1. uppfylla rimliga krav på anslutning till det allmänna telefontätet till en fast nätanslutningspunkt i stadigvarande bostad eller fast verksamhetsställe åt var och en som begär det,

2. uppfylla rimliga krav på tillgång till allmänt tillgängliga telefoni-tjänster till en fast nätanslutningspunkt i stadigvarande bostad eller fast verksamhetsställe åt var och en som efterfrågar denna tjänst,

3. i en abonnentförteckning, som skall uppdateras årligen, göra uppgifter om samtliga telefonabonnemang tillgängliga i den utsträckning de inte omfattas av sekretess eller tystnadsplikt enligt lag,

4. tillhandahålla en fullständig upplysningstjänst avseende telefonabonnemang i den utsträckning uppgifterna som tillhandahålls inte omfattas av sekretess eller tystnadsplikt enligt lag,

5. tillhandahålla telefonautomater i en omfattning som i fråga om kvalitet, antal och geografisk utbredning tillgodoser allmänhetens behov, eller

6. tillhandahålla funktionshindre tillgång till tjänster enligt 2–5 i samma utsträckning och på likvärdiga villkor som för andra slutanvändare och tillgodose funktionshindrades behov av särskilda sådana tjänster.

Tillgång till samhällsomfattande tjänster skall tillförsäkras genom upphandling av staten om det är särskilt påkallat med hänsyn till kostnaderna för tillhandahållande av tjänsten eller nätet.

2 § Den som enligt 1 § skall tillhandahålla en tjänst får åläggas skyldighet att inom viss tid nå särskilda prestandamål. Denna tid får inte understiga tre månader.

En anslutning enligt 1 § första stycket 1 skall vara utformad så att slutanvändare kan utföra och ta emot lokala, nationella och internationella samtal, telefax och datakommunikation med en viss angiven lägsta datahastighet som medger funktionell tillgång till Internet.

Regeringen får meddela föreskrifter om datahastighet enligt andra stycket.

3 § Den som enligt 1 § första stycket 2 skall tillhandahålla tillgång till allmänt tillgängliga telefonitjänster skall på begäran av en abonnent avgiftsfritt spärra vissa typer av utgående samtal eller nummer.

Den som enligt 1 § första stycket 3 eller 4 skall tillhandahålla abonnentförteckningar och upplysningstjänster skall behandla erhållen information på ett icke-diskriminerande sätt.

4 § Den som enligt 1 § skall tillhandahålla en tjänst får i tillämpliga fall åläggas skyldighet att

1. kostnadsfritt avbryta en allmänt tillgänglig telefonitjänst till fast nätanslutningspunkt, om fordran mot abonnenten överstiger ett belopp som är angivet av abonnenten på förhand och abonnenten inte begär att tjänsten ändå skall tillhandahållas,

2. tillämpa gemensamma taxor för hela landet eller tillämpa ett visst högsta pris,

3. göra det möjligt för konsumenter att på förhand betala för anslutning till det allmänna telefontätet och för användning av allmänna telefonitjänster, samt

4. tillåta konsumenter att betala för anslutning till det allmänna telefontätet genom betalningar som är fördelade över tiden.

Taxor som avses i första stycket 2 skall göras allmänt tillgängliga.

En abonnent skall i samband med att avtal träffas om tillhandahållande av allmänt tillgängliga telefonitjänster informeras om sin rätt enligt första stycket 1 och skall under löpande avtalsperiod ha rätt att kostnadsfritt ändra angivet belopp. Att tjänsten avbryts skall inte hindra abonnenten från att ringa nödsamtal eller andra avgiftsfria samtal.

5 § En tjänst enligt 1 § får inte tillhandahållas på villkor som innebär att abonnenterna tvingas att betala för något som inte är nödvändigt för tjänsten.

6 § Den som enligt 1 § skall tillhandahålla en viss tjänst skall hålla information om de prestanda som har uppnåtts vid tillhandahållandet av

tjänsten allmänt tillgänglig, om inte annat följer av bestämmelser om sekretess eller annat integritetsskydd.

Prop. 2002/03:110

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om information enligt första stycket.

Allmänna skyldigheter

7 § Den som tillhandahåller en allmänt tillgänglig telefonitjänst skall

1. se till att tjänsten och det allmänna telefonnätet till fast nätanslutningspunkt uppfyller rimliga krav på god funktion och teknisk säkerhet samt på uthållighet och tillgänglighet vid extraordinära händelser i fredstid,

2. medverka till att nödsamtal utan avbrott kan förmedlas avgiftsfritt för användaren,

3. i den mån det är tekniskt genomförbart, tillhandahålla den som mottar nödsamtal lokaliseringssuppgifter,

4. på villkor som är rättvisa, kostnadsorienterade och icke-diskriminerande tillgodose varje rimlig begäran om att lämna ut abonnentuppgifter som inte omfattas av sekretess eller tystnadsplikt enligt lag till den som bedriver eller avser att bedriva abonnentupplysning,

5. avgiftsfritt tillhandahålla en abonnent specificerade telefonräkningar som gäller användning av ett allmänt telefonnät till fast nätanslutningspunkt eller därtill hörande allmänt tillgängliga telefonitjänster, om inte abonnenten har begärt att räkningen skall vara ospecificerad,

6. se till att slutanvändare från andra stater inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet kan nå svenska nummer, vars sifferstruktur saknar geografisk betydelse, om det är tekniskt och ekonomiskt genomförbart och den uppringde abonnenten inte av kommersiella skäl har valt att begränsa tillträdet för uppringande från vissa geografiska områden, och

7. i verksamheten ta hänsyn till funktionshindrades behov av särskilda tjänster.

Samtal som är avgiftsfria för den uppringande abonnenten får inte anges på dennes telefonräkning.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om på vilket sätt skyldigheterna skall fullgöras och om undantag från skyldigheterna.

8 § Den som tillhandahåller telefonautomater som är tillgängliga för allmänheten skall se till att nödsamtal från automaterna förmedlas avgiftsfritt och utan krav på betalningsmedel.

9 § Den som tillhandahåller allmänt tillgängliga telefonitjänster skall se till att telefonnätet medger att en abonnent kan behålla sitt telefonnummer vid byte av tjänsteleverantör. Om abonnenten begär det, skall telefonnummer som används för en sådan tjänst överlämnas till annan för att denne skall tillhandahålla tjänsten. Ett nummer vars sifferstruktur har geografisk betydelse behöver överlämnas endast för tillhandahållande av telefonitjänst inom samma geografiska område (riktnummerområde).

Första stycket gäller inte överlämnande av telefonnummer mellan nät som tillhandahåller tjänster till en fast respektive en mobil nätanslutningspunkt.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, tillsynsmyndigheten får meddela föreskrifter om på vilket sätt skyldigheterna skall fullgöras och om undantag från skyldigheterna samt får, i enskilda fall, medge undantag från skyldigheterna, om det finns särskilda skäl.

10 § Ersättning för att överlämna telefonnummer enligt 9 § får grundas endast på driftskostnaden för överlämnandet.

Den som har överlämnat ett telefonnummer har endast rätt till ersättning för den driftskostnad som utgörs av ökade trafik kostnader för ett meddelande till telefonnumret. Sådan ersättning får tas ut endast från den som den anropande abonnenten har ingått avtal med om förmedling av meddelandet.

Den som överlämnar telefonnummer har inte rätt till ersättning från abonnenten för överlämnandet.

11 § Den som överlämnar ett telefonnummer enligt 9 § skall till den som tillsynsmyndigheten bestämmer genast lämna de uppgifter som är nödvändiga för dirigering av meddelande till telefonnumret. Andra uppgifter som kan vara direkt eller indirekt hänförliga till en fysisk person än uppgifter om telefonnummer och om den som tillhandahåller berörda allmänt tillgängliga telefonitjänster får inte lämnas utan samtycke från personen.

Myndigheten får utse någon att i en databas sammanställa sådana uppgifter som avses i första stycket och lämna dem till den som tillhandahåller allmänt tillgängliga telefonitjänster, i den mån denne behöver uppgifterna för dirigering av samtal, och andra som myndigheten bestämmer. Den utsedda databasoperatören skall i förhållande till den som tillhandahåller allmänt tillgängliga telefonitjänster tillämpa villkor som är konkurrensneutrala och får ta ut den ersättning som är skälig med hänsyn till kostnaderna.

Bestämmelserna i denna lag gäller i tillämpliga delar för den databasverksamhet som avses i andra stycket.

Särskilda skyldigheter för företag med betydande inflytande på en marknad

12 § Den som enligt 8 kap. 7 § har ett betydande inflytande på marknaden för tillhandahållande av anslutning till och användning av allmänna telefnät till fast nätanslutningspunkt skall ge sina abonnenter tillgång till tjänster som erbjuds av andra som tillhandahåller allmänt tillgängliga telefonitjänster och som operatören bedriver samtrafik med, genom

1. ett prefix för val av operatör för enstaka samtal, och
2. ett förval med möjlighet för abonnenten att välja bort förvalet vid enstaka samtal.

Ersättning för ändring av förval får grundas endast på driftskostnaderna och får inte debiteras abonnenten.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om på vilket sätt skyldigheterna skall fullgöras och om undantag från skyldigheterna.

13 § Den som enligt 8 kap. 7 § har ett betydande inflytande på en viss slutkundsmarknad får, om skyldighet enligt 12 § eller skyldigheter som kan åläggas enligt 4 kap. 3 och 4 §§ är otillräckliga, i enlighet med 8 kap. 6 § förpliktas att vidta en lämplig åtgärd. En sådan förpliktelse kan avse att

1. tillämpa ett visst högsta eller lägsta pris,
2. inte vidta konkurrenshindrande åtgärder, eller
3. inte göra en tjänst som kan tillhandahållas fristående beroende av att även någon annan tjänst tillhandahålls.

14 § Om en marknadsanalys enligt 8 kap. 6 § visar att det inte råder effektiv konkurrens på marknaden för tillhandahållandet av hela eller delar av det minimiutbud av hyrda förbindelser som fastställts i en förteckning över standarder i Europeiska gemenskapernas officiella tidning, får den som enligt 8 kap. 7 § har ett betydande inflytande på den marknaden i hela eller delar av landet förpliktas att

1. under likvärdiga omständigheter tillämpa likvärdiga villkor mot andra som tillhandahåller likvärdiga tjänster,
2. tillhandahålla hyrda förbindelser till andra på samma villkor och med samma kvalitet som gäller för operatörens egna tjänster eller för dotterbolags eller samarbetspartners tjänster,
3. utforma och använda en lämplig kostnadsredovisningsmetod,
4. offentliggöra tekniska egenskaper,
5. offentliggöra taxor, periodiska hyresavgifter och övriga kostnader samt ange om dessa är differentierade, eller
6. offentliggöra leveransvillkor.

Taxor och leveransvillkor som offentliggjorts enligt första stycket 5 eller 6 får inte ändras utan tillstånd från den myndighet som regeringen bestämmer.

Särskilda rättigheter för abonnenter m.m.

Avtal m.m.

15 § Ett avtal mellan en slutanvändare och den som tillhandahåller elektroniska kommunikationstjänster eller anslutning till ett allmänt telefonnät skall innehålla uppgifter om

1. leverantörens namn och adress,
2. de tjänster som tillhandahålls,
3. den kvalitetsnivå som erbjuds,
4. leveranstiden,
5. de underhållstjänster som erbjuds,
6. detaljerade priser och taxor,
7. hur information om gällande taxor och underhållsavgifter kan erhållas,

8. avtalets löptid,
9. villkoren för förlängning och upphörande av tjänsten,
10. villkoren för förlängning och uppsägning av avtalet,
11. villkoren för ersättning om tjänster inte tillhandahålls enligt avtalet, och
12. hur ett tvistlösningsförfarande för konsumenter utanför domstol inleds.

16 § Om den som tillhandahåller abonnenter elektroniska kommunikationstjänster vill ändra avtalet skall abonnenten underrättas om ändringen minst en månad innan den träder i kraft. En abonnent som inte godtar de nya villkoren får säga upp avtalet utan att därvid drabbas av någon kostnad, avgift eller annan förpliktelse. I underrättelsen skall abonnenten upplysas om sin rätt att säga upp avtalet.

Insyn och offentliggörande av information

17 § Den som tillhandahåller en allmänt tillgänglig telefonitjänst skall hålla information om gällande priser, taxor och allmänna villkor för tillgång till och användning av telefonitjänsten allmänt tillgänglig.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om sådan information.

18 § Den som tillhandahåller allmänt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänster får förpliktas att för slutanvändarna offentliggöra jämförbar, adekvat och aktuell information om tjänsternas kvalitet.

Åtgärder vid utebliven betalning

19 § Om en abonnent inte betalar för en telefonitjänst till en fast nätanslutningspunkt får tillhandahållandet av tjänsten avbrytas först sedan abonnenten uppmanats att betala inom viss skälig tid, med upplysning om att tillhandahållandet annars kan komma att avbrytas. Betalas tjänsten inom angiven tid, får tillhandahållandet inte avbrytas.

Om en abonnent vid upprepade tillfällen har betalat för sent, får tillhandahållandet avbrytas omedelbart. Den som tillhandahåller tjänsten skall i sådant fall genast underrätta abonnenten om avbrytandet och under en tid av lägst tio dagar från avbrytandet ge abonnenten möjlighet att ringa nödsamtal och andra avgiftsfria samtal.

Gäller utebliven eller upprepad för sen betalning en viss tjänst skall avbrottet begränsas till den tjänsten, om det är tekniskt möjligt och abonnenten inte tidigare har fått en betalningsuppmaning eller har vilselett tjänsteleverantören.

Särskilda definitioner

1 § I detta kapitel avses med

elektroniskt meddelande: all information som utbyts eller överförs mellan ett begränsat antal parter genom en allmänt tillgänglig elektronisk kommunikationstjänst, utom information som överförs som del av sändningar av ljudradio- och TV-program som är riktade till allmänheten via ett elektroniskt kommunikationsnät om denna information inte kan sättas i samband med den enskilde abonnenten eller användaren av informationen,

trafikuppgift: uppgift som behandlas i syfte att befordra ett elektroniskt meddelande via ett elektroniskt kommunikationsnät eller för att fakturera detta meddelande.

Begreppen *behandling*, *personuppgiftsansvarig* och *samtycke* har i kapitlet samma innebörd som i personuppgiftslagen (1998:204).

Förhållande till annan lag

2 § I fråga om behandling av personuppgifter vid tillhandahållande av elektroniska kommunikationsnät och elektroniska kommunikationstjänster samt vid abonnentupplysning gäller personuppgiftslagen (1998:204), om inte annat följer av denna lag.

Bestämmelserna i personuppgiftslagen om rättelse och skadestånd gäller även vid behandling av personuppgifter enligt denna lag.

I det allmännas verksamhet skall sekretesslagen (1980:100) tillämpas i stället för 20–23 §§.

Säkerhet

3 § Den som tillhandahåller en allmänt tillgänglig elektronisk kommunikationstjänst skall vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa att behandlade uppgifter skyddas. Den som tillhandahåller ett allmänt kommunikationsnät skall vidta de åtgärder som är nödvändiga för att upprätthålla detta skydd i nätet. Åtgärderna skall vara ägnade att säkerställa en säkerhetsnivå som, med beaktande av tillgänglig teknik och kostnaderna för att genomföra åtgärderna, är anpassad till risken för integritetsintrång.

4 § Om det vid tillhandahållande av en allmänt tillgänglig elektronisk kommunikationstjänst finns särskild risk för bristande skydd av behandlade uppgifter, skall den som tillhandahåller tjänsten informera abonnenten om risken. Om den som tillhandahåller tjänsten inte är skyldig att enligt 3 § avhjälpa risken, skall abonnenten informeras om hur och till vilken ungefärlig kostnad risken kan avhjälpas.

5 § Trafikuppgifter som avser användare som är fysiska personer eller avser abonnenter och som lagras eller behandlas på annat sätt av den som bedriver verksamhet som är anmälningspliktig enligt 2 kap. 1 §, skall utplånas eller avidentifieras när de inte längre behövs för att överföra ett elektroniskt meddelande, om de inte får sparas för sådan behandling som anges i 6 eller 13 §.

6 § Trafikuppgifter som krävs för abonnentfakturerings och betalning av avgifter för samtrafik får behandlas till dess att fordran är betald eller preskription inträtt och det inte längre lagligen går att göra invändningar mot faktureringen eller avgiften.

Om den som uppgifterna rör har samtyckt till det, får den som tillhandahåller en allmänt tillgänglig elektronisk kommunikationstjänst behandla de uppgifter som avses i 5 § för att marknadsföra elektroniska kommunikationstjänster eller för att tillhandahålla andra tjänster där uppgifterna behövs, i den utsträckning och under den tid som är nödvändig för tjänsten eller marknadsföringen. Ett samtycke kan när som helst återkallas.

Den som tillhandahåller en allmänt tillgänglig elektronisk kommunikationstjänst skall informera den uppgiften rör om vilken typ av trafikuppgifter som behandlas och hur länge uppgifterna behandlas för sådana ändamål som anges i första och andra stycket. Informationen skall lämnas innan samtycke inhämtas.

7 § Behandling av trafikuppgifter enligt 5 och 6 §§ får utföras endast av den som fått i uppdrag av den som bedriver verksamhet som är anmälningspliktig att sköta fakturerings, trafikstyrning, kundförfrågningar, marknadsföring av elektroniska kommunikationstjänster eller tillhandahållande av andra tjänster där uppgifterna behövs. Behandlingen skall begränsas till vad som är nödvändigt för verksamheten.

8 § Bestämmelserna i 5–7 §§ gäller inte

1. när en myndighet eller en domstol behöver tillgång till sådana uppgifter som avses i 5 § för att lösa tvister,

2. för elektroniska meddelanden som befordras eller har expedierats eller beställts till eller från en viss adress i ett elektroniskt kommunikationsnät som omfattas av beslut om hemlig teleavlyssning eller hemlig teleövervakning, eller

3. i den utsträckning uppgifter som avses i 5 § är nödvändiga för att förhindra och avslöja obehörig användning av ett elektroniskt kommunikationsnät eller en elektronisk kommunikationstjänst.

Lokaliseringsuppgifter som inte är trafikuppgifter

9 § Lokaliseringsuppgifter som inte är trafikuppgifter och som rör användare som är fysiska personer eller abonnenter får behandlas endast sedan de har avidentifierats eller användaren eller abonnenten gett sitt samtycke till behandlingen. Behandlingen får endast ske i den utsträck-

ning och under den tid som krävs för tillhandahållandet av en tjänst där uppgifterna behövs.

Innan samtycke lämnas skall den som tillhandahåller tjänsten informera om

1. vilken typ av uppgifter som kommer att behandlas,
2. behandlingens syfte och varaktighet, samt
3. huruvida uppgifterna kommer att vidarebefordras.

Användaren eller abonnenten har rätt att när som helst återkalla sitt samtycke.

En användare eller en abonnent skall, trots att samtycke lämnats, på ett enkelt och kostnadsfritt sätt i enskilda fall kunna motsätta sig behandling av uppgifter vid uppkoppling eller överföring av ett elektroniskt meddelande.

10 § Endast den som handlar på uppdrag av den som tillhandahåller ett allmänt kommunikationsnät eller en allmänt tillgänglig elektronisk kommunikationstjänst, eller av den som tillhandahåller den tjänst där uppgifterna behövs, får behandla uppgifter i enlighet med 9 §.

Ospecificerade räkningar

11 § Den som tillhandahåller en allmänt tillgänglig elektronisk kommunikationstjänst är skyldig att tillhandahålla en abonnent som begär det en ospecificerad räkning.

Nummerpresentation

12 § Den som tillhandahåller nummerpresentation skall erbjuda

1. den anropande abonnenten eller användaren möjlighet att enkelt och kostnadsfritt förhindra nummerpresentation för varje samtal,
2. den anropade abonnenten möjlighet att på ett enkelt sätt och kostnadsfritt vid rimlig användning av funktionen förhindra nummerpresentationen vid inkommande samtal, och
3. om numret visas innan samtalet etableras, den anropade abonnenten möjlighet att på ett enkelt sätt avvisa inkommande samtal, om skydd mot nummerpresentationen används av den anropande användaren eller abonnenten.

Om presentationen avser det uppkopplade numret, skall den anropade abonnenten erbjudas möjlighet att på ett enkelt sätt och kostnadsfritt förhindra presentationen av det uppkopplade numret för den anropande användaren.

Vad som föreskrivs i första stycket 1 skall gälla även för samtal till ett annat land. Vad som föreskrivs i första stycket 2 och 3 samt andra stycket skall gälla även för inkommande samtal från ett annat land.

Om nummerpresentation eller presentation av ett uppkopplat nummer erbjuds skall den som tillhandahåller allmänt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänster informera allmänheten om detta och om de möjligheter som anges i första och andra stycket.

13 § Den som tillhandahåller ett allmänt kommunikationsnät eller en allmänt tillgänglig elektronisk kommunikationstjänst får

1. på begäran av en abonnent temporärt åsidosätta skydd mot nummerpresentation för att kunna identifiera störande samtal samt lagra sådana uppgifter som identifierar den anropande abonnenten och hålla dem tillgängliga för abonnenten på begäran, samt

2. för Polisen eller en regional alarmeringscentral som avses i lagen (1981:1104) om verksamheten hos vissa regionala alarmeringscentraler åsidosätta skydd mot nummerpresentation och tillhandahålla sådan organisation lokaliseringssuppgifter vid nödsamtal, utan samtycke eller trots vägran från abonnenten eller användaren.

Automatisk vidarekoppling

14 § Den som tillhandahåller en allmänt tillgänglig telefonitjänst är skyldig att på begäran av en abonnent på ett enkelt sätt och kostnadsfritt tillhandahålla möjlighet att stoppa automatisk vidarekoppling som görs av tredje part till abonnenten.

Abonnentförteckningar

15 § En abonnent som är en fysisk person skall kostnadsfritt få information om ändamålen med en allmänt tillgänglig abonnentförteckning eller en förteckning ur vilken uppgifter kan erhållas genom abonnentupplysning, innan personuppgifter om abonnenten tas in i den. Om förteckningen skall finnas i elektronisk form, skall abonnenten informeras om de sökfunktioner som en sådan tjänst möjliggör.

16 § För att behandla personuppgifter om en abonnent som är en fysisk person i en förteckning som avses i 15 § fordras samtycke från denne. Abonnenten skall ha möjlighet att utan kostnad kontrollera uppgifterna och få felaktiga uppgifter rättade samt få uppgifter borttagna ur förteckningen så snart det är möjligt.

Förbud mot avlyssning m.m.

17 § Utöver vad som anges i 5–7 och 20 §§ får inte någon annan än berörda användare ta del av eller på annat sätt behandla uppgifter i ett elektroniskt meddelande som överförs i ett allmänt kommunikationsnät eller med en allmänt tillgänglig elektronisk kommunikationstjänst, eller trafikuppgifter som hör till detta meddelande, om inte en av användarna har samtyckt till behandlingen.

Första stycket utgör inte hinder mot

1. sådan lagring som är automatisk, mellanliggande och tillfällig, om den är nödvändig för överföring av ett elektroniskt meddelande, eller i den utsträckning den är nödvändig för driften av ett elektroniskt kommunikationsnät eller en elektronisk kommunikationstjänst,

2. att andra får tillgång till innehållet i ett elektroniskt meddelande, om innehållet ändå är allmänt tillgängligt, om det sker endast för att effektivisera den fortsatta överföringen till andra mottagare samt om uppgifter om vem som begärt att få informationen utplånas, eller

3. att i radiomottagare avlyssna eller på annat sätt med användande av sådan mottagare få tillgång till ett radiobefordrat elektroniskt meddelande som inte är avsett för den som avlyssnar eller för allmänheten.

18 § Elektroniska kommunikationsnät får användas för att lagra eller få tillgång till information som är lagrad i en abonnents eller användares terminalutrustning endast om abonnenten eller användaren av den personuppgiftsansvarige får information om ändamålet med behandlingen och ges tillfälle att hindra sådan behandling. Detta hindrar inte sådan lagring eller åtkomst som behövs för att utföra eller underlätta att överföra ett elektroniskt meddelande via ett elektroniskt kommunikationsnät eller som är nödvändig för att tillhandahålla en tjänst som användaren eller abonnenten uttryckligen har begärt.

Hemlig teleavlyssning m.m.

19 § En verksamhet skall bedrivas så att beslut om hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning kan verkställas och så att verkställandet inte röjs, om verksamheten avser tillhandahållande av

1. ett allmänt kommunikationsnät som inte enbart är avsett för utsändning till allmänheten av program i ljudradio eller annat som anges i 1 kap. 1 § tredje stycket yttrandefrihetsgrundlagen, eller

2. tjänster inom ett allmänt kommunikationsnät vilka består av

a) en allmänt tillgänglig telefonitjänst till fast nätanslutningspunkt som medger överföring av lokala, nationella och internationella samtal, telefax och datakommunikation med en viss angiven lägsta datahastighet, som medger funktionell tillgång till Internet, eller

b) en allmänt tillgänglig elektronisk kommunikationstjänst till mobil nätanslutningspunkt.

Innehållet i och uppgifter om avlyssnade eller övervakade telemeddelanden skall göras tillgängliga så att informationen enkelt kan tas om hand.

Med telemeddelande avses ljud, text, bild, data eller information i övrigt som förmedlas med hjälp av radio eller genom ljus eller elektromagnetiska svängningar som utnyttjar särskilt anordnad ledare.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om frågor som avses i första och andra styckena samt får i enskilda fall medge undantag från kravet i första stycket.

Tystnadsplikt

20 § Den som i samband med tillhandahållande av ett elektroniskt kommunikationsnät eller en elektronisk kommunikationstjänst har fått del av eller tillgång till

1. uppgift om abonnemang,

2. innehållet i ett elektroniskt meddelande, eller

3. annan uppgift som angår ett särskilt elektroniskt meddelande, får inte obehörigen föra vidare eller utnyttja det han fått del av eller tillgång till.

Sådan tystnadsplikt gäller inte i förhållande till den som har tagit del i utväxlingen av ett elektroniskt meddelande eller som på annat sätt har sänt eller tagit emot ett sådant meddelande.

Tystnadsplikt i fråga om uppgifter som avses i första stycket 1 och 3 gäller inte heller i förhållande till innehavare av ett abonnemang som använts för ett elektroniskt meddelande.

21 § Tystnadsplikt enligt 20 § första stycket gäller även för uppgift som hänför sig till

1. åtgärden att kvarhålla försändelser enligt 27 kap. 9 § rättegångsbalken, och
2. angelägenhet som avser användning av hemlig teleavlyssning eller hemlig teleövervakning enligt 27 kap. 18 eller 19 § rättegångsbalken.

22 § Den som tillhandahåller ett elektroniskt kommunikationsnät eller en elektronisk kommunikationstjänst och därvid har fått del av eller tillgång till uppgift som avses i 20 § första stycket skall på begäran lämna

1. uppgift som avses i 20 § första stycket 1 till en myndighet som i ett särskilt fall behöver en sådan uppgift för delgivning enligt delgivningslagen (1970:428), om myndigheten finner att det kan antas att den som söks för delgivning håller sig undan eller att det annars finns synnerliga skäl,

2. uppgift som avses i 20 § första stycket 1 och som gäller misstanke om brott till åklagarmyndighet, polismyndighet eller någon annan myndighet som skall ingripa mot brottet, om fängelse är föreskrivet för brottet och det enligt myndighetens bedömning kan föranleda annan påföljd än böter,

3. uppgift som avses i 20 § första stycket 3 och som gäller misstanke om brott till åklagarmyndighet, polismyndighet eller någon annan myndighet som skall ingripa mot brottet, om det för brottet inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år,

4. uppgift som avses i 20 § första stycket 1 till en kronofogde-myndighet som behöver uppgiften i exekutiv verksamhet, om myndigheten finner att uppgiften är av väsentlig betydelse för handläggningen av ett ärende,

5. uppgift som avses i 20 § första stycket 1 till en skattemyndighet som behöver uppgiften i verksamhet som avser kontroll av skatt eller avgift eller i utredning om rätt folkbokföringsort enligt folkbokföringslagen (1991:481), om myndigheten finner att uppgiften är av väsentlig betydelse för handläggningen av ett ärende,

6. uppgift som avses i 20 § första stycket 1 till polismyndighet, om myndigheten finner att uppgiften behövs i samband med underrättelse, efterforskning eller identifiering vid olyckor eller dödsfall eller för att myndigheten skall kunna fullgöra en uppgift som avses i 12 § polislagen (1984:387),

7. uppgift som avses i 20 § första stycket 1 till polismyndighet eller åklagarmyndighet, om myndigheten finner att uppgiften behövs i ett särskilt fall för att myndigheten skall kunna fullgöra underrättelseskyldighet

enligt 33 § lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare, och

8. uppgift som avses i 20 § första stycket 1 och 3 till regional alarmeringscentral som avses i lagen (1981:1104) om verksamheten hos vissa regionala alarmeringscentraler.

Ersättning för att lämna ut uppgifter enligt första stycket 8 skall vara skälig med hänsyn till kostnaderna för utlämnandet.

23 § Den som i annat fall än som avses i 20 § första stycket och 21 § i radiomottagare har avlyssnat eller på annat sätt med användande av sådan mottagare fått tillgång till ett radiobefordrat telemeddelande som inte är avsett för honom eller henne själv eller för allmänheten får inte obehörigen föra det vidare.

Närmare föreskrifter

24 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får i fråga om behandling av uppgifter för elektronisk kommunikation meddela närmare föreskrifter om

1. vilka uppgifter som får behandlas enligt 6 § första och andra stycket, och

2. de krav som skall ställas på en allmänt tillgänglig telefonitjänst som medger identifiering av det anropande eller uppkopplade telefonnumret eller vidarekoppling.

7 kap. Tillsyn m.m.

Allmänna bestämmelser

1 § Tillsynsmyndigheten skall ha tillsyn över efterlevnaden av lagen och de beslut om skyldigheter eller villkor samt de föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen.

2 § Tillsynsmyndigheten har rätt att för tillsynen få tillträde till området, lokaler och andra utrymmen, dock inte bostäder, där verksamhet som omfattas av denna lag bedrivs.

Tillsynsmyndigheten har rätt att få verkställighet hos kronofogdemyndigheten av beslut som avser åtgärder enligt denna lag. Därvid gäller bestämmelserna i utskökningsbalken om sådan verkställighet som avses i 16 kap. 10 § den balken.

Uppgifter som hålls tillgängliga enligt 5 kap. 6 § får kontrolleras på operatörens bekostnad.

Förelägganden och förbud m.m.

3 § Tillsynsmyndigheten får förelägga den som bedriver verksamhet som omfattas av lagen att tillhandahålla myndigheten upplysningar och handlingar som behövs för kontroll av

1. betalning av avgift,
  2. efterlevnaden av de allmänna skyldigheter som gäller enligt denna lag,
  3. efterlevnaden av villkor som meddelats med stöd av lagen, och
  4. efterlevnaden av de skyldigheter som ålagts enligt 4 och 5 kap.
- Ett föreläggande enligt första stycket får förenas med vite.

Information som skall hållas allmänt tillgänglig enligt denna lag, eller enligt de skyldigheter eller villkor eller de föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen, skall utan anmodan tillställas tillsynsmyndigheten.

4 § Finner tillsynsmyndigheten skäl att misstänka att den som bedriver verksamhet enligt denna lag inte efterlever lagen eller de beslut om skyldigheter eller villkor eller de föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen, eller inte använder en radiosändare i den utsträckning som villkoren medger, skall myndigheten underrätta den som bedriver verksamheten om detta förhållande och ge denne möjlighet att yttra sig. I underrättelsen skall myndigheten ange att den kan komma att meddela ett föreläggande eller förbud enligt 5 §, om inte rättelse sker inom skälig tid. Skälig tid får inte understiga en månad, annat än vid upprepade fall av överträdelse, om inte den som underrättas samtycker till en kortare tidsfrist.

5 § Om en underrättelse enligt 4 § inte leder till rättelse får tillsynsmyndigheten meddela de förelägganden och förbud som behövs för att rättelse skall ske.

Följs inte föreläggandet, får tillsynsmyndigheten

1. återkalla ett tillstånd, ändra tillståndsvillkor eller besluta att den som åsidosatt en skyldighet helt eller delvis skall upphöra med verksamheten, om inte överträdelsen är av mindre betydelse, eller
2. meddela de ytterligare förelägganden eller förbud som behövs för efterlevnaden av lagen eller av de beslut om skyldigheter eller villkor eller de föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen.

Om en radiosändare använts i mindre omfattning än vad tillståndsvillkoren medger får dock ett sådant tillstånd inte återkallas om särskilda skäl talar mot det eller ändamålet med föreläggandet lika väl kan tillgodoses genom att tillståndsvillkoren ändras.

Förelägganden och förbud enligt första och andra stycket får förenas med vite.

6 § Ett tillstånd får återkallas och tillståndsvillkor ändras omedelbart, om

1. ett sådant tillstånd som avses i 3 kap. 6 § andra stycket har upphört att gälla, om inte särskilda skäl talar mot en återkallelse,
2. den som har sökt tillståndet har lämnat oriktiga uppgifter eller inte lämnat uppgifter av betydelse för tillståndet,
3. förändringar inom radiotekniken eller ändringar i radioanvändningen på grund av internationella överenskommelser som Sverige har anslutit sig till eller bestämmelser antagna med stöd av Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen har medfört att ett nytt tillstånd med samma villkor inte skulle kunna meddelas,

4. tillståndshavaren trots påminnelse inte betalar avgift enligt 8 kap. 17 eller 18 §, eller

5. tillståndshavaren begär att tillståndet skall återkallas.

Tillståndsvillkor får också ändras omedelbart i fall som avses i 3 kap. 23 §.

Ett tillstånd får återkallas enligt första stycket 1–3 endast om ändamålet med återkallelsen inte lika väl kan tillgodoses genom att tillståndsvillkoren ändras.

7 § Ändring av frekvenstilldelning för rundradiosändning får beslutas, om det är nödvändigt för att nya användare skall få möjlighet att bedriva sådan verksamhet.

En återkallelse av tillstånd eller ändring av tillståndsvillkor på grund av förändringar inom radiotekniken får beslutas endast om det finns synnerliga skäl med hänsyn till intresset av en effektiv användning av radiofrekvenser. I detta sammanhang skall det särskilt beaktas i vilken utsträckning rimligt ekonomiskt utbyte av utrustningen uppnåtts och vilka effekterna blir på tillståndshavarens verksamhet av en återkallelse eller ändring av tillståndsvillkoren.

8 § Om en överträdelse av denna lag eller av de beslut om skyldigheter eller villkor eller de föreskrifter som meddelats med stöd av lagen utgör ett allvarligt hot mot allmän ordning, allmän säkerhet eller folkhälsan eller kan befaras orsaka allvarliga ekonomiska eller operativa problem för tillhandahållare eller användare av elektroniska kommunikationsnät eller elektroniska kommunikationstjänster, får tillsynsmyndigheten, i avvaktan på att ärendet avgörs slutligt, omedelbart

1. meddela ett föreläggande att genast efterleva lagen eller de beslut om skyldigheter eller villkor eller de föreskrifter som meddelats med stöd av lagen,

2. återkalla ett tillstånd eller ändra tillståndsvillkoren, eller

3. besluta att en verksamhet helt eller delvis skall upphöra.

Tillsynsmyndighetens beslut enligt första stycket får förenas med vite.

9 § En återkallelse av tillstånd eller ändring av tillståndsvillkoren påverkar inte skyldighet att betala ersättning för tillstånd som har meddelats enligt 3 kap. 8 eller 22 §, om inte annat bestäms i samband med återkallelsen eller villkorsändringen.

Prövning av tvister

10 § Uppkommer det en tvist mellan dem som tillhandahåller elektroniska kommunikationsnät eller kommunikationstjänster eller tillhörande tjänster i fråga om skyldigheter som följer av denna lag eller av föreskrifter, tillståndsvillkor eller beslut om förpliktelser som meddelats med stöd av lagen, får en part hänskjuta tvisten för avgörande av tillsynsmyndigheten.

Myndigheten skall så snart som möjligt besluta i de frågor som tvisten gäller. Beslutet skall meddelas senast inom fyra månader från det att begäran kom in till myndigheten, om längre tid inte är nödvändig med hänsyn till tvistens omfattning eller andra särskilda omständigheter.

11 § Om det med hänsyn till tvistens beskaffenhet är lämpligare, får tillsynsmyndigheten i stället för att ta upp en tvist till prövning hänskjuta den för medling. Parterna skall i sådant fall beredas tillfälle att till myndigheten komma in med förslag om lämplig person att vara medlare.

Har medling pågått i fyra månader eller avbrutits dessförinnan utan att parterna kommit överens, skall myndigheten på ny ansöka av någon av parterna pröva tvisten enligt vad som anges i 10 §.

12 § Parterna skall solidariskt betala skäligen ersättning till medlare för arbete och utlägg.

13 § Om en tvist som hänskjutits till tillsynsmyndigheten enligt 10 § också har hänskjutits till en myndighet i en annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, skall tillsynsmyndigheten vid handläggning av ärendet samråda med den utländska myndigheten.

Straff m.m.

14 § Till böter eller fängelse i högst sex månader döms den som med uppsåt eller av oaktsamhet

1. använder radiosändare utan tillstånd där sådant tillstånd krävs enligt denna lag eller använder radiosändare i strid med ett tillståndsvillkor, eller

2. bryter mot en föreskrift som har meddelats med stöd av 3 kap. 14 § andra stycket.

15 § Den som med uppsåt eller av oaktsamhet bryter mot den tystnadsplikt som föreskrivs i 6 kap. 23 § döms till böter. I ringa fall skall inte dömas till ansvar.

Den som med uppsåt eller av oaktsamhet bryter mot förbud enligt 6 kap. 17 eller 18 § döms till böter, om ansvar för brottet inte är stadgat i brottsbalken. I ringa fall skall inte dömas till ansvar.

Bestämmelser om ansvar för den som bryter mot den tystnadsplikt som föreskrivs i 4 kap. 2 § eller 6 kap. 20 eller 21 § finns i brottsbalken.

16 § Radiosändare eller elektriska eller elektroniska anläggningar som har varit föremål för brott enligt 14 § kan förklaras förverkade. Bestämmelserna i 36 kap. brottsbalken skall därvid tillämpas.

17 § Har någon ålagts att betala konkurrensskadeavgift enligt 26 § konkurrenslagen (1993:20) eller dömts att betala vite enligt 59 § samma lag, får vite enligt denna lag inte dömas ut för samma förfarande.

Allmänna bestämmelser

1 § Den som bedriver verksamhet som omfattas av lagen är skyldig att på begäran tillhandahålla en myndighet upplysningar och handlingar som behövs för

1. förfaranden för eller bedömning av framställningar om beviljande av tillstånd eller medgivande enligt 3 kap. 1, 19 och 23 §§,
2. offentliggörande av jämförande kvalitets- och prisöversikter över tjänster till gagn för konsumenterna enligt 5 kap.,
3. klart definierade statistiska ändamål,
4. marknadsanalys enligt 5 och 6 §§, eller
5. beslut om skyldigheter enligt 4 och 5 kap.

Uppgifter som avses i första stycket 2–5 får inte begäras in före ett marknadstillträde eller som villkor för detta.

2 § Den information som har erhållits av en myndighet enligt bestämmelser i denna lag får på motiverad begäran lämnas till Europeiska gemenskapernas kommission eller andra behöriga myndigheter inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, om det är nödvändigt för att dessa myndigheter eller den svenska myndigheten skall kunna fullgöra sina uppgifter.

Särskilda handläggningstider

3 § I ett ärende om tillstånd att använda radiosändare skall beslut meddelas inom sex veckor efter det att en fullständig ansökan kom in till myndigheten. Vid förfaranden med allmän inbjudan till ansökan får handläggningstiden, om det är nödvändigt, förlängas med högst åtta månader.

Dessa handläggningstider gäller inte om annat följer av bestämmelser i internationella överenskommelser som Sverige har anslutit sig till om användning av radiofrekvenser och satellitsamordning.

4 § I ett ärende om tillstånd att använda nummer för elektronisk kommunikation skall beslut meddelas inom tre veckor från det att en fullständig ansökan kom in till myndigheten. Vid ett förfarande med allmän inbjudan till ansökan får handläggningstiden, om det är nödvändigt, förlängas med högst tre veckor.

Prövning av vilka företag som har betydande inflytande på en marknad

5 § Den myndighet som regeringen bestämmer skall fortlöpande fastställa vilka produkt- och tjänstemarknader som har sådana särdrag att det kan vara motiverat att införa skyldigheter enligt denna lag. Marknadernas geografiska omfattning skall därvid definieras. Vid fastställandet skall Europeiska gemenskapernas kommissions rekommendation om relevanta

produkt- och tjänstemarknader samt riktlinjer för marknadsanalys och bedömning av ett företags betydande inflytande på marknaden beaktas.

6 § Den myndighet som regeringen bestämmer skall fortlöpande analysera de relevanta marknader som har fastställts enligt 5 §. Därvid skall Europeiska gemenskapernas kommissions riktlinjer för marknadsanalys och bedömning av ett företags betydande inflytande på marknaden beaktas. För varje marknad skall det fastställas om det råder effektiv konkurrens.

Om det vid en bedömning enligt första stycket konstateras att det inte råder effektiv konkurrens på en fastställd marknad, skall företag med betydande inflytande på den marknaden identifieras och beslut meddelas om skyldigheter enligt 4 kap. 4 § och 5 kap. 13 och 14 §§.

Om det vid en bedömning enligt första stycket konstateras att det råder effektiv konkurrens på en fastställd marknad, skall skyldigheter som har beslutats med stöd av 4 kap. 4 § och 5 kap. 13 och 14 §§ upphävas. Tidpunkten för upphävande av en skyldighet skall bestämmas med hänsyn till berörda parter intressen.

För gränsöverskridande marknader som fastställts enligt beslut av Europeiska gemenskapernas kommission skall åtgärder enligt första–tredje styckena beslutas efter samråd med behöriga myndigheter i berörda länder.

7 § Ett företag skall anses ha ett betydande inflytande på en fastställd marknad om det, antingen enskilt eller tillsammans med andra, har en ställning av sådan ekonomisk styrka att det i betydande omfattning kan uppträda oberoende av sina konkurrenter, sina kunder och i sista hand av konsumenterna.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om riktlinjer och underlag för bedömning enligt första stycket.

Förfaranden för samråd

8 § I ett ärende om förpliktelse enligt 4 kap. 14 § eller om ändring av tillstånd eller villkor för att använda radiosändare eller nummer för elektronisk kommunikation skall berörda parter och andra som kan ha intresse i saken ges skälig tid att yttra sig innan beslut fattas, dock minst fyra veckor om det inte finns särskilda skäl mot det.

9 § I ett ärende om slutanvändarrättigheter som gäller allmänt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänster skall berörda intresseorganisationer ges tillfälle att yttra sig, om det kan ske utan olägenhet.

10 § När en myndighet avser att enligt 5 § fastställa en marknad som skiljer sig från dem som framgår av Europeiska gemenskapernas kommissions rekommendation eller meddela beslut enligt 6 § andra eller tredje stycket eller 3 kap. 7 § eller vidta andra åtgärder som har betydande inverkan på en enligt 5 § fastställd marknad, skall den upprätta ett förslag till åtgärd och ge berörda parter tillfälle att yttra sig över förslaget inom skälig tid.

Första stycket gäller inte tvist som har hänskjutits till prövning enligt 7 kap. 10 §. Prop. 2002/03:110

11 § Om ett beslut enligt 5 §, 6 § andra eller tredje stycket, 4 kap. 3 eller 4 § eller 5 kap. 13 eller 14 § skulle kunna påverka handeln mellan staterna inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, skall ett motiverat förslag till beslut tillställas behöriga myndigheter i övriga stater och Europeiska gemenskapernas kommission.

Underrättelse till kommissionen enligt första stycket skall även lämnas om en myndighet i enlighet med internationella avtal avser att införa, ändra eller upphäva en skyldighet som beslutats enligt denna lag.

12 § Beslut i fall som avses i 11 § får meddelas tidigast en månad efter det att underrättelse har skett. Infaller den tidpunkt som bestämts enligt 10 § senare får beslutet meddelas tidigast då.

Ett beslut får dock meddelas tidigast två månader efter utgången av den tid som anges i första stycket, om Europeiska gemenskapernas kommission inom den tiden meddelat myndigheten att den överväger att inte godta ett förslag till beslut som

1. innebär att en marknad som skall fastställas enligt 5 § avviker från kommissionens rekommendation, eller
2. avser identifiering av företag enligt 6 § andra stycket.

Om kommissionen inom den tid som anges i andra stycket beslutar att inte godta ett sådant förslag som avses där, får beslut inte meddelas.

13 § Om det behövs för att säkerställa konkurrensen på en marknad som fastställts enligt 5 § eller för att skydda användarnas intressen, och ett beslut om åtgärd inte kan skjutas upp, får beslut, utan iakttagande av samrådsskyldigheten i 10–12 §§, meddelas att gälla i högst sex månader. I sådant fall skall behöriga myndigheter och Europeiska gemenskapernas kommission utan dröjsmål underrättas om beslutet och skälen för detta.

Ett beslut om en åtgärd enligt första stycket får inte förlängas utan iakttagande av samrådsskyldigheten i 10–12 §§.

14 § Resultatet av ett samrådsförfarande enligt 8–12 §§ skall göras allmänt tillgängligt, utom när det gäller uppgifter för vilka sekretess eller tystnadsplikt gäller enligt lag.

Ändring av beslut i vissa fall

15 § Skyldigheter och villkor som har beslutats enligt denna lag eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen skall ändras eller upphävas om ändamålet med åtgärden inte längre kvarstår. Ett beslut om förpliktelse enligt 4 kap. får ändras eller upphävas om den som enligt beslutet givits tillträde inte fullgör sina åtaganden.

Tidpunkten för en ändring eller ett upphävande av en skyldighet eller ett villkor skall bestämmas med hänsyn till berörda parter intressen.

16 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får föreskriva om skyldighet att särredovisa de verksamheter som har samband med tillhandahållandet av elektroniska kommunikationsnät eller kommunikationstjänster för den som

1. bedriver verksamhet som är anmälningspliktig enligt 2 kap. 1 §, och
2. har särskild eller exklusiv rätt att tillhandahålla andra tjänster än enligt denna lag.

Avgifter

17 § En handläggningsavgift får tas ut av den som

1. anmäler verksamhet enligt 2 kap. 1 §, eller
2. ansöker om tillstånd eller medgivande enligt 3 kap. 1, 19 eller 23 §.

En årlig avgift skall betalas av den som

1. bedriver verksamhet som är anmäld enligt 2 kap. 1 §, eller
2. innehar tillstånd enligt 3 kap. 1 eller 19 §.

Handläggningsavgiften skall motsvara myndighetens kostnader för handläggningen av ärendet. De årliga avgifterna skall sammantaget motsvara de kostnader som en myndighet i övrigt har för sin verksamhet enligt denna lag. Avgifterna skall fördelas med skälig andel på dem som bedriver anmäld verksamhet eller innehar tillstånd.

18 § Den som bedriver verksamhet som är anmäld enligt 2 kap. 1 § skall betala en avgift för finansiering av åtgärder mot allvarliga fredstida hot och påfrestningar som gäller elektronisk kommunikation. De avgifter som tas ut skall fördelas med skälig andel på dem som bedriver anmäld verksamhet.

Överklagande m.m.

19 § En myndighets beslut enligt denna lag eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av lagen får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

20 § Ett beslut enligt 6 § andra stycket som avser identifiering av företag med betydande inflytande på andra marknader än den som anges i 5 kap. 12 § får överklagas endast i samband med att beslut att införa, upphäva eller ändra en skyldighet som anges i 6 § överklagas.

Ett beslut enligt 3 kap. 7 § att begränsa antalet tillstånd får överklagas endast i samband med att beslut i fråga om tillstånd att använda radiosändare överklagas.

21 § Ett beslut om underrättelse enligt 7 kap. 4 § får inte överklagas.

22 § Ett beslut enligt denna lag eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av lagen skall gälla omedelbart, om inte annat har bestämts.

Föreskrifter om ikraftträdande av denna lag meddelas i lagen Prop. 2002/03:110 (2003:000) om införande av lagen (2003:000) om elektronisk kommunikation.

2.2 Förslag till lag om införande av lagen (2003:000) om elektronisk kommunikation

Härigenom föreskrivs¹ följande.

Allmänna bestämmelser

1 § Lagen (2003:000) om elektronisk kommunikation och denna lag träder i kraft den 25 juli 2003.

2 § Genom lagen (2003:000) om elektronisk kommunikation upphävs

1. telelagen (1993:597), och
2. lagen (1993:599) om radiokommunikation.

3 § Förelägganden, förbud och andra beslut som avser skyldighet enligt telelagen (1993:597) och som meddelats med stöd av den lagen eller motsvarande äldre bestämmelser före ikraftträdandet av lagen (2003:000) om elektronisk kommunikation skall, om skyldigheterna kan åläggas enligt den lagen, fortsätta att gälla under den tid som anges i 7 § 1 samt 8, 13, 15 och 19 §§.

Anmälan och tillstånd

4 § Den som vid ikraftträdandet av lagen (2003:000) om elektronisk kommunikation är anmäld enligt 5 § telelagen (1993:597) skall anses anmäld enligt 2 kap. 1 § lagen om elektronisk kommunikation.

5 § Den som vid ikraftträdandet av lagen (2003:000) om elektronisk kommunikation har tillstånd enligt 7 eller 14 § telelagen (1993:597) eller motsvarande äldre bestämmelser skall anses anmäld enligt 2 kap. 1 § lagen om elektronisk kommunikation.

Tillstånd för tillhandahållande av mobila teletjänster eller nätkapacitet för sådana tjänster skall anses meddelade enligt 3 kap. 1 § lagen om elektronisk kommunikation för samma radioanvändning som tillståndet enligt telelagen eller motsvarande äldre bestämmelser avser.

---

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/19/EG av den 7 mars 2002 om tillträde till och samtrafik mellan elektroniska kommunikationsnät och tillhörande faciliteter (tillträdesdirektiv) (EGT L 108, 24.4.2002, s. 7, Celex 32002L0019), Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/20/EG av den 7 mars 2002 om auktorisation för elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster (auktorisationsdirektiv) (EGT L 108, 24.4.2002, s. 21, Celex 32002L0020), Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/21/EG av den 7 mars 2002 om ett gemensamt regelverk för elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster (ramdirektiv) (EGT L 108, 24.4.2002, s. 33, Celex 32002L0021), Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/22/EG av den 7 mars 2002 om samhällsomfattande tjänster och användares rättigheter avseende elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster (direktiv om samhällsomfattande tjänster) (EGT L 108, 24.4.2002, s. 51, Celex 32002L0022) samt Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/58/EG av den 12 juli 2002 om behandling av personuppgifter och integritetsskydd inom sektorn för elektronisk kommunikation (direktiv om integritet och elektronisk kommunikation) (EGT L 201, 31.7.2002, s. 37, Celex 32002L0058).

6 § Tillstånd som meddelats med stöd av 3 § lagen (1993:599) om radiokommunikation eller motsvarande bestämmelse i äldre lag skall anses meddelade med stöd av 3 kap. 1 § lagen (2003:000) om elektronisk kommunikation.

Tillståndsvillkor som meddelats med stöd av 11 § lagen om radiokommunikation eller motsvarande bestämmelser i äldre lag skall anses meddelade med stöd av 3 kap. 11 § lagen om elektronisk kommunikation.

7 § För beslut om tillståndsvillkor som meddelats med stöd av 15 § telelagen (1993:597) gäller följande.

1. Skyldighet som beslutats med stöd av 15 § första stycket 2 och 5, 23 § första stycket 5 samt 34 § första stycket 1 telelagen skall fortsätta att gälla till dess beslut om motsvarande skyldigheter som meddelats med stöd av 8 kap. 6 § lagen (2003:000) om elektronisk kommunikation vunnit laga kraft. Beslut som helt eller delvis upphäver sådan skyldighet skall dock gälla omedelbart.

2. Skyldighet som beslutats med stöd av 15 § första stycket 3 och 4 telelagen skall, i fråga om mobila teletjänster eller nätkapacitet för sådana tjänster, anses ha beslutats med stöd av 3 kap. 11 § lagen om elektronisk kommunikation.

Andra frågor enligt telelagen (1993:597)

8 § Beslut som meddelats med stöd av 6 eller 24 § telelagen (1993:597) skall fortsätta att gälla till dess att beslut som meddelats med stöd av 8 kap. 6 § lagen (2003:000) om elektronisk kommunikation vunnit laga kraft. Beslut som helt eller delvis upphäver skyldighet enligt 24 § telelagen skall dock gälla omedelbart.

9 § Beslut som meddelats med stöd av 56 § telelagen (1993:597) eller motsvarande äldre bestämmelse skall anses meddelade med stöd av 2 kap. 5 § lagen (2003:000) om elektronisk kommunikation.

10 § Beslut som meddelats med stöd av 60 § andra stycket telelagen (1993:597) i tvist om samtrafikvillkor, om villkor för sammankoppling av nätkapacitet enligt 36 § eller om förval enligt 40 § den lagen skall fortsätta att gälla till dess motsvarande skyldigheter om samtrafik, om sammankoppling av nät eller om förval meddelats i eller följer av beslut med stöd av 8 kap. 6 § lagen (2003:000) om elektronisk kommunikation och sådant beslut vunnit laga kraft.

11 § Beslut om fastställande av nummerplaner som meddelats med stöd av 37 § telelagen (1993:597) skall anses meddelade med stöd av 3 kap. 15 § lagen (2003:000) om elektronisk kommunikation.

12 § Beslut som meddelats med stöd av 39 a § andra stycket telelagen (1993:597) skall anses meddelade med stöd av 5 kap. 11 § andra stycket lagen (2003:000) om elektronisk kommunikation.

13 § Skyldighet som följer av 40 § telelagen (1993:597) och bestämmelserna om ersättning för förval i 42 § den lagen skall gälla till dess beslut enligt 8 kap. 6 § lagen (2003:000) om elektronisk kommunikation avseende identifiering av företag med betydande inflytande på den marknad som anges i 5 kap. 12 § samma lag har vunnit laga kraft, eller beslut om fastställande av att effektiv konkurrens råder på den marknaden meddelats.

14 § Beslut som meddelats med stöd av 41 § andra stycket telelagen (1993:597) skall, i fråga om undantag från 39 § den lagen, anses meddelade med stöd av 5 kap. 9 § lagen (2003:000) om elektronisk kommunikation.

15 § Skyldigheter som följer av följande bestämmelser i telelagen (1993:597) skall gälla till dess att beslut om motsvarande skyldigheter som meddelats med stöd av 8 kap. 6 § lagen (2003:000) om elektronisk kommunikation vunnit laga kraft eller annat meddelats:

- 20 §,
- 23 § första stycket 5,
- 23 a §,
- 23 b §,
- 28 § första stycket,
- 32 §,
- 33 §,
- 34 § första stycket 1–4 och 6 samt tredje och fjärde styckena, och
- 36 §.

Tillsyn m.m.

16 § Bestämmelserna om tillsyn m.m. i 7 kap. lagen (2003:000) om elektronisk kommunikation skall tillämpas på sådana skyldigheter som skall gälla enligt 7 § 1 samt 8, 13 och 15 §§ denna lag.

Om medling enligt 58 eller 59 § telelagen (1993:597) redan har inletts på parts begäran vid ikraftträdandet av lagen om elektronisk kommunikation, skall medlingen slutföras enligt äldre bestämmelser.

Övriga bestämmelser

17 § Beslut i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2887/2000 av den 18 december 2000 om tillträde till accessnät² i fråga om utseende av anmälda operatörer med betydande inflytande på vissa marknader skall gälla längst till dess att beslut om samma marknader enligt 8 kap. 6 § lagen (2003:000) om elektronisk kommunikation har vunnit laga kraft.

18 § Sådana personuppgifter om en abonnent av fasta allmänt tillgängliga telefonitjänster som har införts i en allmänt tillgänglig abonnentförteckning före ikraftträdandet av lagen (2003:000) om elektronisk

² EGT L 336, 30.12.2000, s. 4 (Celex 32000R2887).

kommunikation, får stå kvar i abonnentförteckningen om inte abonnenten meddelar annat. Prop. 2002/03:110

19 § Den myndighet som regeringen bestämmer skall så snart som möjligt ompröva sådana skyldigheter som enligt 7 § 1 samt 8, 13, 15 och 17 §§ skall gälla till dess att det finns ett lagakraftvunnet beslut enligt 8 kap. 6 § lagen (2003:000) om elektronisk kommunikation. Har beslut inte meddelats före den 25 juli 2004 upphör skyldigheten i fråga.

20 § Om en förpliktelse enligt 5 kap. 1–4 §§ lagen (2003:000) om elektronisk kommunikation skulle innebära en inskränkning av de rättigheter eller en utvidgning av de skyldigheter som följer av tillståndsvillkor meddelade med stöd av följande bestämmelser i telelagen (1993:597), får regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer förlänga giltighetstiden för dessa rättigheter och skyldigheter till längst den 24 april 2004:

15 § första stycket 1, 4 i fråga om skyldighet att bedriva verksamheten varaktigt och med god kapacitet, tillgänglighet och kvalitet, 6 och 7, samt 23 § första stycket 2.

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer skall underrätta Europeiska gemenskapernas kommission om sådana förlängningar och motivera dem.

21 § En skyldighet som beslutats med stöd av 15 § första stycket 5 och 23 § första stycket 4 telelagen (1993:597) skall anses meddelad med stöd av 1 kap. 9 § lagen (2003:000) om elektronisk kommunikation.

22 § Föreskrifter som har meddelats av Post- och telestyrelsen med stöd av telelagen (1993:597) och som inte har upphävts före ikraftträdandet får upphävas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer när beslut enligt lagen (2003:000) om elektronisk kommunikation i fråga om sådan skyldighet som föreskriften avser har vunnit laga kraft.

2.3 Förslag till lag om ändring i rättegångsbalken

Härigenom föreskrivs att 27 kap. 25 § rättegångsbalken skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

27 kap. 25 §¹

Har rätten lämnat tillstånd till hemlig teleavlyssning eller hemlig teleövervakning, får de tekniska hjälpmedel som behövs för avlyssningen eller övervakningen användas.

I *telelagen (1993:597)* finns bestämmelser om hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning som gäller för den som *har tillstånd att driva televerksamhet*.

I *lagen (2003:000) om elektronisk kommunikation* finns bestämmelser om hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning som gäller för den som *driver verksamhet som avses i 6 kap. 19 § den lagen*.

Denna lag träder i kraft den 25 juli 2003.

---

¹ Senaste lydelse 1996:415.

2.4 Förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

Härigenom föreskrivs att 16 kap. 1 § sekretesslagen (1980:100)¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

16 kap.

1 §²

Att friheten enligt 1 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter i vissa fall är begränsad framgår av 7 kap. 3 § första stycket 1 och 2, 4 § 1–8 samt 5 § 1 och 3 tryckfrihetsförordningen och av 5 kap. 1 § första stycket samt 3 § första stycket 1 och 2 yttrandefrihetsgrundlagen. De fall av uppsåtligt åsidosättande av tystnadsplikt, i vilka nämnda frihet enligt 7 kap. 3 § första stycket 3 och 5 § 2 tryckfrihetsförordningen samt 5 kap. 1 § första stycket och 3 § första stycket 3 yttrandefrihetsgrundlagen i övrigt är begränsad, är de där tystnadsplikten följer av

-----
8. 2 kap. 8–10 §§ lagen
(1998:531) om yrkesverksamhet
på hälso- och sjukvårdens område

9. 45 § första stycket telelagen
(1993:597)

46 § telelagen (1993:597)

såvitt avser uppgift om innehållet i ett *telemeddelande* eller annan uppgift som angår ett särskilt sådant meddelande

såvitt avser uppgift om kvarhållande av försändelse på befodringsföretag eller om hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning på grund av beslut av domstol, undersökningsledare eller åklagare

10. 19 § första stycket 1 och 3
postlagen (1993:1684)

Föreslagen lydelse

16 kap.

1 §

Att friheten enligt 1 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter i vissa fall är begränsad framgår av 7 kap. 3 § första stycket 1 och 2, 4 § 1–8 samt 5 § 1 och 3 tryckfrihetsförordningen och av 5 kap. 1 § första stycket

¹ Lagen omtryckt 1992:1474.

² Senaste lydelse 2001:1134.

samt 3 § första stycket 1 och 2 yttrandefrihetsgrundlagen. De fall av uppsåtligt åsidosättande av tystnadsplikt, i vilka nämnda frihet enligt 7 kap. 3 § första stycket 3 och 5 § 2 tryckfrihetsförordningen samt 5 kap. 1 § första stycket och 3 § första stycket 3 yttrandefrihetsgrundlagen i övrigt är begränsad, är de där tystnadsplikten följer av

8. 2 kap. 8–10 §§ lagen (1998:531) om yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område

9. 6 kap. 20 § lagen (2003:000) om elektronisk kommunikation

6 kap. 21 § lagen (2003:000) om elektronisk kommunikation

10. 19 § första stycket 1 och 3 postlagen (1993:1684)

såvitt avser uppgift om innehållet i ett *elektroniskt meddelande* eller annan uppgift som angår ett särskilt sådant meddelande

såvitt avser uppgift om kvarhållande av försändelse på befordringsföretag eller om hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning på grund av beslut av domstol, undersökningsledare eller åklagare

---

Denna lag träder i kraft den 25 juli 2003.

2.5 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:31) om standarder för sändning av TV-signaler

Häri genom föreskrivs¹ i fråga om lagen (1998:31) om standarder för sändning av TV-signaler

dels att 9 och 10 §§ skall upphöra att gälla,

dels att rubriken till lagen samt 1–3, 6–8 och 15 §§ skall ha följande lydelse,

dels att rubriken närmast före 5 § skall lyda ”Utrustning och tjänster för villkorad tillgång till digitala ljudradio- och TV-tjänster”.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Lag (1998:31) om standarder för sändning av TV-signaler

Lag (1998:31) om standarder för sändning av radio- och TV-signaler

Denna lag genomför Europaparlamentets och rådets direktiv 95/47/EG av den 24 oktober 1995 om tillämpning av standarder för sändning av televisionssignaler.

1 §

Denna lag genomför Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/19/EG av den 7 mars 2002 om tillträde till och samtrafik mellan elektroniska kommunikationsnät och tillhörande faciliteter (tillträdesdirektiv), 2002/21/EG av den 7 mars 2002 om ett gemensamt regelverk för elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster (ramdirektiv) och 2002/22/EG av den 7 mars 2002 om samhällsomfattande tjänster och användares rättigheter avseende elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster (direktiv om samhällsomfattande tjänster), i de delar de avser bestämmelser om tillämpning av standarder för

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/19/EG av den 7 mars 2002 om tillträde till och samtrafik mellan elektroniska kommunikationsnät och tillhörande faciliteter (tillträdesdirektiv) (EGT L 108, 24.4.2002, s. 7, Celex 32002L0019), Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/21/EG av den 7 mars 2002 om ett gemensamt regelverk för elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster (ramdirektiv) (EGT L 108, 24.4.2002, s. 33, Celex 32002L0021) och Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/22/EG av den 7 mars 2002 om samhällsomfattande tjänster och användares rättigheter avseende elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster (direktiv om samhällsomfattande tjänster) (EGT L 108, 24.4.2002, s. 51, Celex 32002L0022).

2 §

I lagen finns bestämmelser om standarder för TV-tjänster som sänds i bredbildsformat, har hög upplösning eller använder digitala sändningssystem.

I lagen finns bestämmelser om standarder för TV-tjänster som sänds i bredbildsformat, har hög upplösning eller använder digitala sändningssystem *samt om system för villkorad tillgång till digitala ljudradio- och TV-sändningar till allmänheten.*

3 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att det vid sändning av *TV-program* till allmänheten skall användas vissa sändningsstandarder. Föreskrifterna får gälla sändningar som görs i bredbildsformat med 625 linjer, har hög upplösning eller är helt digitala. Föreskrifterna får gälla oavsett om det rör sig om sändning genom tråd, över satellit eller från sändare på jordytan.

Om TV-tjänster i bredbildsformatet 16:9 tas emot och sänds vidare i *kabelnät*, skall de sändas vidare åtminstone i detta format. *Detta gäller dock inte för sådana kabelnät som från en huvudcentral betjänar färre än 2 000 bostäder.*

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att det vid sändning av *TV-tjänster och program* till allmänheten skall användas vissa sändningsstandarder. Föreskrifterna får gälla sändningar som görs i bredbildsformat med 625 linjer, har hög upplösning eller är helt digitala. Föreskrifterna får gälla oavsett om det rör sig om sändning genom tråd, över satellit eller från sändare på jordytan.

Om TV-tjänster *och program* i bredbildsformatet 16:9 tas emot och sänds vidare i *allmänna elektroniska kommunikationsnät som inrättats för distribution av digitala televisionstjänster*, skall de sändas vidare åtminstone i detta format.

6 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela de föreskrifter med avseende på den tekniska funktionsförmågan som behövs för att digitala TV-tjänster som använder system för villkorad tillgång skall kunna överföras i *kabelnät*.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela de föreskrifter med avseende på den tekniska funktionsförmågan som behövs för att digitala *ljudradio- och TV-tjänster* som använder system för villkorad tillgång skall kunna överföras i *elektroniska kommunikationsnät*.

7 §

Den som *framställer och marknadsför tjänster* för villkorad tillgång till digitala TV-tjänster skall

Den som *tillhandahåller tjänster* för villkorad tillgång till digitala *ljudradio- och TV-tjänster* som

på *likvärdiga och rimliga* villkor erbjuda alla programföretag sådana tekniska tjänster att programföretagens sändningar kan tas emot av den publik som har rätt att använda avkodare. Dessa tjänster skall erbjudas under förutsättning att den som framställer och marknadsför tjänsterna också förvaltar avkodaren.

programföretag är beroende av för att nå tittare eller lyssnare, skall på *skäliga, rimliga och icke-diskriminerande* villkor erbjuda alla programföretag sådana tekniska tjänster att programföretagens sändningar kan tas emot av den publik som har rätt att använda avkodare. Dessa tjänster skall erbjudas under förutsättning att den som framställer och marknadsför tjänsterna också förvaltar avkodaren.

Den som tillhandahåller tjänster för villkorad tillgång enligt första stycket skall föra separata räkenskaper för den verksamheten.

8 §

När innehavaren av en immaterialrättighet till ett system för villkorad tillgång till digitala TV-tjänster upplåter licenser till licenstagare för tillverkning av systemet, skall licenserna upplåtas på *likvärdiga och rimliga* villkor. Det som gäller för ett system för villkorad tillgång till digitala TV-tjänster gäller också för en produkt för villkorad tillgång till samma tjänster.

När innehavaren av en immaterialrättighet till ett system för villkorad tillgång till digitala *ljudradio- eller* TV-tjänster upplåter licenser till licenstagare för tillverkning av systemet, skall licenserna upplåtas på *skäliga, rimliga och icke-diskriminerande* villkor. Det som gäller för ett system för villkorad tillgång till digitala *ljudradio- eller* TV-tjänster gäller också för en produkt för villkorad tillgång till samma tjänster.

Innehavaren av rättigheten får vid upplåtelse av licenser för tillverkning inte ställa villkor som förbjuder, *avråder från* eller motverkar att en och samma produkt innehåller

Innehavaren av rättigheten får vid upplåtelse av licenser för tillverkning inte ställa villkor som förbjuder, *hindrar* eller motverkar att en och samma produkt innehåller

1. ett standardiserat gränssnitt som möjliggör anslutning av flera andra tillgångssystem, eller
2. särskild utrustning för ett annat tillgångssystem.

15 §

Om en näringsidkare bryter mot någon av bestämmelserna i 3 § andra stycket, 5 § första stycket, 7, 8 *eller* 9 § eller mot föreskrifter som meddelats med stöd av 3 § första stycket, 4 §, 5 § andra stycket eller 6 § får tillsynsmyndigheten förelägga närings-

Om en näringsidkare bryter mot någon av bestämmelserna i 3 § andra stycket, 5 § första stycket, 7 *eller* 8 § eller mot föreskrifter som meddelats med stöd av 3 § första stycket, 4 §, 5 § andra stycket eller 6 § får tillsynsmyndigheten förelägga näringsidkaren att följa be-

idkaren att följa bestämmelsen. stämmelsen. Sådana förelägganden får förenas med vite. Prop. 2002/03:110
Detsamma skall gälla om ett programföretag bryter mot 10 §.
Sådana förelägganden får förenas med vite.

Innan tillsynsmyndigheten beslutar om ett sådant föreläggande med anledning av en överträdelse av 7 eller 8 § skall den samråda med Konkurrensverket.

Denna lag träder i kraft den 25 juli 2003.

2.6 Förslag till lag om ändring i radio- och TV-lagen (1996:844)

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 1 § radio- och TV-lagen (1996:844) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap. **1 §¹**

För att sända ljudradio- eller TV-program med hjälp av radiovågor på frekvens under 3 gigahertz krävs tillstånd enligt denna lag.

Tillstånd krävs inte för sändningar av sökbar text-TV som sker från radiosändare som används för andra sändningar med stöd av tillstånd enligt denna lag. Tillstånd krävs inte heller för sändningar som är särskilt anpassade för syn- eller hörselskadade och som äger rum under högst fyra timmar om dygnet från en sådan radiosändare.

Föreskrifter om tillstånd att in-
neha eller använda radiosändare
finns i lagen (1993:599) om
radiokommunikation.

Föreskrifter om tillstånd att in-
neha eller använda radiosändare
finns i lagen (2003:000) om *elek-
tronisk kommunikation*.

Denna lag träder i kraft den 25 juli 2003

---

¹ Senaste lydelse 2001:272.

2.7 Förslag till lag om ändring i lagen (2000:121) om radio- och teleterminalutrustning

Härigenom föreskrivs att 1, 4, 7 och 10 a §§ lagen (2000:121) om radio- och teleterminalutrustning skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Denna lag innehåller bestämmelser om radioutrustning och teleterminalutrustning.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om lagens tillämplighet när utrustningen ingår i eller är tillbehör till en annan produkt.

När det gäller användning av radioanläggningar och *radiovägor för kommunikation* finns bestämmelser i lagen (1993:599) om radiokommunikation. För televerksamhet finns bestämmelser i telelagen (1993:597).

När det gäller användning av radioanläggningar och *tillhandahållande av elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster* finns bestämmelser i lagen (2003:000) om elektronisk kommunikation.

4 §

Utrustning får släppas ut på marknaden och tas i bruk endast om den uppfyller de väsentliga egenskapskrav och de krav i övrigt när det gäller produktinformation, bedömning av överensstämmelse och märkning som föreskrivs av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Radioutrustning får, utöver vad som gäller enligt första stycket, tas i bruk endast om användningen är förenlig med lagen (1993:599) om radiokommunikation och föreskrifter som har meddelats med stöd av den lagen.

Radioutrustning får, utöver vad som gäller enligt första stycket, tas i bruk endast om användningen är förenlig med lagen (2003:000) om elektronisk kommunikation och föreskrifter som har meddelats med stöd av den lagen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet att göra anmälan till tillsynsmyndigheten innan radioutrustning som använder frekvensband som inte är harmoniserade inom hela den europeiska gemenskapen släpps ut på marknaden. Om det behövs för att undvika skadlig störning, får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter som begränsar rätten att släppa ut radioutrustning på marknaden, även om den i övrigt uppfyller gemenskapsrättens krav.

7 §

Endast utrustning som uppfyller de krav som avses i 4 § får anslutas till ett allmänt tillgängligt telenät. En teleoperatör får inte av tekniska skäl vägra att ansluta sådan utrustning till telenätet.

Efter medgivande av tillsynsmyndigheten får dock operatören vägra att ansluta, koppla ifrån eller ta ur bruk utrustning som avses i första stycket, om den orsakar skada på nätet eller dess funktion eller medför skadlig störning. I nödfall får utrustningen kopplas ifrån omedelbart, om det krävs för att skydda nätet och användaren utan dröjsmål och kostnadsfritt kan erbjudas en alternativ lösning. Operatören skall då omgående underätta tillsynsmyndigheten.

En operatör av ett allmänt tillgängligt telenät skall informera tillsynsmyndigheten om vilka tekniska specifikationer som skall följas vid anslutning till nätet samt offentliggöra noggranna och adekvata tekniska specifikationer för de gränssnitt som erbjuds.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om krav enligt tredje stycket.

10 a §¹

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för den som bedriver verksamhet som är anmäld enligt 5 § telelagen (1993:597) eller har tillstånd enligt 3 § lagen (1993:599) om radio-kommunikation att betala avgift för tillsynsmyndighetens tillsyn enligt denna lag.

För att täcka kostnaderna för tillsynsmyndighetens tillsyn enligt denna lag skall avgift betalas av den som bedriver verksamhet som är anmäld enligt 2 kap. 1 § lagen (2003:000) om elektronisk kommunikation eller har tillstånd enligt 3 kap. 1 § den lagen.

Avgiften skall betalas enligt grunder som leder till att kostnaderna med skälig andel fördelas på dem som bedriver anmäld verksamhet eller innehar tillstånd.

Denna lag träder i kraft den 25 juli 2003.

---

¹ Senaste lydelse 2000:1114.

3 Ärendet och dess beredning

Den 7 mars 2002 utfärdades Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/21/EG om ett gemensamt regelverk för elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster (ramdirektiv), Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/20/EG om auktorisation för elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster (auktorisationsdirektiv), Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/19/EG om tillträde till och samtrafik mellan elektroniska kommunikationsnät och tillhörande faciliteter (tillträdesdirektiv), Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/22/EG om samhällsomfattande tjänster och användares rättigheter avseende elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster (direktiv om samhällsomfattande tjänster) samt Europaparlamentets och rådets beslut nr 676/2002/EG om ett regelverk för radiospektrumpolitiken i Europeiska gemenskapen (radiospektrumbeslut). Direktiven och beslutet trädde i kraft den 24 april 2002 och bifogas som *bilaga 1–4 och 6*. Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/58/EG av den 12 juli 2002 om behandling av personuppgifter och integritetsskydd inom sektorn för elektronisk kommunikation (direktivet om integritet och elektronisk kommunikation) trädde i kraft den 31 juli 2002 och bifogas som *bilaga 5*.

Inför antagandet av direktiven och beslutet var dessa föremål för behandling i riksdagens EU-nämnd den 30 mars 2001 (ramdirektivet, tillträdesdirektivet och auktorisationsdirektivet), den 21 juni 2001 (direktivet om samhällsomfattande tjänster och radiospektrumbeslutet) och den 28 november 2001 (direktivet om integritet och elektronisk kommunikation).

Regeringen beslutade den 19 april 2002 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att genomföra en fullständig översyn av telelagen (1993:597) och lagen (1993:599) om radiokommunikation samt de gällande politiska målen för dessa med utgångspunkt i EG-rättsakterna, lämna förslag till hur EG-rättsakterna skall genomföras i svensk lagstiftning, kartlägga och analysera övrig lagstiftning inom området för elektronisk kommunikation, beskriva myndighetsstrukturen på området och föreslå påkallade förändringar i organisationen samt lämna de författningsförslag som anses nödvändiga för att möjliggöra tillsyn beträffande den svenska toppdomänen på Internet.

Utredningen, som antog namnet Utredningen om elektronisk kommunikation, överlämnade i juli 2002 delbetänkandet Lag om elektronisk kommunikation (SOU 2002:60). Utredningens lagförslag finns i *bilaga 7*.

Betänkandet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 8*. Remissyttranden och en sammanställning över dessa finns tillgängliga i Näringsdepartementet (dnr N2002/7230/ITFoU).

Utredningen om elektronisk kommunikation överlämnade därefter i januari 2003 delbetänkandet Myndighetsfrågor m.m. (SOU 2002:109). Även detta betänkande har remissbehandlats. En förteckning över

remissinstanserna finns i *bilaga 9*. Näringsdepartementet tog även del av remissinstansernas synpunkter vid en hearing den 10 februari 2003. Remissyttranden och en sammanställning över dessa finns tillgängliga i Näringsdepartementet (dnr N2002/12348/ITFoU).

I denna proposition behandlas utredningens förslag angående myndighetsorganisationen. Utredningens förslag angående icke begärd marknadsföring kommer att behandlas av regeringen senare under år 2003.

Post- och telestyrelsen (PTS) har på regeringens uppdrag utrett frågor om säkerheten i telenäten vid svåra påfrestningar på samhället i fred. PTS har på grundval av denna analys utrett behovet av och föreslagit de författningsändringar som dels säkerställer att telekommunikationerna kan fungera i händelse av svår påfrestning på samhället i fred, dels möjliggör för samhället att ställa krav på grundläggande säkerhet i teleinfrastrukturen i syfte att minska konsekvenserna av en svår påfrestning om en sådan skulle inträffa. Uppdraget har i mars 2002 redovisats i en promemoria (dnr N/2002/3657/ITFoU). Promemorian har remissbehandlats. Remissyttrandena finns tillgängliga i Näringsdepartementet.

PTS har även givits i uppdrag att följa tillämpningen av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2887/2000 av den 18 december 2000 om tillträde till accessnät. PTS redovisade i maj 2002 i rapporten Konkurrensen i accessnätet (dnr N2002/4910/ITFoU) vilka åtgärder som vidtagits samt ett förslag till lagändring. Rapporten har remissbehandlats. Näringsdepartementet tog även del av remissinstansernas synpunkter vid en hearing den 21 augusti 2002. Remissyttrandena finns tillgängliga i Näringsdepartementet.

Regeringen har vidare berett berörda myndigheter, organisationer och företag tillfälle att yttra sig över en promemoria upprättad i Näringsdepartementet angående bemyndigande att handha registrering av maritima avräkningsorgan (dnr N2003/360/ITFoU).

Lagrådet

Regeringen beslutade den 13 februari 2003 att inhämta Lagrådets yttrande över de förslag som finns i *bilaga 10*. Lagrådets yttrande finns i *bilaga 11*. Regeringen har i huvudsak beaktat Lagrådets synpunkter. Synpunkterna har behandlats i avsnitt 11, 14.3.1, 14.3.3, 15.2, 17.2, 17.3, 17.5, 18.1, 18.2, 18.10, 19.6, 19.9, 19.13, 22.3 och 23 samt i författningskommentaren, avsnitt 30. Därutöver har redaktionella och språkliga ändringar gjorts i lagtexten.

4 Bakgrund

4.1 Inledning

Elektronisk kommunikation innebär överföring av signaler i elektronisk form. Signalerna bygger på data i analog eller digital form som kan överföras via elektromagnetiska svängningar. Innehållet i data är till exempel text, ljud, bild och kombinationer av dessa.

Elektronisk kommunikation omfattar vad som tidigare varit telefoni, datakommunikation och radio och TV (medier). En tydlig trend är att dessa tre sektorer gradvis växer samman genom den så kallade konvergensen. Konvergensen sker inom infrastruktur-, tjänste- och utrustningsområdena. Den har sin grund framförallt i digitaliseringen och i den standardisering som skett på Internetområdet. Utvecklingen på området för elektronisk kommunikation innebär att olika infrastrukturer och tekniker för överföring av kommunikation och tjänster sammansmälter. Det gör att det exempelvis är möjligt att telefonera via datorn, använda Internet via TV:n och se på TV i mobiltelefonen. En annan tydlig trend är utvecklingen mot ökad mobilitet samt att tjänsterna blir allt mer informationsintensiva så att datakommunikation växer på bekostnad av de tjänster som endast överför tal.

Under de tio år som har gått sedan telelagen (1993:597) och lagen (1993:599) om radiokommunikation trädde i kraft har förändringen av området elektronisk kommunikation varit snabb och omfattande. Tekniska förutsättningar, marknadsförhållanden samt användarnas efterfrågan och behov har utvecklats till något som var svårt att föreställa sig vid lagarnas tillkomst.

Liberaliseringen av statliga monopolmarknader som telekommunikationer, post, elkraft och järnvägar har skett i Sverige liksom i flera andra länder. Den bärande tanken bakom liberaliseringen är och har varit att staten skall lämna så mycket som möjligt av besluten gällande ekonomin till de enskilda aktörerna. Bara i de fall där marknaden inte av sig själv kan uppnå de önskade målen bör staten ingripa med regler, styrning och upphandling.

4.2 Marknadens utveckling

4.2.1 Telekommunikation

I en internationell jämförelse var Sverige tidigt ute med att liberalisera sin telemarknad. Telelagen trädde i kraft den 1 juli 1993 (prop. 1992/93:200, bet. 1992/93:TU30, rskr. 1992/93:443). Före telelagens tillkomst var det svenska telekommunikationsområdet reglerat i förhållandevis liten utsträckning. Det rådde i princip etableringsfrihet för

var och en att i Sverige starta och driva verksamhet inom teleområdet i konkurrens med det dåvarande statliga Televerket. Till skillnad mot hur förhållandet var i många andra länder fanns det således inte något legalt monopol för Televerket eller annan i riket att bedriva televerksamhet. Televerket hade dock ett faktiskt monopol genom sin dominerande ställning med exempelvis bestämmanderätt om villkoren för anslutning av telefoner och annan utrustning. Genom den tekniska utvecklingen utsattes Televerkets faktiska monopol för viss konkurrens bl.a. på områdena för internationell trafik och nationell långdistanstrafik. Monopolet avskaffades successivt under 1980-talet som en följd av detta och av den pågående liberaliseringsprocessen.

Betydelsen av effektiva telekommunikationer i samhällsutvecklingen är mycket stor. Liberaliseringstankens kärna är att använda konkurrens som ett medel för att skapa effektiva telekommunikationer. Införandet av telelagen syftade dock också till att ge staten förutsättningar att på en öppen telemarknad styra och kontrollera verksamheten på telekommunikationsområdet så att de telepolitiska målen kunde uppfyllas (se bl.a. prop. 1992/93:200, s. 1 och 72 f.). Telelagen tillförsäkrar således staten instrument – i form av regler för tillståndsprövning och fastställande av tillståndsvillkor – för att kunna se till att bl.a. vissa grundläggande behov av telekommunikation kan tillgodoses överallt och inte bara där den är lönsam.

I samband med bolagisering av Televerket tecknade staten och det blivande Telia AB (Telia) ett avtal om särskilda åtaganden. Avtalet syftade till att övergångsvis, i liberaliseringens inledningsskede, säkerställa att vissa telepolitiska mål uppfylldes.

Andra skäl till behovet av reglering på teleområdet var att aktörerna själva behövde klara spelregler för sin verksamhet (se prop. 1992/93:200, s. 72) samt att Sveriges internationella åtaganden, speciellt mot EG, förutsågs komma att kräva en rättslig reglering av förhållandena på telemarknaden (se prop. 1992/93:200, s. 85). Vidare var en reglering nödvändig med hänsyn till Televerkets dominerande ställning.

På flera områden gav den nya regleringen snabba resultat i form av förbättrad konkurrens och ett större urval av tjänster och lägre priser. Inom framför allt mobil- och utlandstelefonin utvecklades konkurrensen snabbt.

Den nationella och lokala telefonin var däremot inte utsatt för en lika intensiv konkurrens. Problemen sammanhängde med svårigheter för marknadsaktörer att nå avtal om tillträde till accessnätet, dvs. nätet närmast abonnenten, och samtrafik.

En översyn av telelagen skedde 1996 (prop. 1996/97:61, bet. 1996/97:TU5, rskr. 1996/97:201) med hänsyn till den snabba utvecklingen inom telesektorn. I samband därmed uttalades att konkurrensen även i fortsättningen var ett viktigt medel i uppfyllandet av de telepolitiska målen. Ambitionen var att generell reglering – till exempel konkurrens- och marknadsföringslagstiftning – skall vara styrande även för telemarknaden (prop. 1996/97:61, s. 34). Regeringen uttalade att det dock under ett övergångsskede, med en aktör på marknaden som starkt dominerar såväl tjänster som infrastruktur, alltjämt fanns ett behov av en särskild sektorreglering.

Översynen innebar bl.a. ändrade regler för tillträde till accessnät och samtrafik. Det främsta exemplet på sådana regler är möjligheten för tillsynsmyndigheten att bestämma vad som skall gälla mellan parterna då de inte kan komma överens.

Under de snart tio år som telelagen varit i kraft har konkurrensen på de flesta delarna av marknaden förbättrats, urvalet av tjänster har ökat, priserna har sjunkit och användarna har fått en starkare ställning.

Fast telefoni

Alla företag och hushåll som så vill har i dag tillgång till analog taltelefoni. Även digital anslutning i form av ISDN (Integrated Services Digital Network) används för telefoni. Den sista juni 2002 fanns det enligt rapporter från Post- och telestyrelsen (PTS), 5 881 000 fasta telefoniabonnemang i Sverige. I september/oktober 2002 hade 97 procent av Sveriges befolkning mellan 16 och 75 år tillgång till fast telefoni i hemmet. Mindre än en promille av dessa abonnemang tillhandahålls av andra företag än TeliaSonera. Antalet operatörer inom fast telefoni är ungefär 35 stycken och när det gäller trafikintäkterna för nationella samtal har TeliaSoneras andel av dessa stadigt sjunkit. År 1998 var Telias andel av trafikintäkterna för nationella samtal 93 procent. År 2001 hade marknadsandelen sjunkit till 69 procent. Konkurrensen på marknaden har således ökat och utvecklingen har skett i olika steg. Ett viktigt steg var förvalsreformen 1999, som innebar att abonnenten kan göra ett stående val av en annan operatör för sina samtal än den som tillhandahåller anslutningen. I februari 2002 skedde en förändring som medförde att en förvalskund numera inte längre behöver slå riktnumret för att ringa ett lokalsamtal. Reformen har medfört en stor ökning av antalet operatörer inom fast telefoni. Antalet förvalskunder, dvs. fasttelefonikunder som valt en alternativ operatör till TeliaSonera, ökar stadigt. Under första halvåret 2002 steg antalet förvalskunder med 6 procent och uppgick i juni 2002 till totalt 1 518 000. Av dessa var 1 364 000 privata, vilket motsvarar en tredjedel av samtliga privata abonnemang för fast telefoni.

Marknaden för internationella samtal är den delmarknad inom fast telefoni som varit konkurrensutsatt under längst tid i Sverige. Detta har inneburit stadigt sjunkande samtalstaxor för konsumenterna. Under första halvåret 2002 ökade dock värdet av marknaden för internationella samtal för första gången på länge.

Konkurrensutvecklingen för den fasta telefonin uppvisar en fragmenterad bild där utvecklingen gått stegvis och där resultatet efter tio år är blandat. På marknaden för privataabonnemang är konkurrensen närmast obefintlig. Konkurrensen på marknaden för nationell telefoni har gradvis förbättrats, medan marknaden för internationell telefoni tycks vara väl fungerande med verklig konkurrens.

Mobiltelefoni

Mobiltelefonnäten finns spridda över i stort sett hela landet. De tillstånd som mobilteleoperatörerna behöver för att bedriva sin verksamhet innehåller även krav på hur täckningen skall se ut. Det finns på marknaden

fortfarande både analoga system som NMT (Nordisk Mobil Telefoni) och digitala som GSM (Global Service for Mobile Communications). Dagens mobiltelefoni är till stor del en taltelefonitjänst. Nya tjänster och tekniker som SMS (Short Message Service) och WAP (Wireless Application Protocol) medger dock överföring av text samt webbliknande innehåll. GSM-näten har sedan sitt införande utvecklats tekniskt med bl.a. GPRS-teknik (General Packet Radio Service) och fått högre överföringskapacitet, vilket möjliggör nya tillämpningar och tjänster med större informationsinnehåll för konsumenterna. Den tredje generationens mobiltelesystem, UMTS (Universal Mobile Telecommunications System), som är under utbyggnad, innebär att överföringskapaciteten ökar ytterligare.

Andelen av befolkningen med tillgång till mobiltelefoni har mer än fördubblats under de senaste fem åren, och Sverige har en i internationell jämförelse mycket hög mobiltelepenetration. Enligt PTS rapport Hur fungerar telefoni och Internet för användarna (2002) använde 87 procent av Sveriges befolkning mellan 16 och 75 år mobiltelefon i september/oktober 2002.

Konkurrenssituationen på mobilteleområdet skiljer sig från den på området för fast telefoni. För NMT finns endast en operatör, nämligen TeliaSonera. På GSM-marknaden finns för närvarande tre stora operatörer som också äger nät. Det är TeliaSonera, Tele2 Sverige AB (Tele2) och Vodafone Sverige AB (Vodafone), med en sammanlagd marknadsandel på 99 procent år 2001 både när det gäller omsättning och abonnemang. PTS har under 2002 delat ut ett fjärde GSM-tillstånd till Swefour AB vilket kan förbättra konkurrensen även om tillståndet avser begränsade områden. Utöver Tele2 och Vodafone har två nya operatörer, Orange Sverige AB och Hi3G Access AB, fått tillstånd för UMTS. Tillståndsvillkoren för UMTS innehåller krav på utbyggnad av nät men möjliggör även delad infrastruktur till viss grad. Några operatörer har aviserat att de har problem med utbyggnaden.

Bristen på homogena och stabila tjänsteerbjudanden innebär svårigheter att göra rättvisande prisjämförelser på mobiltelefoniområdet. Detta medför i sin tur att bedömningen av konkurrensens utveckling på marknaden utifrån prisstudier är problematisk.

Informationsteknik och datakommunikation

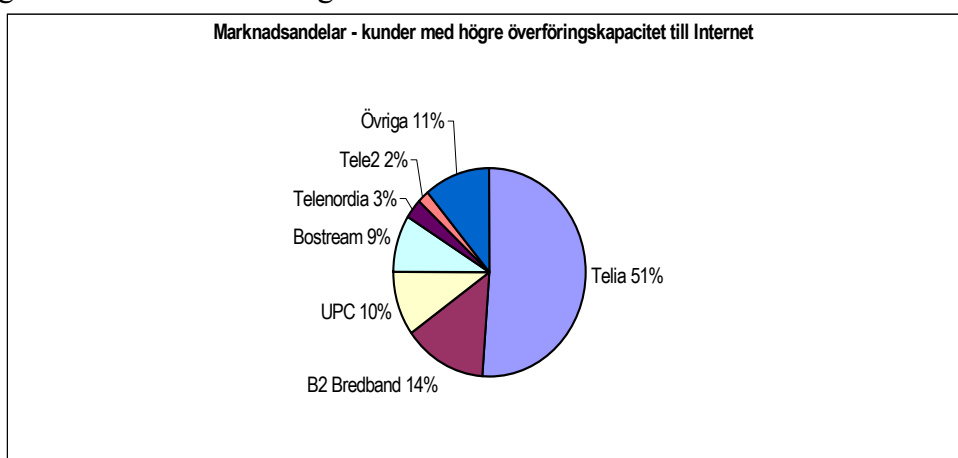
De nationella stamnäten, dvs. rikstäckande allmänt tillgängliga nät som förbinder nationella noder och huvudnoder i landets olika delar med varandra, är främst baserade på optiska fiberkablar men även till en viss del radiolänk. De största ägarna av nationella stamnät är TeliaSonera, Utfors AB/Telenor Business Solutions AB, Affärsverket svenska kraftnät, Tera-com AB och Banverket. Det mest omfattande nationella stamnätet innehas av TeliaSonera, som når alla kommuner. Ortssammanbindande nät förbinder olika orter med varandra samt med huvudnoderna i nätet. Områdesnäten är spridningsnät som sammanbinder fastighetsnäten i en ort eller ett geografiskt avgränsat område med det ortssammanbindande nätet. I områdesnät kan även inräknas de nät som ofta benämns accessnät. Utöver TeliaSoneras metallbaserade accessnät är fiberkabel den

huvudsakliga tekniken i områdesnäten. De ortssammanbindande näten och områdesnäten ägs till en del av kommunala bolag och kommuner.

En möjlighet till trådlös access med hög överföringskapacitet är fast yttäckande radioaccess som används för sändningar av data-kommunikation från punkt till punktsändningar eller punkt till multipunktsändningar, t.ex. LMDS (Local Multipoint Distribution Service). Nationella tillstånd för denna teknik innehas av TeliaSonera, Quadacom Wireless AB, Vodafone samt Broadnet AS. En fördelning av tillstånd för fast yttäckande radioaccess på regional nivå har också utförts. Även elnäten kan användas för elektronisk kommunikation, s.k. Power Line Communication (PLC). Därutöver används också uppgraderade telefonnät, satellit samt marknätet för digital-TV för datakommunikation.

Den svenska marknaden för Internetaccess är fragmenterad. En bedömning av PTS är att det i dag finns ett hundratal Internetoperatörer som tillhandahåller anslutning till Internet till slutkund. Leverantörerna är många och ofta små, och inriktar sig i hög grad på olika nischer och delsegment av marknaden där de erbjuder olika typer av anslutningsformer. De flesta erbjuder traditionella uppringda anslutningar över det vanliga metallbaserade accessnätet. Även kabel-TV-operatörer erbjuder anslutning till Internet via sina kabelnät, medan andra erbjuder anslutning till Internet med hög överföringskapacitet via fastighetsnät – LAN (Local Area Network) – framförallt i flerbostadshus.

I juni 2002 fanns det strax över tre miljoner kunder med anslutning till Internet i Sverige, vilket motsvarar en ökning med 7 procent jämfört med året innan. Marknaden för Internetanslutning växer stadigt och den starkast växande delen av marknaden är anslutning med högre överföringskapacitet. I juni 2002 hade 13 procent av svenska hushåll Internetuppkoppling med högre överföringskapacitet än vanligt modem och ISDN vilket motsvarar en fördubbling mot året innan. Det sker alltså en snabb förändring av Internetmarknaden – under det första halvåret 2002 stod kunder med anslutning med högre överföringskapacitet för 71 procent av nettotillväxten av privata kunder med tillgång till Internet. Fördelningen av marknadsandelar mellan olika operatörer under 2001 när det gäller kunder med högre överföringskapacitet till Internet framgår av nedanstående diagram.

Källa: PTS Svensk telemarknad 2001.

Av diagrammet framgår att dåvarande Telia hade 51 procent av marknaden avseende kunder med högre överföringskapacitet. Den näst största

operatören var B2 Bredband (Bredbandsbolaget) med 14 procent av marknaden.

Det är Internet som i första hand driver fram nya typer av tjänster och skapar förutsättningar för ytterligare konvergens inom området. Enligt statistik från Statens institut för kommunikationsanalys (2003) har andelen av befolkningen i åldern 9–79 år med tillgång till Internet ökat från 3 procent 1995 till 60 procent år 2001. Den åldersgrupp med störst andel personer som har tillgång till Internet är ungdomar i åldern 16–19 år. Där är andelen så hög som 80 procent. En förklaring till det kan vara de satsningar som gjorts i skolan för tillgänglighet till datorer och Internet.

Det är inte enbart tillgången till Internet som ökat, även användandet har ökat. Det är framför allt yngre personer som använder Internet, 90 procent i åldern 18–29 år. Detta kan jämföras med 39 procent i ålderskategorin 55–74 år.

Internetanvändningen påverkar utnyttjandet av andra medier. Det är främst användningen av telefon och TV som har minskat som en följd av den ökade Internetanvändningen.

Internetmarknaden kan fortfarande anses vara i ett uppbyggnadsskede, vilket innebär att utbud och priser ständigt förändras.

4.2.2 Massmedier

Trots att medieanvändningen har förändrats under senare år, bl.a. genom spridningen av Internet till stora delar av befolkningen, nyttjas fortfarande traditionella medier som radio och TV i stor utsträckning. 77 procent av befolkningen, 9–79 år, lyssnar på radio någon gång ett genomsnittligt dygn. Lyssnartiden bland radiolyssnarna är drygt två och en halv timme per dygn. Över 70 procent av befolkningen, 3–99 år, tittade på TV någon gång en genomsnittlig dag år 2002. Tittartiden bland TV-tittarna är två och en halv timme per dygn. Uppgifterna är hämtade från Radioundersökningar AB och Mediamätning i Skandinavien MMS AB.

TV distribueras ut till mottagaren i huvudsak via tre olika distributionskanaler, nämligen marknät, satellit eller kabelnät. I stort sett alla i Sverige har tillgång till TV på något sätt via någon av dessa distributionskanaler. Mottagningen av ljudradio sker nästan uteslutande från marksändning.

Det digitala marknätet för TV når i dag ca 90 procent av befolkningen. Vid sidan av TV-sändningar kan näten också användas för andra tjänster, vilket även gäller näten för digitalradio. I dag pågår olika testverksamheter för Internetanslutning. Som returkanal, dvs. som kanal från användaren, används då telefon- eller mobiltelefonnätet. Med undantag för vissa sändare för närradio och lokalradio äger Teracom AB de analoga och digitala marknäten för radio och TV. De frekvenser som fördelas för rundradio fördelas enligt ett särskilt förfarande som skiljer sig från det som gäller för t.ex. tilldelning av mobiltelefonstillstånd.

De flesta kabel-TV-nät består av fiber- och koaxialkabel. Oftast är stamnätets kablar av fiber och kablarna till de enskilda hushållen koaxialkabel. Kapaciteten är högre än i telefonnät och med förbättringar i nätet kan kapaciteten bli mycket stor. I dag används kabelnät i vissa fall

även för bredbandsanslutningar till Internet. Det finns ca 70 kabel-TV-operatörer i Sverige. Av dessa är fyra dominerande och når tillsammans över 2 miljoner hushåll. Det är Com hem AB, som ingår i TeliaSonera-koncernen, och UPC Sverige AB, som ingår i United Pan-Europe Communications, vilket är det näst största kabel-TV-företaget i Europa. Vidare finns Kabelvision som ingår i Tele2-koncernen och har samarbetsavtal med Viasat samt Sweden On Line som ägs av Telenor AS.

Satellitsändningar täcker stora geografiska områden och tas emot med parabolantenn. Satelliten tar emot signaler från en sändare på marken och skickar tillbaka dem till ett bestämt område på jordytan. Två företag dominerar på den svenska marknaden när det gäller kundadministration av satellitsänd TV – Canal Digital, som ägs av Telenor AS, och Viasat, som ingår i mediekoncernen Modern Times Group.

Det behövs inget tillstånd för att bedriva programverksamhet över satellit. I många fall skickas sändningarna från satelliten vidare i kabelnät. Interaktivitet är möjlig via telenätet. En övergång till digitala sändningar håller successivt på att ske inom de olika distributionsformerna för TV. Övergången har gått snabbast för satellitsändningar. Oavsett distributionsform behövs en särskild avkodare för att omvandla den digitala signalen till analog. Avkodaren är normalt ett löst tillbehör, men TV-mottagare med inbyggd digitalavkodare har börjat säljas i utlandet. En fortsatt digitalisering av TV-sändningarna under de närmaste åren kan förutses. Regeringen har i propositionen Digitala TV-sändningar (prop. 2002/03:72) föreslagit att digitala marknadsbundna TV-sändningar byggs ut och att de analoga sändningarna upphör efter en övergångsperiod. Den digitala tekniken innebär en effektivare användning av frekvenserna, produktionen blir billigare, lagring underlättas och bildkvaliteten blir bättre. Den medför också möjligheter till nya tjänster såväl med anknytning till TV-programmen som fristående från dessa. Dessutom innebär konvergensen att TV kan sändas via Internet, vilket dock förutsätter god överföringskapacitet.

5 Den nya EG-regleringen

År 2000 presenterade Europeiska gemenskapernas kommission ett förslag till nytt regelverk för elektronisk kommunikation i syfte att modernisera gemenskapens gällande lagstiftning på området. Förslaget lades fram mot bakgrund av den snabba tekniska och marknadsmässiga utvecklingen. Regleringen behövde anpassas till en mer konkurrensutsatt marknad och ta hänsyn till den pågående konvergensen mellan telefoni, datakommunikation och media. Kommissionens förslag syftade till att föra samman alla nätverk för överföring och tillhörande tjänster i ett enda regelverk.

Under 2001 och 2002 beslutade Europaparlamentet och rådet över kommissionens förslag. Det regelverk som beslutades omfattar fem harmoniseringsdirektiv, bestående av ett ramdirektiv och fyra särdirektiv, samt ett beslut om radiospektrumpolitik inom gemenskapen. Dessutom har kommissionen beslutat ett direktiv om konkurrens på marknaderna

för elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster. De nya rättsakterna ersätter ett tjugotal gällande direktiv (se avsnitt 6.1 och 6.2). I anslutning till det nya regelverkspaketet har kommissionen även tagit fram riktlinjer för marknadsanalyser och bedömning av betydande marknadsinflytande samt en rekommendation över de relevanta produkt- och tjänstemarknader på vilka det kan vara motiverat att införa särskilda regleringsskyldigheter. Samtliga dessa akter beskrivs i det följande.

5.1 Ramdirektivet

Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/21/EG av den 7 mars 2002 om ett gemensamt regelverk för elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster (ramdirektiv) trädde i kraft den 24 april 2002. Direktivet återges i bilaga 1.

Ramdirektivet innehåller grundläggande formella bestämmelser för tillämpningen av övriga aktuella direktiv. Bland annat fastställer direktivet det nya regelverkets övergripande målsättning att åstadkomma ett harmoniserat regelverk för elektroniska kommunikationsnät och elektroniska kommunikationstjänster samt tillhörande faciliteter och tillhörande tjänster (artikel 1). Även de mål och principer som EG-regelverket skall uppnå klargörs, dvs. att främja dels konkurrens, dels den inre europeiska marknaden och dels slutanvändarnas intressen (artikel 8).

Som ett led i harmoniseringssträvandena ålägger direktivet medlemsstaterna att iaktta ett samrådsförfarande när vissa åtgärder skall vidtas. Det skall då vara frågan om åtgärder som har betydande inverkan på en relevant marknad (artikel 6). I vissa för harmoniseringen speciellt viktiga frågor omfattar samrådsförfarandet även EG-kommissionen och ansvariga myndigheter i övriga medlemsstater (artikel 7).

Ramdirektivet anger även förfarandereglerna för marknadsanalyser. Enligt dessa skall de nationella regleringsmyndigheterna identifiera de marknader på vilka det anses berättigat att införa sektorsspecifika skyldigheter (artikel 15) samt analysera dessa för att avgöra om det råder effektiv konkurrens på marknaden eller inte (artikel 16). Dessutom föreslås en ny definition av när ett företag skall anses ha betydande marknadsinflytande, s.k. SMP-status (Significant Market Power), och därmed kunna åläggas sådana skyldigheter (artikel 14). Om en nationell regleringsmyndighet avgör att det inte råder effektiv konkurrens på en relevant marknad skall den identifiera företag som bedöms ha betydande inflytande på den marknaden och ålägga dessa lämpliga sektorsspecifika skyldigheter. Beslut av nationella regleringsmyndigheter skall kunna överklagas till en oberoende instans (artikel 4). Slutligen ger ramdirektivet bl.a. vissa bestämmelser om regleringsmyndigheternas verksamhet (artikel 3), tillhandahållande av information (artikel 5), förvaltning av radiofrekvenser (artikel 9), nummer m.m. (artikel 10), ledningsrätt (artikel 11), samlokalisering m.m. (artikel 12), viss redovisning (artikel 13) och om tvistlösningsförfaranden (artiklar 20 och 21).

Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/20/EG av den 7 mars 2002 om auktorisation för elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster (auktorisationsdirektiv) trädde i kraft den 24 april 2002. Direktivet återges i bilaga 2.

Auktorisationsdirektivet motsvaras i gällande rätt av Europaparlamentets och rådets direktiv 97/13/EG av den 10 april 1997 om gemensamma ramar för allmän auktorisation och individuella tillstånd på teletjänstområdet (tillståndsdirektivet).

Syftet med auktorisationsdirektivet är att anpassa reglerna för den inre marknaden för elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster genom harmonisering och förenkling av de bestämmelser och villkor som gäller för auktorisation av sådana nät och tjänster, så att dessa lättare kan tillhandahållas inom gemenskapen (artikel 1). Med detta avses att direktivet skall ge en rättslig ram för att säkerställa friheten att tillhandahålla elektronisk kommunikation och elektroniska tjänster och begränsa de administrativa hindren för inträde på marknaden till ett minimum. Förbehåll får därför endast göras i enlighet med de villkor som fastställs i direktivet och eventuella begränsningar i enlighet med artikel 46.1 i Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen (EG-fördraget), särskilt åtgärder med hänsyn till allmän ordning, allmän säkerhet och folkhälsa (artikel 3.1).

Särskilda tillstånd att bedriva verksamhet inom området för elektronisk kommunikation skall inte längre få förekomma. En medlemsstat kan dock införa anmälningsplikt (artikel 3.2). Vidare gäller enligt direktivet att särskilda nyttjanderätter, dvs. tillstånd till radiofrekvenser och till nummer, inte skall krävas om det är möjligt att avstå från det (artikel 5). Skall särskilda tillstånd till radiofrekvenser eller nummer ändå beviljas skall det ske genom ett öppet och icke-diskriminerande förfarande med god insyn.

Det finns en definition av allmän auktorisation i artikel 2. I princip avses de regler som får uppställas för att verksamheten skall få bedrivas. Det är fråga om allmänna rättigheter och skyldigheter. Därutöver kan den som tillhandahåller elektroniska kommunikationsnät eller kommunikationstjänster åläggas särskilda skyldigheter enligt tillträdesdirektivet (se avsnitt 5.3) och direktivet om samhällsomfattande tjänster (se avsnitt 5.4).

Auktorisationsdirektivet skiljer på villkor som är fogade till den allmänna auktorisationen, nyttjanderätter till radiofrekvenser och nummer samt särskilda skyldigheter (artikel 6). Vilka villkor som får uppställas för allmän auktorisation respektive nyttjanderätter för radiofrekvenser och nummer framgår av bilagan till direktivet, del A, B och C. Uppräkningen är uttömmande. Särskilda skyldigheter skall i rättsligt hänseende vara åtskilda från de rättigheter och skyldigheter som följer av den allmänna auktorisationen.

I direktivet föreskrivs om förfarande för att begränsa antalet nyttjanderätter som skall beviljas till radiofrekvenser (artikel 7).

Utöver tilldelningsregler ger direktivet regler om vilka förutsättningar som måste gälla för att tillstånd skall få ändras eller återkallas och om förfarandet för detta (artikel 14).

I direktivet ges en begränsning av den informationskyldighet för företag som slås fast i ramdirektivet (artikel 11). För att informationskyldigheten skall inträda skall de av regleringsmyndigheten efterfrågade uppgifterna stå i proportion till syftet och vara sakligt motiverade för vissa angivna åtgärder, t.ex. systematisk kontroll av att skyldigheter som ålagts ett företag följs. Vidare anges ramarna för vad de nationella regleringsmyndigheterna får vidta för åtgärder för att se till att information lämnas och säkerställa att villkoren för den allmänna auktorisationen, nyttjanderätterna och de särskilda skyldigheterna uppfylls (artikel 10).

Direktivet öppnar en möjlighet att ta ut avgifter för nyttjanderätterna till radiofrekvenser och nummer samt för tillstånd att installera faciliteter på annans egendom, varvid avgifterna skall beakta behovet av en optimal användning av dessa begränsade resurser. Medlemsstaterna skall säkerställa att avgifterna är sakligt motiverade, öppet redovisade, icke-diskriminerande och proportionella till det avsedda syftet, och att de tar hänsyn till de mål som anges i ramdirektivet (artikel 13).

5.3 Tillträdesdirektivet

Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/19/EG av den 7 mars 2002 om tillträde till och samtrafik mellan elektroniska kommunikationsnät och tillhörande faciliteter (tillträdesdirektiv) trädde i kraft den 24 april 2002. Direktivet återges i bilaga 3.

Tillträdesdirektivet skall i ramdirektivets anda harmonisera det sätt på vilket medlemsstaterna reglerar samtrafik och andra former av tillträde till elektroniska kommunikationsnät och tillhörande faciliteter. Syftet är att i enlighet med den inre marknadens principer upprätta ett regelverk för förhållandet mellan leverantörer av nät och tjänster, vilket skall leda till hållbar konkurrens och samverkan mellan elektroniska kommunikationstjänster samt gynna konsumenterna (artikel 1).

Vissa av direktivets bestämmelser är endast riktade mot företag med betydande inflytande på marknaden för elektronisk kommunikation. Direktivet innehåller en förteckning över de typer av skyldigheter som regleringsmyndigheterna skall ha möjlighet att ålägga (artiklar 9–13). Dessa skyldigheter skall säkerställa transparens, icke-diskriminering, åtskild kostnadsredovisning, tillträde till andra operatörers nät och faciliteter samt priskontroll, innefattande kostnadsorienterad prissättning och krav på kostnadstäckning. Motsvarande bestämmelser återfinns i det nu gällande samtrafikdirektivet 97/33/EG (se avsnitt 6.1) som upphävs i samband med att EG:s nya regelverk genomförs.

Vidare fastställs i direktivet begränsningar för skyldigheter när det gäller samtrafik och andra former av tillträde. Direktivet säkerställer även marknadsaktörernas behov av rättslig säkerhet genom att fastställa kriterier för, och begränsningar av, regulatoriska ingrepp. Detta framgår av de närmare förutsättningarna för rättigheter och skyldigheter (artiklar 3 och 4) och för regleringsingripanden (artiklar 5, 6 och 8). De skyldigheter som kan tillgripas för att säkerställa direktivets syfte skall tillämpas på specifika produkt- eller tjänstemarknader i vissa geografiska områden för att lösa marknadsproblem mellan operatörer. Bestämmel-

serna omfattar bl.a. tillträde till fasta nät och mobilnät liksom till digitala radio- eller TV-nät. De omfattar även system med villkorad tillgång och annan tillhörande utrustning, såsom elektroniska programguider (EPG) och gränssnitt för tillämpningsprogram (API – Application Program Interface).

Förutom de skyldigheter som får åläggas en operatör med betydande inflytande på en marknad skall enligt artikel 5 den nationella regleringsmyndigheten, i den utsträckning som är nödvändig för att säkerställa att slutanvändarna kan nå varandra, kunna införa skyldigheter för företag som kontrollerar tillträde till slutanvändarna. Det kan, när detta är motiverat, gälla skyldigheten att bedriva samtrafik mellan deras nät om det inte redan sker. Medlemsstaterna får även införa regler om tillträde till EPG och API.

5.4 Direktivet om samhällsomfattande tjänster (USO-direktivet)

Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/22/EG av den 7 mars 2002 om samhällsomfattande tjänster och användares rättigheter avseende elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster (direktiv om samhällsomfattande tjänster), nedan kallat USO-direktivet (Universal Service Obligations), trädde även det i kraft den 24 april 2002. Direktivet återges i bilaga 4.

USO-direktivet avser att överföra befintliga bestämmelser angående s.k. samhällsomfattande tjänster samt uppdatera dem med erforderliga ändringar till följd av den tekniska och marknadsrelaterade utvecklingen. Målet med direktivet är att genom effektiv konkurrens och valmöjligheter säkerställa dels att det i hela gemenskapen finns tillgång till allmänt tillgängliga tjänster av god kvalitet, dels hantera situationer där slutanvändares behov inte tillgodoses på ett tillfredsställande sätt av marknaden (artikel 1). Direktivet fastställer särskilda användar- och konsumentrelaterade rättigheter där så behövs och medger de nationella tillsynsmyndigheterna rätten att vidta åtgärder för användarnas och konsumenternas räkning. Dessa rättigheter motsvaras av skyldigheter för företag.

Direktivet anger vilka tjänster som skall anses vara samhällsomfattande tjänster (artiklar 3–7 och 9.2). Dessa omfattar bl.a. tillhandahållande av tillträde i en fast nätanslutningspunkt (artikel 4), nummerupplysningstjänst och abonnentförteckning (artikel 5) samt särskilda åtgärder för användare med funktionshinder (artikel 7). Tillhandahållandet skall ske till överkomliga priser. Direktivet innehåller även bestämmelser som innebär att finansieringen av kostnaderna för tillhandahållande av de definierade samhällsomfattande tjänsterna skall ske på det mest konkurrensneutrala sättet (artiklar 12 och 13). Genom direktivet skall bl.a. säkerställas driftskompatibiliteten hos digital-TV-utrustning för konsumenter (artikel 24) samt tillhandahållandet av vissa tjänster, t.ex. hyrda förbindelser (artikel 18) och val och förval av nätoperatör (artikel 19).

Direktivet anger särskilda användar- och konsumentrelaterade rättigheter. Bland annat fastställs vilken grundinformation som konsumenterna

har rätt till i sina avtalsförhållanden med telefonioperatörer (artikel 20). Direktivet ställer också krav på det fasta telefoninätets integritet och att det är tillgängligt i händelse av nätsammanbrott av katastrofkaraktär (artikel 23) samt att samtal kopplas avgiftsfritt till det europeiska larmnumret 112 (artikel 26). Direktivet ställer också upp krav på att operatörerna förser de nationella larmtjänsterna med lokaliseringssuppgifter om varifrån nödsamtal kommer i den mån det är tekniskt genomförbart (artikel 26). Vidare erkänner direktivet medlemsstaternas rätt att fastställa att vissa radio- och TV-sändningar skall vara obligatoriska att vidareända via vissa nät (s.k. must carry) för att säkerställa den allmänna tillgången till ett bestämt programutbud (artikel 31).

Direktivet medger de nationella tillsynsmyndigheterna även rätten att vidta åtgärder för användarnas och konsumenternas räkning utöver vad som framgår av direktivets definition av samhällsomfattande tjänster m.m. (artikel 28). Detta gäller dock endast under förutsättning att det inte krävs någon kompensationsmekanism som drabbar specifika företag, operatörer eller tjänsteleverantörer.

5.5 Direktivet om integritet och elektronisk kommunikation

Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/58/EG av den 12 juli 2002 om behandling av personuppgifter och integritetsskydd inom sektorn för elektronisk kommunikation (direktiv om integritet och elektronisk kommunikation) trädde i kraft den 31 juli 2002. Det ersätter Europaparlamentets och rådets direktiv 97/66/EG av den 15 december 1997 om behandling av personuppgifter och skydd för privatlivet inom telekommunikationsområdet (teledataskyddsdirektivet). Direktivet om integritet och elektronisk kommunikation återges i bilaga 5.

Det nya direktivets bestämmelser skall, liksom teledataskyddsdirektivets, precisera och komplettera Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter (dataskyddsdirektivet). Syftet är bl.a. att säkerställa ett likvärdigt skydd av de grundläggande fri- och rättigheterna när det gäller behandling av personuppgifter inom sektorn för elektronisk kommunikation (artikel 1). Bestämmelserna skall inte tillämpas på verksamheter som faller utanför tillämpningsområdet för Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen och inte i något fall på verksamheter som avser allmän säkerhet, försvar, statens säkerhet och statens verksamhet på straffrättens område (artikel 1).

Direktivet förpliktar medlemsstaterna att säkerställa konfidentialitet vid kommunikation och därmed förbundna trafikuppgifter via allmänna kommunikationsnät och allmänt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänster genom att bl.a. förbjuda åtgärder som saknar lagligt stöd, t.ex. avlyssning, uppfångande med tekniskt hjälpmedel, lagring eller andra metoder som innebär att kommunikationen och de därmed förbundna trafikuppgifterna kan fångas upp eller övervakas av andra personer än användarna utan de berörda användarnas samtycke. Som utgångspunkt gäller att abonnenter och användare skall samtycka till så-

dan behandling för att behandlingen skall vara tillåten. Teknisk lagring som är nödvändig för överföring av kommunikationen utan att det påverkar principen om konfidentialitet får ske (artikel 5). Trafikuppgifter om abonnenter och användare som behandlas och lagras skall utplånas eller avidentifieras när de inte längre behövs för t.ex. faktureringsfrågor (artikel 6). Vidare ges i direktivet vissa integritetsskyddande bestämmelser som bl.a. rätten för abonnenter att få ospecificerade räkningar (artikel 7), att på ett enkelt sätt och kostnadsfritt förhindra presentation per samtal (artikel 8), att få slippa automatisk vidarekoppling (artikel 11) och icke begärd kommunikation (artikel 13) samt att informeras om i vilket syfte behandling av personuppgifter sker.

5.6 Radiospektrumbeslutet

Europaparlamentets och rådets beslut nr 676/2002/EG av den 7 mars 2002 om ett regelverk för radiospektrumpolitiken i Europeiska gemenskapen (radiospektrumbeslut) (EGT L 108 24.4.2002, s. 1) trädde i kraft den 24 april 2002. Beslutet återges i bilaga 6.

Radiospektrumbeslutet har till syfte att fastställa politiska och rättsliga ramar inom gemenskapen för att säkerställa samordning av policystrategier och i förekommande fall harmoniserade villkor när det gäller tillgång till och effektiv användning av det radiospektrum som krävs för upprättandet av och verksamheten på den inre marknaden på sådana områden inom gemenskapspolitiken som elektronisk kommunikation, transport samt forskning och utveckling (artikel 1).

För att nå detta syfte fastställs i beslutet vissa överstatliga förfaranden för att bl.a. underlätta en politik när det gäller strategisk planering och harmonisering av radiospektrumanvändningen i gemenskapen (artikel 1). Politiken skall optimera radiospektrumanvändningen och förebygga uppkomsten av skadlig störning. Detta kan ske genom harmoniserade villkor om tillgång till och effektiv användning av radiospektrum. Det har därför ansetts nödvändigt att säkerställa att medlemsstaterna på föreskrivet sätt gör vissa av de beslut som Europeiska post- och telesammanslutningen (CEPT – Conférence Européenne des Administrations des Postes et des Télécommunications) har fattat tillämpliga (artikel 4). Radiospektrumpolitiken i gemenskapen bör även bidra till att värna yttrandefriheten inbegripet åsiktsfrihet och friheten att motta och sprida information och idéer oavsett gränser, liksom mediernas frihet och mångfald.

Medlemsstaterna skall säkerställa att deras nationella frekvensplan och information om rättigheter, villkor, förfaranden och avgifter som rör radiospektrumanvändningen offentliggörs om det krävs för att uppfylla det i artikel 1 angivna syftet. De skall hålla denna information aktuell och skall dessutom vidta åtgärder för att utveckla lämpliga databaser för att göra informationen tillgänglig för allmänheten, när så är tillämpligt i överensstämmelse med de relevanta harmoniseringsåtgärder som vidtagits (artikel 5). Medlemsstaterna skall förse kommissionen med all nödvändig information för att kommissionen skall kunna kontrollera genomförandet av radiospektrumbeslutet (artikel 6).

Kommissionens direktiv 2002/77/EG av den 16 september 2002 om konkurrens på marknaderna för elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster trädde i kraft den 7 oktober 2002.

Kommissionsdirektivet är baserat på artikel 86 (f.d. artikel 90) i Romfördraget. Artikeln ger kommissionen rätt att kräva avskaffande av exklusiva och speciella rättigheter som medlemsstaterna givit till företag då dessa rättigheter leder till att andra bestämmelser i fördraget överträds, i detta fall konkurrens- och inremarknadsregleringen. Kommissionsdirektivet konsoliderar det tidigare gällande s.k. tjänstedirektivet 90/388/EG (se avsnitt 6.1). Tanken är att endast de bestämmelser som fortfarande är nödvändiga skall behållas. Vidare anpassas direktivet till den tekniska utvecklingen och vissa bestämmelser görs tydligare i förhållande till det tidigare direktivet. Så ersätts t.ex. telekommunikationer av den bredare termen elektroniska kommunikationer i enlighet med terminologin i övriga rättsakter i det nya regelverket för elektroniska kommunikationer.

Direktivet anger att medlemsstaterna inte får bevilja exklusiva eller särskilda rättigheter för upprättande och/eller tillhandahållande av elektroniska kommunikationsnät och -tjänster (artikel 2), för utnyttjande av radiofrekvenser (artikel 4) eller för upprättande och tillhandahållande av nummerupplysningstjänster (artikel 5). Vidare skall medlemsstaterna se till att det inte införs eller bibehålls några begränsningar för tillhandahållande av elektroniska kommunikationstjänster (artikel 2).

Medlemsstater som är part i internationella konventioner om inrättandet av satellitorganisationer skall, i den mån dessa är oförenliga med konkurrensreglerna i EG-fördraget, vidta alla lämpliga åtgärder för att se till att dessa blir förenliga (artikel 7). Företag som tillhandahåller elektroniska kommunikationsnät får inte ha sitt kabel-TV-nät i samma rättsliga enhet om företaget kontrolleras av medlemsstaten eller har särskilda rättigheter, om det har en dominerande ställning på marknaden eller om det driver ett kabel-TV-nät som byggts upp med stöd av särskilda eller exklusiva rättigheter (artikel 8).

5.8 Riktlinjer för marknadsanalyser och bedömning av betydande marknadsinflytande

Kommissionens riktlinjer för marknadsanalyser och bedömning av betydande marknadsinflytande i enlighet med gemenskapens regelverk för elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster trädde i kraft den 11 juli 2002.

Kommissionens riktlinjer beskriver de principer som nationella regleringsmyndigheter skall tillämpa när de definierar marknader och när de fastställer om företag har ett betydande inflytande på marknaden. Riktlinjerna syftar i första hand till att regleringsmyndigheterna sinsemellan skall tillämpa vissa bestämmelser i det nya regelverket på ett enhetligt sätt, särskilt när de skall utse företag som har ett betydande marknadsinflytande. Vidare är syftet att i så stor utsträckning som möj-

ligt öka genomskådligheten och klarheten i rättsläget för tillämpningen av det nya regelverket.

För att åstadkomma enhetlighet mellan medlemsstaternas tillvägagångssätt grundas definitionen av relevanta marknader och kriterierna för bedömning av betydande marknadsinflytande på EG-rättspraxis (avsnitt 2 och 3). Riktlinjerna belyser särskilt frågan om kollektiv dominans och konstaterar härvid bl.a. att förekomsten av strukturella bindningar mellan de berörda företagen inte är en nödvändig förutsättning för att man skall kunna konstatera att det föreligger en kollektiv dominerande ställning (punkt 98). Riktlinjerna redogör för relevant rättspraxis vid förstainstansrätten och EG-domstolen. Riktlinjerna belyser även särskilt beslut som fattats inom telekomsektorn i enlighet med rådets förordning (EEG) nr 4064/89 av den 21 december 1989 om kontroll av företagskoncentrationer, ändrad genom rådets förordning (EG) nr 1310/97 av den 30 juni 1997.

Kommissionens riktlinjer ger även vägledning kring åläggande, bibehållande, ändring eller upphävande av skyldigheter för operatörer med betydande marknadsinflytande (avsnitt 4). Riktlinjerna lyfter härvid fram betydelsen av att beakta proportionalitetsprincipen. Riktlinjerna beskriver även de nationella regleringsmyndigheternas undersökningsbefogenheter, samt samarbetsförfarandet mellan nationella regleringsmyndigheter, mellan nationella regleringsmyndigheter och nationella konkurrensmyndigheter i samband med marknadsanalyser, och mellan nationella regleringsmyndigheter och kommissionen (avsnitt 5). Riktlinjerna beskriver slutligen även förfarandena för offentligt samråd och för offentliggörande av de nationella regleringsmyndigheternas förslag till beslut (avsnitt 6).

5.9 Rekommendation om relevanta produkt- och tjänstemarknader

Kommissionens rekommendation om relevanta produkt- och tjänstemarknader inom området elektronisk kommunikation vilka kan komma i fråga för förhandsreglering enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/21/EG om ett gemensamt regelverk för elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster trädde i kraft den 11 februari 2003.

Kommissionens rekommendation fastställer vilka produkt- och tjänstemarknader inom sektorn för elektronisk kommunikation som har sådana särdrag att det kan vara motiverat att införa regleringsskyldigheter enligt förfarandet i artiklarna 15 och 16 i ramdirektivet. Till skillnad från tidigare skall marknaderna i det nya regelverket fastställas i enlighet med konkurrensrättsliga principer. Härvid bör enligt ingresspunkt 9 följande tre kriterier beaktas: Närvaron av stora och varaktiga hinder för marknadstillträde, möjligheten att övervinna hindren inom rimlig tid och möjligheten att tillämpningen av enbart konkurrenslagstiftning skulle kunna avhjälpa de aktuella bristerna på marknaden.

Ingresspunkt 10 anger att i synnerhet två typer av hinder är av betydelse när det gäller marknadstillträde: strukturella hinder (dvs. att det råder obalans mellan de förhållanden som å ena sidan råder för aktörer

med dominerande ställning på marknaden i kraft av tidigare monopol, och å andra sidan förhållandena för nytillkomna aktörer) och rättsliga eller regleringsbaserade hinder.

Även om en marknad kännetecknas av stora hinder för tillträde, kan andra strukturella faktorer på samma marknad innebära att den utvecklas i riktning mot sund konkurrens (ingresspunkt 14). Så är exempelvis fallet på marknader med ett begränsat men ändå tillräckligt antal företag som har olika kostnadsstrukturer och som konfronteras med en priselastisk efterfrågan. Rekommendationen anger att nya och framväxande marknader inte bör omfattas av förhandsreglering (ingresspunkt 15).

Följande tre kriterier anges vara avgörande vid bedömningen av om en marknad kommer att inkluderas i efterföljande versioner av rekommendationen (ingresspunkt 16):

- hur länge de höga hindren för marknadstillträde består,
- dynamiken i konkurrenssituationen, och
- om konkurrenslagstiftningen som sådan är tillräcklig (utan förhandsreglering) för avhjälpan av varaktiga brister på marknaden.

Det anges slutligen att kommissionen senast den 30 juni 2004 skall avgöra om rekommendationen behöver revideras (ingresspunkt 21).

Rekommendationen identifierar arton produkt- och tjänstemarknader, t.ex. marknaden för tillträde till det allmänna telefonnätet via en fast anslutningspunkt – för hushåll och marknaden för bredbandstillträde för grossistledet.

6 Nuvarande reglering

6.1 EG:s telereglering

Nedanstående direktiv på teleområdet är genomförda i svensk rätt genom bestämmelser i telelagen (1993:597), teleförordningen (1997:399), lagen (1993:599) om radiokommunikation och förordningen (1993:600) om radiokommunikation. EG-förordningen om tillträde till accessnät är direkt tillämplig i Sverige. EG:s nya regelverk för elektronisk kommunikation ersätter dessa direktiv och förordningen.

Tjänstedirektivet

Kommissionens direktiv 90/388/EEG av den 28 juni 1990 om konkurrens på marknaderna för teletjänster (tjänstedirektivet) är ändrat bl.a. genom direktiv 95/51/EG av den 18 oktober 1995 om ändring av direktiv 90/388/EEG med avseende på avskaffande av begränsningarna för användning av kabeltelevisionnät för tillhandahållande av redan avreglerade teletjänster och genom direktiv 96/19/EG av den 13 mars 1996 om ändring av direktiv 90/388/EEG med avseende på genomförandet av full konkurrens på marknaderna för teletjänster samt genom direktiv 99/64/EG av den 23 juni 1999 om ändring av direktiv 90/388/EEG för att

säkerställa att telenät och kabeltelevisionsnät som ägs av en enda operatör utgör skilda rättsliga enheter.

Genom tjänstedirektivet ålades medlemsstaterna att, med vissa speciella undantag, upphäva alla exklusiva eller speciella rättigheter för tillhandahållande av andra teletjänster än telefoni och vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att alla teletjänstföretag fick rätt att tillhandahålla sådana teletjänster. Vidare förpliktades medlemsstaterna att till den 1 januari 1998 avskaffa alla åtgärder som beviljar

a) exklusiva rättigheter att tillhandahålla teletjänster, inklusive upprättande och tillhandahållande av de telenät som krävs för dessa tjänster, eller

b) speciella rättigheter som begränsar antalet auktoriserade företag med tillstånd att tillhandahålla sådana teletjänster eller att upprätta eller tillhandahålla telenät till två eller flera om detta inte sker på objektiva, proportionella och icke-diskriminerande villkor, eller

c) speciella rättigheter, som utser, på annat sätt än enligt objektiva, proportionella och icke-diskriminerande kriterier, flera konkurrerande företag att tillhandahålla sådana teletjänster eller för att upprätta eller tillhandahålla sådana telenät.

Härigenom öppnades teletjänster och nät för konkurrens från den 1 januari 1998.

ONP-ramdirektivet

Rådets direktiv 90/387/EEG av den 28 juni 1990 om upprättandet av den inre marknaden för teletjänster genom att tillhandahålla öppna nät (ONP-ramdirektivet) är ändrat genom direktiv 97/51/EG av den 6 oktober 1997 om ändring av direktiv 90/387/EEG och 92/44/EEG för anpassning till en konkurrensutsatt miljö på telekommunikationsområdet.

ONP-ramdirektivet syftar enligt ingressen till att främja en gemensam marknad för teletjänster genom ett snabbt införande av harmoniserade principer och betingelser för att tillhandahålla öppna nät. Förutsättningarna för att tillhandahålla öppna nät måste överensstämma med vissa principer och får inte förhindra tillgång till nät och tjänster annat än av hänsyn till allmänintressen, vilka betecknas som väsentliga krav. Taxeprinciperna bör vara klart specificerade. Definitionen av harmoniserade tekniska gränssnitt och accessförhållandena inom gemenskapen i dess helhet, måste baseras på definitionen av gemensamma tekniska specifikationer, baserade på internationella standarder och specifikationer. Bland annat hänvisas till rådets direktiv 87/95/EEG av den 22 december 1986 om standardisering inom området informationsteknologi och telekommunikation. Harmoniserade nätanslutningspunkter framhålls också som en viktig komponent i att tillhandahålla öppna nät.

Direktivet gäller harmoniseringen av villkoren för öppen och effektiv tillgång till och användning av allmänt tillgängliga telenät, och/eller allmänt tillgängliga teletjänster. Villkoren är avsedda att underlätta tillhandahållandet av tjänster genom allmänt tillgängliga telenät och/eller allmänt tillgängliga teletjänster inom och mellan medlemsstater och i synnerhet tjänster som tillhandahålls från subjekt i andra medlemsstater. Villkor för tillhandahållande av öppna nät måste överensstämma med ett antal grundläggande principer, nämligen att de måste baseras på objek-

tiva kriterier, vara öppna och publiceras, garantera likformighet vid anslutning och inte vara diskriminerande. Villkor för tillhandahållande av öppna nät får inte begränsa tillgången till allmänna telenät eller allmänt tillgängliga teletjänster, förutom av skäl som är grundade på väsentliga krav. Reglerna för enhetlig tillämpning av de väsentliga kraven skall fastställas av kommissionen, efter tillstyrkande av en särskild kommitté, den s.k. ONP-kommittén. Vid behov får kommissionen i samråd med ONP-kommittén kräva att standarder fastställs av de europeiska standardiseringsorganen.

Direktivet om förhyrda förbindelser

Rådets direktiv 92/44/EEG av den 5 juni 1992 om tillhandahållande av öppna nät för förhyrda förbindelser (direktivet om förhyrda förbindelser) är ändrat genom direktiv 97/51/EG (se ovan).

ONP-ramdirektivet föreskriver att rådet skall besluta om särskilda villkor för tillhandahållande av öppna nät för förhyrda förbindelser. Medlemsstaterna skall enligt direktivet om förhyrda förbindelser säkerställa ett harmoniserat utbud av förhyrda förbindelser med definierade nätanslutningspunkter. Taxor för förhyrda förbindelser skall vara grundade på objektiva kriterier och följa principen om kostnadsorientering. Direktivet gäller inte förhyrda förbindelser som har en av nätanslutningspunkterna placerad utanför gemenskapen.

Samtrafikdirektivet

Europaparlamentets och rådets direktiv 97/33/EG av den 30 juni 1997 om samtrafik inom telekommunikation i syfte att säkerställa samhällsomfattande tjänster och samverkan genom tillämpning av principerna om tillhandahållande av öppna nät (samtrafikdirektivet) är ändrat genom direktiv 98/61/EG av den 24 september 1998 om ändring av direktiv 97/33/EG med avseende på nummerportabilitet mellan operatörer och förval av nätoperatörer (nummerdirektivet).

I direktivet fastslås ett regelverk för att inom gemenskapen säkerställa samtrafik mellan telenät och särskilt samverkan mellan tjänster i syfte att tillhandahålla samhällsomfattande tjänster i en miljö med öppna, konkurrensutsatta marknader. Direktivet gäller harmonisering av villkoren för en öppen och effektiv samtrafik med och tillgång till allmänt tillgängliga telenät och allmänt tillgängliga teletjänster.

Medlemsstaterna skall vidta alla nödvändiga åtgärder för att undanröja alla restriktioner som hindrar organisationer som av medlemsstaterna fått tillstånd att tillhandahålla allmänt tillgängliga telenät och allmänt tillgängliga teletjänster från att träffa samtrafikavtal med varandra.

Medlemsstaterna skall säkerställa samtrafik mellan allmänt tillgängliga telenät som uppräknas i bilaga I till direktivet, nämligen det fasta allmänt tillgängliga telefonnätet, förhyrda förbindelser och allmänt tillgängliga mobiltelefonnät i den utsträckning som krävs för att säkerställa samverkan mellan dessa tjänster för alla användare inom gemenskapen.

I direktivet finns även regler om samlokalisering, delning av utrustning, nummerportabilitet och förval. Vidare finns regler om rätt för den

Taltelefonidirektivet

Europaparlamentets och rådets direktiv 98/10/EG av den 26 februari 1998 om tillhandahållande av öppna nätverk (ONP) för taltelefoni och samhällsomfattande tjänster för telekommunikation i en konkurrensutsatt miljö (taltelefonidirektivet) gäller harmonisering av villkor för öppen och effektiv tillgång till och användning av fasta allmänt tillgängliga telefonnät och fasta allmänt tillgängliga telefonitjänster på öppna och konkurrensutsatta marknader i enlighet med principerna om tillhandahållande av öppna nät (ONP). Syftet är att säkerställa tillgången till fasta allmänt tillgängliga telefonitjänster av god kvalitet inom hela gemenskapen och att fastställa det utbud av tjänster som alla användare, inbegripet konsumenter, mot bakgrund av särskilda nationella förhållanden, till överkomliga priser skall ha tillgång till inom ramen för samhällsomfattande tjänster. Direktivet skall, med undantag för vissa regler om abonnentförteckningar, tillgång till telefonistjänster och nummerupplysningstjänster, avgiftsfri tillgång till larmtjänster via numret 112, avtal om tjänst och offentliggörande av standardvillkor, inte tillämpas på allmänt tillgängliga nät för mobiltelefoni och allmänt tillgängliga tjänster för mobiltelefoni.

Termen fasta allmänt tillgängliga telefoninät specificeras i bilaga I till samtrafikdirektivet. Däri anges att det fasta allmänt tillgängliga telefonnätet avser det allmänna kopplade telenät som stöder överföring mellan nätanslutningspunkter på fasta ställen av tal och 3,1 kilohertz bandbredds audioinformation till stöd för bl.a. taltelefoni, telefaxkommunikation och datakommunikation inom talbandet via modem med en hastighet av lägst 2 400 bit/s.

Termen allmänt tillgängliga telefonitjänster omfattar både fasta allmänt tillgängliga telefonitjänster, såsom det definieras i bilaga I till samtrafikdirektivet, och allmänt tillgängliga tjänster för mobiltelefoni i taltelefonidirektivet. Medlemsstaterna skall säkerställa att varje rimlig begäran om anslutning till det fasta allmänt tillgängliga telefonnätet via fast anslutning och tillgång till fasta allmänt tillgängliga telefonitjänster tillmötesgårs av åtminstone en operatör och de får, om det är nödvändigt, i detta syfte utse en eller flera operatörer så att hela deras territorier är täckta. Medlemsstaterna skall vidare enligt direktivet säkerställa att abonnenter har rätt att bli införda i allmänt tillgängliga abonnentförteckningar. Samtliga användare skall ha tillgång till en nummerupplysningstjänst som omfattar alla förtecknade abonnentnummer. Tillhandahållande av den begärda nätanslutningen och dessa avgifter skall följa principerna för kostnadsorientering i bilaga II till ONP-ramdirektivet.

Tillståndsdirektivet

Europaparlamentets och rådets direktiv 97/13/EG av den 10 april 1997 om gemensamma ramar för allmän auktorisation och individuella tillstånd på teletjänsteområdet (tillståndsdirektivet) gäller förfaranden i

samband med beviljande av auktorisation. Det behandlar vidare de villkor som är knutna till auktorisation för att tillhandahålla teletjänster, inbegripet auktorisation för att etablera och/eller driva de telenät som krävs för att tillhandahålla tjänsterna, och de villkor som är knutna till sådan auktorisation. Det är frivilligt för medlemsstaterna att tillämpa auktorisationsförfarande för tillhandahållande av teletjänster. Väljer medlemsstaterna att använda ett sådant förfarande gäller att:

- Auktorisation får endast innehålla de villkor som upptas i bilagan till direktivet. Sådana villkor skall vara sakligt motiverade i förhållande till tjänsten i fråga, icke-diskriminerande, proportionerliga samt genomblickbara.

- Medlemsstaterna skall säkerställa att teletjänster och/eller telenät kan tillhandahållas, antingen utan auktorisation eller på grundval av allmän auktorisation som vid behov kan kompletteras med rättigheter och skyldigheter med individuell bedömning av ansökningar och beslut om individuella tillstånd.

- Medlemsstaterna skall utforma och tillämpa sina auktorisationsförfaranden så att de underlättar tillhandahållandet av teletjänster mellan medlemsstaterna.

Medlemsstaterna får utfärda individuella tillstånd endast i följande syften:

- För att ge tillståndshavaren tillgång till radiofrekvenser eller nummer.

- För att ge tillståndshavaren speciella tillträdesrättigheter till allmän eller privat mark.

- För att ålägga tillståndshavaren skyldigheter och krav när det gäller obligatoriskt tillhandahållande av allmänt tillgängliga teletjänster och/eller allmänna telenät, inbegripet skyldigheter som kräver att tillståndshavaren skall tillhandahålla samhällsomfattande tjänster och andra skyldigheter enligt lagstiftningen om tillhandahållande av öppna nät.

- För att ålägga tillståndshavaren särskilda skyldigheter, i enlighet med gemenskapens konkurrensregler, om tillståndshavaren har ett betydande marknadsinflytande enligt samtrafikdirektivet avseende tillhandahållandet av allmänna telenät och allmänt tillgängliga teletjänster.

Individuella tillstånd får utfärdas för att tillhandahålla allmänt tillgängliga taltelefonitjänster och för att etablera och tillhandahålla allmänna telenät och andra nät där radiofrekvenser utnyttjas. De villkor, utöver dem som gäller för allmän auktorisation, som i berättigade fall får knytas till individuella tillstånd anges i bilagan.

Vidare finns regler om avgifter och kostnader för allmän auktorisation och individuella tillstånd.

Teledataskyddsdirektivet

Europaparlamentets och rådets direktiv 97/66/EG av den 15 december 1997 om behandling av personuppgifter och skydd för privatlivet inom telekommunikationsområdet (teledataskyddsdirektivet) syftar till att säkerställa en likvärdig nivå på skyddet för de grundläggande fri- och rättigheterna, i synnerhet rätten till privatliv, med avseende på behandling av personuppgifter inom telekommunikationsområdet samt för att säkerställa fri rörlighet för sådana uppgifter och av teleutrustning och tele-

tjänster inom gemenskapen. Bestämmelserna är avsedda att precisera och komplettera det generella dataskyddsdirektivet 96/46/EG samt för att skydda berättigade intressen hos abonnenter som är juridiska personer. Direktivet innehåller bestämmelser om säkerhet i nät och tjänster, telehemlighet vid kommunikation, behandling av trafik- och faktureringsdata, specificerade räkningar, nummerpresentation, automatisk vidarekoppling, kataloguppgifter, icke begärda samtal m.m.

EG-förordningen om tillträde till accessnät (LLUB-förordningen)

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2887/2000 av den 18 december 2000 om tillträde till accessnät (LLUB-förordningen, Local Loop Unbundling) syftar till att intensifiera konkurrensen och stimulera det tekniska nyskapandet på den lokala marknaden för tillträde. I förordningen fastställs harmoniserade villkor för tillträde till accessnät för att på så vis främja ett konkurrensutsatt och vittomfattande utbud av elektroniska kommunikationstjänster.

Förordningen omfattar tillträde till anmälda operatörers accessnät och tillhörande faciliteter. Med anmäld operatör avses varje operatör av fasta allmänt tillgängliga telefonnät som av sina nationella regleringsmyndigheter har anmälts ha ett betydande inflytande på marknaden när det gäller att tillhandahålla fasta allmänt tillgängliga telefonnät och tjänster enligt bilaga I avsnitt 1 i direktiv 97/33/EG eller direktiv 98/10/EG. Förordningen omfattar således inte förädlade nätkapacitetstjänster eller produkter såsom t.ex. s.k. bitströmstillträde (se avsnitt 17.3). Av förordningen framgår dock att tillämpningen av förordningen inte påverkar anmälda operatörers skyldigheter att, i enlighet med gemenskapens bestämmelser, följa principen om icke-diskriminering vid användning av det fasta allmänt tillgängliga telefonnätet för att till tredje part tillhandahålla tillträdes- och överföringstjänster med hög hastighet på samma sätt som de tillhandahåller dessa till sig själva och sina associerade företag.

Anmälda operatörer skall ha ett offentligt referenserbjudande om tillträde till sina accessnät och tillhörande faciliteter, vilket skall innehålla åtminstone de punkter som anges i bilagan till förordningen och vara utformat så att mottagaren inte tvingas betala för nätkomponenter eller faciliteter som inte är nödvändiga.

Anmälda operatörer skall bevilja rimliga framställningar från berättigade tredje parter om tillträde till deras accessnät och tillhörande faciliteter på villkor som är klara och tydliga, rättvisa och icke-diskriminerande. Ansökningar får avslås endast på grundval av objektiva kriterier som hör samman med teknisk genomförbarhet eller nödvändigheten av att bevara nätverksintegriteten.

Anmälda operatörer skall fastställa avgifterna för tillträdet till accessnäten och tillhörande faciliteter på grundval av kostnaderna.

6.2 EG:s TV-reglering

Nedanstående direktiv på TV-området är genomförda i svensk rätt i huvudsak genom bestämmelser i radio- och TV-lagen (1996:844), lagen

(1998:31) om standarder för sändning av TV-signaler och lagen (2000:171) om förbud beträffande viss avkodningsutrustning. EG:s nya regelverk för elektronisk kommunikation ersätter TV-standarddirektivet. Prop. 2002/03:110

TV-direktivet

Rådets direktiv 89/552/EEG av den 3 oktober 1989 om samordning av vissa bestämmelser som fastställts i medlemsstaternas lagar och andra författningar om utförandet av sändningsverksamhet för television (TV utan gränser-direktivet eller TV-direktivet) är ändrat genom Europaparlamentets och rådets direktiv 97/36/EG av den 30 juni 1997 om ändring av rådets direktiv om samordning av bestämmelser som fastställts i medlemsstaternas lagar och andra författningar om utförandet av sändningsverksamhet för television.

TV-direktivet syftar till att säkerhetsställa fri rörlighet för TV-sändningar inom den Europeiska unionen och ålägger därför medlemsstaterna att säkerställa fri mottagning och förbjuder dem att begränsa vidare-sändning inom sina territorier av TV-sändningar från andra medlemsstater. Det åligger också medlemsstaterna att säkerställa att alla TV-sändningar som sänds av programföretag inom medlemsstatens jurisdiktion överensstämmer med den nationella lagstiftningen för TV-sändningar avsedda för allmänheten. I direktivet fastställs vissa minimikrav som måste uppfyllas av medlemsstaternas nationella lagstiftning. Direktivet genomförs i svensk rätt genom bestämmelser i radio- och TV-lagen.

Enligt TV utan gränser-direktivet skall den ansvariga medlemsstaten vara den som har programföretaget inom sin jurisdiktion. Programföretagets etablering skall vara huvudkriteriet för fastställande av en enskild medlemsstats jurisdiktion.

De materiella reglerna i direktivet innehåller regler för samordning av medlemsstaternas regelverk avseende främjande av produktion och distribution av europeiska program, TV-reklam, sponsring och köp-TV, allmänhetens tillgång till viktiga (sport-)evenemang, skydd av underåriga och allmän ordning samt rätt till genmäle.

TV-standarddirektivet

Syftet med Europaparlamentets och rådets direktiv 95/47/EG av den 24 oktober 1995 om tillämpning av standarder för sändning av televisionssignaler (TV-standarddirektivet) kan sammanfattas i följande huvudpunkter:

- Direktivet skall fastställa standarder för TV-sändningar och främja övergången till bredbildsformat.
- Direktivet skall underlätta anslutningen av tillbehör till TV-mottagare, bl.a. avkodare, genom fastställande av ett standardiserat gränssnitt mellan TV-mottagaren och avkodaren.
- Direktivet skall skapa ett enhetligt regelverk för operatörer av digitala betal-TV-tjänster.

Direktivet har genomförts till svensk lag genom lagen om standarder för sändning av TV-signaler.

Medlemsstaterna åläggs att vidta lämpliga åtgärder för att främja en snabbare utveckling av avancerade TV-tjänster och att underlätta överföringen av befintlig bredbands-TV till digitala överföringsnät som är öppna för allmänheten. Direktivet föreskriver vilka sändningssystem som skall användas (oavsett om fråga är om kabeldistribution, satellitsändning eller markbunden sändning) vid både digital och inte helt digital utsändning av TV. Helt digitala sändningar skall använda ett sändningssystem som har standardiserats av ett erkänt europeiskt standardiseringsorgan. Det anges även att helt digitala nät som är öppna för allmänheten bör vara utformade så att de kan överföra TV-tjänster i bredbandsformat.

Vidare uppställs krav på att alla TV-apparater som saluförs eller hyrs ut inom EU och som har en inbyggd bildskärm med en synlig diagonal över 42 cm skall vara utrustade med minst ett öppet gränssnitt (vilket standardiserats av ett europeiskt standardiseringsorgan) som möjliggör enkel anslutning av kringutrustning, särskilt extra avkodare eller digitala mottagare.

Direktivet innehåller de villkor som gäller för villkorad tillgång till digitala TV-tjänster som tillhandahålls publik i gemenskapen. Således uppställs krav på all konsumentutrustning som saluförs, hyrs ut eller på annat sätt tillhandahålls i gemenskapen och som kan avkoda digitala TV-signaler. Sådan utrustning skall ha kapacitet att avkoda digitala signaler i enlighet med den gemensamma kodningsalgoritm som administreras av ett erkänt europeiskt standardiseringsorgan och den skall kunna återge signaler som har sänts okodade. System för villkorad tillgång skall ha nödvändig kapacitet för att överföringskontroll till låg kostnad skall kunna ske vid huvudcentralerna. Vidare innehåller direktivet bestämmelser om vad som skall iaktas när tjänster för villkorad tillgång erbjuds och vilka krav som i övrigt ställs på sådan verksamhet, regler rörande immateriella rättigheter, utrustningskrav för TV-mottagare med integrerad digital avkodare och tvistlösningsmekanismer.

Direktivet säger att när TV-tjänster i bredbandsformatet 16:9 mottas och vidareändras i kabel-TV-system skall vidareändringen åtminstone ske i samma format.

Direktivet om villkorad tillgång

Europaparlamentets och rådets direktiv 98/84/EG av den 20 november 1998 om det rättsliga skyddet för tjänster som bygger på eller utgörs av villkorad tillgång (direktivet om villkorad tillgång) syftar till att tillnärma bestämmelserna i medlemsstaterna om åtgärder mot olaglig utrustning som ger obehörig tillgång till skyddade tjänster. Genom direktivet säkerställs att medlemsstaterna förbjuder bl.a. tillverkning och försäljning av privatdekodrar som sker i kommersiellt syfte.

6.3 Yttrandefrihetsgrundlagen

Yttrandefrihetsgrundlagen (YGL) trädde i kraft den 1 januari 1992 och utgör tillsammans med tryckfrihetsförordningen (TF) de två grundlagar som ger medborgarna ett särskilt skydd för tryck- och yttrandefriheten.

Med yttrandefrihet förstås frihet att i tal, skrift eller bild eller på annat sätt meddela upplysningar samt uttrycka tankar, åsikter och känslor.

TF reglerar rätten att yttra sig och sprida information genom framför allt tryckta skrifter. YGL reglerar samma rätt avseende vissa andra medier, såsom radio, TV, film, ljudupptagningar och andra tekniska upptagningar. Termen tekniska upptagningar infördes genom en lagändring den 1 januari 1999 och omfattar bl.a. datordisketter och datorspel (prop. 1997/98:43 s. 154 f.).

YGL är tillämplig bl.a. på radio- och TV-sändningar samt på vissa andra överföringar av ljud, bild och text som sker med hjälp av elektromagnetiska vågor. I lagtexten används uttrycket radioprogram som sammanfattande beteckning på de olika typer av överföringar som nu avses. Gemensamt för dem alla är att överföringen sker med hjälp av elektromagnetiska vågor.

Enligt 1 kap. 3 § tredje stycket YGL får det inte utan stöd i YGL förekomma att myndigheter och andra allmänna organ på grund av innehållet i radioprogram och tekniska upptagningar förbjuder eller hindrar innehav eller användning av sådana tekniska hjälpmedel som behövs för att kunna ta emot radioprogram eller för att kunna uppfatta innehållet i tekniska upptagningar. Detsamma gäller förbud mot anläggande av trådnät för sändning av radioprogram.

Enligt huvudregeln om radioprogram skall sändningar av radioprogram vara riktade till allmänheten och avsedda att tas emot med tekniska hjälpmedel för att omfattas av grundlagsskyddet (1 kap. 6 §). Med uttrycket riktade till allmänheten menas att den sändande utan särskild begäran från mottagaren riktar sändningen till vem som helst som önskar ta emot den (prop. 1986/87:151 s. 164 f.). Från årsskiftet har tydliggjorts att tillhandahållande av direktsända och inspelade program ur en databas (via Internet) inkluderas.

Gemensamt för de sändningar som enligt huvudregeln om radioprogram omfattas av YGL är alltså att de startas av sändaren och inte på beställning av mottagaren. Det innebär att sådan informationsförmedling som sker genom att den som önskar ta del av informationen själv tar kontakt med informationsförmedlaren och begär viss information som regel inte omfattas av YGL. Viss användning av interaktiva medier, dvs. sådana där både sändare och mottagare kan påverka sändningen, skyddas dock genom den s.k. databasregeln (1 kap. 9 §). Enligt denna är YGL även tillämplig när tidningsredaktioner, nyhetsbyråer och andra särskilt angivna massmedieföretag på särskild begäran tillhandahåller allmänheten upplysningar direkt ur en databas vars innehåll kan ändras endast av den som driver verksamheten. Sedan den 1 januari 2003 är grundlagsskyddet enligt databasregeln utvidgat till att gälla vissa nya tekniker, bland annat s.k. print on demand, som innebär framställning på kundens begäran av enstaka exemplar av skrifter, bilder och upptagningar genom överföring av information ur en databas. Dessutom har till gruppen massmedieföretag lagts företag för yrkesmässig framställning av tryckta och därmed jämställda skrifter, t.ex. bokförlag och tryckerier. Sådana företag erhåller därmed automatiskt grundlagsskydd för samma användning av databaser som tidigare nämnda massmedieföretag. Därutöver kan numera andra aktörer än massmedieföretag få ett frivilligt grundlagsskydd för motsvarande verksamheter. Fysiska och juridiska personer som

yttrar sig via Internet kan på frivillig väg omfattas av grundlagsbestämmelserna. Detta fordrar att en ansvarig utgivare utsetts samt att utgivningsbevis beviljats efter ansökan. Radio- och TV-verket prövar frågor om sådant utgivningsbevis.

Internet kan användas på olika sätt och för olika ändamål. Olika användningar måste från grundlagsskyddssynpunkt ses och bedömas för sig. Om innehållet i en tryckt periodisk skrift helt eller delvis återges även på Internet kan den vara grundlagsskyddad enligt den s.k. bilage-regeln i 1 kap. 7 § andra stycket TF. Elektroniska tidningar som publiceras på nätet kan alltså under vissa förutsättningar skyddas av antingen databasregeln eller bilageregeln. Om sändningar av ljudradio sker i realtid över Internet kan de vara grundlagsskyddade enligt YGL:s huvudregel om radioprogram.

På området för sändning av radioprogram genom tråd/kabel råder det etableringsfrihet enligt 3 kap. 1 § YGL. Varje svensk medborgare och svensk juridisk person har en i grundlagen särskilt föreskriven rätt att sända radioprogram genom tråd. Etableringsfriheten på området för trådsändningar innebär att något krav på tillstånd för att sända radioprogram till allmänheten inte får ställas. Etableringsfriheten inskränks dock bl.a. genom ett undantag för skyldighet för nätinnehavare att ge utrymme för vissa program i den utsträckning som behövs med hänsyn till allmänhetens intresse av tillgång till allsidig upplysning. En sådan skyldighet är den vidare-sändningsplikt som en kabelnätinnehavare har enligt 8 kap. radio- och TV-lagen (1996:844) (se avsnitt 24.1), dvs. skyldighet att lämna utrymme i sina nät för sändning till bostäder.

Tidigare utformning av 3 kap 1 § YGL har ansetts oförenlig med Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2887/2000 av den 18 december 2000 om tillträde till accessnät (se avsnitt 6.1). Även förenligheten av telelagens regler om samtrafik med den här grundlagsfästa etableringsfriheten har satts i fråga (se t.ex. SOU 2001:28, s. 244). Bland annat detta har föranlett att etableringsfriheten sedan den 1 januari 2003 har inskränkts ytterligare. Sedan dess kan enligt en ny andra punkt i paragrafen i lag meddelas föreskrifter om skyldighet för nätinnehavare att ge utrymme för överföringar i den utsträckning det behövs med hänsyn till intresset av konkurrens beträffande sådana överföringar i nätet eller allmänhetens intresse av tillgång till sådana överföringar. Regeln gäller oavsett om överföringen förmedlar ett privat innehåll eller ett sådant som avses i YGL och är avsedd att täcka t.ex. gällande och kommande bestämmelser om tillträde till och samtrafik mellan elektroniska kommunikationsnät (prop. 2001/02:74, s. 101).

Enligt en ny tredje punkt kan dessutom i lag föreskrivas skyldighet för nätinnehavare att vidta åtgärder för att tillförsäkra mottagarkretsen inflytande över programvalet. Detta avser t.ex. lagregler om skyldighet för en nätinnehavare att efterhöra mottagarkretsens önskemål om vilka program som skall förmedlas. Medgivandet till lagstiftning innefattar en möjlighet att föreskriva om ingripande mot åsidosättande av en sådan skyldighet. Ett förslag till sådan lagstiftning har tagits fram i departementspromemorian Abonmentinflytande i kabel-TV-nät (Ds 2001:52).

Någon motsvarande etableringsfrihet finns inte på området för sändning av radioprogram med hjälp av radiovågor enligt 3 kap. 2 § YGL.

Skälet till detta är att bristen på frekvensutrymme inte tillåter fri etablering utan snarast kräver en reglering med tillståndsförfarande för att effektivt och ändamålsenligt kunna utnyttja det begränsade frekvensutrymmet. På sistnämnda område skall därför i stället främjandet av vidaste möjliga yttrandefrihet och informationsfrihet särskilt beaktas vid tillståndsgivningen.

Härutöver har varje svensk medborgare och svensk juridisk person rätt enligt 3 kap. 8 § YGL att framställa och sprida tekniska upptagningar. För rätt att offentligt förevisa en film, ett videogram eller någon annan teknisk upptagning med rörliga bilder kan det dock krävas granskning och godkännande.

Vidare gäller för de medier som omfattas av YGL tryckfrihetsförordningens principer om ensamansvar och källskydd, begränsning av möjligheter till kriminalisering samt särskild rättegångsordning med tillgång till jury. De principer som grundlagfästs i YGL har till stora delar även tidigare gällt den avgiftsfinansierade radio- och TV-verksamheten (prop. 2000/01:94).

För varje radioprogram skall det finnas en utgivare som är i första hand ansvarig för eventuella yttrandefrihetsbrott i programmet. En utgivare som har ett sådant ansvar är också jämte programföretaget skadeståndsskyldig, dock endast i de fall framställningen i ett program innefattar ett yttrandefrihetsbrott.

YGL kompletteras av lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden.

6.4 Konkurrenslagen (1993:20)

Den nuvarande konkurrenslagen (1993:20), KL trädde i kraft den 1 juli 1993. Lagen har till ändamål att undanröja och motverka hinder för en effektiv konkurrens i fråga om produktion av och handel med varor, tjänster och andra nyttigheter. Effektiv konkurrens kan enligt förarbetena i princip anses råda på en marknad där antalet säljare inte är för begränsat, de utbudna produkterna inte är för differentierade, företagen inte handlar i samförstånd med varandra och inga väsentliga hinder finns för nyetablering av företag (prop. 1992/93:56, s. 66).

KL bygger på den s.k. förbudsprincipen, vilket innebär att det i lagtexten finns preciserade förbud mot förfaranden som begränsar konkurrensen. Den som bryter mot förbuden kan drabbas av sanktioner. EG:s konkurrensregler har utgjort modell för nuvarande KL. Artiklarna 81.1 och 82 i EG-fördraget – som innehåller generella förbud mot konkurrensbegränsande samarbete mellan företag respektive missbruk av dominerande ställning – har sin motsvarighet i 6 och 19 §§ KL.

Förbudet mot konkurrensbegränsande samarbete i 6 § KL innebär att samarbete mellan företag inte är tillåtet om syftet eller resultatet är att konkurrensen hindras, begränsas eller snedvrids på ett märkbart sätt. Exempel på typiskt sett olagliga samarbeten är prissamarbete och marknadsuppdelning. Ett konkurrensbegränsande samarbete mellan företag kan emellertid också ha positiva effekter som överväger nackdelarna för konkurrensen. För sådana avtal får Konkurrensverket besluta om individuella undantag. Vissa förutsättningar måste emellertid vara

uppfyllda för att undantag skall kunna lämnas och undantag gäller bara under viss tid. Den 9 januari 2003 tillsatte regeringen en utredning med uppdrag att analysera frågor som uppkommer med anledning av rådets beslut om en ny tillämpningsförfordning för konkurrensreglerna i artikel 81 och 82 i EG-fördraget (Effektivisering av det konkurrensrättsliga regelverket för företagen m.m., dir. 2003:2). I uppgifterna ingår att pröva förutsättningarna för att ersätta institutet med individuella undantag med ett ständigt gällande generellt undantag för sådana konkurrensbegränsande avtal som uppfyller de förutsättningar som i dag gäller för att få individuella undantag.

Förbudet mot missbruk av dominerande ställning i 19 § KL förbjuder inte företag att ha en dominerande ställning, men väl att missbruka denna ställning på olika sätt. Exempel på sådant missbruk kan vara diskriminering eller underprissättning. Det går inte att få individuella undantag från förbudet mot missbruk av dominerande ställning.

Om ett företag är osäkert på om vissa metoder eller avtal strider mot något av förbuden i KL kan det ansöka om ett icke-ingripandebesked. Ett sådant innebär en förklaring att ett visst avtal eller förfarande inte omfattas av förbuden i 6 eller 19 § KL enligt de uppgifter som lämnats av företaget eller som annars är tillgängliga för Konkurrensverket och att det därför inte finns anledning för verket att ingripa med stöd av konkurrenslagen. Den ovannämnda utredning skall dock även utreda om rätten för företag att ansöka om att få beslut om icke-ingripandebesked bör avskaffas.

Enligt 23 § KL får Konkurrensverket ålägga ett företag att upphöra med överträdelser av förbuden i 6 eller 19 §. Åläggandet kan förenas med vite. Om företaget inte rättar sig efter ett vitesföreläggande kan domstol, på talan av verket, döma ut vitet. Den som uppsåtligt eller av oaktsamhet bryter mot förbuden riskerar att betala en konkurrens-skadeavgift och skadestånd till de företag som drabbas.

Själva utformningen av ett åläggande beror på vilket slags överträdelse det är fråga om i det enskilda fallet. Hur åläggandena skall utformas har inte angetts i lagen. Detta ger enligt förarbetena en möjlighet att välja den i det särskilda fallet lämpligaste åtgärden (prop. 1992/93:56, s. 90 f.). Som en allmän princip bör gälla att åläggandet inte skall vara mer vittgående än som erfordras. Förarbetena talar om fyra kategorier av ålägganden: åläggande att upphöra att tillämpa visst avtal eller förbjudet förfarande, säljåläggande, rättelseåläggande eller prisåläggande. Åläggandet får bara fylla sådana konkurrensfrämjande syften som direkt följer av förbudsreglerna och får inte användas för allmänt näringspolitiska syften. Eftersom ett åläggande ofta förenas med vite gäller att beslutet skall vara tillräckligt preciserat.

6.5 Telelagen (1993:597)

Telelagen (1993:597) syftar till att enskilda och myndigheter skall få tillgång till effektiva telekommunikationer till lägsta möjliga samhälls-ekonomiska kostnad (se vidare i avsnitt 7.2). ”Telekommunikationer” definieras inte, men lagen är enligt dess första paragraf tillämplig på bl.a. ”televerksamhet”, som anges vara förmedling av telemeddelanden – dvs.

ljud, text, bild, data eller information i övrigt som förmedlas med hjälp av radio eller genom ljus eller elektromagnetiska svängningar som utnyttjar särskilt anordnad ledare – via telenät eller tillhandahållande av nätkapacitet. Vid tillämpningen av lagen skall en strävan vara att skapa utrymme för att upprätthålla en effektiv konkurrens inom alla delar av telekommunikationsområdet, såsom ett medel för att uppnå det angivna syftet.

För att få bedriva televerksamhet inom ett allmänt tillgängligt telenät krävs i vissa fall att en anmälan först görs till tillsynsmyndigheten, Post- och telestyrelsen (PTS). Detta gäller tillhandahållande av telefonitjänst (dvs. tjänst bestående i överföring av tal och som medger överföring av telefaxmeddelanden samt datakommunikation med låghastighetsmodem) till fast nätanslutningspunkt, mobil teletjänst, annan teletjänst som kräver tilldelning av kapacitet ur en fastställd nummerplan för telefoni (t.ex. betalteletjänster) och nätkapacitet.

Den som inom ett allmänt tillgängligt telenät tillhandahåller teletjänster eller nätkapacitet skall se till att verksamheten uppfyller rimliga krav på god funktion och teknisk säkerhet. De företag som bedriver televerksamhet och som har ett betydande inflytande på marknaden skall anmälas till EG-kommissionen. För sådana företag gäller särskilda bestämmelser (se nedan).

Förutom en anmälan enligt ovan krävs det i särskilda fall även tillstånd för att ha rätt att i allmänt tillgängligt telenät tillhandahålla telefonitjänst till fast nätanslutningspunkt, mobil teletjänst och nätkapacitet. Så är fallet om verksamheten har en omfattning som med avseende på utbredningsområde, antalet användare eller annat jämförbart förhållande är betydande. Det omfattningskriterium som avses här är ett annat än det ovan nämnda angående anmälan av företag som har ett betydande inflytande på den svenska marknaden till kommissionen. Tillståndsfrågor prövas av PTS.

Vissa tillstånd beviljas först efter ett allmänt inbjudningsförfarande att inkomma med ansökan, nämligen tillstånd att i allmänt tillgängligt telenät tillhandahålla nya eller väsentligt ändrade mobila teletjänster eller nätkapacitet för sådan verksamhet, om det kan antas att det frekvensutrymme som kan avsättas för verksamheten inte är tillräckligt för att ge tillstånd åt alla som vill driva sådan verksamhet. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, tillsynsmyndigheten får meddela föreskrift om de sakliga grunder som skall tillämpas vid prövningen.

Ett tillstånd får förenas med villkor, bl.a. att på vissa villkor tillhandahålla telefonitjänst till fast nätanslutningspunkt åt var och en som efterfrågar denna tjänst, att – med beaktande av tillgänglig kapacitet – tillhandahålla annan nätkapacitet än för mobila teletjänster åt den som efterfrågar sådan samt att på ett visst sätt fullgöra vad som föreskrivs i telelagen om operatörers skyldigheter vid utövande av verksamheten, om samtrafik och om abonnentupplysning.

Utövaren av anmälningspliktig verksamhet är skyldig att bl.a. beakta handikappades behov av särskilda teletjänster och totalförsvarets behov av telekommunikationer under höjd beredskap samt att kostnadsfritt medverka till att telemeddelanden kan förmedlas till samhällets alarmrings- och räddningstjänst.

Alla som tillhandahåller anmälningspliktig teletjänst är skyldiga att bedriva samtrafik med andra som tillhandahåller teletjänst som är anmälda. Därutöver gäller skyldigheten även för den som inom ett allmänt tillgängligt telenät tillhandahåller annan teletjänst i en omfattning som med avseende på utbredningsområde, antalet användare eller annat jämförbart förhållande är betydande. Telelagen ålägger dessutom den som tillhandahåller nätkapacitet inom ett allmänt tillgängligt telenät att på begäran av någon annan som tillhandahåller sådan nätkapacitet medverka till sammankoppling av telenätet med dennes telenät för att upprätta sammanhängande förbindelser i näten.

Ersättning för samtrafik avseende telefonitjänst till fast nätanslutningspunkt skall vara rättvis och skälig med hänsyn till kostnaderna för prestationen. Detsamma gäller för samtrafik avseende telefonitjänst till mobil nätanslutningspunkt, om den bedrivs av någon som har ett betydande inflytande på marknaden för samtrafik. För annan samtrafik får marknadsmässiga villkor bestämmas.

En tillståndshavare som innehar ett telenät för mobila teletjänster är skyldig att under vissa förutsättningar på marknadsmässiga, icke-diskriminerande och konkurrensneutrala villkor upplåta nätkapacitet till andra än tillståndshavare som har egna telenät för mobiltjänster.

Vidare kan den som innehar ett telenät för mobila teletjänster och som har tillstånd att tillhandahålla mobila teletjänster eller nätkapacitet under vissa förutsättningar vara skyldig att tillgodose en begäran av en annan tillståndshavare om att på marknadsmässiga villkor låta abonnenter hos denne via detta nät sända och ta emot telemeddelanden, s.k. nationell roaming.

Företag som har en dominerande ställning på den svenska marknaden kan förpliktas att redovisa viss del av den verksamhet som berörs av tillståndet avskild från annan verksamhet.

I lagen ges vidare regler om taxor för s.k. fast telefonitjänst och för tillhandahållande av en hyrd förbindelse. Taxorna skall grunda sig på kostnaderna om tjänsten tillhandahålls av en teleoperatör som har ett betydande inflytande på marknaden för sådana tjänster. Dessutom har regeringen förbehållits rätten att föreskriva om pristak för taxor för fast telefonitjänst.

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer bemyndigas i lagen att fastställa nummerplaner och meddela föreskrifter om planerna. Dessutom ges regler om s.k. nummerportabilitet. Dessa regler gäller för såväl fast som mobil telefoni och innebär att en abonnent ges möjlighet att behålla sitt telefonnummer när denne byter teleoperatör.

Bestämmelser i telelagen om s.k. förval innebär en skyldighet för teleoperatörer med tillstånd att se till att en abonnent kan få tillgång till teletjänster som tillhandahålls av någon annan som operatören bedriver samtrafik med. Abonnenten skall kunna välja en sådan tjänst genom ett stående val.

I lagen anges vidare att en tillsynsmyndighet (PTS) skall ha tillsyn över efterlevnaden av lagen och därvid ha rätt att begära in upplysningar och handlingar, få tillträde till lokaler samt meddela förelägganden och förbud som får förenas med vite. Myndigheten skall enligt lagen ägna särskild uppmärksamhet åt bl.a. avtal om samtrafik. Vid tvister som rör tillämpning av lagen, föreskrifter eller tillståndsvillkor skall myndigheten

medla. Vad gäller samtrafikvillkor, nummerportabilitet och förval skall myndigheten dessutom på ansökan av en part besluta vad som skall gälla mellan parterna, i den mån detta är nödvändigt för att lagen, föreskrifter eller tillståndsvillkor skall efterlevas. Om den tillståndsgivna verksamheten bedrivs i strid med telelagen eller i strid med föreskrifter eller villkor som har meddelats med stöd av lagen och avvikelsen inte kan anses vara av mindre betydelse, skall ett tillstånd återkallas om tillståndshavaren inte vidtar rättelse. Återkallelse får även ske bl.a. om förutsättningarna för att meddela tillstånd inte längre föreligger eller om tillståndshavaren begär det. Dessutom får myndigheten förelägga den som bedriver verksamhet i strid med lagen att helt eller delvis upphöra med verksamheten.

Genom ett bemyndigande ges möjlighet att finansiera myndighetens verksamhet enligt lagen genom avgifter från dem som bedriver televerksamhet.

Därutöver ges i telelagen bestämmelser om tystnadsplikt, abonnentupplysning, överklagande, straff och televerksamhet i krig.

6.6 Lagen (1993:599) om radiokommunikation

Lagen (1993:599) om radiokommunikation (LRK) trädde i kraft den 1 juli 1993. Bestämmelserna i lagen syftar till att främja ett effektivt nyttjande av möjligheterna till radiokommunikationer och andra användningar av radiovågor (se vidare i avsnitt 7.2). Vid tillämpningen skall radiokommunikationens betydelse för yttrandefriheten och informationsfriheten särskilt beaktas.

Lagen innehåller främst regler om tillståndsplikt, tillståndsgivning, tillståndstid, tillsyn och åtgärder mot störningar. Den är tillämplig på användning av radioanläggningar och på användning av radiovågor för kommunikation, m.m. Med sistnämnda tillägg innesluts också sådan användning av radio som inte uppfattas som kommunikation, t.ex. radiobestämning genom radar. En radioanläggning definieras som en sändare eller en mottagare av radiovågor. Med radiosändare avses en anordning som är avsedd för radiokommunikation eller radiobestämning genom sändning av radiovågor. Med radiomottagare avses en anordning som är avsedd för mottagning av radiovågor. Med den angivna definitionen utgör såväl mobiltelefoner som radar en radioanläggning.

Som huvudregel föreskriver lagen om radiokommunikation att det krävs tillstånd för att här i landet eller på ett svenskt fartyg eller luftfartyg få använda en radiosändare. Tillstånd att använda radiosändare skall avse en viss radioanvändning. Det skall alltså av tillståndsbeslutet klart kunna läsas ut dels vilket slag av radioanvändning det rör, dels för vilket ändamål som radioanläggningen skall användas (prop. 1992/93:200, s. 325).

Undantag från tillståndsplikten gäller för vissa användare mot bakgrund av det gemensamma och samhällseliga intresset att dessa får tillgång till frekvenser i den utsträckning som behövs. Så är fallet beträffande Försvarmakten, Försvarets radioanstalt, Försvarets materielverk – vid verksamhet som bedrivs på uppdrag av Försvarmakten eller Försvarets radioanstalt – och Polisen. Dessa behöver inte ha tillstånd för sin radioanvändning, men anses ha sådant tillstånd vid tillämpningen av la-

gen. Detta innebär att tillståndsmyndigheten har beslutanderätten vid frekvenstilldelning för Försvarsmaktens och Polisens radioanvändning och vid fastställandet av villkoren för denna användning. Vidare får regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, meddela föreskrifter om undantag från tillståndsplikten i fråga om dels radiosändare som utnyttjar särskilt bestämda gemensamma frekvenser, dels radiosändare på utländska fartyg, luftfartyg eller motorfordon och dels radiosändare som används av en person som inte har hemvist i Sverige.

Tillstånd skall meddelas om det inte föreligger risk för skadlig påverkan på annan tillåten radioanvändning, radiosändaren uppfyller rimliga tekniska krav på bl.a. en effektiv frekvensanvändning, det kan antas att användningen inte kommer att hindra sådan radiokommunikation som är särskilt viktig med hänsyn till den fria åsiktsbildningen, radioanvändningen inte kommer att ta i anspråk frekvensutrymme som behövs för att upprätthålla en rimlig beredskap för utveckling av befintliga och nya radioanvändningar och det kan antas att användningen inte kommer att inkräkta på försvarets och polismyndighetens frekvensbehov.

Dessutom krävs det att erforderliga tillstånd att använda radiosändare enligt annan lagstiftning föreligger för att tillstånd skall kunna meddelas. Det krävs således att tillstånd för radiobaserade sändningar av ljudradio och television enligt radio- och TV-lagen (1996:844) eller för mobila teletjänster enligt telelagen måste föreligga, innan tillstånd enligt lagen om radiokommunikation kan beviljas för samma användning. Den dubbla tillståndsplikten för de sändningar som skall förmedlas kräver inte att det nödvändigtvis är samma subjekt som omfattas av det dubbla tillståndskravet. Den som är tillståndspliktig enligt lagen om radiokommunikation kan vara en annan än den som är tillståndspliktig enligt t.ex. radio- och TV-lagen. Sålunda har exempelvis Teracom AB tillstånd enligt lagen om radiokommunikation för det frekvensutrymme som utnyttjas för de sändningar som Sveriges Television AB har tillstånd för enligt radio- och TV-lagen.

Liksom telelagen innehåller lagen om radiokommunikation en reglering om hur fördelning skall ske av ett frekvensutrymme när det finns flera sökande för användning av samma spektrumutrymme. Prövningen skall då ske efter ett förfarande med allmän inbjudan till ansökan. Detta gäller också när det frekvensutrymme som avsatts för en viss radioanvändning utökas eller på annat sätt medger att ytterligare tillstånd meddelas. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, tillståndsmyndigheten får meddela föreskrifter om de sakliga grunder som skall tillämpas vid prövningen.

Viss radioanvändning skall dock inte bli föremål för ett inbjudningsförfarande enligt denna lag. Undantaget från inbjudningsförfarandet är radioanvändning som avser utsändning till allmänheten av program i ljudradio eller annat som anges i 1 kap. 1 § tredje stycket yttrandefrihetsgrundlagen. Urvalsförfarandet för sådan användning sker enligt radio- och TV-lagen eller annan särskild mediellagstiftning. Inbjudningsförfarande skall inte heller ske enligt lagen om radiokommunikation om sådant skall ske enligt telelagen, dvs. när det råder frekvensbrist vid meddelande av tillstånd till nya eller väsentligt ändrade mobila teletjänster, eller för sådan radioanvändning som är avsedd för privat bruk.

Ett tillstånd kan mot bakgrund av syftet att uppnå effektivitet i radioanvändningen förenas med villkor angående den frekvens som sökanden tilldelats, radiosändarens beskaffenhet, det geografiska område inom vilket en mobil radiosändare får användas, var antennen till en fast radiosändare skall vara belägen, kompetenskrav, skyldighet att dela frekvensutrymme med någon annan samt annat som är av betydelse för ett effektivt frekvensutnyttjande. Tillstånd skall gälla för en bestämd tid.

Återkallelse av tillstånd får ske bl.a. om förutsättningarna för att meddela ett nytt tillstånd med samma villkor inte längre föreligger eller om tillståndshavaren begär det. Beror de förändrade förhållandena på förändringar inom radiotekniken får återkallelse eller ändring av frekvenstilldelning eller andra tillståndsvillkor endast ske om det med hänsyn till intresset av en effektiv användning av radiofrekvenser finns synnerliga skäl för en sådan åtgärd. Därvid skall beaktas i vilken utsträckning rimligt ekonomiskt utbyte av utrustningen uppnåtts, effekterna på tillståndshavarens verksamhet av en återkallelse eller förändring av tillståndsvillkoren samt omständigheterna i övrigt. Ändring av frekvenstilldelning för rundradiosändning får beslutas, om det är nödvändigt för att nya användare skall få möjlighet att bedriva sådan verksamhet.

Ett av huvudsyftena med regleringen av radiokommunikationsområdet är att förhindra att en radiosändare störs av en annan radioanläggning och att en radiomottagare störs av en annan sådan. Om så sker ålägger lagen tillståndshavaren till den störande sändaren, mottagaren eller anläggningen att se till att störningen upphör. Även beträffande en elektrisk eller elektronisk anläggning som, utan att vara radioanläggning, är avsedd att alstra radiofrekvent energi för kommunikationsändamål eller för industriellt, vetenskapligt, medicinskt eller något liknande ändamål kan den myndighet som regeringen bestämmer vid vite meddela de förelägganden och förbud som behövs i ett enskilt fall för att föreskrifterna skall följas.

Tillståndsmyndighetens kostnader får enligt lagen täckas av avgifter från tillståndshavare. Lagen innehåller dessutom bestämmelser om straff bl.a. för den som använder radiosändare utan tillstånd eller i strid med ett tillståndsvillkor, om användning av radiosändare i krig samt om överklagande.

6.7 Radio- och TV-lagen (1996:844)

Radio- och TV-lagen (1996:844) trädde i kraft den 1 december 1996 och reglerar sändningar av ljudradio- och TV-program som är riktade till allmänheten och avsedda att tas emot med tekniska hjälpmedel. Såväl marksändningar som trådsändningar (kabelsändningar) och satellit-sändningar omfattas.

En sändning anses riktad till allmänheten endast om den samtidigt och utan särskild begäran är tillgänglig för vem som helst som vill ta emot den. Med den angivna definitionen av sändning till allmänheten kommer vissa former av informationssändning, vilka förutsätter att mottagaren själv efterfrågar och beställer viss sändning, att falla utanför lagens tillämpningsområde. Det är värt att framhålla att en sändning kan omfattas av definitionen även om den kräver ett särskilt avtal, t.ex. betal-TV-

sändningar och kabelsändningar. Däremot torde TV-tjänsten beställ-TV (s.k. video on demand) inte omfattas av lagen (prop. 1995/95:160, s. 65).

Lagen gäller sändningar av TV-program om sändningen kan tas emot i någon stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES-stat) och den som bedriver sändningsverksamheten är etablerad i Sverige, använder sig av en frekvens som har upplåtits här i landet, använder sig av en satellitkapacitet som tillhör Sverige, använder sig av en satellitupplänk belägen i Sverige, eller är etablerad i Sverige enligt Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen. Detta gäller dock inte om någon annan EES-stat skall ansvara för sändningen enligt motsvarande kriterier. Skulle någon som har varit etablerad i Sverige etablera sig i en annan EES-stat i syfte att kringgå svensk lagstiftning när verksamheten huvudsakligen riktar sig till Sverige skall denne vid tillämpningen av radio- och TV-lagen anses etablerad i Sverige (prop. 1997/98:184, s. 31f).

Lagen gäller för sändningar genom tråd endast om sändningen når fler än 100 bostäder.

Lagen gäller även för sådana sändningar av ljudradioprogram över satellit som kan tas emot i Sverige, om den som bedriver sändningsverksamheten har sitt hemvist i Sverige eller sändningen till satellit sker från en sändare här i landet.

Utgångspunkten är att det skall råda etableringsfrihet. Eftersom frekvensutrymmet är begränsat finns det inte tillräckligt utrymme för att alla som vill sända ljudradio eller television skall få göra detta. För att hushålla med den ändliga naturresursen och för att skapa ordning i etern krävs det enligt lagen tillstånd för att sända ljudradio- och TV-program med hjälp av radiovågor på radiofrekvenser under 3 gigahertz. Tillstånd att sända TV-program meddelas av regeringen och gäller för viss tid. I lagen erinras vidare om att föreskrifter om tillstånd att inneha eller använda radiosändare finns i lagen (1993:599) om radiokommunikation.

Den som bedriver en sändningsverksamhet för vilken det inte behövs tillstånd och den som för någon annans räkning bedriver sändningsverksamhet över satellit eller upplåter satellitkapacitet (satellit-entreprenör) skall anmäla sig för registrering hos Radio- och TV-verket. Verket skall föra ett register avseende dem som har tillstånd eller anmält att de bedriver sändningsverksamhet.

Sändningstillståndet kan förenas med olika slag av villkor som innebär att sändningsrätten skall utövas opartiskt och sakligt med beaktande av att en vidsträckt yttrandefrihet och informationsfrihet skall råda i ljudradion och televisionen. Villkor får vidare avse skyldigheter om t.ex. geografisk täckningsgrad, tillgänglighet för syn- och hörselskadade, programinnehåll samt användandet av viss sändningsteknik och vissa sändare.

I lagen regleras vidare närradio och lokalradio. I huvudsak ges olika regler för hur och när sändningar skall ske samt för att möjliggöra en kontroll av att innehållet i tillståndsvillkoren uppfyller syftet att ge skydd och utrymme för yttrandefriheten och informationsfriheten. Lagen innehåller också ett antal bestämmelser om sändningarnas innehåll samt om reklam och annonsering.

I lagen regleras vidare den s.k. vidare-sändningsplikten ("must carry"). Denna innebär att innehavare av kabelnät åläggs att se till att de boende i

kabelnätanslutna fastigheter kostnadsfritt har möjlighet att ta emot vissa program.

Vidaresändningsplikten inträder när sändningarna når minst elva bostäder och gäller endast för sändningar för vilka sändningstillståndet har förenats med krav på opartiskhet och saklighet samt ett villkor om ett mångsidigt programutbud. Ett program som har sänts ut enbart med digital teknik behöver sändas vidare endast om det sänds andra program i anläggningen med digital teknik och då endast digitalt. Sändningsplikten omfattar högst tre samtidigt sända TV-program som sänds av tillståndshavare vars verksamhet finansieras genom anslag från TV-avgiftsmedlen och högst ett TV-program som sänds av en annan tillståndshavare. Satellitsändningar omfattas av sändningsplikten om de sker för att uppfylla en skyldighet att sända till hela eller delar av landet. Däremot omfattas inte sändningar som sker med tillstånd till vidaresändning, t.ex. den finska kanalen i Stockholm.

Var och en som äger eller annars förfogar över en anläggning för trådsändning där TV-program vidaresänds till allmänheten och varifrån sändningarna når fler än 100 bostäder skall i varje kommun där han eller hon har en sådan anläggning kostnadsfritt tillhandahålla ett särskilt bestämt utrymme för sändningar av TV-program från ett eller flera av Radio- och TV-verket utsedda företag (lokala kabelsändarföretag).

Vidaresändningsplikten gäller inte om vidaresändningarna i anläggningen endast avser TV-program från sändare på jordytan på lägre frekvens än 3 gigahertz, dvs. för traditionella centralantennanläggningar.

Utöver nu redovisade regler ger radio- och TV-lagen bestämmelser om tillsyn, straff och överklagande.

6.8 Lagen (1998:31) om standarder för sändning av TV-signaler

Lagen (1998:31) om standarder för sändning av TV-signaler trädde i kraft den 1 mars 1998. Genom lagen genomförs Europaparlamentets och rådets direktiv 95/47/EG av den 24 oktober 1995 om tillämpning av standarder för sändning av televisionssignaler (TV-standarddirektivet, se avsnitt 6.2).

Syftet med direktivet och lagen är att underlätta införandet av avancerade TV-tjänster såsom bredbilds-TV, högupplösnings-TV och digital-TV. För att uppnå detta syfte föreskrivs att vissa standardiserade sändningssystem skall användas. Ett viktigt medel för att åstadkomma detta har ansetts vara att ställa krav på gemensamma standarder, oavsett distributionssätt.

I lagen finns enligt 2 § bestämmelser om standarder för TV-tjänster som sänds i bredbildsformat, har hög upplösning eller använder digitala sändningssystem. I 3 § ges ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om att det vid sändning av TV-program till allmänheten skall användas vissa sändningsstandarder. Med att sändningen sker till allmänheten avses att sändningarna skall vara avsedda att mottas antingen direkt av allmänheten eller efter samtidig och oförändrad vidaresändning. Utanför

tillämpningsområdet faller därmed s.k. programöverföringar, t.ex. transporter av program till eller mellan rundradioföretag.

Med bredbilds-TV avses att TV-sändningar görs i ett visst format, annorlunda än standardformatet för dagens TV-sändningar. Med högupplösning-TV (HDTV – High Definition Television) avses en TV med flera horisontella bildlinjer än en bild i normal upplösning. Bilden får därigenom större detaljskärpa. En HDTV-bild i bredbildsformat innehåller ca fem gånger så mycket information som en traditionell TV-bild.

Konsumentutrustning som kan avkoda digitala TV-signaler och som skall saluföras eller hyras ut av näringsidkare skall enligt 5 § kunna återge de digitala TV-signalerna även om de har sänts okodade. Detta medför att en näringsidkare förbjuds att saluföra eller hyra ut konsumentutrustning som kan avkoda digitala TV-signaler om utrustningen inte också kan återge digitala TV-signaler som sänts okodade. Även här får det meddelas ytterligare krav på utrustningen genom föreskrifter om avkodning av digitala TV-signaler. Utrustningen skall kunna avkoda digitala TV-signaler i enlighet med den gemensamma europeiska krypteringsalgoritm (krypteringsmetod) som administreras av ett erkänt europeiskt standardiseringsorgan. Bestämmelsen syftar till att motverka att den aktuella utrustningen används för att blockera TV-sändningar som sänds okodade.

Även med avseende på den tekniska funktionsförmågan som behövs för att digitala TV-tjänster som använder system för villkorad tillgång – dvs. tekniska system som reglerar att endast de som är behöriga att ta del av ett visst program eller en viss tjänst får tillgång till dessa – skall kunna överföras i kabelnät får det med stöd av 6 § meddelas föreskrifter. System för villkorad tillgång som används på marknaden skall ha nödvändig teknisk funktionsförmåga för att kostnadseffektiv överföringskontroll skall kunna ske vid huvudcentralerna, så att kabeltelevisionssoperatörer på lokal eller regional nivå skall kunna utöva full kontroll över tjänster som använder systemen.

Den operatör som tillhandahåller tjänster för villkorad tillgång till digitala TV-tjänster skall enligt 7 § erbjuda sina tjänster till de programföretag som önskar använda åtkomstkontroll. Detta skall ske på villkor som kan anses lika, rimliga och icke-diskriminerande. Detta gäller oberoende av om konkurrenslagen samtidigt är tillämplig på ett förfarande. Även upplåtelser av licenser till licenstagare för tillverkning av ett system för villkorad tillgång till digitala TV-tjänster skall med stöd av 8 § ske på likvärdiga och rimliga villkor. Innehavaren av rättigheten till systemet får vid upplåtelse av licenser för tillverkning inte ställa villkor som förbjuder, avråder från eller motverkar att en och samma produkt innehåller ett standardiserat gränssnitt som möjliggör anslutning av flera andra tillgångssystem eller särskild utrustning för ett annat tillgångssystem.

Utöver de nu nämnda reglerna ger lagen bl.a. vissa bestämmelser om tillsynsverksamheten och om överklagande.

Lagen (2000:121) om radio- och teleterminalutrustning

Lagen (2000:121) om radio- och teleterminalutrustning trädde i kraft den 8 april 2000 och samtidigt upphävdes den tidigare gällande lagen (1992:1527) om teleterminalutrustning.

Genom lagen genomförs Europaparlamentets och rådets direktiv 1999/5/EG av den 9 mars 1999 om radioutrustning och teleterminalutrustning och om ömsesidigt erkännande av utrustningens överensstämmelse. Huvudsyftet med direktivet är att trygga den fria rörligheten och främja konkurrensen beträffande utrustning på telemarknaden, som är av avgörande betydelse för gemenskapens ekonomi. Det omfattar bl.a. villkor för att få sätta radio- och teleterminalutrustning på den europeiska marknaden och för att ta denna utrustning i bruk.

Lagen om radio- och teleterminalutrustning innehåller grundläggande bestämmelser om vad som gäller för att utrustning skall få släppas ut på marknaden och tas i bruk, bemyndiganden att meddela närmare föreskrifter om detta och vissa bestämmelser om tillsyn, tvångsmedel, straff m.m.

Lagen (1998:112) om ansvar för elektroniska anslagstavlor

Lagen (1998:112) om ansvar för elektroniska anslagstavlor trädde i kraft den 1 maj 1998. Med en elektronisk anslagstavla avses en tjänst för elektronisk förmedling av meddelanden. Lagen innebär i huvudsak att den som tillhandahåller en elektronisk anslagstavla i rimlig omfattning skall ha uppsikt över en sådan tjänst. Tillhandahållaren är skyldig att ta bort meddelanden som uppenbart innehåller uppvigling, hets mot folkgrupp, barnpornografibrott, olaga våldsskildring eller intrång i upphovsrätt eller viss annan rättighet. Tillhandahållaren är även skyldig att lämna användare av tjänsten viss information. Den som inte lämnar föreskriven information eller som underlåter att ta bort vissa meddelanden kan straffas. Vidare kan datorer och annan utrustning som använts vid brott mot lagen i vissa fall förverkas.

Lagen (2000:171) om förbud beträffande viss avkodningsutrustning

Lagen (2000:171) om förbud beträffande viss avkodningsutrustning trädde i kraft den 1 maj 2000. I samband därmed upphävdes lagen (1993:1367) om förbud beträffande viss avkodningsutrustning.

Det vanligaste skälet för att överföra radio- och TV-program till kod är att sändaren vill ta betalt av mottagaren för att denne skall kunna se den utsända produkten. Med kodning av radio- eller TV-program avses att den utsända signalen förändras på ett sätt som gör att innehållet inte återges på rätt sätt i mottagarna. Kodningen kan i fråga om TV-signaler gälla bilden, ljudet eller båda. För att ett program skall återges på avsett sätt i mottagaren behövs en särskild anordning, en avkodare, som innehåller information om hur förvrängningen har gått till och kan hjälpa mottaga-

ren att tolka signalen rätt. Endast den som har en lämplig avkodare kan alltså tillgodogöra sig innehållet i ett kodat program.

Lagen bygger på Europaparlamentets och rådets direktiv 98/84/EG av den 20 november 1998 om det rättsliga skyddet för tjänster som bygger på eller utgörs av villkorad tillgång. Direktivets huvudsyfte är att förbättra skyddet för leverantörer av sådana tjänster mot olaglig utrustning. Det syftar inte till en fullständig harmonisering av medlemsstaternas regler på området.

Huvudsyftet med lagen är att förhindra att någon yrkesmässigt eller annars i förvärvssyfte tillverkar, importerar, distribuerar, säljer, hyr ut, innehar, installerar, underhåller eller byter ut avkodningsutrustning – dvs. illegala avkodare (dekodrar), s.k. smarta kort och programvara som gör det möjligt att kringgå system med villkorad tillgång och erhålla tjänsten kostnadsfritt – i syfte att göra en skyddad tjänst tillgänglig i tolkningsbar form utan tjänsteleverantörens godkännande.

Lagen innehåller ett förbud mot att i förvärvssyfte hantera avkodningsutrustning samt bestämmelser om straff och skadestånd.

Lagen (2000:832) om kvalificerade elektroniska signaturer

Lagen (2000:832) om kvalificerade elektroniska signaturer trädde i kraft den 1 januari 2001. Genom lagen genomförs Europaparlamentets och rådets direktiv 1999/93/EG av den 13 december 1999 om ett gemenskapsramverk för elektroniska signaturer.

En elektronisk signatur kan användas för att säkerställa att elektroniskt överförd information inte har förändrats, att informationens avsändare är den som uppges samt att avsändaren inte senare förnekar att han sänt informationen.

För att kunna använda en elektronisk signatur i ett öppet system, såsom Internet, där parterna inte känner varandra i förväg, finns det ett behov av att parterna kan inhämta information om kopplingen mellan en elektronisk signatur och en bestämd person. Därför har det utvecklats ett system för elektroniska signaturer som brukar benämnas Public Key Infrastructure (PKI). I detta system utfärdas ett elektroniskt intyg (certifikat) ofta av en betrodd tredje part. Ett certifikat innehåller uppgifter om vem som är innehavare av en elektronisk signatur.

Direktivets reglering bygger på elektroniska signaturer enligt PKI-systemet. Det innehåller främst näringsrättsliga regler om dem som utfärdar certifikat, men även regler om skadeståndsansvar och om rättsverkan av elektroniska signaturer.

Lagen innehåller regler om krav på, tillsyn över och skadeståndsansvar för den som utfärdar certifikat för elektroniska signaturer, om certifikaten anges ha en viss säkerhetsnivå. Sådana certifikat kallas i lagen för kvalificerade certifikat. En särställning ges vidare åt elektroniska signaturer med en viss säkerhetsnivå, s.k. kvalificerade elektroniska signaturer. Lagen innehåller inte regler om tillsyn och skadeståndsansvar vad gäller certifikat som utfärdas inom s.k. slutna system. Lagen reglerar inte heller frågor om ingående eller giltighet av avtal.

Lagen (2002:562) om elektronisk handel och andra informations-samhällets tjänster trädde i kraft den 1 juli 2002. Genom lagen genomförs i huvudsak Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/31/EG av den 8 juni 2000 om vissa rättsliga aspekter på informationssamhällets tjänster, särskilt elektronisk handel, på den inre marknaden ("Direktiv om elektronisk handel").

Med informationssamhällets tjänster avses tjänster som normalt utförs mot ersättning och som tillhandahålls på distans, på elektronisk väg och på individuell begäran av en tjänstemottagare. Förenklat uttryckt ingår en mängd olika tjänster som är kopplade till handeln av varor och tjänster över Internet eller andra nät, såsom e-handelstjänster, finansiella tjänster, informationstjänster, fastighetsmäklartjänster, webbhotell och söktjänster. En förutsättning för att en tjänst skall omfattas av begreppet är att den tillhandahålls online, dvs. via en förbindelse som möjliggör direkt interaktiv kommunikation.

I lagen anges att en tjänsteleverantör etablerad i någon annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) har rätt att, utan hinder av svenska krav på tjänsterna eller på tjänsteleverantörerna, tillhandahålla informationssamhällets tjänster i Sverige. Bestämmelsen är förenad med vissa närmare angivna undantag. Tjänsteleverantörens etableringsstat är där denne har sitt fasta driftställe.

Därutöver stadgas att svensk rätt skall gälla för de informations-samhällets tjänster som tillhandahålls av i Sverige etablerade tjänsteleverantörer, även om tjänsterna helt eller delvis riktar sig mot andra stater inom EES. Detta innebär att det territoriella tillämpningsområdet för vissa offentligrättsliga lagar, såsom marknadsföringslagen (1995:450), ändrats. Lagen innebär dock inte att några nya regler införs på den internationella privaträttens område.

I lagen finns bestämmelser om information som tjänsteleverantörer måste lämna och om krav på att leverantörerna skall tillhandahålla vissa tekniska hjälpmedel och lämna bekräftelse vid beställningar.

Lagen innehåller vidare bestämmelser om viss ansvarsfrihet för tjänsteleverantörer som fungerar som mellanhänder, dvs. som bara överför eller lagrar information som lämnats av andra. Sådana leverantörer skall under vissa förutsättningar inte på grund av innehållet i informationen kunna åläggas att ersätta skada eller betala sanktionsavgift. De får vidare dömas till ansvar för brott som avser innehållet i informationen endast om brottet begåtts uppsåtligen.

7 Politiska mål

7.1 Den nya EG-regleringens målsättning

De mål och syften som bär upp det nya EG-rättsliga regelverket som skall genomföras i svensk lagstiftning anges i ramdirektivet (se av-

snitt 5.1). Av direktivet framgår att medlemsstaterna skall säkerställa att de nationella regleringsmyndigheterna vidtar proportionerliga åtgärder för att uppnå de mål som framgår av direktivet. Det nya EG-regelverket påverkar inte de åtgärder som i enlighet med gemenskapslagstiftningen vidtagits på gemenskapsnivå eller nationell nivå för att arbeta för mål som avser allmänintresset. Detta gäller särskilt reglering av innehåll och audiovisuell politik. De nationella regleringsmyndigheterna får inom sina behörighetsområden bidra till att säkerställa genomförandet av en politik som syftar till att främja kulturell och språklig mångfald samt medie-mångfald.

Direktivet anger att de nationella regleringsmyndigheterna, vid tillämpningen av regelverket, skall främja konkurrens vid tillhandahållandet av elektroniska kommunikationsnät, kommunikationstjänster samt tillhörande faciliteter och tjänster. Myndigheterna skall bl.a. säkerställa att användarna, inbegripet användare med funktionshinder, får maximalt utbyte av urval, pris och kvalitet. Det skall säkerställas att det inte uppstår någon snedvridning eller begränsning av konkurrensen. Vidare skall effektiva investeringar i infrastruktur och innovation främjas. Regleringsmyndigheterna skall främja en effektiv användning av radiofrekvenser och nummerresurser samt säkerställa en ändamålsenlig förvaltning av dessa. Myndigheterna skall även bidra till utvecklingen av den inre marknaden, bl.a. genom att avlägsna kvarvarande hinder på det europeiska planet. De skall främja transeuropeiska nät och samverka mellan alleuropeiska tjänster och uppkoppling mellan slutanvändare.

Företag som tillhandahåller elektroniska kommunikationsnät och elektroniska kommunikationstjänster skall inte behandlas olika under lika omständigheter. Regleringsmyndigheterna skall samarbeta med varandra och med kommissionen på ett öppet sätt för att säkerställa att en enhetlig regleringspraxis utarbetas och att EG-direktiven tillämpas på ett konsekvent sätt.

Därutöver skall myndigheterna främja de intressen som medborgarna i Europeiska unionen har. Det skall bl.a. ske genom att säkerställa att alla medborgare får tillgång till samhällsomfattande tjänster och att konsumenterna får ett gott skydd i deras förhållande till leverantörer. Regleringsmyndigheterna skall också bidra till ett gott skydd av personuppgifter och av privatlivet.

Tillhandahållandet av tydlig information skall främjas, särskilt genom att kräva öppen redovisning av avgifter för användning av allmänt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänster. Behoven hos särskilda samhällsgrupper skall tillgodoses, i synnerhet hos användare med funktionshinder. Dessutom skall det säkerställas att de allmänna kommunikationsnätens integritet och säkerhet upprätthålls.

7.2 Gällande ordning

Elektronisk kommunikation behandlas inom politikområdena IT, tele, post samt mediepolitik.

Det telepolitiska målet har i stora delar varit detsamma sedan 1988 års telepolitiska beslut (prop. 1987/88:118, bet. 1987/88:TU28, rskr. 1987/88:402). Målet har därefter behandlats av riksdagen med anledning av propositionerna Näringspolitik för tillväxt (prop. 1990/91:87, bet. 1990/91:TU28, rskr. 1990/91:369), Telelag och en förändrad verksamhet för Televerket, m.m. (prop. 1992/93:200, bet. 1992/93:TU30, rskr. 1992/93:443) och Översyn av telelagen (prop. 1996/97:61, bet. 1996/97:TU5, rskr. 1996/97:201).

Det telepolitiska målet framgår av telelagen (2 §) och består av ett övergripande och tre mer preciserade delmål. Det övergripande målet är att enskilda och myndigheter i landets olika delar skall ha tillgång till effektiva telekommunikationer till lägsta möjliga samhällsekonomiska kostnad. I det övergripande målet innefattas att telekommunikationerna skall

- bidra till regional balans,
- vara öppna och flexibla samt främja mångfald och valfrihet för användarna,
- bidra till ett effektivt resursutnyttjande i samhället, samt i sig vara effektiva, vilket bl.a. innebär att de skall främja samverkan mellan operatörer samt bidra till skapandet av nya, kostnadseffektiva och högkvalitativa teletjänster.

Inom ramen för det övergripande målet ryms vidare tre preciserade delmål:

- att var och en skall ha möjlighet att till ett rimligt pris, från sin stadigvarande bostad eller sitt fasta verksamhetsställe, utnyttja telefoni-tjänst inom ett allmänt tillgängligt telenät,
- att alla skall ha tillgång till teletjänster på likvärdiga villkor och
- att telekommunikationerna skall vara uthålliga och tillgängliga under kriser och i krig.

Av telelagen framgår vidare att en strävan vid tillämpningen av lagen skall vara att skapa utrymme för och upprätthålla en effektiv konkurrens inom alla delar av telekommunikationsområdet såsom ett medel att uppnå de angivna syftena.

IT-politiken

Det IT-politiska beslut som fattades år 2000 (prop. 1999/2000:86, bet. 1999/2000:TU9, rskr. 1999/2000:256) anger att det IT-politiska målet skall vara att Sverige som första land blir ett informationssamhälle för alla. Målet täcker hela det IT-politiska området vilket gör att det avser ett bredare område än det som enbart handlar om elektronisk kommunikation. De prioriterade uppgifterna avser tre områden: tillit, tillgänglighet och kompetens. De första två, tillit och tillgänglighet, handlar till största delen om teknik och elektroniska kommunikationsnät. Det tredje området, kompetens, är av annan karaktär. Genom dessa områden kan regeringen påverka användningen av IT.

Under begreppet tillit i det IT-politiska målet ryms frågor om säkerhet och personlig integritet. Inriktningen avseende tillit är att regler och system på IT-området bör vara sådana att de skapar förtroende genom att

vara säkra, förutsebara, teknikneutrala, och skydda individens integritet samt vara internationella. Ansvar för informationssäkerheten ligger hos de myndigheter, företag och organisationer som har det normala verksamhetsansvaret.

En viktig del i det IT-politiska målet är tillgänglighet. Det IT-politiska målet innefattar en bedömning om att hushåll och företag i alla delar av landet inom de närmaste åren bör få tillgång till IT-infrastruktur med hög överföringskapacitet. Detta skall i första hand ske i marknadens regi. Bedömningen är vidare att staten dock har ett övergripande ansvar att se till att IT-infrastruktur med hög överföringskapacitet finns tillgänglig i hela landet. Konkurrensneutralitet och mångfald på näten skall främjas genom statliga insatser och regler. Statens övergripande ansvar kommer till direkt uttryck genom särskilda ekonomiska stödåtgärder för bredband i glest befolkade delar av landet.

Mediepolitiken

Målet för mediepolitiken är att stödja yttrandefrihet, mångfald och massmediernas oberoende och tillgänglighet samt att motverka skadliga inslag i massmedierna (prop. 2000/01:1, utgiftsområde 17, bet. 2000/01:KrU1, rskr. 2000/01:59). Politikområdet omfattar dagspress, radio och television samt skydd av barn och ungdom från skadligt innehåll i massmedierna.

Massmedierna spelar en fundamental roll i det moderna samhället. De förser oss med nyheter, information, kultur och underhållning. Genom massmedierna kan vi följa samhällsdebatten och även själva delta i debatten om viktiga frågor. Massmedierna granskar de starka i samhället och motverkar därmed korruption, orättvisor och maktmissbruk. Om många oberoende medieföretag konkurrerar är förutsättningarna goda för att alla väsentliga frågor blir belysta. Medieområdet kännetecknas av en snabb teknisk förändring, av globalisering och av att den ekonomiska makten koncentreras till färre och större företag. Ny teknik skapar förutsättningar för nya medier, samtidigt som ändrade maktförhållanden påverkar grundvalarna för mediernas frihet och självständighet

Mediepolitiken syftar till att stödja massmedierna i deras viktiga demokratiska uppgifter, bl.a. genom att värna mångfald i utbudet och att det finns en infrastruktur som är tillgänglig för alla. Ett viktigt demokratiskt krav är att alla som bor i Sverige har tillgång till ett allsidigt utbud av radio och TV (prop. 2000/01:1, s. 107).

Några praktiska uttryck för det mediepolitiska målet, som framgår av radio- och TV-lagen (1996:844), är möjligheten att förena sändningstillstånd med villkor avseende bl.a. räckvidd och tillgänglighet samt skyldigheten för nätinnehavare att vidareända vissa TV-program.

Radiopolitiken

Av syftet bakom lagen om radiokommunikation (1993:599) framgår att det vilar på staten att övergripande vårda och skydda möjligheterna för radioanvändning. Orsaken är att utbredningen av radiovågor inte håller sig inom nationella gränser och att det därför krävs ett internationellt

samarbete. I statens uppgift ingår att se till att de tillgängliga resurserna används på ett från teknisk och ekonomisk synpunkt så effektivt sätt som möjligt. Radiofrekvensspektrum är en ändlig resurs och efterfrågan på frekvensutrymme ökar. Olika intressen kan därför stå mot varandra vilket medför att en prioritering mellan olika önskemål behöver göras. Lagstiftningens uppgift är att anvisa efter vilka grunder tilldelning av frekvenser skall ske (prop. 1992/93:200, s. 168 f., bet. 1992/93:TU30, rskr. 1992/93:443).

Regleringen av radiokommunikation skall medverka till att upprätthålla ordning i utnyttjandet av radiofrekvensspektrum för att så många som möjligt skall kunna få möjlighet att använda radio och för att radioanvändningen skall ske på ett effektivt sätt. Utgångspunkterna för tillståndsgivningen är positiv inriktning, effektivitet och förutsebarhet i radioanvändningen. Särskild hänsyn skall tas till yttrandefriheten. Vidare skall samhällsintressen som försvarets och polisens behov beaktas särskilt. Tillståndsgivningen skall syfta till att det begränsade område avseende radiospektrumet som står till buds utnyttjas på ett så effektivt sätt som möjligt. Målsättningen om att effektivt utnyttja radiofrekvensutrymmet innefattar en inriktning mot effektivare konkurrens. Det kan emellertid medföra att man inte uppnår högsta möjliga nivå av effektivitet i frekvensutnyttjandet i teknisk bemärkelse (prop. 1992/93:200, s. 211). Det måste då ske en avvägning mellan dessa, ibland svårförenliga, intressen.

Radiokommunikationens betydelse för yttrandefriheten och informationsfriheten skall beaktas särskilt vid tillämpningen av lagen. En allmän strävan skall därför vara att i möjligaste mån ge företräde till användning som inrymmer ett betydande mått av tankar och känslor samt bidrar till åsiktsbildningen i samhället och till att information om olika förhållanden sprids.

7.3 Allmänpolitisk bedömning av området för elektronisk kommunikation

Regeringens bedömning: Elektronisk kommunikation bör vara så effektiv och hållbar att välfärd och tillväxt främjas i hela landet. Svensk konkurrenskraft bör stärkas och framtidens behov tillgodoses. Politiken för elektronisk kommunikation bör även kunna bidra till att målet för mediepolitiken uppnås.

Utredningens förslag: Överensstämmer väsentligen med regeringens bedömning. Vissa justeringar har dock gjorts för att framhäva de elektroniska kommunikationernas dynamiska karaktär med tillgodoseende av framtidens behov och hållbarhet samt för att understryka vikten av tillväxt och välfärd i hela landet. Utredningen redovisade ett samlat mål för hela området. Den allmänpolitiska delen av målet är en bedömning av de elektroniska kommunikationerna betydelse för bl.a. tillväxt och konkurrenskraft. Den andra delen av utredningens förslag anger målen för sektorn elektronisk kommunikation. Detta tas upp i avsnitt 7.4.

Remissinstanserna: Flera remissinstanser ställer till sig positiva till det mål utredningen föreslagit för området, t.ex. *Statskontoret*, *Ban-*

verket, Näringslivets telekomförening, Stokab, SUNET samt II-stiftelsen. Radio- och TV-verket ställer sig positivt till att det mediepolitiska målet har kommit till uttryck i utredningens förslag. Glesbygdsverket menar att det även borde tillföras en välfärdsaspekt på den övergripande målnivån. Callmedia Telecom ställer sig tveksam till om det skall vara ett telepolitiskt mål att öka produktiviteten i Sverige eller att öka konkurrenskraften. Statens institut för kommunikationsanalys (SIKA) menar att begreppet hållbar utveckling förutom miljö även innefattar ekonomiska och sociala dimensioner. Konkurrensverket saknar en djupare analys av vilka konsekvenser som kan bli följden av de olika målkonflikterna i det föreslagna målet. Tidningsutgivarna menar att den mediepolitiska formuleringen kan godtas under förutsättning att respekt och upprätthållande av tryck- och yttrandefrihetsrättsliga principer upprätthålls. Tele2 invänder mot att det skulle vara ett politiskt mål för lagen om elektronisk kommunikation att bidra till att målet för mediepolitiken uppnås, i synnerhet när de gäller att motverka skadliga inslag i massmedierna. Telenor anser att mediepolitiska mål eller mål som rör yttrandefrihet inte skall ingå i de sektorspecifika målformuleringarna.

Skälen för regeringens bedömning: De elektroniska kommunikationerna har en stor strategisk betydelse för tillväxten och i förlängningen välfärden i hela landet. Det handlar både om infrastrukturen för elektronisk kommunikation och tjänsterna. Regeringen har tidigare angivit (prop. 1999/2000:86, bet. 1999/2000:TU9, rskr. 1999/2000:256) att en väl utvecklad IT-infrastruktur bör göra att avståndet mellan bostadsort och arbetsplats minskar i betydelse. Vidare främjas tillväxten av en effektiv användning av IT i företag, offentlig förvaltning, skola och hushåll. Målet för den regionala utvecklingspolitiken är väl fungerande och hållbara lokala arbetsmarknadsregioner med en god servicenivå i alla delar av landet. De elektroniska kommunikationerna är av stor betydelse för den regionala utvecklingen. En bra IT-infrastruktur bidrar till att skapa förutsättningar för tillväxt i hela landet. Sverige har en geografisk särprägel med mycket större glesbygd än de flesta av EU:s länder vilket gör den avståndsberoende tekniken mycket viktig i dessa områden. I detta sammanhang har regeringen tidigare gjort bedömningen att staten har ett ansvar för att skapa förutsättningar för att behoven av IT-infrastruktur med hög överföringskapacitet tillgodoses i hela landet.

Det är emellertid viktigt att inte enbart fokusera på tekniken och den grundläggande infrastrukturen. Det är nyttan med tekniken som är det viktiga och den finns överallt i samhället: i skolan, i sjukvården samt i arbets-, affärs- och hemlivet. Detta kan sammanfattningsvis leda till både välfärd och tillväxt. Kommunikationerna ger utökade möjligheter för individen till möten med andra samt till informations- och kunskapsinhämtning och leder till nya sätt att kommunicera och hålla kontakt, en ökad mobilitet och ett minskad beroende av geografiska lägen. Tillgängligheten till infrastrukturen är dock en viktig förutsättning för att kunna utnyttja möjligheterna.

Inom begreppet tillväxt, som i sin tur kan vara ett resultat av ökad produktivitet ryms en målsättning om flera arbetstillfällen, skapande av nya marknader samt främjande av effektiva investeringar i infrastruktur och innovation. Ökad produktivitet kan i och för sig leda till att arbetstillfällen försvinner. Den tekniska utvecklingen kan dock leda till till-

komsten av nya marknader och företag vilket kan ge helt nya arbetstillfällen. I samband med en tekniskt betingad strukturomvandling finns det en rad mekanismer i ekonomin som skapar nya arbetstillfällen i takt med att gamla försvinner. Även de elektroniska kommunikationerna bör därför vara utvecklingsbara och flexibla för att kunna möta framtida behov. I detta perspektiv är det också viktigt att de är hållbara vilket innefattar såväl miljömässiga som sociala och ekonomiska aspekter.

De elektroniska kommunikationerna har stor betydelse för massmedierna, något som enligt regeringens uppfattning bör framhävas. Det finns goda möjligheter för olika former av elektronisk kommunikation att bidra till att det mediepolitiska målet, dvs. att stödja yttrandefrihet, mångfald, massmediernas oberoende och tillgänglighet samt motverka skadliga inslag i massmedierna, kan uppnås. Yttrandefrihet, mångfald, samt massmediernas oberoende och tillgänglighet gynnas av en marknad som präglas av effektiv konkurrens mellan såväl olika typer av infrastruktur som olika medieföretag. *Radio- och TV-verket* har uttryckt en positiv inställning till att det mediepolitiska målet har kommit till uttryck i förslaget och pekar på mediernas genomslagskraft och betydelse för demokratin i samhället. Det mediepolitiska målet omfattar även att motverka skadliga inslag i massmedierna. *Tele2* har ifrågasatt varför denna del skall omfattas av förslaget, då den nya lagstiftningen inte omfattar regler som rör innehåll. Elektroniska kommunikationer och lagstiftningen om dem handlar som grundprincip om infrastruktur och tjänster främst i form av överföring. EG-regelverket omfattar dock även konsumentutrustning som används för digital-TV. Ett exempel kan vara att tillämpningsprogram för sådan utrustning som medger interaktiv kommunikation är utformade så att programmen kan hindra skadligt innehåll.

7.4 Målen för sektorn elektronisk kommunikation

Regeringens förslag: Målen för sektorn elektronisk kommunikation skall vara följande. Enskilda och myndigheter skall få tillgång till effektiva och säkra elektroniska kommunikationer. De elektroniska kommunikationerna skall ge största möjliga utbyte när det gäller urvalet av överföringstjänster samt deras pris och kvalitet. Sverige skall i ett internationellt perspektiv ligga i framkant i dessa avseenden. De elektroniska kommunikationerna skall vara hållbara, användbara och tillgodose framtidens behov.

De främsta medlen för att uppnå detta skall vara att skapa förutsättningar för en effektiv konkurrens utan snedvridningar och begränsningar samt att främja internationell harmonisering. Staten skall ha ett ansvar på områden där allmänna intressen inte enbart kan tillgodoses av marknaden.

De föreslagna målen skall ersätta målet för telepolitiken som därmed skall upphöra att gälla.

Utredningens förslag: Överensstämmer väsentligen med regeringens förslag. Målformuleringen har dock som nämnts i avsnitt 7.3 delats upp jämfört med utredningens förslag. Här föreslås målen för sektorn. Vissa

tillägg har gjorts, som att Sverige i ett internationellt perspektiv skall ligga i framkant samt att internationell harmonisering är ett medel för att uppnå målen. Justeringar har också gjort för att framhäva områdets dynamiska karaktär med tillgodoseende av framtidens behov samt att elektroniska kommunikationer skall vara hållbara och användbara. Vidare sammanfattas statens ansvar i stället för att ge en specificerad uppräknings av de allmänna intressena på det sätt utredningen föreslog.

Remissinstanserna: Flera remissinstanser ställer sig, som tidigare nämnts, positiva till det föreslagna målet i sin helhet, t.ex. *Statskontoret*, *Banverket*, *Näringslivets telekomförening*, *Stokab*, *SUNET* samt *II-stiftelsen*. *Glesbygdsverket* ifrågasätter, liksom *II-stiftelsen*, *SUNET*, *Stokab*, *Skogsindustrierna*, *Handikappombudsmannen och LRF*, om effektiv konkurrens alltid kan vara det främsta redskapet. *TeliaSonera*, *Teracom*, *IT-Företagen* och *Advokatsamfundet* saknar en analys av förhållandet mellan de allmänpolitiska målen och de mål som behandlas i lagen. *Statens institut för kommunikationsanalys (SIKA)* och *Statskontoret* anser att de politiska mål som utredningen formulerar är relevanta men menar att politiska mål skall vara mätbara och specifika, vilket det föreslagna målet inte uppfyller enligt dessa remissinstanser. Samma invändning har *Ekonomistyrningsverket* som liksom *SIKA* också påtalar att målen inte heller kombineras med instrument för uppföljning och utvärdering. Även *IT-Företagen* anger att flera av målen inte är mätbara. *IT-Företagen* anser vidare att dynamiken i området bör avspeglas. *Ekonomistyrningsverket*, *Konkurrensverket* och *SIKA* har även haft invändningar mot att inte ha med formuleringen om lägsta möjliga samhällsekonomiska kostnad i ett mål för området. *Handikappsombudsmannen* anser att föreslaget saknar mål om användbarhet. *Konsumentverket* menar att frågor om urval, pris och kvalitet utgör delar av ett konsumentskydd och att konsumentskydd därför hör till det allmänna sektorsmålet. *Konsumentverket* pekar vidare på att konsumenternas tilltro och möjligheter att utnyttja tjänsterna är en förutsättning för att det övergripande målet skall uppnås.

Skälen för regeringens förslag: Som tidigare angivits är regeringens bedömning att de elektroniska kommunikationerna bl.a. har en stor strategisk betydelse för tillväxten och välfärden i hela landet. Enskilda och myndigheter skall därför ha tillgång till effektiva och säkra elektroniska kommunikationer med största möjliga utbyte avseende urvalet av överföringstjänster samt deras pris och kvalitet. Användare och konsument bör ha möjlighet att välja mellan olika tjänster med olika pris och kvalitet för att finna den kombination av tjänster som bäst passar den enskilde. Konsumenternas möjligheter att utnyttja tjänsterna är en viktig förutsättning för att målen skall kunna uppnås.

Med effektiva elektroniska kommunikationer avses konkurrensutsatta och flexibla kommunikationer som tillhandahålls på icke-diskriminerande villkor. Effektiva elektroniska kommunikationer innebär också ett främjande av effektiva investeringar i infrastruktur och främjande av innovation. De elektroniska kommunikationerna bör vara så säkra som möjligt. Regeringen har tidigare angivit att för tillväxt och konkurrenskraft är tilliten till informationssystem viktig och behovet av säker kommunikation ökar i takt med värdet av informationen i näringslivet och den offentliga sektorn (prop. 1999/2000:86, s. 40).

Förslaget till mål innebär att Sverige i ett internationellt perspektiv skall ligga i framkant vad gäller urvalet av överföringstjänster samt deras pris och kvalitet. Detta ligger i linje med det övergripande IT-politiska målet att Sverige som första land skall bli ett informationssamhälle för alla. Jämförelser med andra länder bör göras även inom området elektronisk kommunikation.

Behoven och kraven på de elektroniska kommunikationerna förändras ständigt och snabbt vilket kräver att dessa är flexibla och utvecklingsbara för att kunna svara mot framtidens behov. Områdets snabba förändringstakt kräver också en större flexibilitet med ett aktivt och kontinuerligt arbete för att regelverket skall kunna hantera nya och förändrade situationer. Detta bör framgå av målen.

Hållbar utveckling, som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö, bör främjas även inom detta område. Med hållbar avses såväl ekologisk som social och ekonomisk hållbarhet.

I målen bör även användbarheten framhävas. Det handlar om att tjänsterna inom elektronisk information bör vara lätta att lära sig, lätta att använda och anpassade till sina målgrupper. Vid utformandet av tjänster bör man utgå från att användare har olika förmåga och olika behov. På detta sätt ökar tjänstens ändamålsenlighet – att tjänsten gör det som användaren vill att den skall göra, effektivitet – t.ex. att det inte tar för lång tid, samt tillfredsställelse – att användaren upplever tjänsten på ett positivt sätt.

Ett av de främsta medlen att uppnå dessa mål är en effektiv konkurrens utan snedvridningar och begränsningar. Väl fungerande och dynamiska marknader ger mångfald i utbudet och pressar priserna, vilket kommer användarna tillgodo. Att främja konkurrens överensstämmer med den allmänna konkurrenspolitiken (prop. 1999/2000:140, bet. 2000/01:NU4, rskr. 2000/01:16). Det är också en utgångspunkt för de EG-direktiv som ligger till grund för den lagstiftning som föreslås.

Några remissinstanser har haft invändningar mot att inte ha samhälls-ekonomiskt lägsta kostnad som mål. Regeringen ser inget motsatsförhållande mellan effektiv konkurrens och produktion till lägsta samhälls-ekonomiska kostnader. Konkurrenslösningar skall eftersträvas. Om befintliga ledningar har tillräcklig kapacitet för att tillgodose efterfrågan och bjuds ut på marknaden på ett konkurrensneutralt sätt kan det saknas anledning för marknadsaktörer att anlägga nya ledningar, eftersom detta skulle medföra högre kostnader. I andra situationer kan det emellertid vara lönsamt eller av strategiskt värde för marknadsaktörerna att investera i ny kapacitet i stället för att använda befintlig. Likartade resonemang kan föras på ett samhälls-ekonomiskt plan.

Ett annat medel för att uppnå målen är att främja den internationella harmoniseringen. Elektronisk kommunikation är i hög grad beroende av den internationella utvecklingen. Många företag verkar på internationell basis och gynnas av att regelverken i de olika länderna är harmoniserade. Det främjar i sin tur tillväxt både inom Sverige och i andra länder, inte minst inom den Europeiska unionen. En internationell harmonisering bör därför främjas, särskilt för att bidra till utvecklingen av EU:s inre marknad.

Vad som sagts om konkurrensens och den internationella harmoniserings betydelse hindrar inte att det finns viktiga allmänna intressen som inte enbart kan tillgodoses på marknads villkor. Dessa intressen måste säkerställas på annat sätt. Detta illustreras av statens bidrag till utbyggnad av nät där marknaden inte kan tillgodose behoven. Regeringens bedömning (prop. 1999/2000:86) när det gäller tillgängligheten till IT-infrastruktur är att hushåll och företag i alla delar av Sverige inom de närmaste åren bör få tillgång till IT-infrastruktur med hög överföringskapacitet. Detta skall i första hand ske i marknads regi. Staten har dock ett övergripande ansvar att se till att IT-infrastruktur med hög överföringskapacitet finns tillgänglig i hela landet. Statens stöd till elektroniska kommunikationsnät med hög överföringskapacitet till kommuner och enskilda är en del av de åtgärder som vidtas för att uppfylla detta. Inriktningen avser huvudsakligen stöd till utbyggnad av IT-infrastruktur med hög överföringskapacitet i gles- och landsbygd.

Till de viktiga allmänna intressen som inte enbart kan tillgodoses på marknads villkor kan även räknas samhällsomfattande tjänster till ett överkomligt pris, förmedling av nödsamtal, skyddet för integritet, ut hållighet och tillgänglighet vid extraordinära händelser i fredstid, höjd beredskap och krig, ett effektivt utnyttjande av frekvenser och nummer samt konsumentskydd. Inom dessa områden föreslås särskilda regler i lagen för att säkerställa intressena. Tillgången till ett grundläggande radio- och TV-utbud i hela landet är ett viktigt allmänt intresse. Lagförslaget ger också de grundläggande förutsättningarna för att säkerställa en sådan tillgång. Tillgången till grundläggande tjänster bör ta sin utgångspunkt i en strävan att tillgodose grundläggande behov av elektroniska kommunikationer hos alla användare. De grundläggande behoven bör också bestämmas med hänsyn till de krav som ställs för att personer med funktionshinder skall ha samma möjlighet som andra i samhället att ha tillgång till och kunna använda elektronisk kommunikation.

De mål som föreslås ingår som en del i det politikområde som omfattar IT-, tele- och post. De föreslagna målen ersätter målet för telepolitiken som beslutades i 1988 års telepolitiska beslut (prop. 1987/88:118, bet. 1987/88:TU28, rskr. 1987/88:402) och som därefter behandlats av riksdagen med anledning av propositionerna Näringspolitik för tillväxt (prop. 1990/91:87, bet. 1990/91:TU28, rskr. 1990/91:369), Telelag och en förändrad verksamhet för Televerket, m.m. (prop. 1992/93:200, bet. 1992/93:TU30, rskr. 1992/93:443) och Översyn av telelagen (1993.597) m.m. (prop. 1996/97:61, bet. 1996/97:TU5, rskr. 1996/97:201). De föreslagna målen för sektorn elektronisk kommunikation ligger i linje med det IT-politiska målet och därmed också i linje med EU:s IT-politiska handlingsprogram e-Europa, ett informationssamhälle för alla.

De nya mål som föreslås i denna proposition ersätter inte det IT-politiska målet. Målen för elektronisk kommunikation är vidare till sin omfattning än vad som kan uppnås enbart genom en tillämpning av den lag som föreslås och kan således innefatta andra politiska åtgärder. Lagen innehåller å andra sidan regler som skall säkerställa att särskilda behov och andra samhällsviktiga intressen tillgodoses.

Uppföljning av mål av den karaktär som här föreslås bör ske genom jämförelser med de överföringstjänster, priser och kvalitet som erbjuds i andra länder. Den ökade internationella harmoniseringen medför ökade

möjligheter att göra sådana jämförelser. Det ger också en möjlighet att bidra till uppföljningen av det IT-politiska målet att Sverige som första land skall bli ett informationssamhälle för alla. Eftersom området är dynamiskt är det inte lämpligt att ha ett definitivt mål med en angiven nivå av tillgång till kommunikationer som skall ha uppnåtts vid någon viss tidpunkt. Vad som anses vara effektiva och säkra kommunikationer och vad som anses ge den bästa möjliga kombinationen av urval pris och kvalitet förändras över tiden. De föreslagna målen innebär därför en strävan att kommunikationerna skall bli bättre och effektivare, t.ex. genom högre överföringskapacitet och att urvalsmöjligheterna, inbegripet priser och kvalitet, blir mer varierade.

Ett medel för att uppnå målen är att skapa förutsättningar för en effektiv konkurrens. Den lagstiftning som föreslås ger goda förutsättningar för en uppföljning av hur bra konkurrensen fungerar genom de marknadsanalyser som skall genomföras (se avsnitt 20.1).

8 Regleringsstruktur

Regeringens förslag: Överföringen av elektronisk kommunikation och infrastrukturen för överföringen skall, med undantag för vissa radio- och TV-frågor, regleras samlat i en ny sektorsspecifik lag. Lagen skall inte reglera innehållet i de tjänster som överförs eller den utrustning som skall anslutas till infrastrukturen.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller lämnar det utan erinran.

Skälen för regeringens förslag

Behovet av en samordnad lagstiftning

Den utveckling som skett på området för elektronisk kommunikation innebär bl.a. att olika infrastrukturer och tekniker för överföring av kommunikation och tjänster sammansmält så att de numera inte är begränsade till att bära eller överföra den tjänst som de ursprungligen avsetts för. Denna så kallade konvergensutveckling har utförligt redogjorts för i Konvergensutredningens betänkande (SOU 1999:55).

Utvecklingen på området för elektronisk kommunikation går alltså med hög hastighet mot ökad konvergens. Tekniken för att kommunicera elektroniskt utvecklas och förbättras kontinuerligt. Konvergensutredningens slutsatser om att konvergensutvecklingen negativt påverkar den gällande lagstiftningens och regelstrukturens förmåga att uppfylla sina syften och att det därför finns ett behov av samordning av lagstiftningen äger fortfarande bärkraft. Till detta kommer behovet av överskådlighet. Ambitionen bör vara att skapa en modern, teknikneutral och framtidsanpassad lagstiftning.

Bestämmelser som på ett eller annat sätt har anknytning till elektronisk kommunikation finns i ett antal lagar. Dessa kan grovt indelas i följande fyra kategorier.

Infrastrukturrelaterade regler, dvs. sådana som påverkar möjligheten att tillhandahålla och i övrigt förfoga över infrastruktur. Bestämmelser av det slaget finns i telelagen (1993:597), lagen (1993:599) om radiokommunikation och lagen (1998:31) om standarder för sändning av TV-signaler.

Regler angående överföringstjänsten finns till största delen i telelagen, men även i radio- och TV-lagen (1996:844).

Innehållsrelaterade regler finns i radio- och TV-lagen, lagen (1998:112) om ansvar för elektroniska anslagstavlor samt lagen (2000:562) om elektronisk handel och andra informationssamhällets tjänster. Lagen (2000:832) om kvalificerade elektroniska signaturer reglerar bl.a. verifieringen av översänd information och gäller inte själva överföringen som sådan. Också den lagen får därför i detta sammanhang hänföras till kategorin innehållsrelaterade bestämmelser.

Regler om krav på utrustning som skall anslutas till eller vara del av infrastrukturen återfinns i lagen (2000:121) om radio- och teleterminalutrustning och lagen (2000:171) om förbud beträffande viss avkodningsutrustning.

För en samordning av de ovan angivna författningarna talar överskådligheten och gränsdragningsproblem med anledning av konvergensen. Vad som komplicerar saken är att lagarna reglerar olika och i vissa fall speciella förhållanden samt att de tillkommit vid olika tidpunkter och i viss mån därför använder en terminologi som gör dem svåra att samordna.

På det infrastrukturella regleringsområdet är en samordning speciellt lämplig på grund av konvergensen, där skillnaderna mellan de olika formerna av överföringsteknik och de informationsbärande kommunikationsnäten suddas ut. Även på regleringsområdet för överföringstjänster medför konvergensen ett behov av samordning med det infrastrukturella regleringsområdet. En sådan samordning bör därför ske i en särskild lag.

När det gäller frågan om en sådan lagstiftning bör utsträckas att omfatta även regleringsområden utanför det infrastrukturella och det för överföringstjänster finns det anledning att skilja mellan regleringen för tele, media och IT.

Regleringen på *teleområdet* är till huvudsaklig del att hänföra till det infrastrukturella regleringsområdet och regleringsområdet för överföringstjänster. Det finns inte några bärande skäl mot att bestämmelserna i telelagen och lagen om radiokommunikation samordnas i en lag.

Vad däremot gäller lagen om radio- och teleterminalutrustning är den uppbyggd efter en annan struktur och annan terminologi. Några andra skäl för en samordning av lagen om radio- och teleterminalutrustning i en lag som reglerar infrastrukturen och överföringstjänsterna än intresset av att uppnå överskådlighet torde inte föreligga. Denna vinst skall i och för sig inte underskattas men kräver att även övrig lagstiftning på området för elektronisk kommunikation, utöver det infrastrukturella regleringsområdet och regleringsområdet för överföringstjänster, kommer i fråga för en sådan samordning.

Av speciellt intresse på *medieområdet* är frågan om en samordning mellan telelagen och radio- och TV-lagen. Konvergensutredningens slutsats var att de bästa förutsättningarna för en samordning mellan telelagen och radio- och TV-lagen ligger på det infrastrukturella regleringsområdet och att sådan samordning skulle innebära ett betydelsefullt steg mot att undvika gränsdragnings- och tolkningsproblem mot bakgrund av konvergensutvecklingen.

Flera författningar inom radio- och TV-området innehåller krav på tillstånd eller anmälan för utsändningar av program samt rättigheter eller krav avseende överföringen av sådana sändningar för den som har rätt att bedriva verksamheten. Det gäller lagen (1992:72) om koncessionsavgift på televisionens och radions område samt lagen (1998:31) om standarder för sändning av TV-signaler som genomför det genom ramdirektivet och sänddirektiven upphävda EG-direktivet 95/47/EG om tillämpning av standarder för sändning av TV-signaler i svensk lagstiftning.

Det finns dessutom förordningar som utfärdats med stöd av ovanstående lagar. Dessa är lokalradioförordningen (1993:126), förordningen (1995:1020) om digitala ljudradiosändningar, förordningen (1997:894) om marksänd digital-TV och förordningen (1998:32) om standarder för sändning av TV-signaler.

Reglerna på området kan i princip delas upp i två delar. Den ena delen är relaterad till innehållet i program m.m. och avser sändningsverksamheten. Den andra delen avser infrastrukturen för överföring, överföringen och mottagningen av sändningarna.

De innehållsrelaterade bestämmelserna har inte sådant samband med infrastrukturen för elektroniska kommunikationer i allmänhet att det är motiverat att ha dem i samma lag. Radio- och TV-lagen bör således behållas som en särskild lag. Det finns visserligen skäl att bryta ut reglerna om infrastrukturen m.m. och ta in dessa i en ny lag avseende infrastruktur i allmänhet på området. Radio- och TV-lagen innehåller dock endast ett begränsat antal regler som gäller infrastrukturen. Dessa har vidare ett sådant samband med övriga regler i radio- och TV-lagen att denna bör behållas i princip oförändrad. Samma resonemang gäller för de regelverk som bygger på radio- och TV-lagens innehållsreglering, såsom lagen om koncessionsavgift på televisionens och radions område, lokalradioförordningen, förordningen om digitala ljudradiosändningar och förordningen om marksänd digital-TV.

Bestämmelserna i lagen och förordningen om standarder för sändning av TV-signaler gäller i hög grad infrastrukturen. Som *Radio- och TV-verket* anger innehåller den dock också konkurrensfrämjande och konsumentskyddande regler som inte direkt kan hänföras till infrastrukturen. Det finns därför skäl att behålla reglerna om denna specifika företeelse i en särskild lag. Lagen måste emellertid ses över med hänsyn till EG:s nya regelverk.

På IT-området är det i första hand lagen om kvalificerade elektroniska signaturer, lagen om ansvar för elektroniska anslagstavlor samt lagen om elektronisk handel och andra informationssamhällets tjänster som kommer i fråga för att samordnas i en horisontell och teknikberoende eller teknikneutral lagstiftning.

Vid införandet av lagen om elektronisk handel och andra informations-samhällets tjänster konstaterade regeringen att bl.a. skillnader för sprit-

dande av information och omfattningen av denna spridning genom t.ex. Internet jämfört med andra kommunikationsformer, såsom telefon och telefax, ger upphov till speciella problem som kräver speciella lösningar. Dessa lösningar kan inte alltid omfatta företeelser utanför informations-samhällets tjänster. Regeringen valde bl.a. därför att reglera informationssamhällets tjänster i en horisontell speciallag (prop. 2001/02:150, s. 51 ff.). Det är således inte ändamålsenligt eller lämpligt att samordna regleringen av elektronisk handel och informations-samhällets tjänster med den infrastrukturella regleringen.

Lagen om kvalificerade elektroniska signaturer syftar bl.a. till att göra information som överförs på elektronisk väg tillförlitlig genom att informationen kan förses med en elektronisk underskrift, en signatur, från avsändaren. Lagen reglerar alltså överföringen av innehåll i elektronisk kommunikation. Lagen om ansvar för elektroniska anslagstavlor är teknikneutralt utformad och syftar till att komma till rätta med spridning av oönskad information. Vid dess tillkomst ansågs det finnas starka skäl för en särreglering. En samordning av dessa lagar med infrastrukturell reglering kan motiveras med överskådlighets-skäl. Om samordning inte sker med lagen om elektronisk handel och andra informationssamhällets tjänster försvagas dock skälen för att samordna lagen om kvalificerade elektroniska signaturer och lagen om ansvar för elektroniska anslagstavlor med det infrastrukturella regleringsområdet starkt. Överskådligheten blir inte fullständig och samordningen riskerar att bli missvisande. De innehållsrelaterade reglerna bör därför inte samordnas med den infrastrukturella regleringen.

Sektorspecifik lagstiftning?

Konkurrensen är ett viktigt medel i uppfyllandet av de telepolitiska målen. Ambitionen har sedan länge varit att generell reglering, t.ex. konkurrenslagstiftning och marknadsföringslagstiftning på sikt skall vara styrande även för telemarknaden. Samma ambition gäller området för elektroniska kommunikationer, såvitt avser de konkurrensrättsliga aspekterna. Området är dock vidare än teleområdet och i den mån t.ex. nya frågor som är grundlagsskyddade omfattas har givetvis grundlagen företräde. Staten bör vidare även i framtiden t.ex. ansvara för hanteringen av frekvenser. När det gäller de konkurrensrättsliga aspekterna är det dock alltså relevant att eftersträva en övergång till den generella regleringen.

På grund av telemarknadens utseende, med en aktör som starkt dominerat såväl tjänster som infrastruktur, har en sektorspecifik lagstiftning i form av främst telelagen hittills ansetts nödvändig. Vad gäller bedömningen av om en sektorspecifik reglering på området för elektronisk kommunikation är nödvändig måste de för Sverige särskilda förhållandena beaktas. Att det existerar en fungerande marknad i t.ex. storstadsområdena behöver inte innebära att den sektorspecifika regleringen kan överges. Marknaden i andra delar av landet kan vara sådan att den regleringen alltså behövs.

Den i vissa avseenden gynnsamma konkurrensutvecklingen har aktualiserat frågan om ett avskaffande av det sektorsspecifika regelverket och en övergång till generell lagstiftning för telesektorn.

Vid en jämförelse mellan sektorspecifik lagstiftning och generell konkurrenslagstiftning framhålls i vissa sammanhang regelverkens olika karaktär av "ex ante" respektive "ex post". Med detta avses vanligen att den sektorspecifika lagstiftningen medger en möjlighet att på förhand ställa upp skyldigheter eller handlingsregler i syfte att förebygga att t.ex. en tidigare monopolaktör motverkar konkurrensen på marknaden, medan den generella konkurrenslagstiftningen uppställer generella förbud, där överträdelser beivras i efterhand när de konstaterats.

Såväl EG:s konkurrensregler som konkurrenslagen (1993:20) innehåller visserligen även ex ante-inslag. Bland annat kan ett beslut om undantag från förbudet mot konkurrensbegränsande samarbete förenas med villkor. Vidare syftar prövningen av vissa företagskoncentrationer till att på förhand förhindra att dominerande ställning som hämmar eller är ägnad att hämma konkurrensen på visst sätt förstärks eller uppstår. Den väsentliga skillnaden mellan telelagen och konkurrenslagen är dock att telelagen medger ingripanden på förhand, s.k. förhandsskyldigheter, för att komma till rätta med ett angivet problem eller ett potentiellt problem, medan konkurrenslagen huvudsakligen innebär ett ingripande i efterhand mot missförhållanden i konkurrensfrågor. En övergång till att tillämpa generell lagstiftning innebär i princip att inga mer generella konkurrensbetingade förhandsregleringar skall finnas.

Särskild sektorslagstiftning eller särslagstiftning kan användas speciellt för att motverka bl.a. missbruk av marknadsstyrka och för att främja konkurrens på marknader där förutsättningar ännu saknas för en väl fungerande konkurrens. Särslagstiftning kan då ses som ett komplement till konkurrenslagen för att främja konkurrens och effektivitet på nyligen avreglerade marknader där det råder inträdesbarriärer. Det finns emellertid också skäl som talar mot särslagstiftning i allmänhet och prisregleringar i synnerhet. Transaktionskostnaderna för implementering och tillsyn ökar, liksom risken för att incitamenten på marknaden snedvrids. En dåligt utformad särslagstiftning kan leda till dynamiska effektivitetsförluster i form av felaktiga investeringsbeslut. Det finns därför anledning att iaktta försiktighet vid utformning och tillämpning av särslagstiftning. För företagen är väl utformade och långsiktigt stabila spelregler av stor vikt för deras beslut på olika marknader.

Det står klart att det på flera delmarknader alltjämt finns ett klart behov av sektorsspecifik reglering. Detta avser både att komma till rätta med konkurrenssituationen på marknader där effektiv konkurrens inte råder och att bibehålla den sköra konkurrens som vunnits på vissa marknader genom telelagstiftningen. Som nämnts måste också behovet analyseras med utgångspunkt från marknaderna i hela Sverige. Det är därför inte lämpligt eller, mot bakgrund av Sveriges åligganden enligt ramdirektivet och särdirektiven, ens möjligt att genomföra en fullständig övergång till generell – konkurrensrättslig – lagstiftning på området för elektronisk kommunikation.

9 Utgångspunkter för genomförandet av det nya EG-regelverket

Det nya EG-regelverket, ramdirektivet och de fyra särdirektiven (auktorisations-, tillträdes- och USO-direktivet samt direktivet om integritet och elektronisk kommunikation) samt radiospektrumbeslutet syftar till att harmonisera regelverket för de konvergerande sektorerna telekommunikation, media och IT.

EG-direktiv är bindande för medlemsstaterna endast i fråga om det resultat som skall uppnås. Medlemsstaterna får själva välja form och metod för genomförande. Det innebär att staten inte är bunden av t.ex. ett direktivs terminologi eller systematik, om det avsedda resultatet kan uppnås med en annan terminologi och systematik.

Vid genomförandet av det nya EG-regelverket måste särskilt beaktas dels mängden bestämmelser, dels de olika direktivens varierande tillämpningsområden, dels utformningen av direktivets bestämmelser. I inte obetydlig utsträckning utpekar och förpliktar direktiven medlemsstaterna att vidta vissa åtgärder, säkerställa vissa förhållanden m.m. Redan av detta skäl är det inte lämpligt eller tillräckligt att direktiven förs över till svensk rätt i oförändrad form. För att förtydligas och få genomslag på det nationella planet bör direktiven och radiospektrumbeslutet anpassas till svenska förhållanden. Den svenska lagstiftningstraditionen med förhållandevis kortfattad lagstiftning bör därför inte frångås. Med hänsyn till direktivets komplexa och delvis detaljerade karaktär är det dock ofrånkomligt att delar av direktivet mer eller mindre ordagrant måste införas i lagstiftningen.

Utvecklingen av ny teknik går mycket fort på det område som regleras. Det är svårt att se vad som kommer att hända längre fram i tiden än något år. Det finns därför en risk för en utveckling som innebär att reglerna inte till fullo korresponderar med den nya teknik som växer fram om de görs alltför konkreta. Detta förhållande torde förklara den bristande viljan i direktiven att konkretisera vilka specifika åtgärder som under angivna betingelser får vidtas mot en operatör. Av dessa skäl finns det anledning att vid genomförandet av EG-regelverket vara försiktig med att reglera mer än vad direktiven kräver.

EG-domstolen är enligt EG:s rättsordning exklusivt behörig att göra uttalanden om innebörden av EG:s rättsregler. Innan EG-domstolen har uttalat sig är det svårt att veta exakt hur ett visst direktiv skall tolkas och tillämpas. Sverige har genom anslutningen till Europeiska unionen förbundit sig att verka för en enhetlig tolkning och tillämpning av EG-rätten. Trots vissa fördelar med att genom utförliga förarbeten ge vägledning om hur lagen skall tolkas bör det därför iaktas försiktighet när det gäller motivuttalanden i tolkningsfrågor.

EG-regelverket innehåller inte bara generella regler som kan behöva konkretiseras utan också regler med hög konkretion. Ett exempel på förstnämnda är vilka specifika åtgärder som får vidtas mot ett företag med betydande inflytande på en marknad. Ett exempel på sistnämnda är

de tekniska specifikationer som skall vara uppfyllda för vissa samhälls-
omfattande tjänster.

Prop. 2002/03:110

Lagtexten bör inte onödigt tyngas med föreskrifter, speciellt inte i tekniska avseenden. Den ofta höga detaljeringsgraden och direktivets karaktär ger ett tämligen stort utrymme att komplettera lagreglerna med verkställighetsföreskrifter.

Det bör i sammanhanget framhållas att EG-regelverket till stor del utgör ett harmoniserande regelverk som ofta inte kan frångås till förmån för en högre skyddsnivå (kravnivå). Detta har betydelse för möjligheterna att delegera till regeringen eller annat organ att meddela särskilda föreskrifter. Oavsett på vilken konstitutionell nivå som direktivet införlivas med svensk rätt, måste därmed de föreskrivande organen hålla sig inom de gränser som direktivet anger i fråga om krav och skyldigheter m.m.

10 En ny lag om elektronisk kommunikation

Regeringens förslag: Ramdirektivet, auktorisationsdirektivet, tillträdesdirektivet, USO-direktivet samt direktivet om integritet och elektronisk kommunikation skall till övervägande del genomföras genom en ny lag om elektronisk kommunikation.

Såvitt avser konkurrensrelaterade frågor skall skyldigheter enligt lagen för enskilda inträda först när det finns ett konstaterat behov.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har invänt mot att direktiven genomförs genom en ny lag. *Post- och telestyrelsen (PTS)* menar att grundläggande rättigheter och skyldigheter bör anges i lagen och att förutsebarheten annars försvåras onödigt. *IT-Företagen* m.fl. varnar för att karaktären av ramlag leder till brist på förutsebarhet. *TeliaSonera* m.fl. tillstyrker dock att aktuella skyldigheter inte regleras direkt i lag.

Skälen för regeringens förslag: Som framgår av föregående avsnitt bör reglerna om överföring av elektronisk kommunikation, i huvudsak telelagen och lagen om radiokommunikation, samordnas i en ny lag.

Med utgångspunkt i ramdirektivets definitioner bör med elektronisk kommunikation menas överföring av signaler via tråd, via radio, på optisk väg eller via andra elektromagnetiska överföringsmedier. Utanför begreppet faller innehållet i tjänster som tillhandahålls via elektroniska kommunikationsnät. Det nya EG-regelverket innebär alltså reglering av det område som lämpligen samordnas i en lag.

Det är fråga om en omfattande reglering av en begränsad samhällssektor. Direktivens detaljerade bestämmelser träffar tillämpningsområdena för telelagen, lagen om radiokommunikation, radio- och TV-lagen samt lagen om standarder för sändning av TV-signaler. Det är visserligen tänkbart att genomföra det nya EG-regelverket genom nödvändiga ändringar i samtliga dessa lagar. Ett sådant genomförande skulle emellertid föranleda ett mycket stort antal ändringar i det befintliga regelverket, särskilt telelagen och lagen om radiokommunikation. Att på

det sättet överge direktivens systematik och struktur skulle snarast försämra överskådligheten.

Genomförandet av det nya EG-regelverket bör alltså till största delen ske genom en ny speciallag om elektronisk kommunikation som omfattar all elektronisk överföring, oberoende av terminaler, överföringsteknik m.m.

EG-regelverket ställer vissa krav på medlemsstaterna om säkerhet, integritet, konsumentskydd och om att tillförsäkra medborgarna tillgång till i varje fall ett minimiutbud av tjänster till en angiven kvalitet och till ett överkomligt pris m.m. Därutöver innehåller direktiven vad som kan beskrivas som konkurrensfrämjande regler.

En bärande tanke bakom det nya EG-rättsliga regelverket är enligt utredningen att i takt med att konkurrensen utvecklas låta särslagstiftningen ge vika för generell konkurrenslagstiftning. Detta innebär enligt utredningen att speciell konkurrensfrämjande reglering, såsom regler om samtrafik och andra former av tillträde, endast skall användas när det föreligger ett särskilt behov av det. Utredningen avvisar i konsekvens härmed tankar på att i lag införa generella skyldigheter beträffande t.ex. samtrafik och tillträde till accessnät (se vidare i avsnitt 17.2).

TeliaSonera tillstyrker utredningens förslag i denna del. Bolaget menar att förslaget på ett riktigt sätt återspeglar att ett komplicerat system av förfaranderegler måste införas i nationell lagstiftning. Dessa regler fastställer enligt *TeliaSonera* det sätt på vilket en myndighet kan meddela beslut om förpliktelser mot enskild efter en analys av konkurrensgraden på den relevanta marknaden.

Enligt *PTS* däremot underskattar utredningen generellt behovet av stabilitet och överskattar på samma sätt nödvändigheten av flexibilitet. Regleringstekniken drivs enligt *PTS* uppfattning längre än vad som krävs för att korrekt införliva direktiven och försvårar därmed förutsebarheten betydligt mer än vad som är nödvändigt. Detta får enligt *PTS* olyckliga konsekvenser för konkurrensutvecklingen inom sektorn. Uttalanden i direktiven av innebörden att speciell konkurrensfrämjande lagstiftning endast skall användas när det finns ett särskilt behov av detta, är enligt *PTS* endast en grund för EG:s ställningstagande att införa en sektorspecifik lagstiftning på området. EG:s lagstiftare har vid sina överväganden funnit behov av de regler som beslutats. Uttalandena menar *PTS* däremot inte vara en anvisning för hur lagstiftningen skall införlivas eller tillämpas. Det är enligt styrelsen inte bara tillåtet att gå utöver minimikraven i direktiven, det åligger medlemsstaterna att göra detta i de fall det är möjligt och nödvändigt för att åstadkomma de effekter vartill EG:s regelverk syftar. Grundläggande rättigheter och skyldigheter, såsom samtrafikskyldighet och tillträde till accessnätet, bör enligt *PTS* anges i lag.

Även *IT-Företagen* m.fl. uttrycker oro över att den föreslagna utformningen av lagen riskerar att leda till brist på förutsebarhet.

Regeringens ambition har genomgående varit att generell konkurrenslagstiftning skall vara styrande även för telemarknaden. Innan en tidigare monopolmarknad övergått till en väl fungerande konkurrensmarknad har regeringen dock funnit det motiverat under ett övergångsskede med en särskild sektorreglering (se bl.a. prop. 1996/97:61, s. 34 och prop. 1999/2000:57, s. 19).

Området för elektronisk kommunikation är vidare än teleområdet och vissa för Sverige särskilda geografiska förutsättningar bör beaktas (se avsnitt 8) i sammanhanget. Detta hindrar inte att vad som sägs i t.ex. ingresspunkt 27 i ramdirektivet – att reglerade förhandsskyldigheter skall införas endast där konkurrensen inte är effektiv – ligger väl i linje med regeringens ståndpunkt att en gradvis övergång till generell konkurrens-lagstiftning bör ske. En mer korrekt beskrivning av tanken bakom det nya regelverket, snarare än att det skall ersättas av någonting annat, är att det skall tillämpas i allt mindre utsträckning i takt med att effektiv konkurrens uppstår.

För att bedöma förenligheten mellan direktiven och generella skyldigheter föreskrivna i lagen bör EG-regelverkets uppbyggnad analyseras. Auktorisationsdirektivet skiljer på å ena sidan villkor som får knytas till den s.k. allmänna auktorisationen samt nyttjanderätter till radiofrekvenser respektive nummer och å andra sidan s.k. särskilda skyldigheter. Med ”allmän auktorisation” avses den rättsliga ramen i en medlemsstat för tillhandahållare av elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster, dvs. den reglering som gäller på området.

I artikel 6.2 i auktorisationsdirektivet anges att ”särskilda skyldigheter”, som kan åläggas enligt vissa artiklar i tillträdesdirektivet och USO-direktivet, skall i rättsligt avseende vara åtskilda från de rättigheter och skyldigheter som följer av den allmänna auktorisationen. Därav får anses följa att endast sistnämnda kategori av villkor och skyldigheter får anges generellt i författning. ”Särskilda skyldigheter” däremot får i enlighet med de artiklar där de anges endast åläggas i enskilda fall om vissa ytterligare förutsättningar är uppfyllda, såsom att en aktör har ett betydande inflytande på en relevant marknad och en viss åtgärd anses lämplig för att skapa effektiv konkurrens (se avsnitt 20.1).

Visserligen nämns som en sådan särskild skyldighet även de som kan åläggas enligt artikel 6 i tillträdesdirektivet (se avsnitt 24.2). Artikel 6.1 i tillträdesdirektivet anger att medlemsstaterna skall säkerställa att vissa villkor tillämpas när det gäller villkorad tillgång till digitala radio- och TV-sändningar. Detta är sådana skyldigheter som kan åläggas allmänt för dem som tillhandahåller system för villkorad tillgång. Detta gör att skyldigheten med ett sådant resonemang närmast skulle vara att hänföra till ett villkor som får knytas till allmän auktorisation enligt auktorisationsdirektivet. I punkten 3 samma artikel anges dock att trots vad som anges i punkten 1 får medlemsstaterna tillåta sina nationella regleringsmyndigheter att se över de villkor som tillämpas enligt artikeln genom att utföra en marknadsanalys enligt artikel 16 i ramdirektivet. Den nationella regleringsmyndigheten får ändra eller upphäva villkoren för operatörer som efter en marknadsanalys inte har ett betydande inflytande på den relevanta marknaden under vissa förutsättningar. Det finns således möjligheter för medlemsstaterna att ändra eller upphäva sådana skyldigheter. Det får anses vara denna omständighet som gör att skyldigheter enligt artikel 6 i tillträdesdirektivet hänförs till kategorien särskilda skyldigheter.

Vidare regleras i ramdirektivet ett samrådsförfarande som skall föregå ett beslut att vidta åtgärder enligt direktiven (se avsnitt 20.2).

Det nya EG-regelverkets systematik och uppbyggnad vad gäller konkurrensrelaterade regler bygger således på att åtgärder vidtas i en-

enskilda fall först efter det att ett behov konstaterats. Regeringen kan därför inte dela PTS syn att nämnda ingresspunkt och andra uttalanden i direktiven endast utgör en beskrivning för ställningstagandet att besluta sektorspecifika direktiv. Tvärtom anger exempelvis tillträdesdirektivet uttryckligen att de nationella regleringsmyndigheterna under vissa förutsättningar skall kunna införa skyldigheter. Framförallt måste beslut av regleringsmyndigheterna enligt artikel 4 i ramdirektivet kunna överklagas, vilket inte kan förenas med att, såsom PTS föreslagit, skyldigheterna framgår direkt av lag. Såvitt avser konkurrensrelaterade frågor bör skyldigheter för enskilda i stället inträda först när det föreligger ett konstaterat behov.

Som utredningen anfört kan detta sätt att utforma lagstiftningen uppfattas som att förutsebarheten försämras. Utgångspunkten är emellertid att de ingripanden som görs skall vara proportionerliga och inte gå utöver vad som är nödvändigt för att komma till rätta med ett specifikt problem på marknaden.

Även i andra än konkurrensrelaterade frågor finns i vissa fall anledning att göra liknande överväganden om valet mellan generella skyldigheter angivna i lag och enskilda förvaltningsbeslut. Regeringen återkommer till detta i fråga om bl.a. samtrafikskyldighet och vissa tjänster till slutanvändare.

11 Lagens syfte m.m.

Regeringens förslag: Bestämmelserna i lagen skall syfta till att enskilda och myndigheter skall få tillgång till säkra och effektiva elektroniska kommunikationer och största möjliga utbyte när det gäller urvalet av elektroniska kommunikationstjänster samt deras pris och kvalitet. Konkurrensen och internationell harmonisering skall vara de främsta medlen för att uppnå syftet. Samhällsomfattande tjänster skall finnas tillgängliga på för alla likvärdiga villkor i hela landet till överkomliga priser.

Vid tillämpningen av lagen skall särskilt elektroniska kommunikationers betydelse för yttrandefrihet och informationsfrihet beaktas.

Åtgärder som vidtas med stöd av lagen får inte vara mer ingripande än som framstår som rimligt och skall vara proportionella med hänsyn till lagens syfte och ovanstående intressen.

Utredningens förslag: Överensstämmer i sak väsentligen med regeringens.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller lämnar det utan erinran. Många remissinstanser har dock haft synpunkter på vad utredningen föreslagit särskilt skall beaktas vid tillämpningen av lagen. *Justitiekanslern* anser att fler intressen, särskilt yttrandefriheten och kommunikationssäkerheten, bör anges i lagens ändamålsbestämmelse. *Post- och telestyrelsen* anser att bestämmelsen bör innehålla en mer detaljerad och exemplifierande uppräkningslista av de ändamål som ligger till grund för åtgärder enligt lagen, men att yttrande- och informationsfriheten samt allmän ordning och säkerhet inte bör göras till prioriterade mål som skall beaktas särskilt vid varje enskild tillämpning

av lagen. *TeliaSonera* vänder sig mot att allmänpolitiska mål anges som vägledning vid tillämpning av lagen eller på annat sätt. Flera remissinstanser förordar att den proportionalitetsprincip som gäller enligt EG-direktiven lyfts fram i anslutning till lagens inledande ändamålsbestämmelse. Angående remissinstansernas syn på föreslagna mål, se vidare avsnitt 7.3.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen har i avsnitt 7 redogjort för den nya EG-regleringens målsättning och föreslagit hur de politiska målen inom området för elektronisk kommunikation bör utformas. Den föreslagna lagen bör, som ett av instrumenten för att uppnå målen, givetvis anknyta till dessa. Lagens ändamålsbestämmelse bör utformas inom ramen för de allmänna mål för EG-direktiven som kommer till uttryck i artikel 8 i ramdirektivet.

Det bör vara tydligt att målet är att alla skall ha tillgång till säkra och effektiva elektroniska kommunikationer och att ett av de främsta medlen för att uppnå detta är att främja konkurrensen. Med effektiva elektroniska kommunikationer avses konkurrensutsatta och flexibla kommunikationer som tillhandahålls på icke-diskriminerande villkor. Effektiva elektroniska kommunikationer innebär också ett främjande av effektiva investeringar i infrastruktur och främjande av innovation. Enskilda och myndigheter skall ha största möjliga utbyte vad gäller urvalet av elektroniska kommunikationstjänster samt deras pris och kvalitet. I det ligger en möjlighet att välja mellan olika tjänster med olika pris och kvalitet för att finna den kombination av tjänster som bäst passar den enskilde.

Även det som sägs i ramdirektivets artikel 8 om mål och regleringsprinciper om att bidra till utvecklingen av den inre marknaden bör komma till uttryck. Ett främjande av internationell harmonisering bör därför också anges som ett viktigt medel för att uppnå målen. Elektronisk kommunikation är i hög grad beroende av den internationella utvecklingen. Många företag verkar på internationell basis och gynnas av att regelverken i de olika länderna är harmoniserade.

Den föreslagna lagstiftningen innebär ett närmande mot konkurrenslagstiftningen. Som angetts i avsnitt 8 och 10 är en gradvis övergång till generell konkurrenslagstiftning på området önskvärd, samtidigt som Sveriges särskilda förutsättningar måste beaktas, såsom vårt lands geografiska särprägel med stor glesbygd. Där konkurrensen och marknadslösningar inte kan tillgodose behovet av vissa grundläggande samhällsomfattande tjänster skall dessutom dessa alltjämt säkerställas på annat sätt. Regeringen återkommer i avsnitt 18.1 och 18.2 till dessa tjänster.

I att kommunikationerna skall vara säkra ligger också att integriteten är tillfredsställande skyddad, se avsnitt 19.

Lagrådet har kritiserat att det särskilt angavs i lagrådsremissen att yttrande- och informationsfriheten, allmän ordning och säkerhet och hållbar utveckling skulle beaktas vid tillämpningen av lagen. Regeringen instämmer i att angivandet av allmän ordning och säkerhet samt hållbar utveckling inte ger någon egentlig vägledning för praktisk tillämpning, utan snarare riskerar att skapa oklarhet. Däremot är det motiverat att, i samband med att lagens grundläggande ändamål anges, också ange elektroniska kommunikationers betydelse för yttrandefrihet och informationsfrihet.

I artikel 8 i ramdirektivet anges att när de nationella regleringsmyndigheterna fullgör regleringsuppgifter enligt EG-direktiven, skall de vidta alla rimliga åtgärder för att uppnå de mål som följer av artikeln. Åtgärderna skall stå i proportion till dessa mål. Denna proportionalitetsprincip återkommer på flera ställen i direktiven. *Lagrådet* har ifrågasatt behovet av en uttrycklig proportionalitetsregel i lagen, men har å andra sidan inte sett något avgörande hinder mot en sådan bestämmelse. Regeringen anser, i likhet med flera remissinstanser, att en grundläggande princip, motsvarande den som anges i direktiven, bör slås fast i anslutning till lagens inledande ändamålsbestämmelse. I enlighet med vad *Lagrådet* har anfört bör emellertid bestämmelsen formuleras om så att den bättre stämmer överens med hur artikel 8.1 i ramdirektivet är konstruerad. Det skall därvid av bestämmelsen framgå att åtgärderna, förutom att vara proportionella mot målen, även skall vara rimliga.

12 Lagens tillämpningsområde och innehåll

Regeringens förslag: Lagen skall tillämpas på elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster med tillhörande installationer och tjänster samt annan radioanvändning. Den skall inte vara tillämplig på innehåll som överförs i elektroniska kommunikationsnät med hjälp av elektroniska kommunikationstjänster.

Utredningens förslag: Överensstämmer i sak i allt väsentligt med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Remissinstanserna är genomgående positiva till att tillämpningsområdet för lagen avgränsats till att inte omfatta innehåll som överförs via infrastrukturen. *Datainspektionen* anser att förhållandet till personuppgiftslagen (1998:204) bör klargöras. *TV4* påpekar, angående avgränsningen mot radio- och TV-lagen (1996:844), att utredningens förslag medför att olika regler kommer att gälla för infrastrukturen beroende på vilket innehåll som förmedlas. *Länsstyrelsen i Uppsala län* efterlyser en samordning med plan- och bygglagen (1987:10) medan *Svensk Energi* önskar en tydligare koppling till ellagen (1997:857).

Skälen för regeringens förslag: Med elektroniskt kommunikationsnät avses enligt definitionen i artikel 2 i ramdirektivet system för överföring och i tillämpliga fall utrustning för koppling eller dirigering samt andra resurser som medger överföring av signaler via tråd, via radio, på optisk väg eller via andra elektromagnetiska överföringsmedier. En elektronisk kommunikationstjänst är enligt ramdirektivet en tjänst som vanligen tillhandahålls mot ersättning och som helt eller huvudsakligen utgörs av överföring av signaler i elektroniska kommunikationsnät. Definitionen anges inte omfatta de av informationssamhällets tjänster som anges i artikel 1 i Europaparlamentets och rådets direktiv 98/34/EG om ett informationsförfarande beträffande tekniska standarder och föreskrifter och beträffande föreskrifter för informationssamhällets tjänster, som inte helt eller huvudsakligen utgörs av överföring av signaler i elektroniska

kommunikationsnät (se vidare om begreppet informationssamhällets tjänster i avsnitt 6.9).

Den föreslagna nya lagen om elektroniska kommunikationer gäller, liksom det nya EG-regelverket, elektroniska kommunikationstjänster, elektroniska kommunikationsnät samt tillhörande faciliteter och tillhörande tjänster. I lagen har dock uttrycket ”faciliteter” ersatts av ”installationer”, som språkligt sett bättre svarar mot vad som avses. Eftersom lagen avses ersätta lagen (1993:599) om radiokommunikation bör det också anges att viss annan radioanvändning regleras (se avsnitt 14.1).

Det nya EG-regelverket omfattar inte frågor som rör innehållet i tjänster som tillhandahålls via elektroniska kommunikationsnät med hjälp av elektroniska kommunikationstjänster och inte heller utrustning som omfattas av Europaparlamentets och rådets direktiv 1999/5/EG av den 9 mars 1999 om radioutrustning och teleterminalutrustning och om ömsesidigt erkännande av utrustningens överensstämmelse. Sådana tjänster och utrustning omfattas av andra regelverk, såsom radio- och TV-lagen och lagen (2002:562) om elektronisk handel och andra informations-samhällets tjänster samt av lagen (2000:121) om radio- och teleterminalutrustning. Dessa regelverk skall på de grunder som redovisats i avsnitt 8 inte samordnas under den nya lagen. Förhållandet till personuppgifts-lagen behandlas i avsnitt 19.2.

Lagen om elektronisk kommunikation kan i vissa delar sägas vara en offentligrättslig reglering av i grunden civilrättsliga frågor. Många av de frågor som kan bli föremål för en myndighets beslut enligt lagen om elektronisk kommunikation är sådana som parterna kan träffa avtal om. Lagens bestämmelser är dock av offentligrättslig karaktär. Som sådan går lagen före rent civilrättsliga överenskommelser. Det kan få till följd att en part kan hävda att han inte längre är bunden av ett visst avtalsvillkor. Detta medför att det kan uppstå svåra gränsdragningar när det gäller att bestämma det sakliga kompetensområdet för allmän domstol. Som framgår av 10 kap. 17 § första stycket 1 rättegångsbalken får allmän domstol inte pröva tvist som skall upptas av annan myndighet än domstol. I allt väsentligt får det överlämnas åt rättstillämpningen att närmare bestämma domstolens kompetensområde i förhållande till myndigheterna. Följande kan dock tjäna som vägledning.

Tvister som rör rena avtalsfrågor mellan parterna och som inte härrör ur en skyldighet som följer av lagen eller föreskrifter, tillståndsvillkor eller beslut om förpliktelse som meddelats med stöd av lagen, bör lämpligen prövas av allmän domstol. Om däremot någon förpliktats enligt lagen att bedriva samtrafik, utan att det i beslutet bestämts mer om priset än att det skall vara kostnadsorienterat, blir bedömningen mer komplicerad. En tvist mellan parterna om vad som utgör kostnadsorienterat pris får i sådant fall höra under myndighetens kompetensområde. Detsamma gäller tvister i fråga om vad samtrafikskyldigheten närmare innebär. Andra rena tolkningstvister angående avtalets innehåll kan emellertid vara att hänföra till allmän domstol att pröva. Ytterst bör kompetenskonflikter i sådana och liknande fall lösas utifrån de grunder som käranden åberopar till stöd för sin talan. Stödjer sig käranden på innehållet i lagen om elektronisk kommunikation utestängs normalt allmän domstol. Parterna har i sådant fall att vända sig till tillsynsmyndigheten för att få

tvisten avgjord, antingen i enlighet med det särskilda förfarande som föreslås eller som ett tillsynsärende (se avsnitt 22.2 och 22.3).

Lagen om elektronisk kommunikation kommer att göra det möjligt att förplikta någon att vidta åtgärder, vars tillåtlighet skall bedömas även efter andra regelverk. Särskilt gäller det förpliktelser som avser tillträde till nät och tillhörande installationer (se avsnitt 17). En sådan förpliktelse kan innefatta åtgärder som är underkastade prövning enligt ledningsrättslagen (1973:1144), plan- och bygglagen, miljöbalken osv. Den prövning som skall företas enligt lagen om elektronisk kommunikation kan inte ersätta sådan annan prövning. Inte heller är det möjligt att lägga på den myndighet som har att fatta beslut enligt denna lag att företa tillåtlig-hetsprövningar enligt andra lagar. Myndigheten måste däremot när den beslutar om förpliktelser beakta att en skyldighet kan innefatta åtgärder som kräver tillstånd enligt annan lag. Förpliktelser som enligt andra regelverk inte är möjliga att genomföra skall givetvis inte åläggas. Om det vilar på den som förpliktelser riktar sig mot att söka tillstånd, får förpliktelserna anses innefatta en skyldighet att på saklig grund ansöka om nödvändiga tillstånd. Detta bör framgå av beslutet om förpliktelse.

Ett beslut om samlokalisering – t.ex. i master eller till annan nätdel – eller om skyldighet för en operatör att ge annan tillträde till en viss lokal kan återverka på den förpliktares förhållande till bl.a. den som genom beslut enligt ledningsrättslagen har att tåla den förpliktares egendom på sin fastighet samt den som hyr eller arrenderar ut viss egendom till den förpliktares. I vissa fall löses sådana frågor genom att det ställs upp krav på ytterligare tillståndsprövning. I andra fall där avtal mellan part och tredje man kan behöva ändras till följd av beslutet får frågan prövas enligt vanliga civilrättsliga regler. Så kan bl.a. vara fallet om egendomen i fråga arrenderas. Se vidare om dessa frågor i avsnitt 17. Där behandlas också förhållandet till ellagen.

Förslaget till lag om elektronisk kommunikation rör verksamhet som omfattas av grundlagsskydd, särskilt då verksamhet som avses i 3 kap. 1 och 2 §§ yttrandefrihetsgrundlagen. Konflikter mellan lagen och grundlagsbestämmelser behandlas i huvudsak i avsnitt 13.1 och 13.2.

Ramdirektivets övergripande bestämmelser bör, i den utsträckning det är möjligt, sammanföras till ett första kapitel i lagen. Detta kapitel bör innehålla allmänna bestämmelser för lagen, såsom syfte, tillämpningsområde, definitioner och andra allmänna bestämmelser.

I ett andra kapitel bör samlas de grundläggande bestämmelserna i auktorisationsdirektivet om vad som krävs för ett faktiskt eller avsett marknadsinträde på området för elektronisk kommunikation. Det är här fråga om vad som i direktivet benämns allmän auktorisation.

Lagens tredje kapitel bör innehålla de regler som ställs upp i auktorisationsdirektivet om fördelningen av begränsade resurser genom individuella rättigheter för att uppnå bl.a. ett effektivt resursutnyttjande. Det gäller tillstånd till att använda radiosändare eller nummer ur en nationell nummerplan.

Det fjärde kapitlet i lagen behandlar tillträdesdirektivets främst konkurrensöppnande bestämmelser om tillträde till andras befintliga elektroniska kommunikationsnät m.m.

Lagens femte kapitel reglerar de s.k. samhällsomfattande tjänsterna och slutanvändarnas rättigheter. Dessa regler är huvudsakligen avsedda att genomföra USO-direktivet.

I lagens sjätte kapitel ges de bestämmelser som krävs för att skydda användarnas personliga integritet m.m. Dessa regler genomför direktivet om integritet och elektronisk kommunikation.

Tillsyn, tvistlösning och angränsande frågor regleras i lagens sjunde kapitel, medan det åttonde kapitlet innehåller vissa allmänna bestämmelser ur EG-regelverket om handläggningen och prövningen av vissa frågor. Här regleras även förfarandet för fastställande av vilka företag som skall anses ha betydande inflytande på en marknad och som skall åläggas skyldigheter i enlighet med fjärde och femte kapitlen samt avgiftsfrågor. I kapitlet ges även regler om överklagande.

13 Marknadstillträde m.m.

13.1 Anmälningsskyldighet m.m.

Regeringens förslag: För att tillhandahålla allmänna kommunikationsnät av sådant slag som vanligen tillhandahålls mot ersättning eller allmänt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänster skall det krävas att verksamheten först har anmälts. En anmälan skall inte föranleda någon förhandsprövning av verksamheten. Endast för användning av radiosändare och nummer ur en nationell nummerplan skall det krävas tillstånd.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: Majoriteten av remissinstanserna är positiv till principen om fritt marknadstillträde och att tillståndsskyldighet i många fall ersätts av anmälningsskyldighet. Majoriteten är också positiv till att anmälningsskyldigheten begränsas till allmänna kommunikationsnät och kommunikationstjänster. Flera instanser, däribland *IT-Företagen*, *Stockholms Handelskammare*, *ISA*, *Teracom*, *Telenor*, *Näringslivets telekommunikationsförening*, *Hyresgästföreningen*, *Canal+*, *GEA*, *Tidningsutgivarna*, *TV4*, *II-stiftelsen* och *Hi3G* föredrar dock en mindre omfattande anmälningsskyldighet eller varnar för att utforma regelverket onödigt betungande. Många remissinstanser efterlyser en klarare gränsdragning dels mellan överföring av tjänster respektive innehållstjänster, dels mellan rundradiosändningar och övrig elektronisk kommunikation och en tydligare definition av vad som är ett allmänt kommunikationsnät. *Post- och telestyrelsen* anser att det bör anges att företags- och föreningsnät inte är allmänna. *II-stiftelsen* anser att virtuella privata nät inte bör omfattas. Det bör enligt *Vodafone* klart framgå att en anmäld operatör inom ramen för anmälan får upprätta flera företagsanpassade nät utan att ytterligare anmälan krävs.

Skälen för regeringens förslag: Auktorisationsdirektivet reglerar vilka krav som får ställas för marknadstillträde för tillhandahållare av

sådana nät och tjänster. Direktivet innehåller därutöver regler om nyttjanderätt till radiospektrum och nummer ur nationella nummerplaner samt om vissa särskilda skyldigheter.

I förhållande till gällande regler innebär auktorisationsdirektivet att möjligheten att kräva individuella tillstånd för att tillhandahålla nät och tjänster väsentligt begränsas.

I avsnitt 12 har beskrivits vad som avses med elektroniskt kommunikationsnät och elektronisk kommunikationstjänst. Här kan tilläggas att en tjänst innehåller någon form av prestation som någon utför åt någon annan. Det behöver således finnas åtminstone två parter inblandade för att det skall bli fråga om en tjänst. En elektronisk kommunikationstjänst förutsätter med andra ord att en part överför signaler i ett elektroniskt kommunikationsnät åt en annan part. Sker överföringen av signaler för eget bruk är det således inte frågan om en elektronisk kommunikationstjänst enligt denna lag.

Med ett allmänt kommunikationsnät avses enligt artikel 2 i ramdirektivet ett elektroniskt kommunikationsnät som helt eller huvudsakligen används för att tillhandahålla allmänt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänster. Den föreslagna lagen bör innehålla motsvarande definition. I telelagens (1993:597) förarbeten, prop. 1992/93:200 (särskilt s. 88, 91 f. och 99), sägs beträffande teletjänster att ett kännetecken på att ett telenät är allmänt tillgängligt bör vara att det står öppet för en vid krets av användare att ansluta sig till nätet. Att en operatör aktivt värvar kunder på marknaden och därvid erbjuder anslutning på bestämda villkor bör leda till att det nät som skapas blir att anse som allmänt tillgängligt. Dessa uttalanden kan tjäna som vägledning också för det nya regelverket.

Tillhandahållandet av elektroniska kommunikationsnät eller kommunikationstjänster får enligt artikel 3 i auktorisationsdirektivet endast underkastas s.k. allmän auktorisation. Detta påverkar dock inte tillämpningen av särskilda skyldigheter som anges i artikel 6.2, dvs. skyldigheter att tillhandahålla tillträde samt vissa skyldigheter enligt direktivet om samhällsomfattande tjänster. Det påverkar inte heller nyttjanderätter till radiofrekvenser och nummer. Det innebär att särskilda regler kan gälla för sådana skyldigheter och nyttjanderätter utöver de villkor som får förenas med den allmänna auktorisationen.

I auktorisationsdirektivets artikel 2 definieras allmän auktorisation som en rättslig ram som upprättas av en medlemsstat för att säkerställa rättigheter för tillhandahållande av elektroniska kommunikationsnät eller kommunikationstjänster och genom vilken det fastställs sektorspecifika skyldigheter som kan gälla för alla eller vissa typer av elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster i enlighet med direktivet.

Med allmän auktorisation avses således generella regler om rättigheter och skyldigheter knutna till verksamheter som bedrivs på området. Det saknas anledning att införa termen i den svenska lagtexten, då den är främmande för svensk lagstiftningstradition och skulle tynga texten och försvåra förståelsen av densamma. Det är i stället rättigheterna och skyldigheterna i sig som uttryckligen bör anges på sådant sätt i lagtexten att lika villkor inom hela gemenskapen garanteras och gränsöverskridande

förhandlingar om samtrafik mellan allmänna kommunikationsnät underlättas.

Av artikel 6.1 i auktorisationsdirektivet framgår att för ”den allmänna auktorisationen”, dvs. i regelverket för tillhandahållandet av elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster, endast får ställas upp de villkor som framgår av del A i bilagan till direktivet. Uppräkningen där är således uttömmande. Direktivet innehåller dock inte någon skyldighet för Sverige att införa samtliga villkor. Vilka av dessa villkor som enligt regeringen skall ställas som krav på den som tillhandahåller elektroniska kommunikationsnät eller kommunikationstjänster framgår framförallt av de följande avsnitten om samtrafik och andra former av tillträde, tjänster till slutanvändare och integritetsskydd.

Av andra punkten i samma artikel framgår vidare att vissa särskilda skyldigheter får åläggas, nämligen vissa skyldigheter att tillhandahålla tillträde enligt tillträdesdirektivet och vissa skyldigheter angående förval m.m. som kan åläggas enligt USO-direktivet. Dessa skyldigheter måste enligt punkten i rättsligt hänseende vara åtskilda från de rättigheter och skyldigheter som följer av den allmänna auktorisationen.

Som framgår av artikel 3.2 i auktorisationsdirektivet får det krävas att ett företag gör en anmälan, men inte att det skall ha erhållit ett uttryckligt beslut eller någon annan administrativ handling från den nationella regleringsmyndigheten, innan det börjar utöva de rättigheter som följer av att anmälan har gjorts. Företaget får inleda sin verksamhet direkt efter det att anmälan getts in under förutsättning att bestämmelserna i direktivet om nyttjanderätt är uppfyllda.

Rättigheter och skyldigheter knyts till den verksamhet som avses. För viss sådan verksamhet finns ett behov av offentlig kontroll och tillsyn. Parallellt med detta följer också ett behov att kunna avgiftsbelägga den som bedriver sådan verksamhet. EG:s nya regelverk medför vidare att tillsynsmyndighetens uppgifter kommer att täcka också andra operatörer än de som i dag är anmälningspliktiga enligt telelagen. För att få kännedom om vilka aktörer som finns på den svenska marknaden och utöva nödvändig tillsyn bör möjligheten att föreskriva en anmälningsplikt utnyttjas. Beträffande hur en sådan anmälningsplikt förhåller sig till etableringsfriheten enligt 3 kap. 1 § yttrandefrihetsgrundlagen hänvisas till avsnitt 13.2. Det finns redan i det här sammanhanget anledning att nämna att det följer av allmänna rättsgrundsatser att i den mån det uppstår en konflikt mellan de föreslagna bestämmelserna och bestämmelserna i grundlag så har de senare företräde (jfr 11 kap. 14 § regeringsformen). Detta är också förenligt med de direktiv som nu genomförs. I artikel 1.3 i ramdirektivet anges nämligen att direktivet och särdirektiven inte påverkar de åtgärder som vidtagits på nationell nivå i enlighet med gemenskapslagstiftningen för att arbeta för mål som avser allmänintresset, särskilt när det gäller reglering av innehåll och audiovisuell politik. Beträffande förhållandet till tillståndsplikten och skyldigheten att anmäla sig för registrering enligt radio- och TV-lagen hänvisas till avsnitt 14.

Anmälningsplikten bör begränsas till tillhandahållande av allmänna kommunikationsnät mot ersättning och allmänt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänster. Det saknas skäl att införa en anmälningsplikt för tillhandahållande av slutna nät (benämns även enskilda eller privata),

allmänna kommunikationsnät för icke-kommersiellt bruk eller för kommunikationstjänster som inte är allmänt tillgängliga. Eftersom det förekommer att nät tillhandahålls på kommersiell grund enligt kostnadsdelningsprinciper och inte mot ersättning och då det inte finns anledning att särskilt undanta nät från anmälningsplikt av denna anledning, bör kravet på ersättning uttryckas så att anmälningsplikten omfattar allmänna kommunikationsnät av sådant slag som vanligen tillhandahålls mot ersättning. Detta är då avsett att täcka de fall där näten tillhandahålls på kommersiell grund.

I dag gäller anmälningsplikten i telelagen endast vissa angivna tjänster som tillhandahålls inom ett allmänt tillgängligt telenät. De anmälningspliktiga tjänsterna är enligt 5 § telelagen telefonitjänst till fast nätanslutningspunkt, mobil teletjänst, annan teletjänst som kräver tilldelning av kapacitet ur nummerplanen för telefoni samt nätkapacitet. Teletjänst avser enligt 1 § telelagen förmedling av telemeddelande för någon annan. Med mobil teletjänst avses en teletjänst där abonnentanslutning tillhandahålls via radio i en mobil nätanslutningspunkt. Nätkapacitet avser överföringskapacitet i telenät eller del därav och telefonitjänst avser teletjänst bestående i överföring av tal och som medger överföring av telefaxmeddelanden samt datakommunikation via låghastighetsmodem.

Med hänsyn till att det inte finns något som tyder på en annan utveckling än mot fortsatt ökad konvergens förefaller det olämpligt att i den nya lagen skilja ut några särskilda tjänster som anmälningskyldiga. För denna inriktning talar också att skyldigheterna som följer av tillträdesdirektivet i allmänhet gäller alla former av allmänna kommunikationsnät. Även direktivet om integritet och elektronisk kommunikation har ett vidare tillämpningsområde än de tjänster som i dag är anmälningspliktiga.

Innehavet av nät som sådant är inte anmälningspliktigt enligt telelagen. Däremot är tillhandahållande av nätkapacitet inom ett allmän tillgängligt telenät anmälningspliktigt. För att följa terminologin i de nya EG-direktiven skall dock inte endast tillhandahållandet av allmänt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänster utan även tillhandahållandet av allmänt kommunikationsnät mot ersättning vara anmälningspliktigt. Det senare motsvarar alltså att enligt telelagen inom ett allmänt tillgängligt telenät tillhandahålla nätkapacitet.

Förslaget innebär alltså en utvidgning av anmälningsplikten i förhållande till telelagen. Exempelvis kan nu även tillhandahållare av rundradionät samt vissa Internetoperatörer innefattas. Sådant Internetoperatör som omfattas av lagen om elektronisk kommunikation är den som råder över ett nät i vilket denne överför signaler. Enbart tillhandahållande av t.ex. ett webbhotell eller en portal innefattas således inte.

Förslaget innebär dock också ett avskaffande av det krav på tillstånd för televerksamhet som gäller enligt telelagen. Det nya regelverket påverkar som nämnts emellertid inte möjligheten att ha individuella nyttjanderätter för radiofrekvenser och nummer. Det påverkar inte heller tillämpningen av de särskilda skyldigheter som anges i artikel 6.2 i auktorisationsdirektivet, dvs. tillhandahållande av tillträde samt vissa skyldigheter enligt USO-direktivet. Förutsättningarna för att ålägga sådana skyldigheter skall framgå direkt av lagen eller föreskrifter meddelade med stöd av lagen. Därigenom undviks den sammanblandning i rättsligt avseende som enligt auktorisationsdirektivet inte får förekomma

mellan sådana särskilda skyldigheter och skyldigheter som gäller generellt för tillhandahållandet av elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster.

Rättigheter som enligt auktorisationsdirektivet följer med s.k. allmän auktorisation skall framgå av lagen eller av föreskrifter meddelade med stöd av lagen. Dessa rättigheter är inte inskränkta till dem som är anmälningsskyldiga enligt lagen.

I den nya lagen skall uppställas ett generellt krav på anmälan innan kommersiell verksamhet som är allmänt tillgänglig inleds. De rättigheter och skyldigheter som följer med anmälningsskyldigheten skall framgå av lagen eller av föreskrifter meddelade med stöd av lagen. Ingen särskild prövning av företagets uppfyllelse av villkoren för anmälningsskyldigheten skall ske för att denne skall äga tillträde till marknaden. Den som är anmäld skall vara skyldig att utan dröjsmål anmäla om verksamheten upphör till tillsynsmyndigheten.

Det anges i artikel 4 i auktorisationsdirektivet att företag som omfattas av allmän auktorisation har rätt att få ansökningar om rätt att installera faciliteter bedömda i enlighet med artikel 11 i ramdirektivet. Denna artikel föreskriver ett visst förfarande vid beviljande av ledningsrätt. Hur dessa artiklar skall genomföras i svensk rätt behandlas i delbetänkandet Ledningsrätt för elektroniska kommunikationsnät (SOU 2002:83).

Den bedömning som görs i betänkandet är att aktuella artiklar utgör förfaranderegler och inte materiella regler om markåtkomst. Vidare anges att det inte krävs någon ändring i ledningsrättslagen (1973:1144) som innebär att alla företag med allmän auktorisation skall ha möjlighet att kunna få ledningsrätt enligt ledningsrättslagen. Liksom hittills bör det, enligt utredningen, bli en fråga för rättstillämpningen att avgöra om ändamålet med ett elektroniskt kommunikationsnät är sådant att ledningsrätt kan upplåtas. Delbetänkandet är för närvarande föremål för beredning i Regeringskansliet.

I artikel 9 i auktorisationsdirektivet anges att en nationell regleringsmyndighet skall på begäran av ett företag inom en vecka utfärda en standardiserad handling där det bekräftas, i förekommande fall, att företaget har lämnat in en anmälan enligt artikel 3.2. I intyget skall vidare anges under vilka omständigheter företag som tillhandahåller elektroniska kommunikationsnät eller kommunikationstjänster har rätt att ansöka om rätt att installera faciliteter, förhandla om samtrafik eller få tillträde eller samtrafik, så att företaget lättare kan utöva dessa rättigheter, exempelvis på andra myndighetsnivåer eller i förhållande till andra företag. Sådana intyg kan också i förekommande fall utfärdas automatiskt efter anmälan enligt lagen om elektronisk kommunikation.

Anledningen till att regeln tillkommit är att företag som har etablerat sig, eller har haft för avsikt att etablera sig på andra marknader än hemmamarknaden, har stött på svårigheter med att få reda på vilka rättigheter denne har beträffande bl.a. ledningsrätt eller annan markåtkomst. Regeringen avser meddela närmare föreskrifter om intyg i enlighet med artikel 9 i auktorisationsdirektivet i förordningsform.

Regeringens förslag: Verksamhet som enbart består i överföring av signaler via tråd för utsändningar till allmänheten av program i ljudradio eller annat som anges i 1 kap. 1 § tredje stycket yttrandefrihetsgrundlagen skall vara undantagen från anmälningsplikten. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, tillsynsmyndigheten skall kunna meddela föreskrifter om ytterligare undantag från anmälningsplikten.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Post och telestyrelsen (PTS)* förutser att omfattningen av anmälningar kommer att öka, vilket bör medföra möjlighet för tillståndsmyndigheten att i nödvändig utsträckning meddela undantag från anmälningsplikten. PTS konstaterar att de inskränkningar i etableringsfriheten som tillåts enligt yttrandefrihetsgrundlagen (YGL) kräver lagform för att få genomföras. PTS föreslår att generella skyldigheter skall träffa dem som tillhandahåller allmänna kommunikationstjänster och nät i stället för dem som enbart är anmälningspliktiga. *Tidningsutgivarna* tillstyrker förslaget om undantag för etableringsfriheten för sändningar skyddade av YGL.

Skälen för regeringens förslag: På samma sätt som i dag gäller enligt telelagen skall regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, tillsynsmyndigheten bemyndigas att meddela föreskrifter om undantag från anmälningsplikten. Försiktighet måste dock iaktas med att ge undantag med hänsyn till de skyldigheter som enligt direktiven skall gälla för dem som bedriver verksamhet som är anmälningspliktig, t.ex. avseende integritetsskydd. Ett exempel när undantag kan göras är när ett nät byggs upp för att betjäna särskilt viktiga samhällsfunktioner såsom polis och räddningstjänst m.fl. samhällsviktiga funktioner, för det fall tillhandahållandet annars skulle utgöra anmälningspliktig verksamhet.

Undantag från anmälningsplikten skall göras också med hänsyn till den etableringsfrihet som gäller för sändningar av radioprogram i tråd enligt YGL. Undantagsregeln motiveras framförallt av att vissa av de krav och skyldigheter som lagen ställer upp för den som bedriver anmälningspliktig verksamhet skulle kunna komma i konflikt med den grundlagsfästa etableringsfriheten för sådana sändningar.

13.3 Standarder

Regeringens förslag: Den som bedriver verksamhet som är anmälningspliktig skall tillämpa standarder som EG-kommissionen angivit som obligatoriska.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens, utom att utredningen inte föreslår begränsningen till obligatoriska standarder.

Remissinstanserna: *Teracom* liksom *Telenor* anser att all anmälningspliktig verksamhet inte alltid skall vara hänvisad till att använda sig av särskilt utpekade standarder offentliggjorda av kommissionen. Förslaget lämnas i övrigt utan erinran.

Skälen för regeringens förslag: EG-kommissionen får, enligt artikel 17 i ramdirektivet, upprätta en förteckning över standarder och/eller specifikationer som skall fungera som ett stöd för främjandet av ett harmoniserat tillhandahållande av elektroniska kommunikationsnät, elektroniska kommunikationstjänster och tillhörande installationer och tjänster samt offentliggöra den i Europeiska gemenskapernas officiella tidning. En del av denna förteckning består av tvingande standarder. Av artikel 17.3 går att utläsa att om de standarder och/eller specifikationer som avses inte har tillämpats på tillfredsställande sätt, så att driftskompatibilitet mellan tjänsterna inte kan garanteras i en eller flera medlemsstater, kan tillämpningen av dessa standarder och/eller specifikationer göras obligatorisk i den utsträckning som är absolut nödvändig för att garantera sådan driftskompatibilitet och öka användarnas valfrihet. Dessa skall då enligt artikel 17.4 anges som obligatoriska i förteckningen över standarder. En i förteckningen angiven standard är alltså frivillig till dess den, i enlighet med föreskrivet förfaringssätt, angetts som obligatorisk i samma förteckning. Den som bedriver anmälningspliktig verksamhet skall därför vara skyldig att tillämpa sådana standarder som gjorts obligatoriska enligt nämnda förfarande, förutsatt att de är tillämpliga för verksamheten i fråga.

13.4 Maritima avräkningsorgan

Regeringens förslag: Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer skall få besluta i fråga om registrering av maritima avräkningsorgan enligt bestämmelser antagna av den internationella teleunionen samt meddela de föreskrifter som behövs för registreringen.

Bakgrund: Förslaget har presenterats i en separat promemoria upprättad inom Näringsdepartementet (dnr N2003/360/ITFoU). Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har invändningar mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag: För att möjliggöra telefonsamtal från ett fartyg till sjöss så har fartyget en fartygsradiostation (maritim mobil station). När man ringer ett samtal anropas närmaste kustradiostation där fartyget befinner sig. En sådan kustradiostation tillhör oftast det fasta telenätet. Samtalet från den maritima mobila stationen kopplas sedan vidare dit det skall av operatören av kustradiostationen.

Ett maritimt avräkningsorgan fungerar som mellanhand mellan den maritima mobila stationen och teleoperatören av kustradiostationen. Avräkningsorganet tilldelas en kod (AAIC – Accounting Authority Identification Code) i det land där det registreras. När fartyget anropar kustradiostationen lämnar det samtidigt uppgift om AAIC-koden som innehas av det avräkningsorgan som redaren har ingått avtal med. Operatören av kustradiostationen debiterar sedan avräkningsorganet för samtalet och avräkningsorganet i sin tur debiterar redaren med tillägg för egna kostnader.

Maritima avräkningsorgan har funnits åtminstone sedan 1920-talet och kom till för att minska antalet fakturor som ställdes ut av teleoperatörer

och mottogs av redare. Dessa fakturor krävde omfattande administrativa åtgärder för att t.ex. identifiera samtalen och räkna om olika valutor.

Inom den internationella teleunionen (ITU – International Telecommunication Union) sker ett omfattande samarbete när det gäller tele- och radiokommunikationsfrågor. I ITU:s radio- och telereglementen återfinns regler om betalning och avräkning för maritima avräkningsorgan. Radio-reglementets artikel 58 hänvisar till telereglementet och till ITU:s rekommendationer. Enligt telereglementet Appendix 2 Additional Provisions Relating to Maritime Telecommunications skall betalning av maritim radiokommunikation mellan fartyg och land uppbäras från licensinnehavaren av en maritim mobil station antingen av

- den myndighet som har beviljat tillståndet,
- en erkänd teleoperatör eller
- något annat organ som utsetts för detta ändamål av nämnda myndighet.

Myndigheten, teleoperatören eller annat organ benämns ”avräkningsorgan”.

I den rekommendation som utarbetats inom ITU (ITU-T Recommendation D.90) finns närmare bestämmelser om debitering och avräkning i samband med internationella teletjänster, särskilt maritima mobila tjänster. En bilaga till rekommendationen innehåller bl.a. regler om godkännande och registrering av avräkningsorgan, hur avräkningsorgan identifieras och hur underrättelse till ITU skall ske om t.ex. registrering. Den europeiska post- och telesammanslutningen (CEPT) och dess dåvarande kommitté för regleringsmyndigheter på teleområdet (ECTRA) har vidare utarbetat en rekommendation (ECTRA/REC/97/02-E) innehållande en gemensam standard för registrering, godkännande och tillsyn av maritima avräkningsorgan.

I Sverige är TeliaSonera AB, genom Telia Networks Services International, sedan lång tid tillbaka det enda maritima avräkningsorganet. Detta följer av att Televerket ursprungligen hade denna uppgift. TeliaSonera är registrerat hos ITU som maritimt avräkningsorgan och bolaget har AAIC-koden SW01. Svensk lagstiftning saknar dock bestämmelser om maritima avräkningsorgan. Detta har omöjliggjort t.ex. registrering av ytterligare avräkningsorgan hos PTS.

Regeringen anser därför att det bör tas in en bestämmelse i den nya lagen om elektronisk kommunikation om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer skall få besluta i fråga om registrering av maritima avräkningsorgan enligt bestämmelser antagna av den internationella teleunionen samt meddela de föreskrifter som behövs för registreringen.

14 Rätt att använda radiosändare

14.1 Utgångspunkter för regleringen

Regeringens förslag: Bestämmelserna i lagen (1993:599) om radiokommunikation skall, med de ändringar EG-direktiven föranleder, ingå i lagen om elektronisk kommunikation.

Utredningens förslag: Överensstämmer i sak med regeringens.

Remissinstanserna: Remissinstanserna har inte haft några invändningar i denna del.

Skälen för regeringens förslag

Allmänt

Auktorisationsdirektivet behandlar nyttjanderätter till radiofrekvenser och nummer ur nationella nummerplaner för elektroniska kommunikationsnät i ett sammanhang. Orsaken till det torde vara att båda är, måhända i olika utsträckning, begränsade resurser. De villkor som får knytas till dessa rättigheter har förhållandevis stora likheter trots nyttjanderätternas olika natur.

Beträffande tillämpningsområdet för reglerna om nyttjanderätter till radiofrekvenser enligt auktorisationsdirektivet och tillämpningsområdet för lagen (1993:599) om radiokommunikation (LRK) bör anmärkas att medan LRK gäller all användning av radiofrekvenser så gäller auktorisationsdirektivet enligt skälen till direktivet endast beviljandet av nyttjanderätter till radiofrekvenser, när nyttjandet inbegriper tillhandahållandet av ett elektroniskt kommunikationsnät eller en elektronisk kommunikationstjänst, vanligtvis mot ersättning. Egenanvändning av radioterminalutrustning, grundad på sådan icke-exklusiv användning av särskilda radiofrekvenser som inte har samband med någon ekonomisk verksamhet, t.ex. radioamatörers användning av frekvensband för allmänheten, utgör inte tillhandahållande av ett elektroniskt kommunikationsnät eller en elektronisk kommunikationstjänst och omfattas därför inte av auktorisationsdirektivet. Sådan användning omfattas enligt skälen till auktorisationsdirektivet av Europaparlamentets och rådets direktiv 1999/5/EG av den 9 mars 1999 om radioutrustning och teleterminalutrustning och om ömsesidigt erkännande av utrustningens överensstämmelse (R&TTE-direktivet).

LRK innehåller enligt 1 § bestämmelser om användning av radioanläggningar samt om användning av radiovågor för kommunikation m.m. I 17 § LRK finns en regel som avser elektromagnetisk kompatibilitet. Den avser användning av andra elektriska eller elektroniska anläggningar som utan att vara radioanläggningar är avsedda att alstra radio-

frekvent energi för kommunikationsändamål eller för industriellt, vetenskapligt, medicinskt eller något liknande ändamål.

LRK har alltså ett bredare tillämpningsområde än auktorisationsdirektivet när det gäller radiofrekvenser. Med hänsyn till auktorisationsdirektivets struktur, med allmän auktorisation, nyttjanderätter och särskilda skyldigheter förefaller det som den bästa lösningen att hålla reglerna samlade i en lag. Det bör med hänsyn till att den största radioanvändningen med all sannolikhet ligger inom ramen för auktorisationsdirektivets tillämpningsområde inte heller finnas tillräcklig anledning att ha en särskild lag för sådan radioanvändning som ligger utanför direktivets område. Det innebär att LRK måste arbetas in i den nya lagen med iakttagande av EG:s nya regelverk. Detta innebär i sin tur att mycket av förarbetena till LRK kommer att äga fortsatt giltighet som motiv till den nya lagen.

En nedre gräns för radiovågor har saknats i LRK och bör införas samt vara i enlighet med EG:s rättsakter.

I LRK definieras bl.a.

– *radiokommunikation* som överföring, utsändning eller mottagning av tecken, signaler, skrift, bilder, ljud eller meddelande av varje slag med hjälp av radiovågor,

– *radiobestämning* som bestämning av position, hastighet eller andra kännetecken hos ett föremål med ledning av radiovågornas utbredningsegenskaper, och

– *radioanläggning* som en anordning avsedd för radiokommunikation eller radiobestämning genom sändning av radiovågor (radiosändare) eller mottagning av radiovågor (radiomottagare).

Beträffande innebörden av dessa definitioner hänvisas till förarbetena till LRK.

Begreppen radiokommunikation och radioanläggning bör med vissa justeringar överföras till den nya lagen. Däremot kräver den nya lagen inte att radiobestämning definieras särskilt. Den föreslagna definitionen av radioanläggning överensstämmer med definitionen i gemenskapsrätten och lagen (2000:121) om radio- och teleterminalutrustning. Definitionen omfattar också induktivt sändande utrustningar (se vidare avsnitt 14.6).

Internationell reglering

Eftersom radiovågornas utbredning inte slutar vid nationsgränserna och många tjänster används i flera länder finns ett stort behov av internationell samverkan för frekvensallokering och frekvensplanering. Även tillståndsgivning kan i vissa fall harmoniseras eller till och med ske för flera länder gemensamt. Ett viktigt mål med det internationella samarbetet blev tidigt att se till att radioförbindelser upprätthålls utan risk för att annan användning skall störa kommunikationen. Det blev därför viktigt att allokera band för bestämda användningsområden.

Globalt är den viktigaste organisationen den internationella teleunionen, ITU. Av särskild betydelse är det internationella radioreglementet (RR). Sverige har anslutit sig till den internationella överenskommelsen om radioreglementet genom att ratificera överenskommelsen. RR innehåller bestämmelser om bl.a. användningen av

radiofrekvenserna och om skyldigheter för de nationella myndigheterna. En huvuddel i RR är den s.k. frekvensfördelningsplanen eller frekvensallokeringsstabellen (artikel 8 i RR). Frekvensfördelningsplanen omfattar alla tekniskt användbara frekvenser. Av planen framgår för vilket eller vilka slag av radioanvändning som olika frekvensband är bestämda.

Genom ratifikationen av den internationella överenskommelsen om RR har Sverige åtagit sig att vid tilldelning av frekvenser till sändare som kan åstadkomma skadliga störningar i andra länders radiotrafik iaktta den fördelning som anges i frekvensfördelningsplaneringen samt övriga bestämmelser i RR. RR är dock bindande för Sverige endast såvitt svenska sändare kan påverka andra länders radiotrafik.

För arbetet i Europa är den viktigaste organisationen den europeiska sammanslutningen av post- och teleförvaltningar (CEPT – Conférence Européenne des Administrations des Postes et des Télécommunications). Ett samarbete angående radiospektrumanvändning har också skett inom EU. Bland annat finns särskilda beslut av Europaparlamentet och rådet angående användning för vissa mobila teletjänster. Genom det nya radiospektrumbeslutet (se avsnitt 5.6) får samarbetet beträffande radiospektrumanvändningen inom EU en ökad betydelse för medlemsstaterna.

I princip gäller att arbetet i EU kan ligga till grund för medlemsstaternas agerande i CEPT om det gäller frågor som rör den gemensamma marknaden. Arbetet i CEPT kan sedan utgöra grund för de europeiska ländernas agerande i ITU.

Syftet med radiospektrumbeslutet är enligt artikel 1 att fastställa ramar för att säkerställa samordning av policystrategier och harmoniserade villkor för radiospektrumanvändning. Medlemsstaterna skall enligt artikel 5 i radiospektrumbeslutet säkerställa att deras nationella frekvensplan och information om rättigheter, villkor, förfaranden och avgifter som rör radiospektrumanvändningen offentliggörs om det föreligger ett behov av detta för att uppfylla det i artikel 1 angivna syftet med beslutet. De skall hålla denna information aktuell och skall dessutom vidta åtgärder för att utveckla lämpliga databaser för att göra denna information tillgänglig för allmänheten, i tillämpliga fall i överensstämmelse med de relevanta harmoniseringsåtgärder som vidtagits.

När så krävs för att uppnå syftet med beslutet skall gemensamma politiska mål antas för att säkerställa samordning mellan medlemsstaterna. Åtgärder enligt artikel 1 skall dock inte påverka gemenskapens eller medlemsstaternas rättigheter och skyldigheter enligt relevanta internationella avtal.

Enligt artikel 7 skall medlemsstaterna förse EG-kommissionen med all nödvändig information för att kommissionen skall kunna kontrollera genomförandet av radiospektrumbeslutet. I synnerhet skall medlemsstaterna omgående underrätta kommissionen om genomförandet av resultaten av de uppdrag som givits till CEPT.

Medlemsstaterna får enligt artikel 8 inte lämna ut uppgifter som utgör affärshemligheter etc. Detta påverkar dock inte de behöriga myndigheternas rätt att lämna ut uppgifter då det är av vikt för att de skall kunna fullgöra sina förpliktelser.

Som framgår ovan består radiospektrumbeslutet till helt övervägande del av förfaranderegler.

Reglerna om allmänna handlingar i tryckfrihetsförordningen och sekretesslagens (1980:100) regler om när uppgifter får sekretessbeläggas bör vara tillräckliga och kraven i artiklarna 5 och 8 kan därför redan anses vara uppfyllda i svensk lagstiftning i förhållande till enskilda. Offentlighörandet i artikel 5 tar dock sikte särskilt på sådan information som är av betydelse för syftet med radiospektrumbeslutet. Det kan finnas ett behov av att offentliggöra sådan information i ett sammanhang för arbetet med radiospektrumfrågor i gemenskapen. Detta bör därför tas upp i en förordning som en uppgift som den ansvariga myndigheten skall fullgöra.

Informationsskyldigheten enligt artikel 7 bör falla inom regeringens allmänna kompetens med erforderligt bistånd av en ansvarig myndighet. Myndighetens bistånd bör framgå av ett generellt uppdrag att handlägga EU-frågor, motsvarande det som i dag finns i 4 § förordningen (1997:401) med instruktion för PTS.

14.2 Svensk frekvensplan

Regeringens förslag: Det skall finnas en sammanhållen grundläggande frekvensplan för landet. Frekvensplanen skall vara ett allmänt råd som ges ut av myndigheten på radioområdet.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Remissinstanserna har inte haft några invändningar mot förslaget. *Radio- och TV-verket* föreslår dock att en särskild bestämmelse om att den myndighet som ansvarar för frekvensplaneringen särskilt beaktar yttrandefrihet och informationsfrihet förs in i lagen om elektronisk kommunikation.

Skälen för regeringens förslag: Den internationella frekvensplaneringen har stor betydelse också för den nationella frekvensplaneringen. Detta sammanhänger bl.a. med att vågutbredningsegenskaperna hos vissa radiofrekvenser är sådana att de utbreder sig långt över gränserna och även beträffande sådana frekvenser som inte utbreder sig så långt kan gränsnära radiosändare bli styrande för övrig sådan verksamhet längre in i landet om sändarna skall utnyttja samma frekvens. Den svenska frekvensplanen bygger i allt väsentligt på det internationella samarbete som Sverige bedriver inom ramen för ITU, CEPT och EU.

Med utgångspunkt i radioreglementets (RR) frekvensfördelningsplan upprättar Post- och telestyrelsen (PTS) i dag en svensk frekvensfördelningsplan genom att ge ut allmänna råd. Den senaste är Post- och telestyrelsens allmänna råd (PTSFS 2002:10) om den svenska frekvensplanen. Ändringar i RR sker på basis av de världsradiokonferenser som ITU anordnar med vanligen tre års mellanrum. Ändringarna i RR:s frekvensfördelningsplan föranleder sedan ändringar i den svenska frekvensplanen.

Frågan om behovet av en nationell frekvensplan togs upp i propositionen Telelag och en förändrad verksamhetsform för Televerket, m.m. (prop. 1992/93:200, s. 187 f.). Där anfördes som skäl för en sådan plan att Sverige genom sitt medlemskap i ITU och ratifikationen av tele-

konventionerna skall se till att radioanvändningen inom Sverige sker inom de ramar och efter de förutsättningar som läggs fast i RR. Genom detta är vi beträffande väsentliga delar av radioanvändningen inom Sverige styrda av RR:s frekvensfördelningsplan. I angiven proposition sades också att en grundläggande planering som är lätt tillgänglig och på svenska språket kan bidra till förståelse för de begränsningar som ligger i regleringen och främja att Sverige lever upp till de folkrättsliga förpliktelserna på radioområdet. Det är också av betydelse för olika intressenter att veta vilka förutsättningar som gäller för radioanvändningen. Sådana intressenter är bl.a. tillverkare och leverantörer av radioutrustning, nätoperatörer, företag som utnyttjar radiokommunikationer m.fl. Särskilt gäller detta mindre företag och enskilda användare.

Sammantaget leder detta till samma slutsats som i prop. 1992/93:200, nämligen att det bör finnas en sammanhållen grundläggande frekvensplan för landet.

Frågan om den rättsliga statusen på frekvensplanen är av stor betydelse för regelverkets utformning. Om frekvensplanen görs bindande kan förmodligen behovet av att använda sig av individuella tillstånd minska. Enligt artikel 5.1 i auktorisationsdirektivet är det också avsikten att medlemsstaterna inte skall kräva att individuella nyttjanderätter beviljas som förutsättning för användning av radiofrekvenser, om risken för skadlig störning är försumbar. Medlemsstaterna skall då i stället knyta villkoren för användning av radiofrekvenser till den allmänna auktorisationen, dvs. det generella regelverket. I förarbetena till lagen om radiokommunikation diskuterades frågan om frekvensplanens rättsliga status (prop. 1992/93:200, s. 188). Därvid angavs att föreskrifter om fördelningen av frekvensutrymmet kräver lagform med hänsyn till reglerna i yttrandefrihetsgrundlagen och regeringsformen. De bestämmelser utöver lagregleringen som kan förekomma får inte vara mer betungande än att de kan betecknas som s.k. verkställighetsföreskrifter. Samma bedömning är alltså giltig. Vid sådana förhållanden talar dynamiken inom radioområdet starkt emot att lagstifta på en sådan detaljeringsgrad som frekvensplanen innebär. Slutsatsen är därför även denna gång att frekvensplanen inte bör ges lagform. Det som återstår då är att skilja ut de grundläggande faktorerna och endast ha med dessa i lagen. Detaljregleringen får ges en annan form. I praktiken återstår knappast någon annan form för den än som ett allmänt råd som ges ut av myndigheten på radioområdet.

Allmänna råd är inte bindande. Frekvensplanen har i dag betydelse som intern vägledning för PTS i samband med tillståndsgivning. Den utgör samtidigt informationskälla till såväl befintliga som framtida radioanvändare om PTS ställningstaganden till hur olika radiotillämpningar skall passas in i radiospektrum.

De allmänna råd som utformas skall givetvis stå i överensstämmelse med lagen och bl.a. beakta intresset av yttrande- och informationsfriheten.

Av betydelse i sammanhanget är även kommissionens konkurrensdirektiv (se avsnitt 5.7) som föreskriver att medlemsstaterna årligen skall offentliggöra eller på begäran tillhandahålla en tilldelningsplan för de frekvenser som reserverats för mobil- och personkommunikationstjänster

14.3 Tillståndskrav

Regeringens förslag: Det skall krävas tillstånd för att här i landet eller på ett svenskt fartyg eller luftfartyg utomlands få använda en radiosändare.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Inga remissinstanser invänder emot att det skall krävas tillstånd för att här i landet eller på ett svenskt fartyg eller luftfartyg utomlands få använda en radiosändare.

Skälen för regeringens förslag: Artikel 5 i auktorisationsdirektivet innehåller den grundläggande regleringen för nyttjanderätter till radiofrekvenser och nummer ur nationell nummerplan för elektroniska kommunikationsnät. Beträffande radiofrekvenser anger punkten 1 i artikeln att medlemsstaterna i första hand bör undvika att ställa krav på tillstånd (individuella nyttjanderätter), särskilt om risken för skadlig störning är försumbar. Regeringen anser dock att det som hittills, bl.a. beroende på den svenska frekvensplanens rättsliga status (se avsnitt 14.2), skall krävas särskilt tillstånd.

14.3.1 Undantag från tillståndsplikten

Regeringens förslag: Försvarsmakten, Försvarets radioanstalt och till viss del Försvarets materielverk samt Polisen skall vara undantagna från tillståndsplikten.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer skall beträffande viss radioanvändning kunna meddela föreskrifter om undantag från tillståndsplikten.

Den som är undantagen från tillståndsplikt skall vid tillämpningen av bestämmelserna i lagen anses ha tillstånd för att använda radiosändare.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Flera mobiloperatörer ansluter sig till utredningens förslag om utökning av undantagsmöjligheten. *Vodafone* påpekar att det dock bör beaktas att spektrum som avsätts för allmän användning vanligen inte kan utnyttjas för annat ändamål när ett tidsbegränsat undantag löper ut.

Skäl till regeringens förslag: Liksom i dag bör tillståndskrav inte gälla för användning av radiomottagare. Enligt lagen om radiokommunikation (LRK) gäller vidare att Försvarsmakten, Försvarets radioanstalt och Försvarets materielverk, till viss del, samt Polisen är undantagna från tillståndsplikten. Dessa regler bör föras över till den nya lagen.

Lagrådet har invänt mot användningen av uttrycket "Polisen" i detta sammanhang. I lagstiftning används emellertid uttrycket polisen – med

eller utan stor begynnelsebokstav – som en sammanfattande beteckning för de myndigheter som ingår i polisorganisationen (se t.ex. 1 och 2 §§ polislagen (1984:387) och 5 kap. 1 § polisförordningen (1998:1558)). Med polisen avses i sådana sammanhang inte bara de lokala polismyndigheterna utan också Rikspolisstyrelsen, Rikskriminalpolisen, Säkerhetspolisen samt Statens kriminaltekniska laboratorium. Regeringen anser inte att den föreslagna lagtexten kommer att leda till några oklarheter av det slag som Lagrådet antyder. Det är, tvärt om, regeringens uppfattning att den föreslagna undantagsregeln har en tillräcklig grad av precision genom användningen av uttrycket Polisen. Dessutom används, som Lagrådet påpekar, uttrycket Polisen i den betydelse som nu angetts i 6 § LRK. Det har inte framkommit att några tillämpningssvårigheter skulle ha förelegat därvidlag.

LRK innehåller även en bestämmelse om möjlighet för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela undantag från kravet på individuellt tillstånd för vissa specifika fall, nämligen för radiosändare som utnyttjar särskilt bestämda gemensamma frekvenser, radiosändare på utländska fartyg, luftfartyg eller motorfordon och radiosändare som används av en person som inte har hemvist i Sverige. En motsvarande paragraf bör tas in i lagen om elektronisk kommunikation. Vissa modifieringar bör dock övervägas särskilt med hänsyn till att något generellt undantag från individuell tillståndsplikt enligt artikel 5.1 i auktorisationsdirektivet inte föreslås.

Det bör här klargöras att undantaget från tillståndsplikt i detta fall inte innebär att villkoren för användning av radiofrekvenser knyts till den allmänna auktorisationen. Det är i stället fråga om ett rationellt förfarande beträffande vissa typer av användning. De villkor som enligt auktorisationsdirektivet får knytas till nyttjanderätter till radiofrekvenser måste därför anses tillämpliga också vid ett förfarande med undantag från tillståndsplikt.

När det gäller tillämpningsområdet för undantagsregeln bör detta utökas i förhållande till LRK genom en generell rätt att meddela undantagsföreskrifter, eftersom detta utvidgar området för en rationell tillståndshantering betydligt.

Frågan om villkor som får knytas till ett undantag från tillståndsplikt behandlas i avsnitt 14.4. Med hänsyn till grundlagsskyddet måste de villkor som får förenas med undantag från tillståndsplikt framgå direkt av lag.

Liksom enligt LRK bör gälla att den som är undantagen från tillståndsplikt skall vid tillämpningen av bestämmelserna i lagen anses ha tillstånd för att använda radiosändare.

14.3.2 Tillståndsprövning

Regeringens förslag: Den positiva inriktningen vid bedömningar av tillståndsansökningar för radiofrekvenser och bedömningsgrunderna enligt lagen (1993:599) om radiokommunikation skall bibehållas.

En ny bedömningsgrund om att tillstånd att använda radiosändare skall beviljas om radioanvändningen utgör en effektiv användning av frekvensutrymmet skall införas. Det skall dessutom anges att en ansökan om tillstånd skall kunna nekas om det finns skälig anledning att anta att radiosändaren kommer att användas i strid med tillståndsvillkoren.

Om användningen av frekvensutrymme samt villkoren och förfarandet för beviljande av tillstånd att använda radiosändare har harmoniserats i enlighet med internationella avtal som Sverige har anslutit sig till eller bestämmelser antagna med stöd av Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, skall den som har beviljats sådant tillstånd anses ha tillstånd enligt lagen.

Det skall vidare gå att bevilja tillstånd för viss radioanvändning vid ett tillfälle och tillstånd att använda enskilda radiosändare inom ramen för denna användning vid ett annat tillfälle.

Utredningens förslag: Utredningens förslag överensstämmer i stort med regeringens.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker eller lämnar förslaget utan erinran. *IT-Företagen*, *Swefour*, *Vodafone*, *TeliaSonera*, *Teracom* m.fl. är dock kritiska mot möjligheten för tillståndsmyndigheten att bedöma om radioanvändningen utgör en effektiv användning av frekvensutrymmet. *Telenor* anser att det i och med att tillstånd kan nekas p.g.a. tidigare återkallat tillstånd finns en möjlighet att belägga operatörer med ett slags näringsförbud.

Skälen för regeringens förslag: Grunderna för att ge tillstånd och tilldela frekvenser enligt lagen om radiokommunikation (LRK) anges i prop. 1992/93:200, s. 191. Där sägs att genom reglerna skall ordning i etern upprätthållas för att så många som möjligt skall kunna få rätt att använda radio och för att radioanvändningen skall ske på ett effektivt sätt. Reglerna skall vidare syfta till att den som har fått tillstånd till radioanvändning skall vara skyddad från ingrepp och till att användningar av betydelse från yttrande- och informationsfrihetssynpunkt samt den radioanvändning som behövs inom försvaret skall ha företräde. Genom en ändring år 2000 kom även polisen att få sådant företräde. Vidare anges i motiven att som grund för tillståndsprövningen skall gälla att en ansökan om att få använda radiosändare skall beviljas under förutsättning att radioanvändningen inte kommer att skadligt påverka annan radioanvändning i Sverige eller i utlandet, radioanläggningen uppfyller bestämda tekniska krav, radioanläggningen inte kommer att hindra den fria åsiktsbildningen, radioanvändningen kan ske med bibehållande av beredskap för utveckling av befintliga och nya radioanvändningar samt att radioanvändningen inte kommer att inkräkta på det frekvensutrymme som behövs för försvarsmakten m.fl. samt polisen. Vidare gäller enligt

LRK att för bifall till en ansökan om rätt att använda radiosändare för sådan verksamhet som är särskilt reglerad i annan lag förutsätts att medgivande enligt den lagstiftningen föreligger.

Artikel 9.1 i ramdirektivet föreskriver att medlemsstaterna skall säkerställa en effektiv förvaltning av radiofrekvenserna för elektroniska kommunikationstjänster inom sitt territorium i enlighet med artikel 8 samma direktiv om de allmänna målen och regleringsprinciperna.

Enligt artikel 5.2 i auktorisationsdirektivet skall medlemsstaterna, om individuella rättigheter måste beviljas för användningen av radiofrekvenser och nummer, på begäran bevilja företag som tillhandahåller eller nyttjar nät eller tjänster enligt den allmänna auktorisationen sådana rättigheter. Det gäller dock inte om det skulle strida mot bestämmelserna om villkor som är fogade till den allmänna auktorisationen och till nyttjanderätter till radiofrekvenser och nummer eller andra särskilda skyldigheter. Direktivet lämnar också öppet för att det kan finnas behov av att begränsa det antal nyttjanderätter som skall beviljas till radiofrekvenser. Tillståndsprövning skall vidare ske med beaktande av intresset av att säkerställa att resurserna används på ett effektivt sätt.

I andra stycket i artikel 5.2 anges att sådana nyttjanderätter skall beviljas genom ett öppet och icke-diskriminerande förfarande med god insyn. Samtidigt anges att detta inte påverkar de särskilda kriterier och förfaranden som medlemsstaterna antagit för att bevilja nyttjanderätter till radiofrekvenser för leverantörer av innehåll i radio- och TV-sändningar för att verka för de mål som avser allmänintressena i enlighet med gemenskapslagstiftningen.

EG:s nya regelverk bör, bl.a. med hänsyn till kraven på att säkerställa spektrumeffektivitet, hänvisningen till villkoren som får knytas till nyttjanderätter till radiofrekvenser och undantaget för särskilda kriterier och förfaranden för att bevilja nyttjanderätter till radiofrekvenser för leverantörer av innehåll i radio- och TV-sändningar, i stort sett anses förenligt med grunderna för att ge tillstånd såsom de anges i LRK. Dessa kan därför i huvudsak bibehållas i den nya lagen.

Bland de villkor som får ställas i samband med tillståndsgivning enligt LRK finns skyldighet för sökanden att dela frekvensutrymme med någon annan. Som framgår av avsnitt 14.4 föreslås att möjligheten att uppställa detta villkor skall behållas i den nya lagen. Skadlig störning kan därför komma att få tålas, om medgivande att dela frekvensutrymme med någon annan har lämnats för den andra radioanvändningen (se även i avsnitt 14.6). Det skall därför läggas till under grunderna för tillståndsgivningen att det är otillåten skadlig störning som inte får antas kunna uppkomma.

Den positiva inriktningen enligt LRK bör sättas i samband med att frekvensbristen har tilltagit markant i förhållande till hur situationen var för tio år sedan vid LRK:s tillkomst. Effektivare frekvensanvändning ur teknisk synvinkel gör visserligen att frekvensutrymmet räcker till flera användare men samtidigt tillkommer allt fler användare och användningsområden. Risken för frekvensbrist gör att statens roll som främjare av ett effektivt användande av radiofrekvenser bör stärkas.

I artikel 8.2 d i ramdirektivet sägs att de nationella regleringsmyndigheterna skall främja konkurrens vid tillhandahållandet av elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster samt tillhörande

faciliteter och tjänster och därvid bl.a. främja en effektiv användning och säkerställa en ändamålsenlig förvaltning av radiofrekvenser och nummerresurser.

En allt större efterfrågan av radiospektrum gör det svårt att på en gång kunna ta till vara olika radioanvändares behov inom områden såsom telekommunikation, ljudradio och TV, transport, forskning och utveckling samt polisens och försvarets verksamheter. Den positiva inriktningen vid bedömningar av tillståndsansökningar för radiofrekvenser bör bibehållas, men det måste samtidigt vara möjligt för tillståndsmyndigheten att ta hänsyn till olika intressen vid frekvenstilldelningen, utöver de som följer av intresset för den fria åsiktsbildningen. Det kan därvid vara fråga om samhällsekonomiska aspekter eller den övergripande samhällsnyttan av en viss radioanvändning. Denna regel är dock inte tillämplig på Försvarsmakten, Försvarets radioanstalt och till viss del Försvarets Materielverk samt Polisen. Detta eftersom det inte finns krav på tillstånd för dem.

Det är viktigt att behoven hos olika sektorer och intressen i samhället, med tillhörande behov av radiofrekvenser, kan tillgodoses i rimlig omfattning. Detta kan ge upphov till svåra avvägningar, men i en situation där frekvensbrist i framtiden kan uppkomma är det inte tillfredsställande att bara förlita sig till principen att den som först ansöker om ett tillstånd som avser ett ledigt frekvensutrymme skall beviljas detta, utan avseende på vilket behov som finns i samhället av ifrågavarande radioanvändningar.

Intresseavvägningar görs i och för sig redan enligt LRK. Den nya lagen bör dock tydligare avspegla behovet av balansen mellan olika sektorer och intressen i samhället. Det bör möjliggöras genom att det såsom en ny bedömningsgrund införs att tillstånd att använda radiosändare skall beviljas om radioanvändningen utgör en effektiv användning av frekvensutrymmet. Regeringen anser att det bör vara tillståndsmyndigheten som liksom i dag får göra de rimlighetsöverväganden som erfordras mellan samhällsnyttan och nödvändigheten av olika konkurrerande radioanvändningar. Härigenom kan exempelvis möjligheten att säkerställa säkra förbindelser för flyg och sjöfart främjas. Det är också möjligt att undvika ett framtida underutnyttjande av radiospektrumet. De rimlighetsöverväganden som avses torde dock i första hand gälla mellan olika slags radioanvändningar, t.ex. mobil kontra fast radio, satellit kontra terrester, och inte mellan olika aktörer för samma slag av radioanvändning. Räcker ett frekvensutrymme inte till för alla som vill använda det för en viss radioanvändning är det särskilt reglerat i lagen hur antalet tillstånd som beviljas inom ett frekvensutrymme får begränsas, om det är nödvändigt för att garantera en effektiv användning (se avsnitt 14.3.3). Bestämmelsen om att tillstånd att bevilja radiosändare skall beviljas om radioanvändningen utgör en effektiv användning av frekvensutrymmet bör dock kunna användas för att inte bevilja ett tillstånd även om det för tillfället inte finns några andra sökanden, om det kan antas att frekvensutrymmet i en överblickbar framtid kan behövas för annan radioanvändning som enligt tillståndsmyndighetens bedömning utifrån samhällsnyttan utgör en mera effektiv användning av frekvensutrymmet än den för tillfället aktuella sökandens användning skulle utgöra.

En viktig grundprincip är dock att det bör krävas starka skäl för att neka tillstånd för verksamhet som avses i 1 kap. 1 § tredje stycket yttrandefrihetsgrundlagen. Likaså bör kravet på att nytillkommande användning inte skall kunna antas komma att hindra sådan radio-kommunikation som är särskilt viktig med hänsyn till den fria åsiktsbildningen fortsätta gälla.

En särskild grund för att vägra tillstånd bör vara att sökanden tidigare har fått ett tillstånd återkallat eller det av annan liknande anledning finns skäligen anledning att anta att sökanden inte kommer att följa meddelade villkor. Att det skall finnas skäligen anledning till antagandet innebär att det skall framstå som klart mer sannolikt att en överträdelse kommer att ske än det motsatta förhållandet. Att ett tillstånd blivit återkallat till följd av användning i strid mot gällande tillståndsvillkor bör presumera ett sådant antagande. Det blir då sökandens sak att föra fram omständigheter som gör att tillstånd ändå skall beviljas. Har det gått mer än fyra till fem år från återkallelsen bör däremot återkallelsen i sig inte vara tillräcklig för att presumera ett antagande om att sökanden inte kommer att följa meddelade villkor. Det bör i sammanhanget beaktas på vilken grund tillståndet blivit återkallat då ett indirekt näringsförbud givetvis inte är avsikten.

Förarbetena till LRK kan i övrigt alltjämt tjäna som vägledning vid tolkning av prövningsgrunderna.

I artikel 8 i auktorisationsdirektivet anges att om användningen av radiofrekvenser har harmoniserats, villkor och förfaranden för tillträde har överenskommit och de företag som skall tilldelas radiofrekvenser har utsetts i enlighet med internationella avtal och gemenskapsbestämmelser, skall medlemsstaterna bevilja nyttjanderätt till sådana radiofrekvenser i enlighet med dessa bestämmelser. Under förutsättning att alla nationella villkor i samband med nyttjanderätten till de berörda radiofrekvenserna har uppfyllts vid ett gemensamt urvalsförfarande, får medlemsstaterna inte införa några ytterligare villkor, ytterligare kriterier eller förfaranden som skulle begränsa, ändra eller fördröja ett korrekt genomförande av den gemensamma tilldelningen av sådana radiofrekvenser.

Artikeln avser fallet att tillståndsförfarandet och villkoren för tillstånd för en viss radioanvändning har harmoniserats inom gemenskapen, t.ex. som en följd av tillämpning av radiospektrumbeslutet. Tillstånden beviljas dock nationellt. För dessa fall föreslås en särskild regel om tillståndsvillkor, se avsnitt 14.4. Artikel 8 täcker därutöver den s.k. one stop shopping-proceduren, som innebär att t.ex. ett tillstånd som gäller i hela gemenskapen behöver sökas bara i en medlemsstat. En sådan procedur har länge diskuterats inom ramen för CEPT beträffande satellitbaserad telefoni och datatrafik.

I ingressen till auktorisationsdirektivet anges att överenskommelser på europeisk nivå om harmonisering av tilldelningen av radiofrekvenser till särskilda företag bör följas strikt av medlemsstaterna vid beviljande av nyttjanderätter till radiofrekvenser från den nationella frekvensplanen.

För de fall det föreligger ett fullständigt harmoniserat förfarande för tillståndstilldelning skall det införas en korresponderande regel i den nya lagen. I fall där användningen av frekvensutrymme samt villkoren och förfarandet för beviljande av tillstånd att använda radiosändare har har-

moniserats i enlighet med internationella avtal som Sverige har anslutit sig till eller bestämmelser antagna med stöd av Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, skall den som har beviljats sådant tillstånd inte behöva tillstånd enligt huvudregeln i den nya lagen.

Den sammanslagning av telelagen (1993:597) och LRK som här föreslås innebär att endast ett tillstånd krävs mot tidigare ett tillstånd enligt telelagen för t.ex. mobila teletjänster och ett tillstånd för t.ex. basstationer enligt LRK. Det kan finnas anledning, t.ex. i samband med tillstånd för radiosändare för mobila elektroniska kommunikationstjänster, att kunna bevilja tillståndet vad avser viss radioanvändning vid ett tillfälle och vad avser de individuella radiosändarna, t.ex. enskilda basstationer, vid ett annat tillfälle. Detta bör underlätta både för den myndighet som utfärdar tillstånd och för sökanden. Det föreslås därför att en sådan möjlighet införs i den nya lagen.

14.3.3 Inbjudningsförfarande

Regeringens förslag: Antalet tillstånd som beviljas i ett frekvensutrymme skall kunna begränsas, om det är nödvändigt för att garantera en effektiv användning av radiofrekvenser. Vid begränsat frekvensutrymme skall tillstånd beviljas efter allmän inbjudan till ansökan, om inte radioanvändningen huvudsakligen avser utsändning till allmänheten av radioprogram eller liknande, avser privat bruk eller uteslutande skall bedrivas för att tillgodose allmän ordning och säkerhet. Tillstånd skall då meddelas antingen efter ett jämförande urvalsförfarande, ett anbudsförfarande där det pris sökanden är villig att betala för tillståndet skall vara utslagsgivande eller en kombination av dessa förfaranden.

Utredningens förslag: Överensstämmer i sak med regeringens.

Remissinstanserna: *Post- och telestyrelsen (PTS)*, *Swefour*, *Vodafone*, *Svenskt Näringsliv*, *Ekonomistyrningsverket*, *IT-Företagen*, *Stockholms Handelskammare* och *TeliaSonera* tillstyrker att auktion skall kunna användas för att fördela tillstånd, medan *Teracom* och *Glesbygdverket* föredrar att ett jämförande urvalsförfarande används. Enligt PTS uppfattning saknas motiv för att undanta själva transmissionen av radio- och TV-program från inbjudningsförfarandet. *Luftfartsverket* anser att frekvensband av de slag som inom luftfarten nyttjas för den operativa verksamheten bör undantas från allmän inbjudan. *TeliaSonera* menar att generella föreskrifter om urvalsmetoden och de huvudsakliga principerna för utformningen av respektive metod till ledning för myndigheten inte skall kunna delegeras till myndigheten.

Skälen för regeringens förslag: I artikel 7 i auktorisationsdirektivet finns regler om förfarande för att begränsa det antal nyttjanderätter som skall beviljas till radiofrekvenser. Enligt artikeln skall en medlemsstat, om den överväger om den skall begränsa det antal nyttjanderätter som skall beviljas till radiofrekvenser, bl.a. fästa vederbörlig vikt vid behovet av att ge användarna så stort utbyte som möjligt och underlätta utvecklingen av konkurrens, ge alla berörda parter, inbegripet användare och konsument, tillfälle att lägga fram synpunkter på alla begränsningar i

enlighet med artikel 6 om förfarande för samråd och insyn i ramdirektivet, offentliggöra alla beslut om att begränsa beviljandet av nyttjanderätter och ange skälen för detta, efter att ha fastställt förfarandet inbjuda till ansökningar om nyttjanderätter, och se över begränsningarna med rimliga intervall eller på skälig begäran av berörda företag.

Vidare anges i artikel 7.2 i auktorisationsdirektivet att om en medlemsstat konstaterar att ytterligare nyttjanderätter till radiofrekvenser kan beviljas skall den offentliggöra detta och inbjuda till ansökningar om sådana rättigheter.

Enligt punkten 3 samma artikel skall medlemsstaterna, om beviljandet av nyttjanderätter till radiofrekvenser måste begränsas, bevilja sådana rättigheter på grundval av objektiva, öppet redovisade, icke-diskriminerande och proportionella urvalskriterier. För urvalskriterierna skall vederbörlig vikt fästas vid huruvida målen i artikel 8 i ramdirektivet har uppnåtts.

I ingressen till auktorisationsdirektivet anges att om efterfrågan på radiofrekvenser i ett särskilt frekvensområde överstiger tillgången, bör lämpliga och öppna förfaranden följas vid frekvenstilldelningen, för att diskriminering skall kunna undvikas och för att de knappa resurserna skall kunna användas på ett optimalt sätt. När nationella regleringsmyndigheter fastställer kriterier för urvalsförfaranden som grundat sig på konkurrens eller jämförelse bör, anges vidare, de säkerställa att målen i artikel 8 i ramdirektivet uppfylls. Det skulle därför inte strida mot auktorisationsdirektivet om tillämpningen av objektiva, icke-diskriminerande och proportionella urvalskriterier i syfte att främja konkurrensen skulle leda till att vissa företag utesluts från ett konkurrensförfarande eller ett jämförande urvalsförfarande för en särskild radiofrekvens. Det får anses som relativt vanligt att den konkurrenssituation som råder på marknader som är fullständigt konkurrensutsatta är svår att uppbringa när begränsade resurser, som frekvenser, hanteras. Att bidra till att flera aktörer erbjuds möjligheter för att öka konkurrensen är således något som bör eftersträvas.

Lagrådet har ifrågasatt behovet av att särskilt reglera beslut om att antalet tillstånd som beviljas inom ett frekvensutrymme får begränsas. Som angetts ovan finns det emellertid en skyldighet enligt auktorisationsdirektivet att ge alla berörda parter tillfälle att lägga fram synpunkter på alla begränsningar i detta avseende. Det bör därför finnas en särskild bestämmelse om att antalet tillstånd får begränsas, kombinerad med en förpliktelse för tillståndsmyndigheten att låta ett beslut om detta föregås av samråd.

Såsom regeringen konstaterade i propositionen *Ändringar i lagen (1993:599) om radiokommunikation, m.m.* (prop. 1997/98:167, s. 10), där regeln om ett allmänt inbjudningsförfarande i lagen om radiokommunikation (LRK) föreslogs, är det inte tillfredsställande vare sig från konkurrenssynpunkt eller med hänsyn till intresset av högsta möjliga frekvenseffektivitet om det råder frekvensbrist för en ny radioanvändning, eller för en så väsentligt ändrad radioanvändning att den kan jämföras med en ny, att den som först kommer in med en ansökan blir den som får tillstånd. Ett förfarande för allmän inbjudan till ansökan måste därför finnas i Sverige. Regeln i LRK behöver dock anpassas med hänsyn till artikel 7 i auktorisationsdirektivet.

En regel om allmänt inbjudningsförfarande finns även i 14 § telelagen. Därvid gäller att om tillståndsförfarandet avser sådan radioanvändning som omfattas av 14 § telelagen är 9 a § LRK inte tillämplig. Allmänt kan sägas om uppdelningen mellan telelagen och LRK att denna kan leda till problem som hänger samman med konvergensen mellan tele- och datakommunikation. Tillämpningssvårigheter kan uppkomma beträffande vad som ryms under telelagens regler. Genom att det nu föreslås en samlad lagstiftning på området för elektronisk kommunikation ter det sig naturligt att övergå till endast ett inbjudningsförfarande för alla tillstånd att använda radiosändare för nya eller väsentligt ändrade radioanvändningar. Detta är också i överensstämmelse med auktorisationsdirektivets struktur. Genom att villkoren som får knytas till tillstånd att använda radiosändare anpassas till auktorisationsdirektivet uppnås också att regelverket tar om hand sådana frågor som nu regleras i telelagen. Systemet med dubbelt tillståndsförfarande för mobila teletjänster kan därför överges. Detta är ett steg i riktningen för konvergens inom mobil och fast radioanvändning. I sammanhanget skall också nämnas artikel 6.4 i auktorisationsdirektivet enligt vilken medlemsstaterna inte får upprepa de villkor som gäller för den allmänna auktorisationen när de beviljar nyttjanderätter till radiofrekvenser och nummer. Genom den struktur som nu föreslås i lagen är detta tydligt.

Med hänsyn till det sagda skall det i lagen om elektronisk kommunikation införas en bestämmelse om att när det uppkommer fråga att meddela tillstånd att använda radiosändare för nya eller väsentligt ändrade radioanvändningar och det kan antas att det frekvensutrymme som kan avsättas för verksamheten inte är tillräckligt för att ge tillstånd åt alla som vill och skulle kunna bedriva sådan verksamhet, skall prövning ske efter allmän inbjudan till ansökan. Om t.ex. kostnaderna för ett sådant förfarande inte skulle vara försvarliga med hänsyn till den aktuella radioanvändningen, bör det vanliga tilldelningsförfarandet dock kunna tillämpas. Det bör därför anges att allmänt inbjudningsförfarande skall tillämpas i angivna fall, om inte särskilda skäl föranleder annat.

Liksom i LRK bör det dessutom anges att inbjudningsförfarande skall användas när det frekvensutrymme som avsatts för en viss radioanvändning utökas eller på annat sätt medger att ytterligare tillstånd meddelas.

I nuvarande 9 a § LRK talas om att utrymmet som kan avsättas för verksamheten inte är tillräckligt för alla som *vill* driva sådan verksamhet. Genom att ändra detta till *vill och skulle kunna* avses att tydliggöra att enbart viljan inte kan vara avgörande för bedömning av om en brist-situation föreligger. Då tiden från att det konstateras att flera intressenter vill och skulle kunna driva verksamhet stundtals kan bli lång, i marknadens ögon, bör det beaktas att begränsningarna skall ses över med rimliga tidsintervaller. Detta kan vara av särskilt intresse i marknader som är nya och innovativa då intresse och investeringsvilja kan skifta med marknadsläget. Prövningen måste också innefatta en bedömning av sannolikheten för att intressenterna kommer att bedriva verksamheten.

Beträffande sådan radioanvändning som avser utsändning till allmänheten av radioprogram som anges i 1 kap. 1 § tredje stycket yttrandefrihetsgrundlagen (YGL) är det inte lämpligt att tillämpa ett inbjudningsförfarande. Det torde nämligen kräva att de sakliga grunderna för ett så-

dant urvalsförfarande utformades i lag. För att tillstånd som avser sändare för digital-TV och digitalradio skall omfattas av undantaget även om viss andel av den digitala kapaciteten används för annat än utsändning till allmänheten av radioprogram som anges i 1 kap. 1 § tredje stycket YGL (se avsnitt 14.3.4), bör det i lagen göras ett tillägg om att undantag från tillämpningsområdet för allmänt inbjudningsförfarande gäller om radioanvändningen huvudsakligen avser sådant som omfattas av nämnda lagrum.

Det torde nu liksom tidigare inte heller finnas något behov av att tillämpa ett inbjudningsförfarande för radioanvändning som är avsedd för privat bruk, t.ex. amatörradio. Förfarandet bör liksom nu vara begränsat till sådan radioanvändning som är avsedd att tillhandahållas allmänheten. Inte heller bör sådan radioanvändning som skall användas uteslutande för verksamhet som bedrivs i syfte att tillgodose allmän ordning och säkerhet omfattas av inbjudningsförfarande. Beträffande dessa bedömningar hänvisas i övrigt till prop. 1997/98:167.

I artikel 7.3 i auktorisationsdirektivet anges att för urvalskriterierna skall vederbörlig vikt fästas vid om målen i artikel 8 i ramdirektivet har uppnåtts. Det blir i första hand en fråga för tillståndsmyndigheten att beakta dessa hänsyn när den beslutar till vem tillstånd skall ges. Detta gäller särskilt när tillstånd skall meddelas efter ett jämförande urvalsförfarande (se nedan).

I ingressen till auktorisationsdirektivet anges att utöver de administrativa avgifterna kan avgifter för nyttjanderätter tas ut för användningen av radiofrekvenser och nummer för att säkerställa att dessa resurser används på ett optimalt sätt. Sådana avgifter bör inte hindra utvecklingen av innovativa tjänster och konkurrens på marknaden. Direktivet påverkar inte det ändamål för vilket avgifter för nyttjanderätter används. Sådana avgifter får exempelvis användas för att finansiera verksamhet vid de nationella regleringsmyndigheterna som inte kan täckas av administrativa avgifter. Vid urvalsförfaranden som bygger på konkurrens eller jämförelse, och när avgifter för nyttjanderätter av radiofrekvenser helt eller delvis består av ett engångsbelopp, bör betalningsmöjligheter erbjudas som säkerställer att sådana avgifter inte i praktiken leder till att urvalet sker på grundval av kriterier som inte har något samband med målet att säkerställa optimal användning av radiofrekvenser. Kommissionen kan regelbundet offentliggöra jämförande undersökningar med tanke på bästa praxis i fråga om tilldelning av radiofrekvenser, tilldelning av nummer eller beviljande av ledningsrätt.

I 14 § telelagen finns ett bemyndigande till regeringen eller efter regeringens bemyndigande tillsynsmyndigheten, dvs. PTS, att meddela föreskrifter om de sakliga grunder som skall tillämpas vid prövning enligt paragrafen. Sådant bemyndigande har regeringen lämnat till PTS i teleförordningen (1997:399).

När tillstånd för flygtelefoni skulle fördelas år 1994 tillämpade PTS 14 § telelagen. I föreskrifterna (PTSFS 1994:4) bestämdes att om flera sökande efter en s.k. skönhetstävlan ansågs likvärdiga skulle auktion tillgripas. Sedan föreskrifterna meddelats men innan ansökningar kommit in uppkom frågan om hur eventuella auktionsavgifter skulle disponeras. PTS skrev i oktober 1994 till Kommunikationsdepartementet med en

begäran om ett klarläggande. Sedermera kom inte fler ansökningar in än att samtliga fick plats.

Regeringen tog upp frågan om auktion kunde utgöra sådana sakliga grunder i samband med en ändring av 14 § (prop. 1994/95:128, s. 7) och uttalade att auktionsförfaranden inte kunde vara saklig grund enligt 14 §. Trafikutskottet hade inte något att erinra mot denna bedömning (1994/95:TU17). Utskottet har därefter erinrat om denna bedömning i bet. 1998/99:TU3.

Beträffande tredje generationens mobiltelefoni utfärdade PTS föreskrifter om tillstånd för att tillhandahålla nätkapacitet för mobila tele-tjänster enligt UMTS/IMT 2000 respektive GSM (PTSFS 2000:5). Enligt föreskriften skulle prövningen ske i två faser med en inledande prövning och en fördjupad prövning. Den inledande prövningen grundade sig på den sökandes förutsättningar att tillhandahålla nätkapacitet avseende finansiell kapacitet, teknisk och affärsmässig genomförbarhet samt lämplig sakkunskap och erfarenhet. Om antalet sökande som uppfyllde dessa kriterier översteg antalet tillgängliga tillstånd skulle en fördjupad prövning komma att ske. Denna grundade sig på sökandens utfästelse om geografisk täckning och utfästelse om utbyggnadstakt. PTS valde således att tillämpa ett förfarande med en skönhetstävlan.

När det gäller valet mellan skönhetstävlan eller auktion kan vidare nämnas ESO-rapporten Nya bud – en ESO-rapport om auktioner och upphandling (Ds 2001:40). I rapporten konstateras att många nyttigheter som kontrolleras av staten i dag fördelas genom administrativa förfaranden. Utmärkande för administrativ tilldelning är flexibiliteten. Den har dock flera nackdelar såsom att vara långsam och omständlig, särskilt om besluten överklagas. Att resurser delas ut under sitt verkliga värde kan leda till stora överföringar av värden till enskilda individer och företag. Beslutsriterier kan vara vaga och svåra att tillämpa i specifika situationer, konstateras i rapporten. Vidare anges att de ursprungliga kriterierna inte alltid räcker för att sälla bort tillräckligt många kandidater. Det slutliga urvalet kommer då att bero av andra mer godtyckliga kriterier. Det kan också vara svårt att i efterhand avgöra om urvalsprocessen varit rättvis.

Beträffande auktion anges i rapporten att denna kan hållas med samma förutsättningar som en administrativ tilldelning. Den behöver därför aldrig få ett sämre utfall än en sådan process. Auktionen har dock därutöver ett antal fördelar, enligt rapporten. Auktionen kan ge information om budgivarnas värdering av nyttigheten. Sådan information gör att det under vissa villkor är möjligt att säkerställa en samhällsekonomiskt effektiv allokering. Auktioner ger inkomster för dem som auktionerar ut.

Auktioner är rättvisa på så vis att ingen tillskansar sig värdefull kollektiv egendom utan att göra rätt för sig, enligt rapporten. Det anges vidare att skönhetstävlingen ger politiker och tjänstemän mer direkt inflytande än vad auktioner ger. Stora aktörer kan ha större inflytande över hur fördelningen blir vid en administrativ process.

Regeringen delar utredningens och rapportförfattarnas uppfattning att auktion kan hållas med samma förutsättningar som en administrativ tilldelning. Sådana förutsättningar kan alltid finnas med i vad som skall utgöra sakliga grunder och auktionen blir då det sista urvalskriteriet som skiljer ut de sökande. Mot auktioner kan nämnas risken för att auktions-

priser fördyrar för konsumenter och andra slutanvändare och risken för spekulation med frekvenser. Mot detta talar dock att sådana avgifter vid tillståndstilldelning verkar för ökad effektivitet i användningen av frekvensspektrum. Regeringen föreslår därför att auktioner skall kunna tillämpas vid ett förfarande med allmän inbjudan till ansökan enligt lagen om elektronisk kommunikation.

Det bör anges i lagen att prövning, i fall som nu avses, skall ske efter ett jämförande urvalsförfarande, efter ett anbuds förfarande där det pris sökanden är villig att betala för tillståndet skall vara utslagsgivande eller efter en kombination av dessa förfaranden. Vid tillfällen då det finns fler sökande än tillgängliga licenser och alla sökande kan förväntas uppfylla krav som t.ex. regional täckning, utbyggnadstakt m.m. kan auktion vara bra att tillämpa, eventuellt kombinerat med skönhetstävlan.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör bemyndigas att meddela föreskrifter om innehållet i en allmän inbjudan till ansökan och om förfarandet. Det är således möjligt att regeringen föreskriver generella kriterier för allmän inbjudan och att tillståndsmyndigheten baserar urvalskriterier för det enskilda inbjudningsförfarandet på dessa, men också att regeringen föreskriver alla kriterier.

Vid auktion finns det ett flertal olika varianter som kan användas; slutet budgivning, bud som inte meddelas de andra bjudande utan förblir hemliga för att pressa upp priset, öppen budgivning, med eller utan möjlighet att bjuda över den högstbjudande. Det belopp som de tillståndsökande slutligen skall betala kan också bestämmas på olika sätt, t.ex. till samma belopp som det lägsta budet som resulterat i ett tillstånd.

Om ett auktionsförfarande används ingår också att ta ställning till vilka grundförutsättningar som skall gälla för sökandena, betalningsvillkor, säkerheter och annat som hänger samman med ett auktionsförfarande.

Om tillståndsförfarandet är auktion, skönhetstävlan eller en kombination skall dock inte påverka hanteringen av frekvenser som omfattas av tillståndet efter det att tillståndstiden har löpt ut.

Medel som inflyter genom auktion skall tillfalla staten, jfr lagen (1996:1059) om statsbudgeten. Inget hindrar emellertid att medel anslagsvis återförs till myndigheten för att användas för statlig upphandling. Administrativa kostnader som uppkommer i samband med auktion bör kunna tas ut genom ansökningsavgifter.

Länsrätten i Stockholms län har föreslagit att det i lagen skall ges ett bemyndigande att meddela föreskrifter om inbjudningsförfarandet som innehåller avvikelser från reglerna i förvaltningslagen (1986:223) om parts rätt att ta del av uppgifter. Sådana föreskrifter kan dock regeringen ändå meddela med stöd av den s.k. restkompetensen enligt 13 § första stycket 2 regeringsformen. Så har också skett i gällande 5 a § teleförordningen.

14.3.4 Krav på radioanvändning

Regeringens förslag: Ett tillstånd att använda radiosändare skall avse en viss radioanvändning. Tillstånd som avser digital utsändning av radioprogram till allmänheten skall kunna förenas med rätt att använda radiosändaren för annan användning, motsvarande högst 20 procent av den digitala kapaciteten i frekvensutrymmet, om villkor enligt 3 kap. 2 § 8 radio- och TV-lagen (1996:844) inte uppställts för motsvarande sändningstillstånd och det inte i övrigt inverkar menligt på konkurrensen.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens, med undantag för kravet på frånvaro av villkor enligt radio- och TV-lagen (1996:844).

Remissinstanserna: Inga remissinstanser invänder mot att ett tillstånd skall avse en viss radioanvändning. Flertalet av de remissinstanser som yttrat sig om den s.k. 20 procent-regeln är dock kritiska mot förslaget. *Post- och telestyrelsen (PTS)*, *Konkurrensverket* och *Svenska Kommunförbundet* ser visserligen positivt på att möjliggöra utsändningar av annan användning i digitala rundradionät, men endast förutsatt att konkurrens kan åstadkommas. *Teracom* och *Försvarmakten* tillstyrker förslaget. *Radio- och TV-verket* framhåller att medgivande inte får ges om det kan inverka negativt på programföretagens verksamhet. *Sveriges Television*, *IT-Företagen*, *TeliaSonera*, *Vodafone* m.fl. motsätter sig förslaget eller anser att frågan måste utredas vidare. Flera remissinstanser ifrågasätter förslagets förenlighet med direktiven.

Skälen för regeringens förslag: Det är inte möjligt att inskränka reglerna i lagen till att endast avse frågan om tillstånd skall meddelas eller inte. Det är av avgörande betydelse för tillståndsprövningen under vilka förutsättningar som radioanvändningen är avsedd att ske, bl.a. för att undvika störningar på tjänster i närliggande frekvenser. En ansökan som inte innehåller uppgift om vilket användningsområde radiosändaren skall ha går således inte att ta ställning till. Det skall även i fortsättningen framgå av tillståndet vilket slag av användning som tillståndet skall gälla för (se närmare i dessa frågor prop. 1992/93:200, s. 214).

Digitala rundradiosändningar kan användas såväl för ljudradio- och TV-utsändningar som för olika interaktiva tillämpningar som med det nuvarande regelverket skulle vara att hänföra till televerksamhet. Båda dessa verksamheter kommer att hamna inom ramen för ett och samma regelverk, lagen om elektronisk kommunikation. Antalet tillstånd som kan beviljas för de aktuella sändningarna till allmänheten är begränsat. Som redogjorts i avsnitt 14.3.3 finns dock inte möjlighet att tillämpa ett allmänt inbjudningsförfarande för sådan radioanvändning som avser utsändning till allmänheten av program i ljudradio eller annat som anges i 1 kap. 1 § tredje stycket yttrandefrihetsgrundlagen (YGL). Om det skall vara möjligt att använda marknät för digital-TV för annat än sändningar till allmänheten måste det alltså regleras särskilt i den nya lagen.

Viss vägledning kan härvid hämtas från Storbritanniens reglering på området. Enligt "The Broadcasting Act", skall ett multiplexstillstånd, dvs.

ett sändningstillstånd som ges till den som multiplexerar (samordnar) flera programkanaler för utsändning i stället för eller förutom individuella tillstånd till de enskilda programföretagen, innehålla villkor om att minst 90 procent av den digitala kapaciteten på den eller de frekvenser som tillståndet gäller under tillståndstiden är tillgängliga för att sända ut digitala programtjänster, kvalificerade tjänster (dvs. parallellsändningar av analoga TV-kanaler), programrelaterade tjänster och tekniska tjänster med anknytning till en eller flera digitala programtjänster. I kvalificerade tjänster räknas inte in den text-TV som sänds i de analoga programmen. Med programrelaterad tjänst menas digitala tilläggstjänster som har en direkt anknytning till innehållet i en TV-programtjänst eller som har anknytning till främjande eller listning av programmen. Departementschefen (eng. Secretary of State) får genom dekret ändra procenttalet.

En motsvarande regel finns i det brittiska regelverket beträffande multiplexstillstånd för digitalradio.

Det som faller utanför, och som alltså skall rymmas i de 10 (eller 20 beträffande digitalradio) procenten, kallas för digitala tilläggstjänster (eng. digital additional services). Dessa innefattar dock text-TV, utom dövtextning som anses som en programrelaterad tjänst. I Sverige skulle publik text-TV falla inom ramen för 1 kap. 1 § tredje stycket YGL. ”The Independent Television Commission” ger tillstånd för digitala tilläggstjänster på samma sätt som de ger tillstånd för digitala programtjänster.

Det bör beaktas att interaktiva tillämpningar, som ju är tekniskt möjliga, skulle ge digital-TV och digitalradio ett mervärde för konsumenterna i förhållande till dagens analoga utsändningar. Flera av dessa tillämpningar kommer att vara sådana att de inte faller under 1 kap. 1 § tredje stycket YGL. Ett exempel är anordnande av uppkoppling mot Internet över digital-TV-nätet.

En möjlighet är att medge viss annan användning så länge den inte överstiger en viss andel av den totala överföringskapaciteten. Denna lösning är oberoende av valet av tillståndsmo- dell på radio- och TV-området. Den går att förena med den ordning som gäller i dag med individuella tillstånd för sändningar av radio- och TV-program enligt radio- och TV-lagen.

Regeln i 3 kap. 2 § andra stycket YGL om att det allmänna skall eftersträva att radiofrekvenserna tas i anspråk på ett sätt som leder till vidaste möjliga yttrandefrihet och informationsfrihet utgör inte ett hinder för en sådan lösning. All användning som faller inom ramen för huvud- användningsområdet för tillståndet är tillåten. Det är denna användning som i allmänhet gör att tillståndet inte fördelas med ett förfarande med allmän inbjudan till ansökan. Medgivande att använda frekvenserna till viss del även för annat än sådant som omnämns i 1 kap. 1 § tredje stycket YGL är inte att se som en begränsning i yttrande- och informationsfriheten utan som ett sätt att upprätthålla syftet med 3 kap. 2 § andra stycket YGL, genom att skilja på olika användningsområden i tilldelningsförfarandet. Den föreslagna lösningen innebär dock att det blir möjligt med en något mer flexibel tillämpning av denna uppdelning mellan olika användningsområden. Beträffande 3 kap. 3 § YGL om begränsningar i sändningsrätten är förhållandena samma som beträffande tillståndsvillkor om användningsområde för rätt att använda radio- sändare. Sådana meddelas av myndighet med stöd av lag.

Regeringen anser dock i likhet med utredningen att det inte kan bortses från att en ”20 procent-regel” kan strida mot ett av regelverkets grundläggande syften, nämligen att främja konkurrensen. Det är också något som framförs av flera remissinstanser. Till skillnad från utredningen anser regeringen att ett införande av ”20 procent-regeln” måste förenas med ett krav på att villkor enligt 3 kap. 2 § 8 radio- och TV-lagen, dvs. att använda vissa radiosändare, inte uppställts för motsvarande sändningstillstånd.

Det bör vidare, som utredningen föreslagit, särskilt stadgas att möjligheten att använda frekvensutrymmet för annat ändamål är begränsad till att det kan ske utan menlig inverkan på konkurrensen.

Beträffande hur stor andel som skall kunna användas för annan verksamhet kan vägledning hämtas i den brittiska lagen enligt vad som redogjorts för ovan. Gränsen bör sättas så högt att den medger utveckling av nya tjänster som kan skapa ett mervärde för digital-TV och digitalradio och samtidigt möjliggöra utnyttjande av ledig kapacitet, t.ex. i områden där efterfrågan på sändningsutrymme är så pass låg att allt utrymme inte går åt i en multiplex eller för utnyttjande av outnyttjad kapacitet utanför ordinarie sändningstider.

Enligt regeringens bedömning framstår 20 procent som en lämplig andel, även om det ur konkurrenssynpunkt kan vara lämpligt att börja med en mindre andel för att utvärdera eventuell påverkan på konkurrensen. I lagen bör det fastslås att maximalt 20 procent kan användas för annan verksamhet.

Sammanfattningsvis föreslås att det införs en särskild möjlighet för tillståndsmyndigheten att förena tillstånd som avser digital utsändning till allmänheten av program i ljudradio eller annat som anges i 1 kap. 1 § tredje stycket YGL med rätt att använda radiosändaren för annan användning, motsvarande högst tjugo procent av den digitala kapaciteten i frekvensutrymmet, om villkor enligt 3 kap. 2 § 8 radio- och TV-lagen inte uppställts för motsvarande sändningstillstånd. Allt under förutsättning att det inte inverkar menligt på konkurrensen.

Det bör slutligen anmärkas att regeringen behandlar frågan om tillståndsgivning när det gäller digital-TV i propositionen Digitala-TV-sändningar (prop. 2002/03:72).

14.4 Villkor

Regeringens förslag: Ett tillstånd skall kunna förenas med villkor om frekvensutrymme, typ av tjänst eller nät, täckning, antennens beskaffenhet, geografiskt område för mobilsändare, antennens belägenhet för fast sändare, kompetenskrav, skyldighet att dela frekvensutrymme, gjorda åtaganden vid inbjudningsförfarande och annat av betydelse för frekvensutnyttjandet. Villkor som följer av internationella avtal om harmoniserad användning skall också kunna uppställas.

Utredningens förslag: Överensstämmer i sak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Remissinstanserna tillstyrker förslaget om villkor som skall kunna förenas med ett tillstånd eller lämnar det utan erinran.

Post- och telestyrelsen (PTS) föreslår att ett villkor om skyldighet att tåla skadlig störning införs. *Konkurrensverket* delar utredningens bedömning att skäl talar för att upphäva 3 kap. 2 § 8 radio- och TV-lagen och anser att frågan bör analyseras ytterligare. *Sveriges Television (SVT)*, *Sveriges Radio (SR)*, *TV 4*, och *Telenor* anser att kravet på att använda vissa radiosändare bör upphävas. SVT och SR ifrågasätter utredningens bedömning att fördyringar skulle uppkomma. SR påpekar dessutom att Teracoms verksamhet visavi de aktuella programföretagen enligt riksdagens beslut skall vara kostnadsbaserad. *Radio- och TV-verket* anser att radio- och TV-lagen bör behållas intakt, men att den vilande Radio- och TV-lagsutredningen får i uppdrag att se över hela radio- och TV-lagen p.g.a. den tekniska utvecklingen.

Skälen för regeringens förslag: I auktorisationsdirektivet anges vilka villkor som får knytas till nyttjanderätter till radiofrekvenser. Dessa framgår av del B i bilagan till direktivet och är följande:

1. Angivande av den tjänst eller typ av nät eller teknik för vilken nyttjanderätt till frekvensen har beviljats, i förekommande fall inbegripet exklusivt nyttjande av en frekvens för överföring av särskilt innehåll eller särskilda audiovisuella tjänster.

2. Faktiskt och effektivt utnyttjande av frekvenserna i enlighet med ramdirektivet, inbegripet krav på lämplig täckning.

3. Tekniska och operativa villkor som är nödvändiga för att undvika skadlig störning och för att begränsa att allmänheten exponeras för elektromagnetiska fält, när sådana villkor skiljer sig från dem som ingår i den allmänna auktorisationen.

4. Maximal giltighetstid i enlighet med artikel 5 i detta direktiv, med förbehåll för eventuella ändringar i den nationella frekvensplanen.

5. Överlåtelse av rättigheter på rättsinnehavarens initiativ och villkor för detta i enlighet med ramdirektivet.

6. Avgifter för nyttjanderätter i enlighet med artikel 13 i auktorisationsdirektivet.

7. Varje åtagande som under ett urvalsförfarande baserat på konkurrens och jämförelse har gjorts av det företag som erhåller nyttjanderätten.

8. Skyldigheter i enlighet med tillämpliga internationella avtal i fråga om användning av frekvenser.

Det bör framhållas att uppräknningen är uttömmande samt att detta är villkor som medlemsstaterna får men inte är skyldiga att uppställa. De villkor som uppställs för tillstånd att använda radiosändare som anges i nuvarande 11 och 12 §§ lagen om radiokommunikation (LRK) måste anpassas så att de i varje fall inte upptar något som går utöver de villkor som enligt auktorisationsdirektivet får uppställas.

Enligt artikel 6.2 i auktorisationsdirektivet gäller vidare att medlemsstaterna inte får upprepa de villkor som gäller för den allmänna auktorisationen när de beviljar nyttjanderätter till radiofrekvenser eller nummer.

Härefter måste ställning tas till vilka villkor som skall få uppställas när ett tillstånd beviljas. Uppräknningen nedan tar sin utgångspunkt i den nys angivna del B i bilagan till auktorisationsdirektivet.

Punkten 1 tar särskilt sikte på företag som tillhandahåller elektroniska kommunikationsnät eller elektroniska kommunikationstjänster. Villkoret kan möjligen te sig något överlappande med kravet att ange användningsområde. En rad av de efterföljande villkoren kommer emel-

lertid med all sannolikhet att behöva utformas med hänsyn till vilken eller vilka elektronisk kommunikationstjänster eller slag av elektroniskt kommunikationsnät eller teknik som tillståndet avser.

Punkten 2 bör ses mot bakgrund av punkten 1. Faktiskt och effektivt frekvensutnyttjande och täckning inom landet är viktiga parametrar när tillstånd skall beviljas för denna typ av radioanvändning. Punkten bör också ses mot bakgrund av artikel 9 i ramdirektivet som föreskriver att medlemsstaterna skall säkerställa en effektiv förvaltning av radiofrekvenserna inom sitt territorium i enlighet med allmänna mål och regleringsprinciper i artikel 8 i samma direktiv. Enligt artikel 8.2 d i ramdirektivet skall de nationella regleringsmyndigheterna främja konkurrens vid tillhandahållandet av elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster m.m. och därvid bl.a. främja en effektiv användning av och säkerställa en ändamålsenlig förvaltning av radiofrekvenser och nummerresurser. Genom att ställa upp denna typ av villkor kan tillförsäkras att radiospektrumet utnyttjas effektivt. Täckningskrav är av intresse för olika typer av elektroniska kommunikationsnät eller elektroniska kommunikationstjänster. Det kan gälla nät för mobiltelefoni, mobil datakommunikation och ljudradio samt TV m.m. Dessutom ger det en möjlighet att säkerställa att liknande förhållande för tillgång till elektroniska kommunikationstjänster erhålls i stora delar av landet.

I fall där tillståndet är beroende av att medgivande (tillstånd) lämnats enligt annan lag bör villkor som rör faktiskt och effektivt frekvensutnyttjande kunna meddelas av myndigheten på radioområdet, med hänsynstagande till vad som kan vara föreskrivet om teknikval och liknande i tillståndet enligt den andra lagstiftningen. Beträffande täckningskrav enligt det tillstånd som skall ligga till grund för tillståndet att använda radiosändare, bör de också läggas till grund för utformning av villkor om täckning enligt den nya lagen.

Punkten 3 tar upp tekniska och operativa villkor som är nödvändiga för att undvika skadlig störning och för att begränsa att allmänheten exponeras för elektromagnetiska fält, när sådana villkor skiljer sig från dem som ingår i den allmänna auktorisationen. Sex villkor enligt LRK bör kunna samordnas med denna punkt i auktorisationsdirektivet. Det är fråga om villkor angående den frekvens som sökanden tilldelats, antennens och i övrigt radiosändarens beskaffenhet, det geografiska område inom vilket en mobil radiosändare får användas, var antennen till en fast radiosändare skall vara belägen, kompetenskrav för den som skall handha radioanläggningen samt skyldighet för sökanden att dela frekvensutrymme med någon annan. Dessa utgör alla tekniska och operativa villkor som är nödvändiga för att undvika skadlig störning. Dessa villkor har hittills visat sig fylla sitt syfte och regeringen ser därför ingen anledning att ändra dem. De bör därför föras över i den nya lagen.

Beträffande villkor för att begränsa att allmänheten exponeras för elektromagnetiska fält finns i dag inte någon möjlighet att uppställa ett sådant villkor enligt LRK. Frågan om exponering för elektromagnetiska fält är aktuell bl.a. i samband med att operatörer ansöker om bygglov för master för t.ex. 3G-utbyggnaden och fast yttäckande radioaccess. Den forskning och de studier gällande elektromagnetiska fält och strålning som bedrivits under mer än fyrtio år har resulterat i gräns- och riktvärden

för elektromagnetiska fält. Strålskyddslagen (1988:220) är ett ramverk och innehåller de huvudsakliga reglerna. Lagen får i många avseende sitt konkreta innehåll genom föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Strålskyddslagen reglerar all verksamhet med strålning. Statens strålskyddsinstitut (SSI) har genom strålskyddsförordningen bemyndigats att meddela föreskrifter om strålskydd. SSI har i oktober 2002 utfärdat allmänna råd (SSIFS 2002:3) om begränsning av allmänhetens exponering för elektromagnetiska fält. Dessa baserar sig på rekommendationer från EU på grundval av riktlinjer från ICNIRP, internationella strålskyddskommittén för ickejoniserande strålning. SSI mäter strålning från mobiler och basstationer och kontrollerar att värdena efterlevs. Det torde i dag inte finnas belägg för att exponering för sådana elektromagnetiska fält som det här är fråga om skulle vara förenat med hälsorisker. Det kan givetvis inte uteslutas att sådana risker kan beläggas i framtiden. SSI har dock i april 2001, i rapporten 2001:09 Exponering för radiofrekventa fält och mobiltelefoner, konstaterat att sådan strålning i hela landet ligger långt under aktuella rekommendationer för gränsvärden. Regeringen anser i likhet med utredningen att en lagreglering inte är påkallad för närvarande. I lagen (2000:121) om radio- och teleterminalutrustning finns krav gällande utrustningars egenskaper, men inga uttryckliga krav på elektromagnetiska fält. Om forskningen i framtiden skulle klarlägga att elektromagnetiska fält kan ha skadlig inverkan kan krav på utrustningars egenskaper ställas via EG-direktiv och svensk lagstiftning.

I punkten 7 ges möjlighet att uppställa som villkor varje åtagande som under ett urvalsförfarande baserat på konkurrens och jämförelse har gjorts av det företag som erhåller nyttjanderätten. I dag finns inte någon direkt motsvarande regel i LRK. Enligt 9 a § LRK får dock regeringen, eller efter regeringens bemyndigande tillståndsmyndigheten, meddela föreskrift om de sakliga grunder som skall tillämpas vid ett inbjudningsförfarande. I sådana föreskrifter kan ställas upp krav t.ex. på täckning och utbyggnadstakt. I princip motsvarar detta villkor för tillståndsgivningen. Det kan dock ändå vara befogat att klargöra att det är just villkor för tillståndet. Det bör således införas en särskild punkt om möjlighet att ställa upp som villkor åtaganden som har gjorts i samband med beviljande av tillstånd enligt förfarandet med allmän inbjudan till ansökan. Denna möjlighet bör tillämpas med försiktighet då ny teknik avses att användas. Framför allt på grund av att förseningar oftare torde uppkomma vid tillverkning av nyutvecklad utrustning samt planering av nya system än för system som redan finns tillgängliga.

I artikel 8 i auktorisationsdirektivet finns en regel om harmoniserad tilldelning av frekvenser. Där anges att om användningen av radiofrekvenser har harmoniserats, villkor och förfaranden för tillträde har överenskommit och de företag som skall tilldelas radiofrekvenser har utsetts i enlighet med internationella avtal och gemenskapsbestämmelser, skall medlemsstaterna bevilja nyttjanderätt till sådana radiofrekvenser i enlighet med dessa bestämmelser. Under förutsättning att alla nationella villkor i samband med nyttjanderätten till de berörda radiofrekvenserna har uppfyllts vid ett gemensamt urvalsförfarande, får medlemsstaterna inte införa några ytterligare villkor, ytterligare kriterier eller förfaranden som skulle begränsa, ändra eller fördröja ett korrekt genomförande av

den gemensamma tilldelningen av sådana radiofrekvenser. Artikeln utgår från att ett nationellt tillståndsförfarande kan bli tillämpligt också i sådana fall av harmoniserad tilldelning av frekvenser. För detta fall erfordras då möjlighet att uppställa sådana villkor i det nationella tillståndsbeslutet. Det bör därför vara möjligt att förena tillstånd att använda radiosändare med villkor om sådana förhållanden som i enlighet med beslut om en harmoniserad användning av radiofrekvenser skall uppställas som villkor när den som skall tilldelas radiofrekvens har utsetts i enlighet med internationella avtal eller bestämmelser antagna med stöd av Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen.

I punkten 8 i del B i bilagan till auktorisationsdirektivet ges möjlighet att till tillståndet knyta villkor angående skyldigheter i enlighet med internationella avtal i fråga om användning av frekvenser. Punkten bör inte ses som överlappande i förhållande till det som beskrivs i avsnitt 14.3.2 för harmoniserad tilldelning av frekvenser. Punkten ger i stället möjlighet att föreskriva om sådant som t.ex. kan följa av det internationella radioreglementet (RR). Ett exempel är skyldighet att tåla störningar från annan prioriterad radioanvändning samt att primära radioanvändningar har prioritet jämfört med sekundära enligt RR. Det bör därför införas en möjlighet att uppställa villkor angående skyldighet i enlighet med tillämpliga internationella avtal i fråga om användning av frekvenser och därmed torde inte något ytterligare villkor om skyldighet att tåla störning som *PTS* anför vara nödvändigt.

Enligt 11 § andra stycket 7 LRK kan ett tillstånd förenas med villkor angående annat som är av betydelse för ett effektivt frekvensutnyttjande. Regeringen anser att villkorsmöjligheten täcks av punkt 2 i bilaga B till auktorisationsdirektivet, dvs. faktiskt och effektivt utnyttjande av frekvenserna i enlighet med ramdirektivet, inbegripet krav på lämplig täckning.

I betänkandet Skydd för forskningsverksamhet (SOU 2002:111) föreslås ett förbud att använda radiosändare i områden där det bedrivs forskning som kan störas av viss radioanvändning. Betänkandet kommer att behandlas under år 2003.

Beträffande vilka omständigheter som får anges i föreskrifter som villkor för undantag från tillståndsplikt föreslås följande. I avsnitt 14.3.1 konstaterades att vissa modifieringar av vilka villkor som skall få uppställas bör övervägas, eftersom utrymmet för tillämpning av artikel 5.1 i auktorisationsdirektivet om att knyta villkoren för användning av radiofrekvenser till den allmänna auktorisationen är mycket begränsat i Sverige. Ett sätt att göra handläggningen rationell är då att ge ökade möjligheter till att uppställa villkor i undantagsföreskrifter för att därigenom ge ett ökat tillämpningsområde för sådana föreskrifter. Två av villkoren torde inte bli aktuella att ställa upp i föreskrifter om undantag från tillståndsplikt, nämligen var antennen till en fast radiosändare skall vara belägen och åtaganden som har gjorts i samband med beviljande av tillstånd enligt ett allmänt inbjudningsförfarande. I övrigt bör samma möjligheter att ställa upp villkor finnas som enligt de föreslagna reglerna för individuell tillståndstilldelning.

Föreskrifter om undantag från tillståndsplikt äger giltighet till dess de ändras eller upphävs. Som redovisas i avsnitt 22.2 gäller vissa särskilda krav enligt auktorisationsdirektivet vid ändring av tillstånd, som kan få

betydelse också om en undantagsföreskrift ändras eller upphävs. För att möjliggöra en ökad användning av undantagsföreskrifter kan det därför finnas ett behov av att ange i föreskriften hur länge den eller ett undantagsvillkor gäller. Giltighetstiden skall givetvis också i detta fall vara skälig för den ifrågavarande användningen. De bedömningsgrunder som föreslagits för bestämmande av giltighetstiden för tillstånd och villkor vid individuella tillstånd bör därför tillämpas även här.

14.5 Giltighetstid för tillstånd och villkor

Regeringens förslag: Giltighetstiden för villkor får vara kortare än tillståndstiden.

Utredningens förslag: Överensstämmer i sak med regeringens.

Remissinstanserna: *Post- och telestyrelsen* anser att grunder för bestämmande av giltighetstiden för tillstånd inte skall tillämpas vid bestämmande av giltighetstiden för tillståndsvillkor. *Swefour* anser att det skall vara samma giltighetstid för tillstånd som för villkor.

Skälen för regeringens förslag: Beträffande giltighetstid för tillstånd anges i punkten B 4 i bilagan till auktorisationsdirektivet att till nyttjanderätter för radiofrekvenser får som villkor knytas maximal giltighetstid i enlighet med artikel 5 i direktivet, med förbehåll för eventuella ändringar i den nationella frekvensplanen. I artikel 5.2 i auktorisationsdirektivet anges att om en medlemsstat beviljar nyttjanderätter för en viss tid skall giltighetstiden vara skälig för den ifrågavarande tjänsten. I motiven till lagen om radiokommunikation, LRK, (prop. 1992/93:200, s. 219) anges beträffande tillståndstid att ett tillstånd skall gälla för en bestämd tid. Därvid anges att: ”Tillståndstiden skall med utgångspunkt i sökandens önskemål bestämmas särskilt för varje fall utifrån de förutsättningar som skall gälla för tillståndsprövningen. Härvid skall beaktas även den förväntade utvecklingen på radioteknikområdet, den ekonomiska nyttan som tillståndshavaren får anses kunna räkna med samt eventuell anknytning till att tillstånd för radioanvändningen är beroende av tillstånd enligt annan lag.” Vidare anges att någon rätt till automatisk förlängning av ett tillstånd vid tillståndstidens utgång inte skall gälla.

Regeringen är av den uppfattningen att det inte finns skäl att frånga principen om att tillstånd skall vara tidsbegränsade. Det som anges i artikel 5.2 i auktorisationsdirektivet om att giltighetstiden skall vara skälig för den ifrågavarande användningen bör skrivas in i lagen. Någon automatisk rätt till förlängning efter tillståndstidens utgång bör inte föreligga.

Hanteringen av tillstånd skulle underlättas om giltighetstiden för villkoren kunde sättas kortare än tillståndstiden. Tillstånden i sig behöver då inte omprövas med samma intervall som villkoren. Regeringen föreslår att det införs en sådan möjlighet att tidsmässigt skilja mellan tillstånd och tillståndsvillkor. Med hänsyn till det nära sambandet mellan tillstånd och villkor måste dock tillses att rättssäkerheten upprätthålls för tillståndshavaren. Om giltighetstiden för villkor görs kortare än tillståndstiden bör därför omständigheter som skall beaktas vid bestämmande av tillstånds-

tiden också beaktas vid fastställande av giltighetstiden för tillståndsvillkoren.

I övrigt bör bedömningsgrunderna för bestämmande av tillståndstiden enligt LRK kunna föras över till den nya lagen. Det innebär att vid bestämmande av giltighetstiden för tillstånd och villkor skall särskilt beaktas framtida förändringar i radioanvändningen, den tid som sändaren är avsedd att användas, den tekniska utveckling som kan väntas, den tid som krävs för att uppnå ett rimligt ekonomiskt utbyte av utrustningen och sådant tillstånd enligt annan lag eller enligt bestämmelser meddelade med stöd av annan lag som erfordras för tillstånd för att använda radiosändare i vissa fall.

Det får anses att tillståndstiden som beviljas inte nödvändigtvis behöver vara den kortaste tid som behövs för att uppnå rimligt ekonomiskt utbyte av utrustningen. Eventuella framtida harmoniserade tillståndstider i Europa eller andra skäl kan avgöra tillståndstiden. Då är det fullt möjligt att ha kortare tid för villkor och ändå låta tillståndshavare uppnå rimligt ekonomiskt utbyte.

14.6 Störningar

Regeringens förslag: Begreppet skadlig störning skall definieras.

Det skall vara möjligt att tillståndsinnehavare delar frekvenser med annan och att störningar därför kan få tålas.

Elektriska eller elektroniska anläggningar som, utan att vara radioanläggningar, är avsedda att alstra radiofrekvent energi för kommunikationsändamål i ledning eller för industriellt, vetenskapligt, medicinskt eller något liknande ändamål, skall endast få användas i enlighet med föreskrifter.

Utredningens förslag: Överrensstämmer i sak med regeringens.

Remissinstanserna: *Föreningen Sveriges Sändareamatörer* påpekar att dataöverföring på elkablar, s.k. PLC (Power Line Communication), medför så kraftiga störningsnivåer att amatörradio och andra tjänster, inbegripet försvarets samband, beskärs eller omöjliggörs. *Teracom* påpekar risken för att olika radiokommunikationssystem slås ut av störningar från elnätskommunikation, och förordar en särskild översyn av denna fråga. *Post- och telestyrelsen* anser att det bör finnas en beskrivning av induktiv utrustning.

Skälen för regeringens förslag: I lagen om radiokommunikation (LRK) finns i dag en möjlighet att ingripa mot störningar från i och för sig tillåten användning av radiosändare och radiomottagare. Termerna störning liksom även skadlig störning finns definierad i radioreglementet (RR). Dessa bör utgöra grund för bedömning av vad som avses med störning och skadlig störning enligt den nya lagen. I lagtexten bör begreppet skadlig störning användas. Termen skadlig störning finns också definierad i lagen om radio- och teleterminalutrustning och samma lydelse bör användas i lagen om elektronisk kommunikation.

Beträffande vad som avses med radiofrekvent energi, dess alstring och användning, användning av radiofrekvent energi för kommunikationsändamål m.m. hänvisas till proposition 1992/93:200, s. 239 f.

I 16 § LRK finns en bestämmelse som avser de båda fallen att dels en radiosändare stör användningen av en annan radioanläggning, dels att den som använder en radiomottagare stör användningen av en annan radiomottagare. Det bör framhållas att denna bestämmelse är av sådan art till skydd för allmän ordning och säkerhet som avses i artikel 30 i Romfördraget. Någon harmoniserad radiospektrumförvaltning, t.ex. avseende hantering av störningsproblem finns inte i dag inom gemenskapen. Radiospektrumbeslutet skulle i och för sig kunna ge upphov till sådan harmonisering. Som läget är nu bör dock detta anses som ett område där gemenskapen inte är ensam behörig i enlighet med artikel 5 i Romfördraget.

I RR anges olika klasser vid fördelning på trafikslag, vilket har betydelse då samma frekvensband har upplåtits för flera olika användningsområden. I RR görs en huvudsaklig uppdelning mellan primär och sekundär användning, se RRS5, Section II (e.d. 2001). Stationer som tillhör sekundär användning får inte störa stationer som ombesörjer primär användning och som redan tilldelats frekvenser eller senare kan komma att tilldelas sådana. Sådana stationer kan inte heller göra anspråk på skydd mot störningar från stationer för primär användning, åt vilka frekvenser redan tilldelats eller senare kan komma att tilldelas.

Möjligheten att vid tillståndsbeslut uppställa villkor om skyldighet för sökanden att dela frekvensutrymme med någon annan innebär att den som har ett sådant tillstånd, eller använder radiosändare med stöd av undantag från tillståndsplikt för sändare som sänder på gemensamma frekvenser, måste tåla störningar, om detta inte löses på annat sätt, t.ex. genom olika system för radiokommunikationen som används för mobiltelefoner. Att det kan finnas sådana villkor och att störningar därför kan få tålas skall framgå av lagen.

Med hänsyn till detta och till internationella överenskommelser om tillståndsvillkor bör det av lagen klart framgå att en störning i vissa fall kan vara tillåten och måste godtas.

Om däremot skadlig störning uppkommer och störningen inte är tillåten, skall tillståndsinnehavaren omedelbart se till att störningen upphör eller i möjligaste mån minskar. Motsvarande skyldighet skall gälla för den som använder en radiomottagare som stör användningen av en annan radiomottagare. Information till allmänheten kan vara ett sätt att minska störning från t.ex. mobila terminaler inom områden som bedriver forskning som gynnas av så störningsfria miljöer som möjligt.

Bestämmelserna i 17 § LRK tillämpas bl.a. på utrustning för induktiv överföring av information (även kallad anläggning för närfältskommunikation). Sådan utrustning förekommer i stor mängd på marknaden. Exempel på sådan utrustning är larmbågar (butiksstöldlarm) och passagesystem (elektroniska nyckelsystem). Vid induktiv överföring alstras och används radiofrekvent energi för kommunikationsändamål utan att någon radiovåg etableras mellan sändare och mottagare eftersom det avsedda överföringsavståndet ofta är avsevärt kortare än en våglängd. Därför omfattas induktiv utrustning av bestämmelserna i 17 § LRK.

All alstring och användning av radiofrekvent energi, oberoende av frekvens, kan orsaka störningar på radiokommunikation. Överföringsavståndet har med tiden fått allt mindre betydelse vid användning av radioutrustning. Utrustning för induktiv överföring kan följaktligen

påverka annan radioutrustning, både innanför och utanför närfältet, och därmed orsaka störning på annan radiokommunikation. Internationellt görs ingen åtskillnad mellan utrustning för induktiv överföring och andra radiosändare. Enligt R&TTE-direktivet skall bägge typerna av utrustning uppfylla de väsentliga egenskapskraven (artikel 3 i direktivet). Sveriges syn på utrustning för induktiv överföring har hittills skilt sig från övriga Europas. Inom CEPT behandlas den induktiva överföringen som radiosändning, bl.a. finns rekommendationer om lämpliga frekvensband för användningen.

Att bestämmelserna angående närfältsöverförd kommunikation är överensstämmande inom Europa är viktigt bl.a. med hänsyn till att användare och tillverkare av radioterminalutrustning skall få entydiga besked. Den nya definitionen av radioanläggning är densamma som i gemenskapsrätten och i lagen om radio- och teleterminalutrustning. Den nya ordalydelsen, ”anordning som möjliggör radiokommunikation” i stället för ”anordning avsedd för radiokommunikation”, underlättar en ändrad syn på utrustning för induktiv överföring. Vidare föreslås att anläggningar för kommunikationsändamål begränsas till ledningsburen radiofrekvent energi. Bestämmelsen kommer således fortsättningsvis att omfatta endast ledningsbunden kommunikation, bl.a. kabel-TV och s.k. PLC, men inte närfältsöverförd kommunikation.

I 17 § LRK finns en regel om att elektriska eller elektroniska anläggningar som, utan att vara radioanläggningar, är avsedda att alstra radiofrekvent energi för kommunikationsändamål eller för industriellt, vetenskapligt, medicinskt eller något liknande ändamål, får användas endast i enlighet med föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får enligt lagrummet meddela föreskrifter om förbud mot att inneha elektriska eller elektroniska anläggningar som inte omfattas av det ovan nämnda men ändå, utan att vara radioanläggningar, är avsedda att sända radiovågor.

En motsvarande regel bör finnas i den nya lagen. Det föreslås dock enligt vad som sagts ovan att anläggningar för kommunikationsändamål begränsas till ledning. *Sveriges DX-förbund* har i en skrivelse betonat vikten av det finns bestämmelser till skydd mot störningar från bredbandig kommunikation i oskärmade kablar. Regeringens uppfattning är att denna bestämmelse tillsammans med övrig lagstiftning på området för elektromagnetisk kompatibilitet fyller detta syfte. I motiven till bestämmelsen i LRK redogörs (prop.1992/93:200, s. 238 f.) bl.a. för innebörden av och förhållandet till Rådets direktiv 89/336/EEG (EMC-direktivet) och lagen (1992:1512) om elektromagnetisk kompatibilitet och förordningen om samma sak (1993:1067). Det hänvisas därför till dessa motiv.

15 Rätt att använda nummer

15.1 Nationella nummerplaner

Regeringens förslag: Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer skall få fastställa nationella nummerplaner för elektronisk kommunikation. De nationella nummerplanerna skall vara utformade så att elektroniska kommunikationsnät och elektroniska kommunikationstjänster kan nås på ett likvärdigt sätt. Den som bedriver anmälningspliktig verksamhet eller tillhandahåller elektroniska kommunikationstjänster i samtrafik med sådan operatör skall vara skyldig att följa fastställda nummerplaner.

Utredningens förslag: Överensstämmer i stort med regeringens, med det undantaget att utredningen föreslog att lagen skall omfatta alla former av adresser för elektronisk kommunikation. Med begreppet adress avsåg utredningen en samlingsterm för samtliga namn, nummer och adresser.

Remissinstanserna: Ett antal instanser, däribland *Internationella handelskammaren*, *Vodafone*, *TeliaSonera*, *IVA*, *IT-Företagen*, *Kommerskollegium*, *II-stiftelsen* och *BitoS* är kritiska till utredningens förslag att lagens tillämpningsområde skall omfatta inte bara nummer utan alla slag av adresser för elektronisk kommunikation. Flera av dessa instanser saknar bakomliggande motiv till varför denna utvidgning föreslås. Det framhålls bland annat att reglering av adresser kan inverka menligt för Internetsektorn och även riskera att vara handelshindrande. *Post- och telestyrelsen (PTS)* anser att begreppet nummer bör användas parallellt med begreppet adresser. En del instanser, bland dem *TeliaSonera*, *IVA*, *BitoS*, *Telenor*, *Kommerskollegium* och *Svenskt Näringsliv* hävdar också att ett utvidgande skulle stå i strid med EG-rätten eftersom det går utöver vad ramdirektivet medger. Många av remissinstanserna, däribland även *GEA*, anser att utredningen inte i tillräcklig omfattning klargör de skillnader som finns rörande de mekanismer som styr namn, nummer och adresser och hur dessa begrepp förhåller sig till varandra, varför den föreslagna regleringen skulle skapa stor osäkerhet på marknaden. *II-stiftelsen* påpekar särskilt otydligheten beträffande vilka toppdomäner som föreslås innefattas. *Telenor* anser vidare att skyldigheten att följa allmänna nummerplaner skall vara knuten till själva tilldelningen och inte till anmälan.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen anser, till skillnad från utredningen, att lagens tillämpningsområde inte skall utvidgas från att gälla nummer till att även generellt omfatta namn och adresser för elektronisk kommunikation. I skälen till ramdirektivet anges bl.a. att direktivet inte fastställer nya ansvarsområden för de nationella regleringsmyndigheterna på området för Internetnamn och Internetadresser. Frågan om administrationen av domännamn under den svenska toppdomänen är föremål för särskild utredning, vilket i nuläget ytterligare talar emot ändring av den gällande ordningen på området.

Det bör i sammanhanget också nämnas att de villkor som enligt auktorisationsdirektivet är möjliga att ställa upp vid tillståndsgivning endast gäller avseende frekvenser och nummer. Det är regeringens uppfattning att dessa villkor inte är möjliga att ställa vid tilldelning av exempelvis domännamn eller IP-adresser, varför det förefaller olämpligt att generellt utvidga tillämpningsområdet såsom utredningen har föreslagit.

Remissopinionen har därtill varit övervägande skeptisk till utredningens förslag i denna del och regeringen finner därför vid en samlad bedömning att det för närvarande inte finns tillräckliga skäl att föreslå en generell reglering av adresser för elektronisk kommunikation i enlighet med utredningens förslag.

Av artikel 10.1 i ramdirektivet framgår bl.a. att medlemsstaterna skall säkerställa att de nationella regleringsmyndigheterna kontrollerar tilldelningen av alla nationella nummerresurser samt förvaltningen av de nationella nummerplanerna.

Enligt artikel 10.2 första ledet i ramdirektivet skall de nationella regleringsmyndigheterna säkerställa att nummerplanerna och därmed förknippade förfaranden tillämpas så att alla leverantörer av allmänt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänster behandlas lika.

Medlemsstaterna skall enligt artikel 10.3 i ramdirektivet säkerställa att de nationella nummerplanerna och alla senare tillägg och ändringar i dessa offentliggörs, med undantag endast för inskränkningar som har gjorts med hänsyn till den nationella säkerheten.

I motiven till telelagen (prop. 1992/93:200, s. 143) anges att nummerplanering skall ske i syfte att skapa effektiva telekommunikationer och att nummerplanernas betydelse från konkurrenssynpunkt därvid skall beaktas. Det nya regelverket skall inte innebära något avsteg från de principer som varit vägledande för telelagens (1993:597) reglering kring den nationella nummerplaneringen. Däremot gäller att den nya lagen i förhållande till telelagen fått ett vidare tillämpningsområde och nu omfattar kommunikation över alla elektroniska kommunikationsnät.

Det skall således införas en regel i den nya lagen om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får fastställa nationella nummerplaner för elektronisk kommunikation och meddela föreskrifter om planerna och deras användning. Nummerplanerna skall vara utformade så att elektroniska kommunikationsnät och elektroniska kommunikationstjänster kan nås på ett likvärdigt sätt.

Det skall också införas en bestämmelse i lagen som säkerställer att den myndighet som fastställer de nationella nummerplanerna håller dessa allmänt tillgängliga. Uppgifter i nummerplanerna som omfattas av sekretess enligt 2 kap. sekretesslagen (1980:100) skall dock inte göras allmänt tillgängliga.

För att motsvara nuvarande ordning i telelagen skall det också framgå av lagen att den som bedriver verksamhet som är anmälningspliktig eller tillhandahåller elektroniska kommunikationstjänster i samtrafik med sådan operatör skall vara skyldig att följa fastställda nummerplaner. Skyldigheten gäller i den utsträckning som sådana planer fastställts för det nät eller den tjänst som verksamheten avser och motiveras av den stora vikten av att sådana nät och tjänster fungerar som avsett.

Endast den som bedriver verksamhet som är anmälningspliktig eller tillhandahåller elektroniska kommunikationstjänster i samtrafik med en

sådan operatör skall vara skyldig att följa fastställda nummerplaner. Med hänsyn till att den som sänder radioprogram genom tråd är undantagen anmälningsplikten kommer lagen inte i konflikt med skyddet för etablering av sådan programverksamhet som avses i 3 kap. 1 § yttrandefrihetsgrundlagen.

Den internationella teleunionen (ITU) är det högsta organet på global nivå för bl.a. standardisering på teleområdet. ITU har definierat begreppen namn, nummer och adresser men har inte någon vedertagen samlingsterm. Användning av dessa termer bör ske utifrån det syfte och sammanhang i vilket de skall användas.

Ett nummer kan vara ett namn eller en adress, men det utmärkande är att det utgörs av siffror. Ett telefonnummer kan identifiera en teletjänst eller en slutanvändare och utgör då ett namn, men kan också användas för att dirigera samtalet till rätt nätanslutningspunkt och är i den egenskapen även en adress.

Historiskt sett har telefonnummer använts för såväl dirigering i tele- näten som för identifiering av slutanvändaren. I takt med den tekniska utvecklingen skiljs dock dessa två funktioner åt alltmer. Ett nummer kan således ha funktionen av ett namn även om det inte längre fyller någon funktion vid dirigeringen. Ett exempel på detta är så kallade icke-geografiska nummer, såsom frisamtalsnummer i 020-serien. Dessa pekar ut slutanvändaren men vid själva dirigeringen används ett vanligt geografiskt telefonnummer som adress. En e-postadress pekar också ut en slutanvändare medan den bakomliggande IP-adressen används för dirigeringen. Funktionen nummerportabilitet (se avsnitt 18.4) innebär också en separering av namn och adress eftersom abonnenten behåller sitt nummer trots att dirigeringsvägen efter överlämnandet blir en annan.

Kännetecknande för ett namn är att det används för att identifiera en slutanvändare eller en tjänst, t.ex. en webbadress eller en e-postadress, men det kan alltså även vara ett vanligt telefonnummer. Namnet i sig kan utgöras av siffror, bokstäver, andra tecken och symboler, eller en kombination av dessa. Domännamnssystemet är en slags uppslagstjänst som omvandlar de för användaren mer lätthanterliga domännamnen till IP-adresser. Ett domännamn bör därför klassificeras som just ett namn, inte en adress.

Konvergensen mellan traditionell telekommunikation och det hittills i stort sett självreglerande Internetområdet, medför att begrepp som tidigare varit åtskilda nu förekommer i nya och gemensamma sammanhang. I vissa fall råder oklarhet om vad begreppen omfattar och hur de bör användas. Europeiska gemenskapernas kommission har påbörjat en studie i syfte att undersöka regulatoriska konsekvenser för namn, nummer och adresser på grund av konvergensen.

Sammantaget anser regeringen att Sverige inte ensidigt bör låsa sig vid definitioner som kan komma att förändras med kort varsel. Regeringen nöjer sig därför i nuläget med att konstatera att området för identifiering och dirigering vid elektronisk kommunikation är under snabb förändring, i synnerhet i ljuset av den pågående konvergensen mellan traditionell telekommunikation, datakommunikation och rundradio.

Den myndighet som fastställer nationella nummerplaner bör ha möjlighet att besluta om registrering och användning av sådana domännamn som är sammankopplade med nummer ur den nationella nummerplanen

för telefoni, dvs. där ingående sifferstruktur för domännamnet överensstämmer med telefonnumrets siffror. ENUM är en funktion som översätter telefonnummer till Internetbaserade adresser. I praktiken innebär ENUM att vanliga telefonnummer kan användas för att skapa domännamn. På så vis möjliggörs kommunikation mellan användare som kan nås med adresser ur olika planer (E.164-planen och namnplanen för Internetdomännamn). Underdomänen .64.e164.arpa. har under december 2002 delegerats till Sverige i syfte att möjliggöra en tidsbegränsad försöksverksamhet enligt ett regeringsuppdrag till PTS. ENUM kan enligt regeringens bedömning komma att utvecklas till en samhällsviktig funktion som ytterligare driver konvergensen mellan kretskopplade och paketkopplade nät.

Begreppet nationell nummerplan får anses inbegripa den plan som PTS arbetar med och som utgår från nummerplanen E.164 med landskoden 46 för Sverige och med tillhörande koppling till toppdomänen e164.arpa. Med detta förstås att myndigheten får besluta om användningen av domännamn som är sammankopplade med nummer ur den nationella nummerplanen. Andra nationella nummerplaner är planerna för allmänt tillgängliga datanät, X.121, och för telefonkortsnummer, E.118.

Det finns ett antal planer som i dag upprättas och förvaltas av PTS och som inte alla utgör renodlade nummerplaner i sig, men som har stor betydelse för nummerplanens funktion. Dessa planer skall enligt regeringens mening fortsätta att upprättas och förvaltas av en myndighet inom ramen för behörigheten att upprätta nummerplaner. Sådana planer gäller bl.a. för nationella och internationella signalpunktkoder i system för telefoni. De planer som för närvarande finns upprättade hos PTS är baserade på ITU-T rekommendation Q.708 och E.212, den svenska standarden SS 63 63 90 samt ETSI-standarderna ETS 300 133-3. Eftersom dessa eller liknande nummerbaserade resurser inte används för att identifiera slutanvändare utan bara används inom och mellan olika nät brukar de benämnas som tekniska planer. Det återges i ingresspunkt 20 i ramdirektivet att alla delar av de nationella nummerplanerna bör förvaltas av nationella regleringsmyndigheter, inklusive punktkoder som används vid nätadressering.

15.2 Tillstånd att använda nummer

Regeringens förslag: Nummer ur en nationell nummerplan skall få användas endast efter tillstånd. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer skall kunna meddela föreskrifter om tilldelningsprinciper.

Utredningens förslag: Överensstämmer i stort med regeringens, frånsett att utredningen genomgående hänvisade till adresser i stället för till nummer.

Remissinstanserna: *TeliaSonera* menar att direktivets bestämmelser kan tillgodoses även utan ett formligt tillståndsförfarande för att tilldelningsförfarandet inte skall bli mer betungande för operatören än enligt den nuvarande ordningen. *Tele2* föreslår att den nya lagen ger

regleringsmyndigheten uttrycklig möjlighet att till en databasoperatör lägga ut administrationen av den svenska nummerplanen för telefoni. *Post- och telestyrelsen (PTS)* efterfrågar förslag på kriterier för hur tillståndsgivningen skall gå till för adresser, förutom i fall där nummer kan ha ett ekonomiskt värde, med tanke på behovet av förutsebarhet. PTS föreslår därför att principerna får anges i föreskrifter utfärdade av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. PTS anser också att det bör framgå av lagtexten att det krävs att operatören är anmäld för att få tillstånd att använda nummer.

Skälen för regeringens förslag: Av artikel 10.1 i ramdirektivet framgår bl.a. att de nationella regleringsmyndigheterna skall kontrollera tilldelningen av alla nationella nummerresurser. Medlemsstaterna skall säkerställa att erforderliga nummer och nummerserier tillhandahålls för alla allmänt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänster. De nationella regleringsmyndigheterna skall fastställa objektiva, öppet redovisade och icke-diskriminerande förfaranden för tilldelning av de nationella nummerresurserna.

Auktorisationsdirektivet medger att individuella rättigheter beviljas för användning av nummer. I enlighet med artikel 5.2 i direktivet skall vid ett sådant tillståndsförfarande tilldelning ske på begäran till företag som tillhandahåller eller nyttjar elektroniska kommunikationsnät eller kommunikationstjänster, om detta inte strider mot bestämmelserna i artikel 6, 7 och 11.1 c samma direktiv eller andra bestämmelser som skall säkerställa att dessa resurser används på ett effektivt sätt i enlighet med ramdirektivet.

Det bör, såsom utredningens förslagit, i den nya lagen föras in en bestämmelse som stadgar att nummer ur en nationell nummerplan får användas endast efter tillstånd. Det krävs inte att den som ansöker om nummertilldelning är anmäld för att kunna få tillstånd att använda nummer. Stöd för något sådant krav går inte att finna i direktiven. Däremot torde det i praktiken främst vara fråga om anmälda operatörer som ansöker om tillstånd att använda nummer i sådan verksamhet som omfattas av lagen. Tillståndet kan avse en eller flera nummerserier så väl som del av en nummerserie eller enstaka nummer. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör kunna meddela föreskrifter om enligt vilka principer tillstånd för nummer skall meddelas. Att dessa principer anges är befogat inte minst utifrån operatörernas anspråk på förutsebarhet i tillståndsförfarandet. Principerna för tilldelningen kan härledas ur behovet av en effektiv och ändamålsenlig nummeranvändning. Härvid kan bl.a. reservering av nummerkapacitet vara nödvändigt ur effektivitetssynpunkt.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan även meddela närmare verkställighetsföreskrifter om vilka uppgifter en ansökan om tillstånd att använda nummer skall innehålla. Som *Lagrådet* anfört behöver detta inte särskilt anges i lagtexten. De uppgifter som efterfrågas skall vara relevanta för tillståndsförfarandet och får inte vara mer omfattande än vad den aktuella användningen kan motivera.

För att genomföra artikel 10.2 i ramdirektivet införs en särskild bestämmelse i lagen om elektronisk kommunikation som stadgar att den som har tilldelats en nummerserie ur den nationella nummerplanen inte får diskriminera andra som tillhandahåller elektroniska

kommunikationstjänster i fråga om vilka nummer som ger tillträde till tjänster i näten. Ett sådant diskrimineringsförbud är av vikt för att tillse att den som kontrollerar en nummerresurs inte hindrar slutanvändare i ett nät från att kunna nå slutanvändare eller tjänster i andra nät. Diskrimineringsförbudet skall således ses som ett komplement till skyldigheten att följa nummerplanerna.

15.3 Villkor som är fogade till tillstånd att använda nummer

Regeringens förslag: Tillstånd att använda nummer ur nationell nummerplan skall kunna förenas med tillståndsvillkor angående

- vilket slag av tjänst som numret skall användas för,
- faktiskt och effektivt utnyttjande av numren,
- skälig giltighetstid med förbehåll för eventuella ändringar i den nationella nummerplanen,
- åtaganden som har gjorts i samband med att tillstånd beviljats för nummer efter ett förfarande med allmän inbjudan till ansökan, samt
- skyldigheter som följer av tillämpliga internationella avtal i fråga om användning av nummer.

Utredningens förslag: Överensstämmer i princip med regeringens, fränsett att utredningen genomgående talade om adresser i stället för nummer.

Remissinstanserna: *Telenor* menar att samtliga villkor i del C i bilagan till auktorisationsdirektivet måste tas med vid införlivandet. Att krav avseende själva tjänsten tas med är av stor vikt för marknaden för betaltelesamtal. *TeliaSonera* instämmer i utredningens förslag att det inte skall införas möjlighet att ställa krav på själva tillhandahållandet av tjänsten i tillståndsvillkoren. *Post- och telestyrelsen* anser att det skall kunna ställas villkor i fråga om den tjänst som skall tillhandahållas, för att tjänsten skall fungera på avsett sätt enligt nummerplanen.

Skälen för regeringens förslag: Av del C i auktorisationsdirektivets bilaga framgår de villkor som medlemsstaterna får knyta till nyttjanderätter avseende nummer. Uppräkningen identifierar sådana villkor som medlemsstaterna får, men inte måste uppställa. Inga andra villkor än de som anges här får uppställas i tillstånden.

Det skall i den nya lagen föras in en möjlighet att förena tillstånd att använda nummer med villkor som anger vilken tjänst numret skall användas för. Det kan exempelvis vara befogat att i tillståndet specificera att en nummerserie som enligt nummerplanen är avsedd för mobiltelefoni endast får användas för sådan tjänst. Detta är i många fall nödvändigt för en ändamålsenlig och effektiv nummerplanering.

Nummer tillhandahålls i dag för olika typer av innehållstjänster och andra specifika tjänster som t.ex. betalteletjänster, frisamtal och massanropstjänsten. Villkor angående vilket slag av tjänst som numret skall användas för kan därför även innefatta en identifiering av den innehållstjänst eller motsvarande som numret får användas för. Som exempel kan nämnas att tilldelning av nummer ur 020-serien kan förenas med villkor om att dessa samtal skall förmedlas utan krav på särskild ersättning.

Detta villkor kan uppställas med stöd i nummerplanen som anger att 020-serien skall användas för frisamtal.

Det är möjligt att tilldela vissa nummer för särskilda tjänster eller funktioner, t.ex. abonnentupplysning, samhällsinformation eller sjukvårdsupplysning. I många fall finns nummer avsatta för sådan specifik användning i nummerplanen. Av gällande nummerplan framgår exempelvis att 118-serien skall användas för abonnentupplysning. Det går därför att ställa upp krav som skall säkerställa att den tjänst som bedrivs på tilldelat nummer i denna serie verkligen utgör en abonnentupplysning i den mening som lagen avser. Ett nummer som tilldelats för exempelvis sjukvårdsupplysning bör inte få användas för något annat ändamål. Det är därför rimligt att tillstånd för sådan särskild användning är förenat med krav som skall säkerställa att det verkligen är fråga om en seriös och fungerande sjukvårdsupplysning som bedrivs på det tilldelade numret. Tillståndsmyndigheten kan härvid i villkoren hänvisa till de krav som hälso- och sjukvårdslagstiftningen ställer på sjukvårdsupplysning.

Villkoren skall begränsas till att peka ut vilket slag av tjänst som numret får användas för, inbegripet varje precisering som är nödvändig i förhållande till vad som anges i nummerplanen eller de definitioner av tjänsten som eventuellt finns i lagen, i andra författningar eller som av annan anledning är vedertagna. Villkoren får aldrig ställa krav på själva innehållet i tjänsten. Lagen om elektronisk kommunikation är inte avsedd att reglera innehållet i elektroniska kommunikationstjänster. För olagligt eller skadligt innehåll gäller i tillämpliga fall annan lagstiftning. Villkoren är inte heller avsedda att genomdriva eller komplettera befintliga bestämmelser om konsumentskydd, marknadsföring etc.

Av artikel 5.2 i auktorisationsdirektivet framgår bl.a. att om en medlemsstat beviljar nyttjanderätter för en viss tid, skall giltighetstiden vara skälig för den ifrågavarande tjänsten. Tidsbegränsade tillstånd kan vara befogade med hänsyn till önskemålet om en effektiv och ändamålsenlig förvaltning av nummerresurserna. Villkor om tillståndets giltighetstid skall därför kunna uppställas med stöd av lagen. När tillståndstiden bestäms skall hänsyn tas till rimliga anspråk på långsiktighet i förhållande till den användning som numren är avsedda för. En fungerande nummerplanering kräver dock att nummerplanen vid behov kan ändras. Villkor om tillståndets giltighetstid skall därför kunna förenas med förbehåll för de eventuella ändringar av giltigheten som föranleds av förändringar i den aktuella nummerplanen.

Det skall även vara möjligt att ställa upp villkor angående åtaganden som gjorts av den sökande i samband med att tillstånd beviljats efter ett inbjudningsförfarande. Sådana åtagande kan ha varit direkt avgörande för tilldelningen av en begränsad nummerresurs, och skall därför kunna göras gällande i form av tillståndsvillkor. I tillämpliga fall skall det också vara möjligt att ställa upp villkor om sådana krav och skyldigheter som följer av internationella avtal i fråga om användning av nummer.

Möjligheten att uppställa villkor i samband med tillstånd att använda nummer kommer att få sin huvudsakliga tillämpning vad gäller nummer ur den nationella nummerplanen för telefoni. I tillämpliga fall skall dock villkor också kunna uppställas i samband med tilldelning av nummer ur andra nationella nummerplaner, planer med nära anknytning till telefoni-

nummerplanen och de tekniska planer som upprättas och förvaltas nationellt (se närmare om dessa planer i avsnitt 15.1).

Enligt artikel 6.1 i auktorisationsdirektivet skall bl.a. villkor som ställs för användning av nummer vara objektivt motiverade med avseende på det nät eller den tjänst som berörs, samt öppet redovisade, icke-diskriminerande och proportionella. Dessa hänsyn skall således alltid beaktas i samband med att myndigheten ställer upp villkor för tillstånd att använda nummer ur den nationella nummerplanen. Av artikel 6.4 i auktorisationsdirektivet framgår vidare att de villkor som gäller för den allmänna auktorisationen inte får upprepas vid beviljandet av nyttjanderätter. Detta innebär att skyldigheter som redan framgår generellt av lagen inte får återkomma i form av tillståndsvillkor.

15.4 Inbjudningsförfarande

Regeringens förslag: Tillstånd att använda nummer av betydande ekonomiskt värde får beviljas efter allmän inbjudan till ansökan. Tilldelningen skall då ske genom jämförande urvalsförfarande, anbuds-förfarande, lottning eller genom en kombination av dessa förfaranden. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om innehållet i en allmän inbjudan och om förfarandet i övrigt.

Utredningens förslag: Överensstämmer i stort med regeringens, från-sett att utredningen talade om adresser och dessutom begränsade sig till att endast föreslå tilldelning efter anbudsförfarande eller lottning.

Remissinstanserna: Remissinstanserna överlag, däribland *Ekonomi-styrningsverket*, *Post- och telestyrelsen*, *IT-Företagen* och *Telenor*, är positivt inställda till möjligheten att bevilja tillstånd att använda nummer av betydande ekonomiskt värde efter auktion eller lottning. Telenor förordar även möjligheten att kombinera förfarandena.

Skälen för regeringens förslag: För svenskt vidkommande har tilldelningen av nummer länge inte betraktats som ett förfarande med ekonomisk innebörd. Nummer har ansetts som en gemensam resurs som staten förfogar över och som kan disponeras efter behov. Samtidigt kan konstateras att det finns nummer som av vissa användare anses värdefullare än andra och därför kan sägas ha ett marknadsvärde. Att förena en resurs som nummer med ett pris är en effektiv metod att signalera värdet av denna resurs till marknaden. Som styrmedel medför en riktig pris-sättning att resurserna allokeras till de aktörer som värderar dem högst, vilket typiskt sett borgar för effektivitet. Detta gäller i synnerhet för de fall efterfrågan överstiger utbudet, t.ex. när det gäller speciellt attraktiva nummer.

I ingressen till ramdirektivet anges att medlemsstaterna, vid tilldelning av radiofrekvenser och nummer med exceptionellt ekonomiskt värde, får använda urvalsförfaranden som bygger på konkurrens eller jämförelse. En förutsättning är dock att utdragna handläggningstider så långt möjligt skall undvikas. Särskilda tidsfrister för dessa tilldelningsförfaranden anges därför i artikel 5.4 i auktorisationsdirektivet.

Det skall således införas en bestämmelse i lagen om elektronisk kommunikation om att tillstånd att använda nummer av betydande ekonomiskt värde får beviljas efter allmän inbjudan till ansökan. Tillståndsmyndigheten skall själv få besluta om vilka nummer som skall anses ha ett sådant värde. De olika förfaranden som skall komma i fråga beträffande tilldelning av dessa nummer är jämförande urvalsförfarande (s.k. skönhetstävling), anbuds-förfarande där det pris sökanden är villig att betala är avgörande (auktion), lottning eller en kombination av dessa. Bedömningen av vilket förfarande som skall tillämpas bör göras av myndigheten i det enskilda fallet. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om innehållet i en allmän inbjudan och tilldelningsförfarandet i övrigt.

Tanken med lottning är att slumpen helt och hållet skall få avgöra utfallet. Vid jämförande urvalsförfarande tävlar de sökande genom att göra utfästelser eller på annat sätt visa sin lämplighet. Vid ett auktionsförfarande lämnar intressenterna anbud varvid den som är beredd att betala högst ersättning tilldelas tillståndet. Auktionen kan vara sluten eller genomföras med öppna anbud där anbudsgivarna ges möjlighet att bjuda över varandra.

16 Överlåtelse av tillstånd att använda radiosändare eller nummer

Regeringens förslag: Tillstånd eller del av tillstånd att använda radiosändare eller nummer får överlåtas. En överlåtelse skall endast vara giltig efter medgivande från den myndighet som meddelat tillståndet. Medgivande skall lämnas bl.a. under förutsättning att det inte finns skäl att anta att överlåtelsen inverkar menligt på konkurrensen och att det inte finns något annat skäl mot det.

Utredningens förslag: Utredningen föreslog att endast överlåtelser av tillstånd i sin helhet skall vara möjligt.

Remissinstanserna: Majoriteten av remissinstanserna är positiv till att överlåtelse av tillstånd skall få ske. Dock anser flera av dem att även del utav tillstånd skall få överlåtas.

Skälen för regeringens förslag: Frågan om överlåtelse av nyttjanderätter behandlas i EG:s regelverk såväl i artikel 9 i ramdirektivet som i artikel 5.2 i auktorisationsdirektivet. I artikel 9.3 i ramdirektivet anges att medlemsstaterna får tillåta företag att överföra rättigheter att använda radiofrekvenser till andra företag. Medlemsstaterna skall enligt punkten 4 samma artikel säkerställa att ett företags avsikt att överföra rättigheter att använda radiofrekvenser anmäls till den nationella regleringsmyndighet som har ansvaret för tilldelningen av radiospektrum, och att varje överföring äger rum i enlighet med förfaranden som fastställts av den nationella regleringsmyndigheten och offentliggörs. De nationella regleringsmyndigheterna skall säkerställa att konkurrensen inte snedvrids som ett resultat av sådana transaktioner. I de fall användningen av radiofrekvenser har harmoniserats genom tillämpning av radiospektrum-

beslutet eller andra gemenskapsåtgärder, skall sådan överföring inte leda till ändrad användning av radiofrekvensen.

Enligt artikel 5.2 i auktorisationsdirektivet skall medlemsstaterna vid beviljandet av nyttjanderätten ange om denna kan överlåtas på rättsinnehavarens initiativ och, i fråga om radiofrekvenser, på vilka villkor denna kan överlåtas i enlighet med artikel 9 i ramdirektivet.

Stöd för att tillåta överlåtelse av tillstånd att använda radiosändare och nummer ur nationell nummerplan finns i punkterna B 5 respektive C 6 i bilagan till auktorisationsdirektivet. Överlåtelser förekommer i praktiken redan i dag genom att bolag med sådana rättigheter överlåts. Det bör därför underlätta hanteringen om tillstånden får överlåtas.

Tillstånd kan skilja sig i betydande grad vad avser omfattningen av de tilldelade resurserna. Det kan därför tänkas uppkomma situationer då en operatör har behov av en del av de i tillståndet avsedda resurserna eller flera operatörer har behov av någon del av dessa. Avgörande för om en överlåtelse är möjlig eller inte i dessa situationer blir om ett eller flera tillstånd meddelats, såvida tillstånd endast får överlåtas i sin helhet. Det är därför mest ändamålsenligt att medge överlåtelse av även en del av sådana resurser.

Regeringen anser således i likhet med flera remissinstanser att även del av tillstånd bör kunna överlåtas. Detta bör uttryckligen anges i lagen.

Vid övervägande om överlåtelse får ske måste faktorer som anges i artikel 9.4 i ramdirektivet om påverkan på konkurrensen av en överlåtelse vägas in.

En prövning av överlåtelsen av förvaltningsmyndighet måste ske för att säkerställa att krav och åtaganden i samband med beviljande av rättigheten kan upprätthållas. För överlåtelse skall därför erfordras medgivande från den myndighet som meddelat tillståndet. Det måste säkerställas att förvärvaren uppfyller alla krav som uppställts på sökanden. Det måste vidare säkerställas att överlåtelse inte medges om det finns skäl att anta att överlåtelsen inverkar menligt på konkurrensen, dvs. konkurrensen snedvrids, eller om överlåtelsen leder till ändrad användning av radiofrekvenserna, om denna är harmoniserad genom tillämpning av radiospektrumbeslutet eller andra gemenskapsåtgärder. Det bör dessutom finnas möjlighet att inte medge en överlåtelse om det föreligger särskilda skäl mot det. Detta måste således utredas av myndigheten innan medgivande kan ges.

Särskilda skäl mot att lämna medgivande till överlåtelse kan vara att myndigheten vid sin prövning finner att störning på tjänster i angränsande frekvensband ökar jämfört med den ursprungliga användningen. Beträffande överlåtelse av en del av ett tillstånd att använda radiosändare kan särskilda skäl vara att en överlåtelse skulle medföra ett ineffektivt nyttjande av frekvenserna.

Möjligheten att överlåta del av tillstånd kan antas bli aktuell främst när vissa frekvensområden med flera tillståndsinnehavare med likartad verksamhet önskar överlåta delar av de tilldelade frekvensresurserna. Detta kan underlätta för tillståndsinnehavare på den i snabb takt föränderliga IT-marknaden att justera frekvensbehovet efter rådande marknadsituation. Det förtjänar dock att påpekas att radioanvändningen skall vara av samma slag för att en överlåtelse skall kunna ske.

En överlåtelse av del av tillstånd att använda radiosändare eller nummer får betraktas som ett ändrat och ett nytt tillstånd. Förvärvaren övertar de rättigheter och skyldigheter som gäller för tillståndet. När ett tillstånd överläts helt eller delvis kan omständigheterna vid överlåtelsen – särskilt vad avser överlåtelse av del av tillstånd – föranleda behov av att ändra villkoren. En sådan möjlighet bör införas i lagen. En överlåtelse av ett tillstånd eller del av tillstånd i strid med detta föreslås vara utan verkan.

17 Samtrafik och andra former av tillträde

17.1 Definitioner

Regeringens förslag: En definition av samtrafik skall införas i lagen.
Regeringens bedömning: Definitioner av tillträde, accessnät och roaming behöver inte införas i lagen.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Majoriteten av remissinstanserna har lämnat förslaget utan invändning. Vissa, såsom *Hi3G* och *Telenor*, anser dock att EG-direktivens definitioner skall införas oförändrade i lagen.

Skälen för regeringens förslag

Tillträde

Telelagen innehåller regler om tillträde, men ingen generell definition av begreppet. Enskilda bestämmelser i telelagen (1993:597) pekar i stället ut vissa former av tillträde. En form av tillträde är skyldigheten i 23 a § att upplåta nätkapacitet för att andra skall tillhandahålla mobila teletjänster i nätet. En annan sådan bestämmelse är 23 b § som föreskriver om viss skyldighet för operatörer att på marknadsmässiga villkor låta abonnenter hos annan sända och ta emot telemeddelanden på nätet. Beskrivningen av tillträde till mobilnät är dock inte helt klargörande. Inte heller i övrigt ger telelagen någon klar bild av vad som avses med tillträde.

I tillträdesdirektivet konstateras att begreppet tillträde har många olika betydelser och att det därför är nödvändigt att exakt definiera hur det används i direktivet. Det bör noteras att denna definition inte skall påverka begreppets användning i andra gemenskapsbestämmelser. Med tillträde avses enligt artikel 2 i tillträdesdirektivet att faciliteter eller tjänster görs tillgängliga för ett annat företag på fastställda villkor, med eller utan ensamrätt, i syfte att tillhandahålla elektroniska kommunikationstjänster.

Tillgängliggörandet skall alltså ske i syfte att göra det möjligt för ett företag att tillhandahålla elektroniska kommunikationstjänster, dvs. tjänster som vanligen tillhandahålls mot ersättning och som helt eller

huvudsakligen utgörs av överföring av signaler i elektroniska kommunikationsnät. Tillträde avser alltså inte tjänster i form av tillhandahållande av innehåll eller utövande av redaktionellt ansvar över detta innehåll. Definitionen innebär vidare att tillträde för slutanvändare inte omfattas (jfr artikel 1.2 i tillträdesdirektivet). Med slutanvändare avses en användare som inte tillhandahåller allmänna kommunikationsnät eller allmänt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänster.

I definitionen anges att bl.a. omfattas tillträde till

- nätelement och till nätet hörande faciliteter såsom accessnät,
- fysisk infrastruktur inbegripet byggnader, ledningar och master,
- relevanta programvarusystem såsom driftstödssystem,
- nummeromvandling eller system som erbjuder likvärdiga funktioner,
- fasta nät och mobilnät, i synnerhet tillträde för roaming,
- system med villkorad tillgång för digitala TV-tjänster, samt
- virtuella nättjänster.

Eftersom definitionen i tillträdesdirektivet inte är uttömmande anser regeringen att en särskild definition i lagen motsvarande direktivets inte skulle underlätta tillämpningen. Tolkningen av tillträdesbestämmelserna får i stället ske bl.a. mot bakgrund av definitionen i tillträdesdirektivet, se avsnitt 30, kommentaren till 4 kap. 8 §. En viktig omständighet i detta sammanhang är att med tillträde enligt tillträdesdirektivet inte avses tillträde för slutanvändare.

Accessnät

Tillträdesdirektivet definierar accessnät som den fysiska förbindelse som förbinder nätanslutningspunkten i en abonnents lokaler med korskopplingen eller likvärdig facilitet i det fasta allmänna telefonnätet. Det bör dock klargöras att det finns andra accessnät än det metallbaserade allmänna telefonnätet som anges i definitionen. Det finns t.ex. även accessnät i form av fiberoptiska datanät, metallbaserade accessnät för datakommunikation, kabel-TV-nät samt elnät, även om det metallbaserade kretskopplade accessnätet är det huvudsakliga accessnätet för de flesta användare i dag.

Med hänsyn till att preciseringen i direktivet endast är en exemplifiering av vissa former av tillträde saknas anledning att tolka direktivets bestämmelser som begränsat till det metallbaserade accessnätet. Någon definition av accessnät i lagen föreslås inte.

Roaming

Tillträdesdirektivet definierar inte närmare vad som avses med roaming. Termen synes vara av mer teknisk karaktär och används av operatörer för att beskriva det förhållandet att två operatörer avtalar om att låta abonnenter hos den ena via den andre operatörens nät sända och ta emot telemeddelanden. Post- och telestyrelsen (PTS) har i sin skrivelse Förslag till ändring av telelagen angående skyldighet för operatörer av mobila telenät att tillhandahålla nationell roaming, 1999-12-17, dnr 99-19995, lämnat förslag på att definiera nationell roaming som ”en tjänst som till följd av avtal mellan två operatörer möjliggör att en mobilterminal med en

identifikationsmodul (t.ex. ett SIM-kort) som är knuten till ett visst allmänt tillgängligt telenät, utan avtal därom i det enskilda fallet, kan utnyttja ett annat telenät i samma land för mobila telejänster”. PTS anför att roaming kan delas upp i tjänsterna internationell och nationell roaming, för vilka gäller olika villkor. Internationell roaming har fungerat på marknadsmässiga villkor under många år eftersom det funnits ömsesidiga intressen av sådant tillträde till mobiltelefonnät i andra länder. Vad avser nationell roaming har det däremot förelegat lagstadgade skyldigheter i 23 b § telelagen om att erbjuda sådan tjänst till marknadsmässiga villkor.

Enligt regeringens mening är roaming att betrakta som en form av tillträde. Någon särskild definition för denna form av tillträde föreslås inte.

Samtrafik

Samtrafik definieras i 1 § telelagen som den fysiska och logiska sammankopplingen av telenät som möjliggör att teletjänster som tillhandahålls i telenäten fungerar mellan alla användares nätanslutningspunkter, såväl fasta som mobila, och att användarna ges möjlighet att få tillgång till tjänster som tillhandahålls i näten.

Enligt ordalydelsen är rekvisiten i telelagen kumulativa, vilket innebär att samtrafik förutsätter såväl fysisk som logisk sammankoppling. Denna definition är likalydande med definitionen i samtrafikdirektivet och innebär alltså att olika teleoperatörer sammankopplar sina telenät för att teleanvändarna skall kunna ringa till varandra eller nå speciella teletjänster såsom t.ex. frisamtalstjänster. Definitionen bör införas i den nya lagen.

Genom tillträdesdirektivets definition av samtrafik har begreppet utsträckts till att omfatta även andra nät än telenät i traditionell mening, t.ex. nät som används för utsändningar av radio- och TV-program till allmänheten. Med samtrafik avses där den fysiska och logiska sammankopplingen av allmänna kommunikationsnät som används av samma eller ett annat företag för att göra det möjligt för ett företags användare att kommunicera med samma eller ett annat företags användare eller få tillgång till tjänster som erbjuds av ett annat företag (tillträdesdirektivet, artikel 2). Inte heller denna definition påverkar begreppets användning i andra gemenskapsbestämmelser.

De tjänster som sammankopplingen av de olika näten skall ge användarna tillgång till kan tillhandahållas av de berörda nätkontrollerande företagen eller av andra företag som har erhållit tillträde till näten. Samtrafik är därför en särskild typ av tillträde som genomförs mellan operatörer av allmänna nät, dvs. företag som tillhandahåller eller som har rätt att tillhandahålla ett allmänt kommunikationsnät eller tillhörande installation (tillträdesdirektivet, artikel 2 b). En operatör kan således äga underliggande nät eller faciliteter, eller helt eller delvis hyra nät och installationer.

Regeringens förslag: En operatör av ett allmänt kommunikationsnät skall vara skyldig att förhandla om samtrafik med den som tillhandahåller eller avser att tillhandahålla allmänt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänster.

Den som kontrollerar tillträde till slutanvändare skall kunna förpliktas att mot marknadsmässig ersättning bedriva samtrafik eller vidta annan åtgärd som krävs för att säkerställa att slutanvändare kan nå varandra.

Skyldighet avseende insyn, icke-diskriminering, särredovisning, tillgodoseende av rimliga krav på samtrafik och andra former av tillträde, priskontroll eller kostnadsredovisning skall åläggas den som bedömts ha ett betydande inflytande på en viss bestämd marknad. En sådan förpliktelse skall syfta till att skapa effektiv konkurrens på marknaden.

Varje operatör skall härutöver kunna åläggas att mot marknadsmässig ersättning tillhandahålla samlokalisering eller andra möjligheter till gemensamt utnyttjande av egendom eller annat, om det krävs för att skydda miljö, folkhälsa eller allmän säkerhet eller för att uppnå mål för fysisk planering.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Utredningens förslag innehöll dock inte möjlighet att beakta upprätthållandet av nätets funktion och tekniska säkerhet vid förpliktelse om tillträde. Utredningens förslag till bestämmelser om möjlighet att förplikta den som kontrollerar tillträde till slutanvändare att bedriva samtrafik eller om möjlighet att förplikta en operatör att tillhandahålla samlokalisering innehöll vidare inte någon uttrycklig reglering av ersättningen. Utredningen föreslog vidare att bestämmelserna om tillträde skall gälla även för ett kommunikationsnät som inte är allmänt men som genom tillträde till ett allmänt kommunikationsnät är underställt villkor enligt lagen. Vidare innehåller regeringens förslag, till skillnad från utredningens, att skyldigheten att förhandla om samtrafik även gäller när förhandling begärs av en part från tredje land.

Remissinstanserna: *Kommerskollegium* anför att förhandlingskyldigheten måste tillämpas lika på leverantörer från EES-länder som på leverantörer från tredje land. *Banverket* och *Post- och telestyrelsen (PTS)* anser att en skyldighet att förhandla inte är tillräcklig där parterna inte är jämnstarka och att samtrafikskyldigheten skall framgå som en generell skyldighet direkt i lagen. *Justitieombudsmannen* anser att det finns goda skäl för en generell samtrafikskyldighet angiven direkt i lagen, men tar inte ställning i frågan om EG:s regelverk tillåter en sådan reglering. *Länsrätten i Stockholms län* ser det som önskvärt att i vart fall en presumtion för samtrafik införs, för operatörer som kontrollerar slutanvändarnas tillträde. Länsrätten delar utredningens uppfattning att transitering ingår i samtrafikbegreppet. *Kammarrätten i Stockholm*, *Riksrevisionsverket*, *Statens institut för kommunikationsanalys*, *Call-media Telecom m.fl.* är också för en generell samtrafikskyldighet som framgår direkt av lag. Riksrevisionsverket anser att det i rådande marknadssituation är för tidigt att avskaffa den generella samtrafikskyldigheten. *Konkurrensverket* anser däremot att en generell samtrafik-

skyldighet skulle strida mot direktivets uppbyggnad. Konkurrensverket pekar vidare på att utredningens slutsats att minst en skyldighet skall införas för företag med betydande inflytande på marknaden, vinner stöd i uttalanden från kommissionen i riktlinjerna för marknadsanalyser och bedömning av betydande marknadsinflytande. *Glesbygdsverket* anser att de problem som kan uppstå i samband med att den generella samtrafikskyldigheten försvinner bör utredas närmare. *IT-Företagen* är tilltalat av tanken på att den generella skyldigheten endast är att förhandla om samtrafik, men uppfattar, liksom *Vodafone*, den föreslagna möjligheten att ålägga skyldigheter på dem som kontrollerar slutanvändarnas tillträde som otydlig. *TeliaSonera* ser inte behov av tillämpa möjligheten att ålägga den som kontrollerar slutanvändarnas tillträde skyldigheter utan anser att regeln i likhet med 35 § telelagen skall tillämpas i yttersta undantagsfall, men delar i övrigt i princip utredningens bedömningar om hur tillträdesdirektivet bör genomföras i lagen. *TeliaSonera* anser vidare att förslaget till bestämmelse om samlokalisering och annat gemensamt utnyttjande av egendom eller annat, om det krävs för att skydda miljö m.m. inte bör genomföras, då direktivet inte ålägger medlemsstaterna att införa bestämmelsen. *Tele2* anser att det är rimligt att vissa skyldigheter skall kunna åläggas även företag som saknar betydande inflytande på en marknad, när starka skäl talar för sådant ingripande, men att förslaget om möjlighet att förplikta den som kontrollerar slutanvändares tillträde medger allt för vida befogenheter för myndigheten. *Rikspolisstyrelsen* anser att de omständigheter som skall beaktas i samband med att skyldigheter åläggs, bör kompletteras med en punkt om att nätets integritet och säkerhet upprätthålls. *Luftfartsverket* är kritiskt mot att bestämmelserna om tillträde även kan gälla ett kommunikationsnät som inte är allmänt. *Canal+* anser att lagförslaget begränsar genomförandet av tillträdesdirektivet vad gäller svenska kabel-TV-nät och radio- och TV-tjänster.

Skälen för regeringens förslag

Inledning

Det nya EG-regelverkets regler, särskilt tillträdesdirektivet, om samtrafik och andra former av tillträde till nät och faciliteter kan innebära att en nätinnehavare måste antingen tillåta och bereda plats för en annan operatör att verka inom den förstnämndes nät eller överföra trafik i det egna nätet till eller från en annan operatörs nät. Härigenom begränsas alltså nätinnehavarens rådighet över det egna nätet och kan – om nätet utgör fast egendom – komma att påverka dennes i 2 kap. 18 § regeringsformen grundlagfästa egendomsskydd.

Behovet av regler om tillträde till och samtrafik mellan allmänna elektroniska kommunikationsnät skall bedömas mot bakgrund av målet för lagstiftningen. För att uppnå målet krävs ett gynnsamt utvecklingsklimat genom konkurrensutsatta marknader där aktörerna fritt får verka.

Det huvudsakliga syftet med att införa regler om samtrafik och andra former av tillträde är att ge förutsättningar för att skapa en effektiv konkurrens och gynna slutanvändarna.

Som en allmän utgångspunkt gäller enligt artikel 4.1 i tillträdesdirektivet en skyldighet för operatörer av allmänna kommunikationsnät att förhandla med varandra om samtrafik i syfte att tillhandahålla allmänt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänster så att tillhandahållandet av och samverkan mellan tjänster kan säkerställas inom hela gemenskapen.

Skyldigheten att förhandla om samtrafik är av generell art och är föranledd av vikten och betydelsen av fungerande samtrafik och effektiva elektroniska kommunikationer. Denna generella förhandlingsskyldighet medför ett informationsutbyte som kan komma att innehålla affärshemligheter. På sådant sätt erhållen information skall därför vara underkastad regler om tystnadsplikt för att konkurrensfördelar respektive konkurrensnackdelar inte skall uppkomma till följd av förhandlings-skyldigheten.

Vidare anges i artikel 4 att operatörerna skall erbjuda andra företag tillträde och samtrafik på villkor som överensstämmer med de skyldigheter som den nationella regleringsmyndigheten inför i enlighet med artiklarna 5, 6, 7 och 8 i tillträdesdirektivet. I dessa artiklar anges vissa specifika skyldigheter som kan riktas mot en speciell operatör.

Detta paket av möjliga åtgärder som det nya EG-regelverket tillhandahåller för att kunna skapa ökad konkurrens och effektiva kommunikationsmedel utgörs i huvudsak av skyldigheter om insyn, icke-diskriminering, särredovisning, tillträde till och användning av specifika nätfaciliteter, priskontroll och kostnadsredovisning.

Som huvudregel gäller enligt artikel 8.3 i tillträdesdirektivet att skyldigheterna när det gäller samtrafik och andra former av tillträde om insyn, icke-diskriminering, särredovisning, tillträde till och användning av specifika nätdelar och tillhörande faciliteter (installationer i den svenska lagen), priskontroll och kostnadsredovisning (artiklar 9–13) skall införas endast för en operatör som efter en marknadsanalys utförd i enlighet med artikel 16 i ramdirektivet anges ha ett betydande inflytande på en viss marknad (se närmare härom under avsnitt 20.1).

Insyn

Syftet med skyldigheterna avseende insyn i artikel 9 i tillträdesdirektivet är i stora drag att ge aktörerna på en marknad och den myndighet som skall utöva tillsyn över densamma inblick i de nätkontrollerande företagens verksamheter för att kunna avgöra om dessa missbrukar sin dominerande ställning för att påverka marknaden och dess aktörer på ett konkurrenshämmande sätt. Insyn innebär att operatörer måste offentliggöra specificerade uppgifter om sin verksamhet – bl.a. villkor och krav – när det gäller samtrafik eller andra former av tillträde. Detta anses kunna bidra till snabbare förhandlingar samtidigt som tvister kan undvikas. En annan positiv effekt är att marknadsaktörerna får förtroende för att en tjänst inte tillhandahålls dem på diskriminerande villkor. Särskilt viktigt är det, enligt tillträdesdirektivet, med öppenhet och insyn för att säkerställa att samverkan kommer till stånd när det gäller tekniska gränssnitt.

Icke-diskriminering

Skyldigheter om icke-diskriminering när det gäller samtrafik eller andra former av tillträde har till syfte att säkerställa dels att operatören under likvärdiga omständigheter tillämpar likvärdiga villkor på andra företag som tillhandahåller likvärdiga tjänster, dels att de tjänster och den information som operatören erbjuder andra tillhandahålls på samma villkor och med samma kvalitet som gäller för dess egna tjänster eller för dess dotterbolags eller samarbetspartners tjänster. Principen om icke-diskriminering skall alltså säkerställa att företag med betydande marknadsinflytande inte kan snedvrída konkurrensen, särskilt när det rör sig om vertikalt integrerade företag som tillhandahåller tjänster till företag som de konkurrerar med på marknader i efterföljande led.

Särredovisning

Skyldigheten för ett företag att särredovisa specificerad verksamhet med anknytning till samtrafik eller andra former av tillträde utgör dels, liksom insynsskyldigheten, en kontrollfrämjande åtgärd för att kunna avgöra om skyldigheter avseende icke-diskriminering efterlevs, dels en möjlighet att förhindra oskäligen interna prisöverföringar mellan ett företags olika verksamhetsgrenar (korssubventionering). Särredovisningsskyldigheten är av stor betydelse, speciellt när det nätkontrollerande företaget är ett vertikalt integrerat företag. Skyldigheten kan innebära att företaget skall tillämpa en öppen prissättning för andra operatörer och för intern överföring.

Tillträde till och användning av specifika nätdelar och tillhörande faciliteter

Syftet med att ålägga skyldigheter angående tillträde till och användning av specificerade nätdelar och tillhörande faciliteter (installationer i den svenska lagen) kan kortfattat sägas vara att i ett längre perspektiv skapa en hållbar konkurrensutsatt marknad på slutanvändarens nivå i slutanvändarnas intresse. Skyldigheter för operatörer att uppfylla rimliga krav på tillträde till och användning av specifika nätdelar och tillhörande faciliteter kan införas bl.a. i situationer då ett nekat tillträde eller orimliga villkor med liknande verkan skulle hindra uppkomsten av en hållbar konkurrensutsatt marknad på slutanvändarens nivå eller att det inte skulle ligga i slutanvändarnas intresse. Sådana skyldigheter kan bl.a. innebära att operatörer skall öppna upp sin verksamhet för andra företag och låta dessa nyttja och samverka med operatörernas nät och tillhörande faciliteter. I detta ligger att lämna tillträde till t.ex. det metallbaserade accessnätet, men även att erbjuda samlokalisering eller andra möjligheter till gemensamt utnyttjande av faciliteter, som t.ex. ledningar, byggnader eller master.

Vid åläggande av skyldighet om tillträde som här avses är det viktigt att skyldigheten utformas på ett sätt som inte långsiktigt minskar företagets incitament att investera i ny teknik och infrastruktur eller som hämmar företagets innovationsförmåga och produktutveckling. Detta gäller såväl befintliga som nytillkommande aktörer på marknaden. Ett åläggande i syfte att stimulera och öka konkurrensen på kort sikt bör därför vara utformat på ett sådant sätt att det inte förhindrar en effektiv konkurrens på lång sikt. Vid bedömningen av vilken skyldighet som skall

åläggas en operatör skall därför ett antal faktorer beaktas. En sådan faktor är den tekniska och ekonomiska bärkraften för användning och installation av nya konkurrerande faciliteter mot bakgrund av den marknadsutveckling som kan bedömas ske. I detta sammanhang skall hänsyn även tas till arten och typen av samtrafik och tillträde. Andra viktiga faktorer att beakta är operatörens möjlighet att erbjuda det föreslagna tillträdet med tanke på den tillgängliga kapaciteten, nyinvesteringen för ägaren till faciliteten mot bakgrund av de risker som investeringen medför och behovet av att värna konkurrensen på lång sikt (artikel 12.2 i tillträdesdirektivet). Myndigheten måste också finna en jämvikt mellan en infrastrukturägares rätt att utnyttja sin infrastruktur för egen del och andra tjänsteleverantörers rätt att få tillträde till faciliteter som är väsentliga för att erbjuda konkurrerande tjänster.

Priskontroll och kostnadsredovisning

En skyldighet om priskontroll och kostnadsredovisning syftar till att förhindra att en operatör kan ta ut överpriser eller använda prispress på ett sätt som missgynnar slutanvändarna. Skyldigheten kan bl.a. innebära att en operatör måste tillämpa en kostnadsorienterad prissättning och ett kostnadsredovisningssystem som visar hur kostnaderna förhåller sig till den prissättning som operatören tillämpar. I tillträdesdirektivet anges uttryckligen att bevisbördan för att en kostnadsorienterad prissättning tillämpas åvilar den berörda operatören.

Vilka som kan åläggas skyldigheter enligt tillträdesdirektivet

De angivna skyldigheterna avseende tillträde eller samtrafik får alltså i princip inte införas för andra operatörer än sådana som angetts ha ett betydande inflytande på en viss marknad. I syfte att fullgöra internationella åtaganden eller följa gemenskapslagstiftningen och för att trygga slutanvändarnas tillgång till vissa speciellt viktiga tjänster, är det dock i vissa angivna fall möjligt enligt tillträdesdirektivet att införa sådana skyldigheter för andra marknadsaktörer, på samma sätt som för närvarande gäller för system med villkorad tillgång för digitala TV-tjänster. Så är fallet när det gäller följande företag och skyldigheter.

a) Företag som kontrollerar slutanvändarnas tillträde kan åläggas skyldighet att t.ex. bedriva samtrafik i syfte att säkerställa att slutanvändarna kan nå varandra (artikel 5.1 a i tillträdesdirektivet).

b) Företag som tillhandahåller gränssnitt för tillämpningsprogram (API) kan åläggas skyldighet att på rättvisa, rimliga och icke-diskriminerande villkor tillhandahålla tillträde till API i syfte att garantera att slutanvändarna får tillgång till digitala radio- och TV-sändningstjänster (artikel 5.1 b i tillträdesdirektivet).

c) Företag som tillhandahåller elektroniska programguider (EPG) kan åläggas skyldighet att på rättvisa, rimliga och icke-diskriminerande villkor tillhandahålla tillträde till EPG i syfte att garantera att slutanvändarna får tillgång till digitala radio- och TV-sändningstjänster (artikel 5.1 b i tillträdesdirektivet).

d) Företag som driver ett elektroniskt kommunikationsnät kan åläggas skyldighet att gemensamt utnyttja faciliteter eller annan egendom – inbegripet fysisk samlokalisering – eller vidta åtgärder för att underlätta samordningen av offentliga arbeten när företagen saknar andra möjliga utvä-

gar på grund av att miljö, folkhälsa eller allmän säkerhet behöver skyddas eller därför att mål för fysisk planering behöver uppnås (artikel 12 i ramdirektivet).

e) Företag som driver system för villkorad tillgång till digitala radio- och TV-sändningar får åläggas villkor om t.ex. att systemen skall vara utformade så att de tekniskt möjliggör kostnadseffektiv överföringskontroll och ger nätoperatörerna möjlighet till fullständig kontroll över de tjänster för vilka systemen används eller att på rättvisa, rimliga och icke-diskriminerande villkor erbjuda alla sändningsföretag de tekniska tjänster som möjliggör att sändningsföretagets digitalt överförda tjänster kan tas emot av tittare eller lyssnare som getts tillgång till dessa tjänster med hjälp av dekodrar administrerade av tjänsteoperatörerna (artikel 6.1 i tillträdesdirektivet och bilaga I, del I, punkten a, till samma direktiv).

f) Företag som driver system för villkorad tillgång, oavsett överföringssätt, som tillhandahåller tjänster som avser tillträde till digitala radio- och TV-tjänster och vars tillträdestjänster sändningsföretag är beroende av för att nå varje grupp av potentiella tittare eller lyssnare, får åläggas villkor. Härmed avses bl.a. kabelnät. Dessa företag skall åläggas att på rättvisa, rimliga och icke-diskriminerande villkor erbjuda alla sändningsföretag de tekniska tjänster som möjliggör att sändningsföretagets digitalt överförda tjänster kan tas emot av tittare eller lyssnare som getts tillgång till dessa tjänster med hjälp av dekodrar administrerade av tjänsteoperatörerna (artikel 6.1 i tillträdesdirektivet och bilaga I, del I, punkten b, till samma direktiv).

g) Företag som erhåller nyttjanderätt (tillstånd) till radiofrekvens eller nummer efter ett urvalsförfarande baserat på konkurrens och jämförelse kan åläggas villkor som avser varje åtagande som företaget gjort under urvalsförfarandet däribland åtaganden om samtrafik och andra former av tillträde (artikel 6.1 i auktorisationsdirektivet och bilaga B, punkten 7, till samma direktiv).

I ingressen till ramdirektivet anges att det är väsentligt att särskilda förhandsskyldigheter enligt t.ex. artiklar 9–13 i tillträdesdirektivet endast införs där konkurrensen inte är effektiv, dvs. på marknader där det finns ett eller flera företag med betydande inflytande på marknaden, och där åtgärder i nationell konkurrenslagstiftning och gemenskapskonkurrenslagstiftning inte räcker för att lösa problemet. Europeiska gemenskapernas kommission (nedan kommissionen) har fastställt riktlinjer som myndigheterna på nationell nivå skall följa när det gäller att fastställa om det råder effektiv konkurrens på en viss marknad och om ett företag har ett betydande inflytande på marknaden (se avsnitt 5.8). Riktlinjerna grundas på principerna inom konkurrenslagstiftningen.

Kommissionen har vidare enligt artikel 15.1 i ramdirektivet att i en rekommendation identifiera de marknader som har sådana särdrag att det kan vara motiverat att införa regleringsskyldigheter enligt särdirektiven, utan att det påverkar marknader som i vissa fall kan finnas angivna i konkurrenslagstiftningen. Marknaderna i rekommendationen är definierade i enlighet med konkurrensrättsliga principer. Vid bedömningen om en marknad skall upptas i denna rekommendation har kommissionen bl.a. att göra en bedömning huruvida konkurrenslagstiftningen är tillräcklig för att åtgärda ihållande marknadsmisslyckanden (se avsnitt 5.9). Om kommissionen anser att generell konkurrensrätt är tillräcklig, torde såle-

des denna marknad inte inkluderas i rekommendationen. Detta skulle kunna tala för att en nationell myndighet som skall fatta beslut om skyldigheter avseende samtrafik och andra former av tillträde inte i sin tur behöver beakta eventuella åtgärder som konkurrensmyndigheterna har beslutat att vidta i det enskilda fallet. Emellertid kan den specifika konkurrenssituationen på en viss produkt- eller tjänstemarknad skilja sig åt väsentligt mellan de olika medlemsländerna och det skulle vara att ställa orimliga krav på kommissionen om deras bedömning av marknaderna i rekommendationen skulle omfatta alla tänkbara situationer i samtliga medlemsstater.

Beaktas skall också att det nya EG-regelverket bärs upp av en allmän strävan mot att marknaden för elektronisk kommunikation skall utvecklas så att den generella konkurrensrätten skall vara ett tillräckligt instrument för att värna en effektiv konkurrens. Frågan om förhållandet mellan åtgärder enligt sektorsregleringen och ingripanden enligt konkurrensrätten bör därför belysas närmare.

Förhållandet mellan konkurrensreglerna samt det nya EG-regelverket

Konkurrenslagstiftningen och t.ex. tillträdesdirektivets regler om samtrafik och andra former av tillträde har båda målet att främja en god konkurrens men de är till sin natur olika uppbyggda. Konkurrenslagstiftningen uppställer generella förbud för att värna konkurrensen som företagen har att rätta sig efter. Vid konstaterad överträdelse av konkurrenslagens (1993:20) förbud vidtas sanktioner i efterhand. Tillträdesdirektivets regler skall verka konkurrensfrämjande genom möjligheten att på förhand ålägga skyldigheter som är direkt avpassade för situationen på en fastställd marknad.

Konkurrensproblem eller missbruk av konkurrensfördelar kan ofta leda till utslagning av nytillkomna operatörer på en marknad till nackdel för konkurrensen och därmed även för slutanvändarna. Det är därför viktigt, särskilt på ett område som är så betydelsefullt för samhället och dess medborgare som elektroniska kommunikationer, att det skapas ett lätthanterligt system för att så snabbt som möjligt komma till rätta med konkurrensproblemen eller för att undvika risken för missbruk. Med denna utgångspunkt framstår det inte som rimligt att konkurrenslagstiftningens tänkbara åtgärder först skall uttömmas innan åtgärder för att främja konkurrensen med stöd av ram- och särdirektiven kan vidtas.

Det nya EG-regelverket, och därmed en ny nationell lag om elektronisk kommunikation, skall enligt regeringen ses som ett samexisterande komplement till konkurrenslagstiftningen. Ett ingripande enligt den nya lagen om elektronisk kommunikation utesluter inte ingripande enligt de generella konkurrensreglerna. Missbruk av dominerande ställning utgör inte någon förutsättning för att en skyldighet att vidta en konkurrensfrämjande åtgärd skall åläggas enligt ram- eller tillträdesdirektivet. I de fall där sådant missbruk inte förekommer innebär den dubbla regleringen följaktligen inte något konkurrensproblem mellan regelverken. I de fall där regelverken kolliderar bör däremot de tillämpande myndigheterna föra en dialog till undvikande av att reaktionen sammantaget inte står i proportion till ändamålet och syftet med vidtagna åtgärder. Vidare bör det i en ny lag uttryckligen anges att vite inte får dömas ut om

konkurrensskadeavgift eller vite dömts ut enligt konkurrenslagen för samma förfarande.

Det bör alltså från den tillämpande myndighetens sida undersökas om det ifrågavarande problemet varit föremål för prövning enligt konkurrenslagen. Om så är fallet och missbruk av dominerande ställning enligt konkurrenslagen har konstaterats i den aktuella situationen, kan åtgärd enligt det nya EG-regelverket vara obehövlig. I de fall där frågan inte prövats enligt konkurrenslagen, där sådan prövning lett till bedömningen att missbruk av dominerande ställning inte förelegat eller där åtgärderna som vidtagits mot den som missbrukat sin dominerande ställning inte bedöms som tillräckliga för att uppnå en marknad med effektiv konkurrens, kan det bli aktuellt med ingripande enligt det nya EG-regelverket.

Artikel 3 i förordning (EG) nr 1/2003 av den 16 december 2002 om tillämpning av konkurrensreglerna i artiklarna 81 och 82 i fördraget måste dock uppmärksammas i rättstillämpningen. Av denna framgår att nationella domstolar och konkurrensmyndigheter som tillämpar den nationella konkurrensrätten på avtal m.m. som kan påverka samhandeln även skall tillämpa artikel 81. Tillämpar de den nationella konkurrensrätten på ett sådant missbruk som är förbjudet enligt artikel 82 skall de också tillämpa sistnämnda artikel. Tillämpningen av nationella konkurrensregler får inte leda till förbud mot sådana avtal m.m. som kan påverka samhandeln men som inte begränsar konkurrensen enligt artikel 81.1, eller som uppfyller villkoren enligt artikel 81.3 eller som omfattas av en förordning om tillämpning av artikel 81.3. Medlemsstaterna är dock inte förhindrade från att på sitt territorium anta och tillämpa strängare nationell lagstiftning genom vilken företags ensidiga uppträdande förbjuds eller bestraffas.

Ett beaktande av konkurrenslagstiftningens möjligheter att lösa ett föreliggande konkurrensproblem bör dessutom ske i den framtidsbedömning som regleringsmyndigheten skall göra vid sin marknadsanalys, se avsnitt 20.1.

Generell skyldighet att förhandla och tystnadsplikt

I enlighet med tillträdesdirektivet skall lagen om elektronisk kommunikation innehålla en generell skyldighet för en operatör av ett allmänt kommunikationsnät att förhandla om samtrafik med den som tillhandahåller eller avser att tillhandahålla allmänt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänster.

Den av utredningen föreslagna bestämmelsen om att skyldigheten att förhandla även gäller när förhandling begärs av den som är behörig att tillhandahålla elektroniska kommunikationsnät eller elektroniska kommunikationstjänster i någon annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) behöver enligt regeringens mening inte särskilt anges. Även den som är etablerad utanför Sverige men avser att bedriva anmälningspliktig verksamhet i Sverige skall ha rätt att förhandla om samtrafik. Någon begränsning till EES-området skall därvid, som *Kommerskollegium* har påpekat, inte ske med hänsyn till GATS.

För att genomföra artikel 4.3 i tillträdesdirektivet skall lagen om elektronisk kommunikation innehålla en bestämmelse om tystnadsplikt för

den som i samband med förhandlingar om samtrafik får del av uppgifter om ett annat företags affärs- och driftförhållanden. I enlighet med vad *Lagrådet* har anfört bör bestämmelsen omformuleras i förhållande till utredningens förslag. Tystnadsplikt skall gälla för den som i samband med förhandlingar om samtrafik får del av uppgifter om ett annat företags affärs- och driftförhållanden. Denne skall inte obehörigen få föra uppgifterna vidare eller utnyttja det han fått del av eller tillgång till. I det allmännas verksamhet skall i stället reglerna om sekretess enligt sekretesslagen (1980:100) tillämpas.

Skyldigheter för företag med betydande inflytande på en marknad

Enligt artikel 8.2 i tillträdesdirektivet skall skyldigheterna i artiklarna 9–13 om insyn, icke-diskriminering, särredovisning, tillträde till och användning av specifika nätfaciliteter, priskontroll och kostnadsredovisning införas för en operatör som efter en marknadsanalys utförd i enlighet med artikel 16 i ramdirektivet anges ha ett betydande inflytande på en viss marknad. I den svenska översättningen av tillträdesdirektivet anges vidare att skyldigheterna skall införas under förutsättning att det är lämpligt. Denna innebörd avviker, som utredningen påpekat, något från den engelska versionen som språkligt får anses innebära att en skyldighet som är lämplig skall åläggas ett företag med betydande inflytande på en marknad.

Genom den analys som skall göras av de relevanta marknaderna klarläggs om konkurrensen är effektiv eller inte. Om man vid denna analys kommer fram till att konkurrensen inte är effektiv, vilket även inbegriper en bedömning av hur konkurrensen kommer att utvecklas i framtiden, är det rimligt att anta att vissa allvarliga konkurrensproblem har identifierats. Under sådana förhållanden torde det vara aktuellt att ålägga i vart fall någon skyldighet för att främja konkurrensen på den aktuella marknaden. Utredningens slutsats att minst en skyldighet skall införas för företag med betydande inflytande på marknaden vinner stöd i punkt 21 i Kommissionens riktlinjer för marknadsanalyser och bedömning av betydande marknadsinflytande. *PTS* och *Konkurrensverket* delar denna uppfattning. Denna tolkning av direktiven bör läggas till grund för den nya lagen om elektronisk kommunikation. Det innebär att en skyldighet alltid skall införas för ett företag med betydande inflytande på en marknad.

Lagrådet har i sitt yttrande påpekat att vissa av bestämmelserna om skyldighet att lämna tillträde enligt förslaget till ny lag innebär begränsningar i den rätt till sitt nät som innehavaren är tillförsäkrad enligt 3 kap 1 § yttrandefrihetsgrundlagen (YGL). Som *Lagrådet* påpekat finns sedan den 1 januari 2003 en särskild möjlighet att i lag meddela föreskrifter i fråga om skyldigheter för nätinnehavare att ge utrymme för överföringar i den utsträckning det behövs med hänsyn till intresset av konkurrens beträffande sådana överföringar i nätet eller allmänhetens intresse av sådana överföringar. Skyldigheterna om samtrafik och andra former av tillträde som enligt den nya lagen skall kunna åläggas operatörer med betydande inflytande på en marknad skall alla syfta till att skapa en effektiv konkurrens, varför de också ryms inom det enligt 3 kap. 1 § YGL tillåtna utrymmet för inskränkningar.

Det kan beträffande vissa marknader vara ändamålsenligt att en skyldighet som fastställs utformas att gälla generellt på denna marknad. Ett sådant fall kan vara en förpliktelse att tillhandahålla tillträde till accessnät i enlighet med ett referenserbjudande som anges i bilaga II till tillträdesdirektivet. Förpliktelsen måste dock alltid vara grundad på arten av ett fastställt problem. Detta innebär att myndigheten måste ha identifierat ett hinder för effektiv konkurrens och att beslutet är inriktat på att undanröja detta hinder. Det kan alltså inte vara fråga om att genom ett enskilt beslut införa en generell samtrafikskyldighet som inte preciseras närmare och som inte är förbunden med ett identifierat problem.

Vad som anges i artikel 9 i tillträdesdirektivet, om referenserbjudanden och möjligheten för myndigheten att förplikta en operatör att ändra i sådana erbjudanden, bör särskilt ta sikte på sådana generella skyldigheter som här nämnts.

På andra marknader däremot kan förhållandena vara sådana att det inte är lämpligt att en skyldighet utformas att gälla generellt på marknaden. Skyldigheter kan då behöva utformas individuellt i förhållande till var och en som beviljas tillträde. Normalt sett torde dock beslut som gäller generellt vara mera ändamålsenliga när det gäller tillträdesskyldigheter för operatörer med betydande inflytande på en marknad än individuella sådana beslut, dvs. beslut som bara gäller mellan den operatören och en annan part (den berättigade).

Oavsett om en skyldighet har utformats generellt eller individuellt får det ankomma på myndigheten att avgöra utifrån omständigheterna hur detaljerat beslutet skall vara, dvs. hur noggrant skyldigheter och rättigheter samt förutsättningarna för dessa skall bestämmas. Några onödiga ingrepp i avtalsfriheten vid utformningen av sådana beslut är inte lämpligt och bör inte förekomma. Skulle emellertid parterna sedermera i samband med ingående, förlängning eller komplettering av avtal tvista om vad skyldigheten innebär, kan endera parten vända sig till myndigheten för tvistlösning. En tvist om tillämpningen av det träffade avtalet, däremot, bör lösas i den för tvistemål stadgade ordningen. För att komma till rätta med en överträdelse av en tillträdesförpliktelse som myndigheten har ålagt kan tillsynsmyndigheten ingripa med stöd av tillsynsbestämmelserna.

Skyldigheter som kan åläggas företag som inte har ett betydande inflytande på en marknad

Samtrafik

När det gäller de skyldigheter som kan åläggas även andra företag än sådana som anses ha betydande inflytande på en marknad ger direktiven inte något klart besked om när skyldigheterna kan och skall införas. En utgångspunkt är emellertid att skyldigheter bör åläggas företaget först när det saknas förutsättningar att på frivillig väg och inom rimlig tid trygga de mål som anges i artikel 8 i ramdirektivet, dvs. bl.a. främjande av konkurrens och av de intressen som medborgarna i Europeiska unionen har. Ett införande av skyldigheter bör därför kunna aktualiseras för att uppnå största möjliga nytta för slutanvändarna. Generellt sett bör man vara restriktiv med ingripanden på en marknad där konkurrensen fungerar i stort

sett tillfredsställande. Skyldigheten som här avses bör inte användas för att rätta till mindre störningar på en annars fungerande marknad. Det måste här – liksom i övrigt – råda en proportionalitet mellan åtgärder och problemets art.

Flera remissinstanser, däribland *PTS*, *Justitieombudsmannen*, *Länsrätten i Stockholms län*, *Kammarrätten i Stockholm*, *Glesbygdsverket*, *Banverket*, *Hi3G*, *Callmedia Telecom* m.fl. har invänt mot utredningens förslag att inte införa en generell samtrafikskyldighet i den nya lagen. Instanserna menar bl.a. att förslaget därigenom riskerar att leda till att existerande samtrafik avbryts och att konkurrenssituationen på marknaden därigenom försämras. Andra instanser, som *Konkurrensverket*, *IT-Företagen*, *TeliaSonera*, *Vodafone* m.fl. stöder däremot utredningens förslag i denna del.

Den grundläggande frågan för om generell samtrafikskyldighet kan införas i den nya lagen är vad EG:s nya regelverk tillåter. Utredningen ansåg att bibehållande av en sådan generell skyldighet skulle strida mot direktivens uppbyggnad och lagens struktur av att tillhandahålla verktyg för myndigheten att tillgripa om marknaden misslyckas med att på egen hand skapa förutsättningar för en effektiv konkurrens. Konkurrensverket instämmer i denna bedömning.

Regeringen har i avsnitt 10 tagit ställning för att sådana särskilda skyldigheter som samtrafikskyldighet och skyldighet att lämna andra former av tillträde inte skall införas genom allmänna förpliktelser enligt lag utan i stället förpliktas efter bedömningar i enskilda fall genom förvaltningsbeslut.

I artikel 5.1 i tillträdesdirektivet anges att de nationella regleringsmyndigheterna, i den utsträckning som är nödvändig för att säkerställa att slutanvändarna kan nå varandra, skall kunna införa skyldigheter för företag som kontrollerar tillträde till slutanvändarna, bland annat när detta är motiverat skyldigheten att bedriva samtrafik mellan deras nät om detta inte redan sker. En motsvarande bestämmelse behöver införas i lagen. Skyldigheter för företag som kontrollerar tillträde till slutanvändare skall alltså kunna åläggas genom förvaltningsbeslut med stöd av lag.

Bestämmelsen i artikel 5.1 i tillträdesdirektivet är vitt hållen och syftar till att öppna upp för att nödvändiga ingripanden skall kunna ske för att säkerställa bl.a. ett sammanhållet och effektivt elektroniskt kommunikationsnät. En sådan åtgärd kan vara ett åläggande för företagen att bedriva samtrafik med varandra.

PTS menar att de möjligheter att ålägga skyldigheter som finns i artikel 5.1 i tillträdesdirektivet är mycket viktiga med tanke på förhållandena på den svenska samtrafikmarknaden. Utredningen ansåg att det inte är möjligt att på förhand med något större mått av säkerhet förutspå i vilken utsträckning bestämmelsen kommer att behöva tillämpas eller att förut säga vilka åtgärder som, utöver samtrafik, kan behöva vidtas. Regeringen delar utredningens uppfattning. De farhågor *PTS* ger uttryck för om att vissa delar av kommunikationerna kommer att upphöra att fungera kort efter att den nya lagen träder i kraft bör enligt regeringens bedömning kunna förhindras med den nya lagen även utan en allmän samtrafikskyldighet med stöd av lag. *PTS* anger att det inte är sannolikt att dominerande operatörer frivilligt kommer att medverka till fungerande samtrafik. Om så blir fallet, får dock *PTS* i den nya lagen omfattande möjlig-

heter att förplikta en operatör med betydande inflytande på en relevant marknad att bedriva samtrafik. Detta gör att en mindre operatör, som marknaden ser ut i dag när det gäller telefoni till fast nätanslutningspunkt, som regel kommer att kunna få till stånd samtrafik genom att förbinda sitt nät med den operatörs nät som har betydande inflytande på den relevanta marknaden. Sådan samtrafikskyldighet bör också kunna underlätta att få till stånd samtrafik med de operatörer som den i så fall transiterande operatören bedriver samtrafik med.

Med transitering avses vidarebefordring av signaler från ett avsändarnät till ett mottagnät via ett mellanliggande nät. Såsom utredningen konstaterade omfattas transitering av samtrafikskyldigheten enligt telelagen. I en situation med tre operatörer, varav en transiterar trafik mellan den originerande operatören (den som signalerna ursprungligen kommer ifrån) och den terminerande operatören (den som slutligen tar emot signalerna och distribuerar dessa till rätt adress), föreligger enligt definitionen en samtrafikrelation mellan den originerande och den transiterande, respektive mellan den transiterande och den terminerande operatören. Emellertid är – för detta särskilda trafikfall – den avsedda funktionen av dessa två samtrafikrelationer sammantaget att användare i den originerande respektive terminerande operatörens nät skall kunna nå varandra. Denna funktion uppnås genom att de har en logisk hopkoppling – tele-tjänsterna fungerar genom transitoperatörens medverkan – som medger att olika användare i deras nät kan nå varandra. Denna trafikala lösning, som bygger på att transitoperatören är samtrafikskyldig, har den originerande och den terminerande operatören valt i stället för att åstadkomma en fysisk hopkoppling direkt mellan sina nät.

Flera remissinstanser, däribland *PTS*, påtalar vikten av att transitering skall omfattas av samtrafikskyldighet. Med den ordning som här föreslås i den nya lagen, med möjlighet för tillsynsmyndigheten att ålägga samtrafikförpliktelser i enskilda fall, måste det bero på omständigheterna i det enskilda fallet om transiteringsskyldighet ingår. Såsom utredningen har angivit kan en förpliktelse att bedriva samtrafik – mot bakgrund av syftet med samtrafikskyldigheten, dvs. att säkerställa att slutanvändarna kan nå varandra – också omfatta en skyldighet att på begäran transitera trafik från en originerande till en terminerande operatör. Detta behöver dock inte anges i lagtexten. Jfr även prop. 1992/93:200, s. 135 och prop. 1996/97:61, s. 57.

Förutsättningar för samtrafik åtminstone för fast telefoni bör därmed alltså föreligga efter det att den nya lagen har börjat tillämpas.

På Internetmarknaden fungerar samtrafiken i dagsläget. När det gäller framförallt bredbandsnät och marknaderna för mobila tjänster kan dock såväl in- som utlösningseffekter uppstå för slutkunder anslutna till en viss operatör. Det bör i första hand vara inom området för mobiltelefoni som problem med avbruten samtrafik skulle kunna befaras med den nya lagen. Detta bör då förutsätta att ingen operatör anses ha betydande inflytande på den relevanta marknaden. Kommissionens rekommendation av den 11 februari 2003 om relevanta produkt- och tjänstemarknader (se avsnitt 5.9) utpekar dock samtalsterminering i individuella mobilnät som relevant marknad, vilket gör det möjligt att utse mobiloperatörerna som företag med betydande inflytande. I händelse av att denna marknad framdeles utgår ur rekommendationen kan dock möjligheten att ålägga

skyldigheter på mobiloperatörer som kontrollerar tillträde till slutanvändare visa sig vara en förutsättning för att slutanvändarna skall kunna nå varandra. Andra områden som skulle kunna aktualiseras är t.ex. fast radioaccess för bredband. Det är bl.a. mot bakgrund av sådana situationer som den föreslagna möjligheten att kunna förplikta den som kontrollerar tillträde till slutanvändare att bedriva samtrafik eller vidta annan åtgärd som krävs för att säkerställa att slutanvändare kan nå varandra skall ses.

IT-Företagen anser att det bör klargöras i lagen att åtgärder med stöd av artikel 5.1 i tillträdesdirektivet endast skall vidtas i undantagsfall. *TeliaSonera* anser att det skall krävas synnerliga skäl för en sådan förpliktelse. Med hänsyn till de farhågor som flera remissinstanser hyser inför ett avskaffande av den generella samtrafikskyldigheten anser regeringen att det inte kan förutsättas att den föreslagna paragrafen endast kommer att användas i undantagsfall. Utvecklingen på marknaden bör i stället få bli avgörande för hur ofta möjligheten att vidta åtgärder måste tillgripas. Det kan då inte uteslutas att tillsynsmyndigheten kommer att behöva fatta beslut om samtrafikskyldighet i flera fall. Hur omfattande tillämpningen av bestämmelsen blir ytterst avhängigt av utvecklingen på marknaden och konsekvenserna för slutanvändarna.

Direktivet ger inga uttryckliga begränsningar för vad som får tillgripas för att uppnå artikelns syfte. Utredningen föreslår inte heller några begränsningar härvidlag. *Tele2* och *Vodafone* anser att utredningens förslag medger allt för vida befogenheter för myndigheten. Myndighetens åtgärder får givetvis inte vara mer ingripande än vad som krävs för att tillgodose syftet med bestämmelsen. Med hänsyn till tillträdesdirektivets utformning och de risker som ett stort antal remissinstanser ser med att avskaffa den allmänna samtrafikskyldigheten finns det enligt regeringens bedömning inte anledning att ytterligare begränsa de åtgärder som får vidtas för att uppnå syftet att slutanvändarna skall kunna nå varandra.

I enlighet med vad som sägs i artikel 5.1 i tillträdesdirektivet måste en sådan åtgärd dock vara nödvändig för att säkerställa nåbarheten. Myndigheten kan genom beslut reglera alla de förpliktelser och förutsättningar för dessa som är möjliga och nödvändiga enligt lagen. Ytterst innebär detta att myndigheten om det erfordras kan reglera skyldigheten i detalj. Myndigheten bör dock inte reglera mer än nödvändigt i beslutet. Parterna får sedan med stöd av beslutet träffa avtal om t.ex. samtrafik. Skulle parterna sedermera i samband med ingående, förlängning eller komplettering av ett sådant avtal tvista om vad förpliktelsen innebär kan endera parten vända sig till myndigheten för tvistlösning. En tvist om tillämpningen av det träffade avtalet, däremot får lösas i den för tvistemål stadgade ordningen. Överträder en genom myndighetens beslut förpliktad part beslutet får tillsynsmyndigheten vidta åtgärder med stöd av tillsynsbestämmelserna.

Föreligger redan samtrafikavtal mellan berörda parter är förutsättningarna normalt sett inte uppfyllda för att ålägga samtrafikskyldighet för den som kontrollerar tillträde till slutanvändarna med stöd av bestämmelsen. Följs dock t.ex. inte ett samtrafikavtal så att samtrafiken avbrutits kan en sådan förpliktelse bli aktuell. Bedrivs i och för sig samtrafik av visst slag men vill en operatör få till stånd samtrafik av annat slag och detta påverkar nåbarheten mellan slutanvändare, utgör samtrafiken inte

något hinder för att meddela en förpliktelse. Varje trafikslag måste bedömas för sig.

Om ett avtal om t.ex. samtrafik upphör att gälla och kan en förlängning på marknadsmässiga villkor inte träffas i skälig tid innan avtalet upphör, bör dock skyldigheter enligt bestämmelsen kunna beslutas redan under uppsägningstiden att gälla från det att avtalet upphör. Innehåller ett avtal inte någon uppsägningstid eller är den avtalade uppsägningstiden alltför kort för att en myndighet under uppsägningstiden skall hinna ta ställning till en begäran om samtrafikskyldighet, bör dock myndigheten kunna besluta om samtrafikskyldighet under gällande avtalsperiod, om övriga förutsättningar för detta är uppfyllda. Detta innefattar att den som begär samtrafik med stöd av bestämmelsen först skall ha utnyttjat sin rätt till förhandlingar om samtrafik men att detta inte har lett till nytt avtal.

Samtrafikskyldighet eller andra åtgärder som åläggs den som kontrollerar tillträde till slutanvändare enligt den särskilda bestämmelsen om detta skall ske mot marknadsmässig ersättning. Såsom hittills har varit fallet bör regionala skillnader inom landet i prissättningen inte förekomma, t.ex. vad avser samtrafikavgifter.

Vad gäller förhållandet till etableringsfriheten för trådsändningar enligt 3 kap. 1 § YGL (se avsnitt 6.3) kan sedan den 1 januari 2003 föreskrivas i lag om skyldighet för nätinnehavare att ge utrymme för överföringar i den utsträckning det behövs med hänsyn till intresset av konkurrens beträffande sådana överföringar i nätet eller allmänhetens intresse av tillgång till sådana överföringar. En bestämmelse i lagen om elektronisk kommunikation om möjlighet att förplikta någon att bedriva samtrafik för att säkerställa att slutanvändare kan nå varandra ryms inom dessa tillåtna inskränkningar av nätinnehavarens etableringsfrihet.

Regeringen instämmer vidare i utredningens och *PTS* bedömning med hänsyn till erfarenheterna av tillämpningen av den nuvarande generella skyldigheten att bedriva samtrafik i 32 § telelagen att det finns ett fortsatt behov vid lagens ikraftträdande av regler för förpliktelser om att bedriva samtrafik med stöd av tillträdesdirektivet och föreslår därför att 32 § telelagen skall gälla övergångsvis till dess att myndigheten sett över behovet av att besluta om särskilda förpliktelser om samtrafik med stöd av lagen om elektronisk kommunikation, dock längst ett år efter ikraftträdandet (se avsnitt 26). Även i detta fall bör myndigheten kunna meddela beslut om skyldigheter innan samtrafik avbrutits eller avtal om samtrafik upphört att gälla under motsvarande förutsättningar som angivits ovan.

Samlokalisering

Enligt artikel 12.2 i ramdirektivet får medlemsstaterna, särskilt när företagen saknar andra möjliga utvägar genom att miljö, folkhälsa eller allmän säkerhet behöver skyddas eller genom att mål för fysisk planering behöver uppnås, föreskriva gemensamt utnyttjande av "faciliteter" eller egendom (inbegripet fysisk samlokalisering) för ett företag som driver ett elektroniskt kommunikationsnät eller vidta åtgärder för att underlätta samordningen av offentliga arbeten endast efter skälig tid av offentligt samråd under vilket alla berörda parter måste ges tillfälle att yttra sig. Sådana föreskrifter om gemensamt utnyttjande eller samordning får innehålla regler för fördelning av kostnaderna för det gemensamma ut-

nyttjandet av faciliteterna eller egendomen. Artikeln innebär inte att medlemsstaterna måste förplikta företag att samlokalisera. Det finns dock möjlighet för medlemsstaterna att ha regler om samlokalisering av miljöskäl och liknande hänsyn. Sådana förpliktelser skall föregås av samråd.

Skyldigheten att gemensamt utnyttja faciliteter eller egendom kan enligt artikel 12 i ramdirektivet åläggas företag som driver ett elektroniskt kommunikationsnät. För att driva ett sådant kommunikationsnät med hög täckningsgrad måste nätoperatören ha tillgång till olika nätdelar, såsom ledningar, byggnader, master, antenner och antensystem. Med ett flertal operatörer som agerar på olika marknader för tillhandahållande av nät kan effekten bli att ett stort antal nätdelar, såsom master för radioanläggningar för mobila kommunikationstjänster, kommer att behöva uppföras. Byggandet av ett stort antal nät kan medföra att kvoten för vad som rimligen kan tålas med hänsyn till kraven på hållbar utveckling – inkluderat bl.a. skydd för människors hälsa – vid natur- och miljöutnyttjande samt till målen för den fysiska planeringen i landet redan har uppfyllts. *TeliaSonera* invänder mot utredningens förslag och anser att en mängd frågor kring bestämmelsen är helt outredda och att det inte heller finns någon problembild beskriven som motiverar ett lagstiftningsbehov. Regeringen kan inte dela denna bedömning. I samband med utbygganden av tredje generationens mobiltelefoni (UMTS) har operatörerna själva uppgivit problem med att erhålla bygglov som skäl för att erhålla förlängd tid för utbygganden enligt tillståndsvillkoren. Problem med att erhålla bygglov har vid flera tillfällen berott på att befolkningen i omgivningen motsatt sig uppförandet på grund av miljöhänsyn. När ett företag i ett sådant läge inte längre har några genomförbara alternativ, t.ex. genom att bygglov för att uppföra en mast för en radioanläggning inte kan erhållas, bör obligatoriskt gemensamt utnyttjande av faciliteter eller egendom kunna vara lämpligt. Regeringen anser därför att det är viktigt med en sådan möjlighet att tvinga fram en samlokalisering och ett gemensamt utnyttjande av infrastrukturen för dessa fall. Såsom *TeliaSonera* anför skall dock samråd föregå sådant beslut om samlokalisering eller annat gemensamt utnyttjande. Detta skall framgå av de särskilda bestämmelserna om samråd i lagen (se vidare i avsnitt 20.2).

Det sagda innebär att skyldigheten enligt nu aktuell artikel får användas mot en operatör under förutsättning att det föreligger starka skäl, såsom ett behov av skydd för miljö, folkhälsa och allmän säkerhet. Avgörandet om förutsättningarna är uppfyllda måste prövas från fall till fall mot bakgrund av vid bedömningstidpunkten gällande skydds- och planeringsregler i bl.a. miljöbalken, plan- och bygglagen (1987:10) och strålskyddslagen (1988:220). För tillämpning av denna bestämmelse bör det föreligga ett påtagligt behov av gemensamt utnyttjande av egendom eller annat. Det bör stå klart att alternativ lokalisering är svår att genomföra av miljöskäl eller de andra hänsyn som nämnts. Bestämmelsen är inte avsedd för samtrafik eller i övrigt för skyldighet för nätinnehavare att ge utrymme för överföringar i tråd utan avser samlokalisering och annat gemensamt utnyttjande av egendom. Detta avser då endast samlokalisering av fysiska föremål, såsom radioanläggningar, kablar eller kabelkanaler genom gemensamt utnyttjande av fast eller lös egendom. Bestämmelsen kommer därigenom inte i konflikt med etableringsfriheten för trådsändningar enligt YGL.

I sammanhanget kan nämnas att Statens strålskyddsinstitut (SSI) i en rapport, Exponering för radiofrekventa fält och mobiltelefoner, SSI rapport 2001:09, redovisat de exponeringsnivåer av icke-joniserad strålning, som vi utsätts för från radiofrekventa nät och mobiltelefoner. Resultatet visar att strålningen visserligen varierar starkt mellan olika platser i landet – med högsta värden i storstad utomhus och i närheten av radio- och TV-master – men som mest uppgick till under en tusendel av de rekommendationer som utarbetats av ICNIRP (International Commission on Non-Ionizing Radiation Protection) och som antagits av Europeiska unionen. Dominerande bidrag till denna exponering kom från basstationer för mobiltelefoni och från TV-sändningar.

Beaktande av teknisk säkerhet m.m.

En förutsättning för att enligt artikel 5.2 i tillträdesdirektivet få införa tekniska eller driftmässiga villkor vid tillhandahållande av tillträde till eller användning av specifika nätdelar och tillhörande faciliteter är att detta är nödvändigt för att säkerställa att nätet fungerar normalt. Ett syfte med det är att skydda de för samhället så viktiga elektroniska kommunikationsnäten mot störningar och skadliga inverkningar genom att t.ex. främmande, olämplig utrustning kopplas till näten. Utredningen fann att detta skyddsintresse ligger i linje med att rimliga ansökningar om tillträde till och användning av nät och tillhörande faciliteter endast – om krav på beviljande av sådana ansökningar har införts – får avslås på grundval av objektiva kriterier t.ex. teknisk genomförbarhet eller nödvändigheten av att bevara nätintegriteten. Den av utredningen föreslagna bestämmelsen om de omständigheter som skall beaktas i samband med att skyldigheter åläggs, bör enligt *Rikspolisstyrelsen* kompletteras med en punkt om att även nätets integritet och säkerhet upprätthålls. Regeringen delar Rikspolisstyrelsens bedömning. Det är därvid nätets funktion och tekniska säkerhet som skall beaktas. Samma omständigheter bör också beaktas vid tillämpning av bestämmelsen som medger åtgärder mot den som kontrollerar slutanvändarnas tillträde. Det behöver dock i det fallet inte anges särskilt.

De tekniska eller driftmässiga villkoren bör knyta an till de standarder som tas fram inom ramen för Europeiska unionens standardiseringsverksamhet. Även standardiseringsarbetet i andra relevanta fora bör beaktas. I övrigt torde tillämpningen av möjligheten att ålägga företag tekniska eller driftmässiga villkor få bygga på förutsättningarna i varje enskilt fall.

Rikspolisstyrelsen anser, vad gäller kravet på samlokalisering, att det i förslaget saknas resonemang om tillvägagångssätt när lokalen eller utrustningen samtidigt utgör skyddsobjekt eller är väsentligt ur totalförsvarshänseende. Regeringen konstaterar när det gäller denna fråga att utredningens förslag till bestämmelse enligt vilken en operatör får förpliktas att uppfylla rimliga krav på tillträde till och användning av nät och tillhörande installationer i sista stycket innehåller att förpliktelsen skall förenas med att tillhandahålla ett referenserbjudande som avses i artikel 9.4 i tillträdesdirektivet. Av bilaga II till direktivet framgår under punkt B.1. Information om den anmälda operatörens relevanta anläggningar, att tillgången till denna information kan begränsas till att endast

omfatta berörda parter i syfte att undvika farhågor beträffande den allmänna säkerheten. Regeringen anser att detta, tillsammans med de möjligheter som förslås ovan om möjlighet för tillsynsmyndigheten att beakta även att nätets funktion och teknisk säkerhet, f.n. bör vara tillräckligt för att tillgodose de skyddsintressen som Rikspolisstyrelsen för fram.

Privata nät

Utredningen föreslog att bestämmelserna om tillträde även skulle gälla ett kommunikationsnät som inte är allmänt men som genom tillträde till ett allmänt kommunikationsnät är underställt villkor enligt lagen. *Luftfartsverket* har ifrågasatt om verkets flygplatser, baserat på denna paragraf, kan betraktas som egna marknader och verket därmed underställas 4 kap. 4 § i utredningens förslag till lag om elektronisk kommunikation, som talar om betydande inflytande på en viss marknad. Konsekvensen av om denna tolkning kan göras, skulle bli att verket kan förpliktas till en eller flera av de mycket långtgående skyldigheter som anges i 4 kap. 5–11 §§. Enligt Luftfartsverket skulle detta leda till avveckling den egna, mycket väl fungerande, telefonverksamheten. Samma frågeställning gäller enligt verket t.ex. kommunikationsnät som används för flygtrafikledning.

Regeringen delar Luftfartsverkets uppfattning att en sådan bestämmelse kan få oanade konsekvenser. Utredningens förslag synes närmast stödja sig på en skrivning i ingresspunkt 1, sista meningen, i tillträdesdirektivet om att privata nät inte åläggs några skyldigheter enligt direktivet såvida de inte genom tillträde till allmänna nät är underställda villkor som medlemsstaterna har fastställt. Regeringen anser att innebörden av detta inte kan vara att alla privata nät som är anslutna till ett allmänt kommunikationsnät skall kunna bli föremål för förpliktelser att lämna tillträde. Den av utredningen föreslagna bestämmelsen bör därför utgå.

Regleringsmetod

Tillträdesdirektivet anger endast vissa ramar för de skyldigheter som kan åläggas ett företag. Bland annat föreskrivs i artikel 5 att skyldigheter kan införas för säkerställande av att slutanvändarna kan nå varandra och att slutanvändarna får tillgång till vissa digitala radio- och TV-sändningstjänster. Vidare ger artiklarna 9–13 regleringsmyndigheten möjlighet att, utan närmare angivande av på vilket sätt, införa skyldigheter om insyn, icke-diskriminering, särredovisning, tillträde till och användning av specifika nätdelar och tillhörande faciliteter, priskontroll och kostnadsredovisning för den som har betydande inflytande på marknaden. Utrymmet för att i det enskilda fallet bestämma den specifika åtgärdens art, omfattning och innehåll är alltså stort.

Såsom framgår bl.a. av avsnitt 10 bör skyldigheter angående samtrafik och annat tillträde inte regleras generellt i lag, utan i stället kunna åläggas i enskilda förvaltningsbeslut. De tillämpande organen måste därför ges ett relativt stort handlingsutrymme inom vissa angivna ramar.

Regeringen föreslår en reglering som knyter nära an till de bestämmelser som återfinns i artiklarna 5.1 a, 8 samt 9-13 i tillträdesdirektivet.

En grundläggande princip är att en inskränkning från det allmännas sida av den enskildes rätt att använda sin egendom förutsätter att det föreligger en rimlig balans eller proportionalitet mellan vad det allmänna vinner och den enskilde förlorar på grund av inskränkningen. Såsom anges i avsnitt 11 bör en proportionalitetsprincip uttryckligen slås fast i lagen. Att en proportionalitetsprincip har vunnit hävd i svensk rätt underströks också i den proposition som låg till grund för bl.a. inkorporeringen av Europakonventionen och den samtidigt beslutade preciseringen av egendomsskyddet i 2 kap. 18 § regeringsformen (prop. 1993/94:117, s. 39 och 40). Vid tillämpningen av artikel 1 i det första tilläggsprotokollet till konventionen har Europadomstolen konsekvent hävdat en sådan proportionalitetsprincip (jfr Danelius, Svensk juristtidning 1991 s. 329–333, 1994 s. 381–383 och 1995 s. 534 och 535). I sammanhanget bör det påpekas att skyddet mot rådighetsinskränkningar i 2 kap. 18 § regeringsformen – som samtrafik eller andra former av tillträde torde utgöra – gäller endast för fast egendom. En förpliktelse om att bedriva samtrafik eller om att tåla andra former av tillträde torde oftast avse lös egendom.

Vid sin prövning av vilka skyldigheter som skall förpliktas den som har ett betydande inflytande på en marknad eller den som kontrollerar slutanvändarnas tillträde har myndigheten att utgå från det grundlagsfästa egendomsskyddet. Det åvilar myndigheten att utifrån problemets art välja den mest lämpliga skyldigheten för att uppnå syftet med åtgärden. Åtgärden skall syfta till att skapa effektiv konkurrens, att slutanvändare kan nå varandra eller att skydda miljö, folkhälsa eller allmän säkerhet eller att uppnå mål för fysisk planering. I att åtgärden skall vara den lämpligaste ligger att myndigheten skall välja den minst ingripande åtgärden som efter en proportionalitetsavvägning och behovsprövning utifrån de enskilda och de allmänna intressen som står mot varandra, bedöms kunna leda till det önskade resultatet. För att kunna göra en bedömning av vilken åtgärd som är den mest lämpliga måste myndigheten göra en genomlysande konsekvensanalys och redovisa resultatet av de avvägningar som myndigheten gjort i ett motiverat beslut.

17.3 Särskilt om tillträde till accessnät

Regeringens förslag: Tillsynsmyndigheten skall kunna förplikta en operatör att lämna tillträde till sitt accessnät. En förpliktelse som avser tillträde till den delen av ett allmänt telefonnät mellan en korskoppling eller likvärdig anslutningspunkt och abonnentens fasta nätanslutningspunkt skall, om nätet består av parkabel av metall, förenas med skyldighet att offentliggöra ett referenserbjudande som skall innehålla de uppgifter som avses i artikel 9.4 i tillträdesdirektivet.

Utredningens förslag: Överensstämmer i stort med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Länsstyrelsen i Uppsala län och Post- och telestyrelsen (PTS) m.fl. anser att skyldigheten att ge tillträde till accessnät

skall framgå som en generell skyldighet direkt i lagen. *Statskontoret* menar att EG-förordningen om tillträde till accessnät bör fortsätta gälla till dess att de konkurrensproblem som följer av accessnätets struktur, funnit en varaktig lösning. *IT-Företagen* efterlyser en tydligare beskrivning av hur övergången mellan EG-förordningen om tillträde till accessnät och det nya regelverket skall ske. *Sydkraft* påpekar att bredbandsutbyggnaden under överskådlig tid kommer att ske med telenätet som accessnät mot slutanvändarna och att andra företag än det som äger accessnätet måste garanteras tillträde till det. *Tele2* anser att möjligheten för andra operatörer än TeliaSonera att tillhandahålla abonnemang för fast telefoni till slutkunderna måste omfattas av lagförslaget genom att en skyldighet för accessnätsoperatören att tillhandahålla en grossisttjänst för abonnemang införs.

Skälen för regeringens förslag: Den 2 januari 2001 trädde Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2887/2000 av den 18 december 2000 om tillträde till accessnät (LLUB-förordningen) i kraft. Den är från den dagen direkt tillämplig i medlemsstaterna. Se vidare om förordningen i avsnitt 6.1.

Förordningen har för Sveriges del inneburit att TeliaSonera – som ägare av nästan samtliga metallbaserade accessnät inom fast telefoni – numera är skyldigt att dels erbjuda andra operatörer tillgång till det metallbaserade accessnätet under vissa villkor, dels tillgodose varje rimlig begäran om tillträde till detta accessnät.

Tillträde till det metallbaserade accessnätet skall ske enligt samma villkor och vara av samma kvalitet som för det nätägande bolagets egen organisation, alternativt dess associerade bolags tjänster. En ansökan om tillträde får endast avslås på grundval av objektiva kriterier som hör samman med teknisk genomförbarhet eller om det anses nödvändigt att bevara nätverksintegriteten.

Priset för tillträde till det metallbaserade accessnätet och tillhörande faciliteter skall enligt förordningen vara kostnadsorienterat. PTS, som genom en ändring i teleförordningen getts i uppdrag att för Sveriges del pröva frågor och fullgöra de uppgifter som åligger den nationella regleringsmyndigheten enligt EG-förordningen, skall bl.a. se till att avgifterna för tillträde till accessnätet främjar en sund och stabil konkurrens och framtvinga ändringar i TeliaSoneras referenserbjudande om detta är motiverat.

Det nya EG-regelverket innehåller i huvudsak korresponderande regler till dem som gäller enligt EG-förordningen om tillträde till accessnät. En avgörande skillnad är emellertid att det enligt det nya EG-regelverket inte finns någon generell skyldighet för företag med betydande inflytande på marknaden för accessnät att lämna tillträde till det metallbaserade accessnätet. Förordningen skall dock, såvitt framgår av ram- och tillträdesdirektivet, fortsätta att gälla fram till dess kommissionen finner det lämpligt att lämna förslag att upphäva den och ett sådant upphävande genomförs.

EG-förordningen om tillträde till accessnät kan upphävas först när marknadsanalyser genomförts och företag med betydande inflytande på marknaden har identifierats enligt det nya EG-regelverket. När så skett skall nämligen de företag som enligt bilaga I avsnitt 1 i samtrafikdirektivet (97/33/EG) eller taltelefonidirektivet (98/10/EG) skall betrak-

tas som anmälda operatörer i enlighet med EG-förordningen inte längre betraktas som sådana operatörer. Det innebär i praktiken att det inte kommer att finnas några anmälda företag som faller under EG-förordningens tillämpningsområde och den kan då inte tillämpas. Förordningen blir obsolet. Skyldigheten att lämna tillträde till accessnät måste därefter beslutas utifrån det nya EG-regelverket. Enligt regeringens bedömning av nuvarande situation kommer det därvid att sannolikt finnas behov av att förplikta den som har ett betydande inflytande på den relevanta marknaden att ge tillträde till accessnätet bestående av parkabel i metall avseende det allmänna telefonnätet till fast nätanslutningspunkt och till kostnadsorienterat pris. Beslut om att upphäva EG-förordningen initieras av EG-kommissionen. Detta påverkar då inte skyldigheter om tillträde till accessnät som beslutats med stöd av tillträdesdirektivet.

De skäl som låg bakom införandet av EG-förordningen gör sig enligt regeringen fortfarande gällande. Alltjämt är det så att nytillkomna operatörer inte i tillräcklig grad disponerar över någon väl utbyggd alternativ nätinfrastuktur, även om utvecklingen med lokala nät för datakommunikation (LAN – Local Area Network), metallbaserade eller optikfiberbaserade, och elnät som accessnät vunnit visst insteg på senare tid. Därtill kommer användningen av kabel-TV-nät och yttäckande radio-access (FWA – Fixed Wireless Access). Det lokala metallbaserade accessnätet i det fasta kretskopplade telefonnätet är fortfarande ett av de minst konkurrensutsatta segmenten på den liberaliserade telemarknaden. Någon förändring av detta förhållande kan inte ses under överskådlig tid. Det finns därför starka skäl som talar för att reglerna om tillträde till det metallbaserade accessnätet skall tillämpas även i framtiden. Det är alltså viktigt att möjligheten för regleringsmyndigheten att förplikta den som har ett betydande inflytande på marknaden för tillträde till accessnät finns med i det nationella regelverket från första början. Detta tryggas genom förslaget till ny lag om elektronisk kommunikation.

Förslaget grundas på artikel 12.1 a i tillträdesdirektivet. Enligt denna får en nationell regleringsmyndighet införa skyldigheter för operatörer med betydande inflytande på en marknad att uppfylla rimliga krav på tillträde till och användning av specifika nätdelar och tillhörande faciliteter i vissa fall. Det kan ske bl.a. i situationer då den nationella regleringsmyndigheten anser att ett nekat tillträde eller orimliga villkor för sådant tillträde med liknande verkan skulle hindra uppkomsten av en hållbar konkurrensutsatt marknad på slutanvändarens nivå eller att det inte skulle ligga i slutanvändarnas intresse. Denna möjlighet inkluderar att fatta ett beslut om skyldighet att lämna tillträde till det metallbaserade telefonnätet, dvs. sådana skyldigheter som i dag kan förpliktas en anmäld dominerande operatör med stöd av EG-förordningen.

Däremot avvisar regeringen tanken på en lagfäst generell skyldighet att lämna tillträde till accessnät. Skälen för detta är att en sådan ordning skulle innebära en skärpning och utvidgning av det nya EG-regelverkets bestämmelser (se avsnitt 10).

Det metallbaserade accessnätet för kretskopplad telefoni av tvinnad parkabel går att använda för datakommunikation med hög överföringskapacitet genom särskild teknik för digital överföring med hög kapacitet på denna typ av nät, xDSL (DSL – Digital Subscriber Line). Om det är nätinnehavaren som tillhandahåller en sådan kapacitet benämns detta

ibland på engelska bitstream access, eller översatt, bitströmstillträde. Höghastighetsanslutningen är normalt någon form av xDSL, t.ex. ADSL (Asymmetric Digital Subscriber Line), och inkluderar stationsutrustningen, DSLAM. Nätägaren hyr därefter ut denna förbindelse som nätkapacitet till någon operatör via ATM-, Ethernet- eller annat gränssnitt från DSLAM till anslutande stamnät. Operatören kan dessutom hyra förbindelse i nätägarens stamnät till den överlämningspunkten mellan båda operatörernas nät. Den nätägande operatören kan välja att hyra ut både telefoni och xDSL, eller enbart xDSL och själv använda telefoni, som en variant av delad access.

I rapporten Konkurrensen i accessnätet beskriver PTS bitströmstillträde på följande vis: Med bitströmstillträde avses att en teleoperatör av den kabelägande teleoperatören hyr en komplett tjänst för överföring av bredband mellan telefonstationen och slutkunden. Den hyrande teleoperatören får därmed tillgång till en förbindelse i form av en digital anslutning och behöver inte investera i accessutrustning för överföring av bredband till slutanvändaren. Bitströmstillträde kan erbjudas som ren transmission för dataöverföring eller tillsammans med förädlings-tjänster, t.ex. extratjänster i form av tilldelning av IP-nummer, och inloggningshjälp. Man kan således enligt PTS skilja på bitströmstillträde och förädlad bitströmstillträde. Bitströmanslutning tillhandahålles normalt med transmissionsövervakning för att garantera förbindelsens kvalitet.

Tele2 anför att det är av intresse att få tillgång till bl.a. ADSL som en grossistprodukt från TeliaSonera på kostnadsorienterade och icke-diskriminerande villkor. Vid bitströmstillträde kopplas nätägarens och den andre operatörens nät samman i anslutning till övergången mellan stamnät och accessnät, via DSLAM-utrustningen. Härigenom övertar den nya operatören direktanslutningen av abonnenten såvitt avser xDSL-länken, vilket innebär att abonnenten inte kan nå denna tjänst hos accessnätsägaren via denna kopplingspunkt. Abonnenten får inte tillgång till fler tjänster och kan inte nå fler slutanvändare genom att anslutas till den konkurrerande operatörens tjänster. Slut användaren gör i stället ett val att abonnera antingen på nätägarens eller på den konkurrerande operatörens tjänst. Detta överensstämmer inte med vad som avses med samtrafik. Sammankoppling på denna nivå kan därför inte rymmas inom begreppet samtrafik.

Bitströmstillträde omfattas enligt regeringens mening av regleringen i artikel 12 i tillträdesdirektivet, som föreslås genomföras genom en särskild bestämmelse i den nya lagen. Regeringens förslag innebär dock – till skillnad från vad *PTS* föreslår – ingen generell skyldighet för operatörer med betydande inflytande att ge bitströmstillträde till kostnadsbaserade priser. En sådan skyldighet kan visserligen enligt regeringens förslag åläggas i ett enskilt fall, men endast om en marknadsanalys visar att operatören kan ta ut överpriser och endast efter en sådan proportionalitetsavvägning som beskrivs i avsnitt 17.2 med beaktande av bl.a. regeringsformens skydd för näringsfrihet (RF 2:20) och med möjlighet att överklaga förvaltningsbeslutet.

I enlighet med artikel 9.4 i tillträdesdirektivet skall en sådan förpliktelse som avser tillträde till den delen av ett allmänt telefonnät mellan en korskoppling eller likvärdig anslutningspunkt och abonnentens fasta nätanslutningspunkt, om nätet består av parkabel av metall, förenas med

skyldighet att offentliggöra ett referenserbjudande. Vilka delar som skall ingå i ett sådant erbjudande anges i bilaga II till direktivet. Beslut om skyldighet att offentliggöra ett referenserbjudande skall få förenas med vite.

Lagrådsremissen innehöll en bestämmelse med upplysning om att verkställighetsföreskrifter kunde meddelas om innehållet i ett referenserbjudande. *Lagrådet* har ifrågasatt behovet av sådana föreskrifter, eftersom det endast är den enligt ett särskilt myndighetsbeslut förpliktade parten som skall fullgöra skyldigheten. För att komma tillrätta med den otydlighet som hittills synes ha försvårat tillämpningen av EG-förordningen om tillträde till accessnät bör i stället ett beslut om skyldighet att offentliggöra ett referenserbjudande i enlighet med artikel 9.4 i tillträdesdirektivet kunna innehålla närmare specifikation om vilka uppgifter som skall lämnas i ett sådant referenserbjudande.

17.4 Särskilt om tillträde till elnät

Regeringens bedömning: Det finns inte skäl att föreslå en avvikande reglering beträffande elnät som används för elektronisk kommunikation. Tillträdesbestämmelserna gäller därför även för innehavare av elnät som samtidigt utgör operatörer av allmänna kommunikationsnät. Frågan om elektromagnetisk strålning från användning av elnät för elektronisk kommunikation bör utredas närmare.

Utredningens bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: *Elsäkerhetsverket* och *Svensk Energi* stöder utredningens uppfattning att det inte behövs en avvikande reglering beträffande tillträde till elnät som används för elektronisk kommunikation. *Svensk Energi* anser dock att ellagens (1997:857) påverkan på den nya lagen om elektronisk kommunikation behöver klargöras.

Skälen för regeringens bedömning

Inledning

Utvecklingen på området för elektronisk kommunikation har varit dynamisk under senare år även när det gäller infrastrukturen för överföring. I utredningens delbetänkande, avsnitt 4, finns en beskrivning av hur skilda infrastrukturer för distribution av olika typer av tjänster kan integreras och användas för att distribuera varandras tjänster. Ett viktigt exempel på detta är att elnäten även kan användas för elektronisk kommunikation, s.k. Power Line Communication (PLC). Denna typ av accessteknik utgör en speciell form av elektronisk kommunikation som till viss del skiljer sig från de mer traditionella accessteknikerna med elektronisk kommunikation via koppartråd, fiberkabel, radio, satellit och kabel-TV.

Elnätet består av stamnät samt regionala och lokala nät. Nätägarna ansvarar för att elenergin överförs från produktionsanläggningarna till elanvändarna. Detta sker via nämnda stamnät, regionnät och lokalnät, vilka har olika ägare.

Energin från stamnätets spänningsnivå (400–220 kV) måste transformeras ned i flera led i regionnäten. Spänningsnivån i regionnäten varierar därför vanligen mellan 130 och 10 kilovolt (kV). Leveransen till mindre nätföretag sker på regionnät med lägre spänning t.ex. 70 eller 50 kV efter att regionnätsspänningen transformerats ner i en regionnätsstation (s.k. main substation). I en andra regionnätsstation (s.k. secondary substation) transformeras spänningen ner till 20 eller 10 kV och leds vidare i de lokala näten.

Lokalnäten ägs av det elnätföretag som har områdeskoncession för det aktuella området och består av två delar. Den första delen kan sägas utgöras av de nät som har en driftspänning av 10 (20) kV. Dessa nät leder efter några mils sträckning fram till olika nätstationer (s.k. distribution substation) där spänningen transformeras ner ytterligare till 400 V (lågspänning). Från dessa nätstationer matas elen ut i de lågspänningsledningarna som distribuerar elen till de slutliga elanvändarna. Längden på dessa ledningar är upp till ca 500 meter. Det är i synnerhet dessa lågspänningsledningarna som är av intresse för kommunikationsändamål.

Tekniken

Tekniken att använda elnätet för kommunikation beskrivs utförligt i utredningens delbetänkande (SOU 2002:60). Detta återges därför inte här.

Det nya EG-regelverkets tillämpning på elnätskommunikation

Ram- och tillträdesdirektivens reglering av tillträde omfattar alla nät som används för att tillhandahålla allmänt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänster. Att detta även omfattar elnätsystem i den utsträckning dessa används för signalöverföring anges uttryckligen i definitionen av elektroniskt kommunikationsnät i artikel 2 i ramdirektivet. Reglerna om samtrafik och andra former av tillträde är alltså tillämpliga även på elnäten i den mån de används för elektronisk kommunikation i samma utsträckning som för andra slag av elektroniska kommunikationsnät. Det innebär att elnätsföretagen kan åläggas dels skyldigheter att t.ex. bedriva samtrafik under vissa särskilda förutsättningar för att säkerställa att slutanvändarna kan nå varandra, dels – om elnätsföretaget kan anses ha ett betydande inflytande på den relevanta marknaden – skyldigheter om bl.a. samlokalisering, samt tillträde till och användning av specifika nätdelar och tillhörande installationer.

Beträffande frågeställningen om reglerna om tillträde till nät och tillhörande faciliteter och om samlokalisering bör tillämpas på elnätsföretag gör regeringens följande bedömning.

Såsom utredningen har konstaterat torde någon skyldighet för elnätsägaren att upplåta sitt elnät för andra ändamål än för överföring av el inte föreligga i dagsläget. Det innebär i korthet att ett företag som önskar

att använda ett energiföretags elnät för kommunikation inte får göra det utan tillstånd av nätägaren, även om det i och för sig skulle vara tekniskt möjligt. För det fall att energiföretagen använder näten för elektronisk kommunikation och ett nät helt eller huvudsakligen används för att tillhandahålla allmänt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänster, dvs. tjänster som tillhandahålls allmänheten, konsumenter och företag, för t.ex. bredbandskommunikation så förändras situationen. Genom det nya EG-regelverket, speciellt tillträdesdirektivet, omfattas elnäten då av en reglering som innebär att elnäten öppnas upp för samtrafik och andra former av tillträde i den mån de därmed är att hänföra till ett allmänt kommunikationsnät. Givetvis gäller detta bara i den utsträckning elnätet faktiskt används också för elektronisk kommunikation.

Det är dock inte helt oproblemiskt att tillämpa tillträdesdirektivets regler om t.ex. samlokalisering och gemensamt utnyttjande på energiföretagen och deras elnät. Sådana skyldigheter kan innebära bl.a. att energiföretaget måste lämna fysiskt tillträde till sina starkströmsanläggningar för andra operatörer av elektroniska kommunikationsnät. Sådant tillträde till en starkströmsanläggning är underkastat säkerhetskrav i bl.a. ellagen (9 kap.) och Elsäkerhetsverkets föreskrifter ELSÄK-FS 1999:5. Dessa reglerar tillträde och arbeten på en starkströmsanläggning. Nätägaren kan sedan ge närmare anvisningar om hur tillträdet skall gå till och hur kommunikationsutrustning ansluts för att betryggande säkerhet skall bibehållas. Det är enligt *Elsäkerhetsverket* lämpligt att branschen gemensamt utarbetar anvisningar om detta. Regeringen delar denna uppfattning.

Tillträdesdirektivet medger inte någon särbehandling av kommunikationsoperatörer som använder sig av elnät. Detta kan dock inte medföra att inte särskilda hänsyn måste kunna tas för att elsäkerhetskrav skall kunna uppfyllas vid tillämpning av tillträdesbestämmelserna. Elnät som används för elektronisk kommunikation för allmänheten kan därför enligt regeringens bedömning inte undantas från reglerna om tillträde. Någon undre gräns för kommunikationsverksamhetens omfattning särskilt för att elnät skall kunna omfattas av tillträdesreglerna bör inte heller finnas, utan samma regler som för andra kommunikationsoperatörer skall därvidlag gälla, dvs. det skall vara fråga om ett allmänt kommunikationsnät. Ett kommunikationsnät som är avsett bara för att elnätsinnehavaren skall kunna övervaka anläggningarna omfattas inte av tillträdesbestämmelserna i lagen om elektronisk kommunikation.

Om tillsynsmyndigheten med stöd av tillträdesbestämmelserna i den föreslagna lagen om elektronisk kommunikation ålägger en elnätsinnehavare skyldigheter att lämna tillträde, bör enligt regeringen villkoren för skyldigheten i sådant fall knyta an till de säkerhetskrav som gäller för tillträde till starkströmsanläggningar. Detta kan innefatta att de krav som kan komma att uppställas med stöd av ellagen måste efterlevas. Detta kan således innebära krav på behörighet för att utföra installationer m.m. Frågan om vem som bär ansvaret för att ellagen efterlevs, elnätsinnehavaren eller en operatör enligt lagen om elektronisk kommunikation som beviljats tillträde med stöd av lagen måste lösas utifrån de intressen som ellagen skall tillgodose. Det ansvar som åligger elnätsinnehavaren torde därvid inte gå att överflytta till kommunikationsoperatören. Vid

Risk för störningar på grund av elnätskommunikation

En annan fråga att ta ställning till är om det kan föreligga hinder mot samlokalisering av kommunikationsutrustning i en transformatorstation mot bakgrund av att det kan finnas risk för störningar mellan utrustning för elförsörjning och utrustning för elektronisk kommunikation.

En elektrisk ledning orsakar variationer i det elektriska fält som omger ledningen. Om det finns en annan ledning inom detta elektriska fält påverkas spänningen i denna ledning. En sådan störning kallas influens. En elektrisk ledning orsakar också variationer i det magnetiska fält som omger ledningen. Om det finns en annan ledning inom detta magnetiska fält påverkas strömstyrkan i denna ledning. En sådan störning kallas induktion. Influens uppträder normalt bara inom det allra närmaste området kring en ledning medan induktion kan uppträda inom vidsträckta områden runt ledningen (prop. 1996/97:136, s. 175).

Signaler som passerar elmätaren och fortplantas i elnätsleverantörens nät torde betraktas som en störning oavsett vilket ändamål den har, om signalen inte är tillåten av den som äger nätet. Frågor om sådana störningar regleras bl.a. i lagen (1992:1512) om elektromagnetisk kompatibilitet. Utrustning för kommunikation via elnät måste uppfylla gällande elsäkerhets- och kompatibilitetskrav. De vanliga elkablar som utgör fastighetsnät är inte utformade för att överföra kommunikationssignaler. Det kan därför ifrågasättas om dessa ledningar i tillräcklig utsträckning förhindrar elektromagnetiska störningar. Leverantören ansvarar för detta och skall genom CE-märkning av utrustningen indikera att kraven uppfylls. Kraven är grundade på vissa lågspännings- och EMC-direktiv och anges i harmoniserade standarder eller i vissa fall i andra specifikationer.

Det råder i dagsläget oklarheter om vilka störningar som kan uppkomma mellan utrustningar för starkströmsförsörjning och utrustningar för elektronisk kommunikation. Samma oklarhet gäller de störningsproblem som kan uppkomma om vanliga elledningar, som till skillnad från ledningar avsedda för överföring av kommunikation inte är avskärmede eller tvinnade, skall användas för elektronisk kommunikation med bredbandskapacitet. Den på så sätt överförda mängden energi kan medföra att elkablarna kan avge störande elektromagnetisk strålning. Visserligen har verksamheter med elnätskommunikation startats i Sverige och bl.a. i Tyskland, men såvitt är känt har störningsfrågan inte ställts på sin spets genom t.ex. ett initierat tillsynsärende.

Det anförda leder till slutsatsen att det finns risker för att en utvidgad användning av elnätet för elektronisk kommunikation (PLC) kan medföra att icke önskvärda störningar kan uppkomma. Det finns därför skäl att bevaka utvecklingen på området. Även regleringen på området kan behöva ses över. Regeringen bedömer att störningsrisken behöver utredas närmare och avser att senare lämna ett utredningsuppdrag om elektromagnetiska störningar på grund av användning av elnät för elektronisk kommunikation.

Regeringens förslag: Skyldighet för den som kontrollerar tillträde till slutanvändare att bedriva samtrafik eller vidta annan åtgärd som krävs för att säkerställa att slutanvändare kan nå varandra skall gälla mot marknadsmässig ersättning. Detsamma skall gälla för en förpliktelse för en operatör att tillhandahålla samlokalisering eller andra möjligheter till gemensamt utnyttjande av egendom eller annat, om det krävs för att skydda miljö, folkhälsa eller allmän säkerhet eller för att uppnå mål för fysisk planering.

En operatör med betydande inflytande på en marknad skall kunna förpliktas att iaktta kostnadstäckning eller tillämpa kostnadsorienterad eller annan prissättning för specificerade typer av samtrafik och andra former av tillträde. Detta får ske om en marknadsanalys visar att en brist på effektiv konkurrens innebär att operatören kan ta ut överpriser eller använda prispress på ett sätt som missgynnar slutanvändarna. En sådan förpliktelse skall kunna avse skyldighet för operatören att tillämpa en viss angiven kostnadsredovisningsmetod.

Ett beslut om förpliktelse att lämna tillträde skall kunna ändras eller upphävas om den som enligt beslutet givits tillträde inte fullgör sina åtaganden.

Utredningens förslag: Överensstämmer i princip med regeringens. Utredningens förslag till bestämmelser om möjlighet att förplikta den som kontrollerar tillträde till slutanvändare att bedriva samtrafik eller om möjlighet att förplikta en operatör att tillhandahålla samlokalisering innehöll dock inte någon uttrycklig reglering av ersättningen.

Remissinstanserna: *Post- och telestyrelsen (PTS)* föreslår att det klart bör framgå att skyldigheten att iaktta kostnadstäckning kan inbegripa en skyldighet att tillämpa kostnadsorienterad prissättning. PTS delar vidare inte utredningens bedömning att skäl saknas för att införa generell reglering av ersättningsfrågorna. Att ersättningsfrågan vid transitering skall lösas genom s.k. kaskadavräkning bör komma till klart uttryck. *Länsrätten i Stockholms län* anser att det varken är möjligt eller önskvärt att direkt i lagtexten ange en beräkningsmetod för kostnadsbaserad prissättning, men att det bör vara möjligt att bemyndiga tillsynsmyndigheten att i föreskriftsform ange en sådan metod. *Konkurrensverket* delar utredningens uppfattning att någon specifik ersättningsmodell inte skall bestämmas i lag. *Advokatsamfundet* anser att förutsebarhetsskäl talar för att direkt i lag reglera vad som avses med kostnadsorientering. *TeliaSonera* delar utredningens uppfattning att ersättningsfrågorna inte bör regleras generellt i lag. *Telenor* påpekar att föreskrifter om enskildas ekonomiska förhållanden skall meddelas genom lag och att lagen således måste vara tydlig på denna punkt. *Hi3G* anser att avräkningsfrågans stora betydelse motiverar att kaskadavräkningsprincipen slås fast i lag.

Skälen för regeringens förslag

Det nya EG-regelverket är inriktat på att parterna skall träffa avtal om samtrafik på marknadsmässiga villkor. Det finns ingen annan uttrycklig

reglering i det regelverket vad gäller ersättningsfrågor för samtrafik och andra former av tillträde än den som är riktad mot företag med betydande inflytande på en marknad. Sådana företag kan med stöd av artikel 13 i tillträdesdirektivet åläggas skyldigheter om priskontroll och kostnadsorientering. Därutöver kan priset regleras inom ramen för artikel 5.1 i tillträdesdirektivet såvitt gäller operatörer som kontrollerar slutanvändarnas tillträde till allmänna kommunikationsnät samt för att garantera slutanvändarnas tillgång till digitala radio- och TV-sändningstjänster (se ovan avsnitt 17.2).

En operatör som har ålagts att kostnadsorientera sin prissättning skall enligt artikel 13.3 i tillträdesdirektivet på begäran av regleringsmyndigheten styrka att ersättning för samtrafik och andra former av tillträde är kostnadsorienterad.

Om en tvist i samband med de skyldigheter som uppstår genom ramdirektivet eller särdirektiven uppkommer mellan företag som tillhandahåller elektroniska kommunikationsnät eller kommunikationstjänster i en medlemsstat, skall den berörda nationella regleringsmyndigheten enligt artikel 20 i ramdirektivet på begäran av någon av parterna fatta ett bindande beslut för att lösa tvisten (se vidare i avsnitt 22.3).

Form för reglering av ersättningsfrågorna

PTS anser att ersättningsfrågan, för de fall då avtal inte föreligger, bör regleras allmänt i den nya lagen. Flera remissinstanser är dock för en ordning motsvarande den som utredningens föreslår, i vissa fall med viss modifiering, bl.a. *Länsrätten i Stockholms län, Konkurrensverket, Telia-Sonera, Tele2 och Hi3G*. Såsom utredningen angav ställer det nya EG-regelverket upp ramar inom vilka det finns utrymme att införa nationella regler. Varken ram- eller tillträdesdirektivet innehåller någon generell reglering om prissättning av samtrafik och andra former av tillträde. Utgångspunkten är i stället att avtal skall träffas på kommersiell grund. Beträffande samtrafik finns en allmän skyldighet att förhandla. En reglering av ersättningsfrågor skall i princip endast ske i de fall där det är nödvändigt av ett i det nya EG-regelverket definierat skäl. De regler som skall införas med anledning av detta regelverk skall alltså enligt regeringens bedömning utgå från att priser för samtrafik och andra former av tillträde skall fastställas efter kommersiella förhandlingar och avtal.

Om en av parterna är en operatör som har ett betydande inflytande på marknaden kan denna, med stöd av artikel 13 i tillträdesdirektivet, åläggas att tillämpa visst pris eller iaktta kostnadstäckning vid prissättning. Dessa förpliktelser får innefatta ett åläggande för operatören att kostnadsorientera sina priser. Införande av en sådan skyldighet förutsätter att en marknadsanalys visar att en brist på konkurrens medför att den berörda operatören kan ta ut överpriser eller använda prispress på ett sätt som missgynnar slutanvändarna. Genom dessa regler skapas incitament för dominanten att träffa frivilliga avtal med andra operatörer och tjänsteleverantörer om marknadsmässig ersättning för samtrafik och andra former av tillträde.

Om det är fråga om två parter som inte är att anse som dominanter på en marknad, kan myndigheten ingripa endast med stöd av artikel 5.1 i

tillträdesdirektivet, dvs. mot en operatör som kontrollerar slutanvändarnas tillträde, eller med stöd av artikel 12.2 i ramdirektivet, angående gemensamt utnyttjande av faciliteter eller egendom, inklusive fysisk samlokalisering, som krävs av hänsyn till miljön, allmän säkerhet och liknande hänsyn. I övrigt saknas enligt direktiven möjlighet att ingripa mot en operatör som saknar vilja att träffa avtal om samtrafik eller andra former av tillträde.

Även i detta sammanhang bör artikel 20 i ramdirektivet om lösning av tvister mellan företag och artikel 4 om rätt att överklaga nämnas. Artikel 20.1 innehåller att den berörda nationella regleringsmyndigheten skall lösa en tvist i samband med skyldigheter enligt direktiven mellan företag inom viss tid medan artikel 4 innehåller att medlemsstaterna skall säkerställa att bl.a. företag har rätt att överklaga beslut av en nationell regleringsmyndighet till en oberoende instans.

Lagrådet har angett att det i fråga om samtrafik och andra former av tillträde föreslås att olika specificerade skyldigheter skall kunna åläggas, men att det inte finns några ersättningsbestämmelser i det remitterade lagförslaget. Avsaknaden av regler till ledning för hur sådana ersättningsfrågor skall lösas innebär enligt *Lagrådet* en ofullständighet i lagstiftningen som leder till oklarhet när det gäller att träffa sakligt grundande avgöranden i ersättningstvister. Mot bakgrund av ramdirektivets och särdirektivens utformning kan regeringen emellertid inte finna att det finns förutsättningar eller skäl att införa en generell reglering av ersättningsfrågorna i en lag om elektronisk kommunikation. Skyldigheter att iaktta kostnadstäckning eller tillämpa kostnadsorienterad eller annan prissättning måste i stället åläggas i enskilda fall efter en gjord marknadsanalys som påvisat brist på effektiv konkurrens som innebär att operatören kan ta ut överpriser eller använda prispress på ett sätt som missgynnar slutanvändarna. I sådana fall skall tillsynsmyndigheten kunna förplikta en operatör med betydande inflytande på en marknad att iaktta kostnadstäckning eller tillämpa kostnadsorienterad eller annan prissättning för specificerade typer av samtrafik och andra former av tillträde. Är det emellertid tillräckligt för syftet med åtgärden att en tillträdesskyldighet gäller mot marknadsmässig ersättning skall detta anges i beslutet.

När myndigheten ålägger en operatör med betydande inflytande på en marknad en skyldighet att bedriva samtrafik eller tillhandahålla andra former av tillträde, bör det alltså framgå av beslutet att tillträde skall tillhandahållas mot ersättning beräknad efter viss grund eller med visst belopp. Beslutet kan innehålla att ersättningen skall vara marknadsmässig eller kostnadsorienterad. Beslutet kan också innehålla förpliktelser om annan prissättning. Annan prissättning bör inrymma att ersättningen kan bestämmas efter annan grund än kostnadsorientering men innebär inte att ersättningen kan bestämmas lägre än med utgångspunkt från kostnaderna. När det gäller möjligheten att förplikta även andra än företag med betydande inflytande som kontrollerar tillträde till slutanvändare att bedriva samtrafik, eller vidta annan åtgärd som krävs för att säkerställa att slutanvändare kan nå varandra, innebär inte direktiven hinder mot att i lagen införa ersättningsbestämmelser. Med anledning av *Lagrådets* yttrande föreslår regeringen därför att det anges i bestämmelsen att skyldigheten skall gälla mot marknadsmässig ersättning. Detsamma gäller be-

träffande möjligheten att förplikta en operatör att tillhandahålla samlokalisering eller andra möjligheter till gemensamt utnyttjande av egendom eller annat som krävs för att skydda miljö, folkhälsa eller allmän säkerhet eller för att uppnå mål för fysisk planering

Ledning för vad som är marknadsmässigt får i första hand givetvis sökas i vad som fastställs av marknadens aktörer. Tillsynsmyndigheten kan förhindra krav på ersättning som ter sig oskäligen från marknadsmässiga utgångspunkter eller som ställs i syfte att komma undan skyldigheten.

Kostnadsorienterad prissättning

Kostnadsorienterad prissättning förekommer ofta i direktiv på området för elektronisk kommunikation. Avsikten med denna form av prissättning är att neutralisera en operatörs möjligheter att ta ut för höga priser eller utöva prispress eller på annat sätt motverka att en effektiv konkurrens uppkommer på den aktuella marknaden. Ovan har några bestämmelser som rör kostnadsorientering redovisats.

Frågan är då vad som menas med kostnadsorientering. Redan i förarbetena till telelagen angavs i fråga om inriktningen av begreppet kostnadsorientering att det har ansetts "... rimligt att den som tillhandahåller nät för samtrafik kan ställa krav på skälig lönsamhet med anledning av upplåtelsen. Intäkterna av upplåtelsen, dvs. priset för samtrafik, bör då täcka de självkostnader, avskrivningar, den förräntning av kapital samt de underhålls- och utvecklingskostnader som kan hänföras till den samtrafik som är aktuell" (se prop. 1992/93:200, s. 139). Vidare uttalas i förarbetena till telelagen att avgifterna för samtrafik skall fastställas med de faktiska kostnaderna som grund. I beräknade kostnader bör ingå en rimlig avkastning på investerat kapital, liksom avskrivningar, dvs. en slags självkostnadskalkyl (se prop. 1992/93:200, s. 139 och prop. 1996/97:61, s. 61 f.).

Det avgörande för bestämningen av vad som skall anses vara kostnadsorienterad prissättning är vilken beräkningsmodell som används. Det bör dock framhållas att beräkningsmodellen måste överensstämja med lagens krav om kostnadsorientering eller annan prissättning. Härvid skall i lagen anges att hänsyn skall tas till den investering som gjorts av operatören. Skyldigheten skall utformas så att operatören får en rimlig avkastning på kapitalinvesteringen.

Europeiska gemenskapernas kommission har i ett meddelande av den 8 januari 1998 om samtrafik på en avreglerad telekommunikationsmarknad (Del 1 – Prissättning vid samtrafik) samt ett meddelande av den 25 maj 2000 om tillträde till accessnät rekommenderat medlemsstaterna att använda en modell som är baserad på den s.k. LRIC-modellen (Long Run Incremental Cost). Denna modellform skulle i princip uppmuntra till rättvis och uthållig konkurrens och leda till alternativa incitament att investera. Den bygger på långsiktiga särkostnader eller löpande kostnader till skillnad från en modell baserad på den s.k. FDC-modellen (Fully Distributed Costs). Sistnämnda modell utgår från en beräkning av självkostnaden för reglerade produkter och tjänster och bygger på en efterkalkyl av huvudsakligen nedlagda bokförda kostnader.

Enligt kommissionens rekommendation kan samtrafikavgifter som baseras på långsiktig särkostnad också inkludera berättigade påslag för att

täcka en del av en effektiv operatörs uppskattade samkostnader som uppstår under konkurrensmässiga förhållanden. Den andra rekommendationen anger att de kostnader som skall beaktas är bl.a. löpande kostnader som utgör kostnaderna för att bygga upp en effektiv, modern och likvärdig infrastruktur och tillhandahålla sådana tjänster i dag. En närmare redogörelse av LRIC-modellen finns i PTS promemoria Ny kalkylmodell – LRIC-modellen från april månad 2002. Ett utdrag ur rapporten finns fogad som bilaga 3 till utredningens delbetänkande (SOU 2002:60). LRIC-metoden innebär att man mäter kostnaden för att tillhandahålla ett inkrement, dvs. en ökning av verksamheten genom t.ex. en volymökning eller en tillkommande produkt eller tjänst. Utgångspunkten är vanligen nukostnader snarare än historiska kostnader. Med nukostnader avses kostnader som speglar de investeringsmöjligheter en operatör har när metoden tillämpas, dvs. kostnader för ett nät som bygger på modern teknik. Modern teknik behöver inte nödvändigtvis vara den på marknaden senast tillgängliga tekniken utan kan i stället vara den teknik som för tillfället anses vara mest vedertagen i t.ex. ett nät som används för telekommunikation. Med begreppet effektiv operatör avses en operatör som bedriver en viss typ av verksamhet, för vilken kostnader skall beräknas, utan effektivitetsförluster i form av t.ex. överkapacitet, övertalig personal och outnyttjade lokaler.

En strikt tillämpning av LRIC-metoden innebär att en operatör inte får ersättning för kostnader som delas med andra produkter eller tjänster, s.k. samkostnader. Detta skulle på sikt leda till för låga priser med finansiella förluster som följd. Förutom kostnader beräknade enligt LRIC-metoden bör därför operatören med betydande inflytande på marknaden (s.k. SMP-operatör) ha rätt att erhålla ersättning även för samkostnader genom ett påslag som täcker dessa. För att inte operatören genom ett sådant påslag skall erhålla kompensation för kostnader orsakade av ineffektivitet etc. skall detta påslag baseras på samkostnader som en effektiv operatör har under konkurrensmässiga förhållanden.

Mot bakgrund av att området för elektronisk kommunikation är mycket dynamiskt och föremål för snabba teknisk förändringar kan användning av historiska kostnader i en efterkalkyl riskera att leda till felaktiga investeringssignaler till marknads aktörer. Regeringen delar utredningens bedömning att detta på längre sikt kan leda till att de befintliga elektroniska kommunikationsnäten, speciellt accessnätet, överutnyttjas om prissättningen styr operatörer att utnyttja befintliga nät i stället för att investera i egen infrastruktur. Å andra sidan skulle det kunna argumenteras för att en kostnadsberäkningsmodell som enbart tar hänsyn till återanskaffningskostnader kan leda till att befintliga nät underutnyttjas, om prissättningen styr operatörerna att bygga egen infrastruktur trots att det inte är samhällsekonomiskt lönsamt. Samtidigt tar regeringen fasta på vad *Konkurrensverket* anför om LRIC-modellen att de ekonomiska teoretiska argumenten för modellen utifrån ett effektivitetsperspektiv inte är entydiga. LRIC-modellen främjar konkurrens inom existerande nätverk, men från ett effektivitetsperspektiv är det snarare användarbaserade än kostnadsbaserade modeller som bör bestämma tillträdesavgifter. *Tele2* anför att LRIC-modellen sannolikt ger mer rättvisande investeringssignaler till marknaden än andra modeller såvitt avser accessnätsprodukter och samtrafik till fast nätanslutnings-

punkt medan det för de mobila näten förhåller sig på ett annat sätt. Vid en samlad bedömning av dessa faktorer anser regeringen att LRIC-modellen i den rådande marknadssituationen på flertalet marknader som i nuläget kan komma i fråga för tillämpning sannolikt ger mer rättvisande investerings signaler till marknaden än andra beräkningsmodeller och därmed leder till en effektiv konkurrens på lång sikt.

Av denna anledning kan regeringen förespråka att denna modell som regel kan användas vid avgörandet av vad som skall anses utgöra kostnadsorienterad prissättning. Särskild hänsyn måste vid val och närmare utformning av beräkningsmetod tas till en harmoniserad tillämpning av det nya regelverket i medlemsstaterna. De instrument en myndighet behöver för att tvinga fram beräkningsunderlaget bör enligt regeringen finnas med den föreslagna nya lagen. Regeringen anser att det inte är lämpligt, som PTS föreslagit, att i lag ange vilken metod som skall användas när den kostnadsbaserade ersättningen skall beräknas. Däremot anser regeringen att det skulle kunna påskynda handläggningen av förvaltningsbeslut och minska risken för utdragna domstolsprocesser om ersättningsfrågor för tillträdesskyldigheter, om regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar verkställighetsföreskrifter om beräkning av kostnadsorienterade priser och vilka faktorer som skall ligga till grund för beräkningen och på vilket sätt detta skall ske.

Regler för avräkning mellan samtrafikerande

Som ovan redovisats utgår det nya EG-regelverket och den föreslagna nya lagen om elektronisk kommunikation från att frågor om ersättning för samtrafik skall lösas av marknadens aktörer genom avtal. En särskild problemfråga kan då uppkomma om avtal inte träffats om samtrafik mellan de parter som förekommer i en termineringssituation i det fall att samtrafiken sker via en tredje part, en transitoperatör. Frågan är vem som skall betala ersättning för termineringen till den terminerande operatören.

Ersättning för termineringen av samtal som vidareförmedlas av en transitoperatör kan i princip regleras på två olika sätt. Det första sättet går ut på att ersättningen regleras direkt mellan den originerande operatören och den terminerande operatören, s.k. direktavräkning. Det andra möjliga förfaringsättet är att den terminerande operatören begär betalt av transitoperatören för termineringen och att den transiterande operatören begär betalt av den originerande operatören, s.k. kaskadavräkning.

Utredningen har i delbetänkandet tagit upp att PTS i ett yttrande den 7 oktober 1999 (ärende 99–13934), har gett uttryck för sin tolkning av ersättningsfrågorna enligt telelagen. PTS har i yttrandet uttalat tre principer. Den första är att den terminerande operatören har lagligt stöd att er hålla skälig ersättning för samtrafik avseende telefonitjänst till en nätanslutningspunkt, den andra är att ersättningskyldigheten åvilar den operatör som har fysisk hopkopplingspunkt med den terminerande operatören, såvida inte annat avtalats, och den tredje är att ersättningskyldigheten omfattar all trafik som dirigeras via den fysiska hopkopplingspunkten, oavsett var trafiken ursprungligen originerar.

Principen om kaskadavräkning tillämpas enligt vad utredningen erfarit för närvarande såväl i Sverige som internationellt när det gäller inkommande internationell teletrafik vad avser telefoni. Principen om

direktavräkning vore praktiskt mycket svår att tillämpa på denna typ av trafik. Så vitt har framkommit är det ingen operatör i Sverige som har i frågasatt principen om kaskadavräkning vid sådan trafik. Det föreligger enligt telelagen i princip ömsesidig samtrafiksskyldighet i Sverige mellan ett relativt stort antal mindre operatörer, som saknar rikstäckande nät. Dessa är för sin samtrafik helt beroende av transit från andra operatörer med betydande nätresurser. Detta beroendeförhållande av transitoperatören kommer att bestå och torde även kunna öka med den nya ordningen i och med att den ömsesidiga samtrafiksskyldigheten som utgångspunkt inte kommer att gälla mellan de mindre operatörerna.

Genom kaskadavräkning kan originerande operatörer – stora som små – utnyttja de avtalsförhållanden som redan föreligger. En originerande operatör kan utnyttja att en operatör redan har en avtalsrelation med eller har förpliktats att bedriva samtrafik med den i det särskilda fallet aktuella terminerande operatören. Genom att en originerande operatör därmed inte är hänvisad att behöva sluta direktavräkningsavtal med alla potentiella terminerande operatörer, ger principen om kaskadavräkning nya operatörer möjligheten att snabbt kunna tillhandahålla sina tjänster till ett större antal abonnenter. Detta torde vara en förutsättning för att nya operatörer skall kunna etablera sig, och för att effektiv konkurrens skall kunna upprättas och bibehållas. Regeringen anser att principen om kaskadavräkning underlättar mycket för att åstadkomma fungerande samtrafik och en effektiv konkurrens. Även för den nationella samtrafiken synes därför principen om kaskadavräkning vara den mest lämpliga. Regeringen anser dock, liksom utredningen, att det inte är möjligt att ange att en sådan princip kan gälla för all elektronisk kommunikation. Metoden har såvitt är känt endast tillämpats beträffande telefoni. Ersättning för samtrafik på Internet måste bestämmas efter de förutsättningar som gäller på den marknaden. Således bör ett beslut om att förplikta en operatör med betydande inflytande på den relevanta marknaden att bedriva samtrafik som avser en telefonitjänst kunna innehålla en skyldighet att bedriva transiteringstrafik. I ett sådant beslut bör myndigheten också kunna föreskriva vilka avräkningsprinciper som skall gälla. I de fall där det föreligger förutsättningar för samtrafik genom transitering anser regeringen att avräkning av samtrafikavgifter enligt kaskadavräkningsprincipen är den mest lämpliga metoden i avsaknad av direktavräkningsavtal mellan den originerande och den terminerande operatören så vitt avser telefoni.

Samtidigt skall beaktas att kaskadavräkningsmetoden innebär att ett enskilt rättssubjekt tvingas att utföra prestationer åt ett annat rättssubjekt utan att ersättningsfrågan alltid är reglerad, vilket kan innebära en kreditrisk. Att en operatör har förpliktats att bedriva samtrafik bör inte rimligen medföra att denne avstås från alla möjligheter att vidta rättsliga åtgärder vid utebliven prestation från en motpart. Utrymmet för att hålla inne prestationer eller att vidta andra åtgärder kan dock vara begränsat när samtrafiksskyldigheten grundas på ett myndighetsbeslut och inte enbart på ett frivilligt avtal. Enligt utredningen bör det också vara möjligt för en transitoperatör att kräva förskottsbetalning eller särskilda garantier för betalningsskyldigheten. *PTS* anser inte att det är lämpligt att i förarbetena ange hur säkerhet skall utkrävas - förskott eller garanti. Ett sådant uttalande i propositionen skulle kunna bidra till onödigt höga

inträdeströsklar för nya operatörer. Det bör enligt PTS i stället enbart konstateras att transitoperatören har en rätt till ersättning för kreditrisken. Redan i dag ingår enligt PTS kreditförluster som en kostnadspost i det samtrafikpris som transitoperatören tar ut. PTS menar därför att det enbart bör anges att det är möjligt för en transitoperatör att kräva en skälig ersättning för den kreditrisk som uppstår vid denna trafik men ingen precisering av hur detta skall ske.

Det är enligt regeringens bedömning inte tillfredsställande att det vid en sådan egendomsöverföring som kan vara i fråga vid beslut om samtrafikskyldighet eller andra former av tillträde den ena parten kan underlåta att fullgöra sina skyldigheter och ändå komma i åtnjutande av rättigheterna enligt beslutet. Ett sådant tillvägagångssätt skulle kunna leda till en oavsedd egendomsöverföring som särskilt med hänsyn till att den sker mellan näringsidkare inte bör godtas. För att undvika detta föreslår regeringen att det införs en möjlighet för den förpliktade enligt ett beslut om samtrafikskyldighet eller andra former av tillträde att få ett sådant beslut ändrat eller upphävt såvitt avser en berättigad part, om denne inte uppfyller sina åtaganden enligt beslutet. Det är bara en förpliktelse enligt ett myndighetsbeslut som får ändras eller upphävas i ett sådant fall. Har parterna träffat avtal om t.ex. samtrafik gäller civilrättsliga regler. Det är inte fråga om en ovillkorlig rätt att få en sådan skyldighet ändrad eller upphävd gentemot en berättigad part vid varje underlåtelse att uppfylla åtaganden enligt myndighetens beslut. Myndigheten måste vid omprövningen göra en allmän skälighetsprövning. Regeringen vill i detta sammanhang åter understryka vikten av att när myndigheten ålägger en operatör med betydande inflytande på en marknad en skyldighet att bedriva samtrafik, bör det framgå av beslutet att samtrafiken skall tillhandahållas mot ersättning beräknad efter viss grund eller med visst belopp.

Kompensation för kreditrisk i samband med ett förvaltningsbeslut om att ålägga samtrafikskyldighet bör enligt regeringens mening tillgodoses genom att det vid bestämmande av priset tas hänsyn till kreditrisken.

Sammanfattningsvis anser regeringen att ersättningsfrågan vid transitering normalt bör kunna lösas genom s.k. kaskadavräkning beträffande telefoni, men lägger inte fram något uttryckligt lagförslag om det. Om en operatör som enligt ett förvaltningsbeslut har fått rätt att bedriva samtrafik eller att erhålla andra former av tillträde inte fullgör sina åtaganden enligt detta, skall beslutet såvitt avser denne operatör kunna ändras eller upphävas på ansökan av den förpliktade.

Särskilt om fakturering

Under senare år har allt fler företag börjat tillhandahålla tjänster över kommunikationsnäten fristående från nätoperatörerna. Dessa tjänstleverantörer bedriver inte sällan sin verksamhet utan att ha eget kommunikationsnät eller egen telefonitjänst och har ibland kallats för tredjepartsoperatörer eller virtuella operatörer. De tjänster som tjänstleverantörerna erbjuder kan avse uppringning av ett betalsamtal eller en nummerupplysningstjänst.

Tjänstleverantörerna är i stor utsträckning beroende av nät- och telefonioperatörerna för att få tillgång till information om uppringande abonnent för sin fakturering, dvs. faktureringsunderlag. Det kan i dessa

situationer uppkomma konkurrenshämmande problem. Ett sådant är att tjänsteleverantören inte utan det nödvändiga faktureringsunderlaget kan veta vilken abonnent som utnyttjat dennes tjänst och, om sådant inte tillhandahålls, saknar möjlighet att få ersättning för tjänstens nyttjande. I vissa fall, t.ex. vid användande av telefonkort, saknas helt underlag som kan läggas till grund för fakturering. Ett särskilt problem som kan uppkomma är att ersättningen för den utnyttjade tjänsten är så pass låg att egen fakturering inte är en framkomlig väg eftersom eventuell vinst äts upp av kostnaderna för faktureringen.

Utredningen konstaterade att hur de berörda frågorna skall lösas inte framgår direkt av telelagen. Telelagen förpliktar i 32 § alla som bedriver anmälningsskyldig verksamhet att på begäran bedriva samtrafik med annan som tillhandahåller anmälningsskyldig teletjänst. I prop. 1996/97:61 uttalade regeringen att det förhållandet att alla skall ges möjlighet att få tillgång till de tjänster som erbjuds i näten och att tjänsterna skall fungera, kan innebära ett krav på tillhandahållande av administration och driftsmässiga aktiviteter såsom en del av samtrafikskyldigheten. Som exempel på sådana aktiviteter nämns fakturering och avräkning (anförd prop. s. 93). Vidare anförde regeringen att utnyttjandet av samtrafiken inte får motverkas eller förhindras genom att den samtrafikskyldige t.ex. vägrar eller ställer upp orimliga villkor för att medverka i eller tillhandahålla administration eller driftsmässiga aktiviteter och funktioner såsom fakturering. Någon närmare precisering av vad aktiviteten fakturering faktiskt omfattar och innebär anges inte i förarbetena. Enligt utredningen var det inte självklart att skyldigheten omfattar mer än att ställa underlag till förfogande för annans fakturering, även om övervägande skäl talar för att lagstiftaren avsett att den samtrafikskyldige också skall kunna förpliktas att verkställa fakturering för annan. Frågan är f.n. föremål för prövning i domstol.

Konsumentverket avråder från krav på att en nät- eller telefonioperatör skall tvingas fakturera ett annat företags ersättningskrav, medan *PTS* menar att det finns tungt vägande skäl för att i lagen explicit uttrycka en skyldighet att fakturera för annans räkning. *TeliaSonera* anser att direktiven inte lämnar utrymme för bestämmelser som förpliktar en operatör att på den egna räkningen fakturera ett annat företags ersättningskrav, medan *Telenor* menar att en skyldighet att fakturera andras tjänster, t.ex. betalsamtal, måste vidmakthållas och förbättras i förhållande till telelagen.

Utredningen konstaterade att i det nya EG-regelverket innehåller artikel 12 i tillträdesdirektivet en bestämmelse om skyldighet för en operatör med betydande inflytande på en marknad att uppfylla rimliga krav på tillträde till och användning av specifika nätdelar och tillhörande faciliteter. Skyldigheten kan bl.a. avse att dels lämna tillträde till accessnätet till det fasta allmänna telefonnätet (12.1 a), dels lämna tillträde till driftstödsystem eller liknande programsystem som krävs för att garantera sund konkurrens när det gäller tillhandahållande av tjänster (12.1 h), dels förbinda nät eller nätfaciliteter (bedriva samtrafik) (12.1 i).

Utredningen bedömde att frågor om fakturering fick anses ingå i den exemplifiering som avser tillträde till driftstödsystem eller liknande programsystem som anges i artikel 12, punkten h. Av intresse var då att det i bilaga II till samma direktiv upptas en minimiförteckning över vad

ett referenserbjudande för tillträde till accessnätet till det fasta allmänna telefonnätet skall innehålla. I detta föreskrivs, vad gäller informationssystem, att villkor för tillgång till den anmälda operatörens driftstödsystem, informationssystem eller databaser för förbeställning, anskaffning, beställning, framställning av underhåll och reparation samt fakturering skall anges i referenserbjudandet.

Regeringen anser dock att det är nödvändigt att först ta ställning till vem som är berättigad till tillträde enligt artikel 12 i tillträdesdirektivet. I artikel 1.2 i tillträdesdirektivet anges att med tillträde avses i direktivet inte tillträde för slutanvändare. Med slutanvändare avses enligt artikel 2 i ramdirektivet en användare som inte tillhandahåller allmänna kommunikationsnät eller allmänt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänster. Med allmänt kommunikationsnät avses enligt samma artikel ett elektroniskt kommunikationsnät som helt eller huvudsakligen används för att tillhandahålla allmänt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänster. Med elektronisk kommunikationstjänst avses slutligen en tjänst som vanligen tillhandahålls mot ersättning och som helt eller huvudsakligen utgörs av överföring av signaler i elektroniska kommunikationstjänster, däribland teletjänster och överföringstjänster i nät som används för rundradio, men inte tjänster i form av tillhandahållande av innehåll som överförs med hjälp av elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster eller utövande av redaktionellt ansvar över detta innehåll. Den omfattar inte de av informationssamhällets tjänster enligt definitionen i artikel 1 i direktiv 98/34/EG som inte helt eller huvudsakligen utgörs av signaler i elektroniska kommunikationsnät. Den som enbart tillhandahåller en innehållstjänst, såsom t.ex. väderinformation, bör därmed inte anses tillhandahålla vare sig ett allmänt kommunikationsnät eller en allmänt tillgänglig elektronisk kommunikationstjänst utan bör vid tillämpningen av tillträdesbestämmelserna bedömas vara en slutanvändare i förhållandet till en operatör. Det är enligt regeringens bedömning, förutom dem som tillhandahåller allmänna kommunikationsnät och allmänt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänster, endast dem som tillhandahåller tillhörande faciliteter enligt definitionen i artikel 2 i ramdirektivet som kan rymmas bland dem som kan beviljas tillträde enligt tillträdesdirektivets bestämmelser.

Regeringen anser att det är klart att skyldigheten att tillhandahålla nödvändig information för annans fakturering för den som är tillträdesberättigad kommer att omfattas av den bestämmelsen om att en operatör med betydande inflytande på en marknad får förpliktas att uppfylla rimliga krav på tillträde till och användning av nät och tillhörande installationer i nya lagen om elektronisk kommunikation. Det är dock väsentligt i sammanhanget att sådant tillträde skall ske i syfte att tillhandahålla elektroniska kommunikationstjänster. Det slutliga ställningstagandet till om en sådan faktureringskyldighet kan rymmas inom den allmänna möjligheten att förplikta en operatör att lämna tillträde till driftstödsystem eller liknande programsystem, eller att erbjuda specificerade tjänster som krävs för att säkerställa samverkan mellan tjänster ända fram till slutanvändarna får enligt regeringens mening överlämnas åt rätts-tillämpningen att göra. Det bör därvid framhållas att lagförslaget varken

17.6 Ledningsrätt

I utredningens uppdrag ingick i och för sig att föreslå de lagstiftningsåtgärder som erfordras för att genomföra EG:s nya direktiv inom området elektronisk kommunikation. Emellertid fattade regeringen den 7 februari 2002 beslut om utredningsdirektiv för översyn av vissa frågor om ledningsrätt, dir. 2002:17. I det uppdraget ingick bl.a. att lägga fram förslag på författningsändringar i ledningsrättslagen (1973:1144) som är nödvändiga för att genomföra de direktiv som EU antar inom ramen för 1999 års kommunikationsöversyn. 2002 års ledningsrättsutredning (Ju 2002:03) redovisade de överväganden angående ändringar i ledningsrättslagen som är nödvändiga för att genomföra EG-direktiven på området för elektroniska kommunikationsnät i delbetänkande Ledningsrätt för elektroniska kommunikationsnät (SOU 2002:83) som överlämnades till regeringen den 17 oktober 2002.

Ledningsrättsutredningens bedömning är att det inte krävs någon ändring i ledningsrättslagen som innebär att alla företag med allmän auktorisation skall ha möjlighet att kunna få ledningsrätt enligt ledningsrättslagen för att genomföra artikel 4 i auktorisationsdirektivet och artikel 11 i ramdirektivet. Enligt ledningsrättslagen krävs för ledningsrätt att ledningen är avsedd för allmänt ändamål. Liksom hittills, blir det då en fråga för rättstillämpningen att avgöra om ändamålet med ett elektroniskt kommunikationsnät är sådant att ledningsrätt kan upplåtas. Vad gäller genomförandet av artiklarna 5 och 12 i tillträdesdirektivet och artikel 12 i ramdirektivet föreslår 2002 års ledningsrättsutredning en bestämmelse enligt följande. En innehavare av ledningsrätt, som avser ledning som ingår i elektroniskt kommunikationsnät för allmänt ändamål, får – inom det utrymme som ledningsrätten avser och i de ledningar som uppförts i utrymmet – upplåta nyttjanderätt för att tillgodose sådant ändamål som avses i vissa bestämmelser om tillträde i den av e-komutredningen föreslagna nya lagen.

En sådan upplåtelse får dock ske endast om den inte medför mer än ringa men för fastigheten, enligt ledningsrättsutredningens förslag. Förslaget ger därmed de som förpliktats med stöd av bestämmelserna i lagen om elektronisk kommunikation möjlighet att på frivillig väg göra upplåtelser i utrymme och i ledningar som innehas med ledningsrätt under förutsättning att upplåtelsen inte medför mer än endast ringa men för fastigheten. Om en fastighetsägare anser att en upplåtelse av nyttjanderätt enligt den föreslagna bestämmelsen medför mer än ringa men, får fastighetsägaren ansöka om prövning av frågan hos lantmäterimyndigheten (nyttjanderättsprövning) enligt utredningens förslag. För övriga fall där ett genomförande av tillträdesbestämmelserna enligt lagen om elektronisk kommunikation fordrar ändringar i befintliga ledningsrätter föreslår utredningen ett tillägg i 33 § ledningsrättslagen. Nuvarande bestämmelse i 33 § ledningsrättslagen anger att om ändrade förhållanden som väsentligt inverkar på frågan inträder sedan ledningsrättsfråga slutligt avgjorts, kan denna prövas vid ny förrättning. Därvid kan lednings-

rätt ändras, upphävas och, om det sker med anledning av upphävandet, upplåtas. Utredningen föreslår ett tillägg till 33 § som innebär att om det för genomförande av ett beslut om tillträde i de tre ovannämnda fallen enligt lagen om elektronisk kommunikation krävs att ledningsrätt omprövas, får frågan prövas även om villkoren annars inte är uppfyllda enligt bestämmelsen. Genom en sådan bestämmelse finns således möjlighet att ändra eller upphäva befintlig och upplåta ny ledningsrätt på ett sätt som gör att tillträdesbestämmelserna enligt lagen om elektronisk kommunikation skulle kunna genomföras fullt ut i fall då ledningsrätt redan meddelats för en ledning. Gäller inte ledningsrätt för en befintlig ledning kan ledningsrätt sökas. En svårighet är därvid att ledningsrätt enligt nuvarande regler i ledningsrättslagen endast kan avse utrymme i fastighet. Ledningsrätt kan således inte meddelas för att få tillträde till lös egendom, t.ex. en mast som en arrendator har uppfört på ett arrendeställe. Frågan om att utsträcka ledningsrättsinstitutet till att omfatta även åtkomst till lös egendom ligger inom ramen för uppdraget till 2002 års ledningsrättsutredning. Denna fråga kommer dock inte att ha behandlats förrän i utredningens slutbetänkande som skall lämnas under hösten 2003.

De ovan angivna bestämmelserna i e-komutredningens förslag finns, något omformulerade, med i regeringens förslag till ny lag om elektronisk kommunikation.

Beträffande ledningsrättslagens tillämpningsområde föreslår 2002 års ledningsrättsutredning i sitt delbetänkande dels att lagen bl.a. skall gälla för ledning som ingår i elektroniskt kommunikationsnät för allmänt ändamål, dels att lagens exemplifiering av vad som är tillbehör till ledning kompletteras med uttrycket radioanläggningar eller andra anläggningar som ingår i ett elektroniskt kommunikationsnät.

Delbetänkandet är för närvarande, under beredning i Regeringskansliet.

Här bör endast tilläggas att en prövning enligt bestämmelserna i den här föreslagna lagen om elektronisk kommunikation inte ersätter tillståndsprövning som föreskrivs i annan lag. Således kan den som erhållit ett beslut om rätt att få tillträde till annans nät eller installationer därutöver behöva rätt enligt ledningsrättslagen för den faktiska åtkomsten (jfr avsnitt 12).

18 Tjänster till slutanvändare

18.1 Vad som avses med samhällsomfattande tjänster

Regeringens förslag: I lagen skall det anges att följande tjänster är samhällsomfattande tjänster:

- Tillhandahållandet av anslutning till det allmänt tillgängliga telefontätet och tillgång till telefonitjänster till en fast anslutningspunkt. Anslutningen skall medge funktionell tillgång till Internet.

- En fullständig abonnentförteckning.

- En komplett nummerupplysningstjänst.

- Tillhandahållande av telefonautomater.

- Särskilda åtgärder för slutanvändare med funktionshinder.

Regeringen skall bemyndigas att föreskriva vilken datahastighet som skall anses medge funktionell tillgång till Internet.

Tjänsterna skall tillhandahållas till överkomliga priser.

Myndigheten skall ges möjlighet att föreskriva prestandamål för de tjänster som någon har förpliktats att tillhandahålla.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Utredningen föreslog dock att den lägsta datahastigheten för en anslutning skulle bestämmas genom myndighetsbeslut.

Remissinstanserna: Majoriteten av remissinstanserna tillstyrker förslaget eller lämnar det utan erinran. *Näringslivets telekomförening* m.fl. välkomnar att anslutningen till det fasta telefontätet skall medge funktionell tillgång till Internet. *TeliaSonera*, *Stockholms Handelskammare*, *II-stiftelsen* och *Glesbygdverket* ställer sig bakom övervägandet att det inte bör anges någon definition i lagen av funktionell tillgång till Internet. *Post- och telestyrelsen (PTS)* anser dock att det bör framgå vad lagstiftaren avser med ett funktionellt tillträde till Internet eftersom ett sådant krav kan komma att föranleda stora kostnader för den operatör som förpliktas att tillhandahålla anslutningen. *Länsstyrelsen i Uppsala län* anser att lydelsen i lagförslaget bör utvidgas så att en samhällsomfattande tjänst avser anslutning till allmänt kommunikationsnät och tillgång till elektronisk kommunikationstjänst. *LRF och Skogsindustrierna* påtalar att all skogsskötsel och skogsavverkning vanligen sker från rörliga verksamhetsställen och att sådant i detta sammanhang bör betraktas som ett fast verksamhetsställe, då det är den ordinarie arbetsplatsen. *TeliaSonera* anser att skyldigheten för företag att tillhandahålla telefonautomater är otidsenlig med beaktande bl.a. av antalet mobiltelefoner hos befolkningen. *Vodafone* anser att det bör förtydligas att kravet på telefonautomater endast kan avse det fasta nätet. PTS pekar på att den möjlighet att förplikta någon att tillhandahålla funktionshindrade tillgång till allmänt tillgängliga telefonitjänster som föreslås är mer begränsad än dagens skyldigheter enligt telelagen. PTS påtalar vidare att den föreslagna definitionen av telefonitjänster är mer begränsad än USO-direkti-

vets definition av motsvarande begrepp. PTS förespråkar att dessa begrepp bör överensstämma med varandra. PTS, TeliaSonera och Vodafone anser att säkerställandet av de funktionshindrades behov skall kunna ske genom upphandling på det sätt som sker i dag. Stockholms Handelskammare ställer sig bakom ambitionen att tillhandahållandet av tjänsterna i fråga skall ske – så långt det är möjligt – på en konkurrensutsatt marknad till marknadsmässiga priser. Vodafone anser att utgångspunkten måste vara att tillhandahållande av abonnentdata och upplysningstjänst sker på marknadsmässiga villkor. TeliaSonera instämmer i utredningens förslag att inte föreskriva om generell prisreglering. Glesbygdsverket och NUTEK betonar vikten av att priset inte får variera mer än obetydligt beroende på var i landet man befinner sig. TeliaSonera bedömer dock att krav på geografiskt utjämnade priser innebär att olönsamma abonnemang, framförallt i glesbygd, kommer att behöva subventioneras av lönsamma abonnemang i tätorter. TeliaSonera menar att kostnader som uppstår och som inte kan motiveras på normala kommersiella grunder bör finansieras över statsbudgeten. *IT-Företagen* ifrågasätter behovet av reglering av priser och menar att den nya prisinformationslagen är tillräcklig. PTS anser att möjligheten att beordra en oberoende granskning av uppgifter om prestanda bör införas i lagen.

Skälen för regeringens förslag

Allmänt

Begreppet ”samhällsomfattande tjänster” har använts under lång tid som en översättning av ”universal service” (se t.ex. prop. 1996/97:61 och direktiv 98/10/EG om tillhandahållande av öppna nätverk (ONP) för taltelefoni och samhällsomfattande tjänster för telekommunikation i en konkurrensutsatt miljö, det s.k. taltelefonidirektivet). Det får därför anses vara en vedertagen term som bör ingå i lagen.

I artikel 2 j i ramdirektivet definieras begreppet samhällsomfattande tjänster som det minimiutbud av tjänster, som definieras i USO-direktivet, av viss angiven kvalitet, vilka är tillgängliga för alla användare oavsett var de befinner sig och till ett överkomligt pris med hänsyn till de speciella nationella förhållandena. De tjänster som anges i USO-direktivet som samhällsomfattande tjänster är:

1. tillhandahållande av tillträde till det allmänna telefontätet och allmänt tillgängliga telefonitjänster i en fast anslutningspunkt (artikel 4),
2. nummerupplysningstjänster (artikel 5),
3. abonnentförteckningar (artikel 5),
4. tillhandahållande av telefonautomater i rimlig utsträckning (artikel 6)
5. särskilda åtgärder för slutanvändare med funktionshinder (artikel 7),
6. tillämpande av överkomliga taxor för tjänster enligt punkter 1–5 (artikel 9).

De enskilda tjänsterna behandlas närmare nedan under respektive delrubrik.

De angivna tjänsterna skall enligt artikel 3 i USO-direktivet göras tillgängliga med angiven kvalitet för samtliga slutanvändare inom varje medlemsstats territorium oberoende av slutanvändarnas geografiska belägenhet. Dessutom skall medlemsstaterna säkerställa att tjänsterna tillhandahålls till ett överkomligt pris mot bakgrund av de särskilda förhållandena i respektive medlemsstat.

Enligt nu gällande ordning i Sverige avses med samhällsomfattande tjänster sådana tjänster som skall tillhandahållas alla användare oavsett var de bor till ett rimligt pris. För Sveriges del har traditionellt telefoni-tjänsten mellan fasta nätanslutningspunkter räknats som en sådan samhällsomfattande tjänst (prop. 1996/97:61, s. 41). Den nuvarande definitionen av telefonitjänsten, såsom den återges i 1 § telelagen, täcker in överföringsmöjligheter av telefaxmeddelanden samt datakommunikation via låghastighetsmodem.

I förarbetena till den översyn av telelagen som gjordes under 1997 (prop. 1996/97:61) uttalade regeringen att då utvecklingen på telemarknaden är mycket dynamisk kunde inte omfattningen av de samhällsomfattande tjänsterna vara statisk. Regeringen ansåg att en bred efterfrågan borde vara utgångspunkten för en utökning av dessa tjänster och pekade på att en för tidigt beslutad utökning kunde leda till att användare och hushåll betalade för tjänster som de inte efterfrågar samtidigt som det vore en subvention till användare som skulle kunna betala marknadspriser. Regeringen påpekade vidare att en utökning av samhällsomfattande tjänster som knöts till en viss teknik (t.ex. ISDN), innan man kunnat konstatera vare sig dess tekniska livslängd eller den efterfrågan som fanns på tekniken, kunde innebära risker för stora felinvesteringar. Regeringen anförde att det är viktigt att inte låsa sig till en viss teknik; det är tjänsten som sådan som skall vara samhällsomfattande. Vilken teknik som används skall inte regleras.

I USO-direktivet anförts att begreppet samhällsomfattande tjänster bör utvecklas till att återspegla tekniska framsteg, marknadsutveckling och förändringar i användarnas efterfrågan. I artikel 15 och tillhörande bilaga V anges att kommissionen regelbundet skall se över omfattningen av de samhällsomfattande tjänsterna i syfte att föreslå Europaparlamentet och rådet förändringar.

Det bör i sammanhanget, som nämns i ingressen till USO-direktivet, klargöras att den Europeiska gemenskapen och medlemsstaterna har gjort åtaganden inom regelverket för telenät och teletjänster i samband med Världshandelsorganisationens överenskommelse om grundläggande telekommunikation. En stat som är medlem i Världshandelsorganisationen har rätt att bestämma vilket slags skyldighet att tillhandahålla samhällsomfattande tjänster den önskar bibehålla. Ett sådant avsteg från USO-direktivets harmoniseringssyfte skulle, mot bakgrund av EG-regelverkets ambition att skapa effektiv konkurrens, i viss mån kunna skapa konkurrenssnedvridningar på den aktuella marknaden. Det anges därför att sådana skyldigheter i sig inte kommer att anses motverka konkurrens förutsatt att de administreras på ett öppet, icke-diskriminerande och konkurrensneutralt sätt och inte är mer betungande än nödvändigt för det slags samhällsomfattande tjänst som fastställts av medlemsstaten.

En av de samhällsomfattande tjänsterna är enligt USO-direktivet att anslutning till det allmänna telefont nätet till fast anslutningspunkt tillhandahålls användarna på deras begäran och till ett överkomligt pris. Kravet gäller således det fasta telefont nätet och omfattar inte andra typer av elektroniska kommunikationsnät. Att anslutningen skall tillhandahållas till fast anslutningspunkt måste förstås som att anslutningen skall ske till en geografiskt bestämd punkt med ledning eller med radiovågor. Kravet är dessutom begränsat till en enda anslutning till smalbandsnät och gäller inte det digitala flertjänstnätet (ISDN) som ger tillgång till två eller flera anslutningar som kan användas samtidigt. Det har lämnats öppet för medlemsstaterna att begränsa tillhandahållandet till slutanvändarens primära anslutningspunkt, som kan vara dennes bostad eller fasta driftsställe. Direktivets reglering överensstämmer, om en sådan begränsning införs, med vad som gäller enligt telelagen i dag.

Anslutningens överföringskapacitet

Enligt direktivets lydelse skall anslutningen klara av att föra över data med en hastighet som tillåter funktionellt tillträde till Internet. Härvid föreligger en avvikelse med nu gällande lagstiftning som anger att en telefonitjänst skall medge överföring av telefaxmeddelanden samt datakommunikation via låghastighetsmodem. I förarbetena till den översyn som gjordes under 1997 (a. prop. s. 43) bedömde regeringen att man inom en inte alltför avlägsen framtid troligtvis skulle använda andra och mer kraftfulla typer av kommunikationsmedel än telefax och låghastighetsmodem. Regeringen ansåg dock att begreppet låghastighetsmodem utgjorde ett relativt flexibelt begrepp och att överföringshastigheten ökade i takt med teknikutvecklingen vilket innebar att det som betraktas som låg hastighet successivt höjs.

Enligt USO-direktivet skall dataöverföringshastigheten som medger funktionellt tillträde till Internet fastställas med beaktande av det som är det normala för den teknik som majoriteten av abonnenterna använder sig av. Vid bedömningen av vilken teknik som majoriteten av abonnenterna använder sig av bör utgångspunkten vara den teknik som används av majoriteten av samtliga abonnenter i landet och inte begränsas till tekniken hos t.ex. den tillhandahållande operatörens abonnenter eller hos abonnenter i ett visst geografiskt område inom landet.

Funktionaliteten eller tillräckligheten varierar från en abonnents uppfattning till en annans beroende på ett antal faktorer, såsom användningsgrad och syftet med användningen. Anslutningar till det allmänna telefont nätet till fast anslutningspunkt bör enligt ingressen i USO-direktivet ha kapacitet att stödja dataöverföring med en hastighet som är tillräcklig för tillgång till on-line-tjänster som tillhandahålls via det allmänt tillgängliga Internet. En annan omständighet som måste beaktas är att den överföringshastighet som kan garanteras med en enda smalbandsanslutning till det allmänna telefont nätet är beroende även av kapaciteten hos abonnentens terminalutrustning och anslutning. Av bl.a. dessa skäl föreskriver USO-direktivet inte någon viss data- eller bithastighet på gemenskapsnivå. Däremot anges att de talfrekvensmodem som för närva-

rande finns i allmänhet erbjuder en överföringshastighet upp till 56 kbit/s och har automatisk anpassning av överföringshastigheten för att ta hänsyn till variabel linjekvalitet vilket får till följd att den uppnådda överföringshastigheten kan understiga 56 kbit/s. Enligt uppgifter som lämnats till utredningen av TeliaSonera krävs, för att den maximala överföringshastigheten hos modem skall kunna garanteras, att modemerna i båda ändar, både hos användaren och Internetoperatören, är ”matchade” mot varandra. Vid en godtycklig kombination av modem går det i dagsläget inte att garantera mer än 28,8 kbit/s eller strax däröver i någon riktning.

Utöver detta tillkommer andra begränsningar vad gäller nätens beskaffenhet som påverkar vilken maximal överföringskapacitet som kan uppnås. De begränsningar som det fysiska nätet tillför är av två slag. Den första nätbegränsningen består i att längden på accessnätet medför att överföringshastigheten sjunker med avståndet från telefonstationen från 56 kbit/s mot kund till ca 40 kbit/s redan efter ca 2 km och ytterligare ned till 28,8 kbit/s vid en kabellängd på 3–4 km. Den andra nätbegränsningen består i att det förekommer olika flerkanalutrustningar i lokalnäten. Dessa system är primärt konstruerade och optimerade för att klara vanlig taltelefoni med en maximal dataöverföringshastighet på 9,6 kbit/s. Nyare flerkanalssystem klarar dock dataöverföring på upp till 28,8 kbit/s.

I Sverige finns det enligt uppgift från TeliaSonera – med en viss beräknad överlappning av abonnenter som både har nätbegränsningar till följd av långa accessledningar och flerkanalutrustning – ca 800 000 abonnenter fördelade över hela landet som i dag inte har tillgång till en anslutning med kapacitet på 56 kbit/s ner mot abonnenten. Att åtgärda samtliga berörda huvudledningar till lägsta kostnad skulle sannolikt bli en kombination av att nyanlägga kopparledning och att nyttja modern flerkanalutrustning.

I särskilda fall då anslutningen till det allmänna telefonnätet till en fast anslutningspunkt är klart otillräcklig för att klara tillfredsställande tillgång till Internet, bör medlemsstaterna enligt USO-direktivet kunna begära att anslutningen uppgraderas till den nivå som flertalet abonnenter har för att överföringshastigheten skall bli tillräckligt hög för tillträde till Internet. Om sådana särskilda åtgärder förorsakar konsumenterna merkostnader kan denna effekt inbegripas i en eventuell nettokostnadsberäkning av skyldigheten att tillhandahålla samhällsomfattande tjänster (se vidare i avsnitt 18.2).

I utredningen föreslogs att datahastigheten skulle bestämmas genom enskilda myndighetsbeslut. *PTS* pekar dock på att beroende på vilken hastighet som förespråkas kan ett beslut härom få stora ekonomiska konsekvenser för staten och berörda företag. Regeringen instämmer med *PTS* i att det därför vore olämpligt att en förvaltningsmyndighet fattar sådana beslut utan klara riktlinjer från statsmakterna. Det saknas dock tillräckligt underlag för att med nödvändig bestämdhet nu föreslå vilken datahastighet som står i överensstämmelse med direktivets krav. Vidare skulle ett angivande av en viss hastighet i lagtexten låsa fast rättstillämpningen på ett olyckligt sätt. Inom området för elektroniska kommunikationer går utvecklingen mycket snabbt framåt. Vad som i dag framstår som en acceptabel överföringshastighet kan inom kort anses som en orimligt låg hastighet. Tidsåtgången för att åstadkomma lagändringar är inte anpassad för utvecklingen på en dynamisk marknad.

Det förefaller lämpligare att i stället ge regeringen föreskriftsrätt i frågan. Att låta datahastigheten bestämmas genom föreskrifter ger betydligt bättre möjligheter för en flexibel anpassning av rättsläget till vid varje tidpunkt rådande förhållanden. Det bör betonas angående fastställandet av en viss datahastighet att bestämmelserna avser det allmänna telefonnätet varför nätets beskaffenhet och dess tekniska begränsningar måste beaktas. Såsom anges i USO-direktivet krävs flexibilitet för att där det är relevant tillåta en överföringshastighet som understiger 56 kbit/s för att t.ex. utnyttja kapaciteten hos trådlös teknik (inbegripet cellulära radio-nät).

Att uppgradera alla kopparledningar så att de kan klara av en möjlig överföringshastighet på 28,8 kbit/s kan bli en tämligen verkningslös åtgärd när det till stor del finns alternativa och befintliga nät som har överlägset högre kapacitet. TeliaSonera har till utredningen anfört att investeringarna i det metallbaserade accessnätet inte är möjliga att motivera från kommersiell utgångspunkt och att en garanterad överföringshastighet på Internet inte ger några nya intäktsströmmar. En överföringshastighet på 28,8 kbit/s öppnar inte heller för några avancerande applikationer och det är tveksamt om det går att peka på någon merintäkt överhuvudtaget. Det faktiska nyttjandet kommer sannolikt att bli lågt eftersom andra konkurrerande accesstekniker, med högre bandbredd, kommer att etableras under de närmaste åren och framstå som mer prisvärda tjänster för kunderna. Att satsa investeringsmedel på en uppringd modemtjänst som kanske inte blir efterfrågad kan innebära en felinvestering.

Avsikten med regleringen om överföringskapacitet i USO-direktivet är att trygga en Internetuppkoppling av bra kvalitet. Direktivet ställer inte upp några begränsningar för den teknik som tillhandahållandet av anslutningen skall ske med. Det är öppet för medlemsstaterna att tillförsäkra slutanvändarna anslutning genom användande av såväl trådlös som trådbunden teknik. Det viktiga är att anslutningen faktiskt tillhandahålls, inte på vilket sätt detta sker så länge kapacitetskraven är uppfyllda. Regeringen delar därför utredningens och PTS uppfattning om att inget hindrar att en operatör i samband med att vederbörande förpliktas att tillhandahålla den samhällsomfattande tjänsten åtar sig att tillgodose användarnas behov på annat sätt än genom det allmänna telefonnätet. Exempel på det är mobil teknik, andra radiolösningar och alternativ bredbands-teknik. En sådan lösning skulle begränsa kostnaderna för tillhandahållandet av en funktionell Internetuppkoppling. Det ger också andra förutsättningar för att den som utses att tillhandahålla den samhällsomfattande tjänsten kan göra det på kommersiella villkor.

Abonnentförteckningar och nummerupplysningstjänster

I artikel 5.1 i USO-direktivet anges att medlemsstaterna skall säkerställa att minst en fullständig abonnentförteckning finns tillgänglig för slutanvändarna. Denna skall tillhandahållas i en form som har godkänts av den berörda myndigheten, i tryckt eller elektronisk form eller bådadera. Abonnentförteckningen skall uppdateras regelbundet, minst en gång per år. Vidare skall medlemsstaterna enligt samma artikel säkerställa att

samtliga slutanvändare, inbegripet användare av telefonautomater, har tillgång till minst en komplett nummerupplysningstjänst.

Som anges i regeringens proposition Abonentupplysning (prop. 2001/02:98) kan abonentupplysning lämnas på flera olika sätt. Uppgifterna kan ges ut i en tryckt katalog eller på en cd-romskiva. En databas med abonentuppgifter kan läggas ut på Internet. Upplysning kan också lämnas via t.ex. telefon efter enstaka förfrågningar.

Regler om telekataloger finns i dag i 15 § första stycket 6 telelagen som anger att ett tillstånd att bedriva televerksamhet får förenas med villkor om att på skäliga villkor i egen telekatalog publicera uppgifter om enskildas teleabonnemang hos anmälningspliktig i den utsträckning de inte omfattas av tystnadsplikt enligt lag.

Regler om nummerupplysning finns i 66 § telelagen som förpliktar en teleoperatör som har tilldelat abonnenter telefonnummer att tillgodose varje rimlig begäran om att lämna ut de abonentuppgifter som inte omfattas av tystnadsplikt enligt 45 § första stycket telelagen. Denna bestämmelse uttrycker dock varken en rätt för abonnenterna att få tillgång till en nummerupplysningstjänst eller en skyldighet för operatörer att tillhandahålla en sådan. Skyldigheten gäller endast gentemot den som bedriver eller avser att bedriva abonentupplysning. Uppgifterna skall lämnas ut på villkor som är rättvisa, kostnadsorienterade och icke-diskriminerande.

För närvarande är det bara TeliaSonera som i tillståndsvillkor förpliktats att tillhandahålla nummerupplysning. Genom tillståndsvillkoret förpliktats bolaget att via eget abonentregister tillhandahålla nummerupplysning enligt regleringen i den nu upphävda 23 § första stycket 7 telelagen samt att publicera en telekatalog enligt 15 § första stycket 6 telelagen. Skyldigheten omfattar bara telefonnummer och endast sådana som rör abonnemang på fasta nummer. TeliaSonera bedriver i dag inte denna nummerupplysning i egen regi utan genom det delägda Respons AB.

Bestämmelsen i den nya lagen bör närmare ansluta till lydelsen i artikel 5 i USO-direktivet och därvid ange att ett förpliktat företag är skyldigt att i en abonentförteckning, som skall uppdateras årligen, göra uppgifter om samtliga telefonabonnemang tillgängliga i den utsträckning de inte omfattas av sekretess eller tystnadsplikt enligt lag samt tillhandahålla en fullständig upplysningstjänst avseende telefonabonnemang. Även för upplysningstjänsten skall tillhandahållandet ske i den utsträckning som det medges av sekretessregler eller regler om tystnadsplikt i lag. Den som förpliktats att tillhandahålla abonentupplysning, dvs. abonentförteckningar och upplysningstjänster, skall behandla erhållen information på ett icke-diskriminerande sätt. Vad som avses med icke-diskriminerande i detta hänseende överensstämmer med det sätt på vilket begreppet används i gemenskapsrätten och i övrigt i den nya lagen.

Telefonautomater

Av artikel 6 i USO-direktivet följer att medlemsstaterna skall säkerställa att de nationella regleringsmyndigheterna kan införa skyldigheter för företag att säkerställa att telefonautomater tillhandahålls i rimlig utsträckning för att tillgodose slutanvändarnas behov när det gäller geogra-

fisk spridning, antal automater samt tillgång för användare med funktionshinder och tjänsternas kvalitet. Det skall dock, efter samråd med berörda parter, vara möjligt för den nationella regleringsmyndigheten att besluta att inte införa en sådan skyldighet i hela eller delar av landet, om den är övertygad om att dessa resurser eller jämförbara tjänster är allmänt tillgängliga. Vidare skall säkerställas att det är möjligt att avgiftsfritt och utan särskilt betalningsmedel ringa det europeiska larmnumret 112 från telefonautomaterna.

Av 15 § första stycket 7 telelagen följer att en tillståndspliktig operatör kan förpliktas att utan särskild ersättning upprätthålla telefonautomater i en omfattning som i fråga om antal och geografisk utbredning tillgodoser allmänhetens behov. Vid årsskiftet 2001/02 fanns ca 11 500 telefonautomater i Sverige. Ett tusental av dessa är föremål för särskild reglering på så sätt att TeliaSonera genom beslut av PTS förpliktats att utan ersättning upprätthålla dessa telefonautomater på visst angivet sätt. Det finns enligt tillståndsvillkoret en möjlighet att flytta, byta ut telefonautomaten till en annan typ eller lägga ned den om den inte behövs eller osedvanligt ofta utsätts för skadegörelse eller dylikt. PTS måste dock först ge ett medgivande till sådan förändring.

Regeringen bedömer att telefonautomater fortfarande utgör ett viktigt komplement till användningen av mobiltelefoni, speciellt i glesbygd, där även täckningsgraden i det mobila nätet kan variera. Regeringen anser således att en möjlighet att förplikta en operatör att tillhandahålla telefonautomater bör införas i den nya lagen. Regeringen finner emellertid att det mot bakgrund av den utveckling som skett på marknaden för mobiltelefoni kan antas att behovet att alltjämt tillhandahålla telefonautomater minskat. Det bör åvila tillsynsmyndigheten att i samråd med berörda parter fortlöpande genomföra översyner av denna skyldighet mot bakgrund av marknadsutvecklingen och tillgängligheten av jämförbara tjänster. Det måste anses ligga i sakens natur att telefonautomater i detta sammanhang endast kan avse det fasta nätet.

Funktionshindrades behov

Medlemsstaterna skall enligt artikel 7.1 i USO-direktivet vid behov vidta särskilda åtgärder för slutanvändare med funktionshinder för att säkerställa att dessa får tillgång till allmänt tillgängliga telefonitjänster till överkomliga priser i samma utsträckning som för andra slutanvändare. Detta gäller bl.a. tillgång till larmtjänster, abonnentupplysning och abonnentförteckningar. Vidare får medlemsstaterna, enligt punkten 2 i samma artikel, vidta särskilda åtgärder, mot bakgrund av nationella förhållanden, för att säkerställa att även slutanvändare med funktionshinder kan dra nytta av det utbud av företag och tjänsteleverantörer som är tillgängligt för flertalet slutanvändare.

I dag gäller enligt 23 § första stycket 2 telelagen en generell skyldighet för anmälningspliktiga operatörer att i sin verksamhet ta hänsyn till handikappades behov av särskilda tjänster. Vidare säkerställs funktionshindrades tillgång till effektiva telekommunikationer genom upphandling. I TeliaSoneras tillståndsvillkor anges att bolaget skall på beställning av ansvarig myndighet och mot kostnadsbaserad ersättning tillhandahålla tjänster för att tillse funktionshindrades behov av särskilda teletjänster.

Det bör också i lagen om elektronisk kommunikation särskilt anges att funktionshindrades behov skall beaktas. Detta bör såsom utredningen föreslagit ske genom att ange detta som en av de samhällsomfattande tjänsterna, i enlighet med vad som krävs i USO-direktivet.

USO-tjänsten om uppfyllande av rimliga krav på anslutning till det allmänna telefonnätet till en fast nätanslutningspunkt behöver därvid inte anges, eftersom den är tekniskt bestämd och lika för alla grupper i samhället.

Förpliktelsen att vidta särskilda åtgärder för slutanvändare med funktionshinder avser att säkerställa att funktionshindrade får tillgång till allmänt tillgängliga telefonitjänster (inbegripet att t.ex. hörselskadade personer och personer med nedsatt talförmåga tillhandahålls allmänna texttelefoner eller liknande och att synskadade eller delvis seende personer på begäran tillhandahålls specificerade teleräkningar i alternativt format) på likvärdiga villkor som för andra slutanvändare. Härvid måste förstås att de villkor som erbjuds funktionshindrade skall vara likvärdiga till de villkor som andra konsumenter kan erhålla genom att välja mellan flera operatörer.

Nytan av att kunna välja mellan ett flertal operatörer bör givetvis även gälla personer, företag, organisationer och andra som har särskilda behov av tjänster som är anpassade för funktionshindrade. Motsvarigheten till ovannämnda bestämmelse i 23 § första stycket 2 telelagen bör därför överföras till den nya lagen. Detta kan ske genom att alla som tillhandahåller en allmänt tillgänglig telefonitjänst skall vara skyldiga att tillhandahålla tjänster som är anpassade till funktionshindrades behov. Därmed försäkras även dessa abonnenter en valfrihet att välja det alternativ som har bäst villkor vad gäller exempelvis pris, kvalitet och service.

Skyldigheten att tillhandahålla telefonautomater skall utformas så att även funktionshindrades behov beaktas. Telefonkiosker skall således dimensioneras för rullstolsburna och telefonapparater för sådan användning handikappanpassas. Anpassningen för funktionshindrade kan sträcka sig från anpassning av terminalernas fysiska egenskaper till särskilda tjänster såsom texttelefoni. Vidare bedömer regeringen att i skyldigheten att beakta funktionshindrades behov även ligger att beakta att funktionshindrades tillgång till telefonitjänster inte skulle påverkas menligt vid ett beslut att inskränka ett förpliktande att tillhandahålla telefonautomater, exempelvis till följd av ökande mobiltäthet.

Erfarenheterna av att säkerställa funktionshindrades behov genom statlig upphandling har varit mycket goda (se avsnitt 18.2). Regeringen anser därför att det är angeläget att upphandling även framgent skall kunna ske på samma vis som i dag. Hinder mot detta föreligger inte då medlemsstaterna enligt artikel 7.2 i USO-direktivet är fria att vidta de åtgärder som krävs för att säkerställa de funktionshindrades särskilda behov. Såsom påpekats av *Lagrådet* krävs ingen särskild lagreglering för att säkerställa att regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, får besluta om upphandling av vissa tjänster.

Den grundläggande regleringen om överkomliga priser i USO-direktivet återfinns i artikel 3.1, som har något av målkarakter över sig. I bestämmelsen föreskrivs, som tidigare nämnts, att medlemsstaterna skall säkerställa slutanvändarnas tillgång till de angivna samhällsomfattande tjänsterna till ett överkomligt pris med hänsyn till nationella förhållanden.

Medlemsstaterna får vidare enligt artikel 9.2 i USO-direktivet kräva att den som förpliktats att tillhandahålla samhällsomfattande tjänster skall, mot bakgrund av nationella förhållanden, erbjuda konsumenterna olika taxealternativ eller taxepaket som skiljer sig från dem som erbjuds till vanliga kommersiella villkor. Detta får särskilt ske för att säkerställa att låginkomsttagare eller personer med särskilda sociala behov inte hindras från tillträde till eller användning av den allmänt tillgängliga telefoni-tjänsten. Vidare får medlemsstaterna enligt tredje punkten i samma artikel, utöver bestämmelser om att utsedda företag skall erbjuda särskilda taxealternativ, iakttta prisbegränsningar eller geografisk utjämning eller andra liknande ordningar, säkerställa att konsumenter med låga inkomster eller särskilda sociala behov ges stöd. Med prisbegränsningar måste i detta sammanhang förstås olika former av pristaksbestämmelser. Slutligen får medlemsstaterna enligt 9.4 samma artikel kräva att den som förpliktats att tillhandahålla en samhällsomfattande tjänst tillämpar gemensamma taxor, inklusive geografisk utjämning, för hela territoriet med beaktande av nationella förhållanden eller iakttar prisbegränsningar.

Som utgångspunkt får anses gälla att tillhandahållandet av de aktuella samhällsomfattande tjänsterna, inklusive abonnentupplysning, på en konkurrensutsatt marknad så långt möjligt skall ske till marknadsmässigt pris. Det kan ifrågasättas om en motsatt ordning är rimlig eftersom ett företag, som inte med nödvändighet behöver vara ett företag med betydande inflytande på den marknad som omfattar den förpliktade tjänsten, då inte tillåts att utöva sin verksamhet på likvärdiga grunder som andra företag på den marknaden.

Samhällsomfattande tjänster skall dock, oavsett om marknadsmässigt eller annat pris gäller för det förpliktade företagets tjänster, tillhandahållas användaren till ett överkomligt pris. Föreligger det någon skillnad mellan det pris som det förpliktade företaget är berättigat till och det pris som kan anses vara överkomligt skall detta regleras som en finansieringsfråga vad gäller kostnaden för tillhandahållandet av samhällsomfattande tjänster.

Ett överkomligt pris är enligt USO-direktivet ett pris som medlemsstaten fastställer på nationell nivå mot bakgrund av särskilda nationella förhållanden. Det kan innefatta gemensamma taxor som är oberoende av geografisk belägenhet eller särskilda taxealternativ för användare med låga inkomster. Syftet med sådana prisregleringar är i första hand att skydda de abonnenter som träffas av regleringen mot för höga priser. Av 2 § första stycket telelagen följer att bestämmelserna i lagen syftar till att enskilda och myndigheter skall få tillgång till effektiva telekommunikationer till lägsta möjliga samhällsekonomiska kostnad. Häri ligger bl.a. att var och en skall få möjlighet att från sin stadigvarande bostad eller sitt fasta verksamhetsställe utnyttja telefoni-tjänst till ett rimligt pris inom ett allmänt tillgängligt telenät. Regleringen om rimligt pris i

telelagen har i princip samma utgångspunkt som direktivet. Det finns till synes ingen större skillnad mellan rimligt pris och överkomligt pris. Det senare begreppet bör därför användas i lagtexten för att närmare knyta an till direktivets lydelse. Den närmare innebörden av begreppet får bestämmas genom rättstillämpningen.

Av förarbetena till nu gällande lagstiftning framgår att rimligheten i priset bör ses utifrån konsumentens perspektiv, kostnaderna för tillhandahållandet av tjänsterna och en viss korrelation mellan regioner eller marknadssegment i tillhandahållandet av mer eller mindre likvärdiga tjänster (prop. 1996/97:61, s. 72). Regeringen bedömde där att alltför stora prisvariationer mellan regioner eller mellan olika marknadssegment i tillhandahållandet av mer eller mindre likvärdiga tjänster inte borde accepteras och att genomsnittspriser borde vara styrande. Regeringen ansåg emellertid samtidigt att den dominerande operatören måste tillåtas möta konkurrensen i de områden där konkurrensen är hårdast och att geografiska variationer i taxorna borde tillåtas. Dessa bedömningar är alltså giltiga. Regeringen ser för tillfället inte skäl att föreskriva om generell prisreglering vad gäller användningen av allmänt tillgängliga telefonitjänster till en fast anslutningspunkt.

En abonnent kan ges försörjningsstöd för skäliga kostnader för bl.a. telefon enligt 4 kap. 3 § socialtjänstlagen (2001:453). Härigenom ges ett visst utrymme för stödåtgärder för konsumenter med låga inkomster. Regeringen bedömer att denna stödfunktion är tillräcklig och förespråkar därför inte något nytt stödsystem.

Tjänsternas kvalitet

De samhällsomfattande tjänsterna skall enligt artikel 3.1 i USO-direktivet tillhandahållas till en viss angiven kvalitet. Denna kvalitet bör följa den utveckling som sker på respektive marknad för de aktuella tjänsterna och i möjligaste mån följa de standarder som omfattas av åtaganden gjorda inom ramen för Världshandelsorganisationen och de som utarbetas av de europeiska standardiseringsorganen Europeiska standardiseringskommittén (CEN), Europeiska kommittén för standardisering inom elområdet (Cenelec) och Europeiska institutet för telestandarder (ETSI).

För att det företag som förpliktas att tillhandahålla en samhällsomfattande tjänst i ett visst angivet område eller i hela landet skall veta vad som krävs av denne måste de prestanda som skall uppfyllas anges på ett tydligt sätt. Det bör därför vara möjligt att ställa upp prestandamål som villkor för förpliktelsen. Med ett sådant angivande vet såväl företaget som den myndighet som skall utöva tillsynen vad som skall gälla och möjligheterna att göra korrekta kontroller ökar. Åläggandet om de prestanda som skall uppnås skall innefatta en rimlig tid för genomförandet. Vid bedömningen av denna tid bör myndigheten ta hänsyn bl.a. till hur företaget tidigare utövat sin verksamhet och dennes förutsättningar i övrigt att kunna efterkomma åläggandet. Tiden får inte understiga tre månader, såtillvida företaget inte medgett en kortare tid för att uppnå prestandamålen. Dessutom skall företaget offentliggöra information om de prestanda som uppnåtts vid tillhandahållandet av tjänsten. Det är lämpligt att överlåta åt tillsynsmyndigheten att meddela på vilket sätt och i vilken form informationen skall lämnas. Myndigheten skall också på

det berörda företags kostnad kunna genomföra en granskning av de uppgifter om tjänstens kvalitet och prestanda som företaget håller allmänt tillgängliga. Det är viktigt att de förpliktade prestandamålen uppnås eftersom det är fråga om tjänster av uttryckligt samhällsintresse. Om myndigheten vid tillsynen finner att prestandamålen inte uppfyllts inom den tid som angetts i åläggandet, får myndigheten vidta de tillsyns-åtgärder som lagen medger (se avsnitt 22.2).

18.2 Tillhandahållande och finansiering av samhälls- omfattande tjänster

Regeringens förslag: När marknaden inte tillgodoser behovet av en samhällsomfattande tjänst skall ansvarig myndighet kunna förplikta den som är lämplig att tillhandahålla tjänsten.

Den samhällsomfattande tjänsten skall upphandlas om det är särskilt påkallat med hänsyn till kostnaderna för tillhandahållandet av denna.

Utredningens förslag: Överensstämmer delvis med regeringens förslag. Utredningen föreslog att samhällsomfattande tjänster i första hand borde bekostas av den förpliktade operatören.

Remissinstanserna: *Ekonomistyrningsverket* och *Näringslivets telekomförening* stödjer att staten skall kunna ingripa om marknads-mekanismerna inte fungerar tillfredsställande. *SUNET*, *Sveriges allmännyttiga bostadsföretag*, *LRF* och *Skogsindustrierna* bedömer att insatser krävs från stat och kommun för att bygga upp infrastrukturen. *Konsumentverket* befävar att om marknaden misslyckas med att tillhandahålla någon eller några av de samhällsomfattande tjänsterna kan det dröja lång tid, till men för konsumenterna, innan en operatör förpliktigas att tillhandahålla tjänsten. *Post- och telestyrelsen (PTS)* anser inte att ett marknads misslyckande med att tillhandahålla de angivna tjänsterna är en förutsättning för myndighetens ålägganden. Myndigheten ifrågasätter vidare att möjligheten till upphandling begränsas i utredningens förslag. Även *Konkurrensverket* anser att utrymmet för tillsynsmyndigheten att använda upphandling för att tillgodose olika behov inte får minska i det nya regelverket. *TeliaSonera* och *Telenor* anser inte att det bör vara en förutsättning för att upphandling skall kunna komma i fråga att kostnaderna för det utsedda företaget bedöms vara oskäligt betungande. *IT-Företagen* m.fl. menar att samhällsviktiga funktioner, t.ex. avseende funktionshinderades behov bör upphandlas och finansieras genom statsbudgeten. *Glesbygdsverket* poängterar vikten av att regleringsmyndigheten snabbt måste kunna lösa frågor om tillhandahållande av samhällsomfattande tjänster. PTS instämmer i utredningens bedömning att det för närvarande inte finns anledning att inrätta en fond för finansiering. *Glesbygdsverket* och *Stockholms Handelskammare* anser emellertid att olika kompensationsmodeller bör övervägas. *TeliaSonera* och *Stokab* anser att den kommande lagstiftningen bör innehålla möjlighet till val av olika urvalsmodeller. *Vodafone* anser att finansieringen av tjänsterna bör regleras i lagtexten i enlighet med direktivet. Även *Advokatsamfundet* förespråkar av förutsebarhetsskäl en reglering i lag av hur kostnaderna för samhällsomfattande tjänster skall ersättas och bäras. *Telenor* anser att

åtagandena enligt proportionalitetsprincipen bör vara begränsade till operatörer med betydande inflytande. *Luftfartsverket* pekar på vikten av att ägare av icke allmänna kommunikationsnät inte skall kunna förpliktigas att tillhandahålla samhällsomfattande tjänster.

Skäl till regeringens förslag: I artikel 3.2 i USO-direktivet klargörs att det är upp till medlemsstaterna att avgöra vilket tillvägagångssätt som är mest effektivt och lämpligt för att säkerställa tillhandahållandet av samhällsomfattande tjänster med beaktande av principerna om objektivitet, insyn, icke-diskriminering och proportionalitet. Medlemsstaterna skall sträva efter minsta möjliga snedvridning av marknaden samtidigt som de skall beakta allmänintresset. Regelverket skall tillämpas när marknaden av olika skäl inte löser en tillgångsfråga till en samhällsomfattande tjänst.

I USO-direktivet anges att det är medlemsstaterna själva som skall besluta om vilka företag som skall ha skyldighet att tillhandahålla de samhällsomfattande tjänster som definieras i direktivet. Detta skall enligt artikel 8.2 ske med hjälp av ett effektivt, objektivt, öppet redovisat och icke-diskriminerande urvalssystem.

Ett beslut om att utse ett företag att tillhandahålla en samhällsomfattande tjänst skall i enlighet med USO-direktivet grundas på objektiva kriterier och, när så är lämpligt, med beaktande av företagets möjlighet och villighet att godta hela eller del av skyldigheten att tillhandahålla samhällsomfattande tjänster. Inget företag får på förhand uteslutas från möjligheten att bli utsedd. Det finns således inget stöd i direktivet för att begränsa skyldigheten att tillhandahålla samhällsomfattande tjänster till endast operatörer med betydande marknadsinflytande. Skyldigheten skall åläggas den som bedöms lämplig. Till skillnad från vad *Lagrådet* har anfört anser inte regeringen att det finns något behov av att närmare bestämma kretsen av dem som kan förpliktas att tillhandahålla samhällsomfattande tjänster. I praktiken kan en skyldighet att tillhandahålla en samhällsomfattande tjänst endast åläggas företag som förvärvsmässigt bedriver den typ av verksamhet som avses. Exempelvis torde endast operatörer kunna förpliktas att tillhandahålla en anslutning till det allmänt tillgängliga telefonnätet och tillgång till telefonitjänster till en fast anslutningspunkt. Ägare av icke allmänna kommunikationsnät, t.ex. *Luftfartsverket*, kan inte i denna egenskap komma att förpliktigas att tillhandahålla samhällsomfattande tjänster.

Den reglering som följer av telelagen innebär att en operatör utpekas att tillhandahålla en samhällsomfattande tjänst genom villkor i det tillstånd som krävs för att få utöva televerksamheten. För svensk del har traditionellt telefonitjänsten mellan fasta nätanslutningspunkter räknats som en samhällsomfattande tjänst. I samband med telelagens översyn uttalade lagstiftaren att det inte fanns skäl att föreslå en särskild finansiering av taltelefonitjänsten (prop. 1996/97:61, s. 45). Detta innebär att kostnaderna för den samhällsomfattande tjänsten faller på den förpliktade operatören.

I USO-direktivet regleras finansieringen av samhällsomfattande tjänster i artiklar 12–14. Regleringen kan sägas vara uppdelad i två led. I det första ledet i artikel 12 anges att den nationellt ansvariga myndigheten, om den bedömer att tillhandahållandet av samhällsomfattande tjänster kan vara oskäligt betungande för de företag som utsetts att tillhandahålla

dessa tjänster, skall göra en beräkning av de nettokostnader som ett tillhandahållande av samhällsomfattande tjänster för med sig. Denna beräkning skall därefter, om det skulle visa sig att tillhandahållandet är oskäligt betungande, enligt artikel 13 leda till att myndigheten påtalar förhållandet för statsmakterna som i sin tur skall besluta om att införa ett system för att på öppet redovisade villkor via offentliga medel ersätta företaget för de fastställda nettokostnaderna eller besluta om en fond för att fördela nettokostnaden för samhällsomfattande tjänster mellan leverantörer av elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster.

Beräkningen av nettokostnaderna skall ske på ett av två relativt noggrant reglerade sätt. Den första metoden innebär att nettokostnaden för skyldigheten att tillhandahålla samhällsomfattande tjänster beräknas med hänsyn till de eventuella marknadsfördelar som kan uppkomma för ett företag som utsetts att tillhandahålla samhällsomfattande tjänster. Vissa samhällsomfattande tjänster kan ha ett värde för ett företag om tjänsten görs allmänt åtkomlig. Det kan därför uppkomma fördelar genom tillhandahållandet såväl som kostnader. Den valda beräkningsmetoden måste ta hänsyn till dessa faktorer. För att kunna beräkna nettokostnaderna enligt denna metod måste företaget tillhandahålla myndigheten den redovisning eller annan information som tjänar som grundval för beräkningen av nettokostnaden för granskning. Såväl resultatet av kostnadskalkylen som slutsatserna av den gjorda granskningen skall göras tillgängliga för allmänheten. Den andra alternativa metoden är att använda de nettokostnader för tillhandahållandet av samhällsomfattande tjänster som fastställts genom det urvalssystem som tillämpades när företaget utsågs att tillhandahålla de aktuella tjänsterna.

Att finansiera samhällsomfattande tjänster genom införande av en fond har varit föremål för överväganden bl.a. i samband med översynen av telelagen 1997 (prop. 1996/97:61, s. 45). Riksrevisionsverket anförde då att den omfattande apparat som skulle krävas för att administrera en sådan fond inte stod i proportion till vad de samhällsomfattande tjänsterna kostar. Regeringen fann för sin del att nettokostnaden för tillhandahållandet av telefonitjänsten inom olönsamma områden föreföll vara blygsam, men höll dörren öppen för att – om detta antagande visade sig felaktigt eller förändringar på marknaderna kunde leda till en ökad börda för den förpliktade – återkomma med ett förslag om en särskild finansiering. Regeringen finner alltså inte tillräckliga skäl att inta en annorlunda syn. Det kan dessutom ifrågasättas om en skyldighet för andra företag än det eller dem som skall svara för den samhällsomfattande tjänsten att medverka till finansieringen av en sådan tjänst inte är att betrakta som en form av beskattning. Detta kräver i så fall att beräkningsgrunderna för finansieringsbidragen regleras genom lag och inte kan överlämnas åt regeringen att föreskriva om.

Inget torde hindra att lagen om elektronisk kommunikation i sig pekar ut två lämpliga förfaringssätt samt ger den myndighet som regeringen bestämmer möjlighet att, utifrån en bedömning av effektiviteten av de uppställda förfaringssätten i det enskilda fallet, välja den för ändamålet lämpligaste metoden. Vid detta ställningstagande skall det, i enlighet med USO-direktivet säkerställas att principerna om objektivitet, insyn, icke-diskriminering och proportionalitet beaktas. De krav som ställs upp

i direktivet uppfylls enligt regeringens mening såväl av ett förfarande där ett företag som bedöms lämpligt pekas ut, som av ett förfarande där den samhällsomfattande tjänsten upphandlas av den ansvariga myndigheten. Den ökade konkurrensen och det större urvalet förbättrar möjligheterna för att andra företag än de som har ett betydande inflytande på marknaden kan tillhandahålla hela eller delar av utbudet av samhällsomfattande tjänster. Därför bör skyldighet att tillhandahålla samhällsomfattande tjänster i vissa fall kunna tilldelas företag som har de mest kostnads-effektiva metoderna för tillhandahållande av anslutning och tjänster.

Om det visar sig att skyldigheten att tillhandahålla en samhällsomfattande tjänst skulle vara oskäligt betungande skall tjänsten upphandlas. Därmed säkerställs att företagen inte åläggs någon skyldighet som endast kan genomföras med förlust eller till en nettokostnad som går utöver normala kommersiella förhållanden. För att beräkna den ekonomiska bördan av att tillhandahålla en samhällsomfattande tjänst skall den ansvariga myndigheten såsom anges i USO-direktivet ta vederbörlig hänsyn till såväl kostnader och intäkter som immateriella förmåner som härrör från tillhandahållandet av tjänsten.

Regeringen instämmer med flertalet remissinstanser om att möjligheten till upphandling visat sig vara väl lämpad för vissa tjänster, såsom särskilda tjänster för funktionshindrade och att upphandlingsmodellen utgör ett värdefullt instrument som inte bör inskränkas. Skrivningarna i artiklarna 12 och 13 i USO-direktivet beträffande finansieringen av oskäligt betungande skyldigheter är enligt regeringens tolkning avsedda som ett skydd för företag, dvs. åtminstone när tillhandahållandet är oskäligt betungande kan ersättning för kostnaderna komma ifråga. Ersättning kan därmed komma i fråga *även* när tillhandahållandet inte bedöms som oskäligt betungande. Det är således inte en förutsättning för upphandling att kostnaderna för det utsedda företaget bedöms vara oskäligt betungande. Vidare behöver inte enligt regeringens mening ett faktiskt konstaterat marknadsmisslyckande ligga till grund för ett upphandlingsförfarande. Regeringen anser att myndigheten på samma vis som i dag bör kunna upphandla vissa väsentliga samhällsviktiga funktioner, exempelvis för funktionshindrade eller beredskapsåtgärder för kriser och krig (se vidare i avsnitt 18.10). Såsom påpekats av *Lagrådet* krävs ingen särskild lagreglering för att säkerställa att regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, får besluta om sådan upphandling.

Enligt artikel 3.2 i USO-direktivet skall medlemsstaterna sträva efter minsta möjliga snedvridning av marknaden, särskilt vad gäller tillhandahållande av tjänster till priser eller andra villkor som avviker från normala affärsmässiga villkor, samtidigt som de skall beakta allmänintresset. Detta innebär att myndigheten måste vara uppmärksam på att ett pris mot slutkund inte i för hög utsträckning får avvika från det marknadsmässiga priset. En sådan ordning kan annars leda till att konkurrensen snedvrids eller slås ut genom att konkurrenterna till det förpliktade företaget tvingas sänka sina priser på de aktuella tjänsterna under det marknadsmässiga priset för att inte tappa kunder. Detta kan leda till att dessa företag går utan vinst medan det förpliktade företaget kan få viss ekonomisk kompensation om kostnaderna för tillhandahållandet är oskäligt betungande.

Regeringens förslag: Den som tillhandahåller en allmänt tillgänglig telefonitjänst till fast nätanslutningspunkt skall avgiftsfritt tillhandahålla specificerade telefonräkningar och tillämpa ett förfarande vid utebliven betalning där abonnenten innan avstängning sker måste ha uppmanats att betala inom skälig tid. Vidare skall en operatör som har att tillhandahålla samhällsomfattande tjänster på begäran avgiftsfritt spärra vissa typer av utgående samtal eller nummer. En sådan operatör skall även kunna åläggas att tillhandahålla möjlighet för konsumenter till kreditspärr samt förhands- och delbetalningar.

Utredningens förslag: Överensstämmer delvis med regeringens förslag. Utredningen föreslog att skyldigheten att avgiftsfritt tillhandahålla specificerade telefonräkningar skulle begränsas till aktörer som har att tillhandahålla samhällsomfattande tjänster. Vidare föreslogs att samtliga operatörer skulle kunna erbjuda abonnenter en kreditgräns samt automatisk spärrning av tjänsten i fråga när gränsen nåtts.

Remissinstanserna: *Post- och telestyrelsen (PTS)*, *Konsumentverket*, *Riksrevisionsverket* och *Allmänna reklamationsnämnden* är positiva till att konsumenternas ställning stärks i utredningens lagförslag. *Kommerskollegium*, *IVA*, *TeliaSonera*, *Telenor* och *IT-Företagen* framhåller däremot att reglering utöver gemenskapsrättsakternas tvingande krav bör minimeras i syfte att i möjligaste mån hindra uppkomsten av nationella särregler som kan skapa hinder på ett harmoniserat område. PTS och TeliaSonera anser att det i enlighet med USO-direktivet klart måste framgå att samtal som är avgiftsfria för den uppringande abonnenten inte får anges på dennes specificerade teleräkning. Konsumentverket anser att krav på specificerade räkningar samt spärrning måste gälla för alla operatörer och inte endast den som tillhandahåller samhällsomfattande tjänster. PTS förespråkar att möjligheten till förhandsbetalningar och kreditgräns specificeras och utvidgas. IT-Företagen anser att regeln om tvingande kreditspärrar inte bör införas då kostnadskonsekvenserna är mycket undermåligt utredda och påpekar tillsammans med TeliaSonera att en anpassning av systemen är kostsam och att kravet sannolikt inte skulle kunna tillgodoses när lagen träder i kraft. *Tele2* och *Telenor* anger att det föreligger ett antal tekniska problem som medför att uppdatering av samtalskostnaden inte kan göras i realtid för betalsamtal samt vid internationell roaming. *Vodafone* anser att huvudregeln bör vara att kundtjänster skall utvecklas och prövas på marknaden, inte stipuleras i lagtext. *Tele2*, *Vodafone* och *TeliaSonera* framhåller att kontantkort utgör ett bra andra alternativ för abonnenter som vill ha en övre gräns för sina kostnader för mobilsamtal. TeliaSonera påpekar vidare att möjligheter till fast kostnad (s.k. flat rate) också redan tillgodoser ifrågavarande skyddsbehov.

PTS bedömer att de föreslagna bestämmelserna gällande åtgärder vid utebliven betalning även bör omfatta mobilteleoperatörernas abonnenter. PTS anser vidare att det bör åläggas tillhandahållaren av tjänsten att informera abonnenten om dennes möjlighet att använda abonnemanget för nödsamtal och andra avgiftsfria samtal minst tio dagar efter avbrytandet.

Skälen för regeringens förslag: Ett överkomligt pris för den enskilde konsumenten står i samband med dennes möjlighet att överblicka och kontrollera sina utgifter. Användarna skall enligt artikel 10.2 i USO-direktivet tillförsäkras möjligheter att kontrollera sina utgifter. Detta skall ske genom att skyldigheter åläggs företag som utses till att tillhandahålla samhällsomfattande tjänster. Dessa skyldigheter innefattar att

- tillhandahålla en abonnent specificerade telefonräkningar (där samtal som är avgiftsfria för den uppringande abonnenten inte får anges),

- tillämpa ett förfarande vid utebliven betalning där användare skall varnas innan avstängning sker och att användare först får en viss tidsfrist att betala (detta förfarande får göras till ett allmänt krav för alla operatörer), och,

till skillnad från vad som gäller enligt telelagen i dag, att

- ge en abonnent möjlighet till avgiftsfri selektiv spärrning av vissa samtal (såsom högkostnadssamtal till betalsamtalstjänster eller till vissa länder) eller nummer,

- ge en konsument möjlighet att kontrollera sina utgifter genom att göra förhandsbetalningar, samt

- ge en konsument möjlighet att betala för anslutning till det allmänna telefonnätet genom betalningar som är fördelade över tiden.

I USO-direktivet anges vidare att ovanstående åtgärder kan behöva ses över och ändras mot bakgrund av marknadsutvecklingen. I artikel 10.3 anges också att den berörda myndigheten skall kunna besluta att inte tillämpa ovannämnda åtgärder i hela eller delar av landet om den finner att ”faciliteten” är allmänt tillgänglig.

Den nya lagen bör innehålla bestämmelser som innebär att ovanstående skyldigheter kan åläggas.

Beträffande tillhandahållandet av specificerade telefonräkningar skall abonnenten kunna välja att räkningen skall vara ospecificerad. Vad som avses med kravet på avgiftsfrihet vid tillhandahållandet av specificerade telefonräkningar samt spärrning av vissa typer av utgående samtal och adresser är att någon ytterligare debitering inte får utgå för dem som väljer att utnyttja specifikation eller spärrning.

Specificerade räkningar är ett viktigt instrument för konsumenten i sina kontakter med teleoperatören. En specificerad räkning är det enklaste sätt som finns för abonnenterna att kunna kontrollera sina telefonräkningar. Regeringen instämmer därför i *Konsumentverkets* uppfattning om att kravet på specificerade räkningar skall gälla för *alla* operatörer och inte endast den som utpekats att tillhandahålla samhällsomfattande tjänster. Artikel 8.4 i ramdirektivet anger att de nationella regleringsmyndigheterna skall främja de intressen som medborgare i Europeiska unionen har genom att bl.a. säkerställa ett gott skydd för konsumenter i deras förhållande till leverantörer (punkt b) samt främja tillhandahållandet av tydlig information (punkt d). Artikeln begränsas inte här till endast de specifika åtgärder som anges i USO-direktivet. Vidare anges i del A i bilagan till auktorisationsdirektivet att bland de villkor som får knytas till allmänna auktorisationer finns konsumentskyddsbestämmelser som är specifika för sektorn för elektronisk kommunikation, inbegripet villkor enligt USO-direktivet. Regeringen bedömer således att möjligheten i artikel 29.3 i USO-direktivet om att utvidga skyldigheten avseende avstängning till att gälla alla företag skall tolkas som en tillåtande och

inte begränsande bestämmelse. Således är det enligt regeringen förenligt med det nya EG-regelverket att ålägga en skyldighet avseende krav på specificerade räkningar på *alla* operatörer. Regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, bör dock kunna meddela föreskrifter om undantag från skyldigheten, bl.a. med hänsyn till de särskilda förutsättningarna som föreligger i fråga om mobilabonnemang som endast är knutna till anonyma kontantkort.

Enligt ovanstående resonemang är det även möjligt att överväga att utvidga skyldigheten att tillhandahålla en möjlighet till avgiftsfri selektiv spärrning av vissa samtal till att gälla samtliga operatörer i enlighet med Konsumentverkets önskemål. Betalsamtal torde vara den typ av samtal för vilken en möjlighet att införa en spärr vore värdefullast för abonnenterna. I dagsläget omfattas dock inte betalsamtal av förvalsmöjligheten vilket innebär att samtliga betalsamtal kopplas via TeliaSoneras nät. En abonnent hos en annan operatör än TeliaSonera skulle således inte genom sin förvalsoperatör kunna spärra betalsamtal genom denne utan ändå vara tvungen att vända sig till TeliaSonera för detta ändamål. Detta förtar starkt nyttan av att i dagsläget utvidga möjligheten till spärrning till att exempelvis gälla samtliga förvalsoperatörer. Regeringen avstår därför från att nu föreslå en generell skyldighet för samtliga operatörer att införa möjligheten till samtalsspärr.

I framtiden kommer dock även betalsamtal att kunna omfattas av förvalsmöjligheten. Möjligheten att tillhandahålla samtalsspärrar torde då kunna utgöra en konkurrensfaktor för operatörerna. Det faktum att den som skall tillhandahålla den samhällsomfattande tjänsten allmänt tillgänglig telefoni till fast nätanslutningspunkt även skall tillhandahålla en möjlighet till avgiftsfri samtalsspärr kommer sannolikt att föranleda övriga operatörer till att överväga att erbjuda en motsvarande tjänst. Om en sådan utveckling uteblir kan det finnas skäl att återkomma till frågan om en generell skyldighet att tillhandahålla möjlighet till samtalsspärr.

Mot bakgrund av den ökande användningen av Internet och av att USO-direktivet inte begränsar sig till något särskilt medium för de specificerade räkningarna bör det kunna godtas att abonnenter som har tillgång till t.ex. Internet ges åtkomst av specifikationer endast elektroniskt.

Möjligheten till förhandsbetalningar skall gälla såväl tillträde till det allmänna telefnätet som användning av allmänna telefonitjänster. Myndigheten skall kunna ålägga skyldighet att tillhandahålla möjlighet till förhands- och delbetalningar om det behövs. I enlighet med artikel 10.3 i USO-direktivet kan myndigheten besluta att inte ålägga skyldigheterna om tjänsten ändå är allmänt tillgänglig.

Det klargörs i USO-direktivet att konsumenterna bör, utom i fall av bedrägeri, upprepad försenad betalning eller utebliven betalning av räkningar, skyddas från omedelbar avstängning från nätet på grund av att en räkning inte har betalats och de bör särskilt vid tvister om höga räkningar för betalsamtalstjänster ha fortsatt tillgång till grundläggande telefonitjänster i avvaktan på att tvisten avgörs. Det öppnas även upp för medlemsstater att besluta om sistnämnda tillhandahållande endast om abonnenten fortsätter att betala avgifterna för en hyrd linje. Medlemsstaterna ges också möjlighet att föreskriva att fullständig avstängning endast sker efter angiven tidsfrist, under vilket samtal som inte ger upp-

hov till någon avgift för abonnenten (t.ex. samtal till larmnumret 112) är tillåtna.

I princip samtliga svenska hushåll har i dag en fast telefonianslutning. För att säkerställa abonnenternas kontinuerliga tillgång till telefonitjänst krävs det därför inte att möjligheten till avstängning vid utebliven betalning begränsas för operatörer i andra nät än i det fasta. För en mobilabonment som blivit avstängd av sin operatör finns dessutom alltid en möjlighet att inskaffa ett kontantkort för att fortsatt kunna nyttja mobiltelefonitjänster.

I ingressen till USO-direktivet anges att de nuvarande villkoren inte innehåller något krav på att operatörer med skyldighet att tillhandahålla samhällsomfattande tjänster underrättar abonnenten då en på förhand bestämd kostnadsbegränsning överskrids eller ett avvikande samtalsmönster kan iakttas. Dock framhålls att det vid en framtida översyn av de relevanta bestämmelserna bör övervägas om det föreligger ett behov av att av sådana skäl underrätta abonnenten.

Utredningen föreslår emellertid att det redan nu införs i lagen en skyldighet för den som tillhandahåller en allmänt tillgänglig elektronisk kommunikationstjänst att erbjuda möjlighet för en abonnent att bestämma en övre beloppsgräns för fakturering och en automatisk spärrning av tjänsten när denna kostnadsnivå är uppnådd. Utredningen pekar på att Konsumentverket under lång tid mottagit anmälningar och förfrågningar från konsumenter och konsumentvägledningar som gäller oväntat höga telefonräkningar samt att sådana räkningar har ökat kraftigt under senare tid. Även om USO-direktivet inte uppställer krav på en sådan kreditgräns redan nu, medger direktivet i artikel 32 att andra tjänster än de som definierats som samhällsomfattande kan göras allmänt tillgängliga under förutsättning att inget ersättningssystem för särskilda företag införs. Regeringen anser att det är angeläget att införa ett skydd för konsumenterna mot oväntat höga telefonräkningar, exempelvis till följd av situationer där Internetanvändare med uppringd Internetanslutning via några enkla knapptryckningar, ibland utan kännedom om konsekvenserna härför, ändrar datorns fjärranslutning med följderna att användarens modem ringer upp ett väsentligt dyrare betaltjänstnummer (s.k. modemkidnappning).

Tele2 påpekar att uppdatering av samtalskostnaden inte kan göras i realtid, vare sig för betalsamtal eller vid internationell roaming. Det system som används f.n. för betalsamtal innebär att accessnätsoperatören, TeliaSonera, med visst intervall skickar en s.k. CDR (Call Detail Record) varav det framgår hur mycket det enskilda samtalet kostade. Först därefter kan en annan operatör fakturera för samtalet. Liknande problem uppstår enligt *Tele2* vid roaming p.g.a. att abonnenten inte använder det nät som tillhör den operatör som skall fakturera samtalet, vilken därför inte i realtid har kontroll över hur mycket en abonnent har ringt för.

Det konsumentskydd som utredningens förslag syftar till att uppnå med bestämmelser om kreditgräns och automatisk spärrning torde överensstämja med det skydd som redan erbjuds användare av mobil telefoni genom användning av kontantkort. I ljuset av detta och med anledning av de tekniska svårigheter som redogjorts för ovan anser regeringen att det inte är lämpligt att nu införa sådana bestämmelser för tillhandahållande av mobil kommunikation.

TeliaSonera anser att en skyldighet att införa kreditspärrar för den som erbjuder telefoni till fast anslutningspunkt skulle vara otillräcklig, om den begränsades till den operatör som abonnenten är direktansluten till, eftersom trafiken vid förval eller prefixval debiteras av en annan part. Regeringen anser emellertid att den operatör som tillhandahåller den samhällsomfattande tjänsten allmänt tillgänglig telefoni till fast nätanslutningspunkt bör kunna förpliktigas en skyldighet om att införa kreditspärr. Därigenom kan abonnenterna garanteras ett skydd i form av kreditgräns hos åtminstone en operatör.

Förvalsoperatörerna utgörs i flera fall av små aktörer för vilka en skyldighet att tillhandahålla en kreditgräns skulle kunna vara oproportionerligt betungande. Konkurrerande operatörer kan däremot förväntas överväga att införa kreditgränser för att kunna konkurrera om de kunder som önskar sådana tjänster.

Regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, kan meddela verkställighetsföreskrifter som närmare anger på vilket sätt åläggandet skall utformas, inbegripet hur beloppsgränsen bör fastställas och nödvändiga villkor för hur tjänsten skall avbrytas när denna gräns överskridits.

Vid utformandet av skyldigheten att tillhandahålla en kreditspärr bör hänsyn tas till de tekniska och administrativa förutsättningarna för ett tillhandahållande. För vissa typer av samtal sker inte uppdateringen av samtalskostnaden i realtid. Det kan därför inte krävas av operatören att tjänsten skall avbrytas innan denne kunnat inhämta nödvändig betalningsinformation och konstatera att en kreditgräns överskridits. Skyldigheten att tillhandahålla en kreditspärr måste således medföra för operatören en möjlighet att spärra efter den aktuella tjänsteuppkopplingens slut, i stället för att bryta tjänsten mitt i ett samtal.

18.4 Nummerportabilitet

Regeringens förslag: Den som tillhandahåller allmänt tillgängliga telefonitjänster skall se till att abonnenterna kan behålla sitt telefonnummer vid byte av operatör. Den överlämnande operatören skall ha rätt till ersättning endast från den operatör som den anropande abonnenten ingått avtal med om förmedling av ett meddelande och endast för driftskostnader för överlämnandet. Den överlämnande operatören skall inte debitera abonnenten för kostnader med anledning av överlämnandet.

Den överlämnande operatören skall vara skyldig att till den som tillsynsmyndigheten bestämmer lämna sådana uppgifter om överlämnade telefonnummer som är nödvändiga för dirigering av telemeddelanden till dessa telefonnummer. Andra uppgifter som kan vara personuppgifter än uppgifter om telefonnummer och berörda teleoperatörer skall dock inte få lämnas utan samtycke. Tillsynsmyndigheten skall kunna utse någon (en referensdatabasoperatör) att ta emot, sammanställa och vidarebefordra uppgifterna. Denne skall tillhandahålla uppgifterna till operatörerna på skäliga och konkurrensneutrala villkor.

Tillsynsmyndigheten skall bemyndigas att bestämma att uppgifterna även skall lämnas till andra.

Utredningens förslag: Utredningen föreslog att den som har överlämnat ett telefonnummer, i likhet med gällande telelag, endast skall ha rätt till ersättning för halva driftskostnaden. I övrigt överensstämmer förslaget med regeringens.

Remissinstanserna: *Vodafone* anser att bestämmelser om nummerportabilitet inte är erforderliga då tjänsten redan införts i Sverige inom såväl fasta som mobila nät. *TeliaSonera* och *Vodafone* menar att förslaget om att den som har överlämnat ett telefonnummer bara har rätt till ersättning för hälften av driftskostnaderna för överlämnandet står i strid med USO-direktivet, som anger att ersättningen skall följa kostnadsorienteringsprincipen. *TeliaSonera* anser vidare att ersättningen skall inkludera alla relevanta kostnader, inklusive kostnader för investeringar och skäliga avkastningskrav samt att det saknas grund i direktivet för att hindra den överlämnande operatören att ta ut en avgift av abonnenten. *Telenor* anser att det system för kostnadsorientering som tillämpas bör stå i överensstämmelse med de principer som gäller för samtrafiken i övrigt. *Kommerskollegium* pekar på vikten av att lagförslaget i möjligaste mån hindrar uppkomsten av nationella särregler som kan skapa hinder på ett harmoniserat område.

Skälen för regeringens förslag: I artikel 30.1 i USO-direktivet föreskrivs att medlemsstaterna skall säkerställa att alla abonnenter på allmänt tillgängliga telefonitjänster, inbegripet mobila tjänster, som kräver detta kan behålla sina nummer oberoende av vilket företag som tillhandahåller tjänsten, s.k. nummerportabilitet. Syftet med nummerportabiliteten är att undanröja de hinder som kan medföra att en abonnent avstår från att välja en konkurrerande ny operatör av mer eller mindre praktiska skäl

och på så sätt öka abonnenternas rörlighet på marknaden till gagn för konkurrensintressena. Det finns dock vissa begränsningar i direktivets reglering om nummerportabilitetens omfattning genom att det föreskrivs att ett geografiskt nummer skall tillhandahållas på en viss plats, dvs. ett telefonnummer kan bara behållas inom samma geografiska område. Det bör uppmärksammas att kravet på nummerportabilitet inte gäller mellan fasta nät och mobilnät. Detta beror framför allt på att den anropande abonnenten vid nummerportabilitet mellan de två olika typerna av telefonitjänster inte kan veta om samtalet går till ett fast eller mobilt telefonnummer och därmed inte kan bedöma kostnaden. Det har dock lämnats en öppning för medlemsstaterna att tillämpa bestämmelser om nummerportabilitet mellan nät som tillhandahåller tjänster via en fast anslutningspunkt och mobilnät.

Enligt bestämmelsen i artikel 30.2 samma direktiv skall det säkerställas att kostnadsorienteringsprincipen följs vid prissättningen för samtrafik i samband med tillhandahållande av nummerportabilitet och att eventuella direkta avgifter för abonnenter inte hämmar användningen av denna facilitet. I samband med bedömningen av begärda priser får myndigheterna även beakta de priser som erbjuds på jämförbara marknader. Det betonas i punkten 3 i samma artikel att de nationella myndigheterna inte får belägga nummerportabilitet med slutkundstaxor som snedvrider konkurrensen, till exempel genom att införa särskilda eller gemensamma slutkundstaxor.

Som framhålls i ingressen till USO-direktivet kommer betydelsen av nummerportabilitet att öka avsevärt när öppen information om taxor finns, både för slutanvändare som behåller sitt nummer och för slutanvändare som ringer upp dem som har behållit sitt nummer. De nationella regleringsmyndigheterna bör där så är möjligt, underlätta lämplig öppenhet om taxor som en del i genomförandet av nummerportabilitet.

De nationella bestämmelserna om nummerportabilitet återfinns i 39 och 39 a §§ telelagen. I 39 § regleras den grundläggande skyldigheten för den som tillhandahåller en viss typ av teletjänst, digital mobiltelefonitjänst eller mobil teletjänst som består i överföring av text att se till att telenätet medger att en abonnent kan behålla sitt telefonnummer vid byte av teleoperatör. Vidare föreskrivs att ett telefonnummer som används för sådan tjänst skall, på abonnentens begäran överlämnas till en annan teleoperatör för att denne skall tillhandahålla tjänsten. En begränsning i denna skyldighet har införts som innebär att telefonnummer avseende telefonitjänst till fast nätanslutningspunkt endast behöver överlämnas för tillhandahållande inom samma riktnummerområde.

Bestämmelsen i 39 a § telelagen behandlar bl.a. den centrala referensdatabas som möjliggör en mer effektiv dirigerings av teledelanden. I bestämmelsen föreskrivs att den som överlämnar ett telefonnummer (s.k. överlämnande operatör) skall, till den som tillsynsmyndigheten bestämmer, genast lämna de uppgifter som är nödvändiga för dirigerings av teledelanden till telefonnumret. Uppgifter som är nödvändiga för dirigerings av teledelanden till överlämnade telefonnummer är i huvudsak överlämnat telefonnummer, tidpunkt för överlämnandet samt överlämnande och mottagande teleoperatörer. Andra uppgifter som kan vara direkt eller indirekt hänförliga till en fysisk person än uppgifter om telefonnummer och berörda teleoperatörer får inte lämnas utan samtycke

från personen. En sådan uppgift som inte behövs för dirigeringen är abonnenternas namn och adresser.

Tillsynsmyndigheten får utse en central referensdatabasoperatör att i en databas sammanställa sådana uppgifter som avses i första stycket och lämna dem till teleoperatörer, i den mån dessa behöver uppgifterna för dirigering av teledelanden, och andra som tillsynsmyndigheten bestämmer. Den utsedda databasoperatören skall i förhållande till teleoperatörerna tillämpa villkor som är konkurrensneutrala och får ta ut den ersättning som är skälig med hänsyn till kostnaderna. I formuleringen ligger att priset för databasoperatörens tjänster bör bestämmas utifrån skäliga affärsmässiga principer. Rimligt är att priset bör täcka självkostnader, avskrivningar, förräntning av investerat kapital samt de underhålls- och utvecklingskostnader som kan hänföras till den tjänsten (prop. 2000/01:74, s. 24). Att de villkor som databasoperatören tillämpar gentemot teleoperatörerna skall vara konkurrensneutrala innebär att databasoperatören inte utan saklig grund får särbehandla vissa teleoperatörer, dvs. gynna eller missgynna någon i förhållande till hur andra behandlas. Om konkurrenternas villkor för att få tillgång till uppgifterna till sin utformning eller tillämpning är mindre fördelaktiga än vad databasoperatören tillämpar för närstående teleoperatörer kan en diskriminering föreligga.

I Sverige har sedermera en särskild organisation, SNPAC AB (Swedish Number Portability Administrative Center), inrättats för att hantera den centrala referensdatabas i vilken information om operatörstilhörighet för samtliga överlämnade nummer finns lagrad. Post- och telestyrelsen har beslutat att från och med den 1 september 2001 skall den som överlämnar ett telefonnummer genast underrätta SNPAC. Informationen i den centrala referensdatabasen kan regelbundet hämtas hem av respektive operatör och lagras i en egen databas hos operatören. För dirigering av samtal gör därefter operatören som den anropande abonnenten ingått avtal med om förmedling av teledelandet (den s.k. ursprungsoperatören) ett uppslag mot den egna databasen för att kontrollera om aktuellt B-nummer har överlämnats till en annan operatör. Dirigeringsmetoden benämns ”all call query”. Cirka 254 000 nummer har ”porterats”, dvs. överlämnats till och med februari 2003. Cirka 95 % av dessa är mobila telefonnummer.

Regeringen konstaterade i prop. 2000/01:74 att främsta skälet till att nummerportabilitetsreformen inte hade fått förväntat genomslag berodde på de ersättningsregler för hur ökade trafik kostnader som uppstår i den överlämnande teleoperatörens nät skulle regleras mellan parterna. Incitament saknades för ursprungliga och överlämnande operatörer att göra investeringar i syfte att införa effektiva dirigeringsmetoder som t.ex. ”all call query”. Regeringen fann att den bästa lösningen för att skapa incitament var att införa bestämmelser rörande ersättning till följd av just ökade trafik kostnader. Enligt 42 § telelagen får ersättning för att överlämna telefonnummer grundas endast på driftskostnader för överlämnandet. Den som har överlämnat ett telefonnummer har inte rätt till ersättning för mer än hälften av de driftskostnader som utgörs av ökade trafik kostnader för ett teledelande till telefonnumret. Det bör noteras att ökade trafik kostnader till följd av nummerportabilitet inte får inkludera kapitalkostnader för gjorda investeringar medan det motsatta gäller för

ersättning för samtrafik (prop. 2000/01:74, s. 15). Ersättning för överlämnande av telefonnummer får tas ut endast från den teleoperatör som den anropande abonnenten har ingått avtal med om förmedling av telemeddelandet. Den som överlämnar telefonnummer eller ändrar förval har inte rätt till ersättning från abonnenten för överlämnandet eller ändringen. Beträffande sådana frågor skall i övrigt bestämmelserna om samtrafik i 32 och 33 §§ tillämpas. Detta innebär att ersättningen skall vara rättvis och skälig med hänsyn till kostnaderna.

Det kan härvid konstateras att lagändringarna i prop. 2000/01:74 fått avsedd effekt så till vida att SNPAC synes ha blivit väl etablerad och övergången till en mer effektiv dirigeringsmetod ("all call query") har vunnit acceptans på marknaden. Över 30 operatörer inhämtar i dag regelbundet information ur SNPAC:s centrala referensdatabas. Som nämnts ovan, gäller den stora majoriteten av överlämnanden som skett sedan september 2001 mobilnummer. Enbart ett mycket begränsat antal fasta nummer har överlämnats. Detta har sin grund bl.a. i att EG:s förordning om tillträde till accessnätet (förordning nr 2887/2000) ännu inte fått önskad effekt. Regeringens uppfattning är dock att nummerportabilitet inom det fasta nätet kommer att kunna få ökad betydelse till följd av det nya regelverket (se avsnitt 17.3) och utvecklingen av alternativa accessnät. Det är därför även fortsättningsvis av vikt att behålla regler som kommer att underlätta för byte av operatör. Genom att databasoperatören regleras i lagen hamnar verksamheten också under tillsyn av tillsynsmyndigheten.

Regeringen har inte identifierat något särskilt problem som föranleder lagstiftning beträffande driftskostnader som uppstår vid tillämpning av dirigeringsmetoden "all call query".

Efter upprättandet av en nationell referensdatabas har i dag ett flertal telefonioperatörer anammat dirigeringsmetoden "all call query". Genom denna metod uppstår ingen ökad trafik i någon överlämnande teleoperatörs nät varför bestämmelserna rörande ersättning för sådan trafik inte är tillämpliga. Ingen av operatörerna som tillämpar denna metod berörs således av bestämmelsen i 42 § telelagen, i vart fall inte i deras egenskap av operatör som den uppringande abonnenten har avtal med. För att kunna anslutas till referensdatabasen måste en operatör erlägga en avgift till SNPAC. Detta kan innebära att små operatörer som finner denna avgift vara för hög alltjämt bedömer det ekonomiskt fördelaktigare att utnyttja en alternativ dirigeringsmetod som genererar ökad trafik i en överlämnande teleoperatörs nät och därför omfattas av 42 § telelagen. För dessa operatörer, i den mån de har avtal med den uppringande abonnenten, har därför ovannämnda ersättningsbestämmelser alltjämt stor betydelse.

Artikel 30.2 i USO-direktivet anger att kostnadsorienteringsprincipen skall följas vid prissättningen för samtrafik i samband med tillhandahållande av nummerportabilitet. Beträffande synpunkten att ökade trafik-kostnader bör behandlas på samma sätt som kostnader för samtrafik i övrigt har regeringen tidigare konstaterat (prop. 1997/98:126) att det finns risk för att ökade trafik-kostnader till följd av nummerportabilitet identifieras som samtrafikkostnader och läggs till grund för bestämmande av ersättningen för samtrafiken. Regeringen fann i nämnda proposition att för att förhindra korssubventionering mellan samtrafik och nummerportabilitet måste kostnader och intäkter för nummerportabilitet

särskiljas i redovisningen från övrig verksamhet. I nu gällande direktiv 97/33/EG framgår att prissättningen för den samtrafik som avser tillhandahållandet av nummerportabilitet skall vara rimlig. Nuvarande lydelse i 42 § telelagen, varvid ersättning för ökade trafikknaster till följd av nummerportabilitet regleras på annat sätt än samtrafiken i övrigt, har ansetts vara förenlig med direktivets bestämmelse.

Såsom *TeliaSonera* och *Vodafone* påpekat kan det ifrågasättas om artikel 30.2 i USO-direktivet är förenlig med att ersättning kan erhållas för endast en viss del – i detta fall hälften – av kostnaderna. I direktivet står emellertid inget om hur avgränsningen av kostnadsbasen skall ske. En bestämmelse om att ersättning får utgå för de driftsknaster som utgörs av ökade trafikknaster kan därför inte anses stå i strid med direktivets lydelse. Såsom anges i prop. 2000/01:74 är det endast faktiska och relevanta knaster för trafikökning, dvs. knaster på grund av porteringskontroll och av att utökad transmissionskapacitet tas i anspråk, som skall vara ersättningsgrundande. Prop. 1997/98:126 fastslår att nummerportabilitet skall betraktas som en grundfunktion i ett modernt telenät. Investeringsknaster för nummerportabilitet bör därför inte ligga till grund för ersättning mellan teleoperatörer. Genom en ordning där teleoperatörerna själva bekostar införandet skapas dessutom incitament för att långsiktigt kostnadseffektiva lösningar införs. Om kostnadsbasen skulle utökas på så vis som förespråkas av *TeliaSonera* m.fl. skulle detta huvudsakligen drabba små operatörer och samtidigt bidra till en höjning av inträdeshindren på marknaden. Eftersom regleringen om nummerportabilitet i USO-direktivet är utformad som en rättighet för abonnenter och bestämmelsen i 42 § telelagen är avsedd att förbättra möjligheterna för abonnenterna att kunna välja ny operatör anser regeringen att det finns starka skäl att överföra reglerna i telelagen om hur kostnadsbasen skall fastställas för att på bästa sätt stimulera en effektiv användning av nummerportabilitet.

Enligt USO-direktivet skall den nationella regleringsmyndigheten säkerställa att eventuella direkta avgifter för abonnenter inte hämmar användningen av nummerportabilitet. Regeringen finner det vara självklart att sådana avgifter skulle motverka abonnenternas villighet att byta operatör och därför minska deras rörlighet på marknaden, till men för konkurrensen. Regeringen bedömer att ett förbud i lagen mot sådana avgifter inte strider mot lydelsen i direktivet, som endast reglerar avgiftsfrågan i den mån avgifter faktiskt tas ut.

De problem som kan föranledas av att det analoga NMT-450 nätet omfattas av regleringen kan hanteras genom den möjlighet – motsvarande den befintliga i telelagen – som föreslås införas för regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, tillsynsmyndigheten att medge undantag från nummerportabilitetsskyldigheten om det finns särskilda skäl.

18.5 Prefixval och förval av nätoperatör

Regeringens förslag: Den som har ett betydande inflytande på marknaden för fast telefoni skall för sina abonnenter möjliggöra prefixval och förval av operatör. Ersättning för ändring av förval skall få grundas endast på driftsknasten.

Utredningens förslag: Utredningen förslög att skyldigheten skulle kunna åläggas marknadsdominanten av en myndighet. Utredningen föreslog vidare inte att något bemyndigande skulle ges. I övrigt överensstämmer förslaget i sak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Majoriteten av remissinstanserna lämnar förslaget utan erinran. *Post- och telestyrelsen* anser att det är av yttersta vikt att en myndighet får befogenhet att meddela föreskrifter om i vilken utsträckning och på vilket sätt kraven skall fullgöras. *TeliaSonera* ifrågasätter att begreppet kostnadsorientering som brukas i USO-direktivet kan uppfattas synonymt med begreppet driftskostnader.

Skälen för regeringens förslag: USO-direktivet innehåller i artikel 19 en bestämmelse om skyldighet för en operatör med betydande inflytande på marknaden för tillhandahållandet av anslutning till och användning av det allmänna telefonnätet vid en fast nätanslutningspunkt att göra det möjligt för sina abonnenter att genom prefixval och förval av nätoperatör få tillgång till tjänster som erbjuds av någon annan telefonioperatör än den operatör abonnenten är direktansluten till. Vid förval gör abonnenten ett stående val av annan operatör för sina samtal, vid prefixval väljs annan operatör vid enstaka samtal. En förutsättning är dock att de båda operatörerna bedriver samtrafik. Enligt gällande rätt kan förval göras för två kategorier av samtal: internationella och nationella samtal. Förval för nationella samtal omfattar även lokalsamtal, dvs. samtal inom eget riktnummerområde. USO-direktivet anger också att de nationella regleringsmyndigheterna får, mot bakgrund av en analys av den relevanta marknaden, kräva att operatörer av mobilnät med betydande marknadsinflytande möjliggör för sina abonnenter tillgång till tjänster som erbjuds av alla leverantörer som företaget bedriver samtrafik med.

USO-direktivets reglering bygger på samtrafikdirektivet (97/33/EG, med ändring genom 98/61/EG). Enligt ingressen till Europaparlamentets och rådets direktiv 98/61/EG lämnas det öppet för de nationella myndigheterna att utsträcka skyldigheten att tillhandahålla förval till att omfatta även andra operatörer som inte har ett betydande inflytande på marknaden, om detta inte innebär en oproportionerlig belastning på sådan organisation eller skapar ett hinder för tillträde till marknaden för nya operatörer. För svenskt vidkommande infördes förval och prefixval i det fasta nätet den 11 september 1999. I 40 § telelagen föreskrivs att tillståndshavare som inom ett allmänt tillgängligt telenät tillhandahåller telefoni-tjänst till fast nätanslutningspunkt eller digital mobiltelefonitjänst, skall se till att abonnenten kan få tillgång till teletjänster som tillhandahålls av någon annan som tillståndshavaren bedriver samtrafik med. Som framgår har Sverige valt att utsträcka förvalsskyldigheten till att avse tillståndshavare. Denna ordning har inte stöd i USO-direktivet, vilket ju endast medger att sådan skyldighet åläggs företag med betydande inflytande på marknaden. Vidare finns det i dag krav på mobilt förval i Sverige som inte heller omfattas av USO-direktivet. Det framkommer dock i artikel 19.2 i direktivet att användarnas krav på att val och förval av nätoperatör genomförs inom andra nät eller på annat sätt skall bedömas i enlighet med det i den nya regleringen gängse marknadsanalysförfarandet (se avsnitt 20.1).

Till skillnad från övrig reglering av dem som har ett dominerande inflytande på en marknad lämnar EG-regelverket här (artikel 19 i USO-direktivet) inget utrymme för regleringsmyndigheten att välja lämplig åtgärd. Det följer direkt av artikeln att den som har ett betydande inflytande på den här aktuella marknaden skall vara skyldig att erbjuda sina abonnenter för- och prefixval. På samma sätt bör skyldigheten för marknadsdominanten att erbjuda prefix- och förval följa direkt av lagen om elektronisk kommunikation. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör ha möjlighet att meddela närmare föreskrifter om på vilket sätt skyldigheterna om förval och prefixval skall fullgöras och om undantag från skyldigheterna. Exempel på att det kan vara berättigat att föreskriva om undantag är frisamtalen (s.k. 020-samtal). Sådana samtal uppfattas av marknaden som alltför komplicerade att hantera med förvaldirigering. Det finns heller inget intresse hos slutanvändarna av förval för frisamtal, eftersom sådana samtal är avgiftsfria.

Enligt USO-direktivet skall prissättningen för tillgång till och samtrafik för tillhandahållandet av prefixval och förval vara kostnadsorienterad och eventuella direkta avgifter för abonnenter skall inte hämma användningen av dem. I direktivet står inget om hur principen om kostnadsorientering skall tolkas eller hur avgränsningen av kostnadsbasen skall ske. Bestämmelsen i artikel 19.3 i USO-direktivet överensstämmer i allt väsentligt med lydelsen i artikel 12.7 andra stycket i nu gällande samtrafikdirektiv (97/33/EG, med ändring i 98/61/EG) vilket genomförts i svensk lag genom 42 § telelagen. På samma sätt som 42 § telelagen bör en begränsning av ersättningsgilla kostnader till driftskostnader också här vara förenlig med USO-direktivets lydelse. Vid prefixval uppstår inga extra kostnader eftersom abonnenten i detta fall *själv* slår ett prefix före varje samtal för att välja annan teleoperatör än den till vilken abonnenten är direktansluten. Således är det vid prefixval inte aktuellt med särskilda bestämmelser om ersättning.

18.6 Reglering av tjänster som riktar sig mot slutkunder

Regeringens förslag: En aktör med betydande inflytande på en viss slutkundsmarknad skall, om andra åtgärder enligt lagen bedöms vara otillräckliga, kunna förpliktas att vidta en lämplig åtgärd. En sådan förpliktelse skall kunna avse att tillämpa ett visst högsta eller lägsta pris, att inte vidta konkurrenshindrande åtgärder, eller att inte göra en tjänst som kan tillhandahållas fristående beroende av att även någon annan tjänst tillhandahålls.

Utredningens förslag: Överensstämmer i sak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *IT-Företagen*, *TeliaSonera* och *Vodafone* anför att den föreslagna möjligheten att förplikta en aktör att vidta ”annan lämplig åtgärd” leder till en brist i förutsebarheten. Flera remissinstanser framhåller att aktuella ålägganden måste underkastas prövning enligt proportionalitetsprincipen. *Konsumentverket* anser att den föreslagna bestämmelsen om att en tjänst inte får erbjudas på villkor att abonnenten även tvingas att betala för något som inte är nödvändigt för den begärda

tjänsten bör gälla samtliga operatörer som erbjuder telefonitjänst och inte begränsas till endast de som tillhandahåller samhällsomfattande tjänster eller sådan operatör som har betydande inflytande.

Skälen för regeringens förslag: I USO-direktivet konstateras att effektivare konkurrens för alla tillträdes- och tjänstemarknader kommer att ge användarna större valmöjligheter samt att graden av effektiv konkurrens och valmöjligheter varierar mellan geografiska områden och mellan tillträdes- och tjänstemarknader. Vissa användare kan därför vara helt beroende av det tillträde och de tjänster som tillhandahålls av ett företag med ett betydande inflytande på marknaden. Det är i sådana sammanhang av effektivitets- och konkurrensskäl viktigt att de tjänster som tillhandahålls av ett sådant företag återspeglar kostnaderna för deras tillhandahållande.

Den omständighet att det finns ett företag med betydande inflytande på en viss marknad, medför en risk för att företaget agerar på olika otillbörliga sätt för att förhindra inträde för nya aktörer eller för att snedvrida konkurrensen. Detta kan ske genom att för höga priser tas ut, att priser dumpas eller att vissa kunder ges otillbörliga förmåner.

För att kunna vidta nödvändiga och lämpliga åtgärder för att säkerställa såväl en fungerande konkurrens som allmänintresset av effektiva elektroniska kommunikationstjänster till överkomliga taxor, ger artikel 17.1 i USO-direktivet en myndighet möjlighet att tillgripa åtgärder. Åtgärder beträffande tjänster som riktar sig till slutkunder får dock enligt direktivet vidtas endast om myndigheten anser att skyldigheter som kan åläggas en operatör enligt regelverket för samtrafik och andra former av tillträde, t.ex. relevanta prissättningsåtgärder, eller åtgärder som gäller val eller förval av nätoperatör inte skulle uppfylla målet att säkerställa effektiv konkurrens och tillgodoseendet av allmänintresset.

Om ett företag blir föremål för reglering av taxor till slutkunder, eller andra relevanta kontroller på slutkundsmarknaden, skall myndigheten dessutom enligt direktivet säkerställa att nödvändiga och lämpliga system för kostnadskalkyler införs. Myndigheten får ange vilket format och vilken redovisningsmetod som skall användas.

I dag finns i Sverige en möjlighet att med stöd av 31 § telelagen föreskriva om högsta nivå för taxor för telefonitjänst. USO-direktivet ger fler möjligheter till åtgärder och kan leda till fler beslut om skyldigheter för operatörer. Dessa skyldigheter kan endast åläggas på operatörer med ett betydande inflytande på en viss slutkundsmarknad.

Den nya lagen bör innehålla en bestämmelse med, i förhållande till vad som nu gäller, utökad möjlighet att vidta åtgärder mot en operatör med betydande marknadsinflytande. Bestämmelsen bör ge möjlighet att vidta lämpliga åtgärder som syftar till att skapa effektiv konkurrens och kan avse att förplikta en sådan operatör att tillämpa ett visst högsta eller lägsta pris, att inte vidta vissa konkurrenshindrande åtgärder eller att inte göra en tjänst som kan tillhandahållas fristående beroende av att även annan tjänst tillhandahålls, allt under förutsättning att andra åtgärder enligt lagen bedöms vara otillräckliga. Vid tillämpningen av detta lagrum måste beaktas att åtgärden inte får innebära en prispress för operatörer som bedriver samtrafik eller har annat avtal om tillträde. Det skall vara möjligt att förena skyldigheten med villkor.

Regeringens förslag: Den som har betydande inflytande på marknaden för tillhandahållandet av minimiutbudet av hyrda förbindelser skall kunna förpliktas att följa de grundläggande principerna om icke-diskriminering, kostnadsorientering och insyn.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Telenor* anser att bestämmelserna avseende minimiutbudet av hyrda förbindelser till slutkund inte får utgöra något hinder för att operatörer med betydande inflytande på marknaden för hyrda förbindelser ges förpliktelser enligt 4 kap. om samtrafik och andra former av tillträde.

Skälen för regeringens förslag: Av artikel 18 i USO-direktivet följer att det är nödvändigt att säkerställa den fortsatta tillämpningen av befintliga bestämmelser i samband med minimiutbudet av tjänster för hyrda förbindelser. Vad som avses med hyrda förbindelser framgår i gemenskapens telereglering, särskilt rådets direktiv 92/44/EEG av den 5 juni 1992 om tillhandahållande av öppna nät för förhyrda förbindelser.

De nationella regleringsmyndigheterna skall enligt direktivet säkerställa att tillhandahållandet av minimiutbudet av hyrda förbindelser följer de grundläggande principerna om icke-diskriminering, kostnadsorientering och insyn. De aktuella reglerna skall tillämpas till dess att de nationella regleringsmyndigheterna efter en utförd marknadsanalys beslutar att bestämmelserna inte längre är nödvändiga eftersom effektiv konkurrens råder på marknaden inom deras territorium. Det anförs i ingressen till USO-direktivet att graden av konkurrens kan variera mellan olika marknader för hyrda förbindelser inom ramen för minimiutbudet och i olika delar av territoriet. Därför bör den ansvariga myndigheten göra separata bedömningar av de olika marknaderna för hyrda förbindelser avseende minimiutbudet, med beaktande av geografiska förhållanden. Det klargörs vidare att tjänster för hyrda förbindelser utgör obligatoriska tjänster som skall tillhandahållas utan att kompensationsystem utnyttjas. Tillhandahållandet av hyrda förbindelser utanför minimiutbudet av hyrda förbindelser bör omfattas av allmänna regler för slutkundsmarknaden snarare än av särskilda krav som omfattar leverans av minimiutbudet.

Regleringen av hyrda förbindelser bör införas i enlighet med kravet i USO-direktivet. Det bör i bestämmelsen klart anges att förpliktelsen endast får avse tillhandahållande av hyrda förbindelser som överensstämmer med sådana standarder som Europeiska gemenskapernas kommission fastställt i en förteckning i Europeiska gemenskapernas officiella tidning. Bestämmelserna avseende hyrda förbindelser till slutkund inverkar inte på möjligheten att ålägga en operatör förpliktelser i enlighet med vad som beskrivs i avsnitt 17.2.

18.8 Särskilda rättigheter för abonnenter m.m.

Regeringens förslag: Lagen skall ange vissa rättigheter som abonnenter och slutanvändare har vid avtal.

Utredningens förslag: Överensstämmer i allt väsentligt med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Majoriteten av remissinstanserna tillstyrker förslaget eller lämnar det utan erinran. Flera remissinstanser har dock haft synpunkter på olika detaljer i förslaget.

Skälen för regeringens förslag: USO-direktivet ställer upp ett antal bestämmelser i konsumentskyddsintresse. Bestämmelsen i artikel 20 handlar om slutanvändarnas rättigheter i samband med ett avtal. Denna bestämmelse tar sin utgångspunkt i att ett avtal är ett viktigt instrument för användare och konsumenter genom att det fastställer en lägsta nivå av öppen information och, som en följd av detta, en lägsta rättssäkerhetsnivå i avtalsförhållanden med leverantörer av telefonitjänster. När andra tjänsteverantörer än direkta leverantörer av telefonitjänster ingår avtal med en konsument bör samma slags upplysningar ingå även i sådana avtal. Alla åtgärder som införs för att garantera öppenhet när det gäller priser, taxor och villkor kommer att öka konsumenternas möjligheter att optimera sina val och därmed att till fullo dra nytta av den konkurrens som finns eller kommer att åstadkommas genom tillämpningen av den nya lagstiftningen. I den nämnda artikeln ges därför en grundläggande bestämmelse om att slutanvändarna, särskilt konsumenterna, kan kräva att ett avtal med en eller flera operatörer som tillhandahåller tjänster som ger anslutning eller tillträde till det allmänna telefontätet skall vara utformat på visst sätt. Ett sådant avtal skall som en miniminivå innehålla

- leverantörens namn och adress,
  - de tjänster som tillhandahålls,
  - den kvalitetsnivå som erbjuds,
  - leveranstiden,
  - de underhållstjänster som erbjuds,
  - detaljerade priser och taxor,
  - hur information om gällande taxor och underhållsavgifter kan erhållas,
  - avtalets löptid,
  - villkoren för förlängning och upphörande av tjänsterna,
  - villkoren för förlängning och uppsägning av avtalet,
  - villkoren för ersättning om tjänster inte tillhandahålls enligt avtalet,
- och
- hur ett tvistlösningsförfarande utanför domstol inleds.

Den motsvarande svenska regleringen återfinns i 25 § telelagen. Den bestämmelsen är dock inte lika omfattande och innehåller bara punkterna 3–5, 11 och 12. Eftersom regleringen i USO-direktivet utgör ett minimikrav och de uppgifter ett avtal skall innehålla utökas i jämförelse med vad som nu gäller i telelagen, måste regeln införas i lagen om elektronisk kommunikation.

Medlemsstaterna ges också möjlighet att utsträcka kravet på avtalsinnehåll till att även gälla för avtal med andra slutanvändare än konsumenter, vilket utredningen också föreslår. *TeliaSonera* ifrågasätter dock att regleringen även gäller för en slutanvändare som inte är konsument. Bolaget anser att företagets skyddsbehov inte är lika starkt som konsumenternas och därför inte motiverar att den svenska implementeringen går utöver vad direktivet kräver. Små företag kan enligt regeringens mening dock inta samma underlägsna ställning i förhållande till en avtals-

part som en konsument. Regleringen bör därför gälla även för slutanvändare som inte är konsumenter. I enlighet med direktivet skall bestämmelsen gälla den som tillhandahåller anslutning till ett allmänt telefonnät eller elektroniska kommunikationstjänster.

Enligt artikel 20.2 g i USO-direktivet skall avtalet ange metoden för inledande av tvistlösningsförfarande enligt artikel 34 i samma direktiv. Den lösning regeringen förordar för tvistlösning utanför domstol innebär att prövning av sådana tvister bör ske inom ramen för Allmänna reklamationsnämndens verksamhet (se avsnitt 22.4). Skyldigheten att i avtalet ange hur ett tvistlösningsförfarande utanför domstol inleds begränsas således till avtal med konsumenter.

Enligt artikel 20.4 i samma direktiv skall en operatör som vill ändra ett avtal om tillhandahållande av elektroniska kommunikationstjänster underrätta abonnenten om ändringen senast en månad innan ändringen träder i kraft. Genom regleringen i artikeln, som till följd av kravet i direktivet skall ingå i en ny lag, ges en abonnent möjlighet enligt den svenska direktivtexten att häva avtalet utan påföljd om denne inte godtar de nya villkoren. Hävning är dock en mycket ingripande påföljd som bör reserveras för mer graverande avtalsbrott. Den engelska direktivtexten talar om "withdraw from the contract", dvs. säga upp kontraktet och inte det starkare "to have the contract rescinded" (häva avtalet). I den danska versionen talas om att "opsige" kontraktet. Även i den svenska lagen bör rättigheten naturligtvis begränsas till att säga upp avtalet. En uppsägning av avtalet får alltså inte leda till någon påföljd i form av en administrativ avgift eller liknande. Möjligheten till att säga upp avtalet utan påföljd skall klart framgå av den underrättelse som operatören sänder till abonnenten för att påkalla ändringen. Att en operatör i avtalet förbehåller sig rätten att göra förändringar i villkoren, t.ex. en ändring i prislistan, friskriver inte denne från skyldigheten att underrätta abonnenten. Om en operatör vill genomföra en villkorsändring som uppenbart är till abonnentens fördel och som inte medför några kostnader eller olägenheter för abonnenten, exempelvis en prissänkning, behöver abonnenten rimligen inte underrättas på ovannämnda sätt.

I USO-direktivet konstateras att det även är viktigt att operatörer tillhandahåller information till konsumenter och andra slutanvändare som inte tecknat avtal med operatörerna. Grunden för denna uppfattning är i princip att informationen gör det möjligt för konsumenterna och de andra slutanvändarna att göra en oberoende uppskattning av kostnaderna för olika alternativa användningsmönster med hjälp av exempelvis interaktiva guider. Det kan förväntas att den som tillhandahåller kommunikationstjänster i en konkurrensutsatt miljö kommer att göra lämplig och uppdaterad information om sina tjänster allmänt tillgänglig redan av kommersiella skäl.

För att ytterligare säkerställa att konsumenter och andra slutanvändare får tillgång till öppet redovisad och aktuell information om gällande priser, taxor och allmänna villkor för att kunna göra välgrundade val, ställer USO-direktivet därför upp ett krav i artikel 21 om offentliggörande av viss information enligt bilaga II till USO-direktivet. *IT-Företagen* ifrågasätter behovet av en särskild reglering rörande prisfrågor och menar att prisinformationslagen (1991:601), PIL, är tillräcklig. I PIL finns bestämmelser om offentliggörande av priser m.m. PIL:s bestämmelser är

dock inte tillämpliga utöver prisangivelser vid marknadsföring av tjänster.

Prisinformationsutredningen har i sitt betänkande (SOU 2002:54) föreslagit en ny lag om prisinformation. Denna föreslagna ramlag skulle omfatta elektroniska kommunikationstjänster och skulle gälla i den mån annat inte föreskrivits. För att korrekt genomföra artikel 21.1 i USO-direktivet krävs, mot bakgrund av gällande prisinformationslag, dock en särskild reglering i lagen om elektronisk kommunikation. För överskådlighetens skull är det vidare inte lämpligt att denna prisinformationsreglering delas upp i olika lagar.

Informationen om den som tillhandahåller allmänna telefontjänster eller allmänt tillgängliga telefontjänster skall ange företagets namn och adress till huvudkontoret, de allmänt tillgängliga telefontjänster som erbjuds, tvistlösningsförfaranden och information om rättigheter när det gäller samhällsomsfattande tjänster. Den information som avser de allmänt tillgängliga telefontjänsterna skall ange

- omfattningen av telefontjänsten genom en beskrivning av de allmänt tillgängliga telefontjänster som erbjuds med angivande av vad som ingår i abonnemangsavgiften och den periodiska anslutningsavgiften (t.ex. telefonistjänster, abonnentförteckningar, nummerupplysningstjänster, selektiv samtalsspärr, specificerad teleräkning, underhåll m.m.);

- standardtaxor som omfattar tillträde, alla typer av användaravgifter, underhåll samt detaljerade upplysningar om gällande rabatter och särskilda eller riktade taxor;

- ersättnings- eller återbetalningsregler innefattande upplysningar om eventuella ersättnings- eller återbetalningssystem;

- typer av underhåll som erbjuds; och

- villkor för grundabonnemang, inklusive, om det är tillämpligt, den kortaste abonnemangsperiod som medges.

Det är den nationellt ansvariga myndigheten som skall säkerställa att antingen myndigheten eller en operatör offentliggör informationen. Det finns därför skäl att i lagen endast införa en bestämmelse som klargör att en operatör som tillhandahåller en allmänt tillgänglig telefontjänst skall hålla uppgifter om gällande priser, taxor och allmänna villkor för tillgång till och användning av sådana telefontjänster allmänt tillgängliga samt att informationen skall vara korrekt och tydlig.

En annan faktor av intresse för slutanvändarna är information om de tillhandahållna tjänsternas kvalitet. Som ovan antagits kommer operatörer sannolikt av kommersiella skäl att göra lämplig och uppdaterad information om sina tjänster, även kvalitet, allmänt tillgänglig för att kunna hävda sig i en konkurrensutsatt miljö. För att säkerställa tillgången till kvalitetsinformation bör dock myndigheten ha möjlighet att, i enlighet med artikel 22 i USO-direktivet, kräva att de som tillhandahåller allmänt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänster för slutanvändarna offentliggör jämförbar, adekvat och aktuell information om tjänsternas kvalitet om det kan påvisas att sådan information inte är faktiskt tillgänglig för allmänheten.

Verkställighetsföreskrifter om bl.a. omfattningen och sättet för offentliggörandet av information enligt vad som angivits ovan bör meddelas. Den offentliga informationen skall på begäran även lämnas till tillsynsmyndigheten (se avsnitt 20.4).

Informationskravet innebär givetvis inte att företag skall tvingas publicera affärshemligheter. Det bör poängteras att myndigheten skall beakta de berörda parternas synpunkter innan kravet på offentliggörande framställs. Härvid skall myndigheten bl.a. ta hänsyn till kostnaden för att upprätthålla informationens adekvans och aktualitet.

Vid information om kvalitet får myndigheten specificera vissa parametrar, definitioner och mätmetoder som operatörerna skall använda sig av vid presentationen av informationen. Detta är särskilt viktigt ur slutanvändarsynpunkt, för att det underlag som offentliggörs skall kunna jämföras med information från annan operatör.

18.9 Abonentupplysning

Regeringens förslag: Den som tillhandahåller en allmänt tillgänglig telefonitjänst skall lämna ut abonentuppgifter som inte omfattas av sekretess eller tystnadsplikt till den som bedriver eller avser att bedriva abonentupplysning. Uppgifterna skall lämnas ut på villkor som är rättvisa, kostnadsorienterade och icke-diskriminerande.

Utredningens förslag: Överensstämmer delvis med regeringens förslag. Utredningen föreslog att en skyldighet att tillhandahålla telefonistjänst införs i lagen.

Remissinstanserna: Enligt *Advokatsamfundet* talar förutsebarhetsskäl för att den närmare innebörden av ”kostnadsorienterade villkor” regleras i lag. *Vodafone* anser att det i lagtexten måste framgå att en operatör som tillhandahåller abonentdata har rätt till ersättning för samtliga kostnader.

Skälen för regeringens förslag: Utöver regleringen i artikel 5 i USO-direktivet om att det skall finnas en fullständig abonentförteckning och nummerupplysningstjänst, innehåller direktivet en bestämmelse i artikel 25.1 som kräver att medlemsstaterna skall säkerställa att abonnenter på allmänt tillgängliga telefonitjänster har rätt att upptas i den allmänt tillgängliga abonentförteckning som avses i artikel 5.1 a i samma direktiv.

Vidare åvilar det medlemsstaterna enligt punkten 2 i samma artikel att se till att samtliga företag som tilldelar abonnenter telefonnummer tillmötesgår varje rimlig begäran om att få tillgång till ändamålsenlig information, i ett avtalat format på villkor som är rättvisa, objektiva, kostnadsorienterade och icke-diskriminerande, i syfte att tillhandahålla allmänt tillgängliga nummerupplysningstjänster och abonentförteckningar.

Medlemsstaterna skall enligt artikel 25.3–25.5 även säkerställa att slutanvändare som är anslutna till det allmänna telefontätet har tillgång till telefonistjänster och nummerupplysningstjänster i enlighet med artikel 5.1 b, att ingen inskränkande reglering som hindrar slutanvändare i en medlemsstat från att direkt få tillträde till nummerupplysningstjänsten i en annan medlemsstat bibehålls samt att vad som föreskrivs i teledataskyddsdirektivet om behandling av personuppgifter och skydd för privatlivet iakttas (efter ikraftträdandet av direktivet om integritet och elektronisk kommunikation avses i stället det direktivet).

Med tillgång till telefonisttjänst skall förstås möjlighet för en slutanvändare att få ett samtal kopplat. Detta sker i dag via nummerupplysningstjänsten, varför telefonisttjänsten varit formellt avskaffad i Sverige sedan 1999. Då möjligheten att få samtal kopplade i dag tillgodoses på annat sätt än genom en formell telefonisttjänst saknas skäl att införa bestämmelser om telefonisttjänst i den nya lagen.

Regler rörande nummerupplysning finns för närvarande i 66–68 §§ telelagen efter att lagen varit föremål för en översyn (Abonmentupplysning, prop. 2001/02:98). I bestämmelsen förpliktas en teleoperatör som har tilldelat abonnenter telefonnummer att tillgodose varje rimlig begäran om att lämna ut de abonnentuppgifter som inte omfattas av tystnadsplikt enligt 45 § första stycket telelagen till den som bedriver eller avser att bedriva abonnentupplysning. Uppgifterna skall lämnas ut på villkor som är rättvisa, kostnadsorienterade och icke-diskriminerande.

Begreppet kostnadsorientering i lagen är avsedd att ha samma betydelse som motsvarande begrepp i direktivet. I direktivet står emellertid inget om hur detta skall tolkas. Det är bl.a. inte tydligt hur avgränsningen av kostnadsmassan skall ske. Av prop. 2001/02:98 framgår att det av naturliga skäl råder olika uppfattningar mellan teleoperatörer och teleadressupplysningsföretag i frågan. Post- och telestyrelsen förespråkade en snäv definition av kostnadsmassan, dvs. att teleoperatören enbart bör få ersättning för kostnaderna för utlämnandet av abonnentuppgifter. Myndigheten motiverade detta med att kostnaderna för att hålla ett abonnentregister av erforderlig kvalitet måste anses utgöra en nödvändig utgift för verksamhetens bedrivande eftersom teleoperatören har ett eget behov av att hålla register över sina abonnenter för att t.ex. kunna sköta sin fakturering. I prop. 2001/02:98 konstateras att begreppet kostnadsorientering förekommer på andra håll i EG-direktiv inom telekommunikationsområdet. I taltelefonidirektivet (98/10/EG) föreskrivs bl.a. att taxorna för telefonisamtal i det fasta nätet i vissa fall skall följa principerna om kostnadsorientering. Vidare skall enligt samtrafikdirektivet (97/33/EG) avgifter för samtrafik i vissa fall vara kostnadsorienterade. Båda dessa direktivbestämmelser genomfördes i svensk rätt genom föreskrifter i telelagen (28 och 32 §§). Genom prop. 2001/02:98 beslöts att regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, tillsynsmyndigheten, meddelar närmare föreskrifter om hur abonnentuppgifterna skall lämnas ut. Regeringen finner inte skäl att föreslå någon annan reglering i den nya lagen.

Bestämmelser om integritetsskydd i samband med abonnentupplysning behandlas i avsnitt 19.10.

18.10 Nätets driftsäkerhet

Regeringens förslag: Den som tillhandahåller en allmänt tillgänglig telefonitjänst skall se till att det allmänna telefonnätet till fast anslutningspunkt uppfyller rimliga krav på god funktion och teknisk säkerhet samt på uthållighet och tillgänglighet vid extraordinära händelser i fredstid.

Den som tillhandahåller allmänna kommunikationsnät eller allmänt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänster av särskild betydelse från allmän synpunkt skall kunna förpliktigas att beakta totalförsvarets behov av elektronisk kommunikation under höjd beredskap.

Utredningens förslag: Utredningen föreslog att det skulle införas en bestämmelse som fastställer det allmänna telefonnätets uthållighet och tillgänglighet i händelse av nätsammanbrott av katastrofkaraktär. Någon möjlighet att förplikta operatörer att beakta totalförsvarets behov föreslogs inte. Utredningen föreslog även att regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer skulle kunna förplikta den som tillhandahåller telefonitjänst m.fl. att vid allvarliga störningar mot ersättning prioritera för räddningsinsatser nödvändiga kommunikationer. Upphandling skulle enligt utredningen kunna ske om det är särskilt påkallat med hänsyn till kostnaderna för tillhandahållandet av tjänsten eller nätet. I övrigt överensstämmer utredningens förslag med regeringens.

Remissinstanserna: *Länsstyrelsen i Uppsala län* efterlyser regler för hur operatörer skall förfara angående säkerhet vid planering och utbyggnad av en IT-infrastruktur. *Post- och telestyrelsen (PTS)* bedömer att utredningens förslag – där upphandling begränsas till ”om det är särskilt påkallat med hänsyn till kostnaderna för tillhandahållandet av tjänsten eller nätet” – kraftigt skulle beskära den möjlighet till upphandling som kan ske i dag och som inriktats på förstärkningar av den grundläggande infrastrukturen där operatörerna stått för drift och underhåll av infrastrukturen. Även *Internationella handelskammaren* ifrågasätter ändringen av nuvarande situation och pekar på att utredningens förslag riskerar att leda till minskad attraktionskraft för den svenska marknaden. *IT-Företagen* m.fl. anser att beredskapsåtgärder för kriser och krig och övriga säkerhetshöjande åtgärder skall finansieras med statliga medel genom offentlig upphandling. *TeliaSonera* anser att de föreslagna skyldigheterna måste förtydligas. Föreskrifter och pålagor på privata aktörer måste enligt bolaget vara konkurrensneutrala. PTS och *Svenska Bankföreningen* avstyrker att skyldigheten att upprätthålla funktion och säkerhet begränsas till att gälla den som tillhandahåller en allmänt tillgänglig telefonitjänst. PTS erinrar även om vikten av att tillståndspliktiga operatörer enligt villkor i tillstånden är skyldiga enligt nuvarande reglering att på beställning från PTS, mot kostnadsbaserad ersättning, utföra beredskapsåtgärder för totalförsvaret. PTS anser att möjligheten att ålägga operatörerna att beakta totalförsvarets behov av telekommunikationer under höjd beredskap inte kan tas bort utan en utredning av de konsekvenser detta medför. *Krisberedskapsmyndigheten* har inget att erinra mot de förslag som utredningen lägger fram.

Skälen för regeringens förslag: Elektroniska kommunikationer fyller en mycket viktig samhällsfunktion. Det är därför av högsta vikt att dessa elektroniska kommunikationer tryggas så långt det är möjligt, såväl vid höjd beredskap som vid svåra påfrestningar på samhället i fred.

I 2 § telelagen anges att PTS har möjligheten till upphandling av säkerhetshöjande åtgärder. Enligt 5 § förordningen (1997:401) om instruktion för PTS skall myndigheten genom upphandling bl.a. tillgodose totalförsvarets behov av post- och teletjänster under höjd beredskap och stärka samhällets beredskap mot allvarliga störningar av telesystemet i fred. Genom upphandling sker förstärkningar genom långsiktigt samarbete mellan staten och kommersiella aktörer. På så vis har t.ex. PTS upphandlat flera berggrum runt om i landet. PTS har anskaffat och finansierat ett trettiotal mobila GSM-basstationer till de tre operatörerna med egna mobilnät. Basstationerna kan flyttas för att ersätta eller förstärka basstationer inom ett visst område. Operatörerna svarar för drift och underhåll. PTS kan vid behov avgöra hur och var dessa basstationer skall användas. Likaså har PTS anskaffat och finansierat drygt 1 600 mobila reservkraftsaggregat som disponeras av teleoperatörerna i syfte att upprätthålla kommunikationer vid avbrott i landets elförsörjning. PTS kan vid behov avgöra hur aggregaten skall utnyttjas vid t.ex. en större naturkatastrof. Regeringen anser att nuvarande möjlighet till upphandling fyller en viktig funktion och inte bör begränsas enligt den nya lagen. Såsom påpekats av *Lagrådet* krävs dock ingen särskild lagreglering för att säkerställa att regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, får besluta om sådan upphandling.

Enligt 23 § första stycket 4 telelagen skall den som bedriver anmälningspliktig verksamhet beakta totalförsvarets behov av telekommunikationer under höjd beredskap. Enligt 15 § första stycket 5 får tillstånd förenas med villkor om skyldighet för tillståndshavare att på ett visst sätt fullgöra vad som föreskrivs i 23 §. PTS har meddelat sådana villkor som innebär att tillståndshavarna på beställning från PTS, mot kostnadsbaserad ersättning, skall utföra beredskapsåtgärder för totalförsvaret.

Regeringen anser att det är av vikt att även framgent kunna ålägga aktörer att beakta totalförsvarets behov under höjd beredskap. Det vore dock enligt regeringens mening alltför långtgående att genomföra detta i form av en generell skyldighet för samtliga anmälningspliktiga aktörer. Genom den nya lagen kommer omfattningen av de aktörer som är att betrakta som anmälningspliktiga att utvidgas jämfört med telelagen. Även Internetoperatörer och de som tillhandahåller rundradionät omfattas t.ex. av den nya anmälningsplikten. Regeringen föreslår i stället att tillsynsmyndigheten skall ges möjlighet att ålägga en sådan skyldighet att beakta totalförsvarets behov på aktörer som tillhandahåller elektroniska kommunikationsnät eller elektroniska kommunikationstjänster av särskild betydelse från allmän synpunkt. Detta kan inbegripa större Internetoperatörer och kan exempelvis omfatta skyldigheter att skydda vissa noder och säkra vissa viktiga funktioner för Internet. Såsom regeringen framförde i prop. 1992/93:200 kan kvalitetshöjande åtgärder för robusta fredstida telenät antas ligga i berörda företags intresse, men den som åläggs att vidta åtgärder för totalförsvaret på sätt som går utöver

vad andra verksamheter av betydelse för totalförsvaret blir ålagda, bör dock kompenseras av staten.

Riksdagen beslutade med anledning av förslag i propositionen Totalförsvaret i förnyelse om införandet av en särskild avgift för att finansiera vissa åtgärder inom telekommunikationsområdet (prop. 1996/97:4, bet. 1996/97:UföU1, rskr. 1996/97:36). Riksdagen har därefter årligen sedan 1997 beslutat om storleken av den avgift som får tas ut av teleoperatörer för finansiering av åtgärder mot allvarliga fredstida hot och påfrestningar på telekommunikationsområdet. Regeringen föreslår att grunden för avgiftsuttaget utvidgas till att gälla tillhandahållare av elektroniska kommunikationsnät och elektroniska kommunikationstjänster och som omfattas av anmälningsplikt (se vidare i avsnitt 21.3).

USO-direktivet föreskriver i artikel 23 en skyldighet för alla medlemsstater att vidta alla nödvändiga åtgärder för att säkerställa det allmänna telefontätets integritet i de fasta anslutningspunkterna och, i händelse av nätsammanbrott av katastrofkaraktär eller i fall av force majeure, tillgängligheten till det allmänna telefontätet och allmänt tillgängliga telefonitjänster i de fasta anslutningspunkterna. Medlemsstaterna skall säkerställa att företag som tillhandahåller allmänt tillgängliga telefonitjänster i fasta anslutningspunkter vidtar alla rimliga åtgärder för att säkerställa oavbruten tillgång till larmtjänster. Av artikel 11 följer vidare att de nationella regleringsmyndigheterna har möjligheten att ställa upp krav för vissa tjänster som sedan skall kontrolleras i efterhand (se avsnitt 18.1).

Av 2 § telelagen framgår att bestämmelserna i lagen syftar till att enskilda och myndigheter skall få tillgång till effektiva telekommunikationer till lägsta möjliga samhällsekonomiska kostnad. I detta mål ligger enligt punkt 3 bl.a. att telekommunikationerna skall vara ut hålliga och tillgängliga under kriser och krig. Enligt 18 § telelagen skall den som inom ett allmänt tillgängligt telenät tillhandahåller teletjänster eller nätkapacitet se till att verksamheten uppfyller rimliga krav på god funktion och teknisk säkerhet. Enligt 22 § telelagen får regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, tillsynsmyndigheten meddela närmare föreskrifter om krav enligt bl.a. 18 § telelagen. Av 4 § teleförordningen (1997:399) framgår att regeringen bemyndigat PTS att meddela föreskrifter enligt 18 § telelagen. Några föreskrifter har emellertid inte utfärdats.

PTS och *Svenska Bankföreningen* avstyrker att skyldigheten i 18 § telelagen skulle begränsas till att gälla den som tillhandahåller en allmänt tillgänglig telefonitjänst. Artikel 23 i USO-direktivet är dock tydligt avgränsat till det allmänna telefontätet till fast nätanslutningspunkt. Vidare framgår av bilaga A till auktorisationsdirektivet, punkt 15, att villkor avseende upprätthållandet av integriteten inte kan ställas i andra nät (med möjlighet till undantag vid åläggande av tillträdeskyldigheter enligt tillträdesdirektivet). Regeringen anser därför att det inte finns något utrymme att frångå denna begränsning i den nya lagen. Detta utesluter dock inte myndighetens roll att, i samverkan med marknadsaktörerna, stärka den grundläggande säkerheten för vissa viktiga funktioner för de elektroniska kommunikationerna. Myndigheten kan såsom redovisats ovan upphandla nödvändiga åtgärder eller förplikta den som tillhandahåller elektroniska kommunikationsnät eller kommunikationstjänster av

särskild betydelse att på visst sätt beakta totalförsvarets behov under höjd beredskap (se ovan). Dessa åtgärder torde kunna inbegripa skyddande av noder, säkerställande av nödvändig redundans samt säkerställande av viktiga funktioner för Internet (t.ex. vissa grundläggande funktioner som behövs för domännamnshantering och liknande). Det bör även framhållas, i likhet med vad som anges i propositionen Samhällets säkerhet och beredskap (prop. 2001/02:158, s. 94), att konkurrensen på den svenska telemarknaden är en stark och effektiv drivkraft för att operatörerna skall upprätthålla en tillräckligt god beredskap för att kunna åtgärda störningar och fel som uppstår i drift under normala förhållanden. Kvalitet och säkerhet utgör i högsta grad konkurrensfaktorer i operatörernas tävlan om kunderna. Det följer vidare av artikel 22 i USO-direktivet att den som tillhandahåller allmänt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänster får förpliktas att offentliggöra jämförbar, adekvat och aktuell information om tjänsternas kvalitet till slutanvändarna (se avsnitt 18.8). Härav följer att Internetoperatörer som anlitas av t.ex. Internetbanker kan åläggas att redovisa information om sin drifts-säkerhet.

För att kunna säkerställa en grundläggande nivå av säkerhet i den fasta teleinfrastrukturen bedömer regeringen att det måste vara möjligt att ställa krav på förebyggande åtgärder som förstärker infrastrukturen även till följd av händelser som inte är av katastrofkaraktär – av vad som sagts ovan följer att sådana krav dock endast kan åläggas den som tillhandahåller fast telefonitjänst.

I prop. 1996/97:61 anfördes att PTS har ett ansvar för att det finns ett sammanhållet och öppet telenät som täcker hela landet. För att nätet även i fortsättningen, i en situation med ett flertal operatörer som bygger egna nät och tillhandahåller tjänster, skulle kunna anses vara öppet och sammanhållet ansågs det krävas att vissa nätfunktioner samordnades av ett fristående organ. Nuvarande krav enligt 18 § telelagen om att säkerställa att verksamheten uppfyller rimliga krav på god funktion och teknisk säkerhet bör därför gälla även enligt den nya lagen. Detta ryms inom lydelsen av artikel 23 i USO-direktivet som stadgar skyldigheten att säkerställa integriteten av det allmänna telefonnätet till fast anslutningspunkt.

I 18 § telelagen ges utrymme för tillsynsmyndigheten att meddela föreskrifter om tekniska planer, servicekodplaner, vissa standarder för gränssnitt och andra frågor som rör funktionen i nätet m.m. I promemorian Uppdrag till PTS avseende säkerheten i telenäten vid svåra påfrestningar lämnade myndigheten förslag på författningsändringar som syftade till att göra det möjligt att ställa krav på åtgärder som dels säkerställer en grundläggande nivå av säkerhet i teleinfrastrukturen (genom att grundläggande krav på skydd mot avbrott och störningar måste uppfyllas), dels begränsar konsekvenserna av inträffade avbrott och störningar (genom att åtgärder måste vidtas för att säkerställa att telekommunikationerna kan upprätthållas under avbrott eller störningar).

Ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om på vilket sätt krav på god funktion och teknisk säkerhet skall fullgöras bör dock vara tillräckligt för att åstadkomma de eftersträlvade höjningarna av säkerheten.

Regeringen delar PTS syn om att det är viktigt att genom åtgärder som generellt ökar skyddet för avbrott och störningar, t.ex. genom att säkerställa redundans och reservkraft, minska riskerna för alla typer av hot. Det finns här anledning för samverkan mellan nätägare för att åstadkomma en totalt sett god redundans i stället för att öka kostnaderna för varje nätägare genom att kräva hög redundans i varje nät.

Utredningens förslag tar fasta på ordalydelsen i artikel 23 i USO-direktivet beträffande nätsammanbrott av katastrofkaraktär eller i fall av *force majeure*. Denna bestämmelse har i sin tur sitt ursprung i artikel 13.2a i det s.k. taltelefonidirektivet (98/10/EG). I den sistnämnda artikeln förtydligas att situationer som avses är bl.a. extrema väderleksförhållanden, översvämning, blixtnedslag eller brand.

För att undvika begreppsförvirring vad gäller hanteringen av fredstida nödsituationer anser regeringen att det är angeläget att knyta an till befintlig terminologi. Den 1 januari 2003 trädde lagen (2002:833) om extraordinära händelser i fredstid hos kommuner och landsting i kraft. I propositionen Extraordinära händelser i kommuner och landsting (prop. 2001/02:184) förklaras att med extraordinära händelser avses en sådan händelse som avviker från det normala, innebär en allvarlig störning eller en överhängande risk för en allvarlig störning i viktiga samhällsfunktioner och kräver skyndsamma insatser. Det som skiljer extraordinära händelser från andra händelser är de extraordinära händelsernas stora omfattning och att händelseförloppet är snabbt och svårt att överblicka. Begreppet bör förstås som en händelse mellan normaltillstånd och höjd beredskap. Extraordinära händelser omfattar större olyckshändelser som hotar liv, hälsa, miljö eller egendom. Typiska händelser som avses är väderrelaterade händelser av större omfattning, som t.ex. större översvämningar och omfattande snöoväder. Det krävs också att händelsen avviker från det normala. En extraordinär händelse kan undantagsvis också utgöra en svår påfrestning på samhället i fred, vilket i Sårbarhets- och säkerhetsutredningens betänkande Säkerhet i en ny tid (SOU 2001:41) definieras som ett allvarligt tillstånd som kan uppstå när en eller flera händelser utvecklar sig eller trappas upp till att omfatta flera delar av samhället. Regeringen bedömer att ”extraordinära händelser i fredstid” förefaller väl överensstämna med vad som avses i USO-direktivet och föreslår därför att detta begrepp används i den nya lagen. Den som tillhandahåller en allmänt tillgänglig telefonitjänst skall således se till att det fasta nätet uppfyller rimliga krav på god funktion och teknisk säkerhet samt på uthållighet och tillgänglighet vid extraordinära händelser i fredstid.

I ovannämnda promemoria från PTS föreslog myndigheten också att en ny bestämmelse införs som syftar till att vid kapacitetsbrist säkerställa behovet av telekommunikationer för räddningsinsatser. Förslaget innebär att det under vissa förutsättningar skall vara möjligt att prioritera telekommunikationer som behövs för att planera, genomföra och styra räddningsinsatser som är nödvändiga för att skydda liv, personlig säkerhet eller hälsa. *Vodafone* avstyrkte förslaget med hänvisning till att antalet befintliga nät torde vara tillräcklig garanti för att garantera en frånvaro av kapacitetsbrist. Regeringen anser emellertid inte att det går att utesluta att en omfattande kapacitetsbrist kan uppkomma i en allvarlig kris-situation. I samband med krissituationer är det troligt att många abon-

ner samtidigt vill utnyttja telefoner vilket kan medföra en överbelastning och att vissa samtal inte kan kopplas fram. Bland de villkor som kan knytas till allmänna auktorisationer anges i bilaga A till auktorisationsdirektivet, punkt 12, villkor för användning vid stora katastrofer för att trygga kommunikationen mellan larmtjänster och myndigheter och för att trygga sändningar till allmänheten. Enligt regeringens mening vore därför en bestämmelse om prioritering av kommunikationerna för att i möjligaste mån tillgodose räddningstjänstens behov av elektroniska kommunikationer förenlig med det nya EG-regelverket.

Såsom PTS konstaterar i sin promemoria återstår dock vissa frågor att utreda, bl.a. hur ersättningen skall beräknas. *Lagrådet* har vidare funnit det otillfredsställande att lagregleringen är ofullständig i ersättningsfrågan och förordat att det övervägs en kompletterande bestämmelse i vart fall om ersättningsgrunden. Även den procedur som avses gälla för handläggning av ersättningsfrågor behöver enligt *Lagrådet* belysas. Härtill kommer att kostnaderna för en prioriteringsfunktion och finansieringen av dessa behöver utredas vidare. Frågan bör mot bakgrund härav bli föremål för fortsatta överväganden och regeringen avstår från att nu lägga fram ett förslag.

18.11 Det gemensamma europeiska larmnumret

Regeringens förslag: Den som tillhandahåller en allmänt tillgänglig telefonitjänst skall medverka till att nödsamtal kan förmedlas avgiftsfritt och utan avbrott samt, i den mån det är tekniskt genomförbart, tillhandahålla lokaliseringssuppgifter vid nödsamtal.

Utredningens förslag: Överensstämmer i stort med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *DigiDoc Open IP* anser att föreslagna skyldigheter inte skall kunna åläggas nätägare som enbart säljer nätkapacitet och inte tillhandahåller själva telefonitjänsten. *Post- och telestyrelsen (PTS)* anför att det bör vara möjligt att avgiftsfritt ringa larmnummer från alla telefonautomater. *SOS Alarm* anser att begreppet ”nödsamtal” bör definieras som anrop från allmänheten för att på så vis kunna ta hänsyn till framtida teknikutveckling, t.ex. SMS. *SOS Alarm* anför generellt att det behövs ökad tydlighet kring larmnumret 112 i den nya lagen. *SOS Alarm* föreslår vidare att det i lagen införs tydliga förpliktelser för teleoperatörerna att kvalitetssäkra framkomligheten till *SOS Alarm*. *Telia-Sonera* framför att eventuella merkostnader för operatörerna till följd av bestämmelserna måste bestridas av staten. *TeliaSonera* poängterar också att det är av stor vikt att operatören kan förlita sig på att den som mottar lokaliseringssuppgifterna hanterar dessa med hänsyn till individens integritet. *PTS* anser att det mot bakgrund av det stora antalet felringningar till *SOS Alarm* bör övervägas att införa remedier mot missbruk vad avser mobiltelefoner. *SOS Alarm* föreslår däremot att det redan i den nya lagen införs en bestämmelse om rätt att spärra abonnent eller terminal vid uppenbart missbruk av larmnumret 112. *Rikspolisstyrelsen* och *Säkerhetspolisen* anser att det bör förtydligas att nödsamtal skall kunna förmedlas från telefonautomater utan betalningsmedel.

Skälen för regeringens förslag: I USO-direktivet säkerställs vissa grundläggande krav på samhällsviktiga funktioner. Ett grundläggande krav är enligt artikel 26 att användare kan ringa det gemensamma europeiska larmnumret 112 och alla övriga nationella larmnummer avgiftsfritt från alla telefoner. Det klargörs i artikel 6.3 att detta även gäller telefonautomater. Där anges också att möjligheten att ringa larmsamtal från en telefonautomat skall finnas utan att något betalningsmedel skall behöva användas. Medlemsstaterna skall även säkerställa att samtal till det gemensamma europeiska larmnumret 112 besvaras korrekt och behandlas på bästa sätt med beaktande av nätens tekniska möjligheter. Vidare anges det att medlemsstaterna skall säkerställa att företag som driver allmänna telefonnät skall tillhandahålla information om varifrån samtal till larmnumret 112 kommer till de myndigheter som ansvarar för larmtjänsterna, i den mån som det är tekniskt genomförbart.

Det är enligt 30 § första stycket räddningstjänstlagen kommunernas och de statliga myndigheternas ansvar att tillse att det finns anordningar för alarmering av räddningsorganen. Med anordningar avses enligt propositionen (1985/86:170) alarmeringscentraler, hjälptelefoner och brandskåp. Ansvaret gäller för dels inkommande larm till larmcentral, dels utgående larm till räddningsstyrka. Huvudsakligen har kommuner uppfyllt sitt ansvar för alarmeringsfunktionen genom att teckna avtal med SOS Alarm AB. Det är genom dessa avtal som tjänstens korrekthet tryggas. Detta sker genom olika villkor beträffande tjänstens omfattning, kvalitet och funktionella krav. *SOS Alarm* föreslår att det i lagen explicit skall anges att ansvaret för hantering av larmnumret samt för information om dessa frågor skall ligga hos SOS Alarm AB och att bolaget ges ett tydligt uppdrag att arbeta med funktionskontroll, utvecklingsarbete och omvärldsanalys kring larmnumret i Sverige och internationellt. De frågor som SOS Alarm tar upp regleras i lagen om alarmeringscentraler och bör därför enligt regeringens mening inte behandlas närmare i en ny lag om elektronisk kommunikation.

Sverige har redan infört larmnumret 112 som det officiella nationella larmnumret genom beslut i den nationella nummerplanen. Säkerställandet av avgiftsfria nödsamtal har hitintills skett genom att det i 23 § telelagen föreskrivs en generell skyldighet för den som bedriver anmälningspliktig verksamhet att medverka till förmedling av nödsamtal till samhällets alarmerings- och räddningstjänst utan kostnad för användaren. Den reglering som nu föreslås innehåller en motsvarande skyldighet för den som tillhandahåller en allmänt tillgänglig telefonitjänst. Den som endast tillhandahåller nät och inte tillhandahåller telefonitjänst omfattas således inte av skyldigheten. Det är enligt regeringens mening tillräckligt att ålägga telefonioperatören att möjliggöra nåbarhet till nödnummer. Härefter kan anses ligga att denne i sin tur måste försäkra sig hos nätägaren om kontakt med nödnummer innan försäljning och distribution av telefonitjänsten kan påbörjas.

DigiDoc Open IP påpekar att om nätaccessen stängs pga. t.ex. bristande betalning för en kund med separata avtal beträffande telefoni, respektive access till nätet, så innebär detta att kunden inte kan använda sin telefonitjänst fast kunden inte brister i affärsrelationen med leverantören av telefonitjänsten. Vid avbrytande av en telefonitjänst till en fast anslutningspunkt pga. utebliven betalning skall den som tillhandahåller

tjänsten genast underrätta abonnenten om avbrytandet och under en tid av lägst tio dagar ge abonnenten möjlighet att ringa bl.a. nödsamtal (se vidare i avsnitt 18.3). Denna skyldighet träffar såväl IP-telefonioperatör som nätägare och erbjuder enligt regeringens mening tillräcklig skydd för abonnenterna.

En utvidgning i enlighet med SOS Alarms förslag av hanteringen av samtal till alarmeringstjänsten t.ex. till att även omfatta SMS (Short Message Service) skulle troligen underlätta vissa funktionshindrades tillgång till alarmeringstjänsten. Ytterligare överväganden behöver dock göras innan en sådan utvidgning genomförs. SOS Alarm kommer tillsammans med Sveriges Dövas Riksförbund och med stöd av PTS att genomföra ett projekt syftande till skapa beslutsunderlag om SMS-tekniken skall kunna användas för att larma nödnumret 112. Projektet kommer bl.a. att besvara huruvida SMS-tekniken är lämplig för att skapa en givande dialog mellan nödställd och 112-larmoperatör samt se över vilka lagar och föreskrifter som skulle behöva förändras för att en allmän 112-SMS-tjänst skulle kunna bli verklighet. Efter att projektet har redovisats finns skäl för regeringen att återkomma i frågan.

För att säkerställa framkomligheten finns i dag en arbetsgrupp bestående av SOS Alarm, tillståndshavare samt till PTS anmälda teleoperatörer för fast och mobil telefoni. *SOS Alarm* anför dock att det växande antalet marknadsaktörer som arbetar med skilda nätstrukturer och tekniska lösningar (teleoperatörer kan nå sina kunder via exempelvis kabel-TV-nät, elnät eller bredbandsnät) ställer krav på en fastare handläggningsordning. I linje med vad SOS Alarm föreslagit bör det finnas en möjlighet för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om på vilket sätt kraven att kvalitets-säkra framkomligheten till alarmeringstjänsten skall fullgöras, inklusive vad gäller tillhandahållandet av data som krävs för positioneringsändamål (se nedan). Möjligheten att meddela föreskrifter bör dock tillämpas så att operatörerna och alarmeringstjänsten, så långt som möjligt, gemensamt kan utarbeta formerna för det faktiska tillhandahållandet och att befintliga strukturer kan användas.

I dag finns inga krav på lokaliseringsinformation avseende samtal till 112 från mobiltelefoner. Denna nya funktion, som skall göras tillgänglig för larmtjänsterna i den mån det är tekniskt genomförbart och därför införas som en bestämmelse i den nya lagen, syftar till att förbättra skydds- och säkerhetsnivån för användarna av tjänsten. Funktionen kommer även att vara till stor hjälp för alarmeringscentralerna i deras arbete. Tillgängliggörandet skall ske under förutsättning att förmedlingen av samtal och associerade data till larmtjänsterna säkerställs. Regeringen anser att det vid bedömningen av teknisk genomförbarhet är av vikt att kraven även ställs utifrån en rimlighetsbedömning av vilka åtgärder som en operatör behöver vidta i förhållande till de kostnader som dessa orsakar operatören och den nytta som erhålls. Tolkningen av vad som är tekniskt genomförbart bör ta sin utgångspunkt i den rekommendation som EU-kommissionen för närvarande utarbetar. Häri bör även ligga att kraven på ekonomisk rimlighet är tillgodosedda. Den som mottar lokaliseringssuppgifterna skall givetvis hantera dessa med hänsyn till individens integritet. Mottagandet och användningen av den erhållna informationen skall överensstämma med de skyddsregler som finns i

personuppgiftslagen (1998:204) samt de delar av den nya lagen om elektronisk kommunikation som gäller behandling av personuppgifter och annat integritetsskydd (se avsnitt 19.2 och 19.9).

SOS Alarm föreslår att det i lagen införs en bestämmelse om rätt att spärra abonnent eller terminal vid uppenbart missbruk av larmnumret 112 och att regeringen eller PTS meddelar föreskrifter på området. PTS instämmer i att det mot bakgrund av det stora antalet felringningar till SOS Alarm bör övervägas att införa remedier mot missbruk vad avser mobiltelefoner. I rapporten Ring för livet, som PTS lämnade till regeringen i februari 2001, framgår att det finns anledning att misstänka att en icke obetydlig andel av de samtal som tas emot på landets larmcentraler kommer från mobiltelefoner utan SIM-kort, eller mobiltelefoner utrustade med kontantkort där pengarna tagit slut. Den enda anledning till att samtal kan göras från en telefon som inte genom något abonnemang av något slag är ansluten till ett telenät är att denna funktion föreskrivs i gällande ETSI-standard för GSM. ETSI:s tanke bakom detta är framförallt att en GSM-telefon skall kunna användas för nödsamtal även i ett annat land än abonnentens hemland, där abonnenten inte har ett användbart abonnemang, eller att den skall kunna användas där abonnentens nät inte har täckning. Den ursprungliga orsaken till ETSI:s ställningstagande har dock i praktiken fått sin lösning i dag genom de mycket omfattande avtal om internationell och nationell roaming som träffats mellan operatörerna avseende nödsamtal. Såsom konstateras i PTS rapport kan nyttan av funktionen numera bedömas väga lätt jämfört med den skada som dessa samtal orsakar. Det finns således ingen anledning att behålla denna funktion i mobilnäten. Inget torde dock hindra SOS Alarm från att träffa överenskommelse med mobiloperatörerna om att ta bort denna funktion ur deras respektive nät. För mobiltelefoner med kontantkort utan kontobehållning är dock förhållandet annorlunda: här finns ett abonnemangsförhållande för tillhandahållande av en allmänt tillgänglig telefonitjänst och det följer av artikel 26 i USO-direktivet att det skall vara möjligt att ringa nödsamtal avgiftsfritt. Regeringen bedömer inte att direktivet medger någon möjlighet att inskränka denna rätt. Det finns emellertid möjlighet för operatörerna att inkludera i sina allmänna avtalsvillkor att tjänsten får avbrytas vid missbruk som innebär att avsevärda olägenheter uppstår för någon annan. Härvid torde omfattas den situation som SOS Alarm beskriver där enskilda personer eller grupper av ungdomar systematiskt och medvetet går in för att störa arbetet med nödtrafiken. Det är regeringens uppfattning att denna typ av villkor är vanligt förekommande hos marknadens aktörer i dag. Mot bakgrund av ovanstående avstår regeringen från att i lagen införa bestämmelser om möjlighet att spärra abonnent eller terminal vid missbruk av larmnumret 112.

19 Integritetsskydd

19.1 Inledning

Regeringens förslag till ny lagstiftning angående integritetsskydd är baserat på direktivet om integritet och elektronisk kommunikation, som skall vara genomfört i medlemsstaterna senast den 31 oktober 2003. Enligt regeringen är det dock ändamålsenligt att direktivet genomförs i lagen om elektronisk kommunikation redan från att lagen träder i kraft, dvs. från den 25 juli 2003. Frågor om e-postreklam, som berörs i direktivet, bör dock inte regleras i lagen om elektronisk kommunikation utan liksom i dag behandlas i särskild ordning i marknadsföringslagen, varvid behandling av personuppgifter för direkt marknadsföring också regleras i personuppgiftslagen (1998:204). Direktivets bestämmelser om icke begärd kommunikation i artikel 13 genomförs därför inte genom de föreslagna bestämmelserna i en ny lag om elektronisk kommunikation.

19.2 Definitioner och förhållandet till personuppgiftslagen

Regeringens förslag: Särskilda definitioner skall ges i lagens kapitel om integritetsskydd för begreppen elektroniskt meddelande och trafikuppgift. Begreppen behandling, personuppgiftsansvarig och samtycke skall i kapitlet ha samma innebörd som i personuppgiftslagen (1998:204). I fråga om behandling av personuppgifter vid tillhandahållande av elektroniska kommunikationsnät och elektroniska kommunikationstjänster och vid abonnentupplysning skall personuppgiftslagen gälla, om inte annat följer av lagen om elektronisk kommunikation.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens bedömning med undantag för att utredningen föreslog en särskild definition av begreppet användare i lagens kapitel om integritetsskydd och formulerade förhållandet mellan personuppgiftslagen (PUL) och den nya lagen något annorlunda. Abonnentupplysning omnämndes inte i utredningens förslag.

Remissinstanserna: *Datainspektionen* anser att lagen blir tydligare om definitionen av användare i kapitlet om integritetsskydd bättre överensstämmer med den som finns i direktivet om integritet och elektronisk kommunikation. *Post- och telestyrelsen (PTS)* anför att begreppet elektroniskt meddelande bör användas som en generisk term och inte som en särskild term i det kapitel som handlar om integritetsskydd. Begreppet användare har en avvikande definition i samma kapitel, något som enligt PTS i stället kan lösas med ett tillägg när enbart fysiska personer avses. *TeliaSonera* noterar att utredningen använt begreppet telemeddelande i kapitlet om integritetsskydd, utan att begreppet definierats.

Skälen för regeringens förslag: Syftet med direktivet om integritet och elektronisk kommunikation är enligt artikel 1 att harmonisera medlemsstaternas bestämmelser för att säkerställa ett likvärdigt skydd för de grundläggande fri- och rättigheterna, i synnerhet rätten till integritet, när det gäller behandling av personuppgifter inom sektorn för elektronisk kommunikation samt för att säkerställa fri rörlighet för sådana uppgifter samt för utrustning och tjänster avseende elektronisk kommunikation inom gemenskapen. Bestämmelserna i direktivet skall precisera och komplettera det allmänna dataskyddsdirektivet (95/46/EG). Till skillnad från det allmänna dataskyddsdirektivet är bestämmelserna avsedda att skydda även berättigade intressen för abonnenter som är juridiska personer. Direktivet omfattar all behandling av personuppgifter på de områden som direktivet reglerar. Till skillnad från det allmänna dataskyddsdirektivet är direktivet om integritet och elektronisk kommunikation alltså inte begränsat till behandling av personuppgifter som helt eller delvis är automatiserad eller, för det fall behandlingen inte är automatiserad, ingår i eller är avsedd att ingå i ett register som är sökbart på särskilda kriterier.

Liksom enligt telelagen (1993:597) bör det i lagen om elektronisk kommunikation anges att personuppgiftslagen (1998:204) gäller vid behandling av personuppgifter, om annat inte följer av lagen om elektronisk kommunikation. Även behandling av personuppgifter vid abonnentupplysning skall därvid omfattas, eftersom vissa bestämmelser i integritetskapitlet avser abonnentupplysning. Beträffande frågor om rättelse och skadestånd, se nedan under avsnitt 19.11.

Liksom beträffande teledataskyddsdirektivet (se avsnitt 6.1) skall direktivet om integritet och elektronisk kommunikation inte tillämpas på verksamheter som faller utanför gemenskapsrättens tillämpningsområde, såsom allmän säkerhet, försvar, statens säkerhet (inbegripet statens ekonomiska välbefinnande när verksamheten rör statens säkerhet) och statens verksamhet på straffrättens område.

Direktivet om integritet och elektronisk kommunikation innehåller en rad definitioner i artikel 2. Av särskilt intresse är definitionen av kommunikation, som i direktivet lyder ”all information som utbyts eller överförs mellan ett begränsat antal parter genom en allmänt tillgänglig elektronisk kommunikationstjänst. Detta inbegriper inte information som överförs som del av en sändningstjänst för rundradio eller TV till allmänheten via ett elektroniskt kommunikationsnät, utom i den mån informationen kan sättas i samband med den enskilde abonnenten eller användaren av informationen”. I ingresspunkt 16 i direktivet förklaras att information som ingår i en sändningstjänst för rundradio eller TV som tillhandahålls via ett allmänt kommunikationsnät är avsedd för en potentiellt obegränsad publik och utgör inte en kommunikation enligt direktivet. I sådana fall där den enskilde abonnenten eller användaren som får sådan information kan identifieras, till exempel när det gäller beställ-TV-tjänster, omfattas emellertid den överförda informationen av vad som i direktivet avses med kommunikation.

Begreppen användare och kommunikation är särpräglade för de bestämmelser som finns i direktivet om integritet och elektronisk kommunikation. Beträffande kommunikation finns risk för begreppsförvirring med hänsyn till termen elektronisk kommunikation. Det föreslås därför

det som i direktivet benämns ”kommunikation” i den nya lagen kallas ”elektroniskt meddelande”. Begreppet användare behöver förekomma i flera av lagens kapitel. Begreppet är beträffande integritetsskydd inskränkt till användare som är en fysisk person. I stället för en särskild definition av användare som enbart skall gälla för kapitlet om integritetsskydd bör, såsom *PTS* föreslår, det framgå av lagtexten att det i dessa fall är fråga om användare som är fysisk person. Användare bör således inte definieras särskilt i kapitlet om integritetsskydd i lagen.

Datainspektionen invänder att utredningens definition av användare inte överensstämmer med direktivets. Det är dock inte nödvändigt att särskilt ange att tjänsten kan vara för privat eller affärsmässigt bruk och att en användare inte nödvändigtvis behöver ha abonnerat på tjänsten. Detta bör ändå rymmas i begreppet användare.

Elektroniskt meddelande och trafikuppgift förekommer bara i kapitlet om integritetsskydd och kan därför återfinnas bland definitionerna som är avsedda bara för detta kapitel.

Förutom begreppen behandling och samtycke, bör det även anges att begreppet personuppgiftsansvarig har samma innebörd i kapitlet om integritetsskydd som i PUL, se vidare avsnitt 19.5.

Direktivet skall enligt artikel 3 tillämpas på behandling av personuppgifter i samband med att allmänt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänster tillhandahålls i allmänna kommunikationsnät. Direktivets bestämmelser gäller således inte för elektroniska kommunikationstjänster som inte är allmänt tillgängliga i enskilda (slutna) nät.

19.3 Säkerhet

Regeringens förslag: Den som tillhandahåller en allmänt tillgänglig elektronisk kommunikationstjänst skall vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa att behandlade uppgifter skyddas. Den som tillhandahåller ett allmänt kommunikationsnät skall vidta de åtgärder som är nödvändiga för att upprätthålla detta skydd i nätet.

Om det därvid finns särskild risk för bristande skydd, skall den som tillhandahåller tjänsten informera abonnenten om risken. Om den som tillhandahåller tjänsten inte är skyldig att avhjälpa risken, skall abonnenten informeras om hur och till vilken ungefärlig kostnad risken kan avhjälpas.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Dock föreslår regeringen att det klargörs i bestämmelsen om säkerhet att tjänstetillhandahållaren skall vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa att behandlade uppgifter skyddas.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller lämnar det utan invändning. *Datainspektionen* anser att det bör tydliggöras att tjänsteleverantörer i första hand ansvarar för säkerhetsåtgärder och att nätoperatören har ett subsidiärt ansvar. *Datainspektionen* anser vidare att det inte går att utläsa av förslaget i vilka situationer tjänsteleverantören inte är skyldig att avhjälpa brister. *Handikappombudsmannen* anser att de system eller skydd för den personliga integ-

riteten som skapas, också måste kunna utnyttjas av funktionshindrade så att dessa inte blir beroende av att anlita andra personer. *Post- och telestyrelsen (PTS)* anser att det bör förtydligas att personuppgifter och integriteten skall skyddas i nätet mot obehörig avlyssning och andra intrång. *Rikspolisstyrelsen* anser att frågor om säkerhet särskilt behöver beaktas i samband med samlokalisering. *SWEDAC* menar att förslaget borde utgå ifrån en vidare definition av begreppet informationssäkerhet, där vikten av att kunna lita på att information inte ändras är en viktig del och att med konfidentialitet även förstås skyddande av annan information än den som rör personlig integritet. *Svenska Bankföreningen* varnar för att skyddet inskränks i förhållande till vad som stadgas i direktivet. *TeliaSonera* menar att skyldigheten att ansvara för integriteten, går längre än direktivet.

Skäl för regeringens förslag: Enligt artikel 4.1 direktivet om integritet och elektronisk kommunikation skall den som tillhandahåller en allmänt tillgänglig elektronisk kommunikationstjänst vidta lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder för att säkerställa säkerheten i sina tjänster, om nödvändigt tillsammans med den som tillhandahåller det allmänna kommunikationsnätet när det gäller nätsäkerhet. Åtgärderna skall säkerställa en säkerhetsnivå som är anpassad till den risk som föreligger, med beaktande av tillgänglig teknik och kostnaderna för åtgärderna.

Den säkerhet som avses är skydd mot obehörig avlyssning och liknande och har inte med driftsäkerheten i nätet att göra. Driftsäkerheten tas i stället upp i tillträdesdirektivet och direktivet om samhällsomfattande tjänster. Artikel 4.1 bör i den nya lagen motsvaras av en särskild bestämmelse. Såsom *TeliaSonera* och *Vodafone* påpekat bör bestämmelsen begränsas till kravet att vidta lämpliga åtgärder. Regeringen delar däremot inte *Datainspektionens* uppfattning att den föreslagna bestämmelsen skulle innebära att det endast är tillhandahållaren av nätet som skulle ha en skyldighet att vidta åtgärder och detta bör inte heller vara syftet. Det bör klargöras att den som tillhandahåller kommunikationstjänsten skall vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa att behandlade uppgifter skyddas. Den som tillhandahåller ett allmänt kommunikationsnät skall vidta de åtgärder som är nödvändiga för att upprätthålla detta skydd i nätet. Detta innebär att den som tillhandahåller tjänsten kan behöva vidta åtgärderna tillsammans med den som tillhandahåller nätet.

Säkerheten för annat än personuppgifter, såsom skydd för affärshemligheter, bör anses tillgodosedd genom att behandlade uppgifter skall skyddas. Detta begrepp bör omfatta skydd mot behandling av förmedlade uppgifter i nätet, även om uppgifterna inte är personuppgifter, såsom uppgifter som rör affärshemligheter för juridiska personer, och även innefatta skydd mot att intrång i informationssystem begås från en punkt i ett allmänt kommunikationsnät.

Den som tillhandahåller ett nät skall enligt bestämmelsen vidta de åtgärder som är nödvändiga för att upprätthålla skyddet i nätet. Beträffande *Rikspolisstyrelsens* synpunkter om risker för nätsäkerheten i samband med samlokalisering hänvisas till avsnitt 17.2.

Om det föreligger särskilda risker för brott mot nätsäkerheten, skall enligt punkten 2 i artikel 4 i direktivet om integritet och elektronisk

kommunikation den som tillhandahåller en allmänt tillgänglig elektronisk kommunikationstjänst informera abonnenterna om sådana risker. Om risken ligger utanför tillämpningsområdet för de åtgärder som tjänsteleverantören skall vidta, skall leverantören informera abonnenterna om hur riskerna kan avhjälpas, med uppgift om de sannolika kostnader som detta kan medföra. Det bör framgå direkt av lagtexten att kravet på kostnadsangivelse endast är ungefärlig. I ingresspunkt 20 i direktivet nämns som exempel på när tjänstetillhandahållaren inte är ansvarig för säkerheten användning av särskilda typer av program eller krypteringsteknik. Konkreta exempel skulle därför kunna vara upplysning om användning av kryptering för mobiltelefoni eller trafik över Internet.

PTS har i en rapport av den 27 februari 2002 redovisat ett regeringsuppdrag angående förutsättningarna för att enligt telelagen utföra aktiv IT-kontroll. Enligt rapporten används begreppet aktiv IT-kontroll i dag som en benämning på ett stort antal skilda aktiviteter för kontroll av egna IT-system i syfte att påvisa brister i säkerheten i nätverk, brandväggar etc. och identifiera svaga punkter i de aktuella IT-systemen. Rapporten kommenterades av utredningen. Regeringen delar utredningens bedömning beträffande aktiv IT-kontroll som sker i varje fall inom men även via ett allmänt tillgängligt kommunikationsnät. Det innebär att lagens bestämmelser givetvis gäller även för dem som avser att genomföra sådan kontroll. Något undantag bör dock inte vara aktuellt för sådan verksamhet utan denna måste i stället ske så att lagen inte överträds.

19.4 Skydd för hemligheten för elektroniska meddelanden

Regeringens förslag: Med undantag för vad som stadgas om behandling av trafikuppgifter och tystnadsplikt får inte någon annan än berörda användare ta del av eller på annat sätt behandla uppgifter i ett elektroniskt meddelande som överförs i ett allmänt kommunikationsnät eller med en allmänt tillgänglig elektronisk kommunikationstjänst, eller trafikuppgifter som hör till detta meddelande, om inte en av användarna har samtyckt till behandlingen. Förbudet att behandla sådana uppgifter innebär inte något hinder mot nödvändig mellanlagring, sådan lagring som sker endast för att effektivisera fortsatt överföring till andra mottagare (s.k. cachning) eller mot att i radiomottagare avlyssna eller på annat sätt med användande av sådan mottagare få tillgång till ett radiobefordrat elektroniskt meddelande som inte är avsett för den som avlyssnar eller för allmänheten.

Utredningens förslag: Överensstämmer i princip med regeringens förslag. Dock föreslog utredningen även ett undantag för viss inspelning av affärssamtal.

Remissinstanserna: *Datainspektionen* anför att utredningens förslag går längre än vad som är tänkt med direktivets bestämmelser. *Försvarsmakten* anser att förslaget till förbud mot avlyssning utformats på ett sätt som omöjliggör den signalkontroll som Försvarsmaktens signalskyddstjänst utför för olika slag av informationsoperationer. Förbudet hindrar enligt Försvarsmakten inspelning av samtal även av den som tar del i ett samtal, vilket innebär problem för Försvarsmaktens säkerhetstjänst.

Journalistförbundet påpekar det inte får råda tvivel om att det är allmänt tillåtet att spela in ett telefonsamtal om endera parten känt till bandningen. *TeliaSonera* menar att utredningens förslag begränsar möjligheten att använda sig av cachning-funktionen till nackdel för svenska aktörer.

Skälen för regeringens förslag: Artikel 5 i direktivet om integritet och elektronisk kommunikation innehåller den kanske mest grundläggande regeln i direktivet om integritet och elektronisk kommunikation. Medlemsstaterna skall genom nationell lagstiftning säkerställa konfidentialiteten vid kommunikation och därmed förbundna trafikuppgifter via allmänna kommunikationsnät och allmänt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänster. De skall särskilt förbjuda avlyssning, uppfångande med tekniskt hjälpmedel, lagring eller andra metoder som innebär att kommunikationen och de därmed förbundna trafikuppgifterna kan fångas upp eller övervakas av andra personer än användarna utan deras samtycke. Undantag får dock ske för den som har laglig rätt att göra detta i enlighet med artikel 15.1. Den artikeln handlar om möjlighet att genom lagstiftning vidta åtgärder för att begränsa omfattningen av vissa rättigheter och skyldigheter enligt direktivet, bl.a. de som anges i artikel 5, när en sådan begränsning i ett demokratiskt samhälle är nödvändig, lämplig och proportionell för att skydda nationell säkerhet (dvs. statens säkerhet), försvaret och allmän säkerhet samt för förebyggande, undersökning, avslöjande av och åtal för brott eller vid obehörig användning av ett elektroniskt kommunikationssystem enligt artikel 13.1 i dataskyddsdirektivet (95/46/EG).

Vidare framgår av artikel 5.1 att vad som anges där inte får förhindra teknisk lagring som är nödvändig för överföring av kommunikationen utan att det påverkar principen om konfidentialitet. Det som närmast avses är s.k. buffring, dvs. lagring av överförd information som sker för att olika funktioner i nätet skall hinna behandla informationen. I ingresspunkt 22 förtydligas detta något. Förbudet mot lagring av kommunikation och tillhörande trafikuppgifter av andra än användarna eller utan deras samtycke är inte avsett att förbjuda automatisk, mellanliggande och tillfällig lagring av information, i den mån lagringen enbart görs för att utföra överföringen i det elektroniska kommunikationsnätet och under förutsättning att informationen inte lagras längre än vad som är nödvändigt för överföringen och trafikstyrningen och att konfidentialiteten förblir garanterad under lagringsperioden.

I samma ingresspunkt finns också ett klarläggande om att artikel 5.1 under vissa förutsättningar inte utgör hinder mot s.k. cachning. Med cachning menas i detta sammanhang i allmänhet mellanlagring av information som sker för att effektivisera överföringen t.ex. genom att lagra information som ofta begärs så att den är åtkomlig på närmare håll, t.ex. i Europa, om informationen ursprungligen kommer från en webbsida lagrad i USA. Därvid anges att om det är nödvändigt för att effektivisera den fortsatta överföringen av allmänt tillgänglig information till andra mottagare av tjänsten på deras begäran, bör direktivet inte förhindra att sådan information får lagras längre, förutsatt att informationen i alla händelser skulle vara tillgänglig för allmänheten utan begränsning och att alla uppgifter som hänvisar till vilka enskilda abonnenter eller användare som begär sådan information utplånas.

I artikel 5.2 anges att punkten 1 inte får påverka sådan inspelning av kommunikation och därmed förbundna trafikuppgifter som är tillåten enligt lag när den utförs i samband med laglig affärsverksamhet för att tillhandahålla bevis på en affärstransaktion eller annan affärskommunikation.

Artikel 5 innehåller således ett åläggande för medlemsstaterna att säkerställa ett skydd för hemligheten för elektroniska meddelanden, i princip motsvarande det som tidigare gällt för telehemligheten enligt teledataskyddsdirektivet. I brottsbalken finns ett förbud mot brytande av post- eller telehemlighet i 4 kap. 8 § brottsbalken. I samma kapitel i brottsbalken finns också andra bestämmelser som kan vara tillämpliga, såsom bestämmelsen om dataintrång i 9 c §. Det förbud som artikel 5.1 föreskriver sträcker sig emellertid i vissa avseenden längre än brottsbalkens bestämmelser. Det bör därför i lagen om elektronisk kommunikation föras in en särskild bestämmelse om att inte någon annan än berörda användare får ta del av eller på annat sätt behandla uppgifter i ett elektroniskt meddelande som överförs i ett allmänt kommunikationsnät eller med en allmänt tillgänglig elektronisk kommunikationstjänst, eller trafikuppgifter som hör till detta meddelande, om inte en av användarna har samtyckt till detta.

Vissa remissinstanser har tolkat utredningens förslag till sådan bestämmelse som att den skulle förbjuda all inspelning av samtal också av den som tar del i utväxlingen av det elektroniska meddelandet. Detta är dock inte avsikten med bestämmelsen eller artikel 5.1 i direktivet. Bestämmelsen hindrar inte en användare som tagit del i utväxlingen från att behandla eller låta annan behandla uppgifterna, bl.a. genom att spela in och lagra dem, oavsett om andra användare samtyckt till detta. En annan sak är att reglerna i personuppgiftslagen kan ha betydelse för tillåtligheten av sådan behandling om informationen innehåller personuppgifter.

Undantag från förbudet mot att behandla uppgifter bör göras för a) behandling av trafikuppgifter enligt vad som föreskrivs om detta, b) reglerna om undantag från tystnadsplikt i vissa fall och c) beträffande den som i radiomottagare har avlyssnat eller på annat sätt med användande av sådan mottagare fått tillgång till ett radiobefordrat elektroniskt meddelande som inte är avsett för den som avlyssnar eller för allmänheten.

Det sistnämnda undantaget motiveras av de ställningstaganden som tidigare gjorts om rätten för var och en att inneha en radiomottagare och att det inte vore en framkomlig väg att straffsanktionera själva avlyssningen i mottagare av radiomeddelanden. I förarbetena till telelagen angav också föredragande statsrådet att den huvudsakliga utgångspunkten för den dåvarande regleringen av tystnadsplikten i 3 a § radiolagen (1966:755) för den som i mottagare avlyssnat ett telemeddelande var att etern var fri och att envar enligt radiolagstiftningen i princip fritt kunde lyssna till radiobefordrade meddelanden; se betänkandena SOU 1992:70, s. 331, och 1992:110, s. 152 och prop. 1992/93:200 s. 166 f. Undantaget bör enligt regeringens bedömning inte innebära någon ändring av gällande rättsläge.

Det bör samtidigt framgå av lagtexten att förbudet att behandla sådana uppgifter rörande ett elektroniskt meddelande inte utgör hinder mot sådan lagring som är automatisk, mellanliggande och tillfällig, om den är

nödvändig för överföring av ett elektroniskt meddelande, eller i den utsträckning den är nödvändig för driften av ett elektroniskt kommunikationsnät eller en elektronisk kommunikationstjänst. Förbudet skall inte heller hindra att andra får tillgång till innehållet i ett elektroniskt meddelande, om innehållet ändå är allmänt tillgängligt, om det endast sker för att effektivisera den fortsatta överföringen till andra mottagare samt om uppgifter om vem som begärt att få informationen utplånas. *TeliaSonera* menar att undantaget enligt utredningens förslag är mer restriktivt utformat än vad direktivet kräver genom att ange att innehållet skall vara allmänt tillgängligt ”där den överförda informationen sändes ut” och att detta kan bli till nackdel för svenska aktörer. Regeringen anser att det bör undvikas att särskilt på detta område skapa en reglering som avviker från vad som gäller i andra medlemsstater varför det är lämpligt att ansluta till vad direktivet anger om detta. Det bör därför vara tillräckligt för undantaget för att tillåta sådan mellanlagring att innehållet ändå är allmänt tillgängligt, givetvis under förutsättning att avidentifiering sker m.m.

Enligt utredningens förslag skall förbudet mot avlyssning m.m. inte hindra en sådan inspelning av ett elektroniskt meddelande och trafikuppgifter som hör till denna som sker för att säkra bevis avseende ett avtal eller annan affärshändelse. Detta undantag tar inte sikte på inspelning som sker av dem som tar del i utväxlingen av det elektroniska meddelandet. Detta har behandlats ovan i detta avsnitt. *Datainspektionen* menar att undantaget för inspelning av affärshändelser går längre än vad som är tänkt med direktivets bestämmelser i artikel 5.2. I artikel 5.2 anges att punkten 1 inte får påverka sådan inspelning av kommunikation och därmed förbundna trafikuppgifter som är tillåten enligt lag. Enligt *Datainspektionen* måste ett undantag enligt artikel 5.2 föregås av en analys av de behov som finns av att i Sverige göra undantag från huvudregeln om konfidentialitet. Regeringen delar *Datainspektionens* bedömning. Det har inte framkommit att det föreligger ett behov av ett sådant undantag. Skulle frågan aktualiseras bör den utredas särskilt. Undantaget tas därför inte med i regeringens förslag.

19.5 Behandling av cookies m.m.

Regeringens förslag: Ett elektroniskt kommunikationsnät skall få användas för att lagra information, eller för att få tillgång till information som är lagrad i en abonnents eller användares terminalutrustning, endast om abonnenten eller användaren av den personuppgiftsansvarige får information om ändamålet med behandlingen och ges tillfälle att hindra sådan behandling.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag förutom att utredningens förslag inte angav den personuppgiftsansvarige som ansvarig.

Remissinstanserna: Enligt *Datainspektionen* framgår det inte klart till vem den föreslagna bestämmelsen riktar sig. *BitoS* anser att det bör vara tillräckligt om användaren har tillgång till klar och fullständig information från den som initierar en cookie, och att informationen inte nödvän-

digttvis måste ges inför eller under ifrågavarande session. BitoS anser vidare tillsammans med flera andra remissinstanser att det uttryckligen bör framgå av lagen att informationen även får omfatta framtida användning av cookies. *Tidningsutgivarna* påpekar att användning av cookies också är av stor betydelse för att kunna förmedla information och erbjudanden till konsumenter som kan anpassas efter deras önskemål, val och intressen. *TeliaSonera* menar att kravet enligt direktivet på information avseende behandling av cookies kan uppfyllas genom att användaren har tillgång till klar och fullständig information i anslutning till den sida som initierar en cookie, och att informationen således inte måste ges inför eller i samband med ifrågavarande session.

Skälen för regeringens förslag: Direktivet om integritet och elektronisk kommunikation innehåller i artikel 5.3 en regel om behandling av cookies och andra företeelser där information skickas över ett elektroniskt kommunikationsnät för att lagras i mottagarens terminalutrustning. Cookies är datafiler där information lagras för att t.ex. användas vid ett senare elektroniskt meddelande för att kunna se om den som begär information tidigare har gjort detta. Genom informationen kan bl.a. innehållet på en webbplats anpassas efter olika användare.

Enligt artikel 5.3 skall medlemsstaterna säkerställa att användningen av elektroniska kommunikationsnät för att lagra information eller för att få tillgång till information som är lagrad i en abonnents eller användares terminalutrustning endast är tillåten på villkor att abonnenten eller användaren i fråga har tillgång till klar och fullständig information, bl.a. om ändamålen med behandlingen, i enlighet med dataskyddsdirektivet (95/46/EG), och erbjuder rätten att vägra sådan behandling av den dataregisteransvarige. Detta får inte förhindra någon teknisk lagring eller åtkomst som endast sker för att utföra eller underlätta överföringen av en kommunikation via ett elektroniskt kommunikationsnät eller som är absolut nödvändig för att leverera en av informationssamhällets tjänster som användaren eller abonnenten uttryckligen har begärt.

För att så långt det är möjligt klargöra vem som är ansvarig för en överträdelse bör bestämmelsen i lagen, liksom i artikeln, innehålla vem som skall ansvara för att information lämnas. Denne skall också ge tillfälle att vägra sådan behandling som avses i första meningen av artikel 5.3. I artikeln anges den dataregisteransvarige. I lagen föreslås därför att det är den personuppgiftsansvarige som skall se till att information lämnas samt ge tillfälle att vägra behandlingen. Längre än så torde det inte vara möjligt att klargöra vem som bär ansvar. Det får i övriga fall avgöras från fall till fall vem som skall anses ansvarig för en överträdelse av förbudet i bestämmelsen.

BitoS och *TeliaSonera* menar att information som lämnas under en session skall gälla även senare användning. Eftersom även användare och inte endast abonnenter omfattas av rätten till information bör detta dock inte gälla. Det bör därför alltid finnas information om t.ex. cookies och hur en användare kan förhindra att cookies sätts i hans eller hennes dator. Normalt kan webbläsare ställas in så att cookies inte alls accepteras eller bara accepteras under en session. Det bör i många fall vara ändamålsenligt att ansluta informationen till detta förhållande.

Det föreslås att det införs en bestämmelse i den nya lagen som motsvarar regeln i artikel 5.3.

Regeringens förslag: Trafikuppgifter som avser användare som är fysiska personer eller avser abonnenter och som lagras eller behandlas på annat sätt av den som bedriver verksamhet som är anmälningspliktig skall utplånas eller avidentifieras när de inte längre behövs för att överföra ett elektroniskt meddelande. Undantag från detta skall gälla om uppgifterna behövs för fakturering eller tjänster där uppgifterna behövs. I det senare fallet skall erfordras samtycke från den som uppgifterna rör. Den som uppgiften rör skall informeras om vilken typ av trafikuppgifter som behandlas och hur länge uppgifterna behandlas för sådana ändamål. Information skall ges innan samtycke lämnas. Trafikuppgifterna får endast behandlas av vissa personer. Undantag från dessa bestämmelser skall kunna göras i vissa särskilt angivna fall.

Utredningens förslag: Överensstämmer i princip med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Datainspektionen* anför att samtycke skall ges av den fysiska person vars personuppgifter skall behandlas. *Granskningsnämnden för radio och TV* anser att bl.a. betaltjänster, interaktivitet, kryptering, digitala medier och EPG:er kan möjliggöra en mycket avancerad registrering och lagring av information. Det är därför enligt nämnden angeläget att det görs en kartläggning av vad som är tekniskt möjligt och att följderna av sådan registrering och lagring analyseras med utgångspunkt i den personliga integriteten. *Post- och telestyrelsen* menar att det bör framgå av lagtexten att kravet på samtycke även omfattar utlämnande av uppgifter för annans marknadsföring samt att abonnenten bör informeras om att uppgifterna kommer att vidarebefordras till tredje part för marknadsföring innan samtycke inhämtas. *TeliaSonera* föreslår att bestämmelsen kompletteras med en presumtion om att samtyckeskravet avser abonnenten. *Hi3G* anser att förslaget om att samtycke skall ges av den som uppgiften avser medför rättsosäkerhet och måste förtydligas samt att det finns ett allmänt behov av tydliggöra kopplingen med personuppgiftslagen (PUL).

Skälen för regeringens förslag: I artikel 6 i direktivet om integritet och elektronisk kommunikation regleras behandlingen av trafikuppgifter. Med trafikuppgifter avses såväl enligt direktivet som enligt förslaget till ny lag alla uppgifter som behandlas i syfte att överföra ett elektroniskt meddelande via ett elektroniskt kommunikationsnät eller för att fakturera meddelandet. Trafikuppgifter om abonnenter och användare som behandlas och lagras av leverantören av ett allmänt kommunikationsnät eller en allmänt tillgänglig elektronisk kommunikationstjänst skall enligt artikel 6.1 utplånas eller avidentifieras när de inte längre behövs för sitt syfte att överföra en kommunikation, utan att det påverkar tillämpningen av punkterna 2, 3 och 5 i samma artikel samt artikel 15.1 (se avsnitt 19.4).

Enligt punkten 2 får trafikuppgifter som krävs för abonnentfakturering och betalning av samtrafikavgifter behandlas. Sådan behandling är tillåten endast fram till utgången av den period under vilken det lagligen går att göra invändningar mot fakturan eller kräva betalning.

För att saluföra elektroniska kommunikationstjänster eller för att tillhandahålla mervärdestjänster får enligt punkten 3 en leverantör av en allmänt tillgänglig elektronisk kommunikationstjänst behandla de uppgifter som avses i punkt 1 i den utsträckning och under den tidsperiod som är nödvändig för sådana tjänster eller sådan marknadsföring, om den abonnent eller användare som uppgifterna gäller har samtyckt till detta. Användare eller abonnenter skall ha möjlighet att när som helst dra tillbaka sitt samtycke till behandling av trafikuppgifter.

Tjänsteleverantören skall enligt artikel 6.4 informera abonnenten eller användaren om de typer av trafikuppgifter som behandlas och om behandlingens varaktighet för de ändamål som anges i punkt 2 och 3. Beträffande punkten 3 skall detta ske innan samtycke erhålles.

Behandlingen av trafikuppgifter skall enligt artikel 6.5 begränsas till sådana personer som fått i uppdrag av leverantören av allmänna kommunikationsnät och allmänt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänster att sköta fakturering, trafikstyrning, kundförfrågningar, spårning av bedrägerier, marknadsföring av elektroniska kommunikationstjänster eller tillhandahållande av en mervärdestjänst. Behandlingen skall begränsas till sådant som är nödvändigt för dessa verksamheter. Beträffande möjligheten att överlåta uppgifter till tredje part, jfr även vad som anges i avsnitt 19.7.

Lagen om elektronisk kommunikation bör innehålla nödvändiga bestämmelser om behandlingen av trafikuppgifter. Lagring är en typ av behandling, vilket bör framgå av bestämmelsen. Då begreppet samtycke skall ha samma innebörd som i PUL bör utgångspunkten för sådana uppgifter vara att samtycke skall ges av den fysiska person vars personuppgifter skall behandlas. I lagen bör det därför anges att den som skall informeras innan samtycke lämnas är den som uppgiften rör. Genom detta klarläggande har även *TeliaSoneras* och *Hi3G:s* invändningar till viss del beaktats.

Lagrådet har invänt mot att sluttidpunkten för hur länge uppgifter som krävs för abonnentfakturering och betalning av avgifter för samtrafik får behandlas angetts vara när fordran är betald eller preskription inträtt. Denna tidpunkt sammanfaller enligt *Lagrådet* inte med den som anges i direktivet.

För att ta om hand det fall där en fordring visserligen är betald men krav på återbetalning framställs på grund av en invändning i efterhand mot fordringsanspråket bör i stället den tidpunkt när det inte längre går att med framgång reklamera mot fordringsanspråket anges vara slutpunkten i ett fall där fordringen är betald.

Begreppet mervärdestjänst definieras i direktivet som alla tjänster som kräver behandling av trafik- eller lokaliseringssuppgifter, utöver vad som är nödvändigt för överföring eller fakturering av en kommunikation. Begreppet tillför enligt regeringens mening inte något i sammanhanget. Risk finns i stället att begreppet skulle kunna tolkas mer restriktivt än vad som följer av direktivets definition. Uttrycket ”andra tjänster där uppgifterna behövs” bör därför användas i lagen. Uttrycket omfattar dock samma tjänster som avses med ”mervärdestjänster” i direktivet.

PTS menar att trafikuppgifter efter samtycke får behandlas även för marknadsföring av andras tjänster för vilka uppgifterna behövs. Regeringen instämmer i att behandlingen får avse även andras

mervärdestjänster men bedömer att artikel 6.3, tillsammans med punkt 5, i direktivet liksom den föreslagna bestämmelsen bör ange vem som får behandla uppgifterna för detta syfte. I och med att någon begränsning inte föreslås till att gälla egna sådana mervärdestjänster bör detta vara tydligt; se även under följande avsnitt om lokaliseringssuppgifter. Likaså framgår av utredningens förslag att samtycke för behandling erfordras avseende mervärdestjänster och inte för behandling för abonnentfakturerings och betalning av samtrafikavgifter. Den av utredningen föreslagna bestämmelsen om att information skall lämnas innan abonnentens eller användarens samtycke inhämtas avser därmed endast fallet då sådant samtycke erfordras. Att information skall lämnas även avseende sådan behandling som avses i artikel 6.2 i direktivet framgår uttryckligen av artikel 6.4. Beträffande de integritetsskyddsbehov inom mediesektorn som *Granskningsnämnden för radio och TV* för fram är det regeringens uppfattning att det nya regelverket bör kunna ta om hand detta i och med att elektroniska meddelanden även kan avse information som sänds ut till allmänheten, om informationen kan sättas i samband med den enskilde abonnenten eller användaren av informationen.

Utredningen föreslår en bestämmelse enligt vilken skyldigheten att utplåna eller avidentifiera trafikuppgifter om abonnenter eller användare inte gäller i vissa fall för att genomföra artikel 6.6 och hänvisningen i artikel 6.1 till artikel 15.1 i direktivet. *Datainspektionen* föreslår att i stället för att säga att bestämmelserna i 6 § inte gäller för myndighet, domstol eller nämnd, bör anges att bestämmelserna i 6 § inte hindrar att uppgifter lämnas ut till myndighet etc. om det behövs för att lösa tvist om samtrafik och fakturerings.

Möjlighet att gör avsteg från begränsningarna enligt ovan när det gäller behandling av trafikuppgifter måste finnas för en myndighet eller domstol när den behöver få tillgång till sådana uppgifter, i synnerhet för att lösa tvister om samtrafik och fakturerings i enlighet med artikel 6.6. Regeln i artikel 6.6 är inte inskränkt till tvister om samtrafik eller fakturerings utan anger endast att det i synnerhet avser sådana tvister. Det bör därför anges att bestämmelserna om skyldighet att utplåna eller avidentifiera trafikuppgifter inte gäller när en myndighet eller en domstol behöver tillgång till sådana uppgifter för att lösa tvister.

Skyldigheten att utplåna eller avidentifiera trafikuppgifter skall i enlighet med hänvisningen till artikel 15.1 inte gälla för elektroniska meddelanden som befordras eller har expedierats eller beställts till eller från en viss adress i ett elektroniskt kommunikationsnät som omfattas av beslut om hemlig teleavlyssning eller hemlig teleövervakning för att åstadkomma motsvarighet till vad som i dag anges i 50 § första stycket 1 telelagen.

Skyldigheten skall inte heller gälla i den utsträckning trafikuppgifterna är nödvändiga för att förhindra och avslöja obehörig användning av ett elektroniskt kommunikationsnät eller en elektronisk kommunikationstjänst. Även här utgör hänvisningen till artikel 15.1 stöd för bestämmelsen. Med hänsyn till denna bestämmelse behöver det i lagen inte särskilt anges att trafikuppgifter får behandlas av sådana personer som fått i uppdrag av den som bedriver anmälningspliktig verksamhet att sköta utredning av bedrägerier såsom anges i artikel 6.5. Det följer av möjligheten att spåra obehörig användning. Vad beträffar under vilken tid uppgifter

bör få sparas för sådana syften delar regeringen utredningens bedömning, se vidare författningskommentaren till 6 kap. 8 § lagen om elektronisk kommunikation.

Beträffande möjligheten att behandla trafikuppgifter när det är nödvändigt för att upptäcka tekniska brister eller fel som *TeliaSonera* menar följer av ingresspunkt 29 i direktivet om integritet och elektronisk kommunikation, bör det noteras att det i punkten anges att förklaringen tar sikte på enskilda fall. Detta bör enligt regeringens bedömning kunna hanteras inom ramen för huvudregeln att trafikuppgifter får behandlas så länge de behövs för att överföra ett elektroniskt meddelande.

19.7 Behandling av lokaliseringssuppgifter

Regeringens förslag: Lokaliseringssuppgifter som inte är trafikuppgifter, såsom uppgifter om position från satellit (t.ex. GPS) och som rör användare som är fysiska personer eller abonnenter, skall få behandlas endast sedan de har aidentifierats eller användaren eller abonnenten gett sitt samtycke till behandlingen. Innan samtycke lämnas skall den som tillhandahåller tjänsten informera om vilken typ av uppgifter som kommer att behandlas, behandlingens syfte och varaktighet samt huruvida uppgifterna kommer att vidarebefordras till tredje part för att tillhandahålla tjänsten. Samtycke skall när som helst kunna återkallas.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Datainspektionen* anser att den ordalydelse som utredningen föreslår i bestämmelsen om behandling av lokaliseringssuppgifter som inte är trafikuppgifter, ger utrymme för en vid tolkning av vilka som får behandla lokaliseringssuppgifter och för vilka tjänster uppgifterna får användas. Avsikten måste förtydligas. I författningskommentaren anges att det förhåller sig på samma sätt som för trafikuppgifter. *Datainspektionen* delar inte denna uppfattning. Bestämmelsen om behandling av trafikuppgifter i artikel 6.5 i direktivet om integritet och elektronisk kommunikation innehåller, till skillnad från bestämmelserna om lokaliseringssuppgifter i artikel 9.3, inte något uttryckligt stadgande om ”tredje part”, utan ger närmast vid handen att det avser tillhandahållarens egen användning av uppgifterna. Det bör framgå av författningstexten, eller åtminstone utvecklas närmare i lagstiftningsärendet, vilka bestämmelser om behandling och information som skall tillämpas när underleverantör eller leverantör av mervärdestjänst skall behandla uppgifterna. Det bör också utvecklas under vilka förutsättningar som det är tillåtet att lämna lokaliseringssuppgifter vidare till annan, anser *Datainspektionen*.

Skälen för regeringens förslag: Med lokaliseringssuppgifter avses enligt direktivet om integritet och elektronisk kommunikation alla uppgifter som behandlas i ett elektroniskt kommunikationsnät och som visar den geografiska positionen för terminalutrustningen för en användare av en allmänt tillgänglig elektronisk kommunikationstjänst. Artikel 9 i direktivet avser lokaliseringssuppgifter som inte är trafikuppgifter. Till lokaliseringssuppgifter som samtidigt är trafikuppgifter hör framförallt

information om i vilken cell i ett cellulärt uppbyggt mobilkommunikationssystem som t.ex. GSM som en användare befinner sig för tillfället. Sådana uppgifter regleras inte av artikel 9 utan av artikel 6 om trafikuppgifter. I artikel 9 regleras andra lokaliseringssuppgifter som avser användare eller abonnenter i ett elektroniskt kommunikationsnät. Det kan t.ex. avse positionsbestämning av en mobiltelefon via satellit, i dag framförallt genom det amerikanska GPS-systemet. Bestämmelsen saknar motsvarighet i teledataskyddsdirektivet.

I artikel 9.1 i direktivet om integritet och elektronisk kommunikation anges att om andra lokaliseringssuppgifter än trafikuppgifter som rör användare eller abonnenter av allmänna kommunikationsnät eller allmänt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänster kan behandlas, får dessa uppgifter endast behandlas sedan de har avidentifierats eller om användarna eller abonnenterna givit sitt samtycke, i den utsträckning och för den tid som krävs för tillhandahållandet av en mervärdestjänst. Innan användaren eller abonnenten ger sitt samtycke skall tjänsteleverantören informera denne om vilken typ av andra lokaliseringssuppgifter än trafikuppgifter som kommer att behandlas, behandlingens syfte och varaktighet samt om uppgifterna kommer att vidarebefordras till tredje part för tillhandahållande av mervärdestjänsten. Användare eller abonnenter skall ha möjlighet att när som helst dra tillbaka sitt samtycke till behandling av andra lokaliseringssuppgifter än trafikuppgifter.

Vidare gäller enligt punkten 2 samma artikel att om användaren eller abonnenten samtyckt till behandling av sådana lokaliseringssuppgifter skall denne även fortsättningsvis ha möjlighet att på ett enkelt sätt och kostnadsfritt tillfälligt kunna motsätta sig behandlingen av sådana uppgifter för varje uppkoppling eller för varje överföring av kommunikation (elektroniskt meddelande enligt förslaget till ny lag).

Liksom beträffande trafikuppgifter gäller här att endast vissa personer är behöriga att ta befattning med uppgifterna. Behandlingen i enlighet med punkterna 1 och 2 skall begränsas till personer som handlar på uppdrag av den som tillhandahåller ett allmänt kommunikationsnät eller en allmänt tillgänglig elektronisk kommunikationstjänst eller den tredje part som tillhandahåller mervärdestjänsten. Behandlingen skall begränsas till det som är nödvändigt för att tillhandahålla mervärdestjänsten.

Reglerna i artikel 9 bör genomföras genom att en bestämmelse med motsvarande innebörd tas in i den nya lagen. När det gäller möjligheterna att använda trafikuppgifter eller andra lokaliseringssuppgifter än trafikuppgifter för att tillhandahålla mervärdestjänster där sådana uppgifter behövs kan först noteras, såsom *Datainspektionen* har gjort, att det av artikel 9.3 klart framgår att uppgifterna i sådana fall får lämnas till en tredje part som tillhandahåller mervärdestjänsten. När det gäller motsvarande bestämmelser för trafikuppgifter i artikel 6.3 jämförd med 6.5 är det inte uttryckt på samma sätt. I båda fallen torde det enligt regeringen vara möjligt att överlåta sådana uppgifter till en tredje part för att tillhandahålla sådana tjänster där uppgifterna behövs under de förutsättningar som anges i bestämmelserna avseende framförallt information och samtycke.

Regeringens förslag: Den som tillhandahåller en allmänt tillgänglig elektronisk kommunikationstjänst skall vara skyldig att tillhandahålla en abonnent som begär det en ospecificerad räkning. Den som tillhandahåller nummerpresentation skall tillhandahålla vissa möjligheter att förhindra nummerpresentation eller presentation av uppkopplat nummer eller att avvisa inkommande samtal på ett enkelt sätt. Ospecificerade räkningar, nummerpresentation och möjligheter att stoppa automatisk vidarekoppling skall regleras i den nya lagen.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *TeliaSonera* invänder mot bestämmelserna om möjlighet att förhindra nummerpresentation eller att på ett enkelt sätt avvisa inkommande samtal avseende samtal till eller från tredje land. *Vodafone* anser att direktivets begränsningar till att det skall vara tekniskt möjligt och att det inte skall vara fråga om en oproportionerligt stor ekonomisk insats även bör framgå av lagen. *Vodafone* ifrågasätter om dessa bestämmelser inte borde intas i en särskild förordning.

Skälen för regeringens förslag: Direktivet om integritet och elektronisk kommunikation innehåller vissa bestämmelser om rätt för abonnenter att få ospecificerade räkningar (artikel 7), detaljerade bestämmelser kring nummerpresentation m.m. (artikel 8) samt om möjlighet att stoppa automatisk omstyrning (artikel 11). Motsvarigheter till dessa regleringar fanns i teledataskyddsdirektivet. Reglerna innebär bl.a. att om nummerpresentation tillhandahålls, skall den som ringer upp ha möjlighet att hindra att hans eller hennes telefonnummer visas för den uppringde. Denne skall i sin tur, om operatören tillhandahåller nummerpresentation och numret visas innan samtalet etableras, ha möjlighet att på ett enkelt sätt avvisa inkommande samtal när nummerpresentationen åsidosätts. Om ett samtal styrs om till ett annat nummer, skall den uppringde på ett enkelt sätt och kostnadsfritt kunna förhindra att det uppkopplade numret visas hos den som ringer upp. Det skall också vara möjligt för abonnenten att på ett enkelt sätt och kostnadsfritt kunna förhindra omstyrning (vidarekoppling) som görs av andra till dennes terminal.

I artikel 3.2 i direktivet om integritet och elektronisk kommunikation anges att bl.a. artiklarna 8 och 11 skall tillämpas på abonnentledningar anslutna till digitala stationer och, där det är tekniskt möjligt och inte krävs en oproportionerligt stor ekonomisk insats, på abonnentledningar anslutna till analoga stationer. Enligt nuvarande reglering i telelagen och teleförordningen finns inga undantag för analoga stationer vilket sammanhänger med de tekniska förhållandena i Sverige.

I punkten 3 samma artikel anges vidare att medlemsstaterna skall underrätta kommissionen om sådana fall där det skulle vara tekniskt omöjligt eller krävas en oproportionerligt stor ekonomisk insats för att uppfylla kraven i artiklarna 8, 10 och 11.

Regeringen föreslår att skyldigheterna enligt artiklarna 8 och 11 införs generellt. I dag regleras rätten att erhålla ospecificerad räkning i telelagen medan regler om nummerpresentation m.m. och om automatisk vidarekoppling ges i teleförordningen efter bemyndigande i 52 § telelagen.

Regeringens förslag: Den som tillhandahåller ett allmänt kommunikationsnät eller en allmänt tillgänglig elektronisk kommunikationstjänst skall få

- på begäran av en abonnent temporärt åsidosätta skydd mot nummerpresentation för att kunna identifiera störande samtal, samt
- för Polisen eller en regional alarmeringscentral åsidosätta skydd mot nummerpresentation och tillhandahålla sådan organisation lokaliseringssuppgifter vid nödsamtal utan samtycke eller trots vägran från abonnenten eller användaren.

Utredningens förslag: Utredningen föreslog en motsvarande skyldighet för den som bedriver anmälningspliktig verksamhet. Överensstämmer i övrigt med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Datainspektionen* anför att bestämmelsen i utredningens förslag innehåller utöver vad rubriken anger även undantag från huvudregeln om behandling av trafikuppgifter och att detta borde framgå av rubriken. *TeliaSonera* framför att skyldigheten att tillhandahålla lokaliseringssuppgifter regleras i kapitlet om tjänster till slutanvändare m.m. i utredningens förslag till ny lag.

Skälen för regeringens förslag: Enligt artikel 10 i direktivet om integritet och elektronisk kommunikation skall medlemsstaterna säkerställa att det finns öppna förfaranden som reglerar det sätt på vilket den som tillhandahåller ett allmänt kommunikationsnät eller en allmänt tillgänglig elektronisk kommunikationstjänst har möjlighet att temporärt åsidosätta skydd mot nummerpresentation, om en abonnent begär spårning av hotfulla samtal eller okynnessamtal. I så fall skall, i enlighet med nationell lagstiftning, de uppgifter som identifierar den uppringande abonnenten lagras och hållas tillgängliga av den som tillhandahåller ett allmänt kommunikationsnät eller en allmänt tillgänglig elektronisk kommunikationstjänst. Denna regel, som i dag har en motsvarighet i telelagen, bör införas i den nya lagen. Det skall således vara möjligt för den som tillhandahåller ett allmänt kommunikationsnät eller en allmänt tillgänglig elektronisk kommunikationstjänst att temporärt åsidosätta skydd mot nummerpresentation och under viss tid lagra uppgifter som identifierar den anropande abonnenten hos operatören för att kunna spåra okynnessamtal eller andra störande samtal. Uppgifterna skall då hållas tillgängliga för abonnenten på begäran. På samma sätt skall medlemsstaten säkerställa att det finns öppna förfaranden som reglerar hur det skall gå till att åsidosätta skydd mot nummerpresentation eller att behandla lokaliseringssuppgifter i sådana fall där samtycke saknas eller till och med om abonnenten eller användaren tillfälligt motsatt sig åtgärden när det sker för organisationer som handhar nödsamtal och som erkänts som en sådan organisation av en medlemsstat. Detta avser bl.a. rättsvårdande myndigheter, ambulanscentraler och brandkårer. Det bör enligt regeringen av praktiska hänsyn inte fordras någon uttrycklig begäran i enskilda fall för att sådana uppgifter skall få lämnas till sådana organisationer vid nödsamtal. Det bör därför införas en bestämmelse i den nya lagen om att den som tillhandahåller ett allmänt kommunikationsnät eller

en allmänt tillgänglig elektronisk kommunikationstjänst för Polisen eller en regional alarmeringscentral som avses i lagen (1981:1104) om verksamheten hos vissa regionala alarmeringscentraler får åsidosätta skydd mot nummerpresentation och tillhandahålla sådan organisation lokaliseringssuppgifter vid nödsamtal, utan samtycke eller trots vägran från abonnenten eller användaren.

Lagrådet har invänt mot användningen av uttrycket Polisen i detta sammanhang i lagen. Regeringen anser dock, på motsvarande skäl som anförts i avsnitt 14.3.1 beträffande undantag från tillståndsplikt för att använda radiosändare, att uttrycket Polisen kan användas även i nu aktuellt sammanhang. Den föreskriftsrätt som utredningen föreslagit behövs inte med hänsyn till att regeringens förslag inte innebär en skyldighet utan endast en möjlighet för berörda aktörer. Skyldighet att tillhandahålla lokaliseringssuppgifter vid nödsamtal behandlas i avsnitt 18.11.

Reglerna i artikel 3 punkterna 2 och 3 i direktivet om integritet och elektronisk kommunikation gäller även för artikel 10. Några undantag beträffande abonnentledningarna anslutna till analoga stationer behövs dock inte särskilt som bestämmelsen enligt regeringens förslag inte innebär en skyldighet.

19.10 Abonnentförteckningar

Regeringens förslag: Abonnenter som är fysiska personer skall ges möjlighet att avgöra om och i så fall vilka personuppgifter som skall finnas med i en allmän abonnentförteckning eller en förteckning ur vilken uppgifter kan erhållas genom abonnentupplysning. Det skall vara kostnadsfritt att inte upptas i sådana förteckningar och att kontrollera uppgifterna, få felaktiga uppgifter rättade samt att få uppgifter borttagna ur förteckningen.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Datainspektionen* påpekar att det inte framgår till vilka aktörer skyddsbestämmelserna rörande abonnentförteckningar i utredningens förslag riktar sig. *Post- och telestyrelsen (PTS)* anser att bestämmelsen om samtycke och information till abonnenten skall omfatta både införande i förteckning och utlämnande till annan. *Advokatsamfundet* anser att det föreslagna kravet på samtycke riskerar att bli onödigt betungande, t.ex. vid publicering av abonnentuppgifter i en allmänt tillgänglig abonnentförteckning. Advokatsamfundet tillstyrker förslaget att avgränsa kravet på samtycke till att avse allmänt tillgängliga abonnentförteckningar. *Hi3G* anser att kravet på samtycke i utredningens förslag till är onödigt betungande för operatörerna.

Skälen för regeringens förslag: Enligt artikel 12.1 i direktivet om integritet och elektronisk kommunikation skall medlemsstaterna säkerställa att abonnenterna kostnadsfritt informeras om ändamålen med tryckta eller elektroniska abonnentförteckningar som är tillgängliga för allmänheten eller kan erhållas genom en nummerupplysningstjänst som kan innehålla abonnenternas personuppgifter, innan personuppgifter om abonnenten tas in i den. Abonnenten skall också informeras om alla de

användningsmöjligheter som bygger på sökfunktioner som finns i de elektroniska versionerna av abonnentförteckningen.

I punkten 2 anges principen om opt-in för abonnentförteckningar. Medlemsstaterna skall säkerställa att abonnenterna ges möjlighet att avgöra om deras personuppgifter skall finnas med i en allmän abonnentförteckning och i så fall vilka personuppgifter. De skall också ges möjlighet att bekräfta, rätta eller dra tillbaka sådana uppgifter. Bara sådana uppgifter som är relevanta för ändamålet med abonnentförteckningen enligt vad som fastställts av den som tillhandahåller förteckningen behöver tas med. Det skall vara kostnadsfritt att inte förtecknas i allmänna abonnentförteckningar eller att kontrollera, rätta eller dra tillbaka personuppgifter från dem.

Enligt punkten 3 får medlemsstaterna begära att abonnenterna ges tillfälle att lämna kompletterande samtycke för andra ändamål med en allmän abonnentförteckning än sökning av adressuppgifter för personer grundade på deras namn och, vid behov, ett minimum av andra identifieringsuppgifter.

Punkterna 1 och 2 skall bara gälla för abonnenter som är fysiska personer. Medlemsstaterna skall dock enligt punkten 4 också, inom ramen för gemenskapslagstiftningen och tillämplig nationell lagstiftning, säkerställa att berättigade intressen för abonnenter som inte är fysiska personer är tillräckligt skyddade när det gäller införande av dem i allmänna abonnentförteckningar.

Några bestämmelser om behandling av personuppgifter för juridiska personer beträffande abonnentförteckningar föreslås inte. Beträffande s.k. omvänd sökning, t.ex. sökning av ett namn på ett telefonnummer, så har detta hittills varit tillåtet i Sverige. *Datainspektionen* anser att direktivets möjlighet att kräva kompletterande samtycke borde utnyttjas med hänsyn till att omvänd sökning medger möjlighet att ta reda på fler uppgifter om en privatperson än vad denne sannolikt tänkt sig när han accepterade att ha med sitt telefonnummer i en abonnentförteckning. Det har hittills inte framkommit att möjligheten till omvänd sökning lett till olägenheter för abonnenterna. Regeringen anser därför att möjligheten att kräva kompletterande samtycke enligt artikel 12.3 i direktivet inte nu bör utnyttjas. Skulle det dock uppkomma problem bör ställningstagandet kunna omprövas. Den möjlighet som artikel 12.3 ger bör därför inte utnyttjas i dagsläget enligt regeringen.

När det gäller invändningarna från *Advokatsamfundet* och *Hi3G* om krav på samtycke alls skall krävas för att behandla personuppgifter om en abonnent i en allmänt tillgänglig abonnentförteckning bör ledning enligt regeringens bedömning kunna hämtas ur punkten 3 i artikeln. Där talas således om kompletterande samtycke. Kravet bör därför avse samtycke för att behandla personuppgifter om en abonnent som är en fysisk person i en allmänt tillgänglig abonnentförteckning. Detta bör anses omfatta även en förteckning som är tillgänglig genom abonnentupplysning. Såsom *PTS* framhåller skall det vara kostnadsfritt att inte förtecknas i en sådan förteckning. Enligt regeringen behöver detta inte anges uttryckligen i lagtexten utan följer av kravet på samtycke. Att begreppet samtycke i kapitlet om integritetsskydd skall ha samma innebörd som i personuppgiftslagen har behandlats ovan.

I övrigt föreslås att artikel 12 genomförs genom en motsvarande bestämmelse i den nya lagen.

En särskild övergångsbestämmelse beträffande abonnentförteckningar finns i artikel 16 i direktivet. Detta beaktas i bestämmelserna i lagen om införande av lagen om elektronisk kommunikation.

19.11 Tillämpningen av vissa bestämmelser i dataskyddsdirektivet

Regeringens förslag: Bestämmelserna om rättslig prövning, ansvar och sanktioner i kapitel III i dataskyddsdirektivet (95/46/EG) skall enligt artikel 15.2 i direktivet om integritet och elektronisk kommunikation gälla för de nationella bestämmelser som antas i enlighet med direktivet och för de individuella rättigheter som kan härledas från detsamma. Regeln skall genomföras genom hänvisning i den nya lagen till bestämmelserna i personuppgiftslagen (1998:204) i fråga om behandling av personuppgifter vid tillhandahållande av elektroniska kommunikationsnät och elektroniska kommunikationstjänster samt vid abonnentupplysning, om inte annat följer av lagen om elektronisk kommunikation.

Utredningens förslag: Utredningen föreslog att regeln skulle genomföras genom en bestämmelse (10 kap. 5 §) i den nya lagen som skulle motsvara 55 § telelagen.

Remissinstanserna: *Datainspektionen* anför att i 10 kap. 5 § i förslaget till ny lag föreslås en bestämmelse om skadestånd för kränkning av den personliga integriteten som orsakats av en behandling av personuppgifter i strid med denna lag. Som skadeståndsansvarig utpekar bestämmelsen endast operatörer av allmänna elektroniska kommunikationsnät. Enligt författningskommentaren har bestämmelsen överflyttats från 55 § telelagen. *Datainspektionen* konstaterar att 55 § telelagen har upphävts genom lag 2002:282. I stället gäller numera enligt 69 § telelagen att bestämmelserna om skadestånd i personuppgiftslagen (PUL) även gäller vid behandling av personuppgifter enligt telelagen. Motsvarande gäller i fråga om PUL:s bestämmelser om rättelse. Det bör enligt *Datainspektionen* övervägas att ha samma bestämmelser i den nu aktuella lagen. Även *Advokatsamfundet* invänder mot att den upphävda 55 § telelagen av utredningen använts som förebild.

Skälen för regeringens förslag: Enligt den lagstiftningsteknik som normalt används i specialförfattningar för att uttrycka förhållandet till PUL såvitt avser frågor om rättelse och skadestånd vid behandling av personuppgifter görs en hänvisning i specialförfattningen till PUL:s bestämmelser i dessa frågor. Bestämmelserna i PUL om rättelse och skadestånd bör, såsom *Datainspektionen* påpekar, gälla även vid behandling av personuppgifter enligt lagen om elektronisk kommunikation. En bestämmelse om förhållandet till PUL föreslås i avsnitt 19.2. Därvid bör särskilt anges att bestämmelserna i PUL om rättelse och skadestånd även gäller vid behandling av personuppgifter enligt lagen om elektronisk kommunikation.

Regeringens förslag: En verksamhet skall bedrivas så att beslut om hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning kan verkställas och så att verkställandet inte röjs, om verksamheten avser tillhandahållande av

1. ett allmänt kommunikationsnät som inte enbart är avsett för utsändning till allmänheten av program i ljudradio eller annat som anges i 1 kap. 1 § tredje stycket yttrandefrihetsgrundlagen, eller

2. tjänster inom ett allmänt kommunikationsnät vilka består av

a) en allmänt tillgänglig telefonitjänst till fast nätanslutningspunkt som medger överföring av lokala, nationella och internationella samtal, telefax och datakommunikation med viss angiven lägsta datahastighet, som medger funktionell tillgång till Internet, eller

b) en allmänt tillgänglig elektronisk kommunikationstjänst till mobil nätanslutningspunkt.

Innehållet i och uppgifter om avlyssnade eller övervakade telemeddelanden skall göras tillgängliga så att informationen enkelt kan tas om hand.

Med telemeddelanden avses ljud, text, bild, data eller information i övrigt som förmedlas med hjälp av radio eller genom ljus eller elektromagnetiska svängningar som utnyttjar särskilt anordnad ledare.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om frågor som avses i första och andra styckena samt får i enskilda fall medge undantag från kravet i första stycket.

Utredningens förslag: Utredningen föreslår en skyldighet för den som tillhandahåller ett allmänt telefonnät eller en allmänt tillgänglig telefonitjänst att anpassa verksamheten så att beslut om hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning kan verkställas.

Remissinstanserna: *Banverket* påpekar att för den som endast tillhandahåller förbindelser är det inte möjligt att genomföra avlyssning. Denna möjlighet har enligt verket endast den som tillhandahåller telefonitjänsten. *Post- och telestyrelsen (PTS)* instämmer i utredningens bedömning att telereguleringens regler om hemlig teleavlyssning och övervakning skall föras över till den nya lagen, men anser att de föreslagna bestämmelserna avviker från telereguleringens reglering i det att tillhandahållare av nätkapacitet faller utanför. Bestämmelsen kan därmed inte tillämpas på datatrafik enligt PTS. Skyldigheten bör enligt styrelsen i stället anges till att gälla allmänna elektroniska kommunikationsnät och allmänt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänster, för att det som i dag innefattas i begreppet telemeddelanden skall omfattas av regleringen. PTS anser vidare att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer skall ges rätt att föreskriva om skyldigheter för operatörer att göra nödvändiga anpassningar i näten. Därvid skall få beslutas att den som bedöms lämplig för det förpliktas att på visst sätt vidta åtgärder för att fullgöra skyldigheterna, eftersom generella föreskrifter inte enligt PTS kan fullt ut tillgodose vare sig brottsutredande myndighets behov eller operatörernas intressen. *Rikspolisstyrelsen* understryker vikten av att frågor på området som inte behandlats i betänkandet utreds och får sin lös-

ning innan den föreslagna lagen träder i kraft. *Säkerhetspolisen* anser att frågan om operatörers anpassningsskyldighet är alltför bristfälligt utredd och att förslaget innebär att hemlig teleavlyssning och övervakning inte kan användas i samma utsträckning som i dag. *BitoS* ifrågasätter om konsekvenserna av att utvidga bestämmelserna om hemlig teleavlyssning till att omfatta IP-telefoni utretts tillräckligt. *Telenor* anser att förslaget utgör ett etableringshinder och att det inte står i överensstämmelse med proportionalitetsprincipen eller tar hänsyn till små företags situation. *TeliaSonera* anser att kostnader som tillkommer för rättssystemets skull bör bäras av detsamma och påpekar behovet av konkurrensneutralitet när det gäller möjligheten att meddela undantag från skyldigheten. Lagtexten bör enligt bolaget ange kriterier för vad som skall anses oskäligt betungande av ekonomisk eller annan anledning. *TeliaSonera* föreslår vidare att förutsättningarna för hemlig teleavlyssning av IP-telefoni blir föremål för särskild utredning.

Skälen för regeringens förslag: Bestämmelser om hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning finns i 27 kap. rättegångsbalken. Ett beslut om hemlig teleavlyssning eller hemlig teleövervakning innebär att de brottsutredande myndigheterna får rätt att avlyssna eller med tekniskt hjälpmedel ta upp telemeddelanden eller uppgifter om sådana meddelanden.

I 17 § telelagen finns en bestämmelse om skyldighet för den som har tillstånd enligt telelagen att bedriva televerksamhet så att hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning kan verkställas och så att verkställandet inte röjs. Innehållet i och uppgifter om de avlyssnade eller övervakade telemeddelandena skall göras tillgängliga så att informationen enkelt kan tas om hand. Vad avser kostnaderna för denna anpassningsskyldighet gäller att teleoperatörerna skall stå för de kostnader för anpassning, drift och underhåll av systemen som krävs för att beslut om hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning skall kunna verkställas (prop. 1995/96:180, sid. 30 f.). Tillstånd erfordras enligt 7 § telelagen för rätten att inom ett allmänt tillgängligt telenät tillhandahålla telefonitjänst till fast nätanslutningspunkt, mobil teletjänst eller nätkapacitet, om verksamheten har en omfattning som med avseende på utbredningsområde, antalet användare eller annat jämförbart förhållande är betydande.

Skyldigheten enligt 17 § telelagen har således bara gällt i förhållande till vissa teleoperatörer, eftersom bara vissa sådana är skyldiga att ha tillstånd enligt telelagen. De i praktiken berörda tjänsterna torde vara tillhandahållande av telefoni till fast nätanslutningspunkt, mobil teletjänst och nätkapacitet. Verksamheten måste dessutom vara av viss omfattning.

För att tillhandahålla ett allmänt kommunikationsnät eller en allmänt tillgänglig elektronisk kommunikationstjänst enligt den nya lagen fordras i allmänhet endast en anmälan. Av artikel 6.1 i auktorisationsdirektivet och del A i bilagan till direktivet framgår att villkor som möjliggör avlyssning för behöriga nationella myndigheter får uppställas för tillhandahållande av elektroniska kommunikationsnät och elektroniska kommunikationstjänster. Sådana villkor skall vara objektivt motiverade med avseende på det nät eller den tjänst som berörs, samt öppet redovisade, icke-diskriminerande och proportionella.

I betänkandet uttalas att reglerna i telelagen angående hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning föreslås överförda till den nya lagen. Någon saklig ändring i förhållande till vad som gäller enligt nuvarande bestämmelser synes således inte vara avsedd. Enligt regeringens bedömning innebär emellertid utredningens förslag att tillhandahållande av vissa nät och tjänster som i dag omfattas av anpassningsskyldigheten skulle komma att falla utanför denna. Det gäller dels tillhandahållande av sådan nätkapacitet som inte avser ett allmänt telefontät men väl ett allmänt kommunikationsnät som inte enbart är avsett för utsändningar till allmänheten av program i ljudradio eller annat som anges i 1 kap. 1 § tredje stycket yttrandefrihetsgrundlagen (YGL), dels vissa elektroniska kommunikationstjänster till mobil nätanslutningspunkt. Exempelvis skulle den anpassningsskyldighet som enligt telelagen gäller för tillståndet att bedriva tredje generationens mobiltelefoni (UMTS) komma att avsevärt begränsas. Vidare bör det med hänsyn till den något ändrade terminologin i den nya lagen klargöras att beträffande telefonitjänst till fast nätanslutningspunkt innefattar detta förutom överföring av lokala, nationella och internationella samtal även telefax samt datakommunikation med viss angiven lägsta datahastighet, som medger funktionell tillgång till Internet. Sådan datakommunikation benämns enligt telelagen datakommunikation via låghastighetsmodem. Utredningens förslag innebär dock samtidigt en utvidgning av tillämpningsområdet genom att verksamheten inte behöver ha viss omfattning för att omfattas.

Frågan om anpassningsskyldighetens omfattning i förhållande till det nya regelverket på området för elektronisk kommunikation är komplicerad och kräver en fördjupad analys som inte kan göras inom ramen för detta lagstiftningsärende. Frågan kommer i stället att behandlas i ett annat sammanhang där även andra närliggande frågor kommer att utredas. I avvaktan på sådan ytterligare utredning av anpassningsskyldigheten bör skyldighetens omfattning enligt den nya lagen ansluta så nära som möjligt till den omfattning som gäller enligt nu gällande regler i telelagen. Avsikten är alltså inte att låta skyldigheten omfatta fler och ej heller färre verksamheter än vad som omfattas enligt nuvarande regler.

I bl.a. 4 kap. brottsbalken och 27 kap. rättegångsbalken används begreppet telemeddelande. I telelagen finns en definition av detta begrepp. Med telemeddelande avses därvid ljud, text, bild, data eller information i övrigt som förmedlas med hjälp av radio eller genom ljus eller elektromagnetiska svängningar som utnyttjar särskilt anordnad ledare. Begreppet används inte i EG:s regelverk för elektronisk kommunikation och skulle därför inte behövas i övrigt i lagen om elektronisk kommunikation. Som framgår av avsnitt 19.2 föreslås ett särskilt begrepp, elektroniskt meddelande, med avseende på bestämmelserna om integritetsskydd. I avvaktan på sådan ytterligare utredning som nämnts ovan anser regeringen att det, för att inte skapa rättsosäkerhet i fråga om tillämpningen av de författningar som innehåller begreppet telemeddelande, är lämpligt att såsom en övergångslösning använda detta begrepp även i den nya lagen såvitt avser anpassningsskyldigheten. Begreppet bör också definieras i bestämmelsen i enlighet med vad som anges i telelagen.

Regeringen föreslår därför att en bestämmelse införs i den nya lagen om att en verksamhet skall bedrivas så att beslut om hemlig tele-

avlyssning och hemlig teleövervakning kan verkställas och så att verkställandet inte röjs, om verksamheten avser tillhandahållande av

1. ett allmänt kommunikationsnät som inte enbart är avsett för utsändning till allmänheten av program i ljudradio eller annat som anges i 1 kap. 1 § tredje stycket YGL, eller

2. tjänster inom ett allmänt kommunikationsnät vilka består av

a) en allmänt tillgänglig telefonitjänst till fast nätanslutningspunkt som medger överföring av lokala, nationella och internationella samtal, telefax och datakommunikation med viss angiven lägsta datahastighet, som medger funktionell tillgång till Internet, eller

b) en allmänt tillgänglig elektronisk kommunikationstjänst till mobil nätanslutningspunkt.

Innehållet i och uppgifter om avlyssnade eller övervakade telemeddelanden skall göras tillgängliga så att informationen enkelt kan tas om hand.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om sådana frågor.

Som framgår av avsnitt 13 omfattar tillhandahållandet av allmänt kommunikationsnät vad som enligt telelagen definieras såsom att inom ett allmänt tillgängligt telenät tillhandahålla nätkapacitet. Genom den nu föreslagna utformningen av anpassningsskyldigheten torde således ett rättsläge som i allt väsentligt motsvarar dagens uppnås.

Utredningen har som nämnts inte föreslagit någon motsvarighet till gällande begränsning av anpassningsskyldigheten till verksamheter med viss omfattning. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, den myndighet som regeringen bestämmer skall dock få möjlighet att i enskilda fall medge undantag från kravet på anpassningsskyldighet för en verksamhet. En rimlig avvägning, i stort motsvarande den som nu gäller, bör kunna uppnås med en sådan reglering. Skulle skyldigheten t.ex. bli alltför betungande för en mindre operatör kan undantag således medges.

Beträffande telefoni till fast nätanslutningspunkt som förmedlas med hjälp av Internetprotokoll (IP-telefoni) bör även den som tillhandahåller en sådan tjänst kunna omfattas av skyldigheterna under förutsättning att kriterierna för en allmänt tillgänglig telefonitjänst är uppfyllda. Hitintills har förhållandena varit sådana att IP-telefoni, i vart fall med undantag av viss s.k. gateway-telefoni, dvs. fall där en operatör med hjälp av en gränsnätstation (eng. gateway) sköter om övergången från ett kopplat telefontät till ett paketförmedlat datanät och omvänt, inte faller under definitionen av telefonitjänst, se vidare avsnitt 30.1.

Bestämmelserna i denna lag om integritetsskydd inverkar inte på de straffprocessuella tvångsmedlen i rättegångsbalken.

19.13 Tystnadsplikt och föreskriftsrätt

Regeringens förslag: Reglerna i telelagen (1993:597) om tystnadsplikt skall föras över till den nya lagen med endast mindre ändringar.

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer skall i fråga om behandling av uppgifter för elektronisk kommunikation kunna meddela närmare föreskrifter om vilka trafikuppgifter som får behandlas för fakturering och marknadsföring av vissa tjänster där uppgifterna behövs samt de krav som skall ställas på en allmänt tillgänglig telefonitjänst som medger identifiering av det anropande eller uppkopplade telefonnumret eller vidarekoppling.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag utom så vitt avser att utredningen föreslog en föreskriftsrätt även avseende uppgifter om abonnemang i allmänt tillgängliga abonnentförteckningar. I utredningens förslag hade dessutom inte överförts telelagens bestämmelse om att ersättning för att lämna ut uppgifter till regional alarmeringscentral skall vara skälig med hänsyn till kostnaderna för utlämnandet.

Remissinstanserna: *Datainspektionen* anför att undantaget från tystnadsplikt har fått ett större tillämpningsområde och det kan ifrågasättas om det utan närmare analys kan överföras från telelagen. *Datainspektionen* anför vidare att föreskriftsrätten avseende uppgifter om abonnemang i allmänt tillgängliga abonnentförteckningar tidigare hade en motsvarighet i telelagen som emellertid togs bort år 2002 och att det inte framgår varför denna bestämmelse nu skall återinföras. *TeliaSonera* anser att konsekvenserna av att tillämpa reglerna om tystnadsplikt på det bredare området för elektronisk kommunikation bör uppmärksammas mer.

Skälen för regeringens förslag: Telelagens bestämmelser om tystnadsplikt och om undantag från denna bör föras över till lagen om elektronisk kommunikation med endast mindre ändringar. Som *Lagrådet* påpekat bör även bestämmelsen i 47 § andra stycket telelagen, om att ersättning för att lämna ut uppgifter till regional alarmeringscentral skall vara skälig med hänsyn till kostnaderna för utlämnandet, överföras. Eftersom reglerna om integritetsskydd får ett vidare tillämpningsområde med den nya lagen följer av detta att även reglerna om tystnadsplikt och om undantag från tystnadsplikt behöver anpassas till tillämpningsområdet för lagen.

Beträffande den av utredningen föreslagna rätten för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer i fråga om behandling av personuppgifter för elektronisk kommunikation att meddela närmare föreskrifter om uppgifter om abonnemang i allmänt tillgängliga abonnentförteckningar behandlades denna i regeringens proposition Abbonentupplysning (prop. 2001/02:98). Därvid angavs att bemyndigandet att i fråga om behandling av personuppgifter meddela närmare föreskrifter om uppgifter om teleabbonemang i kataloger som är tillgängliga för allmänheten lämnades för att föreskrifter skulle meddelas som genomförde bestämmelser om kataloger i teledataskyddsdirektivet (97/66/EG). Så-

dana föreskrifter har sedermera meddelats i 23 § teleförordningen (1997:399). Eftersom dessa genom propositionen föreslogs bli intagna direkt i lagen (68 §) kunde bemyndigandet upphävas. De bestämmelser som krävs för att genomföra direktivet om integritet och elektronisk kommunikation finns intagna i lagen om elektronisk kommunikation. Något behov av en särskild föreskriftsrätt bör därmed inte finnas. Föreskriftsrätt skall därför inte lämnas beträffande uppgifter i abonnentförteckningar i kapitlet om integritetsskydd. De trafikuppgifter som skyddas enligt lagen är inte inskränkt till sådana som är personuppgifter. Bemyndigandet bör därför inte vara inskränkt till att bara avse behandling av personuppgifter.

20 Marknadsanalys samt samrådsförfarande och annan handläggning

20.1 Marknadsanalys och identifiering av företag med betydande inflytande på marknaden

Regeringens förslag: En myndighet skall fortlöpande fastställa de relevanta marknader på vilka det kan vara motiverat att införa skyldigheter enligt lagen. Marknaderna skall därefter analyseras för att avgöra om det råder effektiv konkurrens. Om det härvid konstateras att det inte råder effektiv konkurrens på en fastställd marknad, skall företag med betydande inflytande på marknaden identifieras och beslut meddelas om lämpliga skyldigheter. Om det däremot konstateras att det råder effektiv konkurrens skall inga särskilda skyldigheter införas eller bibehållas.

Utredningens förslag: Överensstämmer i stort med regeringens. Utredningen föreslår dock att de relevanta marknaderna skall fastställas årligen.

Remissinstanserna: *Radio- och TV-verkets* uppfattning vad gäller de relevanta marknader som skall fastställas, är att grossistmarknaden för sändnings- och överföringstjänster kan definieras medan slutkundmarknaden hålls utanför, med hänvisning till att regelverket inte omfattar innehållet i nät och tjänster. *Post- och telestyrelsen (PTS)* anser att det inte i lagen bör anges en bestämd tidpunkt för fastställande av marknader. Myndigheten anser vidare att den praxis som avser generell konkurrensrätt inte nödvändigtvis kommer att vara vägledande för den sektorsspecifika bedömningen av gemensamt dominerande ställning. *Telenor* pekar på att marknadens snabba utveckling och omstruktureringar kan kräva att det görs en marknadsanalys mellan de årliga analyserna. *TeliaSonera* delar utredningens uppfattning att innebörden av begreppet "effektiv konkurrens" även under den sektorsspecifika regleringen får hämtas från konkurrensrätten. *TeliaSonera* anser dock att

innebörden av begreppet måste klargöras. TeliaSonera anser vidare att det bör klargöras vilka av lagens olika skyldigheter som skall anses mer ingripande än andra samt att konkurrenslagstiftningens tänkbara åtgärder skall vara en särskild del av den framtidsbedömning som regleringsmyndigheten gör inom ramen för marknadsanalysen. *IT-Företagen* hade gärna sett att det krävs en analys om marknaden själv kan förväntas lösa problemen med bristande konkurrens (eng. forbearance). *Statskontoret* och *Sydkraft* avstyrker förslaget att definiera "betydande inflytande på marknaden" i enlighet med konkurrensrättslig praxis, utan menar att 25 procents marknadsandel skall vara riktmärke för när ett företag är dominerande. *Banverket* anser att det inte är tillräckligt att analysera en operatörs inflytande på varje marknad för sig. *RAKEL* anser att det bör framgå att särskilda skyldigheter för företag med betydande inflytande inte skall gälla en aktör som erhållit en samhällelig uppgift att bygga nät som betjänar viktiga samhällsfunktioner.

Skälen för regeringens förslag

Utgångspunkter

Utgångspunkten för en marknadsanalys är EG-kommissionens rekommendation om relevanta produkt- och tjänstemarknader (se avsnitt 5.9). I denna skall, i enlighet med konkurrenslagstiftningens principer, fastställas vilka produkt- och tjänstemarknader inom sektorn för elektronisk kommunikation som har sådana särdrag att det kan vara motiverat att införa regleringsskyldigheter enligt särdirektiven, t.ex. om samtrafik och andra former av tillträde. Förfarandet skall dock inte få påverka marknader som i vissa fall kan finnas angivna i konkurrenslagstiftningen. Rekommendationen skall regelbundet ses över av kommissionen.

De nationella myndigheterna skall enligt artikel 15.3 i ramdirektivet i största möjliga utsträckning beakta ovannämnda rekommendation samt EG-kommissionens riktlinjer för marknadsanalyser och bedömning av betydande marknadsinflytande (se avsnitt 5.8) vid definitionen av de med hänsyn till nationella förhållanden relevanta marknaderna, särskilt geografiska marknader inom sitt territorium. Den relevanta marknaden kan utgöras av hela eller en del av en berörd medlemsstats territorium eller angränsande delar av medlemsstaters territorium betraktade som helhet. Såsom anges i kommissionens riktlinjer, omfattar en relevant geografisk marknad, enligt etablerad rättspraxis, ett område där konkurrensvillkoren är likartade eller tillräckligt enhetliga och som kan särskiljas från angränsande områden där de rådande konkurrensvillkoren är märkbart annorlunda. Om de nationella myndigheterna avser att definiera marknader som skiljer sig från dem som framgår av rekommendationen och om åtgärden skulle påverka handeln mellan medlemsstaterna skall ett samrådsförfarande enligt artiklarna 6 och 7 i ramdirektivet genomföras med berörda parter och i vissa fall med kommissionen i enlighet med vad som redovisas i avsnitt 20.2. Kommissionen har rätt enligt artikel 7.4 i ramdirektivet att kräva att den nationella myndigheten drar tillbaka sitt för-

slag. Den nationella myndigheten får i sådant fall – som artikel 7.5 måste förstås – inte anta det egna förslaget.

När en relevant marknad har fastställts skall denna analyseras av de nationella regleringsmyndigheterna för att avgöra om det råder effektiv konkurrens och om skyldigheter bl.a. om samtrafik eller andra former av tillträde skall införas, behållas, ändras eller upphävas för företag. Analysarbetet skall enligt artikel 16.1 i ramdirektivet ske i samarbete med de nationella konkurrensmyndigheterna när så är lämpligt.

Vad som avses med effektiv konkurrens klargörs inte i det nya EG-regelverket. För svenskt vidkommande torde vägledning få hämtas från konkurrensrätten. Effektiv konkurrens kan enligt förarbetena till konkurrenslagen i princip anses råda på en marknad där antalet säljare inte är för begränsat, de utbudna produkterna inte är för differentierade, företagen inte handlar i samförstånd med varandra och inga väsentliga hinder finns för nyetablering av företag (prop. 1992/93:56, s. 66).

Analysen av den effektiva konkurrensen bör enligt ramdirektivet även inbegripa en analys av om man kan få konkurrens på marknaden i framtiden, dvs. om bristen på konkurrens är bestående. Det framgår inte med någon tydlighet i vilket syfte framtidsanalysen bör ske och inte heller vilken tidsaspekt som analysen skall avse.

Utgångspunkten i det nya EG-regelverket är att skyldigheter endast skall införas där konkurrensen inte är effektiv. Marknadsanalysen skall, i enlighet med vad ovan redovisats, utgå från rådande förhållanden, dvs. möjliga åtgärder som kan tillgripas för att förbättra konkurrens-situationen skall inte beaktas i detta skede. Om regleringsmyndigheten vid sin marknadsanalys finner att konkurrensen i en närliggande framtid kommer att utvecklas positivt på ett eftersträvat sätt måste det innebära att så kommer att ske utan att någon särskild skyldighet införs, dvs. att marknaden själv förväntas lösa problemen med bristande konkurrens. Under sådana förhållanden kan det inte vara i överensstämmelse med direktivets mening att ålägga en operatör en förpliktelse. Det är därför regeringens uppfattning att en ur konkurrenshänseende positiv framtidsanalys bör medföra att effektiv konkurrens skall anses föreligga.

Vad gäller frågan om hur långt in i framtiden som framtidsanalysen skall sträcka sig kan något exakt svar inte ges. En sådan framtidsanalys är i princip en kvalificerad spekulation om en viss utveckling utifrån de förutsättningar som regleringsmyndigheten kan se vid bedömnings-tillfället. Säkerheten i analysen avtar med tidsintervallet framåt. Det måste dessutom beaktas att marknadsanalysen skall ligga till grund för konkurrensfrämjande åtgärder av stor betydelse för de berörda parterna och att området för elektronisk kommunikation är föremål för en dynamisk utveckling. Det är därför inte lämpligt att en framtidsanalys sträcker sig längre än sex månader, eller högst ett år, fram i tiden.

Skulle myndigheten finna att det råder effektiv konkurrens på en marknad, skall den enligt artikel 16.3 i ramdirektivet inte införa eller bibehålla någon av de specifika regleringsskyldigheterna. Om sektors-specifika regleringsskyldigheter redan existerar, skall reglerings-myndigheten upphäva sådana skyldigheter som ålagts företag inom den relevanta marknaden. Under hela förfarandet skall samråd ske enligt vad som beskrivs i avsnitt 20.2. Vid beslut om upphävande av skyldigheter skall parter som berörs ges en skälig uppsägningstid.

Om däremot en nationell regleringsmyndighet finner att det inte råder effektiv konkurrens på en relevant marknad, skall den enligt artikel 16.4 identifiera företag med betydande inflytande på marknaden i enlighet med artikel 14 och ålägga dessa företag lämpliga specifika reglerings-skyldigheter, t.ex. när det gäller tillträde, eller välja mellan att bibehålla eller ändra sådana skyldigheter, om de redan existerar (se vidare i avsnitt 17.2-3, 17.5 och 18.6-7). Kommissionen har möjlighet enligt artikel 7.4 i ramdirektivet att kräva att den nationella myndigheten drar tillbaka ett förslag om fastställande av företag som anses ha ett betydande inflytande på marknaden (se avsnitt 20.2).

Sammanfattningsvis skall marknadsanalyserna utföras utifrån konkurrensrättsliga principer och med hjälp av konkurrensrättslig metodik. Det bör dock noteras att bedömningar som skall göras kan skilja sig från de bedömningar som Konkurrensverket har att göra vid tillämpningen av konkurrenslagen (1993:20). Konkurrensverket är således inte bundet i sin prövning enligt de generella konkurrensreglerna av de bedömningar som görs i marknadsanalyserna enligt de nu föreslagna reglerna.

Artikel 15.4 i ramdirektivet ger kommissionen befogenhet att fatta beslut i vilket gränsöverskridande marknader anges. För sådana marknader skall enligt artikel 16.5 de nationella regleringsmyndigheterna i berörda länder gemensamt genomföra ovan beskrivna marknadsanalys samt gemensamt besluta om regleringsskyldigheter skall införas, behållas, ändras eller upphävas.

Enligt artikel 16.1 i ramdirektivet skall marknadsanalysförfarandet inledas så snart som möjligt efter att rekommendationen om relevanta produkt- och tjänstemarknader antagits. Detta skedde den 11 februari 2003. Regeringen uppdrog den 21 november 2002 åt PTS att, i avvaktan på ett slutligt fastställande av den nya myndighetsstrukturen på området, efter samråd med Konkurrensverket genomföra de marknadsanalyser som skall ligga till grund för beslut om huruvida det råder effektiv konkurrens på en relevant marknad, eller, om så ej bedöms vara fallet, om identifiering av företag med betydande inflytande på en sådan marknad. I frågor som rör massmedierna skall även samråd med Radio- och TV-verket föregå analyserna.

Av artikel 7.3 i tillträdesdirektivet och artikel 16.3 i USO-direktivet framgår att de nationella regleringsmyndigheterna regelbundet skall genomföra en marknadsanalys för att avgöra om skyldigheter skall bibehållas, ändras eller upphävas. En sådan analys bör enligt regeringens mening lämpligen ske årligen. Detta utesluter givetvis inte att en snabb marknadsutveckling kan påskynda behovet av en marknadsanalys. Viss flexibilitet krävs även då artikel 16.1 i ramdirektivet ställer krav på att en marknadsanalys skall genomföras så snart som möjligt efter att rekommendationen om relevanta produkt- och tjänstemarknader uppdaterats, vilket innebär att en myndighet kan tvingas fastställa marknader som kort tid därefter måste ändras på grund av en justering i rekommendationen.

Bedömningen av om ett företag har ett betydande inflytande på marknaden

Genom artikel 14 i ramdirektivet införs en i förhållande till nuvarande reglering på telemarknaden, ny definition av företag med betydande in-

flytande på marknaden, grundad på konkurrenslagstiftningens begrepp ”dominans”. För att passa mer komplexa och dynamiska marknader har definitionen i ramdirektivet gjorts likvärdig med begreppet *dominerande ställning* som det definieras i konkurrensrättslig rättspraxis från Europeiska gemenskapernas domstol och förstainstansrätt.

Denna rättspraxis beskriver i huvuddrag en dominerande ställning som en stark ekonomisk ställning hos ett företag som gör det möjligt för företaget att hindra att effektiv konkurrens upprätthålls på en relevant marknad genom att medge företaget att i betydande omfattning agera oberoende av sina konkurrenter och kunder och i sista hand konsumenterna (se EG-domstolens mål 85/76 Hoffman-La Roche, REG 1979, s. 461). Ett företag skall därför enligt artikel 14.2 i ramdirektivet anses ha ett betydande inflytande på marknaden om det, antingen enskilt eller tillsammans med andra, har en ställning som är likvärdig med dominans, dvs. en ställning av sådan ekonomisk styrka att det i betydande omfattning kan uppträda oberoende av sina konkurrenter, sina kunder och i sista hand av konsumenterna.

En dominerande ställning grundas i regel på ett flertal omständigheter som, tagna för sig, inte nödvändigtvis behöver vara avgörande. Särskilt viktig är dock företagets marknadsandel. En hög marknadsandel får dock mindre betydelse om företaget möter konkurrens från ett eller flera andra företag med stor marknadsandel.

Andra faktorer av betydelse vid bedömningen av om marknadsdominans föreligger är exempelvis finansiell stryka, inträdeshinder till marknaden, tillgång till insatsvaror, patent och andra immaterialrättigheter, teknologi och kunskapsmässig överlägsenhet.

Det nya begreppet torde medföra att färre företag kommer att anses ha betydande inflytande än vad som varit fallet enligt motsvarande reglering i telelagen (1993:597). Detta beror på att marknadsandelen, som används som ett riktmärke vid dominansbedömningen, enligt konkurrensrättsliga regler normalt torde behöva överstiga 40 procent av marknaden mot nuvarande cirka 25 procent enligt telelagen (jfr prop. 1996/97:61, s. 94). Här kan hänvisas till bl.a. regeringens uttalande i propositionen Regler om företagskoncentration (prop. 1998/99:144, s. 28):

I EG-rättslig praxis har en marknadsandel som understiger trettio procent inte ansetts tyda på en dominerande ställning annat än vid förekomsten av exceptionella omständigheter. Även marknadsandelar på mellan trettio och fyrtio procent anses ligga under den nivå som tyder på dominans. Marknadsandelar på över fyrtio procent anses däremot innebära tydliga tecken på dominans. En marknadsandel på femtio procent anses innebära presumtion för att en marknadsdominerande ställning föreligger. En marknadsandel överstigande sextiofem procent utgör presumtion för att en mycket stor marknadsdominans föreligger. Presumtionen torde vara svår att motbevisa, särskilt om de konkurrerande företagen är relativt små eller av mindre betydelse.

Artikel 14.3 i ramdirektivet anger att om ett företag har ett betydande inflytande på en viss marknad, kan det också anses ha ett betydande inflytande på en närliggande marknad, när sambanden mellan de två marknaderna är sådana att inflytandet på en marknad kan överföras till den andra marknaden. I kommissionens riktlinjer för marknadsanalyser och bedömning av betydande marknadsinflytande framgår att nära samband, i

den mening som avses i EG-domstolens praxis, återfinns oftast på vertikalt integrerade marknader. Detta är ofta fallet inom telekomsektorn, där en operatör ofta har en dominerande ställning på infrastrukturmarknaden och betydande närvaro i påföljande led.

Bedömningen av om två eller flera företag tillsammans har ett betydande inflytande på marknaden

Ett företag kan ha en dominerande ställning tillsammans med ett annat eller flera andra företag. Så kan vara fallet även om inga strukturella eller andra kopplingar finns mellan dem, om de opererar på en marknad vars struktur anses gynna samordnade åtgärder, dvs. att marknaden främjar att företagen bedriver parallell eller anpassad verksamhet på ett sätt som motverkar konkurrens. Särskilt på en oligopolmarknad med homogena produkter kan företagen samordna sina beteenden, t.ex. i form av parallell prissättning på en nivå som överstiger konkurrensnivån.

Grundläggande för bedömningen av om det föreligger gemensam dominans är EG-domstolens rättspraxis i denna fråga. I bilaga II till ramdirektivet anges ett antal kriterier som, utan att det påverkar domstolens rättspraxis i fråga om gemensam dominans, kan beaktas vid bedömningen av om det föreligger gemensam dominans. Detta anges sannolikt vara fallet där marknaden uppvisar ett flertal tillämpliga särdrag, särskilt när det gäller marknadskoncentration och insyn samt ytterligare ett antal uppräknade särdrag, såsom:

- Mogen marknad
- Stagnerande eller måttlig tillväxt på efterfrågesidan
- Låg efterfrågeelasticitet
- Homogen produkt
- Likartade kostnadsstrukturer
- Likartade marknadsandelar
- Brist på teknisk innovation, utvecklad teknik
- Avsaknad av överskotts kapacitet
- Stora hinder för inträde
- Brist på motverkande inflytande från köparnas sida
- Brist på potentiell konkurrens
- Olika former av informella eller andra kopplingar mellan de berörda företagen
- Vedergällningsmekanismer
- Brist på eller minskat utrymme för priskonkurrens

Förteckningen är inte uttömmande. Den skall endast ses som en illustration av sådana faktorer som kan användas för att stödja antaganden om att det föreligger gemensam dominans på marknaden. Andra tänkbara faktorer att beakta är marknadstransparens, dvs. att förändringar på marknaden och konkurrenternas drag lätt kan följas, framför allt i prishänseende, och företagets finansiella styrka.

Vissa faktorer är av betydelse också vid bedömningen av ett enskilt företags dominerande ställning. En sådan ställning är t.ex. lättare att konstatera på en mogen eller trögrörlig marknad jämfört med en marknad som är snabbt föränderlig, såsom när det finns stora möjligheter till tekniska framsteg. Likaså är inträdesbarriärer en viktig faktor för bedömningen. Om konkurrenter lätt och utan större kostnader kan etablera sig

kan förutsättningar för dominans saknas även om ett företag för dagen har mycket höga marknadsandelar. Höga inträdesbarriärer ökar däremot sannolikheten för att ett företag med hög marknadsandel har en dominerande ställning.

Andra av de uppräknade faktorerna är sådana som mer typiskt används för att analysera förekomsten av gemensam dominans. Hit hör t.ex. bedömningen av om flera företag på marknaden har likartade marknadsandelar och kostnadsstrukturer och om det föreligger olika former av informella eller andra kopplingar mellan företagen. Närmare vägledning beträffande de olika faktorernas innebörd finns att hämta ur konkurrensrätten, framför allt EG:s rättspraxis, och ur ekonomisk oligopolteori.

20.2 Samråd

Regeringens förslag: En myndighet skall ge berörda parter möjlighet att inom en skälig tidsfrist yttra sig över ett förslag till beslut om en åtgärd, om åtgärden har betydande inverkan på en fastställd marknad. I särskilt angivna fall skall förslaget till beslut även göras tillgängligt för Europeiska gemenskapernas kommission och de nationella regleringsmyndigheterna i andra medlemsstater. För förslag till beslut som avser

– fastställandet av en marknad som skiljer sig från dem som definierats i kommissionens rekommendation om relevanta produkt- och tjänstemarknader, eller

– fastställandet av företag som anses ha ett betydande inflytande på marknaden

skall myndigheten avstå från att meddela beslutet om kommissionen inom fastställda tidsfrister yttrat sig och begärt att förslaget skall dras tillbaka. Myndigheten får under särskilda omständigheter meddela beslut att gälla i högst sex månader utan iakttagande av samrådsförfarandet.

Samråd skall också ske för vissa frågor som rör samlokalisering och gemensamt utnyttjande av egendom eller annat, ändring av tillstånd eller villkor för att använda radiosändare eller nummer för elektronisk kommunikation, samt frågor som rör slutanvändar- och konsumenträttigheter.

Utredningens förslag: Överensstämmer delvis med regeringens förslag. Utredaren inkluderar i det nationella samrådet förslag till att fastställa en relevant marknad som inte skiljer sig från dem som framgår av kommissionens rekommendation om relevanta produkt- och tjänstemarknader. Vidare föreslår utredaren inget särskilt samråd för frågor som rör samlokalisering.

Remissinstanserna: *Vodafone* ifrågasätter om inte förslaget innehåller alltför korta tidsramar för samråd inför beslut och menar tillsammans med *IT-Företagen* att om ett ärende blir fullständigt utrett minskar risken för överklaganden. *Post- och telestyrelsen* anser att kommissionens veto rätt enligt direktiven är mer begränsad än vad som följer av förslaget. *Handikappombudsmannen* anser att det bör tydliggöras att samråd i synnerhet inbegriper användare med funktionshinder.

EG-regelverket

Ramdirektivet innehåller vissa samrådsregler som en nationell myndighet måste beakta under vissa angivna förutsättningar. Det gäller dels nationella samrådsförfaranden (artikel 6), dels gränsöverskridande samrådsförfaranden inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (artikel 7). Det finns även ett krav om samråd i frågor som rör samlokalisering och gemensamt utnyttjande av faciliteter (artikel 12), ändring av tillstånd eller villkor (artikel 14 i auktorisationsdirektivet), och rörande slutanvändar- och konsumenträttigheter (artikel 33 i USO-direktivet).

Enligt artikel 12.2 i ramdirektivet måste ett offentligt samråd ske under en skälig tid innan ett företag som driver ett elektroniskt kommunikationsnät kan föreskrivas gemensamt utnyttjande av faciliteter eller egendom (inbegripet fysisk samlokalisering) eller innan åtgärder kan vidtas för att underlätta samordningen av offentliga arbeten. Alla berörda parter skall härvid ges tillfälle att yttra sig.

Av artikel 14.1 i auktorisationsdirektivet följer att ändringar av rättigheter, villkor och förfaranden avseende allmänna auktorisationer och nyttjanderätter eller rättigheter att installera faciliteter skall föregås av en tidsperiod på minst fyra veckor, utom i undantagsfall, under vilken berörda parter skall få yttra sig om de föreslagna ändringarna.

Artikel 33 i USO-direktivet anger att de nationella regleringsmyndigheterna skall ta hänsyn till synpunkter från konsumenter (inbegripet i synnerhet användare med funktionshinder) och andra slutanvändare, tillverkare och företag som tillhandahåller elektroniska kommunikationsnät eller kommunikationstjänster i frågor som rör konsument- och slutanvändarrättigheter avseende allmänt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänster. Sådant samråd skall ske, i den mån det är lämpligt, och i synnerhet om frågorna har en betydande inverkan på marknaden. Samråd skall exempelvis ske vid översyn av skyldigheten att tillhandahålla telefonautomater (se avsnitt 18.1).

Samrådsreglerna speglar en önskan om att den nationella myndighetens beslut dels skall fattas på ett så bra underlag som möjligt med beaktande av marknads intressen, dels så långt möjligt skall harmoniera med beslut av motsvarande myndigheter i de övriga medlemsstaterna. I skälen till ramdirektivet anges sålunda att det är viktigt att de nationella regleringsmyndigheterna rådgör med alla berörda parter när det gäller förslag till beslut och att de tar hänsyn till deras synpunkter innan ett slutgiltigt beslut fattas. Vidare slås det fast att de nationella regleringsmyndigheterna skall underrätta kommissionen och andra nationella regleringsmyndigheter om utkast till vissa beslut för att ge dem möjlighet att yttra sig i syfte att säkerställa att nationella beslut inte får negativa effekter för den inre marknaden eller för andra mål som anges i Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen.

I artikel 6 i ramdirektivet föreskrivs att den nationellt ansvariga myndigheten skall ge berörda parter möjlighet att inom en skälig tidsfrist yttra sig över ett preliminärt förslag till beslut om en åtgärd, om denna har betydande inverkan på en bestämd marknad. Samrådsförfarandet be-

höver inte iakttas om myndigheten måste handla skyndsamt för att säkerställa konkurrensen och skydda användarnas intressen (se nedan) eller om beslutet ingår som ett led i ett tvistlösningsförfarande. Det följer av artikel 15.3 i samma direktiv att fastställandet av en relevant marknad som inte skiljer sig från dem som framgår av kommissionens rekommendation om relevanta produkt- och tjänstemarknader är undantaget detta samrådsförfarande.

Utöver det nationella samrådsförfarandet skall enligt artikel 7 i ramdirektivet ett gränsöverskridande samråd ske under vissa förutsättningar. Syftet med ett sådant förfarande är att säkerställa att det nya EG-regelverket tillämpas konsekvent i de olika medlemsstaterna. Det förslag till beslut som är föremål för nationellt samråd skall även göras tillgängligt för kommissionen och de nationella regleringsmyndigheterna i andra medlemsstater, om åtgärden skulle påverka handeln mellan medlemsstaterna och avser att:

- definiera de med hänsyn till nationella förhållanden relevanta marknaderna (artikel 15 i ramdirektivet),
- analysera de relevanta marknaderna för att avgöra om det råder effektiv konkurrens och om en operatör har ett betydande inflytande på marknaden (artikel 16 i ramdirektivet),
- införa, ändra eller upphäva skyldigheter för företag med betydande inflytande på en marknad (artikel 8 i tillträdesdirektivet),
- införa skyldigheter för företag som kontrollerar tillträde till slutanvändarna för att säkerställa att dessa kan nå varandra (artikel 5.1 a i tillträdesdirektivet),
- införa skyldigheter för operatörer att tillhandahålla tillträde till tillämpningsprogram (API) och elektroniska programguider (EPG) på rättvisa, rimliga och icke-diskriminerande villkor (artikel 5.1 b i tillträdesdirektivet),
- avgöra om skyldigheter enligt äldre bestämmelser om prefix, förval, hyrda förbindelser och taxor till slutkunder för allmänt telefonnät och som berör slutkundsmarknaden skall behållas, ändras eller upphävas (artikel 16 i USO-direktivet).

Skulle en sådan åtgärd syfta till att fastställa en marknad som skiljer sig från dem som definierats i kommissionens rekommendation om relevanta produkt- och tjänstemarknader eller till att avgöra huruvida ett företag skall anses ha ett betydande inflytande på marknaden (se avsnitt 20.1) och har kommissionen meddelat den nationella myndigheten att den anser att den föreslagna åtgärden skulle utgöra ett hinder för den inre marknaden eller hyser allvarliga tvivel om att den är förenlig med gemenskapslagstiftningen, får kommissionen enligt artikel 7.4 i ramdirektivet fatta beslut om att den nationella myndigheten skall dra tillbaka förslaget. Kommissionen skall fatta sitt beslut efter samråd med kommunikationskommittén (som upprättats genom artikel 22).

Detta innebär att kommissionen har vetorätt i frågor om definition av relevanta produkt- och tjänstemarknader eller fastställande av företag som anses ha betydande inflytande på marknaden. Kommissionens beslut om att den nationella regleringsmyndigheten skall dra tillbaka förslaget skall åtföljas av en detaljerad och objektiv analys av varför kommissionen inte anser att den föreslagna åtgärden bör antas tillsammans med specifika förslag till ändringar av den.

Den berörda nationella regleringsmyndigheten skall i största möjliga utsträckning beakta yttrandena från övriga nationella regleringsmyndigheter samt kommissionen och får, utom i de fall där kommissionen förbehållits vetorätt och valt att utnyttja denna, anta det förslag till åtgärd som följer av detta och skall, om den gör det, meddela det till kommissionen.

Undantag från samrådsförfarandet

Under exceptionella omständigheter, när en nationell regleringsmyndighet anser att den måste handla skyndsamt för att säkerställa konkurrensen och skydda användarnas intresse, får myndigheten enligt artikel 7.6 i ramdirektivet omedelbart vidta proportionella och tillfälliga åtgärder såsom ett undantag från de beskrivna samrådsförfarandena. Det klargörs inte i direktiven under vilka omständigheter som myndigheten får avstå från samråd.

Regeringen ställer sig tveksam till om ett beslut som enbart rör marknadsdefinition eller analys av konkurrenssituationen på marknaden kan motivera en avvikelse från samrådsförfarandet. Ett sådant beslut innebär inte några direkta rättsverkningar för någon aktör på marknaden. Undantaget bör därför i första hand tillämpas när det blir aktuellt att besluta om en specifik skyldighet, grundat på bl.a. den genomförda marknadsanalysen. I undantagsfall kan det dock tänkas att en sådan skyldighet är beroende av en ny marknadsanalys och att det inte tål det uppskov som ett samrådsförfarande innebär. Under alla förhållanden bör möjligheten till avvikelse från samrådsförfarandet tillämpas med försiktighet och i princip bara tillämpas när ett missförhållande på en marknad är så allvarligt att konkurrensen kan komma att skadas allvarligt om åtgärder inte omedelbart vidtas.

Regleringsmyndigheten skall utan dröjsmål, med en fullständig motivering, underrätta kommissionen och övriga nationella regleringsmyndigheter om åtgärder som vidtagits utan föreskrivet samråd. Om den nationella regleringsmyndigheten beslutar att göra sådana åtgärder permanenta eller att förlänga deras tillämpningsperiod skall detta beslut underkastas samrådsförfarandet.

Frister för samrådsförfarandet

Det nationella samrådsförfarandet vad gäller identifiering av företag med betydande inflytande m.m. skall erbjuda berörda parter tillfälle att yttra sig inom en skälig tidsfrist. Vad som utgör skälig tid måste bedömas från fall till fall. Med hänsyn till att de åtgärder som omfattas av detta samrådsförfarande skall ha betydande inverkan på marknaden i fråga, bör den frist som berörda parter erhåller inte annat än i undantagsfall vara kortare än tre veckor.

Fristen kan sättas i relation till den tid som gäller för yttranden över sådana åtgärder som skall underställas gränsöverskridande samråd. För dessa föreskrivs i artikel 7.3 i ramdirektivet att de nationella regleringsmyndigheterna och kommissionen kan yttra sig till den berörda natio-

nella regleringsmyndigheten inom högst en månad eller inom den period som anges i artikel 6 om den perioden är längre.

IT-Företagen bedömer att få ärenden gå att kommentera inom tre veckor och *Vodafone* anser att skälig tid normalt inte bör anses understiga åtta veckor. Regeringen anser emellertid att de nationella regleringsmyndigheternas beslut inte bör fördröjas alltför mycket eftersom detta kan hämma marknadens utveckling. Det kan dock i normalfallet vara rimligt att 21 arbetsdagar omfattas.

I kommissionens riktlinjer för marknadsanalyser och bedömning av betydande marknadsinflytande anges att för beslut som rör förekomsten av företag med betydande marknadsinflytande, och fastställande av vilka företag som skall anses ha sådant inflytande, är att två månader en rimlig tidsperiod för det offentliga samrådet. Andra tidsperioder kan dock användas i vissa fall om så är motiverat. Om ett förslag till beslut om betydande marknadsinflytande bygger på resultat från tidigare samråd kan samrådsperioden mycket väl vara kortare än två månader. Regeringen delar denna uppfattning.

Trots de nu nämnda tidsfristerna får ett beslut i vissa fall inte antas ens efter att tidsfristerna för nationellt eller gränsöverskridande samråd löpt ut. Så är fallet när kommissionen har meddelat den nationellt ansvariga myndigheten att den anser att den föreslagna åtgärden skulle utgöra ett hinder för den inre marknaden eller att kommissionen hyser allvarliga tvivel om att åtgärden är förenlig med gemenskapslagstiftningen. I dessa fall skall den föreslagna åtgärden inte antas förrän efter ytterligare två månader om inte kommissionen fattat beslut om att den nationella regleringsmyndigheten skall dra tillbaka förslaget. Denna tvåmånadersperiod kan inte förlängas.

Offentliggörande av samrådsförfaranden

De nationella regleringsmyndigheterna skall enligt artikel 6 i ramdirektivet offentliggöra sina nationella samrådsförfaranden. För ett sådant ändamål skall medlemsstaterna säkerställa att det inrättas ett gemensamt informationsställe där man kan få tillgång till information om alla pågående samrådsförfaranden. Ett sådant informationsställe kan utgöras av en allmänt tillgänglig webbsida som kan nås via Internet. Härvid skall myndigheten dock beakta de sekretessregler och den tystnadsplikt som gäller affärshemligheter i gemenskapsrätten och nationell rätt.

Brister i samrådsförfarandet

Som angetts ovan skall nationellt samråd ske när en åtgärds inverkan på marknaden är betydande. Samråd med kommissionen och andra medlemsstater skall ske i vissa fall om åtgärden kan påverka handeln mellan medlemsstaterna.

Varken i ramdirektivet eller särdirektiven ges någon anvisning om när en inverkan skall anses betydande. Däremot anges i ingresspunkt 38 i ramdirektivet vissa kriterier för när en åtgärd kan anses påverka handeln mellan medlemsstater. Dessa är tämligen vaga och mångtydiga, vilket

gör dem svåra att tolka även om de har sin motsvarighet inom konkurrensrätten.

Det finns således ett inte obetydligt utrymme för regleringsmyndighetens egna bedömningar. Detta kan skapa problem om det i efterhand konstateras att samrådsförfarandet inte genomförts korrekt, därför att regleringsmyndigheten missbedömt åtgärdens betydelse. Varken ramdirektivet eller något av särdirektiven tar upp frågan om rättsverkan hos ett beslut som har fattats utan föreskrivet samråd.

Om en myndighet gjort sig skyldig till ett processuellt fel av någon dignitet och felet kan förväntas få betydande inverknings för någon part, föreligger enligt allmänt vedertagna principer ett fel av så allvarlig art att beslutet kan angripas med ett särskilt rättsmedel. När det gäller det skisserade fallet har dock den processuella regelns tillämplighet gjorts beroende av en bedömning. Normalt sett medför felaktiga bedömningar av en prövningsinstans endast i uppenbara fall att ett beslut blir ogiltigt eller kan angripas på annat sätt än genom överklagande. Regeringen anser att detsamma bör gälla ovannämnda fall.

20.3 Handläggningstider i vissa fall

Regeringens förslag: Myndigheten skall meddela beslut om tillstånd att använda radiosändare inom sex veckor från det att en fullständig ansökan inkommit till myndigheten. Beslut om tillstånd att använda nummer skall meddelas inom tre veckor. Tiden får förlängas med högst åtta månader respektive tre veckor om tillståndet skall fördelas efter ett förfarande med allmän inbjudan till ansökan.

Utredningens förslag: Överensstämmer i stort med regeringens förslag. Utredningen föreslog dock att ärenden som rör program som avses i 1 kap. 1 § tredje stycket yttrandefrihetsgrundlagen (YGL) skall hanteras med förtur.

Remissinstanserna: *IT-Företagen* anser att det är bra att gränser sätts för handläggningstider medan *Kammarrätten i Stockholm* tillsammans med *Hovrätten över Skåne och Blekinge* ifrågasätter det lämpliga i att ange tidsfrister i lagen. *Näringslivet telekomförening* och *Luftfartsverket* ifrågasätter varför ärenden som angår YGL skall ha förtur vid handläggningen. *Advokatsamfundet* anser att förslaget ger den nationella regleringsmyndigheten större möjligheter att förlänga handläggningstiden än vad ramdirektivet anger.

Skälen för regeringens förslag: Myndigheten har att vid sin handläggning av ärenden enligt lagen om elektronisk kommunikation tillämpa förvaltningslagen. Enligt 7 § denna lag skall ärenden handläggas så enkelt, snabbt och billigt som möjligt utan att säkerheten eftersätts. Inom ramen för detta gäller som en grundläggande princip att handläggning av ärenden skall påbörjas i turordning efter den dag då de kom in till myndigheten och avgöras i den ordning de blir färdigberedda för beslut.

Beslut om åtgärder enligt lagen om elektronisk kommunikation kommer att vara av varierande slag. Utredningen föreslog att ärenden som rör program som avses i 1 kap. 1 § tredje stycket YGL skulle hanteras med

förtur. Regeringen finner dock inte skäl att peka ut vissa ärendekategorier som generellt sett skall handläggas med förtur.

Genom det nya EG-regelverket införs vissa särskilda handläggningstider som skall iakttas under prövningsförfarandet. Beslut om tillstånd att använda radiosändare skall enligt artikel 5.3 i auktorisationsdirektivet meddelas inom sex veckor från det att en fullständig ansökan inkommit till myndigheten. Om tillståndet skall fördelas efter ett förfarande med allmän inbjudan till ansökan följer av artikel 7.4 att denna tid får förlängas med högst åtta månader. En sådan förlängning bör bara få ske efter en särskild behovsprövning. Skulle den bestämda tiden komma i konflikt med en bestämmelse enligt en internationell överenskommelse som Sverige har anslutit sig till om användning av radiofrekvenser och satellitsamordning, gäller inte den nationella regleringen. Flera myndigheter kan vara berörda av en sådan internationell överenskommelse. I detta fall torde tillsynsmyndigheten som regel rådfråga övriga berörda myndigheter, t.ex. Luftfartsverket i ärenden som gäller radioanvändning för luftfarten.

I ärenden som rör tillstånd att använda nummer skall enligt artikel 5.3 ett beslut i tillståndsfrågan meddelas inom tre veckor från det att en fullständig ansökan kom in till myndigheten. Även här kan tiden förlängas om ett förfarande med allmän inbjudan till ansökan används. I sådant fall får den aktuella tiden förlängas med högst tre veckor. Också beträffande tillstånd att använda nummer gäller att förlängningen skall vara nödvändig för handläggningen av ärendet.

Utöver dessa två ärendetyper finns i artikel 20 i ramdirektivet angivet handläggningstider vad gäller myndighetens tvistlösningsverksamhet. Enligt denna skall en tvist vara avgjord, utom i undantagsfall, senast inom fyra månader från det att begäran kom in till myndigheten (se vidare i avsnitt 22.3).

20.4 Informationsskyldighet m.m.

Regeringens förslag: Den som bedriver verksamhet som omfattas av lagen skall på begäran tillhandahålla en myndighet information som behövs för

- bedömning av framställningar om beviljande av tillstånd för att få använda radiosändare eller nummer,
- offentliggörande av jämförande kvalitets- och prisöversikter till gagn för konsumenterna,
- statistiska ändamål,
- marknadsanalys, och
- beslut om särskilda skyldigheter.

Information som överlämnas till en myndighet skall kunna göras tillgänglig för andra behöriga myndigheter inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

Anmälningsskyldig operatör med särskilda eller exklusiva rättigheter att tillhandahålla andra tjänster skall kunna förpliktas att särredovisa de verksamheter som har samband med elektronisk kommunikation.

Utredningens förslag: Överensstämmer delvis med regeringens förslag. Utredningens förslag är begränsat vad gäller möjligheten att kräva in information som behövs för beslut om skyldigheter enligt lagen. Vidare föreslår utredaren att gränsen för den särskilda redovisningsplikten skall vara 50 miljoner euro.

Remissinstanserna: Enligt *Post- och telestyrelsen (PTS)* bör myndighetens möjlighet att kräva in uppgifter vara större. PTS betonar vidare, tillsammans med *Konkurrensverket*, vikten av att möjliggöra uppgifts-utlämnande mellan samrådande myndigheter utan hinder av sekretess. *TeliaSonera* ifrågasätter att endast den som erhållit tillstånd enligt annan lag omfattas av ett särredovisningskrav.

Skälen för regeringens förslag: Enligt artikel 5.1 i ramdirektivet skall medlemsstaterna säkerställa att operatörer tillhandahåller all den information, även ekonomisk information, som är nödvändig för att den ansvariga nationella myndigheten skall kunna säkerställa att bestämmelserna i eller de beslut som fattas enligt direktivet och särdirektiven följs. En begäran om information skall stå i proportion till genomförandet av uppgiften.

Den till synes fullständiga rätt till nödvändig information som ramdirektivet anger inskränks genom regleringen i artikel 11 i auktorisationsdirektivet. Anledningen till inskränkningen är en önskan att inte onödigtvis tynga speciellt mindre operatörer med rapporterings- och informationsskyldigheter. Sådana skyldigheter bör därför vara proportionella, objektivt motiverade och begränsade till vad som är absolut nödvändigt. I princip kan auktorisationsdirektivets reglering sägas specificera vad som är nödvändig information enligt ramdirektivets reglering. Den nationella regleringsmyndigheten får enligt denna reglering endast kräva att företagen tillhandahåller sådana uppgifter som krävs för den allmänna auktorisationen, nyttjanderätterna eller de särskilda skyldigheterna och som står i proportion till syftet och är sakligt motiverade för

1. systematisk kontroll eller kontroll i enskilda fall av att skyldigheter eller villkor har uppfyllts avseende

a) ekonomiska bidrag för finansieringen av samhällsomfattande tjänster,

b) erläggande av administrativ avgift eller ersättning,

c) särskilda skyldigheter om tillträde, samtrafik, val och förval av operatör, hyrda förbindelser m.m., som kan åläggas en operatör,

2. kontroll i varje enskilt fall av att de allmänna skyldigheter som gäller för verksamhet som bedrivs med stöd av den allmänna auktorisationen har uppfyllts,

3. förfaranden för eller bedömning av framställningar om beviljande av nyttjanderätter,

4. offentliggörande av jämförande kvalitets- och prisöversikter över tjänster till gagn för konsumenterna,

5. klart definierade statistiska ändamål, eller

6. marknadsanalys.

Punkterna 1 och 2 ovan har sin motsvarighet i 57 § andra stycket telelagen. Enligt denna bestämmelse har tillsynsmyndigheten rätt att för tillsynen dels på begäran få de upplysningar och handlingar som behövs, dels få tillträde till områden, lokaler och andra utrymmen där verksamhet som omfattas lagen bedrivs. Av artikel 10.4 i auktorisationsdirektivet

följer också att endast beträffande punkterna 1 och 2 är det möjligt att omedelbart vitesförelägga någon att inkomma med uppgifterna. De nu aktuella punkterna behandlas vidare i avsnitt 22.2 om tillsyn.

Beträffande övriga punkter bör det i lagen anges att den som bedriver verksamhet enligt lagen är skyldig att på begäran tillhandahålla en myndighet uppgifterna. Efterlevs inte en sådan begäran bör tillsynsmyndigheten kunna ingripa enligt det förfarande som följer av huvudregeln för överträdelse av lagen, se avsnitt 22.2.

Den erhållna informationen skall enligt artikel 5.2 i ramdirektivet även kunna göras tillgänglig för ansvariga myndigheter i övriga medlemsstater. Detta skall dock enligt artikel 5.3 ske under förutsättning att regler om sekretess för affärshemligheter kan upprätthållas. Det följer av 1 kap. 3 § tredje stycket sekretesslagen (1980:100) att uppgift för vilken sekretess gäller får röjas för utländsk myndighet eller mellanfolklig organisation om utlämnandet sker i enlighet med särskild föreskrift därom i lag eller förordning eller om uppgiften i motsvarande fall skulle få utlämnas till svensk myndighet och det enligt den utlämnande myndighetens prövning står klart, att det är förenligt med svenska intressen att uppgiften lämnas till den utländska myndigheten eller mellanfolkliga organisationen. En bestämmelse som innebär att utländska myndigheter under vissa omständigheter kan ta del av uppgifter hos en myndighet bör införas i lagen.

Artikel 3.5 i ramdirektivet anger att de nationella regleringsmyndigheterna och de nationella konkurrensmyndigheterna skall förse varandra med den information som krävs för tillämpningen av bestämmelserna i direktiven (t.ex. vid genomförandet av marknadsanalyser, se avsnitt 20.1). Det följer av 14 kap. 1 § sekretesslagen att sekretess inte hindrar att uppgift lämnas till annan myndighet, om uppgiftsskyldighet följer av lag eller förordning. Regeringen avser att vid behov reglera dessa frågor i förordning.

Enligt artikel 13.1 i ramdirektivet skall företag som tillhandahåller allmänna kommunikationsnät eller allmänt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänster och som har särskilda eller exklusiva rättigheter att tillhandahålla tjänster inom andra sektorer antingen särredovisa de verksamheter som har samband med elektronisk kommunikation eller organisatoriskt särskilja sådan verksamhet. Det följer av EG-rättslig praxis att med särskilda eller exklusiva rättigheter avses sådana rättigheter som beviljats av en medlemsstat eller en offentlig myndighet till ett eller flera offentliga eller privata organ genom lag eller annan författning eller något administrativt instrument och som för dem reserverar rätten att tillhandahålla en tjänst eller utöva en verksamhet. Bestämmelsen i artikel 13.1 kan exempelvis omfatta kommunala eller andra elföretag som i enlighet med ellagen (1997:857) beviljats nätkoncession för område och som bedriver anmälningspliktig elektronisk kommunikationsverksamhet. Artikel 13.1 i ramdirektivet medger att kravet på särredovisning inte tillämpas på företag vars årsomsättning som har samband med elektronisk kommunikation är lägre än 50 miljoner euro. Regeringen instämmer med *TeliaSonera* i att syftet här torde vara att säkerställa att organisationer, inklusive myndigheter och affärsverk, med speciella och exklusiva rättigheter inte utnyttjar dessa rättigheter för att åstadkomma konkurrensfördelar på den konkurrensutsatta delen av sin

verksamhet genom bl.a. korssubventionering mellan verksamheterna. Det i direktivet angivna beloppet på 50 miljoner euro måste ses i ett europeiskt perspektiv. Årsomsättningar för företag i Sverige är i allmänhet väsentligt lägre än detta. Regeringen finner det lämpligare att i stället för att i lagtext ange en beloppsgräns låta regeringen fastställa en sådan genom förordning. Regeringen föreslår således att artikelns krav på särredovisning införs i den nya lagen, och att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får föreskriva om denna skyldighet.

I artikel 13.2 anges att den som tillhandahåller allmänna kommunikationsnät eller allmänt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänster och som inte omfattas av kraven i företagslagstiftningen och som inte uppfyller kraven för små och medelstora företag enligt bestämmelserna om redovisning i gemenskapslagstiftningen skall underställa sina ekonomiska rapporter granskning av fristående revisor samt offentliggöras.

I Sverige omfattas alla företag av företagslagstiftningen. Kravet i artikeln kan dock tänkas omfatta t.ex. offentliga subjekt som inte bedriver berörd verksamhet i aktiebolagsform. Riksrevisionsverket är den svenska statens centrala myndighet för revision och granskning av statliga myndigheter, affärsdrivande verk, statliga bolag, stiftelser och andra institutioner där staten är huvudman (den 1 juli 2003 bildas en ny revisionsmyndighet som övertar denna roll, Riksrevisionen). Vad beträffar kommuner och landsting är dessa skyldiga att upprätta en årsredovisning för varje räkenskapsår. Av kommunallagen (1991:900) följer att fristående revisorer skall granska denna årsredovisning och att årsredovisningen skall hållas tillgänglig för allmänheten. Det finns således inget behov av att tillämpa bestämmelsen i artikel 13.2 i ramdirektivet på den svenska marknaden. Regeringen avstår därför från att föreslå någon motsvarande regel i den nya lagen.

21 Avgifter m.m.

21.1 Avgifter

Regeringens förslag: För att täcka kostnaderna för myndighetsverksamhet enligt lagen skall den som bedriver verksamhet som är anmäld enligt lagen, eller innehar tillstånd att använda radiosändare eller nummer, betala avgifter efter skälig fördelning av kostnaderna. Särskild avgift får tas ut för kostnaderna att behandla en anmälan eller en ansökan om tillstånd eller medgivande till överlåtelse av tillstånd eller del av tillstånd.

Utredningens förslag: Utredningen föreslog att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer skulle bemyndigas att föreskriva om skyldighet för vissa i lagen angivna subjekt att betala avgift för tillståndsmyndighetens verksamhet enligt lagen.

Remissinstanserna: *Ekonomistyrningsverket* instämmer i att avgifterna bör tas ut på ett objektivt, öppet redovisat och proportionerligt sätt, som inte innebär snedvridning av konkurrensen eller hinder för inträde på marknaden. Företagens omsättning kan enligt Ekonomistyrningsverket vara en ändamålsenlig fördelningsnyckel när det inte är möjligt att direkt hänföra kostnaderna för tillsynsverksamheten till enskilda företag. De kostnader som skall täckas av avgifterna och principerna för avgiftsättningen bör enligt verket anges i lag. *Post- och telestyrelsen (PTS)* gör bedömningen att avgiftsuttaget under det nya regelverket i princip kan ske på ett likartat sätt som i dag. Det bör dock klart anges, enligt PTS, att till grund för avgift får läggas också kostnader som följer av internationell koordinering av satellitverksamhet, arbete med undantag från tillståndsplikt för viss radioanvändning, främjandeverksamhet, internationellt arbete, marknadsanalyser och andra uppgifter som åvilar myndigheten samt att myndigheten svarar för att kostnaderna fördelas utifrån lämpliga grunder, t.ex. omsättningsrelaterat. *Föreningen Sveriges Sändareamatörer* anser att tillståndsmyndigheten bör ges möjlighet att reducera eller eliminera tillståndsavgiften för licensierade sändareamatörer avseende tillstånd att använda radiosändare. *IT-Företagen* anser att kostnaderna för tillsyn bör sjunka till förslagsvis hälften. *Teracom* anser att det bör åligga myndigheten att bli effektivare och minska sina kostnader och därmed avgifterna.

Skälen för regeringens förslag

Nuvarande reglering

I 43 § telelagen (1993:597) föreskrivs att regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får föreskriva om skyldighet att betala avgift för tillsynsmyndighetens verksamhet enligt lagen. Avgiftsskyldiga enligt telelagen är de som

- bedriver verksamhet som är anmäld enligt 5 §,
- anmäler sådan verksamhet,
- ansöker om tillstånd, eller
- ansöker om förhandsbesked.

Av 15 § lagen (1993:599) om radiokommunikation följer att den som får ett tillstånd skall betala en avgift för tillståndsmyndighetens verksamhet enligt lagen. Avgiften skall tas ut enligt grunder som leder till att kostnaderna med skälig andel fördelas på innehavare med olika typer av tillstånd. Särskild avgift får tas ut för kostnaderna för att behandla en ansökan om tillstånd. Avgifterna skall påföras av tillståndsmyndigheten.

De avgifter som skall betalas kan indelas i ansökningsavgifter och årsavgifter. Ansökningsavgifter erläggs som en engångsavgift medan årsavgifter, som framgår, erläggs varje år så länge verksamheten bedrivs.

Avgifterna skall täcka tillsynsmyndighetens verksamhet. Den verksamhet som främst skall finansieras genom avgifter utgörs primärt av tillståndsgivning och tillsynsverksamhet samt föreskrivande verksamhet (prop. 1992/93:200, s. 253). PTS har därutöver ett ansvar för nationellt och internationellt harmoniseringsarbete genom utarbetande av standar-

der m.m. Även sådan verksamhet skall finansieras genom avgifter av nu aktuellt slag.

I förordningen (1999:836) om finansiering av Post- och telestyrelsens verksamhet föreskrivs vissa avgifter för de olika kategorierna avgiftsskyldiga.

– Den som är tillståndshavare enligt telelagen skall betala en årlig avgift som uppgår till högst 1,9 promille av årsomsättningen i den verksamhet som omfattas av tillståndet, dock lägst 50 000 kr.

– Den som utan att vara tillståndshavare bedriver verksamhet som är anmäld enligt 5 § telelagen skall betala en årlig avgift som beräknas på årsomsättningen för den verksamhet som omfattas av anmälan.

PTS har i föreskrifter om avgifter enligt telelagen (PTSFS 2001:7) bestämt vissa belopp som skall utgå. Bland annat kostar en ansökan om tillstånd att bedriva televerksamhet 100 000 kr per tillståndsområde. Motsvarande avgift för en ansökan om förhandsbesked uppgår till 5 000 kr.

Årsavgift för den som är anmälningspliktig enligt 5 § telelagen och för vilken tillståndsplikt enligt 7 § samma lag inte föreligger utgår för helt år

– med 1 000 kr om årsomsättningen i den verksamhet som anmälan avser understiger 5 000 000 kr,

– med 35 000 kr om årsomsättningen i den verksamhet som anmälan avser är lika med eller överstiger 5 000 000 kr.

Det föreskrivs att årsomsättningen skall avse omsättningen under närmast föregående räkenskapsår i den verksamhet som omfattas av anmälan. Om avgiften fastställs under anmälares första verksamhetsår eller om uppgifter om årsomsättningen annars saknas eller är bristfälliga, får årsomsättningen uppskattas.

Årsavgift för den som är tillståndshavare utgår för helt år med 1,57 promille av årsomsättningen i den verksamhet som omfattas av tillståndet, dock lägst med 50 000 kr per tillståndsområde. Årsomsättningen bestäms på samma sätt som för anmälningspliktig enligt 5 § telelagen. Har tillståndshavaren redan erlagt avgift i egenskap av anmälningspliktig verksamhetsutövare, skall årsavgiften för tillståndshavaren jämkas med belopp motsvarande redan erlagd avgift.

Det nya regelverket

I artikel 12 i auktorisationsdirektivet föreskrivs, enkelt uttryckt, att företag som tillhandahåller ett nät eller en tjänst eller som har beviljats nyttjanderätt att använda radiofrekvenser eller nummer får åläggas att betala en administrativ avgift. Denna avgift skall täcka myndighetens faktiska administrativa kostnader för förvaltning, kontroll och genomförande av systemet med de allmänna reglerna, nyttjanderätterna och för de särskilda skyldigheterna om samtrafik och andra former av tillträde, förval m.m. som avses i artikel 6.2. Myndighetens verksamhet får alltså inte gå med vinst.

Sådana administrativa avgifter får även omfatta myndighetens kostnader för internationellt samarbete, harmonisering och standardisering, marknadsanalys, övervakning av efterlevnaden och annan kontroll av marknaden samt föreskriftsarbete som inbegriper utarbetande och

genomförande av sekundärrätt och förvaltningsbeslut, t.ex. beslut om samtrafik och andra former av tillträde.

De administrativa avgifterna skall åläggas de enskilda företagen på ett objektivt, öppet redovisat och proportionellt sätt så att de administrativa tilläggskostnaderna och de därmed sammanhängande avgifterna minimeras. Det bör enligt skälen till auktorisationsdirektivet finnas insyn i de nationella regleringsmyndigheternas intäkter och kostnader genom årliga rapporter om summan av de uttagna avgifterna och de administrativa kostnaderna. Företagen kan då kontrollera att de administrativa kostnaderna och avgifterna är i balans.

Det är viktigt att ett system för administrativa avgifter inte leder till snedvridning av konkurrensen eller hinder för inträde på marknaden. Med ett system för marknadstillträde som endast kräver anmälan blir det inte längre möjligt att hänföra administrativa kostnader och därmed avgifter till enskilda företag, utom för beviljande av tillstånd att använda radiosändare och nummer. Ett exempel på ett rättvist, enkelt och öppet alternativ för avgiftsfördelning kan då enligt direktiven vara en omsättningsrelaterad fördelningsnyckel. Om de administrativa avgifterna är mycket låga kan det också vara lämpligt med schablonavgifter eller schablonmässigt beräknade avgifter med ett omsättningsrelaterat inslag.

Enligt artikel 12.2 i auktorisationsdirektivet skall de ansvariga nationella regleringsmyndigheterna, när de tar ut administrativa avgifter, årligen offentliggöra en översikt över sina administrativa kostnader och den sammanlagda summan av uppburna avgifter. Mot bakgrund av skillnaden mellan summan av avgifterna och de administrativa kostnaderna skall lämpliga justeringar göras.

Den ordning som i dag gäller enligt telelagen är, förutom att tele-tillstånden inte kommer att finnas i det nya regelverket, visserligen förenlig med vad som föreskrivs i auktorisationsdirektivet. Anmälningsplikten har emellertid i förhållande till telelagen utvidgats på ett sådant sätt att föreskrifter om avgiftsuttaget bör ges i lag. Någon motsvarande begränsning som i telelagen – där utsändning till allmänheten av program i ljudradio eller annat som anges i 1 kap. 1 § tredje stycket yttrandefrihetsgrundlagen undantas från lagens tillämpningsområde – finns inte. Beträffande radioanvändning får föreskrifter om avgiftsskyldighet anses vara sådana begränsningar i informations- och yttrandefriheten som enligt 2 kap. 12 § regeringsformen skall ske i lag (jfr prop. 1992/93:200, s. 169 ff. och 254 f.).

I lagen bör därför på samma sätt som i lagen om radiokommunikation anges att avgifterna skall bestämmas så att de täcker kostnaderna för verksamhet som skall bedrivas av myndighet enligt lagen och att de fördelas så att de betalningsskyldiga får bära en skälig andel av kostnaderna. Avgifternas exakta storlek behöver dock inte anges i lagen. Den reglering härom som behövs kan ges i verkställighetsföreskrifter.

De avgiftsskyldiga skall avgränsas till den som bedriver verksamhet som är anmäld eller innehar tillstånd att använda radiosändare eller nummer ur en nationell nummerplan. Dessutom bör genom lagen ges möjlighet att ta ut avgift för de kostnader som kan hänföras till behandlingen av en anmälan eller av en ansökan om tillstånd eller ansökan om medgivande till överlåtelse av tillstånd eller del av tillstånd.

De som bedriver anmäld verksamhet torde öka i antal genom införandet av lagen om elektronisk kommunikation. Det innebär att spännvidden mellan de företag som är anmälda kommer att bli mycket stor både vad gäller omsättning och den del de tar i anspråk av tillsynsverksamhet och annan verksamhet. Förhållandet att kostnaderna för myndighetsverksamheten är olika för t.ex. skilda slag av radioanvändning eller verksamheter bör återspeglas i avgiftsuttaget. De minsta operatörerna torde komma att orsaka tillsyns- eller andra kostnader i sådan begränsad omfattning att det är rimligt att föreskriva att dessa inte skall erlagga avgift för verksamhet som är anmäld.

Å andra sidan kan det vara mycket resurskrävande att behandla en ansökan om radiotillstånd vid ett inbjudningsförfarande, varför denna engångsavgift kan uppgå till ett större belopp.

21.2 Ersättning

Regeringens bedömning: Ersättning som inflyter när tillstånd att använda radiosändare eller nummer av betydande ekonomiskt värde meddelas efter ett anbudsförfarande bör tillfalla staten. Medlen bör inte få disponeras av tillståndsmyndigheten.

Utredningens bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: *Post- och telestyrelsen* anför att eftersom det inte går att utesluta att den nya regleringen kan medföra ökade kostnader för myndigheten bör även de vidare möjligheter att ta ut avgifter som följer av artikel 13 i auktorisationsdirektivet införas i lagen på så vis att myndigheten får disponera även över dessa. Därigenom säkerställs att samtliga myndighetens uppgifter kan avgiftsfinansieras, även på annat sätt än genom s.k. administrativa avgifter.

Skälen för regeringens bedömning: Av artikel 13 i auktorisationsdirektivet följer att medlemsstaterna får införa avgifter för nyttjanderätter till radiofrekvenser eller nummer eller för rättigheter att installera faciliteter på, över eller under offentlig eller privat egendom.

Sådana avgifter skall beakta behovet av en optimal användning av nämnda resurser. Medlemsstaterna skall säkerställa att avgifterna är sakligt motiverade, öppet redovisade, icke-diskriminerande och proportionella till det avsedda syftet, och att de tar hänsyn till de mål som avses i artikel 8 i ramdirektivet.

De avgifter som avses i artikel 13 i auktorisationsdirektivet avser således ersättning som kan tas ut utöver de administrativa avgifterna som får tas ut med stöd av artikel 12 samma direktiv för tillsynsverksamheten. Ersättningen för nyttjanderätterna (tillstånd) kan tas ut för att säkerställa att radiofrekvenser och nummer används på ett optimalt sätt. Sådana avgifter bör inte hindra utvecklingen av innovativa tjänster och konkurrensen på marknaden.

I ingressen till auktorisationsdirektivet förtydligas att direktivet inte påverkar det ändamål för vilket avgifter för nyttjanderätter används. Sådana avgifter får exempelvis användas för att finansiera verksamhet vid de nationella regleringsmyndigheterna som inte kan täckas av administ-

rativa avgifter. Vid urvalsförfaranden som bygger på konkurrens eller jämförelse, och när avgifter för nyttjanderätter av radiofrekvenser helt eller delvis består av ett engångsbelopp, bör betalningsmöjligheter erbjudas som säkerställer att sådana avgifter inte i praktiken leder till att urvalet motverkar målet att säkerställa optimal användning av radiofrekvenser. Kommissionen kan regelbundet offentliggöra jämförande undersökningar med avseende på bästa praxis i fråga om tilldelning av radiofrekvenser, tilldelning av nummer eller beviljande av ledningsrätt.

Genom regleringen i artikel 13 i auktorisationsdirektivet öppnas det upp en möjlighet för staten att ta ut ersättning för tillstånd genom allmän inbjudan vid fördelning av tillstånd att använda radiosändare och nummer av betydande ekonomiskt värde. Detta innebär att staten kan auktionera ut en resurs och få ett marknadsmässigt vederlag för den tillgång som nyttjanderätten till ett frekvensutrymme eller ett nummer eller en nummerserie utgör.

En möjlighet att bjuda ut tillstånd att använda radiosändare och nummer av betydande ekonomiskt värde genom anbudsförfarande bör enligt vad som redogjorts för i avsnitt 14.3.3 och 15.4 finnas i lagen om elektronisk kommunikation. Den ersättning som inflyter vid ett sådant anbudsförfarande utgör ersättning för upplåtelsen enligt tillståndet av frekvensutrymmet, numret eller nummerserien med de villkor som uppställts enligt tillståndet. Något hinder att i detta sammanhang bemyndiga regeringen att utfärda närmare föreskrifter om förfarande m.m. föreligger inte. Medel som inflyter genom anbudsförfarande skall tillfalla staten, i enlighet med lagen (1996:1059) om statsbudgeten. Administrativa kostnader som uppkommer i samband med ett anbudsförfarande skall där emot kunna tas ut genom ansökningsavgifter.

21.3 Beredskapsavgift

Regeringens förslag: Den som bedriver verksamhet som är anmäld enligt lagen skall efter skälig fördelning av kostnaderna betala avgift för finansiering av åtgärder mot allvarliga fredstida hot och påfrestningar rörande elektronisk kommunikation.

Utredningens förslag: Utredningen föreslog att avgiften skulle erläggas av anmälda operatörer enligt den närmare fördelning och till det belopp som regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer föreskriver. I övrigt överensstämmer förslaget med regeringens.

Remissinstanserna: *TeliaSonera* vänder sig mot den skyldighet bolaget i dag har att betala beredskapsavgift och har i särskild skrivelse till regeringen hemställt att skyldigheten skall upphöra. *TeliaSonera* anser att avgiften är att betrakta som skatt. Det av utredningen föreslagna bemyndigandet att meddela föreskrifter avseende beredskapsavgiften bör därför utgå enligt *TeliaSonera*.

Skälen för regeringens förslag: Riksdagen beslutade med anledning av förslag i propositionen Totalförsvar i förnyelse om införandet av en särskild avgift för att finansiera vissa åtgärder inom telekommunikationsområdet (prop. 1996/97:4, bet. 1996/97:UFöU1 rskr. 1996/97:36). Genom en ändring i telelagen bemyndigades regeringen

eller den myndighet regeringen bestämmer att föreskriva att den som bedriver verksamhet som är anmäld skall betala avgift för finansiering av beredskapsåtgärder på telekommunikationsområdet. Enligt förarbetena till ändringen (prop. 1996/97:61) skulle härigenom tas ut en offentlig-rättslig avgift för att finansiera åtgärder mot allvarliga fredstida störningar på teleområdet. Övriga beredskapsåtgärder skulle upphandlas med medel från statsbudgeten. I propositionen konstaterades att hotbilden mot Sverige delvis ändrat karaktär och att detta medförde att det var nödvändigt att teckna en bredare bild av tänkbara risker, hot och påfrestningar. Exempel på sådana hot är terrorism och sabotage. En fråga som därmed uppstod var hur man skulle skilja på åtgärder som avser beredskapen inför krig och åtgärder som avser beredskap mot terrorism och sabotage i fred. Vissa åtgärder mot fredstida störningar finansierades redan då av operatörerna. Gränsdragningen var dock inte helt lätt. Det handlade snarare om en gråzon där vissa åtgärder som ändå måste vidtas för att skydda mot angrepp i krig även skyddade mot sabotage och terroristangrepp i fred, medan andra åtgärder kunde avse en annan typ av skydd mot just de fredstida hoten.

Oavsett var denna gräns drogs, bedömde regeringen det som rimligt att operatörerna var med och finansierade de åtgärder som bedömdes nödvändiga för att skydda det fasta allmänt tillgängliga telenätet mot terrorism och sabotage i fred. Detta skulle ske genom att en offentlig-rättslig avgift tas ut av teleoperatörer med betydande inflytande på marknaden.

Riksdagen har därefter årligen sedan 1997 beslutat om storleken av den avgift som får tas ut av teleoperatörer för finansiering av åtgärder mot allvarliga fredstida hot och påfrestningar på telekommunikationsområdet. Den avgift som tas ut av teleoperatörerna redovisas i dag mot inkomstittel på statsbudgeten och motsvarande belopp anvisas som anslag till Post- och telestyrelsen.

Avgiften har sedan den infördes enbart erlagts av TeliaSonera. I propositionen Samhällets säkerhet och beredskap (prop. 2001/02:158) anges att regeringen avser att se över grunden för avgiftsuttaget i syfte att ge den en mer konkurrensneutral utformning.

Regeringen anser att det alltjämt finns skäl att finansiera åtgärder mot allvarliga fredstida hot och påfrestningar rörande elektronisk kommunikation genom ett avgiftssystem. Det kan därvid konstateras att i auktorisationsdirektivet anges i bilagan, del A, punkt 12, att villkor för användning vid stora katastrofer för att trygga kommunikationen mellan larmtjänster och myndigheter och trygga sändningar till allmänheten får uppställas. Regeringen bedömer att på motsvarande sätt som enligt telelagen en avgift för finansiering av dessa åtgärder bör kunna tas ut med stöd av lagen om elektronisk kommunikation.

De som bör komma i fråga för avgiftsskyldighet bör begränsas till dem som omfattas av anmälningsplikten enligt lagen. Liksom beträffande avgifterna för att bekosta myndighetsverksamhet enligt lagen (se avsnitt 21.1) bör föreskrifter om avgiftsuttaget ges direkt i lagen. Också här bör anges att avgifterna skall fördelas så att de betalningsskyldiga får bära en skälig andel av kostnaderna. Avgifternas exakta storlek kan fastställas i verkställighetsföreskrifter. Vid utformandet av sådana föreskrifter måste givetvis konkurrensneutralitet iakttas. Det medför att avgiftsuttaget på något sätt måste stå i proportion till företagets storlek för att

inte avgiften skall bli mer betungande för små än för större företag. Detta innebär att det i praktiken inte skall förekomma att avgiftsskyldighet bara skall gälla för en operatör. Det är å andra sidan inte givet att alla anmälningspliktiga skall förpliktas att betala avgiften. Mindre operatörer med verksamhet av endast ringa betydelse från allmän synpunkt bör kunna undantas från avgiftsskyldighet, eftersom deras verksamhet typiskt sett inte är föremål för de åtgärder som skall finansieras. De åtgärder som finansieras med hjälp av avgifterna skall inte vara begränsade till fasta kommunikationsnät. Åtgärder skall även kunna avse mobilnät.

22 Tillsyn m.m.

22.1 Bakgrund och utgångspunkter

Nuvarande regler

Nuvarande regler för myndighetens tillsyn återfinns bl.a. i 57–61 §§ telelagen (1993:597) och 5 § lagen (1993:599) om radiokommunikation (LRK). Enligt 57 § första stycket telelagen skall tillsynsmyndigheten utöva tillsyn över efterlevnaden av lagen och av de föreskrifter och villkor som har meddelats med stöd av lagen. För att kunna utföra sitt tillsynsuppdrag har myndigheten enligt 57 § andra stycket telelagen rätt att på begäran få de upplysningar och handlingar som behövs från dem som bedriver anmälnings- eller tillståndspliktig verksamhet. Dessutom har tillsynsmyndigheten i samma syfte rätt att få tillträde till områden, lokaler och andra utrymmen där verksamhet som omfattas av lagen bedrivs. Från tillträdesrätten har bostäder undantagits. Myndigheten har vidare enligt tredje stycket i samma lagrum rätt att få verkställighet hos kronofogdemyndigheten av sådana beslut som fattats som ett led i tillsynen.

I 58 § första stycket telelagen föreskrivs att tillsynsmyndigheten vid tillsynen skall ägna särskild uppmärksamhet åt att avtal om samtrafik och om upplåtelse och sammankoppling av nätkapacitet träffas i enlighet med lagen och meddelade tillståndsvillkor samt åt att användningen av nummerkapacitet sker enligt fastställda nummerplaner. De prioriterade områdena har valts ut mot bakgrund av att de är av central betydelse för möjligheterna att åstadkomma en fungerande telekommunikationsmarknad med flera företag som tillhandahåller teletjänster.

Tillsynsmyndighet på tele- och radioområdet är Post- och telestyrelsen (PTS). I den verksamhet som PTS bedriver ligger även enligt 58 § andra stycket telelagen att medla i uppkomna tvister som rör tillämpningen av lagen eller av föreskrifter eller tillståndsvillkor som har meddelats med stöd av den. Medling skall ske om särskilda skäl inte talar för annat. PTS får i en sådan tvist yttra sig på begäran av en part.

PTS skall även enligt 59 § telelagen på begäran av en part bestämma när en pågående förhandling om samtrafikvillkor, överlämnande av

telefonnummer eller förval skall vara avslutad. Om förhandlingen inte är avslutad inom utsatt tid, skall myndigheten medla mellan parterna.

Utöver medlingsrollen har PTS en roll som mer formell tvistlösare i vissa fall. Tvistlösningen har nära anknytning till tillsynsverksamheten. PTS skall enligt 60 § andra stycket telelagen på ansökan av en part besluta vad som skall gälla mellan parterna vid tvist om villkor för samtrafik, sammankoppling av nätkapacitet, nummerportabilitet eller förval. Tvistlösningen skall endast leda till beslut i den mån det är nödvändigt för att telelagen eller tillståndsvillkor eller föreskrifter som meddelats med stöd av lagen skall efterlevas.

För att kunna sätta press på de olika aktörerna på marknaden att efterleva lagen eller tillståndsvillkor eller föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen får PTS enligt 60 § första stycket telelagen meddela de förelägganden och förbud som behövs. Ett sådant föreläggande får enligt 61 § telelagen även innefatta skyldighet att helt eller delvis upphöra med verksamheten. Enligt 63 § telelagen får föreläggande eller förbud förenas med vite. I 5 § LRK finns bestämmelser som motsvarar 57 § och 60 § första stycket telelagen. Tillsynsmyndigheten ges i 13 § LRK även rätt att i vissa fall återkalla eller ändra tillstånd att använda radiosändare. I 16 och 17 §§ finns bestämmelser som möjliggör tillsyn med anledning av störning eller användning som i övrigt strider mot tillämpliga föreskrifter.

Det nya EG-regelverket

De materiella prövningar som aktualiseras genom det nya EG-regelverket är av varierande slag. Det kan bl.a. vara fråga om tillstånd till att använda radiosändare eller nummer ur en nationell nummerplan eller åläggande av särskilda skyldigheter avseende tillträde eller tjänster till slutanvändare för företag med dominerande ställning på en fastställd marknad. För att kontrollera att tillståndsvillkor, meddelade skyldigheter och de generella bestämmelserna efterlevs, förutsätter EG-regelverket att det bedrivs nationell tillsyn.

Om ett företag inte uppfyller villkoren för verksamheten skall tillsynen enligt artikel 10.2 i auktorisationsdirektivet inledas med att företaget ges rimlig möjlighet att inkomma med synpunkter eller åtgärda eventuella överträdelser. Om företaget inte åtgärdar överträdelserna inom den tid som angivits, skall myndigheten enligt artikel 10.3 vidta lämpliga och proportionella åtgärder för att säkerställa att villkoren uppfylls. I särskilda fall där överträdelse eller bristande uppfyllelse av skyldigheter eller villkor kan få allvarliga konsekvenser, får myndigheten enligt artikel 10.6 vidta brådskande provisoriska åtgärder för att åtgärda problemet.

Om en tvist i samband med de skyldigheter som uppstår genom ramdirektivet eller sänddirektiven uppkommer mellan företag som tillhandahåller elektroniska kommunikationsnät eller kommunikationstjänster i en medlemsstat, skall den berörda nationella regleringsmyndigheten enligt artikel 20 i ramdirektivet, på begäran av någon av parterna, så snart som möjligt, dock senast inom fyra månader, fatta ett bindande beslut för att lösa tvisten. Medlemsstaten i fråga skall kräva att alla parter samarbetar fullt ut med den nationella regleringsmyndigheten. Enligt andra punkten i samma artikel får den nationella regleringsmyndigheten ges rätt att vägra

att lösa den aktuella tvisten om den anser att medling eller annat sådant instrument är bättre lämpat för att effektivt avgöra tvisten inom rimlig tid. Skulle en sådan alternativ tvistlösningsform inte leda till att parterna kommer överens skall tvisten lösas enligt första punkten.

Behov av nya regler

Den nya lagen om elektronisk kommunikation kommer att innehålla i princip samma typer av prövningsmoment som förekommer under nuvarande regelverk. Den myndighet som regeringen bestämmer skall ta emot anmälningar, pröva ansökningar och andra ärenden samt utöva tillsyn enligt lagen eller enligt föreskrifter meddelade med stöd av lagen. Frågan om vilken eller vilka myndigheter som skall handha de olika uppgifterna har behandlats av utredningen i delbetänkandet Myndighetsfrågor m.m. (SOU 2002:109).

Det nya EG-regelverkets bestämmelser om myndighetsverksamheten återfinns i ett antal bestämmelser spridda i de olika direktiven. Den gällande svenska ordningen för tillsynsverksamheten överensstämmer i stort med EG-regelverkets. Såvitt kan utläsas ur det nya EG-regelverket begränsas dock inte den ansvariga myndighetens kompetensområde för tvistlösning på det sätt som gäller för PTS i dag. En nyhet är vidare det omfattande förfarande för samråd och konsultation som införs. Därtill skall lagen innehålla tidsfrister för myndighetens handläggning av ärenden i vissa fall.

Den rätt och skyldighet att pröva vad som anges som tvister som följer av artikel 20 i ramdirektivet är inte som i dag begränsad till tvister om samtrafikvillkor, villkor för sammankoppling av nätkapacitet, överlämnande av telefonnummer eller förval. Det innebär att oeniga parter i högre utsträckning än vad som hittills gällt har möjlighet att vända sig till den utsedda myndigheten för att få tvister lösta.

Det som direktiven benämner tvistlösning kommer framdeles att finnas som en särskild myndighetsuppgift. Denna form av myndighetsprövning är starkt knuten till tillsynsverksamheten och grundas i princip på ett offentlighetsintresse av fungerande och effektiva kommunikationer. Denna kombination av befogenheter kan upplevas som att myndighetens roll är diffus. Parterna kan känna osäkerhet angående i vilken egenskap myndigheten agerar från tid till annan, t.ex. avseende hur information som tillhandahållits i ett medlingsärende kan komma att användas av myndigheten i ett tillsynsärende. Det kan oberoende av möjligheten att fördela uppgifter mellan flera myndigheter, innebära väsentliga fördelar om verksamhetsuppgifterna utformas på ett sätt som minimerar risken för inneboende intressekonflikter. Det finns således ett framträdande intresse av att tillsyns- och tvistlösningsförfarandet utformas på ett sätt som i möjligaste mån erhåller aktörernas och allmänhetens förtroende.

22.2 Tillsynsmyndighetens uppgifter och befogenheter

Regeringens förslag: Den myndighet som regeringen bestämmer skall ha tillsyn över efterlevnaden av lagen och de skyldigheter, villkor och föreskrifter som meddelats med stöd av lagen.

Tillsynsmyndigheten skall inom ramen för tillsynen kunna kräva in information, beredas tillträde till områden, lokaler och andra utrymmen samt meddela förelägganden och förbud. I särskilt angivna fall skall tillsynsmyndigheten kunna besluta om återkallelse av tillstånd, ändring i tillståndsvillkor eller att en verksamhet helt eller delvis skall upphöra.

Tillsynsmyndigheten skall som regel först ge den som är föremål för tillsyn rimlig tid att inkomma med synpunkter eller frivilligt åtgärda eventuella överträdelser.

Utredningens förslag: Överensstämmer i stora delar med regeringens förslag. Regeringen föreslår emellertid ett inledande förfarande med en underrättelse, där berörd part ges tillfälle att yttra sig eller vidta rättelse inom en rimlig tid. Regeringens förslag skiljer sig också i det att möjligheten att ändra frekvenstilldelningen för rundradiosändning kvarstår, och att för omedelbara åtgärder som meddelas i avvaktan på tillsynsärendets slutliga avgörande, inte skall krävas att det föreligger sannolika skäl för upprepade eller fortsatta överträdelser.

Remissinstanserna: *TeliaSonera* menar att tillsynsmyndigheten, inom ramen före tillsynen, inte skall vidta några andra åtgärder än de som är nödvändiga för att lagen, föreskrifter och beslutade skyldigheter skall efterlevas. *Vodafone* är positivt till att återkallelse av tillstånd kan komma i fråga endast där ändring av villkoren inte tillgodoser ändamålet med återkallelsen. *Telenor* anser att de föreslagna möjligheterna till återkallelse av tillstånd är oproportionerligt ingripande och riskerar att inverka negativt på tredje man. Även *IT-Företagen* och *TeliaSonera* är kritiska mot utformningen av förslaget att återkallelse får ske i fall spektrum används mindre än som förutsetts. *Teracom* anser att för att återkallelse på grund av otillräcklig användning skall kunna bli aktuell måste användningen av radiosändaren vara betydligt mindre än vad som antogs vid tillståndets beviljande. *Hi3G* erinrar om att även mindre förändringar av tillståndsvillkor kan i praktiken få liknande effekter som ett återkallande. *Post- och telestyrelsen* anser att när det gäller tillståndshavare som bryter mot tillståndsvillkoren bör det inte dessutom krävas att det inte finns särskilda skäl emot återkallelse samt att det även fortsättningsvis bör finnas en uttalad möjlighet att ändra frekvenstilldelning för rundradio om därigenom nya användare kan beredas möjligheter att sända rundradioprogram. *Luffartsverket* anser att förslaget om att ett tillstånd får återkallas omedelbart om tillståndshavaren inte betalar avgiften kan få alltför långtgående konsekvenser. *IT-Företagen* och *Teracom* anser att om tillstånd återkallas eller ändras av skäl som inte tillståndshavaren råder över så bör huvudregeln vara att ersättningsskyldigheten bortfaller. *Advokatsamfundet* anser att utredningens lagförslag, liksom nuvarande

lagstiftning, har vissa expropriationsliknande drag då den inte innefattar någon rätt till ersättning för tillståndshavaren vid återkallelse av tillstånd.

Skälen för regeringens förslag: Med förebild i 57 § telelagen och 5 § lagen om radiokommunikation (LRK) skall det i lagen om elektronisk kommunikation finnas allmänna bestämmelser om tillsyn, som skall ge den myndighet som regeringen bestämmer möjlighet att säkerställa efterlevnaden av lagen och de skyldigheter, villkor och föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen. Av artikel 10 i auktorisationsdirektivet framgår ramarna för hur tillsynen får bedrivas. Av artikel 5.4 i tillträdesdirektivet framgår dessutom att den nationella regleringsmyndigheten när det gäller tillträde och samtrafik skall ha befogenhet att ingripa för att säkerställa EG-regelverkets övergripande mål.

I lagen bör inte närmare anges hur tillsynen skall bedrivas. Det ankommer i stället på tillsynsmyndigheten att utforma en lämplig tillsynsverksamhet med utgångspunkt i de verktyg och befogenheter som lagen föreskriver och med lagens mål som ledstjärna.

En grundläggande förutsättning för en fungerande tillsyn är att initiativ och beslut är väl underbyggda. Det är därför av vikt att tillsynsmyndigheten kan begära in de upplysningar och handlingar som är av intresse för tillsynen (se också avsnitt 20.4). Den information som begärs in skall användas i tillsynen för kontroll av att avgifter betalats samt att lagens allmänna skyldigheter, meddelade tillståndsvillkor och beslutade skyldigheter avseende tillträde och tjänster till slutanvändare efterlevs. Tillsynsmyndigheten skall ges möjlighet att förelägga den som bedriver verksamhet enligt lagen att tillhandahålla sådan information, och får förena förläggandet med vite.

Den rätt som tillsynsmyndigheten enligt 57 § andra stycket 2 telelagen har att få tillträde till områden, lokaler och andra utrymmen där verksamhet som omfattas av lagen bedrivs är enligt utredningens mening nödvändig för att säkerställa att en effektiv tillsynsverksamhet kan upprätthållas. Bestämmelsen skall därför överföras till den nya lagen om elektronisk kommunikation. Vid behov skall tillsynsmyndigheten kunna ansöka om verkställighet hos kronofogdemyndigheten. I sammanhanget bör dock två frågor belysas närmare.

Den första frågan har att göra med att bestämmelsen om rätt till tillträde kommer att vara tillämplig på bl.a. verksamhet som avser sändning av radioprogram som anges i 1 kap. 1 § tredje stycket yttrandefrihetsgrundlagen. Försiktighet bör iaktas med att tillämpa rätten till tillträde till en verksamhet som regleras av grundlagen. Den information som kan erhållas vid ett sådant tillträde kan medverka till att bl.a. den grundlagsreglerade rätten till anonymitet sätts ur spel. Sådant tillträde bör därför endast tillgripas i situationer där tillträdet är helt nödvändigt för att tillsynsverksamheten skall kunna bedrivas, dvs. när andra möjliga utvägar för tillsynsverksamhetens bedrivande är uteslutna eller uttömda.

Den andra frågan hänför sig till att lagen om elektronisk kommunikation kommer att vara tillämplig på elbolag i den mån dessa bedriver anmälningspliktig elektronisk kommunikationsverksamhet. Elbolagen och deras elströmsverksamhet regleras genom elnätslagstiftningen och då huvudsakligen av ellagen (1997:857). Ellagen innehåller föreskrifter om elektriska anläggningar, om handel med el i vissa fall samt om elsäkerhet (1 kap. 1 § ellagen). Tillsynen över ellagen utövas av Elsäkerhetsverket.

För den tillsyn som avser elsäkerhet eller driftsäkerheten hos elsystemet har Elsäkerhetsverket rätt att få tillträde till områden, lokaler och andra utrymmen, dock inte bostäder (12 kap. 5 § ellagen). Genom att energiföretagen utökar sina verksamhetsområden till att omfatta även tillhandahållande av ett allmänt kommunikationsnät måste den myndighet som skall utöva tillsyn över sådana nät också ges befogenheter att kunna utöva tillsyn i starkströmsanläggningar. Frågan har berörts i avsnitt 17.4.

Om tillsynsmyndigheten inom ramen för sin tillsyn finner skäl att misstänka att en verksamhet som omfattas av lagen inte bedrivs i enlighet med lagen eller skyldigheter, villkor eller föreskrifter som meddelats med stöd av lagen, skall tillsynsmyndigheten underrätta den ansvariga parten om detta förhållande och ge denne tillfälle att yttra sig. Detsamma skall gälla om tillsynen ger skäl att misstänka att ett tillstånd att använda radiosändare inte används i sådan utsträckning som villkoren medger. Om en tillståndshavare använder radiosändare i strid mot tillståndet skall detta vid tillsynen jämföras med en överträdelse av tillståndsvillkoren. I underrättelsen skall myndigheten ange att ett föreläggande eller förbud kan komma att utfärdas om rättelse inte sker frivilligt inom en viss angiven tid. Den tid som anges för rättelse skall inte understiga en månad från underrättelsen, om inte den som mottagit underrättelsen samtycker till en kortare tid eller om det är fråga om upprepade fall av överträdelser.

Om rättelse inte skett inom den tid som angetts i underrättelsen skall tillsynsmyndigheten kunna utfärda ett föreläggande eller förbud, vid behov förenat med vite. Den omständigheten att parten inte yttrat sig med anledning av underrättelsen skall inte hindra att föreläggande utfärdas. Inte heller skall upprepade eller ständigt förnyade inlagor från partens sida förhindra myndigheten från att gå vidare i tillsynen. Tillsynsmyndighetens föreläggande får inte avse annan fråga än den som parten genom underrättelsen givits möjlighet att rätta till frivilligt. Av föreläggandet skall tydligt framgå på vilket sätt och inom vilken tid parten skall agera för att efterkomma föreläggandet och undvika en eventuell vitessanktion. Beslutet om föreläggande gäller omedelbart om annat inte sägs.

Om rättelse inte heller sker med anledning av föreläggandet skall tillsynsmyndigheten kunna återkalla eller ändra det tillstånd som verksamheten avser, eller besluta att verksamheten helt eller delvis skall upphöra. Även ett sådant beslut gäller omedelbart om annat inte sägs. Åtgärden skall vara proportionerlig i förhållande till den skada, olägenhet eller risk som föreligger. Överträdelse som endast är av mindre betydelse skall därför normalt inte föranleda en så ingripande åtgärd som återkallelse av tillstånd eller förbud att bedriva verksamheten innebär. Om part inte efterkommit ett föreläggande som meddelats på grund av att ett tillstånd för radiosändare inte använts i den utsträckning som villkoren medger, skall återkallelse inte ske om särskilda skäl talar emot det eller om en ändring av tillståndsvillkoren lika väl tillgodoser ändamålet med föreläggandet. Särskilda skäl mot återkallelse kan föreligga t.ex. om återkallelsen skulle hindra radio- eller TV-utsändningar från ett programföretag med tillstånd enligt radio- och TV-lagen (1996:844).

Om ett föreläggande inte efterkoms kan tillsynsmyndigheten meddela de ytterligare förelägganden eller förbud som är nödvändiga för att förmå

parten att upphöra med överträdelsen eller i övrigt agera i enlighet med lagen. Även ett sådant beslut skall kunna förenas med ett verkningsfullt vite. För vitesförelägganden gäller bestämmelserna i viteslagen (1985:206).

Förutom de tillfällen när återkallelse kan aktualiseras enligt det nyss anförda, finns det behov för tillsynsmyndigheten att omedelbart kunna återkalla tillstånd eller ändra tillståndsvillkor under särskilda omständigheter. Det skall givetvis vara möjligt att återkalla tillståndet om tillståndshavaren själv begär detta. Likaså skall omedelbar återkallelse få ske om tillståndshavaren lämnat oriktiga eller ofullständiga uppgifter i samband med tilldelningen eller om tillståndshavaren trots påminnelse underlåtit att betala fastställda avgifter. Slutligen kan ett tillstånd omedelbart återkallas eller ändras om förutsättningarna för radioanvändningen ändras på grund av radiotekniska förändringar eller internationella överenskommelser, eller om ett tillstånd enligt annan lag som utgjort förutsättning för tillstånd att använda radiosändaren upphört att gälla. Det sistnämnda kan avse fall där tillstånd att sända ljudradio- eller TV-program enligt radio- och TV-lagen upphör att gälla. För sådant fall kan emellertid ett tillstånd enligt lagen om elektronisk kommunikation vara förutsättning för ett nytt sändaruppdrag. Därför skall lagen medge att tillståndet åtminstone under en övergångsperiod inte återkallas. Med hänsyn till efterfrågan på frekvenser skall en sådan övergångsperiod endast i undantagsfall få överstiga sex månader. Det får anses ligga på tillståndshavaren att göra sannolikt att tillståndet kommer att behövas för sådana framtida sändningstillstånd. Om flera programföretag använder samma frekvens och tillståndet enligt radio- och TV-lagen upphört för ett av dem, men inte för övriga företag, bör det i allmänhet inte komma i fråga att återkalla tillståndet.

Förutom i fall där tillståndshavaren begärt återkallelse eller underlåtit att betala avgifterna, skall tillsynsmyndigheten överväga om ändamålet med återkallelsen inte lika väl kan tillgodoses genom att tillståndsvillkoren ändras. Om så är fallet skall återkallelse inte ske.

Det skall vara möjligt att omfördela eller i övrigt ändra tilldelningen av frekvenser för rundradiosändning, om detta är nödvändigt för att bereda nya användare möjlighet att bedriva rundradioverksamhet. En situation då detta kan vara motiverat är om en flyttning av en lågeffektstation för TV möjliggör införande av digital-TV. I flera europeiska länder finns också planer på att se över användningen av FM-bandet.

En återkallelse av tillstånd eller ändring av tillståndsvillkor på grund av förändringar inom radiotekniken får beslutas endast om det med hänsyn till intresset av en effektiv användning av radiofrekvenser finns synnerliga skäl för en sådan åtgärd. Det bör av lagen framgå att hänsyn i sådana fall skall tas till i vilken utsträckning rimligt ekonomiskt utbyte av utrustningen uppnåtts och vilka effekter en återkallelse får för tillståndshavarens verksamhet.

När överträdelse eller bristande efterlevnad av lagen eller skyldigheter, villkor eller föreskrifter meddelade med stöd av lagen medför ett allvarligt hot mot allmän ordning, allmän säkerhet eller folkhälsa, eller befaras orsaka allvarliga ekonomiska eller operativa problem för andra leverantörer eller användare av elektroniska kommunikationsnät eller kommunikationstjänster får tillsynsmyndigheten utan föregående under-

rättelse vidta omedelbara åtgärder för att åtgärda problemet innan ett slutligt beslut fattas i tillsynsärendet. Det berörda företaget skall därefter ges en rimlig möjlighet att lämna synpunkter och föreslå åtgärder. De omedelbara åtgärderna kan bestå i beslut att tillsvidare upphöra helt eller delvis med verksamheten, beslut att tillsvidare återkalla tillstånd eller ändra tillståndsvillkoren. Åtgärderna kan senare bekräftas i ett slutligt beslut. Tillsynsmyndigheten skall under sådana särskilda omständigheter som avses här även kunna meddela föreläggande, förenat med vite, att genast vidta rättelse.

Med allvarliga ekonomiska eller operativa problem kan t.ex. förstås omfattande radiostörning på mobilnätssystem så att operatörerna inte kan erbjuda trafik över vissa områden, eller avbrytande av samtrafik i strid med beslutade skyldigheter som medför att slutanvändare inte kan nå varandra. Exempel på andra situationer som kan aktualisera omedelbara åtgärder är om ett företag väljer att inte längre följa beslut om skyldighet att tillhandahålla vissa samhällsomfattande tjänster eller om ett företag drar in ett beviljat tillträde och detta leder till att samhällsviktiga kommunikationer inte kan upprätthållas eller att möjligheten att ringa nödsamtal upphör. Tillsynsmyndigheten ansvarar för bedömningen i det enskilda fallet om sådana förhållanden är för handen som kan motivera ett omedelbart ingripande utifrån de rekvisit som uppställs i lagen.

Regeringen anser inte att det behöver införas några bestämmelser om ekonomisk kompensation i den nya lagen för den som eventuellt lider skada till följd av en återkallelse eller ändring av tillstånd att använda radiosändare eller nummer. Varken LRK eller EG-direktiven föreskriver någon sådan rätt till kompensation. Förutsättningarna för återkallelse eller ändring anges i lag eller tillståndsvillkor och får därmed anses som kända för den som bedriver verksamheten. Det är en annan sak att fel i myndighetsutövningen under vissa omständigheter kan leda till skadeståndsansvar för det allmänna.

Den som efter ett allmänt inbjudningsförfarande med anbudsgivning har erhållit tillstånd skall betala ersättning till staten. Om tillståndet återkallas eller ändras skall betalningsskyldigheten inte påverkas. Ersättningsskyldigheten till staten skall dock kunna omprövas när återkallelse eller ändring sker utan tillståndshavarens förskyllan. Det skall därför anges i lagen att skyldigheten att betala ersättning för tillstånd inte påverkas av återkallelse eller ändring, om inte annat bestämts i samband med återkallelsen eller villkorsändringen.

22.3 Tvistlösning

Regeringens förslag: Tillsynsmyndigheten skall på begäran av part avgöra tvister om skyldigheter enligt lagen mellan dem som tillhandahåller elektroniska kommunikationsnät eller kommunikationstjänster eller tillhörande tjänster. Beslut i de frågor som tvisten gäller skall meddelas inom fyra månader, om det inte finns särskilda omständigheter. Myndigheten skall kunna hänskjuta en tvist till en medlare som bekostas av parterna.

Utredningens förslag: Utredningen föreslog att tvister mellan enskilda i anledning av ett beslut som meddelats med stöd av lagen skulle kunna avgöras av den myndighet som fattat beslutet. Utredningen föreslog dessutom att parterna skulle kunna gemensamt hänskjuta tvister i anledning av lagen, eller skyldigheter, villkor eller föreskrifter som meddelats med stöd av lagen, till avgörande av en särskild nämnd. Enligt förslaget skulle parterna välja ordförande bland av regeringen förordnade personer, utse övriga nämndledamöter samt finansiera nämnden. I övrigt överensstämmer förslaget med regeringens.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker eller har ingen invändning mot att en förvaltningsmyndighet får avgöra tvister. *Advokatsamfundet* menar dock att det inger betänkligheter att regleringsmyndigheten ges behörighet att reglera dispositiva tvister och *Telia-Sonera* anser det olämpligt att beslutsmyndigheter ges tvistlösande funktioner och förordar att denna funktion läggs direkt i domstol eller i en domstolsliknande nämnd. *Länsrätten i Stockholms län* och *Post- och telestyrelsen (PTS)* anser att den föreslagna befogenheten för en myndighet att lösa tvister är mer begränsad än vad som skall gälla enligt EG-direktiven. PTS efterlyser vidare en möjlighet för myndigheten att fatta interimistiska beslut i tvistlösningsförfarandet. *Hovrätten över Skåne och Blekinge*, *Länsrätten i Stockholms län* och *Konkurrensverket* m.fl. tillstyrker i huvudsak förslaget om en särskild nämnd. Flera remissinstanser, såsom PTS, *Hyresgästföreningen* och *Statskontoret*, varnar dock för att små operatörer kan missgynnas om parterna får stå för kostnaderna. Advokatsamfundet avstyrker förslaget om en särskild nämnd och menar att det är oklart vilken kompetens de olika tvistlösningsorganen skall ha. *Glocalnet*, *Hi3G*, *Tele2* m.fl. avstyrker förslaget om en särskild nämnd och anser att tvistlösning skall ske hos tillsynsmyndigheten. Även *IT-Företagen* ifrågasätter nyttan med en särskild nämnd. *TeliaSonera* anser att parterna inte kan vara säkra på om nämndens beslut kommer att stå sig. Flertalet remissinstanser som uttalat sig i frågan tillstyrker att någon annan än tillsynsmyndigheten agerar medlare. *Uppsala tingsrätt* m.fl. ifrågasätter dock det lämpliga i att medling skall kunna ske mot parternas vilja.

Skälen för regeringens förslag: Sedan telelagens tillkomst har det funnits uttalade önskemål om att ett snabbt och enkelt prövningsförfarande skall inrättas. Vid införandet av telelagen diskuterades olika former för tvistlösning. Telelagsutredningen konstaterade (SOU 1992:70, s. 254) att det från olika håll hade framhållits hur betydelsefullt det var med ett effektivt förfarande för tvistlösning. Det som i första hand efterfrågades enligt Telelagsutredningen var en möjlighet att snabbt få ett definitivt besked i den fråga som tvisten avsåg. Telelagsutredningen framhöll också att särskilda krav måste ställas med hänsyn till att tvistefrågorna är särpräglade och kan vara komplicerade på ett sätt som kräver ingående kunskaper om tekniska och ekonomiska frågor. Telelagsutredningen föreslog därför en domstolsliknande nämnd såsom ett legalt skiljeförfarande. Denna ordning ansåg emellertid regeringen mindre lämplig mot bakgrund av de allmänna strävandena mot att skapa enhetlighet och samordning av domstolsväsendet (prop. 1992/93:200, s. 153).

Genom en ändring i telelagen 1997 gavs tillsynsmyndigheten befogenhet att besluta vad som skall gälla mellan parterna vid tvist om sam-

trafikvillkor eller villkor om sammankoppling av nätkapacitet. Tillsynsmyndighetens beslut överklagas hos länsrätten. Denna befogenhet utökades 1999 till att gälla även tvister om överlämnande av telefonnummer och förval.

När en skyldighet att på marknadsmässiga villkor tillhandahålla nätkapacitet infördes i telelagen (prop. 1999/2000:57) föreslog regeringen i en remiss till Lagrådet att tillsynsmyndighetens tvistlösningsmandat skulle utökas till att omfatta även dessa frågor. Lagrådet avstyrkte dock att tillsynsmyndigheten skulle kunna handlägga tvister av dispositiv natur som ordinära förvaltningsärenden och därvid kunna fatta beslut som kan överklagas hos länsrätt. Lagrådet ansåg att förvaltningslagen (1986:223) och den där fastslagna officialprincipen högst sannolikt inte kunde samordnas med att parterna i själva verket får disponera över processföremålet. Enligt Lagrådet borde i stället sådana tvister föras till allmän domstol (a. prop. s. 53 f.). Regeringen gick inte vidare med lagförslaget i detta avseende, men förutskickade att man kunde komma att återkomma med ett omarbetat förslag.

Vid behandlingen av propositionen gav riksdagen till känna att det vore en stor fördel om tillsynsmyndigheten fick befogenhet att besluta i fall där parterna är oeniga och att regeringen borde återkomma till riksdagen med förslag till ändring av telelagen som ger tillsynsmyndigheten en starkare roll (bet. 1999/2000:TU8, rskr. 1999/2000:189).

Regeringen tillkallade därefter en utredare med uppdrag att analysera frågan om tvistlösning på teleområdet och föreslå de lagändringar som analysen föranledde. Utredaren föreslog i departementspromemorian Effektivare tvistlösning på teleområdet (Ds 2000:56) att PTS:s befogenhet att besluta vad som skall gälla mellan parterna vid tvist skulle utvidgas till alla tvister mellan teleoperatörer som rör tillämpningen av telelagen. Sedan promemorian remitterats ansåg regeringen att promemorian och inkomna remissvar naturligen skulle beaktas i samband med det nu aktuella förslaget till ny lagstiftning inom området för elektronisk kommunikation (prop. 2001/02:1, utgiftsområde 22, s. 115).

Den tvistlösningsordning som väljs måste innebära snabbhet i handläggningen och kvalitet i avgörandet. Det är vidare viktigt att tvistlösaren har hög kompetens och att den valda ordningen är kostnadseffektiv. Vad som komplicerar frågan är att de tvister som aktualiseras ofta har privaträttsliga inslag samtidigt som de offentlighetsrättsliga intressena kan vara betydande.

Enligt artikel 20 i ramdirektivet skall den nationella regleringsmyndigheten kunna fatta ett bindande beslut för att avgöra en tvist i samband med de skyldigheter som uppstår genom direktiven. En sådan befogenhet finns redan enligt telelagen för tillsynsmyndigheten beträffande tvister som rör samtrafik m.m., där det följer av tidigare EG-direktiv. Regeringen anser, vilket också är slutsatserna i utredningen och den nämnda departementspromemorian, att också i den nya lagen bör en myndighet ges befogenhet att slita tvister. Denna befogenhet bör dock inte – som föreslagits i utredningen – omfatta tvister mellan ”enskilda”. Befogenheten bör i stället, på samma sätt som i ramdirektivet, begränsas till tvister mellan företag som tillhandahåller elektroniska kommunikationsnät eller kommunikationstjänster. Dessutom bör de som

tillhandahåller tillhörande tjänster, t.ex. den som tillhandahåller abonnentupplysning, omfattas.

Parterna kommer visserligen att ha möjlighet att träffa avtal om flera av de förhållanden som lagen om elektronisk kommunikation reglerar, men ett sådant avtal kan sättas ur spel genom myndighetsbeslut. Det privaträttsliga inslaget får alltså ge vika för det offentlighetsrättsliga intresset vid konflikter dem emellan. Det finns därmed inte något principiellt hinder mot att tvisten prövas av en förvaltningsmyndighet med tillämpning av förvaltningslagen, även om tvisten har privaträttsliga inslag. Inte endast parternas intressen skall tillgodoses, utan också de allmänna intressen som ligger bakom EG-direktivens och den nya lagens bestämmelser. Det starka offentlighetsrättsliga inslaget gör det motiverat att officialprincipen kommer till användning vid prövningen. Förfarandet ligger mycket nära det helt förvaltningsrättsliga förfarandet som inträder när en enskild part anmäler hos tillsynsmyndigheten att någon annan inte fullgör sina skyldigheter enligt lagen om elektronisk kommunikation (jfr prop. 1999/2000:72 s. 160 f.). Med hänsyn till utformningen av artikel 20 i ramdirektivet bör det dock i lagtexten anges att myndigheten kan pröva tvister. Det saknas vidare skäl att frånga ordningen med att förvaltningsmyndighets beslut överklagas hos allmän förvaltningsdomstol (se vidare avsnitt 23).

Utredningen har föreslagit att myndighetens tvistlösande verksamhet skall begränsas till tvister som kan hänföras till ett tidigare beslut från myndigheten. En sådan begränsning torde dock, som *PTS* m.fl. framfört, innebära att artikel 20 i ramdirektivet inte genomförs på ett korrekt sätt. Begränsningen bör i stället nära ansluta till ramdirektivet och ligga i att det skall vara fråga om en tvist angående skyldigheter enligt lagen. Detta innebär att det kan vara fråga om en generell skyldighet som anges direkt i lagen eller som följer av tillståndsvillkor eller föreskrifter, eller om en skyldighet som förpliktats någon i ett förvaltningsbeslut enligt lagen.

Lagrådet har befarat att det inte sällan blir svårt att i tillämpningen avgöra om och i vad mån vissa frågor om t.ex. ersättning i anslutning till myndighetsingripanden skall falla under myndighetens beslutsbehörighet. Den nya lagen innebär emellertid att det i en helt annan utsträckning än vad som gäller enligt telelagen kommer att krävas ett förvaltningsbeslut för att enskilda skall ha en skyldighet enligt lagen. I den bemärkelsen kommer också tvisterna i regel att utgå från ett beslut. De fall då en part kan stödja sig på lagen om elektronisk kommunikation torde alltså i hög grad röra sig om fall då en myndighet har fattat beslut om en skyldighet. Ett sådant beslut torde också ofta komma att innehålla en precisering av hur ersättningen skall beräknas, varvid ersättningsfrågan tydligt hamnar under den tvistlösande myndighetens kompetens. Den nya lagens konstruktion innebär alltså att det i vissa fall blir enklare att avgränsa tvister där skyldigheter enligt lagen inte är aktuella och allmän domstol således är behörig (se avsnitt 12).

De tvister som skall prövas torde ofta vara av den karaktären att det krävs särskild teknisk och ibland ekonomisk kunskap för att verifiera – eller för den delen falsifiera – de tvistande parternas argumentation och information. Sådan kompetens torde återfinnas just hos tillsynsmyndigheten, varför denna bör utpekas som den myndighet som skall göra prövningen.

Såsom föreskrivs i ramdirektivet skall myndigheten meddela sitt beslut inom fyra månader, om inte särskilda omständigheter föranleder annat.

Enligt PTS finns det ett behov för den tvistlösande myndigheten att kunna meddela interimistiska beslut. En möjlighet att i rena tillsyns-ärenden meddela sådana beslut föreslås, som framgått av föregående avsnitt. Det kan inte uteslutas att en särskild sådan möjlighet är befogad också i detta sammanhang, för tillsynsmyndigheten och överprövande domstol. Interimistiska beslut kan dock vara av mycket ingripande natur. En möjlighet att meddela sådana har inte föreslagits i den ovannämnda departementspromemorian eller av utredningen. Varken förenligheten med EG-regelverket eller andra frågor i sammanhanget har följaktligen beretts. Regeringen överväger dock att närmare utreda frågan.

Strävandena mot ett enhetligt och samordnat domstolsväsende talar alltså mot att inrätta ett specialorgan för att lösa tvister på området. Regeringen har dessutom svårt att se vad den nämnd som föreslås i utredningen skulle tillföra utöver den tvistlösningsfunktion som här föreslagits, allmän domstol och skiljedomsförfarande. Nämndens befogenheter enligt utredningens förslag är vidare oklara. Bland annat skall ett myndighetsbeslut gälla före nämndens. Mot denna bakgrund anser regeringen inte att det finns skäl att föreslå ett särskilt nämndförfarande.

Enligt artikel 20 i ramdirektivet får medlemsstaterna ge de nationella regleringsmyndigheterna rätt att under viss tid vägra lösa en tvist när andra mekanismer, t.ex. medling, finns att tillgå. Denna möjlighet att hänskjuta en tvist till medling bör utnyttjas.

Enligt telelagen agerar tillsynsmyndigheten både som medlare och den som beslutar vad som skall gälla mellan parterna i vissa tvister. Liksom utredningen anser regeringen dock att det är viktigt att skapa en tydlig gräns mellan å ena sidan tvistlösningsverksamheten och å andra sidan en ren medlingsverksamhet. Medlarens roll är en annan än beslutsfattarens. Medling innebär som regel en friare diskussion om parternas respektive ställning och förutsättningar att vinna framgång i en tvistefråga. En medlare måste kunna väga in annat än rent rättsliga överväganden för att ena parterna. Förslag till lösningar på tvister kan därför avvika betydligt från det slut som en formlig prövning skulle leda till. Förtroendet för myndigheten som opartisk beslutsfattare riskerar att undermineras av medlarfunktionen. Denna uppgift bör därför läggas på annan än tillsynsmyndigheten.

Medlingen bör utföras av en av parterna särskilt utsedd medlare. Vill någon part inte utse medlare eller kan parterna inte komma överens bör den ansvariga myndigheten utse medlare. Medlingsförfarandet bör bekostas av parterna själva på det sätt som är sedvanligt inom andra rättsområden. Myndighetens bedömning av huruvida det är meningsfullt med medling påverkas givetvis av om någon av parterna motsätter sig detta. Medling torde vidare inte vara aktuell när en part inte efterlever ett beslut från tillsynsmyndigheten.

Regeringens bedömning: USO-direktivets bestämmelser om utomrättslig tvistlösning för tvister som berör konsumenter och andra slutanvändare föranleder ingen åtgärd.

Utredningens förslag: Utredningen ansåg att prövning av konsumenttvister borde ske inom ramen för Allmänna reklamationsnämndens verksamhet. Utredningen förslög att den värdegräns som tillämpas i nämnden avskaffas, att nämndens kompetensområde utvidgas till att avse samtliga konsumenttvister som rör elektronisk kommunikation och att nämndens möjlighet att avvisa ärenden som är särskilt omfattande avskaffas.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser lämnar utredningens förslag utan erinran. Flera remissinstanser påpekar dock att Allmänna reklamationsnämndens avgörande inte är bindande och ifrågasätter om förfarandet där innebär en sådan tvistlösning som EG-direktiven kräver. *Allmänna reklamationsnämnden (ARN)* ställer sig avvisande till utredningens förslag och ifrågasätter liksom *TeliaSonera* om EG-direktiven gör det nödvändigt att genomföra de förändringar som föreslås av utredningen. *Konsumentverket* menar att det bör framgå av lagen att möjlighet till prövning av konsumenttvister finns. *Post- och telestyrelsen* anser att det bör införas en särskild möjlighet till tvistlösning för slutanvändare utanför domstol.

Skälen för regeringens bedömning: Enligt artikel 34 i USO-direktivet skall medlemsstaterna säkerställa att förfaranden som är enkla och öppna för insyn till en låg kostnad kan tas i anspråk för reglering av olösta konsumenttvister utanför domstol när det gäller frågor som omfattas av direktivet. Medlemsstaterna skall besluta om åtgärder för att säkerställa att sådana förfaranden möjliggör en rättvis och snabb tvistlösning och får, om så är nödvändigt, införa ett system för återbetalning eller ersättning. Medlemsstaterna får utöka dessa skyldigheter till att även gälla tvister som berör andra slutanvändare. Artikelns innebär enligt dess fjärde punkt inte att nationella rättsliga förfaranden åsidosätts.

För konsumenter gäller i dag att, vid sidan av allmän domstol, ARN prövar frågor som rör telefon- respektive Internetabonnemang. För att ARN skall ta upp ärendet krävs att tvistebeloppet överstiger 700 kr.

Artikel 34 i USO-direktivet är begränsad till frågor som omfattas av det direktivet. Det är således fråga om tvister rörande vissa rättigheter som konsumenter har i ett avtalsförhållande. Beloppsgränsen som tillämpas vid ARN kan inte anses stå i strid mot detta.

Såsom påpekats av ARN kan syftet med artikeln inte rimligen vara att alla tvister, oavsett tvisteföremålets värde eller tvistens beskaffenhet i övrigt, skall prövas inom ramen för ett förfarande utanför domstol. Till skillnad från artikel 20 i ramdirektivet stadgas inte att bindande beslut skall fattas. Artikelns är mer inriktad på att medlemsstaternas lagstiftning inte får hindra olika former av utomrättslig tvistlösning. Artikelns är enligt regeringen utformad på sådant sätt att den tvistlösning som redan erbjuds genom ARN tillgodoser direktivets krav. Varken det förhållandet att nämndens beslut inte är bindande eller handlägningsreglerna i övrigt står således i strid mot direktivet.

23 Överklagande

Regeringens förslag: Beslut enligt lagen skall kunna överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Ett beslut om underrättelse om att tillsynsmyndigheten överväger att vidta åtgärder skall dock inte kunna överklagas. Ett beslut om identifiering av företag med dominerande ställning på en angiven marknad och ett beslut som endast innefattar förberedelse till ett senare beslut skall inte få överklagas särskilt.

Utredningens förslag: Utredningen föreslog förbud mot överklagande för vissa typer av beslut samt att förberedande beslut skulle få överklagas särskilt på den grunden att ärendet onödigt uppehålls genom beslutet. I övrigt överensstämmer förslaget med regeringens.

Remissinstanserna: *Justitieombudsmannen* ifrågasätter om inte syftet med förbudet mot att överklaga förberedande beslut särskilt kan uppnås på annat sätt. *Kammarrätten i Stockholm* befarar att rätten att överklaga beslut under förfarandet kommer att fördröja hanteringen av ärendena. Enligt *Länsrätten i Stockholms län* är överklagandeförbudet delvis obehövligt, delvis felaktigt och bör utgå. *Vodafone* och *Telenor* anser att överklagandeförbudet är alltför begränsande.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 64 § telelagen (1993:597) och 14 § lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar får tillsynsmyndighetens beslut överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Det innebär i praktiken att det är Länsrätten i Stockholms län som är överinstans, eftersom tillsynsmyndigheten, Post- och telestyrelsen, är placerad i Stockholm. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Beslut enligt telelagen som inte avser återkallelse av tillstånd eller påförande av avgift, gäller omedelbart om inte annat har bestämts. Tillsynsmyndigheten och domstol som prövar ett överklagande får dock bestämma att även ett beslut om återkallelse av tillstånd skall gälla omedelbart, om det finns särskilda skäl för det.

Utgångspunkten i telelagen är att alla beslut enligt lagen får överklagas. Däremot innehåller lagen (1993:599) om radiokommunikation en bestämmelse i 19 § som innebär att beslut om beviljande av frekvens-tilldelning för Försvarmakten, Försvarets radioanstalt och Försvarets materielverk samt Polisen inte får överklagas.

Rätten att överklaga regleras i artikel 4 i ramdirektivet. Av denna följer att medlemsstaterna skall säkerställa att varje användare eller operatör som berörs av ett beslut av en nationell regleringsmyndighet har rätt att överklaga beslutet till en oberoende instans. Vidare skall medlemsstaterna säkerställa att det finns ett effektivt förfarande för prövning av överklagade beslut. I väntan på utgången av ett sådant överklagande skall den nationella regleringsmyndighetens beslut fortsätta att gälla, såvida inte överklagandeinstansen beslutar annorlunda.

Även enligt den föreslagna lagen bör myndighetsbeslut kunna överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Med hänsyn till intresset av att tillgodose de allmänna intressen som ligger bakom lagen är det befogat

att förvaltningsprocesslagen (1971:291) och officialprincipen tillämpas vid domstolsprövningen. Detta gäller även vid överklagande av tillsynsmyndighetens beslut i tvister mellan enskilda. En prövning vid allmän domstol enligt reglerna för dispositiva tvistemål skulle kunna leda till ett ur allmän synpunkt otillfredsställande resultat. En ytterligare fördel, jämfört med om allmän domstol vore överinstans, är att enligt 7 a § förvaltningsprocesslagen (1971:291) uppträder även tillsynsmyndigheten som part, vilket innebär större möjligheter att få sakfrågorna belysta och utredda. Tillsynsmyndighetens möjlighet att kunna överklaga domen och därigenom bidra till en enhetlig rättstillämpning får också ses som en fördel. De problem som kan uppkomma på grund av det finns tre parter i ett mål får anses uppvägda av dessa fördelar.

I utredningen föreslogs att det från det överklagbara området skulle undantas beslut i en fråga som avser val av metod för att bevilja tillstånd att använda radiosändare eller att använda adresser av betydande ekonomiskt värde när tillståndet meddelas efter ett förfarande med allmän inbjudan samt beslut om att tillförsäkra slutanvändarna tillgång till elektroniska kommunikationstjänster eller nät genom statlig upphandling.

Det föreslagna överklagandeförbudet träffar, som nämns i utredningen, till stor del sådana beslut som inte angår någon på det sätt som krävs för att det skall finnas en rätt att överklaga beslutet. Förbudet är således i det avseendet obehövligt. Ett beslut att tilldela tillstånd efter ett ansökningsförfarande är å andra sidan givetvis beslut som angår någon på sådant sätt att de kan överklagas. Sådana beslut bör, som påpekats av *Länsrätten i Stockholms län*, kunna överklagas i enlighet med artikel 4 i ramdirektivet. Till detta kommer att upphandlingsbeslut kan bli föremål för domstolsprövning enligt lagen (1992:1528) om offentlig upphandling. Mot denna bakgrund bör det föreslagna förbudet inte föras in i lagen.

För att kunna avgöra om ett företag som har ett betydande inflytande på en marknad skall åläggas en viss skyldighet krävs en föregående prövning i tre led. Först skall det beslutas om vilka produkt- och tjänstemarknader som har sådana särdrag att det kan vara motiverat att införa särskilda skyldigheter om t.ex. tillträde. Därefter skall det fastställas om det råder effektiv konkurrens på en sådan marknad. Om så inte är fallet skall det fastställas vilket eller vilka företag som kan anses ha ett betydande inflytande på marknaden. Först i samband med sistnämnda konstaterande blir det aktuellt att besluta om att införa en viss bestämd skyldighet.

Utredningen föreslog ett förbud mot att överklaga de beslut som föregår själva beslutet att införa en skyldighet. De ställningstaganden som gjorts i dessa frågor borde enligt utredningen dock kunna angripas i samband med ett överklagande av ett beslut om att ålägga ett företag särskilda skyldigheter.

Regeringen anser emellertid att beslut om vilka marknader, som har sådana särdrag att det är motiverat att införa skyldigheter, inte angår någon på sådant sätt som krävs för att det skall finnas en rätt att överklaga beslutet. Detsamma gäller beslut om huruvida det råder effektiv konkurrens. Utredningens förslag om att dessa beslut inte får överklagas bör därför inte föras in i den föreslagna lagen.

Ett beslut att fastställa att ett visst företag har betydande inflytande på en marknad torde däremot utgöra ett sådant statusbeslut som kan över-

klagas. Såsom utredningen angett skulle det vara ogörligt att upprätthålla de krav som det nya EG-regelverket ställer upp på skyndsamma och effektiva ingripanden om varje sådant delbeslut kan överklagas. Även om ett sådant statusbeslut normalt torde meddelas samtidigt med att beslut om skyldigheter meddelas, finns det skäl att föreskriva att statusbeslutet endast får överklagas i samband med att det senare beslutet överklagas. Undantag måste dock göras i fråga om marknaden för tillhandahållande av anslutning till och användning av allmänna telefonnät till fast nätanslutningspunkt, eftersom en skyldighet att erbjuda förval och prefixval följer direkt av lag för ett sådant företag.

Ett sådant beslut om underrättelse som regelmässigt skall föregå ett föreläggande från tillsynsmyndigheten (se avsnitt 20.2) bör inte kunna överklagas.

Lagrådet har satt i fråga behovet av en bestämmelse om att beslut som endast innefattar förberedelse till senare beslut inte får överklagas särskilt. *Lagrådet* menar att detta endast ger uttryck för vad som principiellt redan gäller inom förvaltningsrätten för beslut av rent förberedande karaktär. Om det anses behöva klargöras att vissa beslut enligt lagen endast får överklagas i samband med slutligt avgörande av ärendet är det enligt *Lagrådet* lämpligare att i lagtexten precisera vilka beslut som närmare avses.

Regeringen delar uppfattningen att det inte behöver anges allmänt i lagen att förberedande beslut inte får överklagas. Det följer av allmänna förvaltningsrättsliga principer att exempelvis en myndighets beslut att tillämpa ett föreskrivet underrättelse- och samrådsförfarande i vissa ärenden innan ett slutligt beslut fattas, inte får överklagas. Mot bakgrund av *Lagrådets* synpunkter bör det dock i lagen, utöver vad som sägs beträffande ovannämnda statusbeslut, särskilt klargöras att beslut i fråga om att begränsa antalet tillstånd (se avsnitt 14.3.3) får överklagas endast i samband med att ett beslut i fråga om tillstånd att använda radiosändare överklagas.

Utredningens förslag att ett förberedande beslut ändå skall kunna överklagas, på den grunden att ärendet onödigt uppehålls genom beslutet, riskerar – tvärtemot sitt syfte – att fördröja förfarandet. Utredningens förslag i den delen bör därför inte genomföras.

24 Vissa TV- och radiorelaterade frågor

24.1 Vidaresändningsplikt ("must carry")

Regeringens bedömning: Bestämmelserna i radio- och TV-lagen (1996:844) om vidaresändningsplikt bör behållas oförändrade.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: *Radio- och TV-verket*, *Sveriges Television (SVT)* och *TV4* delar utredningens bedömning att radio- och TV-lagens bestämmelser om vidaresändningsplikten kan behållas. Verket föreslår att

frågan ses över i samband med en översyn av radio- och TV-lagen. *När-radiens riksorganisation* anser att utredningen drar rätt slutsats av gällande EG-regelverk när man föreslår en vidare utredning av ”must carry”. *Riksförbundet Öppna Kanaler i Sverige* anser att det är viktigt att utrymme reserveras för Öppna Kanaler i samtliga digitala överföringsmedier och att vidareändningsplikten utökas till att omfatta alla sätt av digital TV-överföring och digital TV-distribution i landet. *Telenor, TeliaSonera* och *TV4* anser att frågor kring vidareändningsplikten bör utredas vidare.

Skälen för regeringens bedömning: Enligt USO-direktivet bör medlemsstaterna ha möjlighet att fastställa proportionella skyldigheter för företag som omfattas av deras jurisdiktion med hänsyn till berättigad allmän ordning. I artikel 31.1 i direktivet anges en bestämmelse om sändningsplikt, s.k. must carry. Bestämmelsen ger medlemsstaterna möjlighet att förplikta operatörer som omfattas av medlemsstaternas jurisdiktion och som tillhandahåller elektroniska kommunikationsnät för distribution av ljudradio- och TV-sändningar till allmänheten, att via sina nät överföra vissa angivna kanaler och tjänster för ljudradio- och TV-sändningar av allmänt intresse. Nät som används för distribution av ljudradio- eller TV-sändningar till allmänheten är huvudsakligen kabelnät samt nät för satellitsändningar och markbundna sändningar. Ett förpliktande om sändningsskyldighet får bara ske om vissa förutsättningar är uppfyllda. Det skall vara fråga om elektroniska kommunikationsnät som används av ett betydande antal slutanvändare som det huvudsakliga medlet för att ta emot ljudradio- och TV-sändningar och skyldigheten får endast införas när det är nödvändigt för att uppfylla klart fastställda mål som avser allmänintresset.

Bestämmelsen i artikel 31.2 i samma direktiv ger medlemsstaterna rätt att bestämma om ersättning för sändningsplikten. Om ersättning utgår, skall medlemsstaterna säkerställa att den tillämpas på ett proportionellt och öppet sätt.

De bestämmelser som har införts i Sverige om skyldighet att vidare-sända vissa TV-program finns i radio- och TV-lagen (1996:844), RTVL, se avsnitt 6.7. Reglerna gäller den som äger eller annars förfogar över en anläggning för trådsändning där TV-program sänds vidare till allmänheten, ofta kallat kabelnät. Enligt 8 kap. RTVL är sålunda den som innehar ett kabelnät som når fler än tio bostäder skyldig att se till att de boende i de fastigheter som är anslutna till anläggningen kan ta emot TV-sändningar som sker med stöd av tillstånd av regeringen och som är avsedda att tas emot i området utan villkor om särskild betalning. Skyldigheten gäller endast för sändningar för vilka sändningstillståndet har förenats med krav på opartiskhet och saklighet samt ett mångsidigt programutbud där det skall ingå nyheter. Sändningarna skall kunna tas emot på ett tillfredsställande sätt och utan kostnad för själva mottagningen. Ett program som har sänts ut enbart med digital teknik behöver sändas vidare endast om det sänds andra program med digital teknik i anläggningen. Det behöver då sändas vidare endast digitalt. Även satellitsändningar, som inte är tillståndspliktiga, omfattas, om de sker för att uppfylla en skyldighet att sända till hela eller delar av landet.

Sändningsplikten omfattar högst tre samtidigt sända TV-program som sänds av tillståndshavare vars verksamhet finansieras genom anslag från

TV-avgiften och högst ett program som sänds av en annan tillståndshavare. Vanliga centralantennanläggningar omfattas inte av kravet på vidareändning. Vidareändningsplikten gäller inte om ett begränsat antal TV-program förs fram till abonnenterna genom ett kopplat telenät med hjälp av digital teknik, t.ex. ADSL.

Motivet bakom vidareändningsskyldigheten är att begränsa nätinnehavarens sändningsmonopol och säkerställa att de som bor i en fastighet som är ansluten med kabel har tillgång till samma programutbud som de skulle ha haft om fastigheten inte var ansluten till kabel-TV (se prop. 1991/92:53 s. 36 f. och 1995/96:160 s. 124 f.). Till följd av regleringen i yttrandefrihetsgrundlagen (YGL) måste dock sändningsskyldigheten begränsas till ”vissa program i den utsträckning det behövs med hänsyn till allmänhetens intresse av tillgång till allsidig upplysning”. Se vidare i avsnitt 6.3.

Ett viktigt mediepolitiskt mål är att ett mångsidigt TV-utbud skall vara tillgängligt för hela befolkningen. I fastigheter som är anslutna till kabelnät är de boendes möjligheter att själva ordna TV-mottagningen begränsad. Bestämmelsen om vidareändningsskyldighet i kabelnät garanterar tillgången till ett grundläggande TV-utbud även för kabel-TV-anslutna hushåll. Enligt det nya EG-regelverket för elektronisk kommunikation kan vidareändningsskyldighet införas beträffande vissa ljudradio- och TV-program och tjänster för att tillgodose allmänna intressen. Flertalet remissinstanser som yttrar sig i frågan anser att de befintliga bestämmelserna om vidareändningsplikt i RTVL kan behållas med hänsyn till EG:s nya regelverk för elektronisk kommunikation men att vissa frågor i samband med vidareändningsplikten bör ses över. Regeringen delar denna bedömning. Det innebär att de nuvarande reglerna i RTVL kan behållas.

Utredningen konstaterade att konvergensutvecklingen och digitaliseringen av TV-sändningarna i marknätet aktualiserar en rad frågeställningar som rör vidareändningsskyldigheten. En sådan frågeställning är vilket eller vilka nät som skyldigheten skall gälla om en bostad är ansluten till flera olika trådnät där TV-program kan sändas vidare till allmänheten, t.ex. ett vanligt kabel-TV-nät och ett fiberbaserat ”bredbandsnät”. Utredningen ansåg att vidareändningsskyldigheten borde utredas vidare i annat sammanhang där ansvarsfrågor, omfattning av skyldigheten m.m. analyseras.

Regeringen delar utredningens uppfattning och har den 13 mars 2003 lämnat tilläggsdirektiv (dir. 2003:30) till Radio- och TV-lagsutredningen (Ku 2000:01, dir. 2000:43) om att överväga vilka författningsändringar som behövs för att säkerställa att de som bor i kabelanslutna fastigheter har tillgång till ett grundläggande utbud av TV-program även efter det att de analoga marksändningarna har upphört. Utredaren skall vidare överväga om det är lämpligt och möjligt att genom lagstiftning skapa förutsättningar för konkurrens mellan olika innehållsleverantörer i kabel-TV-näten. Hänsyn skall därvid tas till det regelverk om elektronisk kommunikation som beslutats inom EG.

Regeringens förslag: Hänvisningarna i lagen (1998:31) om standarder för sändning av TV-signaler (TSL) skall ändras till att avse genomförande av tillträdesdirektivet, ramdirektivet och USO-direktivet. Tillämpningsområde för TSL skall utökas till att omfatta dels ljudradiosändningar, dels alla elektroniska kommunikationsnät som används för distribution av TV-program till allmänheten. Lagens namn skall ändras till lagen om standarder för sändning av radio- och TV-signaler. Bestämmelserna om villkorad tillgång skall anpassas till tillträdesdirektivets bilaga I. Möjligheten att föreskriva en skyldighet för programföretag som marknadsför en digital betal-TV-tjänst att tillhandahålla en prislista skall tas bort. Föreskriftsrätten för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer angående användning av vissa sändningsstandarder skall utsträckas från att gälla sändning av program till allmänheten till att omfatta även sändning av TV-tjänster. Begränsningen beträffande vidareändring av TV-tjänster i bredbandsformat till vidareändringar i kabelnät skall tas bort. Skyldigheten skall i stället avse TV-tjänster och program som tas emot i bredbandsformatet 16:9 och sänds vidare i allmänna kommunikationsnät som inrättats för distribution av digitala televisionstjänster.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Radio- och TV-verket* delar utredningens bedömningar om vilka ändringar som är erforderliga. *Sveriges Television (SVT)* konstaterar att utredningens förslag till ändringar är en konsekvens av att TSL i vissa avseenden skall omfatta även digital ljudradio. SVT anser att en ytterligare översyn av såväl direktiven som lagen är påkallad. Regleringen av s.k. högupplösnings-TV är mot bakgrund av den tekniska utvecklingen enligt SVT obsolet. Vidare bör enligt SVT övervägas om inte även andra mer närliggande standardfrågor skulle kunna regleras i denna typ av lagstiftning. *Konsumentverket* anser att det bör övervägas att ta bort verkets kvarvarande tillsynsuppgifter enligt TSL.

Skälen för regeringens förslag

Bakgrund

Villkorad tillgång eller åtkomstkontroll (eng. Conditional Access) innebär att ett program eller en tjänst krypteras så att leverantören kan kontrollera om och på vilket sätt mottagaren kan få tillgång till programmet eller tjänsten. De tjänster som är vanligast förekommande är att TV-kanaler tillhandahålls mot särskild betalning, men även andra betaltjänster förekommer. Det finns olika system för åtkomstkontroll. Systemet kan t.ex., som i det svenska digitala marknätet, vara baserat på ett gemensamt accesskort – ett s.k. smart card – för alla krypterade tjänster i det digitala marknätet. Accesskortet möjliggör avkryptering och ger användaren tillgång till avtalade program och tjänster.

Enligt artikel 6.1 i tillträdesdirektivet skall medlemsstaterna säkerställa att vissa villkor, som fastställs i en bilaga till direktivet, tillämpas när det gäller villkorad tillgång till digitala ljudradio- och TV-sändningar till tittare och lyssnare inom gemenskapen, oavsett överföringssätt.

Villkoren är följande:

1. De system för villkorad tillgång som drivs på gemenskapsmarknaden skall vara utformade så att de tekniskt möjliggör kostnadseffektiv överföringskontroll och ger nätoperatörerna på lokal eller regional nivå möjlighet till fullständig kontroll över de tjänster för vilka sådana system för villkorad tillgång används.

2. Alla operatörer som driver system för villkorad tillgång, oavsett överföringssätt, och som tillhandahåller tjänster som avser tillträde till digitala ljudradio- och TV-tjänster och vars tillträdestjänster sändningsföretag är beroende av för att nå varje grupp av potentiella tittare eller lyssnare skall

– på skäliga, rimliga och icke-diskriminerande villkor och i enlighet med gemenskapens konkurrenslagstiftning erbjuda alla sändningsföretag de tekniska tjänster som möjliggör att sändningsföretagets digitalt överförda tjänster kan tas emot av tittare eller lyssnare som getts tillgång till dessa tjänster med hjälp av dekodrar administrerade av tjänsteoperatörerna, i enlighet med gemenskapens konkurrenslagstiftning, och

– föra separata räkenskaper för den verksamhet som gäller deras roll som leverantörer av villkorad tillgång.

3. Vid licensgivning för tillverkare av konsumentutrustning, skall innehavare av immateriella rättigheter avseende produkter och system för villkorad tillgång säkerställa att detta görs på skäliga, rimliga och icke-diskriminerande villkor. Med beaktande av tekniska och kommersiella faktorer får innehavare av rättigheter inte koppla licensgivningen till villkor som förbjuder, hindrar eller avskräcker från att i samma produkt använda

– ett gemensamt gränssnitt som möjliggör uppkoppling till flera andra system för tillträde, eller

– metoder som är specifika för ett annat system för tillträde, förutsatt att licensinnehavaren följer de relevanta och rimliga villkor som, vad denne själv beträffar, garanterar säkerheten vid transaktioner utförda av operatörer av system för villkorad tillgång.

Mot bakgrund av marknadsutvecklingen och den tekniska utvecklingen får enligt artikel 6.2 i tillträdesdirektivet bilaga I ändras i enlighet med förfarandet i artikel 14.3. Det innebär att beslut om sådana ändringar fattas enligt kommittologiförfarandet i en verkställighetskommitté enligt det föreskrivande förfarandet enligt artiklarna 5 och 7 med beaktande av bestämmelserna i artikel 8 i beslut om de förfaranden som skall tillämpas vid utövandet av kommissionens genomförandebefogenheter (1999/468/EG).

Genom artikel 6.3 i direktivet öppnas en möjlighet för medlemsstaten att själv avgöra om den skall tillåta sina nationella regleringsmyndigheter att se över de villkor som tillämpas enligt första punkten i artikeln för att bedöma om villkoren som tillämpas skall bibehållas, ändras eller upphävas. Ett sådant förfarande skall bygga på en utförd marknadsanalys

enligt ramdirektivet. Detta får ske så snart så snart som möjligt efter att direktivet har trätt i kraft och regelbundet därefter. Ändringar eller upphävanden av existerande skyldigheter får dock bara ske om någon negativ påverkan inte uppkommer dels på slutanvändarnas tillgång till ljudradio- och TV-sändningar samt kanaler och tjänster som omfattas av artikel 31 om sändningsplikt ("must carry") i direktivet om samhällsomfattande tjänster, dvs. sådana som är av allmänt intresse, dels på möjligheten att åstadkomma en effektiv konkurrens på marknaderna för digitala ljudradio- och TV-sändningstjänster till slutanvändare och för system för villkorad tillgång och andra tillhörande faciliteter.

Regleringen i tillträdesdirektivet utgör i stora delar en överföring av de regler som gällde enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 95/47/EG av den 24 oktober 1995 om tillämpning av standarder för sändning av televisionssignaler (TV-standarddirektivet). Dock har tillämpningsområdet utvidgats något, t.ex. beträffande system för villkorad tillgång, där direktivet nu även omfattar system för villkorad tillgång till digitala ljudradiosändningar.

Nationell reglering

I Sverige regleras system för villkorad tillgång i lagen (1998:31) om standarder för sändning av TV-signaler (TSL), se avsnitt 6.8. Lagen tillkom som ett led i genomförandet av TV-standarddirektivet (prop. 1997/98:34). Enligt 3–6 §§ denna lag får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om TV-standarder och annan TV-teknik. Regeringen har utfärdat en förordning (1998:32) om standarder för sändning av TV-signaler (TSF) som ger Radio- och TV-verket rätt att utfärda föreskrifter och utöva tillsyn över lagens efterlevnad. Verkets föreskrifter trädde i kraft den 1 december 1998.

Vid sidan av de tekniskt inriktade bestämmelser som utgör grunden för verkets föreskrifter, innehåller TSL vissa konkurrensbestämmelser riktade mot operatörer och innehavare av immaterialrätter. Enligt 7 § TSL (artikel 4 c i TV-standarddirektivet) är operatörer av åtkomstkontrollsystem (CA) som samtidigt förvaltar boxar för digital-TV skyldiga att erbjuda alla programföretag åtkomstkontroll på lika och rimliga villkor. Enligt 8 § TSL (artikel 4 d i TV-standarddirektivet) är innehavare av immaterialrätt (t.ex. patent) till system eller produkter för åtkomstkontroll skyldiga att vid licensupplåtelse för tillverkning tillämpa likvärdiga och rimliga villkor. Innehavaren av immaterialrätten får inte uppställa villkor som motverkar att en och samma produkt kan innehålla även annat åtkomstkontrollsystem eller ett gränssnitt som möjliggör anslutning av andra åtkomstkontrollsystem. Vidare skall enligt 9 § TSL (artikel 4 d i TV-standarddirektivet) operatör som bedriver åtkomstkontroll redovisa denna verksamhet skild från annan verksamhet. Vad som nu beskrivits utgör särbestämmelser i förhållande till konkurrenslagen (1993:20) men hindrar givetvis inte att även konkurrenslagens bestämmelser kan vara tillämpliga på konkurrensbegränsande åtgärder av operatörer och immaterialrättsinnehavare.

Radio- och TV-verket skall enligt hittillsvarande ordning utöva tillsyn enligt TSL, dock inte i frågor som avses i 5 § första stycket och 10 § (artikel 4 a respektive 4 c i TV-standarddirektivet) som faller under

Konsumentverkets ansvar. Enligt dessa bestämmelser skall boxar för digital-TV som erbjuds på marknaden även klara att återge okodade signaler och skall programföretag som marknadsför en digital betal-TV-tjänst i prislista ange om tilläggsutrustningen ingår i priset eller inte. Beträffande den framtida myndighetsorganisationen behandlas dessa frågor i avsnitt 25.

Allmänt om system för villkorad tillgång

För att kunna ta del av digitala TV-sändningar oavsett distributionssätt krävs en digital-TV-box, även kallad dekoder (avkodare) eller "set top-box" om TV:n är gjord för analog mottagning, vilket i dag i allmänhet är fallet. Avkodaren omvandlar de utsända digitala signalerna till analoga signaler. Genom accesskortet ges tillgång till krypterade sändningar. På detta sätt får användaren tillgång till det program eller den tjänst som han eller hon har valt att abonnera på. Om sändningarna sänds ut fritt, dvs. okrypterat, behövs endast en avkodare för att ta emot digitala sändningar i en analog TV-mottagare.

Behovet av en ny reglering

Det föreligger, som ovan redogjorts för, avvikelser mellan TV-standarddirektivet och det nya EG-regelverket. Den avvikande regleringen kan inte anses genomförd i svensk lagstiftning.

Hänvisningarna i TSL måste ändras till att avse genomförande av tillträdesdirektivet, ramdirektivet och direktivet om samhällsomfattande tjänster i de delar de innehåller bestämmelser om tillämpning av standarder för sändning av digitala ljudradio- och televisionssignaler i stället för TV-standarddirektivet som upphävts.

Det måste vidare klargöras att även ljudradiosändningar omfattas av bestämmelserna om system för villkorad tillgång samt att dessa bestämmelser är tillämpliga på överföring i nät för elektronisk kommunikation i stället för överföring i kabelnät enligt nuvarande reglering. Bestämmelserna om villkorad tillgång skall anpassas till bilaga I till tillträdesdirektivet. Möjligheten att föreskriva en skyldighet för programföretag som marknadsför en digital betal-TV-tjänst att tillhandahålla en prislista skall tas bort eftersom motsvarande bestämmelser om detta som fanns i TV-standarddirektivet inte återfinns i de nya direktiven om elektronisk kommunikation.

Vidare erfordras ändringar avseende användningen av vissa sändningsstandarder så att föreskriftsrätten för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer angående användning av vissa sändningsstandarder utsträcks från att gälla sändning av program till allmänheten till att omfatta även sändning av TV-tjänster. Begränsningen beträffande vidaresändning av TV-tjänster i bredbildsformat till vidaresändningar i kabelnät bör tas bort. Skyldigheten skall i stället avse TV-tjänster och program som tas emot i bredbildsformatet 16:9 och sänds vidare i allmänna kommunikationsnät som inrättats för distribution av digitala televisionstjänster.

De ändringar som krävs bör införas i TSL.

Regeringens bedömning: Det behövs för närvarande ingen reglering av tillträde till elektronisk programguide (EPG). Radio- och TV-verket bör få i uppdrag att följa utvecklingen på området.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: *Granskningsnämnden för radio och TV* och *Radio- och TV-verket* invänder mot utredningens påstående att EPG skulle vara en tillståndsfri tjänst. Granskningsnämnden anser att frågan om tillståndsplikt för EPG måste bedömas utifrån innehållet och utseendet. Nämnden ifrågasätter om det inte bör anges i radio- och TV-lagen om och i vilka fall EPG omfattas av lagen och om sändningen är tillståndspliktig. *Konsumentverket* anser att det är av största vikt att tillträde till EPG föreligger på likartade villkor och att frågan bör utredas. Radio- och TV-verket delar utredningens bedömning att det för närvarande inte finns behov av en reglering angående tillträde till elektronisk programguide. *Sveriges Television* anser att den möjlighet till reglering som direktivet ger bör utnyttjas. *Telenor* anser att frågan om EPG bör utredas vidare. *TeliaSonera* stöder utredningens förslag att någon reglering av EPG inte införs för närvarande. *TV4* delar utredningens uppfattning att frågan om EPG:er inte behöver regleras särskilt i lag, men att det är viktigt att en myndighet ges i uppdrag att följa utvecklingen på området.

Skälen för regeringens bedömning: Den elektroniska programguiden är en tjänst för information om pågående och kommande TV-program från samtliga programföretag. En EPG:s funktion är att ge överblick, sök- och valmöjligheter över programutbudet. Den kan liknas med en Internetportal vad gäller funktionen att ge en överblick över de TV-program och andra tjänster som finns tillgängliga. En EPG kan också beskrivas som ett text-TV-liknande hjälpmedel för slutanvändaren att orientera sig och leta information i utbudet av TV-program och tjänster genom knapptryckningar på fjärrkontrollen. En EPG är i sin enklaste form en programtablå som visar vilka program som sänds på de olika kanalerna. Den kan kompletteras med olika funktioner, t.ex. en sökfunktion där man kan söka på programkategorier, eller en valfunktion där man genom ett klick kan få se det valda programmet. Med hjälp av en EPG kan programutbudet sorteras efter önskad genre och användaren få fakta om de program som pågår och snart skall börja. Informationen hämtas genom ett tryck på fjärrkontrollen och kan t.ex. vara en kort resumé av en långfilm eller en fördjupning i samband med en dokumentär. Tekniskt fungerar det på samma sätt som sökbar text-TV, dvs. information sänds cykliskt inbakad i den vanliga TV-signalen. Användaren interagerar med sin egen ”set top-box”. Ingen verklig interaktivitet sker.

En EPG främjar effektivitet, konkurrens och största möjliga nytta för slutanvändarna genom att den informerar dem om gällande programutbud. Det kan därför uppkomma allvarliga konkurrensnackdelar för den som inte får tillträde till en EPG för att göra sin produkt tillgänglig för slutanvändarna.

Av artikel 5 i tillträdesdirektivet följer att de nationella regleringsmyndigheterna skall kunna införa skyldigheter för operatörer att tillhandahålla tillträde till elektroniska programguider på rättvisa, rimliga

och icke-diskriminerande villkor. Skyldigheterna skall införas i den utsträckning som är nödvändig för att garantera slutanvändarnas tillgång till de digitala ljudradio- och TV-sändningstjänster som angetts av medlemsstaten.

Att EPG behandlas i ett EG-regelverk är en nyhet. Någon motsvarighet finns inte i svensk lagstiftning, men frågan har berörts när det gäller marksänd digital-TV. Frågan om EPG har lösts i samband med tillståndsgivningen för marksänd digital-TV genom införande av tillståndsvillkor. Det är inte någon självklarhet att EPG-funktionen skall hänföras under en reglering som gäller enbart överföring av elektronisk kommunikation. Enligt beskrivningen ovan bör EPG-funktionen i stället vara att hänföra till en innehållstjänst. Den troliga orsaken till att EPG-funktionen trots allt omfattas av det nya EG-regelverket om elektronisk kommunikation är att den är en TV-tjänst som har koppling till och stor faktisk eller möjlig påverkan på konkurrensförhållandena på marknaden för överföring av TV-program och därtill knutna tjänster.

Det krav som skall uppfyllas enligt direktiven är att det skall finnas möjligheter att införa skyldigheter om att tillhandahålla tillträde till en EPG på rättvisa, rimliga och icke-diskriminerande villkor, om medlemsstaten finner det nödvändigt. Syftet skall vara att garantera slutanvändarnas tillgång till de digitala ljudradio- och TV-sändningstjänster som angetts av medlemsstaten.

I det digitala marknätet ansvarar Boxer TV-access AB (Boxer) för närvarande för utformning av och funktionalitet i EPG:n. Programföretagen skall upplåta en del av sin sändningskapacitet till Boxer för detta ändamål. EPG:n är enkel och neutral och kan kompletteras med programföretagens individuella EPG:er. Inget programföretag har än så länge valt att använda sitt sändningsutrymme till en egen EPG.

Regeringen anser liksom utredningen att det hittills inte har framkommit att det skulle föreligga sådana problem med tillgång till EPG att det i nuläget motiverar sådan lagstiftning. Utvecklingen på området måste dock följas och regeringen avser att lämna i uppdrag till Radio- och TV-verket att följa utvecklingen beträffande EPG:er. Visar rapportering från myndigheten att det föreligger problem med tillträde till EPG:er är regeringen beredd att då ompröva sitt ställningstagande.

24.4 Tillämpningsprogram (API)

Regeringens bedömning: Främjandet av gemensamma standarder för tillämpningsprogram (API) bör beträffande det digitala marknätet för TV kunna tillgodoses inom ramen för gällande bestämmelser för tillståndsgivning enligt radio- och TV-lagen. I övrigt bör Radio- och TV-verket få i uppdrag att följa utvecklingen och att uppmuntra den frivilliga branschanpassningen för användning av en gemensam standard för API.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens bedömning. Dock behandlade utredningen inte frågan om användningen av vissa API kan uppställas som tillståndsvillkor enligt radio- och TV-lagen avseende tillstånd att sända TV-program i det digitala marknätet.

Remissinstanserna: *Konsumentverket* har inget att invända mot att det för närvarande inte införs någon särskild reglering av API utan att i stället Radio- och TV-verket ges i uppdrag att uppmuntra en frivillig branschanpassning. *Radio- och TV-verket* anser i likhet med utredningen att frågan om ett öppet gränssnitt har stor betydelse för utvecklingen av digital-TV och tillstyrker att ansvaret för att följa utvecklingen och uppmuntra frivillig branschanpassning skall läggas på verket. *Sveriges Utbildningsradio (UR)* påpekar att olika nät har skilda API:er och operatörerna har skilda förfaranden när det gäller godkännande av de applikationer som skall tillämpas i respektive nät. Det är enligt UR av stor betydelse för utvecklingen av digital-TV att DVB-MHP-standarden tillämpas för API. UR beklagar att utredningen inte föreslår tvingande lagstiftning om en sådan standard. *Telenor* anser att frågan om API bör utredas vidare. *TeliaSonera* stöder utredningens förslag att någon reglering av API inte införs för närvarande. *TV4* delar utredningens uppfattning att frågan om API:er inte behöver regleras särskilt i lag, men att det är viktigt att en myndighet ges i uppdrag att följa utvecklingen på området.

Skälen för regeringens bedömning: Tillämpningsprogram är ett begrepp som används i ramdirektivet. Med begreppet avses det operativsystem som finns i set-top-boxen (se avsnitt 24.2) som gör att bl.a. interaktiva tilläggstjänster fungerar i digital-TV. Gränssnitten för olika tillämpningsprogram (operativsystem) som styr tilläggstjänster fungerar i princip som ett slags översättare, som ser till att tillämpningsprogrammen kan kommunicera med och förstå varandra, oavsett vilken sändningsteknik som använts för att förmedla en digital interaktiv TV-tjänst. Utan tillgång till ett gränssnitt för operativa system kan en tjänst alltså inte fungera och användas om den sänts med en annan teknik än den som slutanvändaren använder sig av.

Det råder för närvarande stor splittring rörande vilket tillämpningsprogram som olika operatörer väljer att använda i sina distributionsnät och därmed i beståndet av digital-TV-boxar. Ett flertal API används i Europa. I Norden används exempelvis OpenTV i det svenska digitala marknätet och i Com hems kabel-TV-nät i Sverige, medan Media Highway används i Canal Digitals satellitsändningar. Oenighet om API skapar problem för programföretag och andra som tar fram applikationer för och sänder interaktiva tjänster. Eftersom programföretagens sändningar förekommer i olika nät tvingas man antingen att göra applikationen i flera versioner eller helt avstå från att tillhandahålla interaktiva tjänster i vissa nät. Detta håller tillbaka tjänsteutvecklingen på digital-TV-området. Som läget är i dag behöver ett programbolag som distribueras på olika digitala plattformar producera sina interaktiva applikationer (tjänster) i nästan lika många versioner som antalet plattformar, eftersom dessa inte använder sig av samma API och dessa inte heller är kompatibla.

Inom organisationen Digital Video Broadcasting (DVB) har ett öppet gränssnitt för tillämpningsprogram tagits fram, kallat DVB-MHP (Multimedia Home Platform). DVB-MHP bygger på programmeringsspråket Java, vilket gör att interaktiva tjänsteapplikationer skapade i MHP kan användas på olika plattformar, oavsett om dessa återfinns inom TV-, tele- eller datakommunikation. Detta gynnar en mer horisontell marknad beträffande innehåll och interaktiva tjänster.

Tillämpningsprogram regleras både i ramdirektivet och i tillträdesdirektivet.

I artikel 5.1 i tillträdesdirektivet anges att nationella regleringsmyndigheter skall främja och i förekommande fall säkerställa tillfredsställande tillträde samt samverkan mellan tjänster och att de skall utöva sina skyldigheter på ett sätt som främjar effektivitet, hållbar konkurrens och största möjliga nytta för slutanvändarna.

Av artikel 5.1 b i tillträdesdirektivet följer att de nationella regleringsmyndigheterna skall kunna införa skyldigheter för operatörer att tillhandahålla tillträde till gränssnitt för tillämpningsprogram på rättvisa, rimliga och icke-diskriminerande villkor. Skyldigheterna skall införas endast i den utsträckning som är nödvändig för att garantera slutanvändarnas tillgång till de digitala ljudradio- och TV-sändningstjänster som angetts av medlemsstaten. Det krävs att slutanvändarnas tillgång till digitala ljudradio- och TV-tjänster på något sätt är hotad för att en operatör skall kunna åläggas en föreskrift om tillträde till gränssnitt och programguider.

Regleringen i artikel 18.1 i ramdirektivet innebär att medlemsstaterna förpliktas att uppmuntra att leverantörer av digitala interaktiva TV-tjänster och av förbättrad digital TV-utrustning använder öppna gränssnitt för sådana tillämpningsprogram för att främja ett fritt informationsflöde, mediemångfald och kulturell mångfald. Vidare skall medlemsstaterna enligt punkten 2 i samma artikel uppmuntra innehavare av ett öppet gränssnitt för tillämpningsprogram att på rättvisa, rimliga och icke-diskriminerande villkor, mot rimlig ersättning, tillhandahålla all sådan information som krävs för att leverantörer av digitala interaktiva TV-tjänster skall kunna erbjuda alla tjänster som stöds av det öppna gränssnittet för tillämpningsprogram i fullt fungerande form.

I ingresspunkt 31 i ramdirektivet anges de bakomliggande skälen till varför en reglering beträffande tillämpningsprogram införs. Bland annat uttalas att det är önskvärt att konsumenterna har möjlighet att motta samtliga digitala interaktiva TV-tjänster, oavsett sändningsteknik, med beaktande av teknisk neutralitet, framtida tekniska framsteg, nödvändigheten av att främja införandet av digital television och konkurrensituationen på marknaden för digitala TV-tjänster. De som driver digitala interaktiva TV-plattformar bör sträva efter att införa ett öppet gränssnitt för tillämpningsprogram som överensstämmer med standarder eller specifikationer som antagits av ett europeiskt standardiseringsorgan. Övergången till öppna API bör uppmuntras och organiseras genom t.ex. samförståndsavtal mellan alla berörda marknadsaktörer.

Som framgår av ovanstående har det i ramdirektivet inte föreskrivits att ett visst tillämpningsprogram obligatoriskt skall tillämpas i medlemsstaterna, utan tanken är att branschen genom frivilliga samförståndsavtal skall enas kring öppna gränssnitt för tillämpningsprogram och att driftskompatibilitet och valfrihet för användarna därigenom skall uppnås. För att garantera en sådan utveckling föreskrivs dock i artikel 18.3 att Europeiska gemenskapernas kommission inom ett år från den 24 juli 2003 skall undersöka effekterna av artikeln. Om samverkan och valfrihet för användarna inte har uppnåtts på ett tillfredsställande sätt kan kommissionen komma att ange en viss standard som obligatorisk.

Någon motsvarighet till EG-regelverkets reglering finns inte i TV-standarddirektivet när det gäller API och inte heller i lagen (1998:31) om standarder för sändning av TV-signaler. Frågan har dock berörts i Sverige när det gäller marksänd digital-TV. Förutom genom lagstiftning och föreskrifter finns även möjlighet att genom särskilda villkor i sändningstillstånd för TV-sändningar styra och standardisera teknik. Frågan om API har på detta sätt beaktats bl.a. vid tillståndsgivning i det digitala marknätet för TV-sändningar. Tillståndshavarna har i ett särskilt samverkansavtal kommit överens om användningen av vissa tekniska standarder. Delar av avtalet har därefter blivit villkor i programbolagens tillstånd. Det är regeringen som utfärdar dessa tillstånd. Radio- och TV-verkets styrning i samband med tillståndsgivningen är begränsad till initiativ, samordning och förslag.

Regeringen anser att det är av stor vikt för utbudet av interaktiva tjänster att en gemensam standard kan användas. Detta gör det billigare för programföretagen att utforma sådana tjänster. En övergång till DVB-MHP-standarden bör enligt regeringens bedömning främja utvecklingen av interaktiva applikationer för digital-TV.

De flesta stora aktörerna på den svenska/nordiska marknaden ingår i NORDIG-samarbetet om övergång till DVB-MHP-standarden. Inom EU har NORDIG-överenskommelsen ofta lyfts fram som ett gott exempel på hur frågan bör lösas.

För att främja ett fritt informationsflöde, mediemångfald och kulturell mångfald skall medlemsstaterna i enlighet med bestämmelserna i artikel 17.2 uppmuntra leverantörer av vissa digitala interaktiva TV-tjänster och av viss digital televisionsutrustning att använda ett öppet gränssnitt för tillämpningsprogram. Kommissionen skall i enlighet med artikel 17 punkterna 1 och 2 i ramdirektivet publicera en förteckning över standarder i syfte att underlätta harmoniseringen. Det åligger medlemsstaterna att främja användningen av sådana standarder eller specifikationer som anges i förteckningen i den utsträckning som är absolut nödvändig för att garantera tjänsternas kompatibilitet och öka användarnas valfrihet. Kommissionen publicerade den 31 december 2002 Förteckning över standarder och/eller specifikationer för elektroniska kommunikationsnät, kommunikationstjänster och tillhörande faciliteter och tjänster, interimsgång (2002/C 331/04). I kapitel VI Standarder för elektroniska kommunikationsnät avsedda för distribution av digitalsändningstjänster inklusive tillhörande faciliteter förtecknas gränssnitt för tillämpningsprogram. Därvid förtecknas två specifikationer för MHP.

Kommissionen har upprättat ett arbetsdokument, ”Commission Staff Working Document on Barriers to widespread access to new services and applications of the information society through open platforms in digital television and third generation mobile communications”. I dokumentet konstateras att för att förenkla att MHP används har olika ”Memoranda of Understanding” och migrationsplaner överenskommit på nationell och regional nivå mellan sändningsföretag och tillverkare vilket bör leda till att MHP kommer att användas för en majoritet av nya interaktiva TV-tjänster i områden som i dag inte har någon digital penetration, särskilt för TV som sänds ut okrypterat. I rapporten nämns bestämmelsen i artikel 18.3 i ramdirektivet om att kommissionen skall göra en översyn senast under juli 2004.

Sammantaget kan man tolka de nya direktiven och uttalandena från kommissionen som att ett stort ansvar åvilar medlemsstaterna att uppnå en marknad där interoperabilitet råder, dvs. att vidta åtgärder för att få en snabb introduktion av ett öppet gränssnitt för tillämpningsprogram, t.ex. DVB-MHP. Beträffande frågan om man skall tillgripa tvingande lagstiftning eller avvakta marknadsutvecklingen konstaterar regeringen att nästan samtliga remissinstanser som yttrat sig i frågan är mot att nu införa en reglering av vilken API som skall användas. Endast UR förespråkar att sådan reglering införs nu. Flera remissinstanser framhåller dock att utvecklingen på området måste följas upp.

Utredningen framhöll att en tvingande övergång skulle få ekonomiska konsekvenser, både för operatörer som investerat i andra tillämpningsprogram och de konsumenter som skaffat sig avkodare som inte är kompatibla med DVB-MHP och som inte heller kan uppgraderas. Migrationen, dvs. anpassningen och övergången, till DVB-MHP är därmed en både praktiskt besvärlig och mycket kostsam operation. I stort sett alla marknadens aktörer har ingått ett frivilligt avtal (NORDIG) om en övergång.

Regeringen har beträffande digitala sändningar i marknätet som kräver tillstånd av regeringen enligt radio- och TV-lagen möjlighet att ta in avtalsvillkor om användning av gemensam teknik som villkor för sändningstillstånd. Sådana villkor grundar sig på bestämmelsen i 3 kap. 2 § 7 radio- och TV-lagen. I regeringens proposition Digitala TV-sändningar (prop. 2002/03:72) anger regeringen i samband med frågan om ett öppet operativsystem för tilläggstjänster att samverka i tekniska frågor även i fortsättningen kan regleras i avtal mellan berörda företag. I enlighet med 3 kap. 2 § 7 radio- och TV-lagen (1996:844) kan regeringen i ett sändningstillstånd ta in villkor om skyldighet att använda en viss sändningsteknik samt samverka med andra tillståndshavare i tekniska frågor. Härigenom bör frågan om användning av ett gemensamt API vara tillräckligt omhändertagen beträffande de digitala marksändningarna för TV.

När det gäller TV-tjänster i utsändningar som sker via kabel-TV-nät eller satellit finns inte motsvarande möjlighet att föreskriva om villkor, eftersom sådana sändningar inte är tillståndspliktiga enligt radio- och TV-lagen.

Med hänsyn till vad som sagts ovan om arbetet med att enas om gemensamma API på branschnivå anser regeringen att man bör avvakta med tvingande lagstiftning på området. Regeringen anser liksom flera av remissinstanserna att en myndighet bör få i uppdrag att följa utvecklingen och att uppmuntra den frivilliga branschpassningen. Denna uppgift bör läggas på Radio- och TV-verket.

25 Myndighetsorganisationen

Regeringens bedömning: Post- och telestyrelsen bör ha myndighetsansvaret enligt lagen om elektronisk kommunikation samt vara sektorsmyndighet för området elektronisk kommunikation.

Post- och telestyrelsen bör därmed bl.a. svara för definition av relevanta marknader, analys av konkurrenssituationen på dessa marknader, identifiering av aktörer med betydande inflytande på en marknad och beslut om särskilda skyldigheter för en sådan aktör. Post- och telestyrelsen bör i konkurrensrelaterade frågor samarbeta med och inhämta yttrande från Konkurrensverket.

Konsumentverket bör ha ansvar för konsumentfrågor inom området elektronisk kommunikation, i den mån sådana frågor inte särskilt reglerats i lagen om elektronisk kommunikation. Datainspektionen bör ansvara för tillsyn i fråga om behandling av personuppgifter inom området elektronisk kommunikation, i den mån behandlingen inte särskilt reglerats i lagen om elektronisk kommunikation. Post- och telestyrelsen bör ansvara för tillsynen avseende konsumentfrågor och integritetsskydd då frågorna särskilt reglerats i lagen om elektronisk kommunikation.

Radio- och TV-verket bör ha myndighetsansvaret enligt radio- och TV-lagen och lagen om standarder för sändning av radio- och TV-sig-naler.

Samverkansformerna och informationsutbytet mellan de myndigheter som berörs bör stärkas och i vissa fall formaliseras genom anvisningar i myndigheternas instruktioner.

Myndighetsorganisationen bör bli föremål för avstämning med analys två år efter det att lagen om elektronisk kommunikation trätt i kraft.

Utredningens förslag: Överensstämmer i allt väsentligt med regeringens bedömning, fränsett att utredningen föreslog att Post- och telestyrelsen skall byta namn till Verket för elektronisk kommunikation och post, Vekom.

Remissinstanserna: De remissinstanser som yttrat sig har till övervägande del varit positiva till utredningens förslag. En rad instanser på-talar det problematiska med att samla normerande, verkställande och dömande funktioner inom en myndighet, men endast ett par instanser anser att dessa funktioner omedelbart bör splittras upp på olika myndigheter. *Statens institut för kommunikationsanalys* och *Statskontoret* pekar på vikten av att funktionerna delas upp internt på myndigheten för att undvika sammanblandning av myndighetsrollerna. *TeliaSonera*, *Vodafone*, *Teracom*, *IVA*, *American Chamber of Commerce*, *Internationella handelskammaren*, *Stockholms Handelskammare*, *Svensk Handel* och *ISA* anser att Konkurrensverket skall ansvara för marknadsanalys och besluta om skyldigheter för företag med betydande inflytande på en marknad, med hänvisning främst till verkets större kompetens i konkurrensrättsliga frågor. Merparten av de övriga instanserna, däribland

Konkurrensverket, Post- och telestyrelsen (PTS), Justitiekanslern, Stockholms tingsrätt, Domstolsverket, Marknadsdomstolen, Radio- och TV-verket, Konsumentverket, Statskontoret, Riksrevisionsverket, Svenska Kommunförbundet, II-stiftelsen, IT-Företagen, Sydkraft, Hi3G och Telenor tillstyrker eller har inget att erinra mot utredningens förslag att PTS skall svara för konkurrensbedömningarna och besluten om särskilda skyldigheter. Flera av dessa instanser anser att myndighetsorganisationen bör utvärderas inom ett till tre år efter det att lagen trätt i kraft. Konsumentverket och II-stiftelsen efterlyser klargörande om hur tillsynen enligt lagen om avtalsvillkor i konsumentförhållande skall bedrivas på området för elektroniska kommunikationer. PTS anser att det bör slås fast att myndighetens sektorsansvar på miljösidan inte innefattar att PTS skall ansvara för mätning av strålning i miljön. Justitiekanslern och *Svenskt Näringsliv* anser inte tillräckliga skäl föreligger att byta namn på Post- och telestyrelsen. PTS anser i likhet med utredningen att myndigheten bör byta namn. Telenor och Vodafone invänder mot utredningens förslag till nytt namn. PTS och *Svenska Bankföreningen* föreslår namnet Myndigheten för elektronisk kommunikation och post.

Skälen för regeringens bedömning

Bakgrund

I dag är PTS sektorsmyndighet bl.a. på områdena för televerksamhet och radiokommunikation. Radio- och TV-verket är tillstånds- och tillsynsmyndighet på medieområdet. Inom dessa områden aktualiseras en rad frågor som har beröring med andra myndigheters verksamhet, t.ex. konsumentfrågor, konkurrensfrågor och miljöfrågor. Det finns i dag etablerade samarbetsformer mellan de berörda myndigheterna och det är regeringens uppfattning att samarbetet och informationsutbytet överlag fungerar väl.

PTS har i dag såväl normerande som verkställande funktioner. I viss mån kan myndigheten även sägas ha dömande funktioner, i det att tvistande parter kan få vissa frågor avgjorda genom ett bindande myndighetsbeslut. Det rör sig emellertid inte om tvistlösning i uteslutande civilrättsliga förhållanden, utan i hög grad om att genomdriva offentlighetsreglering eller offentlighetsreglering. Tvistlösningen står således tillsynen mycket nära. De beslut som myndigheten fattar inom ramen för tvistlösningen kan överklagas till allmän förvaltningsdomstol. PTS erbjuder också tvistande parter en medlingsfunktion.

Till myndighetens uppgifter hör att bedriva tillsyn enligt telelagen (1993:597), lagen (1993:599) om radiokommunikation, lagen (2000:121) om radio- och teleterminalutrustning och lagen (2000:832) om kvalificerade elektroniska signaturer. Myndigheten har också föreskriftsrätt inom dessa områden och utfärdar allmänna råd om frekvensplanen och fastställer nationell nummerplan. Tillsynen går i stort ut på att kontrollera och genomdriva efterlevnaden av lagarna eller de föreskrifter, beslut och villkor som meddelats med stöd av lagarna. PTS tar emot anmälningar för viss verksamhet och meddelar de tillstånd som krävs i särskilda fall.

Tillstånden förenas regelmässigt med villkor. PTS har även en informera-
rande eller främjande roll inom vissa områden. PTS arbetar internationellt
inom en rad organisationer och internationella fora på området.

Den nya lagen om elektronisk kommunikation medför såväl oförändrade
som helt nya uppgifter för den eller de myndigheter som får ansvaret enligt
lagen. Bland nyheterna märks främst de beslut om särskilda skyldigheter
som bygger på analyser av fastställda marknader. Många av de skyldigheter
som tidigare angavs direkt i lag kommer under det nya regelverket att
införas genom särskilda beslut i det enskilda fallet, och endast när
skyldigheten är motiverad utifrån lagens syfte. Av de övriga nya
uppgifterna märks bl.a. möjligheten till auktion när tillstånd skall
fördelas och de samrådsförfaranden som skall föregå beslut och åtgärder.

Sektorsmyndigheten för området elektronisk kommunikation

Det bör enligt regeringens mening utses en sektorsmyndighet med det
övergripande ansvaret för området för elektronisk kommunikation. Någon
ny myndighet behöver dock inte skapas för detta ändamål. Det framstår
inte heller som motiverat att i detta skede slå ihop två eller flera
befintliga myndigheter.

Utredningen konstaterar att nuvarande myndighetsstruktur och
sektorsansvar på området visat sig effektivt. Regeringen gör samma
bedömning och anser därför att PTS bör ges det övergripande sektors-
ansvaret. I sektorsansvaret får, utöver de uppgifter som framgår av lag
eller förordning, anses ligga att PTS skall främja att marknaderna för
elektronisk kommunikation fungerar effektivt ur såväl konkurrens- och
konsumentperspektiv som ur regionalpolitiskt perspektiv. PTS skall
också verka för att de handikappolitiska målen uppnås inom området.
Myndigheten skall härvid vara samordnande, stödjande och pådrivande i
förhållande till övriga berörda parter. PTS kan ta egna initiativ eller
ges särskilda uppdrag från regeringen, bl.a. för att genomdriva statens politik
på området. Aspekter på sektorsansvaret kan även omfatta miljöfrågor
och integritetsfrågor. Den närmare innebörden av sektorsansvaret anges
av regeringen i förordning eller genom regleringsbrev för myndigheten.

Lagen innehåller också bestämmelser som inte i egentlig mening reglerar
kommunikation, t.ex. avseende viss användning av radiovågor i annat
syfte än för kommunikation. Sektorsansvaret omfattar även sådan
användning. Att PTS åläggs sektorsansvaret för elektronisk kommunikation
påverkar inte myndighetens sektorsansvar för området post eller de
uppgifter och funktioner myndigheten har enligt författningar eller
regeringsbeslut som inte närmare berörs i denna framställning. Således
påverkas inte heller PTS ansvar enligt förordning (2002:472) om åtgärder
för fredstida krishantering och höjd beredskap. Av nämnda förordning
framgår bl.a. att PTS tillsammans med vissa andra myndigheter har ett
samverkansansvar för planering och förberedelser för att förebygga,
motverka och begränsa sårbarhet och risker på samverkansområdet för
teknisk infrastruktur.

I lagen om elektronisk kommunikation återfinns en mängd uppgifter som det kommer att vila på en myndighet att utföra. Det rör sig om att ta emot anmälningar från företag som vill bedriva verksamhet, meddela tillstånd för användning av radiosändare och nummer, genomföra urvalsförfaranden för särskilt eftertraktade frekvenser och nummer, agera för att motverka radiostörning, utföra marknadsanalyser och besluta om särskilda skyldigheter för företag med betydande inflytande på en fastställd marknad, tillse att slutanvändarna garanteras tillgång till samhällsomfattande tjänster, övervaka kvalitetsnivån för vissa tjänster, verka för funktionshinderbehov, vidta åtgärder i beredskapssyfte, tillse att behandling av personuppgifter sker enligt lagens bestämmelser, stå till förfogande för tvistlösning m.m. En myndighet skall vidare utfärda föreskrifter, ge ut allmänna råd om frekvensplan, fastställa nationell nummerplan samt bedriva en aktiv tillsyn över efterlevnaden av lagen och andra föreskrifter. En viktig uppgift är också att samråda med marknadsaktörer, EG-kommissionen och behöriga myndigheter i andra medlemsstater inför vissa beslut och åtgärder, samt att samarbeta och utbyta information med andra nationella myndigheter inom ramen för vissa ärenden. Den ansvariga myndigheten skall utföra vissa internationella uppgifter enligt uppdrag, bl.a. inom ramen för EU, CEPT och ITU, och också delta i ERG (European Regulators Group), en grupp bestående av representanter från europeiska tillsynsmyndigheter samt kommissionen.

Marknadsanalyser, identifiering av aktörer med betydande marknadsinflytande och åläggande av särskilda skyldigheter

Som framgår närmare av avsnitt 20.1 skall vissa specifika moment genomföras av en myndighet för att identifiera företag med betydande inflytande på en marknad i syfte att meddela beslut om att införa, behålla eller ändra en specifik regleringsskyldighet på identifierade företag. Prövningen skall ske i följande led:

- Fastställande av den relevanta marknaden
- Analys av konkurrenssituationen på denna marknad
- Identifiering av aktör(er) med betydande inflytande på marknaden
- Beslut om särskilda skyldigheter för sådan(a) aktör(er).

Marknadsanalysen skall utföras utifrån konkurrensrättsliga principer och med hjälp av konkurrensrättslig metodik. Även vid bedömningen av marknadsinflytandet skall konkurrensrättsliga principer tillämpas samt relevant praxis från EG-domstolen beaktas. Det eller de företag som har identifierats som aktörer med betydande inflytande på en relevant marknad skall åläggas en eller flera skyldigheter i enlighet med lagen om elektronisk kommunikation. Innan skyldigheterna beslutas kan myndigheten ha att ta en rad hänsyn, bl.a. till de investeringar som är gjorda, berörda immaterialrätter och de eventuella konsekvenser beslutet kan få för nätets funktion och tekniska säkerhet (se avsnitt 17.2). Beslut om särskilda skyldigheter skall dessutom föregås av samråd med berörda parter om beslutet har betydande inverkan på en fastställd marknad. Skyldigheterna skall omprövas regelbundet, antingen om särskilda skäl talar för det eller som ett led i de återkommande analyserna av de relevanta mark-

naderna. Om det vid en förnyad marknadsanalys visar sig att konkurrensen är effektiv, skall skyldigheten upphävas.

Ovan beskrivna ordning innebär att det fattas en rad olika beslut under prövningen. Såsom angivits i avsnitt 23 skulle det inte vara förenligt med de krav som det nya EG-regelverket ställer upp på skyndsamma och effektiva ingripanden om varje delbeslut som fattas i samband med prövningen skulle kunna överklagas särskilt. De ställningstaganden som gjorts i delfrågorna bör emellertid som huvudregel kunna angripas i samband med ett överklagande av ett beslut om särskilda skyldigheter. Om man väljer att anförtro en myndighet att utföra marknadsanalyserna och en annan att fatta eventuella beslut i anledning av analyserna skulle detta kunna föranleda ett behov av att särskilt kunna överklaga resultatet av analysen. *Svenskt Näringsliv* stödjer en sådan ordning med uppdelning mellan myndigheterna av de olika funktionerna och anser inte att överklagandefrågan utgör ett oöverstigligt hinder. Ingen av de övriga remissinstanserna har emellertid föreslagit något annat än att endera PTS eller Konkurrensverket skall svara för samtliga ovan beskrivna led. Regeringen bedömer att det EG-rättsliga regelverkets krav på skyndsamhet med styrka talar för att marknadsanalyserna, identifieringen av aktörer med betydande marknadsinflytande och befogenheten att fatta beslut om åtgärder skall anförtros en och samma myndighet. Inom den myndighet som anförtros att utföra arbetsuppgifterna ges därmed utrymme för att skapa en omfattande kompetens och enhetliga rutiner vid handläggningen av ärendena. Detta förhållande ökar också möjligheterna att skapa en korrekt och effektiv handläggning av frågorna.

PTS kommer som sektorsansvarig myndighet för området för elektronisk kommunikation att ha det övergripande ansvaret för det verksamhetsområde inom vilket marknadsanalys, identifiering av företag med betydande marknadsinflytande och beslut om åläggande av särskilda skyldigheter skall utföras. Utförandet av denna prövning utgör emellertid en myndighetsuppgift som är av sådan karaktär att den kan utföras av en annan huvudman, medan PTS fortfarande agerar som ansvarig sektorsmyndighet.

De överväganden, analyser och beslut som skall ske enligt prövningen är i stora delar nya företeelser, som varken Konkurrensverket eller PTS har tidigare erfarenhet av. Visserligen utförs marknadsanalyser i viss omfattning redan nu inom såväl PTS som Konkurrensverket. Inom PTS utförs analyser som tar sikte på konkurrenssituationen på telemarknaden som ett led i arbetet att främja marknads utveckling och konkurrens inom området. Konkurrensverket å sin sida utför marknadsrelaterade analyser som bl.a. innehåller bedömningar av konkurrensbegränsande avtal, missbruk av dominerande ställning och företagsförvärv. I de sistnämnda analyserna ingår också att fastställa relevanta marknader. Varken PTS eller Konkurrensverket utför emellertid den typ av s.k. ex ante-bedömningar baserade på konkurrensrättsliga principer som beskrivs i lagförslaget.

Konkurrensverket har den större erfarenheten och kunskapen om konkurrensrättsliga bedömningar och EG-rättslig praxis på området för generell konkurrensrätt. *TeliaSonera* m.fl. anser att verket därför bör anförtros uppgiften att svara för prövningen. Samtidigt har PTS den djupare kunskapen om de tekniska, ekonomiska och övriga förutsättningar som

råder på de nu aktuella marknaderna och har därtill en betydande erfarenhet av att tillämpa och genomdriva sektorsspecifik reglering på området. Det sista ledet i prövningen, åläggandet av särskilda skyldigheter, är en sektorsspecifik fråga som kräver ingående kännedom om marknaden, vilket talar för att PTS i nuläget borde anförtros uppgiften att genomföra marknadsanalyser, identifiera företag med betydande marknadsinflytande samt besluta om särskilda skyldigheter för sådant företag.

Några av remissinstanserna anmärker på att de särskilda skyldigheter som myndigheten kan besluta om har inslag av normgivning. Av främst principiella skäl skulle därför en uppdelning av ansvaret på så sätt att en myndighet beslutar om skyldigheterna och en annan utövar tillsyn över dem, kunna vara att föredra. Vissa av remissinstanserna förordar av detta skäl att Konkurrensverket ges ansvaret över hela prövningen. Regeringen anser dock att denna omständighet, i den mån den utgör ett reellt problem, kan lösas genom att fördela de olika funktionerna på olika enheter inom PTS för att undvika eventuell sammanblandning.

Konkurrensverket har till utredningen framfört att det inte är önskvärt att arbetet med marknadsanalyser anförtros verket. Visserligen skall analyserna enligt lagen om elektronisk kommunikation göras enligt konkurrensrättsliga principer och med hjälp av konkurrensrättslig metodik. Marknadsanalyserna skall emellertid inte ske utifrån den konkurrensrättsliga lagstiftningen. Det vore enligt Konkurrensverket olyckligt om verket parallellt utförde analyser enligt olika system. De beslut som fattas och de bedömningar som görs inom ramen för en marknadsanalys skulle enligt Konkurrensverkets uppfattning på ett olyckligt sätt riskera att binda upp verket i liknande frågor. Verket anger i sitt remissyttrande att övervägande skäl, i varje fall för närvarande, talar för att PTS skall utföra nämnda analyser. Konkurrensverket anser att det samrådsförfarande som utredningen föreslagit säkerställer att PTS tillämpar de konkurrensrättsliga principerna på ett konsekvent sätt.

Regeringen bedömer att Konkurrensverkets kompetens kan tas till vara genom ett krav på samråd med Konkurrensverket. Enligt artikel 16.1 i ramdirektivet skall den nationella regleringsmyndigheten, här PTS, göra de nationella konkurrensmyndigheterna, här Konkurrensverket, delaktiga i marknadsanalyserna när så är lämpligt. Detta samråd skall enligt regeringens mening även ske beträffande identifieringen av företag med betydande marknadsinflytande. För att tydliggöra vikten av samrådet med Konkurrensverket bör det krävas att PTS skall inhämta ett skriftligt yttrande från verket under samråd avseende marknadsanalyser och identifiering av aktörer med betydande marknadsinflytande. Härmed ges Konkurrensverket förutsättningar att säkerställa att konkurrensrättsliga principer tillämpas på ett korrekt sätt. Genom kravet säkerställs samtidigt att förfarandet dokumenteras, varigenom öppenheten och möjligheten att granska processen gynnas. Finansieringen av Konkurrensverkets utökade resursbehov för att kunna fullgöra dessa uppgifter behandlas i avsnitt 28.

Enligt 9 § i förordningen (1997:401) med instruktion för Post- och telestyrelsen har PTS i dag ett samordnande ansvar i förhållande till Konkurrensverket. PTS skall alltså redan i dag samråda med Konkurrensverket i konkurrensfrågor och ta initiativ till ett löpande informationsutbyte. Informationsutbytet mellan de båda myndigheterna

sker vid regelbundna avstämningsmöten. Myndigheterna kan också ta kontakt med varandra i anledning av enskilda ärenden.

Såsom framgår av avsnitt 20.2 skall samtliga beslut som har betydande inverkan på en fastställd marknad föregås av samråd med berörda parter. Beträffande vissa av dessa beslut skall även samråd ske särskilt med EG-kommissionen samt med de nationella regleringsmyndigheterna i andra medlemsstater. I vissa frågor om definition av relevanta produkt- och tjänstemarknader eller fastställande av företag som anses ha betydande inflytande på marknaden har dessutom kommissionen vetorätt. Kommissionen kommer vidare, genom den europeiska gruppen av regleringsmyndigheter (ERG), att verka för att de nationella regleringsmyndigheterna inom EU samordnar sitt arbete särskilt på detta område i syfte att bl.a. främja utvecklingen av den inre marknaden. Sammantaget borgar detta enligt regeringens mening för att de beslut som PTS kommer att fatta i prövningen som leder fram till åläggandet av särskilda skyldigheter på företag med betydande marknadsinflytande, kommer att grundas på väl underbyggda analyser gjorda utifrån konkurrensrättsliga principer.

PTS har redan i dag givits i uppdrag att genomföra de marknadsanalyser som skall ligga till grund för övergången till den nya lagen (se vidare i avsnitt 26). Härefter ingår även att särskilt återrapportera till regeringen om hur samarbetet med Konkurrensverket bedrivs. Utöver denna typ av återrapportering anser regeringen att det är angeläget att en avstämning med analys av myndighetsansvaret för genomförandet av marknadsanalyser, identifiering av företag med betydande marknadsinflytande och beslut om särskilda skyldigheter på sådana företag sker (se vidare nedan under rubriken Ett samlat myndighetsansvar enligt lagen om elektronisk kommunikation). *Konkurrensverket* väcker även frågan om inte sektorsmyndigheter i framtiden organisatoriskt skall inordnas som myndigheter under konkurrensmyndigheten vad avser konkurrensrelaterade frågor. Regeringen anser att möjligheten att på sikt inordna myndigheter som tillämpar sektorsspecifika konkurrensbestämmelser helt eller delvis under konkurrensmyndigheten bör vara en sådan fråga som senare kan komma under övervägande. I dagsläget föreligger dock inte förutsättningarna för en sådan ordning.

PTS skall utföra marknadsanalyserna i nära samarbete med andra myndigheter som kan beröras, såsom Radio- och TV-verket. Ett sådant arbete bör ske bl.a. när det gäller marknadsanalyser på marknaden för sändnings- och överföringstjänster för distribution av sändningsinnehåll till slutanvändare som utpekats i kommissionens rekommendation om relevanta produkt- och tjänstemarknader.

Konsumentfrågor

I och med att PTS är sektorsmyndighet inom området för elektronisk kommunikation kommer myndigheten att få det övergripande ansvaret för uppföljning av konsumentfrågor som kan uppkomma inom sektorn. I sektorsansvaret ligger att PTS skall svara för att marknaden fungerar effektivt ur konsumentsynpunkt. Ansvaret för sådana frågor har PTS redan i dag i och med att myndigheten ålagts det övergripande ansvaret för bl.a. tele- och radiosektorn.

Enligt förordningen (1995:868) med instruktion för Konsumentverket är verket sektorsmyndighet för området för konsumentrelaterade frågor.

Med sektorsansvaret följer att verket skall vara samlade, stödjande och pådrivande i förhållande till andra berörda parter i sådana frågor. Verket har genom sitt ansvar för konsumentsektorn också huvudansvaret för att genomföra den statliga konsumentpolitiken. I Konsumentverkets övergripande mål anges bl.a. att verket skall arbeta för att ge konsumenterna en stark ställning på marknaden och att verket skall inrikta sina resurser på att uppmärksamma konsumentgrupper som av olika skäl är i behov av särskilt stöd.

Konsumentverket är tillsynsmyndighet över ett antal lagar. Tillsynsverksamheten omfattar bl.a. efterlevnaden av marknadsföringslagen (1995:450), produktsäkerhetslagen (1988:1604) och lagen (2000:274) om konsumentskydd vid distansavtal och hemförsäljningsavtal, prisinformationslagen (1991:601) samt lagen (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden. I verkets roll som tillsynsmyndighet ligger alltså bl.a. befogenheter att ingripa mot vilseledande reklam och marknadsföring, felaktig prisinformation och farliga produkter.

Sektors- och tillsynsansvaret för konsumentfrågor inom området för elektronisk kommunikation kommer att vara uppdelat på två myndigheter. PTS kommer att ha det övergripande ansvaret för frågorna inom området för elektronisk kommunikation och det uttryckliga tillsynsansvaret för de konsumentfrågor som uppkommer vid en tillämpning av lagförslagets regler. Konsumentverket kommer däremot att ha det övergripande sektorsansvaret för konsumentfrågor generellt och dessutom vara tillsynsmyndighet enligt bl.a. den konsumentskyddande lagstiftning som nämnts ovan. Fördelningen innebär att de båda myndigheternas ansvarsområden kan komma att överlappa varandra, t.ex. vad beträffar avtalsrättsligt relaterade frågor. Att göra en uppdelning skulle emellertid skapa otydlighet för enskilda som önskar komma i kontakt med den myndighet som handlägger en viss fråga. Konsumentverket och PTS har ett löpande samarbete rörande konsumentrelaterade telefrågor. För att den beskrivna ansvarsfördelningen skall fungera bör det samarbete som redan i dag pågår fortsätta. Därigenom kan de konsumentfrågor som är särskilt hänförliga till elektronisk kommunikation diskuteras och de båda myndigheterna kan på sätt som sker i dag utbyta erfarenheter och kunskaper.

Integritetsfrågor

Vid utövande av verksamhet som omfattas av lagen om elektronisk kommunikation kommer det att utföras åtgärder som utgör behandling av personuppgifter i personuppgiftslagens (1998:204), PUL, mening. Förhållandet mellan bestämmelserna i PUL och den föreslagna lagen anges i lagförslaget. Där sägs att i fråga om behandling av personuppgifter vid tillhandahållande av elektroniska kommunikationsnät och elektroniska kommunikationstjänster samt vid abonnentupplysning gäller PUL, om inte annat följer av lagen om elektronisk kommunikation. Sådan särreglering som skall tillämpas i stället för PUL finns i kapitlet om integritetsskydd i lagen. Det gäller behandling av trafikuppgifter, lokaliseringssuppgifter som inte är trafikuppgifter, ospecificerade räkningar och nummerpresentation, uppgifter i abonnentförteckningar, skydd för hemligheten för elektroniska meddelanden och behandlingen av s.k. cookies. I de fall där lagförslaget inte innehåller särbestämmelser

om behandling av uppgifter kommer alltså PUL:s regler att gälla. Ett exempel på en sådan situation är behandling av personuppgifter som förekommer i operatörers kundregister. I detta och andra liknande fall innebär lagförslaget utformning att bl.a. de grundläggande bestämmelserna i PUL om återkallelse av samtycke, information och rättelse skall vara uppfyllda för att behandlingen av personuppgifterna skall vara tillåten.

Beträffande den allmänna bestämmelsen om säkerhetsåtgärder i 31 § PUL kan som ett exempel framhållas att det i lagen om elektronisk kommunikation föreslås en bestämmelse om säkerhet enligt vilken den som tillhandahåller en allmänt tillgänglig elektronisk kommunikationstjänst skall vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa att behandlade uppgifter skyddas. Bestämmelsen utgör en särregel i förhållande till PUL och denna gäller alltså före 31 § i nyss nämnda lag.

Såsom har angetts i avsnitt 19.11 skall bestämmelserna om rättslig prövning, ansvar och sanktioner i kapitel III i dataskyddsdirektivet (95/46/EG) enligt artikel 15.2 i direktivet om integritet och elektronisk kommunikation gälla för de nationella bestämmelser som antas i enlighet med direktivet och för de individuella rättigheter som kan härledas från detsamma. Detta genomförs enligt lagförslaget genom en hänvisning i lagen till bestämmelserna i PUL i fråga om behandling av personuppgifter vid tillhandahållande av elektroniska kommunikationsnät och elektroniska kommunikationstjänster samt vid abonnentupplysning, om inte annat följer av lagen om elektronisk kommunikation. Därvid anges särskilt att bestämmelserna i PUL om rättelse och skadestånd även gäller vid behandling av personuppgifter enligt lagen om elektronisk kommunikation.

Datainspektionen framhåller att myndigheten i olika sammanhang, bl.a. i en skrivelse till Utredningen om elektronisk kommunikation, betonat vikten av att det klart och tydligt framgår hur ansvarsfördelningen mellan inspektionen och PTS är avsedd att vara.

Enligt 2 § personuppgiftsförordningen (1998:1191) är Datainspektionen tillsynsmyndighet enligt PUL. I 1 § förordningen (1998:1192) med instruktion för Datainspektionen anges att Datainspektionen förutom tillsynen över den nämnda lagen bl.a. har till uppgift att verka för att människor skyddas mot att deras personliga integritet kränks genom behandling av personuppgifter. I 2 § i instruktionen anges att inspektionen även är tillsynsmyndighet för det bakomliggande dataskyddsdirektivet.

Enligt förslaget till lag om elektronisk kommunikation skall tillsynsmyndigheten ha tillsyn över efterlevnaden av lagen och de beslut om skyldigheter eller villkor samt de föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen. Regeringen anser att den nuvarande ordningen är så väl fungerande att det inte finns tillräckliga skäl att förändra tillsynsuppgifterna som här är aktuella. PTS bör därför ansvara för tillsynen över lagen om elektronisk kommunikation även såvitt avser de bestämmelser som finns i kapitlet om integritetsskydd och de föreskrifter som meddelas med stöd av lagen och Datainspektionen bör ansvara för tillsynen över all tillämpning av PUL som inte undantas genom särskilda föreskrifter i lagförslaget. Detta bör även omfatta bestämmelserna om rättelse i PUL. När det gäller möjligheter att vidta åtgärder som avser rättelser som fram-

kommer i samband med tillsyn mot framförallt operatörer bör PTS med stöd av tillsynsbestämmelserna i lagen om elektronisk kommunikation kunna förelägga operatören att följa bestämmelserna i lagen eller föreskrifter som meddelats med stöd av lagen. När det däremot gäller en fysisk person som framför klagomål över att en personuppgift är felaktig och därför skall rättas bör detta vara tillsynsuppgift för Datainspektionen.

Miljöfrågor

Elektronisk kommunikation kan medföra olika former av miljöpåverkan. Det kan exempelvis röra sig om exponering för elektromagnetisk strålning. I dessa fall talas det mest om påverkan i fråga om hälsa och allmänhetens oro inför de hälsoproblem som elektromagnetisk strålning kan innebära. Själva utformningen av verksamhet inom området för elektronisk kommunikation kan därutöver få inverkan på natur- och kulturvärden, t.ex. genom att man uppför master eller annan utrustning. Gemensamt för de inverkningsområden som nämnts är att de i olika avseenden påverkar vår miljö.

PTS har i en rapport, PTS sektorsansvar – miljöfrågor (PTS-ER-2002:12 den 27 maj 2002, dnr 01-025789), redovisat vilka förutsättningar som finns för att integrera ett miljöansvar i myndighetens verksamhet. Rapporten innehåller en redogörelse för gällande rätt och en genomgång av vilka myndigheter som, antingen genom lagföreskrifter eller på annat sätt, har getts ett ansvar för miljöfrågor. Utredningen har använt vissa delar av faktaredovisningen som redovisats i rapporten för att ge en överskådlig bakgrund till problematiken som rör myndighetsansvaret för miljöfrågor. Beträffande redovisningen hänvisas till betänkandet Myndighetsfrågor m.m. (SOU 2002:109). Som där framgår finns det en rad olika sektorsansvariga myndigheter och tillsynsordningar inom de områden som kan komma att beröras vid en tillämpning av lagen om elektronisk kommunikation.

PTS har för närvarande inget särskilt ansvar för miljöfrågor inom området, förutom det som kan anses ingå i det allmänna sektorsansvaret. PTS har i regeringsbeslut den 31 januari 2002 (M20002/302/Kn) fått i uppdrag av regeringen att införa miljöledningssystem. Enligt uppdraget skall PTS, liksom andra myndigheter, systematisera miljöhänsyn i sin ordinarie verksamhet. Detta skall ske genom att myndigheten i de centrala styrdokumenterna tydligt skall ange riktlinjer, mål och åtgärder för hur miljöhänsyn skall tas, samt klargöra ansvarsförhållandena för att ta miljöhänsyn och slå fast rutiner för uppföljning och resultat. Uppdraget omfattar myndighetens interna och externa verksamhet, dvs. både de direkta och indirekta miljöeffekter som myndighetens verksamhet kan ge upphov till. Detta miljöarbete skall ha organiserats och integrerats i PTS ordinarie verksamhet våren 2004. PTS skall våren 2004 redovisa till regeringen hur miljöledningssystemet har integrerats i myndighetens ordinarie verksamhet.

I rapporten PTS sektorsansvar – miljöfrågor sägs att myndighetens sektorsansvar och miljöledningsansvaret har delvis olika inriktningar. Miljöledningsansvaret handlar primärt om att analysera miljöeffekter av beslut som PTS själv fattar, medan sektorsansvaret innebär att myndigheten skall bevaka hela sitt sektorsområde och analysera i vad mån utvecklingen avseende miljöfrågor inom detta område överensstämmer

med de politiska mål som finns uppställda. Enligt rapporten kommer uppdraget avseende miljöledningssystem att ha inverkan på PTS sektorsansvar. Detta blir fallet på grund av att miljöledningssystemet innefattar den indirekta miljöpåverkande verksamheten. Denna miljöpåverkan berör exempelvis föreskrifter, allmänna råd och beslut om tillstånd, dvs. aspekter som har att göra med PTS bevakning och styrning av det nuvarande och det framtida sektorsområdet. I rapporten föreslås att PTS skall ha ett övergripande ansvar rörande uppfyllandet av de miljöpolitiska målen inom sitt sektorsområde, dvs. att övervaka utvecklingen och att målen uppfylls, informera regeringen samt påtala eventuella missförhållanden för ansvarig sektorsmyndighet. I och med att sektorsansvaret föreslås omfatta också miljöaspekter innebär detta en utökning av PTS bevakningsområde.

Vidare framförde PTS i rapporten PTS sektorsansvar – miljöfrågor att myndigheten för närvarande inte har tillräcklig kompetens inom det vidsträckta område som miljöfrågorna berör. Regeringen delar utredningens bedömning att det knappast är försvarbart ur effektivitets- eller kostnadsynpunkt att i nuläget föra över någon arbetsuppgift inom miljöområdet från någon av de andra berörda myndigheterna till PTS.

Uppgifterna att besluta om tillträdesskyldigheter enligt lagen om elektronisk kommunikation bör emellertid, bl.a. med hänsyn till frågornas tekniska natur, i sin helhet ankomma på PTS. Detta innebär att myndigheten också skall besluta i frågor om förpliktande för operatörer att tillhandahålla samlokalisering eller andra möjligheter till gemensamt utnyttjande av egendom eller annat, om det krävs för att skydda miljö, folkhälsa eller allmän säkerhet eller för att uppnå mål för fysisk planering.

Det är enligt regeringen uppenbart att en förändring av de nu gällande tillsynsuppgifterna skulle innebära ett ineffektivt sätt att ta tillvara kompetens och rutiner som utvecklats inom de olika myndigheterna. Till detta kommer att det redan i dag finns väl utarbetade samarbetsformer och detaljerad lagstiftning som löser de eventuella gränsdragningsfrågor som kan uppkomma mellan de olika tillsynsområdena. Även den nya regleringen på området för elektronisk kommunikation måste möjliggöra sådana samarbetsformer. Detta gäller i synnerhet sådana fall där tillträdesskyldigheter åläggs av miljöskäl och liknande hänsyn. Detta behandlas vidare nedan under rubriken Samrådsförfarande och informationsutbyte.

Regeringen anser således att PTS miljöansvar inom området för elektronisk kommunikation bör omfattas av myndighetens sektorsansvar och av myndighetens ansvar enligt lagförslaget.

Ett samlat myndighetsansvar enligt lagen om elektronisk kommunikation

Det är regeringens bedömning mot bakgrund av det ovanstående att samtliga uppgifter enligt lagen om elektronisk kommunikation bör utföras av PTS. Att dela upp uppgifterna mellan olika myndigheter ter sig således i nuläget mindre lämpligt, bl.a. med hänvisning till effektivitets-skäl och önskemål om en tydlig myndighetsstruktur. Någon uppdelning av myndighetsuppgifterna avseende olika funktioner är för närvarande inte heller påkallat. Däremot bör myndigheten se till att internt vara

organiserad så att normerande, verkställande och dömande uppgifter skiljs åt. Detta kan ske genom att tillstånd, tillsyn, tvistlösning och föreskriftsarbete sköts på olika enheter eller avdelningar inom myndigheten.

Regeringen kommer att ta initiativ till en avstämning med analys av hur den föreslagna ordningen har fungerat. Detta kommer att ske två år efter det att lagen trätt i kraft, dvs. i juli 2005. En avstämning inom en kortare tid vore inte meningsfull med hänsyn bl.a. till övergångsbestämmelserna – som medför att den nya regleringen inte får full effekt under det första året – och till behovet av att den nya regleringen och de nya arbetsformerna måste ges skälig tid att sätta sig. Vid avstämningen bör det följas upp hur myndighetsstrukturen har fungerat. Skulle det därvid konstateras att ett behov av förändringar föreligger bör frågor som en funktionsuppdelning kunna övervägas. Vid en sådan avstämning bör särskilt de olika samrådsförfarandena analyseras. Det bör även vara möjligt att då se över om regelverket är utformat så att en effektiv, rättssäker och ändamålsenligt myndighetsstruktur främjas.

Radio- och TV-lagstiftningen

Tillsynsansvaret enligt Radio- och TV-lagen

Radio- och TV-lagen (RTVL) utgör huvudsakligen en innehållsreglering av den elektroniska kommunikationen. Av intresse i sammanhanget är dock att RTVL även innehåller reglering av överföringen av elektronisk kommunikation. Sådan reglering återfinns främst i 8 kap. om vidare-sändningsplikt. Såsom framgår av avsnitt 24.1 har regeringen gett i uppdrag till Radio- och TV-lagsutredningen (Ku 2000:01) att utreda vissa frågor som rör skyldighet att vidarebefordra vissa TV-program. Utredningen om elektronisk kommunikation framhöll det önskvärda i att samla överföringsrelaterade frågor angående elektronisk kommunikation hos en myndighet men ansåg att frågan om ändrad myndighetsordning i denna del inte borde föregå en sådan översyn av vidaresändningsplikten. Regeringen delar denna bedömning.

Tillsynsansvaret enligt lagen om standarder för sändning av radio- och TV-signaler

I avsnitt 24.4 har regeringen bedömt att Radio- och TV-verket bör få i uppdrag att följa utvecklingen och att uppmuntra den frivilliga bransch-anpassningen för användning av en gemensam standard för gränssnitt för tillämpningsprogram (API).

Den nuvarande myndighetsorganisationen på TV-standardområdet innebär att Radio- och TV-verket har det övergripande ansvaret för regelverket och att Konsumentverket har ansvaret för bl.a. konsument-utrustning.

Lagen om standarder för sändning av radio- och TV-signaler (RTSL) kommer enligt förslagen i denna proposition inte längre att reglera frågan om den prislista som ett programföretag som marknadsför en digital betal-TV-tjänst skulle tillhandahålla. Enligt 3 § förordningen (1998:32) om standarder för sändning av TV-signaler skall Konsumentverket utöva tillsyn över efterlevnaden av bestämmelserna om sådan prislista.

Regeringen delar utredningens bedömning att en utgångspunkt för en framtida uppdelning av myndighetsansvaret inom området för elektronisk kommunikation bör kunna vara att försöka att separera överförings- respektive innehållsreglering på skilda myndigheter.

De myndigheter som kan bli aktuella utgörs av de två som för närvarande utför uppgifter enligt lagen (1998:31) om standarder för sändning av TV-signaler, dvs. Radio- och TV-verket och Konsumentverket, samt den myndighet som kommer att ha ansvaret för överföringslagstiftningen i lagen om elektronisk kommunikation, dvs. PTS.

Konsumentverket ställer sig positivt till utredningens förslag att verket inte längre skall ha tillsynsansvar för standarder för sändning av TV-signaler. Regeringen finner inte skäl att göra någon annan bedömning.

Regeringen anser vidare att det sammantaget kan konstateras att några egentliga effektivitetsvinster f.n. inte torde kunna göras genom en överflyttning av ansvaret för lagen om standarder för sändning av radio- och TV-signaler på PTS. Radio- och TV-verket bör därför ensamt ha tillsynsansvaret enligt denna lag. Samrådsbehovet för verket behandlas under nästa rubrik.

Samrådsförfarande och informationsutbyte

PTS kommer i egenskap av sektorsmyndighet att ha det övergripande ansvaret för att området för elektronisk kommunikation skall fungera effektivt. Med sektorsansvaret följer att myndigheten får en samordnande funktion gentemot andra myndigheter inom området. I 9 § förordningen med instruktion för Post- och telestyrelsen sägs att myndigheten skall vara samlande, stödjande och pådrivande i förhållande till övriga berörda parter. Myndigheten skall bl.a. i konkurrens- och konsumentfrågor samråda med Konkurrensverket, Konsumentverket och Glesbygdsverket och dessutom ta initiativ till ett löpande informationsutbyte mellan myndigheterna. Detta bör gälla även fortsättningsvis.

Vad gäller de miljöfrågor som har beröring med elektromagnetisk strålning finns redan i dag ett samarbetsförfarande i den informella samrådsgrupp som Statens strålskyddsinstitut, Socialstyrelsen, Energi-myndigheten, Elsäkerhetsverket, Arbetsmiljöverket, Boverket och PTS bildat. PTS roll här är att ha det övergripande ansvaret för frågorna inom området för elektronisk kommunikation. I detta ansvar ingår att myndigheten skall initiera samarbete och samråd kring miljö- och hälsoaspekter. Det samarbete som har etablerats fungerar tillfredsställande. Det finns därför inte skäl att närmare formalisera detta samarbete i större omfattning än vad som är fallet i dag.

Det finns också ett pågående samverkansområde mellan PTS och Konkurrensverket samt Konsumentverket. Liksom beträffande miljöfrågorna är PTS den myndighet som har ansvaret för att samverkan kommer till stånd. De närmare formerna för eller omfattningen av samverkan mellan PTS, Konkurrensverket och Konsumentverket är inte fastlagt i någon instruktion eller föreskrift. Från PTS sida har det framförts att det inte heller finns något behov av att närmare konkretisera eller formalisera samarbetet mellan myndigheterna, eftersom det fungerar tillfredsställande i dess nuvarande form. Regeringen instämmer i allmänhet

i denna bedömning. I ett avseende bör dock en viss formalisering ske, nämligen såsom anges nedan angående marknadsanalyserna.

Det finns inga uppgifter om något regelbundet samarbete mellan PTS och andra berörda myndigheter såsom Datainspektionen. I och med att lagen om elektronisk kommunikation börjar gälla anser dock regeringen att det kan finnas behov av ett utökat samarbete mellan en rad myndigheter på området. Exempelvis bör PTS bedriva fortlöpande samråd med Svenska Kommunförbundet och länsstyrelser i frågor om samlokalisering, bl.a. inför och under utbyggnaden av tredje generationens mobiltelesystem, UMTS, liksom liknande utbyggnader av radiobaserade system. Vid handläggningen av enskilda fall rörande samlokalisering av miljöskäl bör berörd kommun ges tillfälle att yttra sig. PTS skall enligt instruktionen för myndighetens verksamhet ha det övergripande ansvaret för att de samarbeten och de samråd som krävs kommer till stånd. Liksom ovan saknas det däremot skäl att närmare formalisera samarbetsformerna mellan myndigheterna. Hur samarbetet skall gå till bör i stället bestämmas av berörda myndigheter gemensamt.

I enlighet med vad som tidigare sagts i detta avsnitt kommer det att finnas ett behov av samråd och informationsutbyte mellan PTS och Konkurrensverket när det gäller frågor om marknadsanalyser och identifiering av aktörer med betydande marknadsinflytande på vilka särskilda skyldigheter skall åläggas. Visserligen framgår det av 9 § instruktionen för PTS redan nu att myndigheten i konkurrensfrågor skall samråda med Konkurrensverket och ta initiativ till ett löpande informationsutbyte mellan myndigheterna. PTS uppgift att utföra marknadsanalyserna innebär emellertid att det i framtiden kommer att finnas ett större behov av samråd mellan myndigheterna än vad som är fallet i dag. För att säkerställa att samråd sker i den omfattning som krävs bör det föras in särskilt i instruktionen för PTS att det skall förekomma samrådsförfaranden och informationsutbyte mellan PTS och Konkurrensverket i de här aktuella frågorna. Som har angetts ovan bör det i instruktionen för de båda myndigheterna stadgas att Konkurrensverket skall lämna ett skriftligt yttrande i fråga om marknadsanalyserna och identifieringen av företag med betydande inflytande på marknaden. PTS skall dock ha ansvaret för att utföra analysen i fråga och skall inte vara bunden av de synpunkter som Konkurrensverket lämnar. Konkurrensverket å sin sida är inte bundet i sin prövning enligt de generella konkurrensreglerna av de bedömningar som görs i marknadsanalyserna enligt de nu föreslagna reglerna. PTS bör som ensam beslutande myndighet vara fri att göra den bedömning som myndigheten i varje enskilt fall finner vara riktig. En annan sak är att Konkurrensverkets synpunkter kan komma att vägas in vid domstolsprövningen, om PTS beslut överklagas, oberoende av om de stöder eller motsäger PTS bedömning.

Också PTS samarbete med Radio- och TV-verket bör regleras i instruktionen för PTS. I frågor som rör massmedieområdet bör samråd med Radio- och TV-verket ske. Verket bör i sin tur samråda med PTS i frågor om sändningsstandarder, eftersom dessa kan ha stort inflytande på användningen av radiofrekvensspektrumet.

Utredningen har föreslagit att Post- och telestyrelsen skall byta namn. Som skäl för ett namnbyte har utredningen anfört att den nya lagen har ett bredare tillämpningsområde än telelagen och lagen om radio-kommunikation.

Övergången till det nya regelverket för elektronisk kommunikation innebär visserligen att "elektronisk kommunikation" används som ett vidare begrepp än "tele" i gällande lagstiftning. "Tele" används emellertid allmänt som förled med den språkligt ännu vidare betydelsen "fjäll", eller "som verkar på avstånd".

Post- och telestyrelsen har att tillämpa en ny lag där "elektronisk kommunikation" är det övergripande begreppet. Myndighetens roll och uppgift genomgår dock inte så stora förändringar att ett nytt namn är påkallat redan av den anledningen. Inte heller kan det befintliga namnet anses missvisande eller förlegat på ett sätt som föranleder ett namnbyte. Namnet Post- och telestyrelsen, liksom förkortningen PTS, är i dag mycket välkänt inte bara för post- och telemarknadens aktörer, utan också i stor utsträckning för allmänheten. Det är enligt regeringens bedömning därför inte påkallat att i nuläget byta namn på myndigheten.

26 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag: Lagen om elektronisk kommunikation skall träda i kraft den 25 juli 2003. Bestämmelser om ikraftträdande och övergång till den nya lagen skall ges i en särskild lag om införande av den nya lagen.

Utredningens förslag: Utredningen föreslog ikraftträdande- och övergångsbestämmelser till den nya lagen som såvitt avser särskilda skyldigheter om tillträde och samhällsomfattande tjänster i stort sett motsvarade regeringens förslag. Beträffande beslut om tillstånd, tillståndsvillkor, undantag från tillståndsplikt, ändringar av frekvenstilldelning, förelägganden, förbud, och andra åtgärder som har meddelats enligt bestämmelser i telelagen (1993:597), lagen (1993:599) om radio-kommunikation eller äldre lag, föreslog utredningen att de skall fortsätta att gälla. Besluten skulle anses meddelade med stöd av motsvarande bestämmelser i den nya lagen, om inte något annat följde av lagen eller föreskrifterna. Utredningens förslag behandlade, till skillnad från regeringens, inte närmare vilka bestämmelser i ny respektive äldre rätt som motsvarade varandra. Utredningen föreslog vidare att om det i lagen eller någon annan författning hänvisas till bestämmelser som har ersatts genom bestämmelser i den nya lagen skall i stället de nya bestämmelserna tillämpas.

Remissinstanserna: *Kammarrätten i Stockholm* påpekar att kammarrätten synes kunna som första instans komma att tillämpa de nya reglerna samt menar att det bör förtydligas huruvida tidsfristerna för de handläggningstider som föreslås skall räknas från ikraftträdandet av den nya lagen. *Post- och telestyrelsen (PTS)* anser att alla gällande skyldigheter bör omprövas, oavsett om detta skall ske enligt angivna lagrum

eller någon annan bestämmelse. PTS menar vidare att det bör anges att även beslut som meddelats med stöd av 60 § andra stycket telelagen och skyldigheter som ålagts genom tillståndvillkor omfattas av övergångsbestämmelserna. *Orange* menar att det bör framgå att de äldre bestämmelserna skall gälla till dess att de nya besluten vunnit laga kraft. *Telia-Sonera* har svårt att se hur skyldigheter som följer av nuvarande mobilteletillstånd skall kunna meddelas enligt den nya lagen. Den föreslagna ordningen innebär enligt TeliaSonera att tillstånden upphör att gälla när lagen träder ikraft, vilket torde förutsätta ett nytt inbjudningsförfarande, bl.a. för tillstånd som avser GSM och UMTS. TeliaSonera ifrågasätter vidare flera av de bestämmelser i telelagen som utredningen anger skall ha fortsatt giltighet till dess nya beslut fattas.

Skälen för regeringens förslag

Inledning

Det nya EG-regelverket innebär i många fall en övergång från skyldigheter som följer direkt av lag till att skyldigheter kan meddelas i beslut för enskilda fall. Detta systemskifte kräver att övergången regleras särskilt, för att undvika svårigheter på marknaden under tiden från lagens ikraftträdande till dess att överväganden i fråga om sådana skyldigheter har gjorts och beslut fattats eller vunnit laga kraft.

Tillämpningsdag

Av ramdirektivet och de tre övriga direktiv som trädde i kraft den 24 april 2002 framgår att medlemsstaterna skall anta och offentliggöra de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa dessa direktiv senast den 24 juli 2003 samt att de skall tillämpa direktivens bestämmelser från och med den 25 juli 2003. Den lag som genomför direktiven får således inte tillämpas dessförinnan. Det är av denna anledning nödvändigt att den nya lagen om elektronisk kommunikation skall träda i kraft den dagen.

Direktivet om integritet och elektronisk kommunikation skall vara genomfört i medlemsstaterna senast den 31 oktober 2003. Som har nämnts i avsnitt 19.1 genomförs även detta direktiv till största delen genom den föreslagna lagen om elektronisk kommunikation.

Radiospektrumbeslutet innehåller inte någon regel om tid för genomförande utan gäller efter att det publicerats.

Befintliga tillstånd

Av artikel 17 i auktorisationsdirektivet följer att medlemsstaterna skall anpassa de auktorisationer som gäller när direktivet träder i kraft till bestämmelserna i direktivet senast den 25 juli 2003. Detta avser för svenskt vidkommande bestämmelser för verksamhet enligt telelagen, tillstånd att använda radiosändare, tillstånd att bedriva televerksamhet samt beslut om nummertilldelning med stöd av telelagen.

Om anpassningen av auktorisationerna innebär en inskränkning av de rättigheter eller en utvidgning av de skyldigheter som gäller enligt redan befintliga auktorisationer ger artikel 17.2 i auktorisationsdirektivet medlemsstaterna en möjlighet att under vissa förutsättningar förlänga giltighetstiden för dessa rättigheter och skyldigheter till längst nio månader efter tillämpningsdagen, dvs. till den 24 april 2004. En andra möjlighet till tillfällig förlängning av ett villkor för auktorisation avseende tillträde till elektroniska kommunikationsnät under vissa förutsättningar finns enligt artikel 17.3 i samma direktiv.

Den sistnämnda förlängningsmöjligheten i direktivet är enligt regeringens mening ingen framkomlig väg för att åstadkomma en nödvändig anpassning av de auktorisationer som meddelats för den svenska telekommunikationsmarknaden.

Beträffande möjligheten enligt artikel 17.2 i auktorisationsdirektivet att i vissa fall förlänga giltighetstiden för vissa rättigheter och skyldigheter enligt telelagen är det regeringens bedömning att den kan komma att behöva utnyttjas såvitt avser samhällsomfattande tjänster. Europeiska gemenskapernas kommission skall underrättas, om detta sker.

Kravet på att anpassa auktorisationerna per den 25 juli 2003 innebär t.ex. att kravet på tillstånd för att bedriva viss televerksamhet som uppställs enligt telelagen då skall upphöra. Detta medför samtidigt att några tillståndsvillkor inte längre kan uppställas. Däremot är det i vissa fall möjligt att uppställa motsvarande krav på den som bedriver sådan verksamhet med stöd av den nya lagen. I sådant fall kan i vissa fall föreskrivas att skyldigheter som gällt enligt tillståndsvillkor med stöd av telelagen skall anses utgöra skyldigheter med stöd av en bestämmelse i den nya lagen.

När det gäller tillstånd att tillhandahålla mobila teletjänster och tillstånd att använda nummer ur nationell nummerplan enligt telelagen samt tillstånd att använda radiosändare enligt lagen om radiokommunikation, kan tillstånd meddelade enligt äldre lag i många fall anses som tillstånd meddelade med stöd av motsvarande bestämmelser i den nya lagen.

Den operatör som vid ikraftträdandet av den nya lagen är anmäld enligt 5 § telelagen skall anses anmäld enligt den nya lagen. Även den operatör som har beviljats tillstånd med stöd av 7 eller 14 § telelagen skall vid den nya lagens ikraftträdande i stället anses anmäld med stöd av den lagen. Sådana tillstånd som avser tillhandahållande av mobila teletjänster eller nätkapacitet för sådana tjänster enligt telelagen, skall anses som tillstånd att använda radiosändare enligt lagen om elektronisk kommunikation för samma radioanvändning som tillståndet enligt telelagen. Detta innebär således att tillstånden för UMTS och vissa villkor som dessa innehåller, t.ex. avseende krav på täckning och utbyggnad inom landet, tas om hand i övergången mellan det gamla och det nya regelverket. Villkoren skall anses beslutade med stöd av bestämmelsen i den nya lagen om vilka villkor som ett tillstånd att använda radiosändare får förenas med.

Skyldigheter som meddelats i form av villkor i tillstånd enligt telelagen kan i övrigt vanligtvis ersättas av beslut om ålägganden enligt 4 eller 5 kap. i den nya lagen. Skyldigheten att anpassa verksamheten så att beslut om hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning kan verkställas följer emellertid direkt av lagen. Vissa av villkoren kan övergå till att bli förpliktelser för operatörer med betydande inflytande på en mark-

nad efter beslut av myndigheten eller förpliktelser om att tillhandahålla samhällsomfattande tjänster. Detta behandlas nedan vid behandlingen av övergångsförfarandet för särskilda skyldigheter. Sådana förpliktelser som saknar motsvarighet i den nya lagen bör upphävas vid ikraftträdandet.

Beslut om tillstånd och tillståndsvillkor för radioanvändning enligt lagen om radiokommunikation bör anses meddelade med stöd av den nya lagen. Detta står i överensstämmelse med såväl EG-rätten som med den nya lagen, eftersom systemet med individuella tillstånd för utnyttjande av radiospektrum behålls.

Ett förfarande för anpassning av befintliga auktorisationer utan något som helst nationellt författningsstöd är inte möjligt. Den nya lagen kan inte tillämpas förrän den dag den trätt i kraft. Inget hindrar emellertid ansvarig myndighet enligt nu gällande lagar från att redan dessförinnan påbörja en översyn av gällande anmälningar, tillstånd, föreskrifter och beslut.

Särskilda skyldigheter enligt tidigare direktiv

Från och med den 25 juli 2003 upphör direktivet om förhyrda förbindelser, taltelefonidirektivet samt samtrafikdirektivet (se avsnitt 6.1) att gälla.

För att säkerställa kontinuiteten i befintliga avtal och undvika ett rättsligt tomrum anges det i ingressen till tillträdesdirektivet att det är nödvändigt att det i inledningsskedet säkerställs att det nya regelverket omfattar dels vissa angivna skyldigheter som avser samtrafik och andra former av tillträde i samtrafikdirektivet, dels de skyldigheter som avser särskilt tillträde i taltelefonidirektivet, dels de skyldigheter som avser tillhandahållandet av överföringskapacitet för hyrda förbindelser i direktivet om förhyrda förbindelser. Det klargörs dock att dessa bestämmelser utan dröjsmål måste ses över mot bakgrund av de rådande förhållandena på marknaden. Det anförs även att en sådan översyn bör inbegripa de organisationer som omfattas av EG-förordningen om tillträde till accessnät (se avsnitt 6.1).

De skyldigheter som skall bibehållas enligt tillträdesdirektivet är skyldigheter om

- a) samtrafik (artikel 4 i samtrafikdirektivet),
- b) icke-diskriminering och öppenhet vid samtrafik (artikel 6 i samtrafikdirektivet),
- c) principer för samtrafiksavgifter och kostnadsredovisningssystem (artikel 7 i samtrafikdirektivet),
- d) särredovisning och ekonomisk rapportering (artikel 8 i samtrafikdirektivet),
- e) samlokalisering och delning av utrustning (artikel 11 i samtrafikdirektivet),
- f) nummerfrågor (artikel 12 i samtrafikdirektivet),
- g) offentliggörande av och tillgång till information (artikel 14 i samtrafikdirektivet),
- h) särskild nätanslutning (artikel 16 i taltelefonidirektivet),
- i) tillhandahållande av ett minimiutbud av förhyrda förbindelser (artikel 7 i direktivet om förhyrda förbindelser) samt
- j) icke-diskriminering vid förhyrda förbindelser (artikel 8 i direktivet om förhyrda förbindelser).

De skyldigheter som skall bibehållas enligt USO-direktivet är skyldigheter rörande

- a) taxor för slutkunder för tillhandahållande av tillträde till och användning av det allmänna telefonnätet (artikel 17 i taltelefonidirektivet),
- b) val eller förval av nätoperatör (artikel 12 i samtrafikdirektivet),
- c) tillgängligheten till information om förhyrda förbindelser (artikel 3 i direktivet om förhyrda förbindelser),
- d) information om leveransvillkor vid förhyrda förbindelser (artikel 4 i direktivet om förhyrda förbindelser),
- e) accessvillkor, användningsvillkor och väsentliga krav för förhyrda förbindelser (artikel 6 i direktivet om förhyrda förbindelser),
- f) tillhandahållande av ett minimiutbud av förhyrda förbindelser (artikel 7 i direktivet om förhyrda förbindelser),
- g) icke-diskriminering vid förhyrda förbindelser (artikel 8 i direktivet om förhyrda förbindelser) samt
- h) taxepprinciper och kostnadsredovisning för förhyrda förbindelser (artikel 10 i direktivet om förhyrda förbindelser).

De angivna skyldigheterna skall bibehållas fram till dess att en myndighet beslutar om dessa skyldigheter i enlighet med förfarandet för marknadsanalys enligt artikel 16 i ramdirektivet. Det innebär att en marknadsanalys för avgörande av konkurrenssituationen måste göras. Beroende på utgången av denna prövning skall skyldigheterna bibehållas, ändras eller upphävas, se avsnitt 20.1. De skyldigheter som bibehålls skall därefter vara meddelade enligt det nya EG-regelverket. De åtgärder som vidtas skall underkastas det i ramdirektivet föreskrivna samrådsförfarandet. Det bör i sammanhanget nämnas att det kan finnas sådana skyldigheter också i nationella bestämmelser som i det nya regelverket bara får åläggas såsom särskilda skyldigheter på operatörer med betydande inflytande på en marknad. Samma förfarande bör tillämpas på sådana skyldigheter.

Enligt tillträdes- och USO-direktivet skall en marknadsanalys genomföras så snart som möjligt efter ikraftträdandet av direktiven och därefter regelbundet. En marknadsanalys kan beräknas ta upp till sex månader att färdigställa. Det innebär att sådana marknadsanalyser i princip måste påbörjas redan innan den nya lagen om elektronisk kommunikation träder i kraft, för att inte alltför lång tidsutdräkt skall uppkomma. Dessutom är det enligt ramdirektivet ett krav att marknadsanalyser skall underställas dels berörda parter, dels Europeiska gemenskapernas kommission och övriga medlemsstaters behöriga myndigheter för samråd om förslaget till åtgärd skulle påverka handeln mellan medlemsstaterna. Ett sådant samrådsförfarande måste ske minst en månad före det att besluten skall börja tillämpas enligt de frister som gäller för samrådsförfarandet.

Det finns inget som hindrar att analyserna förbereds så långt det är möjligt utan att lagen börjat gälla. Ett samrådsförfarande kan dock inte påbörjas och beslut kan inte meddelas förrän den nya lagen har trätt i kraft. Det är i direktiven inte fastställt en bestämd tidpunkt för när skyldigheterna skall ha setts över. Regeringen finner därför att bestämmelser som reglerar skyldigheternas fortbestånd till dess den föreskrivna marknadsanalysen gjorts bör införas i bestämmelserna om övergången till den nya lagen.

Skyldigheterna bör gälla till dess att myndighetens beslut eller, efter överklagande, domstolens dom vunnit laga kraft. Avsaknaden av en regel att skyldigheter skall gälla till dess att myndighetens beslut vunnit laga kraft innebär att skyldigheterna upphör för det fall en domstol beslutar att inhibera myndighetens beslut enligt den nya lagen samtidigt som den nya beslutade skyldigheten inte heller gäller. Detta skulle således kunna leda till ett rättsligt tomrum med konsekvenser i form av t.ex. avbrott i samtrafiken och andra tillträdesformer. En generell fatalitetid bör dock garantera att ingen förpliktelse kvarstår längre än en viss tid efter ikraftträdandet, om myndigheten inte då har beslutat i frågan. Denna tid sätts till ett år efter den nya lagens ikraftträdande, dvs. den 25 juli 2004. Särskilda skyldigheter som inte dessförinnan har omprövats skall upphöra att gälla. Detta gäller inte endast lagreglerade särskilda skyldigheter utan även sådana som följer av förelägganden, förbud och andra beslut som meddelats med stöd av bestämmelser i telelagen och som avser skyldigheter som skall gälla övergångsvis enligt den nya lagen till dess att motsvarande skyldighet fastställs i ett beslut enligt 8 kap. 6 § lagen om elektronisk kommunikation.

Myndighetsbeslut som kan fattas enligt både äldre och ny lag

Det bör följa av allmänna principer att sådana förelägganden, förbud och andra beslut som har meddelats med stöd av bestämmelser i telelagen och lagen om radiokommunikation och som avser rättigheter och skyldigheter som återfinns oförändrade i bestämmelserna i den nya lagen kan fortsätta att gälla. Såvitt avser beslut om tilldelning av nummer som har meddelats med stöd av 37 § telelagen bör dessa därvid anses utgöra sådana tillstånd som får meddelas enligt 3 kap. 19 § lagen om elektronisk kommunikation.

Tillsyn och medling

Tillsynsmyndigheten bör kunna ingripa för att se till att de skyldigheter enligt telelagen som övergångsvis skall fortsätta gälla efterlevs. Det bör därför särskilt anges att den nya lagens bestämmelser om tillsyn och tvistlösning skall tillämpas på de skyldigheterna. Medlingsförfarande som inletts vid tillsynsmyndigheten vid ikraftträdandet bör dock slutföras där enligt äldre bestämmelser.

Anmälda operatörer enligt EG-förordningen om tillträde till accessnät

I artikel 27 i ramdirektivet föreskrivs att operatörer av fasta allmänna telefontjänster som har utsetts som företag med ett betydande inflytande på marknaden när det gäller att tillhandahålla fasta allmänna telefontjänster och tjänster enligt samtrafikdirektivet eller taltelefonidirektivet även i fortsättningen skall betraktas som anmälda operatörer i enlighet med EG-förordningen om tillträde till accessnät till dess att det ovan beskrivna förfarandet för marknadsanalys har avslutats. Därefter skall de inte längre betraktas som anmälda operatörer i enlighet med förordningen.

Det föreslås därför en särskild bestämmelse om att beslut i enlighet med EG-förordningen om tillträde till accessnät om utseende av anmälda operatörer med betydande inflytande på vissa marknader, skall gälla längst till dess att beslut avseende samma marknader enligt 8 kap. 6 § lagen om elektronisk kommunikation har vunnit laga kraft.

Hänvisningar i andra lagar

Beträffande hänvisningar i andra lagar till bestämmelser i telelagen och lagen om radiokommunikation skall de ersättas med hänvisningar till motsvarande bestämmelser i den nya lagen. Sådana hänvisningar förekommer i rättegångsbalken, sekretesslagen (1980:100), radio- och TV-lagen (1996:844) samt i lagen (2000:121) om radio- och TV-terminalutrustning.

Instansordningens princip och tidsfristernas beräkning

Kammarrätten i Stockholm för fram farhågor för att kammarrätten som första instans kan komma att tillämpa de nya reglerna vid prövning av ett överklagande av ett beslut meddelat med stöd av de nu gällande bestämmelserna. För flera beslut gäller enligt de övergångsbestämmelser som föreslås i lagen om införande av lagen om elektronisk kommunikation att de skall omprövas enligt förfarandet i den nya lagen. Ett sådant omprövningsbeslut kan överklagas men i dessa fall kommer samma regler att tillämpas vid myndighetsprövningen som i de allmänna förvaltningsdomstolarna. I de fall där beslut som har fattats med stöd av nuvarande bestämmelser i telelagen och lagen om radiokommunikation fortsätter att gälla utan att någon omprövning behöver ske eftersom beslutet har stöd även i den nya lagen, bör några problem i detta avseende inte uppkomma. I de fall slutligen när beslut som har meddelats med stöd av de nuvarande bestämmelserna inte kan fattas med stöd av de nya bestämmelserna åligger det i första hand den ansvariga myndigheten att upphäva beslutet. En part kan begära att få ett sådant beslut upphävt. Inte heller i sådana fall bör problem med instansordningens princip uppkomma. Skulle tiden för överklagande i ett sådant fall inte ha gått ut efter att myndigheten fattat sitt beslut när den nya lagen träder ikraft och har dessförinnan överklagande skett bör möjlighet finnas att återförvisa målet till myndigheten.

När det gäller utgångspunkten för beräkning av de handläggningsfrister som föreskrivs i den nya lagen skall de i ärenden som pågår hos myndigheten vid ikraftträdandet räknas från det att den nya lagen träder i kraft.

En särskild lag om införande av lagen om elektronisk kommunikation

På grund av omfattningen av de övergångsbestämmelser som erfordras bör ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna ges i en särskild lag om införande av lagen om elektronisk kommunikation.

I fråga om uppgiften att anpassa gällande tillstånd till det nya regelverket måste förberedelsearbetet under nuvarande lagstiftning rimligen läggas på den nuvarande tillståndsmyndigheten, dvs. PTS. När det gäller marknadsanalyser har regeringen i beslut den 21 november 2002 (dnr N2002/7230/ITFoU) uppdragit till PTS att efter samråd med Konkurrensverket genomföra marknadsanalyser som skall ligga till grund för övergången till ett nytt regelverk inom området för elektronisk kommunikation. I beslutet anges vidare att i frågor som rör massmedieområdet skall även samråd med Radio- och TV-verket föregå analyserna. Analyserna skall kunna ligga till grund för beslut om huruvida det råder effektiv konkurrens på en relevant marknad, eller, om så ej bedöms vara fallet, om identifiering av företag med betydande inflytande på en sådan marknad. PTS skall, enligt beslutet, härvid i största möjliga utsträckning beakta Europeiska gemenskapernas kommissions riktlinjer för marknadsanalyser och bedömning av betydande marknadsinflytande i enlighet med gemenskapens regelverk för elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster. Marknadsanalyserna skall utföras utifrån konkurrensrättsliga principer och med hjälp av konkurrensrättslig metodologi. Det anges i beslutet att de bedömningar som skall göras dock kan skilja sig från de bedömningar som Konkurrensverket har att göra vid tillämpningen av konkurrenslagen (1993:20). Konkurrensverket är således inte bundet i sin prövning enligt de generella konkurrensreglerna av de bedömningar som görs i marknadsanalyserna enligt de nu föreslagna reglerna. Uppdraget skall redovisas senast den 1 juli 2003. En delrapport som särskilt anger hur samarbetet med Konkurrensverket bedrivs skall redovisas senast den 1 april 2003.

27 Sveriges anslutning till ett europeiskt kommunikationskontor (ECO)

Regeringens förslag: Ändring av konventionen om inrättandet av ett europeiskt radiokommunikationskontor (ERO) till att avse ett europeiskt kommunikationskontor (ECO) skall godkännas.

Skälen för regeringens förslag: Enligt förordningen (1997:401) med instruktion för Post- och telestyrelsen (PTS) skall styrelsen handlägga frågor som rör Sveriges deltagande i verksamheten inom den europeiska post- och telesammanslutningen CEPT (Conférence Européenne des Administrations des Postes et des Télécommunications).

Inom ramen för samarbetet i CEPT träffades i Haag den 23 juni 1993 en överenskommelse med benämningen Konvention om inrättandet av ett europeiskt radiokommunikationskontor (ERO). ERO är ett expertorgan inom radiokommunikationsområdet med en biträdande och rådgivande funktion i förhållande till CEPT-organet Europeiska radiokommunikationskommittén (ERC). Konventionen skall ses mot bak-

grund av att de radiorelaterade frågorna såsom frekvensplanering m.m. blev så komplexa att ett expertorgan behövdes inom CEPT.

Eftersom konventionen innefattade ekonomiska förpliktelser för svenska staten krävdes riksdagens godkännande innan överenskommelsen kunde ingås av regeringen. Riksdagen godkände konventionen genom beslut den 8 december 1993 (prop. 1993/94:62, bet. 1993/94:TU10, rskr. 1993/94:75). Efter regeringens bemyndigande undertecknade PTS konventionen den 26 april 1994.

Inom ramen för samarbetet i CEPT har det under 1993 även inrättats ett europeiskt telekommunikationskontor (ETO). ETO är liksom ERO ett biträdande och rådgivande organ, dock i telekommunikationsfrågor. Dåvarande Telestyrelsen undertecknade den 26 november 1993 ett samförståndsavtal om inrättandet av ETO ("Memorandum of understanding of the establishment of the European telecommunications office"). Sverige valde dock att inte underteckna den konvention om inrättande av ETO som följde på samförståndsavtalet.

PTS har sedan konventionen om inrättandet av ERO trätt i kraft betalat de i konventionen fastställda avgifterna för Sveriges deltagande. Telestyrelsen och därefter PTS har även betalat för deltagande i ETO, trots att Sverige valt att inte underteckna den konventionen. Kostnaderna för deltagandet i såväl ERO som ETO finansieras genom de avgifter som PTS uppbär för sin verksamhet.

ERO består dels av ett råd med representanter från medlemsstaterna och dels av en kontorschef biträdd av personal. Vid ERO:s 14:e rådsmöte i Köpenhamn den 8-9 april 2002 antog rådet ändringar i konventionen. Dessa fastställdes den 23 oktober 2002. Den ändrade konventionen benämns Konventionen om inrättande av ett europeiskt kommunikationskontor (ECO), se *bilaga 12*. Genom den ändrade konventionen blir ECO expertorgan för CEPT:s hela verksamhetsområde och har i likhet med tidigare en rådgivande och samordnande funktion. ECO ersätter därmed också den funktion som ETO har haft. Genom sammanslagningen av de båda kontoren förväntas samordningsfördelar.

Av konventionen om inrättande av ECO framgår av artikel 2 att ECO skall vara ett expertorgan inom områdena för post- och elektronisk kommunikation samt ha en biträdande och rådgivande funktion i förhållande till CEPT. Enligt artikel 3 skall ECO bl.a. utarbeta långsiktiga planer för användningen av elektroniska kommunikationer samt fungera som en länk mellan nationella frekvensförvaltningar och EU och EFTA. ECO skall enligt artikel 4 vara en juridisk person och kunna ingå avtal med stater eller internationella organisationer. ECO skall enligt artiklarna 5-7 bestå av dels ett råd med företrädare för medlemsstaterna som högsta beslutande organ, dels en kontorschef, biträdd av personal. Enligt konventionens artikel 20 förutsätter ändringar i konventionen att samtliga fördragsslutande parter skriftligen godkänner detta.

Sveriges del av kostnaderna för deltagande i ECO uppgår till 10 andelar, vilket är samma andelstal som redan gäller för deltagande i ERO. PTS kostnader för år 2003 är 529 890 kr för ERO och 416 342 kr för ETO.

28 Ekonomiska konsekvenser

Det lagförslag som regeringen för fram medför vissa ekonomiska konsekvenser. I de fall där regelverket medför ökade kostnader för myndigheterna kan det i de flesta fall enligt vad som anges nedan täckas av de avgifter som ansvarig myndighet kan ta ut. Lagförslaget innebär även möjligheter till nya inkomster för staten. Enligt lagförslaget är det möjligt att använda auktion som förfarande vid tillstånd att använda radiosändare och vissa nummer. Inkomsterna från ett sådant förfarande redovisas brutto på statsbudgeten och tillfaller således inte myndigheten.

Post- och telestyrelsen

För närvarande är Post- och telestyrelsen (PTS) enligt förordningen (1997:401) med instruktion för Post- och telestyrelsen central förvaltningsmyndighet med ett samlat ansvar, sektorsansvar, inom post-, tele- och radioområdena. PTS skall bl.a. pröva frågor om tillstånd och utöva tillsyn enligt telelagen (1993:597) och lagen (1993:599) om radiokommunikation. PTS verksamhet finansieras genom avgiftsuttag och genom anslag avseende förvaltningskostnader för vissa myndighetsuppgifter och upphandling av samhällsåtaganden.

Det föreslagna regelverket innebär förutom en breddning av området också förändrade uppgifter för aktuell myndighet såsom

- Marknadsanalys
- Fler förvaltningsbeslut
- Möjlighet till auktionsförfarande vid frekvenstilldelning
- Nytt förfarande vid tilldelning av nummer av betydande ekonomiskt värde
- Nytt samrådsförfarande
- Förändrade handläggningstider

Som en följd av den nya lagen kan vissa uppgifter minska i omfattning eller helt upphöra. Det gäller

- Beslut om tillstånd för televerksamhet
- Medlingsverksamhet
- Tillstånd att använda radiosändare, p.g.a. utökad möjlighet att meddela undantag från tillståndsplikten.

Regeringens bedömning är att PTS bör vara sektorsmyndighet för området elektronisk kommunikation och ha myndighetsansvaret enligt lagen om elektronisk kommunikation (se avsnitt 25).

Enligt lagförslaget skall den myndighet som regeringen bestämmer fortlöpande besluta vilka produkt- och tjänstemarknader som har sådana särdrag att det är motiverat att införa skyldigheter för operatörer. De relevanta marknaderna skall fortlöpande analyseras och beträffande varje marknad skall det fastställas om det råder effektiv konkurrens. Om myndigheten bedömer att det inte råder effektiv konkurrens skall den identifiera företag med betydande inflytande på marknaden (se avsnitt 20.1).

Marknadsanalyserna innebär nya krav på PTS. Vidare har många skyldigheter tidigare föreskrivits generellt i lag. Dessa kommer i och med

den nya lagstiftningen i stället att åläggas genom beslut som myndigheten skall fatta i det enskilda fallet (se avsnitt 17.2). Det är bl.a. samtrafik och andra former av tillträde samt samhällsomfattande tjänster som berörs.

Det kan antas att det i varje fall inledningsvis behöver fattas ett flertal beslut om samtrafik. Också kravet på myndigheten att göra marknadsanalyser kommer att medföra en ökad prövningsverksamhet och ett ökat antal förvaltningsbeslut.

Enligt lagförslaget kan den som bedöms lämplig förpliktas att tillhandahålla samhällsomfattande tjänster, om det behövs för att tillgodose slutanvändarnas behov. Förfarandet är i princip detsamma som i dag, då en operatör kan förpliktas att tillhandahålla en samhällsomfattande tjänst genom villkor i det tillstånd som krävs för att utöva televerksamhet.

Förfarandet vid fördelningen av tillstånd att använda radiosändare kan ske på flera sätt. Ett sätt är fördelning efter ett jämförande urvalsförfarande, s.k. skönhetstävlan, vilket kan ske redan i dag. Ett annat, nytt, sätt är ett förfarande där tilldelning kan ske efter ett anbudsförfarande där det pris sökanden är villig att betala för tillståndet skall vara utslagsgivande, dvs. auktion. Kombinationer av dessa förfaringssätt är också möjligt (se vidare avsnitt 14.3.3).

De nya förfarandena innebär vissa förändrade krav på myndighetens insats. Bland annat måste nya rutiner arbetas fram. Möjligheten till auktionsförfarande bör dock enligt regeringen inte generera högre kostnader än i dag. Det kan i stället på sikt leda till lägre kostnader när fungerande rutiner tagits fram.

Regeringen föreslår att ett nytt förfarande för tilldelning av nummer av betydande värde införs. Detta innebär att tillstånd beviljas efter anbudsförfarande eller efter slumpmässig tilldelning (se vidare avsnitt 15.4). Då förfarandet är nytt kan detta medföra vissa administrativa kostnader.

Det nya regelverket innehåller tvingande samrådsregler för den nationella myndigheten (se avsnitt 20.2). Det gränsöverskridande samråd som skall ske under vissa förutsättningar, syftar till att säkerställa att regelverket tillämpas konsekvent i de olika medlemsstaterna. Detta kommer att innebära vissa nya uppgifter för myndigheten, vilket kan komma att resultera i ökade kostnader främst inledningsvis då rutiner skall arbetas fram.

Det nya regelverket medför förändrade krav på handläggningstider för olika typer av ärenden (se avsnitt 20.3). Kravet på kortare handläggningstider kan kräva ökade resursinsatser från myndighetens sida.

Den tillståndsplikt som finns i fråga om televerksamhet av betydande omfattning enligt dagens regelverk försvinner och ersätts med en anmälningsplikt (se avsnitt 13.1).

Lagförslaget innebär att den medlingsverksamhet som PTS bedriver i dag upphör (se avsnitt 22.3). I stället kan en tvist hänföras till en medlare som bekostas av parterna.

Möjligheterna för myndigheten att med stöd av forskrifter meddela undantag från kravet på tillstånd att använda radiosändare utökas, vilket kan medföra att antalet individuella tillstånd minskar.

PTS disponerar i dag anslag för upphandling av bl.a. tjänster för funktionshindre samt åtgärder för att tillgodose totalförsvarets behov

under höjd beredskap och skydda telekommunikationerna mot allvarliga hot och påfrestningar i fredstid. Det nya regelverket bedöms inte medföra några större kostnadsförändringar inom dessa områden.

Regeringen anser att det allttjämt finns skäl att finansiera åtgärder mot allvarliga fredstida hot och påfrestningar rörande elektronisk kommunikation genom ett avgiftssystem. Enligt det nya förslaget kommer avgift att kunna tas ut från den som bedriver verksamhet som är anmäld för finansiering av dessa åtgärder (se avsnitt 21.3). I lagförslaget anges vidare att en avgift får tas ut för kostnaden att behandla en anmälan eller en ansökan om tillstånd. Vidare föreskrivs en skyldighet för den som är anmäld eller innehar tillstånd att betala årlig avgift för myndighetsverksamhet enligt lagen (se avsnitt 21.1).

Regeringens förslag innebär vissa nya och förändrade myndighetsuppgifter som medför både ökat och minskat behov av resurser. Sammantaget bedömer regeringen att kostnaderna för dessa förändringar kan hanteras inom ramen för Post- och telestyrelsens budgeterade anslag samt genom avgiftsuttag.

Konkurrensverket

Så som angetts i avsnitt 25 anser regeringen att PTS skall samråda med Konkurrensverket i arbetet med marknadsanalyser och identifiering av aktörer med betydande marknadsinflytande och därvid inhämta ett skriftligt yttrande från verket. Konkurrensverket ges därmed förutsättningar att säkerställa att konkurrensrättsliga principer tillämpas på ett korrekt sätt. Finansieringen av Konkurrensverkets utökade resursbehov för att kunna fullgöra dessa uppgifter kommer att hanteras genom PTS avgiftsuttag.

Radio- och TV-verket

För Radio- och TV-verkets del innebär det nya regelverket en utvidgad verksamhet för standarder för sändning av radio och TV-signaler. Förslaget om ändringar i lagen (1998:31) om standarder för sändning av TV-signaler medför att tillämpningsområdet utvidgas till att även omfatta vissa radiosändningar, i varje fall vad gäller system för villkorad tillgång till sådana. Utvidgningen bedöms inte medföra något ökat resursbehov för myndigheten då det inte finns några etablerade system för villkorad tillgång för radiosändningar i dagsläget och då betalradio ännu är ett relativt okänt begrepp. De mottagare som finns på marknaden är gjorda för s.k. free-to-air-mottagning. Det innebär att arbetet med standarder för digitalradio för myndighetens del inte bör bli alltför betungande.

Det är regeringens bedömning att Radio- och TV-verket bör få i uppdrag att följa utvecklingen och att uppmuntra den frivilliga bransch Anpassningen för användning av en gemensam standard för tillämpningsprogram (API); DVB-MHP (se avsnitt 24.4). Detta är i överensstämmelse med EG-direktiven. Skälet för detta är att det är viktigt att man successivt övergår till en gemensam standard för att utvecklingen av interaktiva applikationer för digital-TV effektivt skall uppmuntras och underlättas. Detta medför ett visst ökat resursbehov för verket. Även

myndighetens arbete med att se över sina meddelade föreskrifter med anledning av de föreslagna ändringarna i regelverket kräver initialt en viss resursförstärkning. Radio- och TV-verket kommer också att överta det tillsynsansvar som Konsumentverket har i dag avseende lagen (1998:31) om standarder för sändning av TV-signaler. Tillsynsansvaret avser konsumentutrustning som kan avkoda digitala TV-signaler och som skall saluföras eller hyras ut av näringsidkare. Även detta medför ett ökat resursbehov för Radio- och Tv-verket. Regeringen avser att återkomma på tilläggsbudget för 2003 och i budgetpropositionen för 2004 med förslag till överföring av medel till Radio- och TV-verket.

De allmänna förvaltningsdomstolarna

I dag är det främst ärenden som rör samtrafik som tar domstolarnas resurser i anspråk. Till följd av det nya regelverket finns viss risk för att antalet överklagbara myndighetsbeslut och därmed överklaganden till allmän förvaltningsdomstol kan komma att öka. Regeringens bedömning nu är att dessa kan hanteras inom ramen för domstolsväsendets befintliga resurser. Regeringen avser emellertid att efter viss tid göra en utvärdering av hur måltillströmningen till de allmänna förvaltningsdomstolarna påverkas av den föreslagna regleringen.

Övriga myndigheter m.m.

Övriga myndigheter som berörs av regelverket är främst Konsumentverket och Datainspektionen. Konsumentverket bör ha ansvar för konsumentfrågor inom området elektronisk kommunikation, i den mån sådana frågor inte särskilt reglerats i lagen om elektronisk kommunikation. Datainspektionen bör ansvara för tillsyn i fråga om behandling av personuppgifter inom området elektronisk kommunikation, i den mån behandlingen inte särskilt reglerats i lagen om elektronisk kommunikation. När frågorna särskilt regleras i lagen om elektronisk kommunikation bedömer regeringen således att PTS bör ansvara för tillsynen. Då dessa ansvarsområden i allt väsentligt motsvarar vad som gäller i dag kommer de inte att medföra ökade resursbehov.

Vidare föreslår regeringen ett godkännande av ändring av konventionen om inrättande av ett europeiskt radiokommunikationskontor (ERO) till att avse inrättandet av ett europeiskt kommunikationskontor (ECO). Enligt nuvarande ordning är det två kontor som driver de frågor som bl.a. kommer att hanteras av ECO. Dessa två kontor, ERO och ETO, bekostas av medlemsländerna. I Sverige finansieras detta via avgifter som tas ut av PTS. Finansieringen av det nya kontoret kommer att ske på samma sätt (se avsnitt 27).

29 Konsekvenser för små företag

Inledning

En stor del av de företag som verkar inom området är redan i dag berörda av den befintliga lagstiftningen. Det nya regelverket medför dock vissa förändringar som företagen måste sätta sig in i.

Ett syfte med det nya regelverket är att skapa enklare regler för företag att komma in på marknaden. Ett annat syfte är att skapa effektiv konkurrens. Den sektorsspecifika regleringen gynnar de mindre företagen på så sätt att den kan innebära att förpliktelser ställs på dominanten om inte konkurrensen fungerar. En effektiv konkurrens gynnar alla aktörer på området, både tillhandahållare av elektroniska kommunikationsnät eller kommunikationstjänster och användare. I myndighetsuppgifterna ingår enligt den nya lagen att regelbundet göra marknadsanalyser för att kontrollera att konkurrensen fungerar.

I dag uppgår antalet anmälda företag enligt telelagen (1993:597) till ca 300. Den föreslagna lagen omfattar elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster, vilket är ett vidare område än vad som omfattas av dagens reglering. Detta medför att företag från tele-, IT- och mediesektorerna kommer att behandlas lika. Exempelvis kan också kabel-TV-bolag, satellitbolag, energibolag, kommunala bolag eller kommuner omfattas av en anmälningsskyldighet, i den mån de bedriver verksamhet som faller in under den nya lagen.

Lagen avser även överföringstjänster med radiolänk och radioaccess och det marksända nätet för radio- och TV-sändningar. Det senare medför att hela den verksamhet som Teracom bedriver kommer att omfattas. För ytterligare beskrivning av branschen hänvisas till utredningens betänkande (SOU 2002:60).

En del av ovan nämnda aktörer bedriver redan i dag anmälningspliktig verksamhet som telefonitjänst till fast nätanslutningspunkt eller tillhandahållande av nätkapacitet i ett allmänt tillgängligt telenät. Andra bedriver icke-anmälningspliktig verksamhet, t.ex. tillhandahållande av vissa Internettjänster. Exakta uppgifter om företag som bedriver sådan verksamhet finns inte att tillgå. Emellertid har Post- och telestyrelsen (PTS) gjort en uppskattning och bedömt att antalet Internetoperatörer uppgår till ett hundratal. En del av dessa kan även ingå i antalet anmälda operatörer om de också bedriver anmälningspliktig verksamhet.

Det är som framgått inte möjligt att göra en säker bedömning av hur många nya företag som kommer att omfattas av den nya lagstiftningen. En grov uppskattning är dock att det kan röra sig om några hundra.

Vissa av de föreslagna reglerna kan medföra ökade kostnader för företag. Andra förslag medför minskade kostnader. Det föreslagna regelverket medför kostnadskonsekvenser för företagen på följande punkter.

- Anmälan och tillstånd
- Förändrat förfarande för tillstånd för användning av radiosändare i vissa fall

- Förändrat förfarande för tillstånd för användning av nummer i vissa fall
- Avgift för medgivande till överlåtelse av tillstånd
- Förändrade regler om samtrafik
- Beredskapsavgift
- Tvister
- Lokaliseringsinformation avseende larmnumret

Anmälan och tillstånd

Bakgrund

Enligt telelagen är ett företag skyldigt att anmäla tillhandahållande inom ett allmänt tillgängligt telenät av telefonitjänst till fast nätanslutningspunkt, mobil teletjänst, annan teletjänst som kräver tilldelning av kapacitet ur nummerplan för telefoni samt nätkapacitet. Förutom anmälan krävs tillstånd för att tillhandahålla telefonitjänst till fast nätanslutningspunkt, mobil teletjänst eller nätkapacitet om verksamheten är av betydande omfattning. Dagens avgiftssystem omfattar avgifter både för anmälningspliktig verksamhet och för tillståndståndspliktig sådan.

Det nya förslaget medför vissa förändringar när det gäller avgifter. En anmälningskyldighet kommer att finnas även i fortsättningen men med en förändrad omfattning. Tillstånd motsvarande dem som föreskrivs i telelagen kommer inte att finnas kvar.

Enligt lagen (1993:599) om radiokommunikation krävs tillstånd för att få använda radiosändare. Den föreslagna lagen innebär att det även framgent krävs tillstånd för användning av radiosändare. Tillstånd att använda radiosändare för viss radioanvändning och tillstånd att använda enskilda radiosändare inom denna användning får dock meddelas vid skilda tillfällen. Den föreslagna lagen innebär att tillstånd krävs för användande av nummer ur en nationell nummerplan. Ett särskilt förfarande föreslås för nummer av betydande ekonomiskt värde.

Anmälningsplikt och avgift

Lagförslaget innebär en skyldighet för företag att anmäla tillhandahållande av allmänna kommunikationsnät som vanligen tillhandahålls mot ersättning och allmänt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänster. Verksamhet som enbart består i att överföra signaler via tråd för utsändning till allmänheten av program i ljudradio eller annat som anges i 1 kap. 1 § tredje stycket yttrandefrihetsgrundlagen skall inte anmälas. Vidare anges i lagförslaget att en avgift får tas ut för kostnaden att behandla en anmälan eller ansökan om tillstånd. En skyldighet för den som är anmäld eller innehar tillstånd att betala avgift för att täcka kostnaderna för myndighetsverksamhet enligt lagen föreslås.

De uppgifter själva anmälan enligt anmälningskravet skall innehålla är begränsade och bör inte medföra någon större administrativ kostnad för företagen. Förutom själva anmälan kan vissa krav ställas på att tillhandahålla information till myndigheten (se vidare avsnitt 20.4). Det rör bl.a. information som har med tillsynen att göra, vilket är till gagn för samtliga aktörer på området. Informationsskyldigheten skall vara proportionell, objektivt motiverad och begränsad till vad som är absolut nödvändigt för att inte onödigt tynga speciellt mindre operatörer.

Lagförslaget anger vilka grunder som skall gälla för avgiftsuttaget medan den exakta storleken får framgå av verkställighetsföreskrifter. I förordningen (1999:836) om finansiering av Post- och telestyrelsens verksamhet anges förutsättningar för vissa avgifter som skall tas ut enligt nuvarande ordning. I dagens system tas avgifter ut dels för att anmäla eller ansöka, dels för den som innehar tillstånd eller är anmäld. Avgifterna som avser tillstånd att bedriva televerksamhet kommer inte att finnas kvar när det nya regelverket träder i kraft.

Myndighetens uppgifter med anledning av det nya regelverket medför vissa förändringar. Sammantaget bedöms kostnaderna kunna hanteras inom ramen för myndighetens budgeterade anslag och avgiftsuttag.

Den avgift som får tas ut för en anmälan eller en ansökan skall motsvara myndighetens kostnad för handläggningen av ärendet. Denna kan skilja sig åt för t.ex. en rutinmässig mottagning av en anmälan och ett komplext inbjudningsförfarande. När det gäller de årliga avgifterna skall de sammantaget motsvara myndighetens övriga kostnader för verksamheten enligt lagen. De skall fördelas med skälig andel på dem som bedriver anmälningspliktig verksamhet. Avgiftens storlek för det enskilda företaget vad gäller löpande avgifter är svår att uppskatta. Antalet anmälningspliktiga företag torde dock öka. Spännvidden mellan företag kan därför bli mycket stor både vad gäller omsättning och den del de tar i anspråk av tillsynsverksamhet och annan verksamhet. Som anges i avsnitt 21.1 bör förhållandet att kostnaderna för myndighetsverksamheten är olika för t.ex. skilda slag av radioanvändning eller verksamheter återspeglas i avgiftsuttaget. De minsta operatörerna torde komma att orsaka tillsyns- eller andra kostnader i sådan begränsad omfattning att det är rimligt att föreskriva att dessa inte skall erlägga avgift för verksamhet som är anmäld.

Avgift för medgivande till överlåtelse av tillstånd

Det införs en möjlighet att överlåta tillstånd att använda radiosändare eller nummer om operatören så önskar. En sådan överlåtelse kräver medgivande från myndigheten. Regelverket medger en möjlighet att ta ut en avgift för ett sådant medgivande.

Förändrat förfarande för tillstånd för användning av radiosändare

Lagförslaget innebär en möjlighet att hålla auktioner i ett förfarande med allmän inbjudan när det meddelas tillstånd att använda radiosändare för nya eller väsentligt ändrade radioanvändningar och det kan antas att det

frekvensutrymme som kan avsättas för verksamheten inte är tillräckligt för att ge tillstånd åt alla som skulle kunna bedriva sådan verksamhet.

Ett sådant förfarande medför kostnader för de företag som vill bedriva sådan verksamhet eftersom de måste betala för tillståndet. Hur stora dessa kostnader blir är inte möjligt att förutse, då det bl.a. beror på antalet intresserade aktörer och det allmänna konjunkturläget. Man kan dock anta att det, i samband med ett auktionsförfarande, i de flesta fall handlar om större aktörer med stora finansiella möjligheter.

Förändrat förfarande för tillstånd för användning av nummer

Ett nytt förfarande för tillstånd att använda nummer av betydande ekonomiskt värde införs. Förfarandet innebär att en tilldelning kan ske bl.a. efter ett anbudsförfarande, dvs. auktion. Den högstbjudande operatören får därmed betala ett pris för numret. Prisnivån är på samma sätt som vid auktioner för tillstånd att använda radiosändare bl.a. beroende av antalet intresserade aktörer.

Förändrade regler om samtrafik

Telelagens generella krav på samtrafik till kostnadsorienterade priser för vissa tjänster upphör till följd av den nya lagen. Det kan medföra konsekvenser för företagen.

Vissa företag som tidigare tvingats tillhandahålla samtrafik till kostnadsorienterade priser har nu möjlighet att ta ut ett marknadsmässigt pris. Marknadsmässiga priser kan å ena sidan bli högre än kostnadsorienterade men kan å andra sidan medföra bättre förutsättningar för investeringsincitament på marknaden. En eventuell höjning av priset för samtrafik kan antas drabba mindre företag i första hand då dessa ofta är mer beroende av samtrafik för att kunna erbjuda sina kunder attraktiva tjänster. I de fall det råder effektiv konkurrens på den aktuella marknaden för samtrafik kan dock det marknadsmässiga priset, typiskt sett, ligga nära det kostnadsorienterade priset.

I de fall det inte råder effektiv konkurrens innehåller lagförslaget regler som medger att krav på kostnadsorienterad samtrafik kan ställas i det enskilda fallet på aktörer som har ett betydande inflytande på samtrafikmarknaden. Härmed säkerställs att samtrafiktaxorna inte skenar i väg på de marknader som inte karakteriseras av effektiv konkurrens.

Den exakta kostnadskonsekvensen av detta förslag kan inte beräknas. Den beror i hög utsträckning på konkurrenssituationen på marknaden. Förslaget följer de krav som ställs i tillträdesdirektivet.

Beredskapsavgift

Enligt lagförslaget skall det kunna föreskrivas en skyldighet för den som bedriver verksamhet som är anmäld enligt lagen att betala avgift för finansiering av åtgärder mot allvarliga fredstida hot och påfrestningar rörande elektronisk kommunikation. Storleken på den avgift som i dag tas ut bestäms årligen av riksdagen. För 2003 är avgiften 100 miljoner kr. Avgiften har sedan den infördes enbart erlagts av TeliaSonera AB. I pro-

positionen, Samhällets säkerhet och beredskap (prop. 2001/02:158) angav regeringen att grunden för avgiftsuttaget skulle ses över i syfte att ge den en mer konkurrensneutral utformning. Det lagförslag som lämnas innebär att en avgift för detta ändamål skall erläggas av anmälda operatörer enligt de grunder som anges i lag. Avgifterna skall fördelas så att de betalningsskyldiga får bära en skälig andel av kostnaderna. Därvid måste givetvis iakttas att avgifterna skall vara konkurrensneutrala. Det medför att avgiftsuttaget på något sätt måste stå i proportion till företagets storlek för att inte avgiften skall bli mer betungande för små än för större företag. I praktiken innebär det å ena sidan att avgiftsskyldighet inte bara skall gälla för en operatör, å andra sidan innebär det inte med säkerhet att alla anmälningspliktiga skall förpliktas att betala avgiften. Mindre operatörer med verksamhet av endast ringa betydelse från allmän synpunkt bör kunna undantas från avgiftsskyldighet.

Twister

I dag bedriver PTS en medlingsverksamhet som är kostnadsfri för parterna. Enligt det nya lagförslaget skall tillsynsmyndigheten på begäran av part avgöra tvister angående skyldigheter enligt lagen mellan dem som tillhandahåller elektroniska kommunikationsnät eller kommunikationstjänster eller tillhörande tjänster. Myndigheten skall kunna hänskjuta en tvist till en medlare som bekostas av parterna. Kostnaden för det enskilda företaget beror på tvistens omfattning och hur lång tid medlaren tas i anspråk. Denna nya utformning av tvistlösningen kan medföra kostnadsökningar för småföretag. Någon beräkning av en eventuell kostnadsökning är dock inte möjlig att göra. Det är emellertid inte troligt att det skulle drabba små- och medelstora företag i större omfattning än större företag.

Lokaliseringsinformation avseende larmnumret

Lagförslaget medför en allmän skyldighet för operatörer att i den mån det är tekniskt genomförbart, tillhandahålla lokaliseringssuppgift för nödsamtal (se avsnitt 18.11). I dag finns inga krav på lokaliseringsinformation avseende samtal till 112 från mobiltelefoner. Denna nya funktion, som skall göras tillgänglig för larmtjänsterna i den mån det är tekniskt genomförbart syftar till att förbättra skydds- och säkerhetsnivån för användarna av tjänsten. Funktionen kommer även att vara till stor hjälp för alarmeringscentralerna i deras arbete. Regeringen anser att det vid bedömningen av teknisk genomförbarhet är av vikt att kraven även ställs utifrån en rimlighetsbedömning av vilka åtgärder som en operatör behöver vidta i förhållande till de kostnader som dessa orsakar operatören och den nytta som erhålls. Tolkningen av vad som är tekniskt genomförbart bör ta sin utgångspunkt i den rekommendation som EG-kommisionen för närvarande utarbetar. Häri bör även ligga att kraven på ekonomisk rimlighet är tillgodosedda.

30 Författningskommentar

30.1 Förslaget till lag om elektronisk kommunikation

1 kap. Allmänna bestämmelser

Inledande bestämmelser

1 kap. 1 §

Lagen inleds med en allmän portalparagraf, som bl.a. anger de grundläggande målen för lagen. Dessa mål överensstämmer i stort sett med de som räknas upp i artikel 8 i ramdirektivet.

Paragrafens *första stycke* har sin huvudsakliga motsvarighet i 2 § telelagen (1993:597) och anger lagens grundläggande ändamål. Dessa ansluter sig till de politiska målen för sektorn, se avsnitt 7. Att kommunikationerna skall vara säkra innebär, förutom att de skall vara driftsäkra, också att de skall tillgodose ett gott integritetsskydd.

Av *andra stycket första meningen*, som närmast motsvaras av 3 § telelagen, framgår att konkurrensen, tillsammans med internationell harmonisering, skall vara det främsta medlet för att uppnå målen. Den internationella harmoniseringen innebär bl.a. ökade möjligheter att jämföra tjänster, vilket i sig främjar den internationella konkurrensen. I uttrycket ryms den målsättning som anges i artikel 8.3 i ramdirektivet, dvs. att bidra till utvecklingen av den inre marknaden. Konkurrensintresset gör sig särskilt gällande för regleringen om samtrafik och andra former av tillträde i 4 kap.

I enlighet med artikel 8.4 i ramdirektivet, målsättningarna för USO-direktivet och de politiska målen på området skall dock staten ta ett ansvar på områden där slutanvändarnas behov inte enbart kan tillgodoses av marknaden. Detta kommer till uttryck i *andra stycket andra meningen*. De samhällsomfattande tjänsterna anges i 5 kap. 1 §. Angående begreppet ”överkomligt pris”, se avsnitt 18.1.

Myndighetsutövningen på området bör utgå från de mål som anges i paragrafen. Av *tredje stycket* följer att det vid myndighetsutövningen också skall beaktas bl.a. de grundlagfästa yttrande- och informationsfriheterna. På *Lagrådets* inrådan har endast dessa intressen särskilt framhållits. Effektiva elektroniska kommunikationer är ett viktigt instrument för att värna och öka den språkliga och kulturella mångfalden i samhället. Samtidigt kan åtgärder enligt lagen verka inskränkande på grundlagfästa rättigheter. Under inga förhållanden får en åtgärd innebära sådana begränsningar i vidare mån än vad grundlagarna medger. Även

inom ramen för det tillåtna området bör det iakttas försiktighet med åtgärder som kan begränsa yttrande- och informationsfriheten.

Prop. 2002/03:110

Paragrafen har behandlats i avsnitt 11.

1 kap. 2 §

Genom bestämmelsen, som ger uttryck för de allmänna förvaltningsrättsliga proportionalitets- och behovsprinciperna, genomförs ett antal artiklar i det nya EG-regelverket, bland dessa 7.1, 8.1 och 20.3 i ramdirektivet, 7.3 i auktorisationsdirektivet, 5.1, 5.3 och 8.4 i tillträdesdirektivet samt 3.2, 8.2 och 17.2 i USO-direktivet. Bestämmelsen har utformats i enlighet med vad *Lagrådet* föreslagit. Den slår fast att en myndighet skall vidta åtgärder som grundas på det fastställda problemets art, är proportionella och är rimliga med hänsyn till lagens syfte och de övriga intressen som anges i 1 §. Sådana åtgärder får alltså inte vara mer ingripande än vad som behövs. Härutöver finns i 8 kap. 8–14 §§ särskilda bestämmelser om att beslut endast får fattas efter visst samrådsförfarande. Vilken åtgärd som är lämpligast måste avgöras vid en bedömning i det enskilda fallet. Frågan har behandlats bl.a. i avsnitt 11 och 17.2.

1 kap. 3 §

I paragrafen anges att den myndighet som regeringen bestämmer skall ta emot anmälan, pröva ansökningar, besluta om skyldigheter och i övrigt pröva frågor och handlägga ärenden samt utöva tillsyn enligt denna lag eller enligt föreskrifter meddelade med stöd av lagen. Bestämmelsen innebär inte att det måste vara en enda myndighet som skall utföra alla de angivna uppgifterna, se avsnitt 25.

Paragrafen har utformats i enlighet med vad *Lagrådet* föreslagit.

Lagens tillämpningsområde

1 kap. 4 §

Bestämmelserna i *första stycket* fastställer lagens tillämpningsområde. Vad som avses med elektroniska kommunikationsnät, elektroniska kommunikationstjänster och tillhörande installationer framgår av 7 §. Tillhörande tjänster är t.ex. abonnentupplysning.

Lagen ersätter bl.a. lagen (1993:599) om radiokommunikation (LRK). Med ”annan radioanvändning” avses regler om användning av radioutrustning m.m. som därför omfattas av lagen, men som inte kan sägas utgöra elektroniska kommunikationsnät, kommunikationstjänster eller tillhörande installationer eller tjänster.

Utrustning som ansluts till nätet på abonnentsidan av en nätanslutningspunkt, t.ex. dataterminaler och annan sådan utrustning, omfattas inte av bestämmelserna i denna lag, se även under kommentaren till 6 §.

Genom bestämmelsen i *andra stycket* undantas från lagens tillämpningsområde tjänster som inte helt eller huvudsakligen utgörs av överföring av signaler i elektroniska kommunikationsnät. Undantaget

från tillämpningsområdet är t.ex. innehållet i radio- och TV-program och tjänster som innebär tillhandahållande av innehåll på Internet. I 6 kap. finns dock bestämmelser om skydd för hemligheten för elektroniska meddelanden.

I den mån det uppstår en konflikt mellan lagen och bestämmelserna i grundlag så har de senare företräde (jfr 11 kap. 14 § regeringsformen). I artikel 1.3 ramdirektivet anges också att direktivet och särdirektiven inte påverkar de åtgärder som vidtagits på nationell nivå i enlighet med gemenskapslagstiftningen för att arbeta för mål som avser allmänintresset, särskilt när det gäller reglering av innehåll och audiovisuell politik. Lagens förhållande till yttrandefrihetsgrundlagen har behandlats ytterligare i avsnitt 13.

1 kap. 5 §

Genom bestämmelsen klargörs att ett beslut enligt denna lag inte ersätter sådan tillståndsprövning som föreskrivs i annan lag. Av detta följer att beslut som innebär offentlighetsrättsligt tvång, t.ex. beslut om samlokalisering eller gemensamt utnyttjande av utrustning eller annan egendom, enligt denna lag inte ersätter föreskriven prövning enligt t.ex. ledningsrättslagen (1973:1144), expropriationslagen (1972:719), fastighetsbildningslagen (1970:988), plan- och bygglagen (1987:10) eller miljöbalken. Detta innebär att det för tvångsvis upplåtelse och åtkomst till annans egendom, t.ex. i form av samlokalisering i master, kan fordras beslut om ledningsrätt eller expropriation för tillträde till egendomen. En annan sak är att om ett beslut om skyldighet att lämna tillträde enligt denna lag inte efterlevs får tillsynsmyndigheten förelägga den felande parten att lämna föreskrivet tillträde och ett sådant föreläggande får förenas med vite. Frågan om förhållandet till annan lag generellt har behandlats i avsnitt 12 och 17.6.

1 kap. 6 §

I *första stycket* anges att det finns bestämmelser om sändningar av ljudradio- och TV-program även i radio- och TV-lagen (1996:844).

Av *andra stycket* följer att det finns särskilda bestämmelser om radio- och teleterminalutrustning som är avsedd att anslutas till ett elektroniskt kommunikationsnät.

Bestämmelsen har behandlats i avsnitt 8.

Definitioner

1 kap. 7 §

I denna paragraf angivna definitioner är hämtade dels från direktiven och radiospektrumbeslutet i EG:s nya regelverk på området för elektronisk kommunikation, dels från telelagen och LRK. I vissa fall har mindre justeringar gjorts för att definitionerna bättre skall stämma överens med befintliga författningar och svensk författningsskrivning i allmänhet. Ledning vid tolkning av begreppen kan i förekommande fall hämtas från

direktiven och beslutet samt från motiven till telelagen och LRK samt den rättstillämpning som finns på området.

Termen *abonment* återfinns i telelagen. Detsamma gäller begreppet *användare*. Med undantag för utsändning av program i ljudradio eller annat som anges i 1 kap. 1 § tredje stycket yttrandefrihetsgrundlagen (YGL) kan i fråga om begreppens innebörd vägledning hämtas från telelagen.

Den som tar emot utsända programkanaler via en radio- eller TV-mottagare och för detta betalar föreskriven licens eller tar emot ett färdigpaketerat programutbud i kabel, via satellit eller i marksändning som sänds ut via radio och kan tas emot genom ett system för villkorad tillgång i en digital-TV-box, torde inte abonnera på en elektronisk kommunikationstjänst. Ingår däremot i ett sådant abonnemang en möjlighet till bredbandsuppkoppling mot Internet via ett sådant nät för utsändning till allmänheten är det i denna del fråga om en elektronisk kommunikationstjänst. Programbolag som Sveriges Television och Sveriges Radio använder sig av en elektronisk kommunikationstjänst för att sända ut program till sina tittare och lyssnare. Denna tjänst torde normalt inte vara att anse som allmänt tillgänglig. Programbolagen kan också själva sända ut sina program, om de har tillgång till radiosändare. Så sker också i vissa fall. Någon elektronisk kommunikationstjänst föreligger inte heller i ett sådant fall.

Abonmentupplysning är ett begrepp som har intagits i telelagen fr.o.m. den 1 juli 2002 (prop. 2001/2002:98). Vad som anges i propositionen bör kunna tjäna till vägledning också här.

Ett grundläggande begrepp i lagen är *elektroniskt kommunikationsnät*. Det omfattar alla typer av telenät enligt telelagens definition. Telelagens tillämpningsområde avser enligt 1 § telelagen televerksamhet och abonmentupplysning. Med televerksamhet avses enligt samma lagrum inte utsändning till allmänheten av program i ljudradio eller annat som anges i 1 kap. 1 § tredje stycket första meningen YGL. Någon motsvarande begränsning finns inte i lagen om elektronisk kommunikation. Detta medför att utöver de nät som omfattas av telenät enligt telelagen omfattar elektroniskt kommunikationsnät även nät som används för utsändning av program i ljudradio eller annat som anges i 1 kap. 1 § tredje stycket YGL. Beträffande vad som gör att ett nät är att anse som ett *allmänt kommunikationsnät* hänvisas till avsnitt 13.1.

Den definition som föreslås för *allmänt telefontnät* har likheter med telelagens definition för telefonitjänst, dvs. teletjänst bestående i överföring av tal och som medger överföring av telefaxmeddelanden samt datakommunikation via låghastighetsmodem. I detta får anses ligga att tjänsten typiskt sett skall vara anpassad för överföring av tal. Med ett allmänt telefontnät avses sådana elektroniska kommunikationsnät som används för tillhandahållande av allmänt tillgängliga telefonitjänster och som möjliggör överföring av tal, fax, och data och andra former av kommunikation mellan nätanslutningspunkter. Även här avses sådana nät som typiskt sett är anpassade för överföring av tal. Det kan vara flera faktorer som tillsammans gör att denna förutsättning är uppfylld. Dels kan det vara beroende av det fysiska nätets förutsättningar, dels av det logiska nätets uppbyggnad och funktioner. Det kretskopplade accessnätet för fast telefoni och GSM-nät för mobiltelefoni är exempel på telefontnät. En företagsväxel kan dock vara ansluten med en fiberkabel för att klara

den överföringskapacitet som krävs för att samtidigt kunna upprätthålla ett stort antal talkanaler. Detta gör inte att nätet inte är att anse som ett allmänt telefonnät. Det är således inte endast det fysiska nätet som gör att ett nät blir att betrakta som ett telefonnät, utan också den logiska uppbyggnaden. Ändras uppbyggnaden, t.ex. med hjälp av viss teknik för digitalisering, xDSL-teknik (Digital Subscriber Line), eller genom paketkoppling i mobilnäten, så att nätet inte längre typiskt sett är anpassat för tal, utgör nätet i den delen i allmänhet inte längre del av ett allmänt telefonnät. Exempel på sådan teknik som bör göra att ett nät inte är att anse som ett telefonnät är ADSL (Asymmetrical Digital Subscriber Line). En asymmetrisk överföring innebär att kapaciteten är större i ena riktningen. En sådan överföring är typiskt sett inte anpassad för samtal, dvs. tvåvägskommunikation i realtid. Det bör dock framhållas att digitalisering i sig inte gör att ett nät inte är att anse som ett telefonnät. Digitalisering i stamnät förekommer regelmässigt. I PSTN (Public Switched Telephone Network) används t.ex. allmänt förekommande digital teknik som SDH (Synchronous Digital Hierarchy) för att öka överföringskapaciteten i stamnäten. Sådan teknik är anpassad för talöverföring och andra tjänster som kräver hög kvalitet i överföringen.

En annan omständighet som bör kunna beaktas vid bedömningen av om ett nät utgör ett allmänt telefonnät är överföringskapaciteten i en förbindelse. Upprättas en särskild kanal i nätet för förbindelsen bör kapaciteten typiskt sett vara anpassad för överföring av tal för att det skall vara fråga om ett telefonnät. I paketförmedlande nät däremot bör möjligheten att reservera kapacitet ha motsvarande betydelse. Ett nät som överför data först när utrymme blir ledigt utan möjlighet att garantera viss kapacitet är inte ändamålsenligt för överföring av tal.

Vidare bör möjligheten att få tillgång till alarmerings- och räddningstjänsten via ett eller flera nummer inom en nationell eller internationell nummerplan vara en förutsättning för att ett telefonnät skall anses föreligga. Det är den tekniska möjligheten att åstadkomma detta som är avgörande och inte den faktiska tillgången. Om en operatör således inte lever upp till en skyldighet att vidareförmedla samtal till nödnumret 112 innebär inte detta att fråga inte är om ett telefonnät. Om däremot nätet inte använder sig av nummerplanen för telefoni och det därför inte är möjligt att nå nödnumret, bör nätet inte anses utgöra ett telefonnät. Ett nät som inte utgör ett telefonnät kan fortfarande vara ett elektroniskt kommunikationsnät som kan vara allmänt.

Definitionen av *elektronisk kommunikationstjänst* är avsedd att urskilja sådana tjänster som innebär ett kommersiellt tillhandahållande av tjänster till andra, genom att ange att tjänsterna skall tillhandahållas vanligen mot ersättning. I vissa fall tillhandahålls dock kommersiella tjänster gratis till slutkunden. Det kommersiella inslaget manifesteras då på något annat sätt, vanligen genom reklamfinansiering. Sker tillhandahållandet på rent ideell basis omfattas däremot tjänsten inte av begreppet. Exempel på det kan vara tillhandahållande av s.k. forskarnät eller liknande nät främst inom universitetsvärlden. Genom att det i definitionen anges att tjänsten helt eller huvudsakligen utgörs av överföring av signaler i elektroniska kommunikationsnät avses dessutom att urskilja sådana tjänster från rena innehållstjänster, såsom programverksamheten hos programföretag för ljudradio och TV och innehållstjänster som tillhandahålls via webben,

såsom webbsidor där musik eller spel tillhandahålls eller webbsidor för elektronisk handel.

Med *lokaliseringssuppgift* avses uppgift som behandlas i ett elektroniskt kommunikationsnät och som visar den geografiska positionen för terminalutrustningen för en användare av en allmänt tillgänglig elektronisk kommunikationstjänst. Definitionen återfinns i artikel 2 i direktivet om integritet och elektronisk kommunikation. Lokaliseringssuppgifter kan enligt direktivet vara av två slag, dels sådana som samtidigt är trafikuppgifter, dels sådana som inte är trafikuppgifter (se 6 kap. 1 §). De föregående är bl.a. sådana lokaliseringssuppgifter som kan erhållas genom information om i vilken s.k. cell som en viss terminalutrustning befinner sig i. Med cell menas här området inom sändnings- och mottagningsradien från en basstation i ett cellulärt nät för mobiltelefoni, Med lokaliseringssuppgifter som inte är trafikuppgifter avses främst positionering via satellit av en terminalutrustning, förutsatt att uppgifterna behandlas i det elektroniska kommunikationsnätet.

Nätanslutningspunkt är en fysisk punkt vid vilken en abonnent ansluts till ett allmänt kommunikationsnät. Detta begrepp bör ha samma innebörd som enligt telelagen. Såväl fasta som mobila anslutningspunkter avses. I nätanslutningspunkten möts det allmänna kommunikationsnätet och abonnentens enskilda nät.

Nödsamtal definieras inte i telelagen. Med sådana samtal menas här samtal till nödnummer enligt fastställd nummerplan för telefoni för att nå samhällets alarmeringstjänst.

Begreppet *samtal* avser en förbindelse för överföring av tal som medger samtidig tvåvägskommunikation, s.k. full duplex, i vad som för användaren uppfattas som realtid. Genom att endast kräva att användaren skall uppfatta det som att kommunikationen sker i realtid görs en avvikelser i förhållande till definitionen av samtal enligt direktivet om integritet och elektronisk kommunikation. Meningen är att när fördröjningarna i t.ex. ett nät som använder Internetprotokoll inte är större än att användaren uppfattar kommunikationen som om den sker i realtid bör kommunikationen kunna omfattas av samtalsbegreppet. Hur liten fördröjning som skall krävas får överlåtas åt rättstillämpningen att avgöra, varvid sannolikt det arbete som bedrivs i ITU och i andra standardiseringsorgan kan bli vägledande. En överföring som sker med användning av protokoll för att göra datakommunikation pålitlig, såsom TCP (Transmission Control Protocol) gör visserligen kommunikationen pålitlig, men innehåller för detta ändamål funktioner för omsändningar om informationen inte når fram till mottagaren, som inte är lämpade för talöverföring i realtid. Kommunikation som sker med hjälp av sådana funktioner utgör därför inte samtal.

Med *operatör* avses den som innehar eller på annat sätt råder över ett allmänt kommunikationsnät eller tillhörande installation. Begreppet innebär ett förtydligande i förhållande till definitionen i tillträdesdirektivet, genom att det klargörs att det är innehavet av eller rådigheten över ett allmänt kommunikationsnät eller tillhörande installation som gör att en aktör omfattas av operatörsbegreppet. Det bör observeras att genom att även den som tillhandahåller tillhörande installationer (se nedan) anses som operatör kan begreppet få ett mycket vitt tillämpningsområde. Viss försiktighet bör därför iaktas. Det är t.ex. inte avsikten att en

fastighetsägare som hyr ut utrymme åt en operatör enbart därigenom skall anse vara operatör. Däremot bör exempelvis ett företag som har som sin huvudsakliga verksamhet att förvalta telefonstationer omfattas av begreppet.

Begreppen *radioanläggning* och *radiokommunikation* har överförts i sak oförändrade från LRK. Definitionen av *radiovågor* innebär däremot en förändring i förhållande till LRK, genom att ett undre frekvensvärde införs om 9 kilohertz för att anpassa definitionen till bl.a. artikel 2 i radiospektrumbeslutet. Förändringen behandlas i avsnitt 14.1.

Med *samtrafik* avses fysisk och logisk sammankoppling av allmänna kommunikationsnät för att göra det möjligt för olika operatörers användare att kommunicera med varandra eller få tillgång till tjänster som tillhandahålls i näten. Tillämpningsområdet för reglerna om samtrafik i den nya lagen är vidare än i telelagen. Beträffande samtrafik när det gäller telefoni kan ledning hämtas ur motiven till den lagändring som innebar att samtrafikbegreppet infördes i telelagen år 1997 (prop. 1996/97:61, s. 93). Däremot kan i fråga om datatrafik och särskilt Internet finnas andra förutsättningar för samtrafik. Samtrafik mellan slutanvändare som abonnerar på det som brukar betecknas som den grundläggande Internet-tjänsten, dvs. överföringen av datapaket enligt "Internet Protocol", bör inte vålla några problem. För vidare beskrivning av den grundläggande Internettjänsten hänvisas till Statskontorets rapport Den svenska delen av Internet (1997:18).

Funktioner som e-post och att surfa på nätet fungerar i dag också över Internet till följd av det standardiseringsarbete som sker i Internet-världens organisationer, främst inom IETF (Internet Engineering Task Force) och W3C (World Wide Web Consortium). Operatörerna behöver inte vara inblandade i förmedlingen av sådana tjänster men är det vanligen på grund av att de tillhandahåller olika serverfunktioner i näten. Samtrafik mellan sådana tjänster i form av fysisk och logisk sammankoppling av näten är till följd av standardiseringen i allmänhet möjlig. Som jämförelse kan nämnas IP-telefoni. På det området saknas i dag allmänt vedertagna standarder. Det gör att Internetoperatörerna inte tillhandahåller enhetliga funktioner för sådana tjänster. Två användare som använder samma programvara kan emellertid med hjälp av enbart den grundläggande Internettjänsten upprätta en förbindelse för IP-telefoni. Operatören är då inte inblandad i den tjänsten och samtrafiken avser endast den grundläggande Internettjänsten. När det gäller samtrafik vid datakommunikation är det således särskilt viktigt att hålla isär vilken del av kommunikationen som operatörerna tillhandahåller och vad som kontrolleras av slutanvändarna.

På området för utsändning till allmänheten ser saken annorlunda ut. Traditionellt sett brukar man inte tala om samtrafik för sådana utsändningar. I stället talas i 8 kap. radio- och TV-lagen om vidaresändningar (i kabelnät). I princip torde det inte vara någon skillnad från teknisk synpunkt. Samtrafik och vidaresändningsplikt enligt radio- och TV-lagen bör dock från juridisk synpunkt behandlas åtskilt, med hänsyn till lagarnas skilda syften. Så behandlas "must carry"-skyldigheter också särskilt i EG:s regelverk. Det sagda bör dock inte utesluta att samtrafikreglerna kan få betydelse också på området för utsändning till allmänheten. Används t.ex. Internet för sådan utsändning kommer samtrafik i den grund-

läggande Internettjänsten att aktualiseras. Genom funktioner för ”broadcast” (utsändning till alla i nätet) eller ”multicast” (utsändning till flera i nätet) kan denna form av överföring effektiviseras. För att få detta att fungera krävs att sådana funktioner finns tillgängliga i näten. Samtrafik kan då också omfatta sådana funktioner.

Begreppet *skadlig störning* definieras i artikel 2 i auktorisationsdirektivet. Införandet av begreppet i den nya lagen motiveras i avsnitt 14.6.

Slutanvändare definieras i artikel 2 i ramdirektivet. Med slutanvändare avses användare som inte tillhandahåller allmänna kommunikationsnät eller allmänt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänster. Begreppet omfattar förutom användare som är konsumenter enligt den svenska konsumentlagstiftningen även näringsidkare under förutsättning att det inte är fråga om användning i och för deras verksamhet som tillhandahållare av allmänna kommunikationsnät eller allmänt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänster.

Med *telefonitjänst* avses en elektronisk kommunikationstjänst som innebär möjlighet att ringa upp eller ta emot samtal via ett eller flera nummer inom en nationell eller internationell nummerplan. För att tjänsten skall omfattas av begreppet krävs att det går att ringa nödsamtal. Vad som avses med samtal definieras särskilt.

Paragrafen innehåller en särskild definition av begreppet *tillhörande installation*. I artikel 2 e i ramdirektivet talas om ”tillhörande faciliteter” (eng. ”facilities”), men här har valts installationer, eftersom det språkligt torde bättre motsvara vad som avses. Med installation avses nät, nätelement, utrustning, anläggning, funktion och annat dylikt. Tillhörande installationer avser enligt definitionen installation som i sig inte utgör, men som möjliggör eller stöder tillhandahållande av tjänster via elektroniska kommunikationsnät eller elektroniska kommunikationstjänster. Detta omfattar utrustning i form av t.ex. datorer för databaser för driftstödsystem med programvara och de system som erfordras för drift av databasen samt anläggningar såsom telefonstationer med utrymme för kopplingsutrustning m.m., liksom stödsystem för kyla, reservkraft, inpasseringskontroll osv.

Kommunikationsverksamhet i krig m.m.

1 kap. 8 §

Bestämmelsen saknar direkt motsvarighet i ramdirektivet och särdirektiven. Den har flyttats över från 65 § telelagen med den förändringen att föreskrifträtten har utvidgats till att omfatta området för elektronisk kommunikation. Paragrafen täcker också det som i dag regleras genom 20 § LRK om användning av radiosändare i krig m.m.

1 kap. 9 §

Bestämmelsen saknar direkt motsvarighet i ramdirektivet och särdirektiven. Den har sin motsvarighet i 15 § första stycket 5 och 23 § första stycket 4 telelagen. Bestämmelsens omfattning har utvidgats till att gälla området för elektronisk kommunikation. Detta begränsas emellertid ge-

nom att den som förpliktas att beakta totalförsvarets behov skall tillhandahålla nät eller tjänster av särskild betydelse för viktigare samhällsfunktioner.

Bestämmelsen har behandlats i avsnitt 18.10.

2 kap. Anmälan

2 kap. 1 §

Bestämmelsen innebär att det ställs krav på alla som avser att tillhandahålla allmänna kommunikationsnät för kommersiellt bruk eller allmänt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänster att göra en anmälan till tillsynsmyndigheten innan de påbörjar verksamheten. Genom att det anges att anmälningsplikten endast omfattar sådana allmänna kommunikationsnät som vanligen tillhandahålls mot ersättning avses att undanta t.ex. fastighetsnät i flerfamiljshus som utgör fastighetstillbehör och som fastighetsägaren inte tar ut någon särskild ersättning för av en operatör. Fastighetsägaren är då inte anmälningspliktig. Däremot kan nätet utgöra en del av ett allmänt kommunikationsnät som tillhandahålls mot ersättning av den operatör som fastighetsägaren har slutit avtal med. Alternativt kan operatören tillhandahålla allmänt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänster över nätet. Operatören är då anmälningspliktig för denna verksamhet.

Att det skall vara fråga om en allmänt tillgänglig elektronisk kommunikationstjänst innebär att radio- och TV-utsändningar till allmänheten där mottagaren erhåller ett på förhand bestämt programutbud inte omfattas av anmälningsplikten. Det gäller även utsändningar i digital form. Skulle en sådan tjänst bli en allmänt tillgänglig elektronisk kommunikationstjänst genom att utbudet inte kan anses på förhand bestämt, gäller emellertid regeln i 2 § för sådana sändningar som sker i tråd.

I slutna nät är de tjänster som tillhandahålls bara åtkomliga inom en begränsad grupp och det står alltså inte öppet för en vid krets av användare att ansluta sig till nätet. Slutna nät är t.ex. interna företagsnät och nät inom myndigheter och andra organisationer. Det kan röra sig om telefonnät, trådburna datanät, radiobaserade sådana nät, interna kommunikationer för videoöverföring osv. inom företag, myndigheter och andra organisationer.

S.k. virtuella privata nät (VPN) etableras vanligen inom större organisationer för anslutningar mellan olika enheter, t.ex. kontor eller industrianläggningar. Organisationen disponerar en del av det allmänna kommunikationsnätets resurser för sin interna kommunikation. Med termen VPN avses även uppkoppling av säkra förbindelser, t.ex. genom kryptering, vid uppkoppling av anställda eller kunder som befinner sig på platser utanför organisationens egna nät. Såväl VPN som innebär reservering av överföringskapacitet som VPN för säker uppkoppling med hjälp av kryptering kan ske över ett allmänt kommunikationsnät. Det gör inte att den som tillhandahåller ett VPN är skyldig att särskilt anmäla denna verksamhet. Den som tillhandahåller det allmänna kommunikationsnätet är dock anmälningspliktig för detta, om det tillhandahålls mot ersättning.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, tillsynsmyndigheten kan meddela verkställighetsföreskrifter om vilka uppgifter en anmälan skall innehålla. Som *Lagrådet* anfört behöver detta inte särskilt anges i paragrafen. Enligt artikel 3.3 i auktorisationsdirektivet skall i en anmälan inte innefattas mer än att en juridisk eller fysisk person underrättar den nationella regleringsmyndigheten om att personen har för avsikt att börja tillhandahålla elektroniska kommunikationsnät eller kommunikationstjänster och lämnar det minimum av information som den nationella regleringsmyndigheten behöver för att kunna föra ett register eller en förteckning över leverantörer av elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster. Informationen skall enligt direktivet inskränka sig till sådana uppgifter som är nödvändiga för att identifiera leverantören, t.ex. organisationsnummer, och leverantörens kontaktpersoner, adress och en kortfattad beskrivning av nätet eller tjänsten samt den planerade tidpunkten för inledande av verksamheten. Sistnämnda uppgifter kan vara av betydelse t.ex. för att bestämma avgiftsuttag och avgiftens storlek, om denna skall vara beroende av vilken typ av nät eller tjänst som tillhandahålls.

Bestämmelsen har behandlats i avsnitt 13.1.

2 kap. 2 §

Genom bestämmelsen undantas tillhandahållandet av kabel-TV-nät och liknande nät från anmälningsplikten enligt 1 §, om verksamheten enbart består i att överföra signaler via tråd för utsändningar till allmänheten av program i ljudradio eller annat som anges i 1 kap. 1 § tredje stycket YGL. Detsamma gäller tillhandahållande av elektroniska kommunikationstjänster som avser sådan överföring som anges i sistnämnda lagrum. Regeln motiveras framförallt av att vissa av de krav som lagen ställer upp för den som bedriver anmälningspliktig verksamhet skulle kunna komma i konflikt med den grundlagsfästa etableringsfriheten för sådana sändningar (se 3 kap. 1 § YGL). Bedrivs även annan verksamhet i sådana nät, t.ex. bredbandsanslutning till Internet, omfattas emellertid den verksamheten inte av undantaget.

Genom bestämmelsen införs vidare en motsvarighet till 5 § andra stycket telelagen om möjlighet för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att föreskriva om ytterligare undantag från anmälningsplikten.

Bestämmelsen har behandlats i avsnitt 13.2.

2 kap. 3 §

Genom bestämmelsen förpliktas den som bedriver verksamhet som är anmälningspliktig att tillämpa sådana standarder, inklusive specifikationer, som Europeiska gemenskapernas kommission med stöd av artikel 17, punkterna 3 och 4 i ramdirektivet har upptagit i en förteckning över standarder som offentliggjorts i Europeiska gemenskapernas officiella tidning och därvid angett dem som obligatoriska. Syftet är att säkerställa driftskompatibilitet mellan tjänster. Genom bestämmelsen genomförs artikel 17 punkterna 3 och 4 i ramdirektivet.

Bestämmelsen har behandlats i avsnitt 13.3.

2 kap. 4 §

För att säkerställa att tillsynsmyndigheten har aktuell information om vilka som bedriver verksamhet enligt lagen stadgas i denna paragraf skyldighet att även anmäla när en anmälningspliktig verksamhet upphör.

2 kap. 5 §

Bestämmelsen har förts över från 56 § telelagen med främst den förändringen att ”teleoperatör” ändrats till ”operatör”. I sak avses ingen ändring. Beträffande regelns närmare innebörd hänvisas till förarbetena till telelagen (prop. 1992/93:200, s. 146).

2 kap. 6 §

Bestämmelsen har behandlats utförligt i avsnitt 13.4.

3 kap. Rätt att använda radiofrekvenser och nummer**Radiosändare***Tillstånd att använda radiosändare***3 kap. 1 §**

Paragrafen, som utformats i enlighet med vad *Lagrådet* föreslagit, motsvarar 3 § lagen om radiokommunikation (LRK). Motiven för tillståndsplikt framgår av avsnitt 14.3.

3 kap. 2 §

Bestämmelsen har behandlats i avsnitt 14.3.2. Som där anges finns två möjligheter till internationell harmonisering av tillståndsgivningen. En är att harmoniseringen avser hur tillståndsgivningen skall gå till eller vilka villkor som får uppställas. Tillståndsgivningen sker då nationellt. Den andra möjligheten är att även tillståndsgivningen sker enligt ett fullständigt harmoniserat förfarande. Ett tillstånd som meddelats i en stat eller i ett internationellt forum gäller då i övriga stater som anslutit sig till överenskommelsen (s.k. one stop shopping-procedur).

Paragrafen reglerar det senare fallet med ett fullständigt harmoniserat tillståndsförfarande. För det först nämnda fallet måste tillstånd meddelas enligt denna lag, varvid 11 § första stycket 9 kan tillämpas.

3 kap. 3 §

Bestämmelsen motsvarar nuvarande 6 § LRK, se prop. 1992/93:200 och prop. 1999/2000:51.

3 kap. 4 §

Paragrafens *första stycke* innebär en utökning av möjligheten att meddela föreskrifter om undantag från tillståndsplikt i förhållande till 8 § LRK. Bestämmelsen kan liksom 8 § LRK användas för radiosändare som utnyttjar särskilt bestämda, gemensamma frekvenser. Den kan också såsom 8 § LRK tillämpas med avseende på radiosändare på utländska fartyg, luftfartyg eller motorfordon och radiosändare som används av en person som inte har hemvist i Sverige. Avsikten är att rationalisera tillståndsgivningen i synnerhet när fråga är om masshantering där tillstånd regelmässigt beviljas utan någon föregående individuell frekvensplanering. Exempel på sådana typer av tillstånd är tillstånd för terminaler i mobiltelesystem (GSM, UMTS) och s.k. jaktradiotillstånd.

Den omständigheten att undantagen enligt *andra stycket* kan tidsbegränsas underlättar för användarna att veta hur länge de kan utgå från att radioanvändningen är tillåten.

Bestämmelsen har behandlats i avsnitt 14.3.1 och 14.4.

3 kap. 5 §

Bestämmelsen motsvarar 4 § LRK. Den som inte behöver ansöka om tillstånd är inte befriad från regelverket i övrigt, såsom skyldigheten att betala avgift för innehav av tillstånd, i den mån detta innebär någon kostnad för myndighetens verksamhet. I praktiken torde det dock inte vara aktuellt att ta ut avgifter när föreskrifter om undantag meddelats enligt 4 § för att rationalisera förfarandet vid masshantering.

3 kap. 6 §

Paragrafen motsvarar 9 § LRK men med vissa avvikelser. Liksom 9 § LRK innehåller *första stycket* de bestämmelser mot vilka ansökningar om tillstånd att använda radiosändare skall prövas. Övervägandena bakom bestämmelsen har redovisats i avsnitt 14.3.2.

På samma sätt som enligt LRK är det en förutsättning för tillstånd att använda radiosändare att det framgår av ansökan eller på annat sätt vilket slag av radioanvändning som tillståndet skall gälla. Detta är nödvändigt för att myndigheten skall kunna utföra sin frekvensplanering. Denna verksamhet bygger i enlighet med den internationella regleringen på att frekvensområden av tekniska och andra skäl avsätts för viss typ av användning. Den radioanvändning som ansökan avser måste också vara möjlig att identifiera. Något uttryckligt krav på att ansökan skall innehålla dessa uppgifter ställs inte i paragrafen. Uppgifterna är emellertid nödvändiga för att ansökningen skall kunna prövas mot de i lagrummet angivna särskilda förutsättningarna. Det är vidare möjligt att föreskriva om att ansökan skall innehålla nämnda uppgifter, som anges i 1 § andra stycket.

Prövningen enligt *punkten 1* skall göras utifrån den radioanvändning som vid ansökningstillfället är tillåten i Sverige och i de länder som kan komma att påverkas av radioanvändningen. Den användning som ansökan avser får inte vara sådan att risk för otillåten skadlig störning upp-

kommer. Vad som avses med skadlig störning framgår av definitionen i 1 kap. 7 §. Vad som är en otillåten skadlig störning behandlas i 13 §. Exempel på en tillåten störning är sådan som uppkommer till följd av att ett tillstånd förenats med villkor enligt 11 § första stycket 8 om skyldighet för sökanden att dela frekvensutrymme med annan eller första stycket 9 eller 10 gällande internationella avtal.

Det ligger liksom enligt motsvarande punkt i 9 § LRK inom ramen för prövningen att bedöma om sökanden eller den som i sökandens ställe skall hantera radiosändaren har tillräckliga kunskaper för detta. Detta har främst betydelse för de radioanvändningar som utnyttjar gemensamma frekvenser. Bestämmelsen ger således stöd för att uppställa krav på kompetens exempelvis för den som skall tjänstgöra som radiooperatör på fartyg eller flygplan. De detaljerade krav som då kan behöva uppställas kan utformas som villkor enligt 11 § första stycket 7.

Punkten 2 uppställer krav på radioanläggningens tekniska beskaffenhet. Sådana krav kan vanligen bedömas med hänsyn till det standardiseringsarbete som förekommer för ifrågavarande typ av utrustning. Allmänt kan sägas att de krav som kan ställas på radioanläggningen skall vara sådana att de mot bakgrund av den trängsel som kan förekomma, kostnaderna för olika tekniska lösningar och tidsperspektivet för genomförande av olika alternativ framstår som rimliga. Det är inte möjligt att här närmare ange vad som bör vara avgörande vid prövningen utan vägledning får sökas i den rättspraxis som uppkommit vid tillämpningen av motsvarande bestämmelse i LRK. Liksom enligt LRK bör verkställighetsföreskrifter kunna meddelas om generella krav på teknisk beskaffenhet för bestämda slag av radioanläggningar. Uppställda krav måste vara förenliga med EU:s regler om marknadstillträde för varor av detta slag. Regler om viss sådan utrustning finns i lagen (2000:122) om radio- och teleterminalutrustning.

Punkten 3 saknar motsvarighet i LRK. Regeln behandlas i avsnitt 14.3.2. Bestämmelsen innebär ett avsteg från principen om att den som först ansöker om ett tillstånd som avser ett ledigt frekvensutrymme skall beviljas detta. Principen om den positiva inriktningen bibehålls, men genom punkten införs lagstöd för myndigheten att ta hänsyn till olika intressen vid policyfrågor för frekvenstilldelning. I detta ingår att ta hänsyn till samhällsekonomiska aspekter samt övergripande samhällsnytta av en viss radioanvändning. Genom punkten genomförs artikel 9 i ramdirektivet om att medlemsstaterna skall säkerställa en effektiv användning av radiofrekvenserna för elektroniska kommunikationstjänster.

Punkten 4 motsvarar 9 § första stycket 3 LRK.

Punkten 5 motsvarar delvis 9 § första stycket 4 LRK. Den avser kravet att radioanvändningen inte kommer att ta i anspråk frekvensutrymme som behövs för att upprätthålla en rimlig beredskap för utveckling av befintliga och nya radioanvändningar. I specialmotiveringen till LRK (prop. 1992/93:200, s. 323 f.) behandlas frågan om särskilda problem med hänsyn till att uppgifter om planering och utbyggnad av befintliga radioanvändningar bör ges skydd enligt 8 kap. 6 § sekretesslagen (1980:100).

Ett tillägg har gjorts i förhållande till motsvarande punkt i LRK genom att det för tillstånd också krävs att radioanvändningen inte tar i anspråk frekvensutrymme för vilket radioanvändningen har harmoniserats i en-

lighet med internationella avtal som Sverige har anslutit sig till eller bestämmelser antagna med stöd av Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen. Detta är i överensstämmelse med artikel 9.2 i ramdirektivet. Självklart skall en ansökan som överensstämmer med de behov som skall skyddas enligt punkten inte avslås på denna grund.

Punkten 6 har samma innebörd som 9 § första stycket 5 LRK.

Punkten 7 saknar uttrycklig motsvarighet i LRK. Det framgår dock av specialmotiveringen till LRK (prop. 1992/93:200, sid. 323) att det varit avsikten att i bedömningen av sökandens personliga kompetens att hantera radiosändaren också innefatta ett visst mått av prövning om sökanden kan förväntas följa tillståndsvillkoren.

Den som vid prövningstillfället inom en inte alltför avlägsen tid har fått sitt tillstånd återkallat på grund av att radiosändaren använts i strid med tillståndsvillkoren kan i många fall antas på nytt komma att använda radiosändare i strid med villkoren. Nytt tillstånd skall då inte beviljas, om inte sökanden för fram omständigheter som motiverar en annan bedömning. Punkten skall dock inte medföra att den som fått ett tillstånd återkallat för alltid är avstängd från att använda radiosändare. En rimlig avvägning måste göras. Ju längre tid det gått från återkallelsen, desto mindre vikt bör läggas vid den.

Andra stycket motsvaras i sak av 9 § tredje stycket LRK. Bestämmelsen har endast omformulerats. Genom att telelagen upphävs kommer dock tillstånd som erfordras enligt telelagen för tillhandahållande av mobila teletjänster inte längre att omfattas av denna bestämmelse.

3 kap. 7 §

Bestämmelsen avser det fallet att ett frekvensband har avsatts för viss radioanvändning och det planerade frekvensutrymmet inte räcker för alla som vill ha tillstånd. Det skall således råda frekvensbrist för en viss radioanvändning för att bestämmelsen skall vara tillämplig. Det kan gälla en ny eller väsentligt ändrad radioanvändning. Bestämmelsen får tillämpas också när en redan befintlig radioanvändning får ökat frekvensutrymme eller utrymme blir ledigt som en följd av att effektiviteten i frekvensutnyttjandet höjs. Såsom konstateras i motiven till 9 a § LRK (prop. 1997/98:167, s. 10) är det inte tillfredsställande vare sig från konkurrenssynpunkt eller med hänsyn till intresset av högsta möjliga frekvens effektivitet att den som först kommer in med en ansökan alltid blir den som får tillstånd.

Bestämmelsen har behandlats i avsnitt 14.3.3 och kommentaren till 8 §. Bestämmelsen avser sådana åtgärder som regleras i artikel 7 i auktorisationsdirektivet. Bestämmelser om samråd inför sådana beslut finns i 8 kap.

3 kap. 8 §

Bestämmelsen är avsedd att ersätta 14 § telelagen och 9 a § LRK. Den har behandlats i avsnitt 14.3.3.

En förändring i *första stycket* i förhållande till telelagen och LRK är att det i lagrummet anges att om särskilda skäl föranleder det behöver ett

allmänt inbjudningsförfarande inte tillämpas. Detta har utvecklats i avsnitt 14.3.3.

I *andra stycket* har i förhållande till motsvarande bestämmelse i LRK beträffande första punkten lagts till att första stycket inte gäller sådan radioanvändning som huvudsakligen avser utsändning till allmänheten av radioprogram m.m. Huvudsakligen skall läsas mot bakgrund av förslaget i 10 § om rätt att använda ett tillstånd som avser sådana utsändningar även för annan radioanvändning. En sådan rätt medför således inte att inbjudningsförfarande skall tillämpas vid tillståndsgivningen. I *andra stycket* har också lagts till en tredje punkt i förhållande till 9 a § LRK om undantag från inbjudningsförfarande för radioanvändning som skall användas uteslutande för verksamhet som bedrivs i syfte att tillgodose allmän ordning och säkerhet.

I *tredje stycket* anges de båda huvudformerna för inbjudningsförfarandet samt att de kan kombineras. Det som allmänt har benämnts skönhetsstävlan benämns här jämförande urvalsförfarande. Auktioner benämns anbuds-förfarande där det pris sökanden är villig att betala för tillståndet är utslagsgivande. Ett auktionsförfarande kan också kombineras med skönhetsstävlan. Priset bör då bli utslagsgivande bland dem som uppfyllt kraven enligt skönhetsstävlan.

Särskilda inbjudningsförfaranden för mobila teletjänster motsvarande bestämmelsen i 14 § telelagen skall inte genomföras enligt den nya lagen. Genom den uppräknade villkor som är möjliga att uppställa enligt 11 § skapas dock förutsättningar för att tillgodose behov av att uppställa täckningskrav m.m. som erfordras för tillgodoseende av krav på geografisk spridning m.m.

Bestämmelsen i 11 § första stycket 11 ger möjlighet att som villkor uppställa samtliga åtaganden som har gjorts i samband med beviljande av tillstånd enligt ett allmänt inbjudningsförfarande. Regeln i punkten B 7 i bilagan till auktorisationsdirektivet är mycket öppen i sin formulering beträffande vilka villkor som får uppställas. Där anges att villkor kan avse varje åtagande som under ett urvalsförfarande baserat på konkurrens och jämförelse har gjorts av det företag som erhåller nyttjanderätten. I ett tillståndsförfarande med allmän inbjudan till ansökan bör det därför vara möjligt att uppställa sådana krav på att upplåta nät till andra och roaming-skyldighet som i dag återfinns i 23 a och 23 b §§ telelagen.

I övrigt hänvisas till avsnitt 14.3.3 samt till motiven till 14 § telelagen och 9 a § LRK i relevanta delar.

Tillsammans med 7 § och bestämmelserna om samråd i 8 kap. genomförs artikel 7 punkterna 1 och 2 i auktorisationsdirektivet genom paragrafen.

3 kap. 9 §

Paragrafen har sin motsvarighet i 11 § LRK. Bestämmelsen har behandlats i avsnitt 14.3.2.

Det klargörs att tillstånd att använda radiosändare för viss radioanvändning och tillstånd att använda enskilda radiosändare inom denna användning får meddelas vid skilda tillfällen. Detta är en praktisk nödvändighet med hänsyn till att tillstånd enligt telelagen för mobila teletjänster inte längre kan meddelas. Det skulle sannolikt bli ohanterligt att

bevilja alla enskilda tillstånd att använda radiosändare i ett sammanhang samtidigt som täckningskrav m.m. skulle fastställas. Prop. 2002/03:110

Angående avgift, se kommentaren till 8 kap. 17 §.

3 kap. 10 §

En möjlighet ges för tillståndsmyndigheten att förena ett tillstånd som avser digital utsändning till allmänheten av program i ljudradio eller annat som anges i 1 kap. 1 § tredje stycket YGL med rätt att använda radiosändaren för annan användning, motsvarande högst tjugo procent av den digitala kapaciteten i frekvensutrymmet, om det inte inverkar menligt på konkurrensen samt om villkor enligt 3 kap. 2 § 8 radio- och TV-lagen (1996:844) inte uppställts för motsvarande sändningstillstånd. Bestämmelsen har behandlats utförligt i avsnitt 14.3.4.

Gränsen 20 procent avser inte användningen vid varje tidpunkt utan över viss skälig tid. Ett digital-TV-nät bör t.ex. nattetid kunna användas enbart för datatrafik, som faller utanför huvudanvändningsområdet, under förutsättning att den totala användningen för sådana sidoanvändningar under en skälig tidsperiod inte överstiger den andel som föreskrivits. Inom ramen för ett sådant medgivande om rätt till annan användning bör även falla sändningar till slutna grupper. Ett medgivande om rätt till annan användning hindrar givetvis inte användning av hela utrymmet för huvudändamålet då detta är det som skall eftersträvas. En skälig tidsperiod bör vara högst en vecka. Därigenom upprätthålls möjlighet att kontrollera hur bestämmelsen efterlevs.

3 kap. 11 §

Bestämmelserna har sin motsvarighet i 11 § LRK. Samtidigt behandlas villkor som får ställas enligt auktorisationsdirektivet, artikel 6.1 och bilagan, del B. Flertalet av dessa villkor behövs med hänsyn till att denna lag saknar motsvarighet till telelagens regler om tillstånd för mobila tele-tjänster. Bestämmelserna har behandlats i avsnitt 14.4.

Bestämmelserna i *första stycket punkterna 1, 4–8* har motsvarigheter i 11 § LRK. Beträffande dessa hänvisas därför till förarbetena till den lagen.

Punkten 2 avser villkor om vilken eller vilka elektroniska kommunikationstjänster eller slag av elektroniska kommunikationsnät eller tekniker som tillståndet avser. Det kan med stöd av denna punkt t.ex. anges att tillståndet är avsett för mobiltelefoni och avser viss teknik, t.ex. enligt specifikationer för NMT eller GSM. Det kan också avse elektroniska kommunikationsnät för mobila datatjänster enligt specifikationer för UMTS. Genom bestämmelsen genomförs punkten B 1 i bilagan till auktorisationsdirektivet.

Punkten 3 avser täckning och utbyggnad inom landet. Sådana täckningskrav som i allmänhet uppställs i samband med tillstånd för mobila tele-tjänster kan uppställas med stöd av denna punkt liksom krav på utbyggnadstakt. Motsvarande kan naturligtvis tillämpas också för andra tjänster eller nät såsom för datatrafik och utsändningar till allmänheten. Genom punkten genomförs andra ledet i punkten B 2, bilagan till auktorisationsdirektivet.

Punkten 9 gör det möjligt att uppställa villkor om sådant som i enlighet med beslut om en harmoniserad användning av radiofrekvenser skall gälla som villkor när den som skall tilldelas radiofrekvens har utsetts i enlighet med internationella avtal eller bestämmelser antagna med stöd av Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen. Bestämmelsen behandlas delvis även i avsnitt 14.3.2, jfr även kommentaren till 2 §. Genom bestämmelsen blir det möjligt att uppställa sådana villkor som tagits fram i enlighet med beslut om en harmoniserad användning av radiofrekvenser, även om de inte skulle omfattas av övriga punkter i paragrafens andra stycke. Genom bestämmelsen genomförs artikel 8 i auktorisationsdirektivet, till den del det inte sker genom 2 §.

Punkten 10 ger möjlighet uppställa villkor om skyldighet i enlighet med tillämpliga internationella avtal i fråga om användning av frekvenser. Genom denna punkt blir det möjligt att uppställa krav som kan följa av t.ex. Radioreglementet. Genom bestämmelsen genomförs punkten B 8, bilagan till auktorisationsdirektivet.

Punkten 11 ger möjlighet att som villkor uppställa samtliga åtaganden som har gjorts i samband med beviljande av tillstånd enligt ett allmänt inbjudningsförfarande. Med denna punkt genomförs punkten B 7, bilagan till auktorisationsdirektivet. Frågan behandlas vidare under kommentaren till 8 §.

Punkten 12 möjliggör att uppställa villkor om annat som krävs för att säkerställa ett faktiskt och effektivt frekvensutnyttjande. LRK innehåller en bestämmelse i 11 § andra stycket 7 om möjlighet att uppställa villkor om annat som är av betydelse för ett effektivt frekvensutnyttjande. Punkten B 2 i bilagan till auktorisationsdirektivet anger som ett villkor som får knytas till nyttjanderätter till radiofrekvenser faktiskt och effektivt utnyttjande av frekvenserna. Exempel på när bestämmelsen kan tillämpas är att ett tillstånd bör förenas med villkor om lägsta utnyttjande av radiosändaren. Används t.ex. ett nät för mobiltelefoni i mindre omfattning än vad villkoret anger kan fråga om återkallelse av tillståndet aktualiseras.

3 kap. 12 §

Paragrafen motsvarar 12 § LRK med den skillnaden att det har lagts till att giltighetstiden för tillståndsvillkor får vara kortare än tillståndstiden. Bestämmelsen behandlas i avsnitt 14.5. Genom paragrafen genomförs artikel 5.2 sista meningen i auktorisationsdirektivet.

Åtgärder mot störningar

3 kap. 13 §

Bestämmelsen har utformats med 16 § LRK som förebild. Begreppet skadlig störning motsvarar en internationellt använd och definierad terminologi. Detta bör kunna ge bättre vägledning för rättstillämpningen. Bestämmelsen har kommenterats i avsnitt 14.6.

3 kap. 14 §

Prop. 2002/03:110

Bestämmelsen motsvarar i allt väsentligt 17 § LRK och har behandlats i avsnitt 14.6.

Nummer

Nummerplaner

3 kap. 15 §

Bestämmelsen motsvarar i princip 37 § telelagen. Bestämmelsen behandlas i avsnitt 15.1. Genom bestämmelsen genomförs artikel 10.1 och 10.2 första ledet i ramdirektivet.

3 kap. 16 §

Bestämmelsen är utformad med förebild i 38 § telelagen. Skyldigheten att följa fastställda nummerplaner gäller endast i den utsträckning som nummerplaner har fastställts för det nät eller den tjänst som verksamheten avser.

3 kap. 17 §

Genom bestämmelsen genomförs artikel 27.2 i USO-direktivet . Syftet med bestämmelsen är att det europeiska telefonnummerutrymmet (ETNS) skall kunna nås från alla allmänna telefonnät genom slagning av prefixet 3883. Härvid skall gängse villkor gälla för de samtrafikarrangemang som aktualiseras.

3 kap. 18 §

Genom bestämmelsen genomförs artikel 10.3 i ramdirektivet. Den myndighet som fastställer nationella nummerplaner skall hålla planer och alla fortlöpande ändringar som görs i dessa allmänt tillgängliga. Detta kan bl.a. ske genom att myndigheten publicerar den gällande nummerplanen på sin webbplats på Internet. Myndigheten skall dock i tillämpliga fall beakta kraven på sekretess i enlighet med 2 kap. sekretesslagen innan uppgift görs allmänt tillgänglig.

Tillstånd att använda nummer

3 kap. 19 §

Paragrafen, som har utformats i enlighet med vad *Lagrådet* föreslagit, har behandlats i avsnitt 15.2. Genom paragrafen genomförs artikel 5.2 i auktorisationsdirektivet i vissa delar.

Med att ”använda” nummer avses i *första stycket* det nyttjande av specificerade nummerresurser som den som bedriver verksamhet enligt lagen är beroende av för att kunna tillhandahålla elektroniska kommunikationsnät eller tjänster i sådana nät. Tillståndsförfarandet motsvarar således i allt väsentligt rådande ordning med enskilda förvaltningsbeslut genom vilka nummer tilldelas efter ansökan.

Av *andra stycket* framgår att principerna för hur tilldelningen skall gå till och på vilka grunder detta skall ske, får anges i föreskriftsform.

3 kap. 20 §

Bestämmelsen är avsedd att förhindra att den som tilldelats nummer vidtar åtgärder ämnade åt att begränsa framkomligheten i näten eller tillgången till tjänster i näten. Den som tillhandahåller ett elektroniskt kommunikationsnät eller en elektronisk kommunikationstjänst får inte diskriminera andra leverantörer av elektroniska kommunikationstjänster i fråga om de nummersekvenser som ger tillträde till tjänster i näten. Diskrimineringsförbudet utgör ett komplement till skyldigheten att följa fastställda nummerplaner i 16 §. Genom bestämmelsen genomförs artikel 10.2 andra ledet i ramdirektivet.

3 kap. 21 §

I bestämmelsen räknas de typer av villkor upp som ett tillstånd att använda nummer får förenas med. Andra villkor än dessa får inte uppställas för nummertilldelningen.

Villkor enligt *punkten 1* utpekar vilket slag av tjänst som numret i fråga skall användas för. Villkoren kan identifiera det slag av elektronisk kommunikationstjänst som de tilldelade numren får användas för. Villkoren kan även peka ut vilket slag av innehållstjänster eller funktioner m.m. som numren skall användas för. Sådana villkor kan inbegripa den precisering som är nödvändig i förhållande till tjänstens egenskaper. Som exempel kan nämnas att tilldelning av nummer ur 020-serien kan förenas med villkor om att dessa samtal skall förmedlas utan krav på särskild ersättning. Detta villkor kan uppställas med stöd i nummerplanen som anger att 020-serien skall användas för frisamtal. Enligt nummerplanen skall 118-serien användas för abonnentupplysning. Det går därför att ställa upp krav som säkerställer att den tjänst som bedrivs på tilldelade nummer i denna serie verkligen utgör en abonnentupplysning i den mening som lagen avser. Om det avsätts nummer för sjukvårdsupplysning kan myndigheten på motsvarande sätt ställa upp de nödvändiga villkor som säkerställer att det bedrivs en seriös sjukvårdsupplysning på dessa nummer, lämpligen genom att hänvisa till de krav som hälso- och sjukvårdslagstiftningen ställer på sjukvårdsupplysning. Krav som inte kan härledas ur nummerplanen eller i vedertagna definitioner av de tjänster eller funktioner m.m. som kräver nummertilldelning, får inte uppställas. Villkoren får under inga omständigheter innefatta reglering av innehållet i tjänsten.

Genom att uppställa villkor enligt *punkten 2* bör myndigheten kunna förhindra att en tillståndshavare lagrar onödigt många nummer för eventuellt framtida bruk eller samlar på sig omotiverat många attraktiva

nummer. Sådant beteenden kan annars motverka en effektiv allokering av tillgängliga nummerresurser och kan vara till skada för nummerplaneringen.

Av *punkten 3* framgår att tillståndet kan vara begränsat i tiden. Tillståndstiden skall vara skälig i förhållande till den aktuella tjänsten och i möjligaste mån ta hänsyn till befogade önskemål om långsiktighet i den användning som tillståndet avser. Tillståndsvillkoren får innehålla förbehåll om att eventuella ändringar i nummerplanen kan få återverkningar på tillståndets giltighetstid.

Bestämmelsen har kommenterats i avsnitt 15.3. Enligt artikel 6.4 i auktorisationsdirektivet får medlemsstaterna inte upprepa de villkor som gäller för den allmänna auktorisationen när de beviljar nyttjanderätter till radiofrekvenser och nummer. Detta innebär att det inte är möjligt att med stöd av denna paragraf uppställa krav som redan regleras genom allmänna bestämmelser i lagen. Genom bestämmelsen genomförs artikel 6.1 i auktorisationsdirektivet och punkterna 1 (delvis), 2, 5, 8 och 9 i del C i bilagan till direktivet.

Nummer av betydande ekonomiskt värde

3 kap. 22 §

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 15.4. Myndigheten bedömer själv vilka nummer som skall anses ha ett betydande ekonomiskt värde. För detta kan myndigheten behöva utföra marknadsstudier. Genom bestämmelsen genomförs, tillsammans med bestämmelsen i 8 kap. 9 §, artikel 5.4 i auktorisationsdirektivet.

Överlåtelse av tillstånd

3 kap. 23 §

Genom bestämmelsen möjliggörs att tillstånd eller del av tillstånd enligt 3 kap. överlåts, om inte vissa skäl föreligger mot en sådan överlåtelse.

Första stycket punkten 1 innebär t.ex. att den som önskar förvärva ett tillstånd för utsändningar som också kräver tillstånd enligt Radio- och TV-lagen (1996:844), måste inneha ett sådant tillstånd, eller utföra sändningstjänster åt någon som har sådant tillstånd.

Överlåtelsen skall prövas av myndighet för att vara giltig. *Punkten 2* är särskilt viktig vid prövningen. I synnerhet torde detta gälla beträffande tillstånd att använda radiosändare. Genom att förvärva sådana tillstånd skulle en operatör annars allvarligt kunna snedvrída konkurrensen genom att utestänga konkurrenter.

Genom att förvärvaren enligt *andra stycket* övertar överlåtarens rättigheter och skyldigheter enligt lagen säkerställs bl.a. att användningsområdet för radioanvändningen inte ändras. Där framgår också att den överlåtna delen skall behandlas som ett nytt tillstånd.

Genom *tredje stycket* möjliggörs utfärdande av villkor till det nya tillståndet och nödvändiga förändringar i tillståndsvillkoren för den del av ett tillstånd som inte överlåts. I 7 kap. 6 § *andra stycket* anges detta fall

som ett tillfälle då tillståndsvillkor får ändras utan att bestämmelserna i 4 och 5 §§ i det kapitlet iakttas. Givetvis får inte andra förändringar göras än de som föranleds av överlåtelsen.

Genom bestämmelsen genomförs artikel 9 punkterna 3 och 4 i ramdirektivet samt artikel 5.2 andra stycket andra meningen i auktorisationsdirektivet. Bestämmelsen har behandlats i avsnitt 16.

4 kap. Samtrafik och andra former av tillträde

Skyldighet att förhandla om samtrafik m.m.

4 kap. 1 §

Genom paragrafen genomförs artikel 3.1 och 4.1 i tillträdesdirektivet. Bestämmelsen saknar direkt motsvarighet i telelagen, men har vissa likheter med den längre gående generella samtrafikskyldigheten i 32 § telelagen och skyldigheten i 34 § första stycket 4 samma lag att på begäran lämna sådan information som är nödvändig för överenskommelser om samtrafik.

Av bestämmelsen följer en skyldighet för den som innehar eller på annat sätt råder över ett allmänt kommunikationsnät – en nätoperatör – att med god vilja förhandla om samtrafik med den som tillhandahåller eller avser att tillhandahålla allmänt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänster.

Genom bestämmelsen understryks vikten och betydelsen av att operatörer kan bedriva direkt eller indirekt samtrafik med varandra. Varje operatör kontrollerar tillträdet till sina kunder med hjälp av unika nummer och adresser. Om inte andra operatörer kan leverera trafik till dessa kunder kommer de elektroniska kommunikationerna inte att vara effektiva, till men för slutanvändarna.

Förhandlingsskyldigheten för operatörer gäller även i förhållande till den som är behörig att tillhandahålla kommunikationsnät eller elektroniska kommunikationstjänster i någon annan stat. Att kraven på sådan behörighet kan avvika från vad som gäller i Sverige påverkar inte förhandlingsskyldigheten. I förhandlingsskyldigheten ligger även att på begäran lämna sådan information som är nödvändig för överenskommelser om samtrafik.

4 kap. 2 §

Genom paragrafen, som har utformats i enlighet med vad *Lagrådet* föreslagit, genomförs artikel 4.3 i tillträdesdirektivet. Den saknar direkt motsvarighet i telelagen. Den har berörts i avsnitt 17.2.

Vid förhandlingar om samtrafik är det nödvändigt att upplysningar om nät och andra förhållanden tillhandahålls en motpart. Paragrafen avser att säkerställa att dessa upplysningar inte skall missbrukas genom att t.ex. användas i konkurrenssyfte eller för annat syfte än det för vilket upplysningarna lämnades. De erhållna uppgifterna skall behandlas med den försiktighet som krävs med hänsyn till upplysningarnas innehåll.

4 kap. 3 §

För att elektroniska kommunikationsnät skall fungera effektivt krävs att de medger att i princip alla användare kan nå varandra. I denna paragraf ges den grundläggande regleringen för att säkerställa sådan effektivitet. Paragrafen, genom vilken artikel 5.1 a i tillträdesdirektivet genomförs, har behandlats i avsnitt 17.2 och, vad gäller marknadsmässig ersättning, i avsnitt 17.5.

Med stöd av denna paragraf får en myndighet införa skyldigheter för företag som kontrollerar tillträde till slutanvändare. Med sådan kontroll avses bl.a. ägande av eller annat förfogande över den fysiska kopplingen till slutanvändaren eller möjligheten att ändra eller dra in den nationella adress som behövs för tillträde till en slutanvändares nätanslutningspunkt.

En förutsättning för bestämmelsens tillämplighet är att skyldigheten krävs för att säkerställa att slutanvändarna kan nå varandra. Det skall inte förstås så att varje slutanvändare skall kunna komma i kontakt med alla andra slutanvändare. För tillämpning av denna bestämmelse bör krävas att operatören försökt men inte lyckats träffa avtal på marknadsmässiga villkor. Skyldigheterna måste också avse redan existerande nät och tjänster.

Den förpliktade skyldigheten skall, som framgår av 1 kap. 2 §, inte vara mer ingripande än som framstår som rimligt och skall vara proportionell med hänsyn till lagens syfte och de övriga intressen som anges i 1 kap. 1 §. Närmare vilka åtgärder som krävs för att säkerställa ändamålet får överlämnas till rättstillämpningen att bestämma utifrån förhållandena i varje enskilt fall.

4 kap. 4 §

Genom paragrafen genomförs artikel 8.2 och 8.3 i tillträdesdirektivet. Någon direkt motsvarighet finns inte i telelagen. Däremot ålägger vissa generella bestämmelser i telelagen företag med betydande inflytande att iaktta vissa skyldigheter. Paragrafen har behandlats i avsnitt 17.2.

Genom *första stycket* slås fast att den som efter en marknadsanalys skall anses ensam eller tillsammans med annan ha en sådan dominerande ställning som anges i 8 kap. 7 § skall åläggas en eller flera av de skyldigheter om insyn, icke-diskriminering, tillträde, särredovisning och pris kontroll m.m. som framgår av 5–12 §§ i detta kapitel. För införandet av en specifik skyldighet krävs inte någon ytterligare marknadsanalys. Bestämmelsen är obligatorisk. Har en operatör en dominerande ställning på en marknad där det inte råder effektiv konkurrens skall en förpliktelse åläggas operatören. Skyldigheten skall vara lämplig och rimlig mot bakgrund av det fastställda problemets art. Den eller de särskilda skyldigheter som operatören åläggs skall således syfta till att skapa en effektiv konkurrens på den relevanta marknaden ifråga.

Det lämnas i *andra stycket* även utrymme för att vidta andra typer av åtgärder mot en marknadsdominant än de som direkt framgår av lagen. För att få göra ett sådant avsteg krävs dock dels att det föreligger synner-

liga skäl, dels att åtgärden godkänns av Europeiska gemenskapernas kommission. Synnerliga skäl får anses föreligga t.ex. om de åtgärder som lagen direkt utpekar har visat sig verkningslösa för att åstadkomma en effektiv konkurrens och marknadssituationen medför negativa verkningar för slutanvändarna i fråga om pris och urval.

4 kap. 5 §

Genom paragrafen genomförs artikel 9 i tillträdesdirektivet. Bestämmelsen har sin motsvarighet i telelagen i 19 § om tekniska specifikationer, 23 § första stycket 5 om redovisning, 26 § om villkor för tillhandahållande av telefonitjänst, 28 § andra stycket om rabattsystem och 34 § första stycket 2 och 4 om offentliggörande av villkor för samtrafik och skyldighet att på begäran lämna sådan information som är nödvändig för överenskommelser om samtrafik. Vägledning för rättstillämpningen bör i stor utsträckning därför kunna erhållas av äldre förarbeten och den praxis som vuxit fram. Bestämmelsen har behandlats i avsnitt 17.2.

Genom *första stycket* möjliggörs säkerställande av insyn i villkor och krav för samtrafik och andra former av tillträde, inbegripet prissättning. Den ökade insynen skall skapa ett öppnare förfarande, vilket i sin tur skall leda till att aktörerna får förtroende för att en tjänst inte erbjuds eller tillhandahålls dem på diskriminerande villkor. En på detta sätt ökad kännedom om tillämpade villkor och krav syftar till att bidra till snabbare förhandlingar och till undvikande av tvister. Det är särskilt viktigt med öppenhet och insyn för att säkerställa samverkan när det gäller tekniska gränssnitt. Uppgifterna kan offentliggöras genom ett referenserbjudande, dvs. ett ”typerbjudande” där vissa angivna uppgifter skall ingå och som en potentiell avtalspart kan utgå ifrån.

Av *andra stycket* följer att myndigheten skall ange hur uppgifterna skall göras tillgängliga. Detta inkluderar föreskrifter om formen för offentliggörande samt huruvida uppgifterna är gratis eller inte med hänsyn till de berörda uppgifternas art och syfte.

Av *tredje stycket* framgår att en myndighet kan besluta att ändring skall ske av de offentliggjorda uppgifterna, om de inte överensstämmer med skyldigheter som har beslutats enligt lagen.

I *fjärde stycket* anges att beslut enligt första eller tredje stycket får i enlighet med artikel 10.4 i auktorisationsdirektivet förenas med vite.

4 kap. 6 §

Genom paragrafen genomförs artikel 10.1 och 10.2 i tillträdesdirektivet. Den har sin huvudsakliga motsvarighet i 23 a §, 23 b § och 34 § första stycket 3 telelagen. Den har behandlats i avsnitt 17.2.

Som utgångspunkt gäller att avtal skall träffas på marknadsmässiga villkor. I paragrafen ges en möjlighet att ställa krav på den som har en dominerande ställning på en bestämd marknad att inte snedvrیدا konkurrensen genom att utan objektiva godtagbara skäl särbehandla vissa konkurrenter, dvs. gynna eller missgynna någon konkurrent i förhållande till hur andra behandlas. Detta gäller särskilt när det rör sig om vertikalt integrerade företag som tillhandahåller tjänster till företag som de konkurrerar med på marknader i efterföljande led. Om i sådant fall konkurren-

ternas villkor för att få tillgång till nät till sin utformning eller tillämpning är mindre fördelaktiga än vad nätinnehavaren tillämpar för sin egen verksamhet kan en diskriminering föreligga.

Kravet på icke-diskriminering förutsätter för sin tillämpning inte att avtal faktiskt har träffats med annan utan det kan räcka med att operatören erbjuder en tjänst m.m. på villkor som inte är konkurrensneutrala.

Att ett villkor eller en tjänst skall vara likvärdigt eller likvärdig innebär inte att det skall vara fråga om samma villkor eller samma tjänst som erbjuds andra. Vad som utgör likvärdigt villkor och likvärdig tjänst måste bedömas från fall till fall mot bakgrund av bl.a. den tekniska utvecklingen.

4 kap. 7 §

Den möjlighet att föreskriva skyldighet om särredovisning och ekonomisk rapportering som denna bestämmelse ger följer av artikel 11 i tillträdesdirektivet. Den motsvarar vad som i dag regleras i 24 § och 34 § första stycket 6 telelagen. Bestämmelsen har behandlats i avsnitt 17.2. Någon ändring av innebörden av särredovisningsskyldigheten är inte avsedd. Vad som ändras genom den nya lagen om elektronisk kommunikation är dels tillämpningsområdet för skyldigheten, dels att endast den som har en dominerande ställning på en bestämd marknad kan åläggas skyldighet om särredovisning och ekonomisk rapportering för verksamheten på den marknaden.

Genom en skyldighet om att tillämpa särredovisning ges möjlighet att synliggöra företagsinterna prisöverföringar. Det underlättar för den myndighet som utövar tillsynen att kontrollera om skyldigheter avseende icke-diskriminering fullgörs och om otillåten korssubventionering sker genom överföring från en verksamhet till en annan konkurrensutsatt verksamhet inom företaget. När det gäller särredovisning har kommissionen offentliggjort rekommendation 98/322/EG av den 8 april 1998 om samtrafik på en liberaliserad telemarknad (Del 2 – Särredovisning och kostnadsredovisning).¹ Denna bör alltså följas i tillämplig mån.

4 kap. 8 §

Regleringen om skyldigheter om tillträde i artikel 12 i tillträdesdirektivet är en av de mest grundläggande bestämmelserna i det nya EG-regelverket och genomförs genom denna paragraf, som tillsammans med 9 § också reglerar det som sägs i artikel 5.2 i samma direktiv, såvitt avser operatörer med betydande inflytande på en marknad (jfr 3 §). Artiklarna har sin huvudsakliga motsvarighet i 32 § telelagen om generell samtrafikskyldighet samt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2887/2000 av den 18 december 2000 om tillträde till accessnät. Denna bestämmelse träffar dock endast den som har en dominerande ställning på en viss marknad.

I stället för att i lagen ta in en definition av vad som avses med tillträde har det klargjorts att åtgärden skall ske i syfte att tillhandahålla elektroniska kommunikationstjänster (se avsnitt 17.1).

¹ EGT L 141, 13.5.1998, s. 6

I paragrafen anges att en operatör kan förpliktas till en rad skyldigheter om tillträde till och användning av nät och tillhörande installationer. Uppräkningen är inte uttömmande. Som en allmän grundprincip gäller att skyldigheter som åläggs skall vara proportionella i förhållande till de krav – rimliga ur tekniskt och ekonomiskt hänseende – som kan ställas av andra företag. Åläggandet skall syfta till att skapa effektiv konkurrens (se 4 §). Åtgärden kan vara ett direkt resultat av den analys som gjorts av en marknad enligt 8 kap. 6 §. Den kan också aktualiseras efter konkreta klagomål från ett konkurrerande företag, varigenom ett hinder för effektiv konkurrens på den analyserade marknaden uppdagats. Varje begäran om tillträde och användning som ett företag framställer och som avvisats av en marknadsdominant behöver dock givetvis inte leda till att myndigheten beslutar om en förpliktelse. Om dominanten har avslagit en sådan begäran och detta har grundats på objektiva kriterier, såsom att det brister i möjligheterna att tekniskt genomföra tillträdet eller att ett avslag är nödvändigt för att förebygga att nätet eller dess användare skadas eller att nätets drift störs, saknas skäl för en myndighet att ingripa. Dominantens vägran utgör ju då inte tecken på att denne utnyttjar att konkurrensen på den aktuella marknaden inte är effektiv. Se även följande paragraf samt 1 kap. 2 §.

Eftersom varje skyldighet om att lämna tillträde till och använda nät och tillhörande installationer utgör ett större eller mindre ingrepp i den enskildes egendomsskydd, måste målet med åtgärden – att utöka konkurrensen på en aktuell marknad – vägas mot den enskildes rätt att utnyttja sin infrastruktur för egen del. Härvid spelar proportionalitetsprincipen stor betydelse. Myndigheten får naturligtvis dessutom inte föreskriva skyldigheter om tillträde som medför att en operatör förpliktas att tillhandahålla sådana typer av tillträde som han inte har befogenhet att tillhandahålla. Det bör anmärkas att ett beslut om tillträde kan kräva ytterligare tillståndsprovning enligt t.ex. ledningsrättslagen (1973:1144) eller miljöbalken. Vidare kan ett sådant beslut få återverkningar på rättsförhållandet mellan en operatör och tredje man. Dessa frågor har behandlats i avsnitt 12 och 17.4.

Punkten 1 omfattar samtliga delar av ett nät, dvs. även tillträde till accessnätet till det allmänna telefont nätet, som i dag regleras genom EG-förordningen om tillträde till accessnät.

De tillhörande installationer som ett beslut om samlokalisering får avse och som då skall utnyttjas gemensamt enligt *punkten 5* kan t.ex. vara ledningar, master eller byggnader.

En specificerad tjänst enligt *punkten 6* kan utgöras av installationer för intelligenta nättjänster eller roaming på mobilnät.

Paragrafen har behandlats i avsnitt 17.2.

4 kap. 9 §

Av paragrafen följer att ett referenserbjudande (se 5 §) skall offentliggöras av den som enligt 8 § har förpliktats att lämna tillträde till accessnätet för det allmänna telefont nätet, om nätet består av parkabel av metall. Paragrafen är således inte tillämplig på nät där anslutningen till abonnenten består av t.ex. fiberoptisk kabel eller koaxialkabel. Med ”likvärdig anslutningspunkt” avses normalt en s.k. koncentrationspunkt, som

utgör en förgrening mellan korskopplingen och abonnenten. Korskopplingen i sin tur utgör den punkt där ”stomnätet” börjar. Vad som utgör ett allmänt telefonnät definieras i 1 kap. Erbjudandet skall innehålla de uppgifter som uppräknas i bilaga II till tillträdesdirektivet. Som framgår av 5 § skall av beslutet om skyldighet att offentliggöra ett referenserbjudande framgå vilka uppgifter som skall lämnas. Myndigheten kan därvid ytterligare precisera de uppgifter som skall lämnas enligt bilagan till tillträdesdirektivet.

Bestämmelsen har behandlats i avsnitt 17.3.

4 kap. 10 §

Genom paragrafen genomförs artiklarna 5.2 och 12.2 i tillträdesdirektivet. Av paragrafen följer att myndigheten vid tillämpning av 8 § särskilt skall beakta vissa speciella omständigheter när den prövar vilken åtgärd som är den lämpligaste och mest proportionella i det enskilda fallet.

Det är viktigt att åtgärder vidtas på ett sådant sätt att förutsättningarna och motivationen för innovation och investeringar inte minskar i större utsträckning. En alltför stark knytning av åtgärder för att stimulera konkurrensen till tillgång av en viss form av nät kan leda till att benägenheten att skapa alternativa lösningar och nät minskar. Därför bör t.ex. ett krav på föreskrivet tillträde som ökar konkurrensen på kort sikt vägas mot inverkan på incitamenten för konkurrenter att investera i alternativa installationer som kan säkra konkurrensen på lång sikt. Kommissionen har behandlat dessa frågor i ett meddelande om tillämpning av konkurrensreglerna på tillträdesavtal inom telesektorn.²

Med *punkten 7* genomförs tillsammans med 8 § artikel 5.2 såvitt avser operatörer med betydande inflytande på en relevant marknad. Det innebär att när myndigheten inför skyldigheter för en operatör att tillhandahålla tillträde måste den samtidigt ta hänsyn till att nätets funktion och tekniska säkerhet kan upprätthållas. Myndigheten får i detta syfte fastställa tekniska eller driftsmässiga villkor som skall uppfyllas av dem som tillhandahåller eller utnyttjar sådant tillträde, om det är nödvändigt för att säkerställa att nätet fungerar normalt. Det kan avse fall där detta är nödvändigt för att förebygga att nätet eller dess användare skadas eller att nätets drift störs.

4 kap. 11 §

Genom paragrafen genomförs artikel 13 om priskontroll och kostnadsäckning i tillträdesdirektivet. Regler om kostnadsorientering återfinns i dag i 32 § andra stycket och 34 § tredje stycket telelagen. Någon bestämmelse om priskontroll mellan företag finns inte i telelagen. I 23 § första stycket 5 telelagen och i 8 § teleförordningen finns bestämmelser om kostnadsredovisningsprinciper.

I *första stycket* föreskrivs en möjlighet att införa en skyldighet för en dominerande aktör att iaktta kostnadsäckning eller att tillämpa kostnadsorienterad eller annan prissättning. En sådan skyldighet kan

² EGT C 265, 22.8.1998, s. 2.

innebära antingen att aktören inte får underprissätta sina tjänster, eller att priset skall vara rimligt eller, vilket är betydligt mer ingripande, kostnadsorienterat. För att bestämmelsen skall vara tillämplig krävs att det råder sådan brist på effektiv konkurrens att dominanten kan ta ut överpriser eller använda prispress på ett sätt som missgynnar slutanvändarna. Så behöver inte med automatik vara fallet bara för att det finns en dominant på marknaden. Det krävs dock inte för lagrummets tillämpning att överpriser faktiskt tas ut eller att prispress faktiskt tillämpas. Redan risken att så kan ske är tillräcklig för att besluta om en skyldighet enligt bestämmelsen.

Av *andra stycket* följer att myndigheten får anvisa en metod för kostnadsredovisningen. För att beräkna kostnadsorienterade priser kan olika typer av kalkylmodeller användas. De olika modeller som främst är aktuella inom telekombranschen är fullt fördelade kostnader (FDC – Fully Distributed Costs), långsiktig särkostnad (LRIC – Long Run Incremental Cost), marginalkostnad (MC – Marginal Cost), prissättning med beaktande av priselasticiteten (s.k. Ramsey-prissättning) samt alternativkostnadsprissättning (ECPR – Efficient Component Pricing Rule).³ Den kalkylmodell som i dag huvudsakligen används, FDC, baseras vanligen på historiska kostnader. En alternativ kalkylmodell utgörs av LRIC-metoden. Denna kalkylmodell är framåtblickande och baserad på långsiktig särkostnad. LRIC-metoden innebär att man mäter kostnaden för att tillhandahålla en ökning av verksamheten och utgångspunkten är vanligen nukostnader snarare än historiska kostnader. Med nukostnader avses kostnader som speglar de investeringsmöjligheter en operatör har när metoden tillämpas, dvs. kostnader för ett nät som bygger på modern teknik.

Såsom framgår av avsnitt 17.5, förordar regeringen att LRIC-modellen för närvarande som regel kan användas vid avgörande av vad som skall anses utgöra en kostnadsorienterad prissättning. Vad som anges beträffande sättet att beräkna kostnadsorienterad eller annan prissättning bör kunna utgöra en utgångspunkt också vid beräkningar i samband förpliktelser att iaktta kostnadstäckning.

En strikt tillämpning av LRIC-metoden innebär emellertid att operatören inte får ersättning för kostnader som delas med andra produkter eller tjänster, s.k. samkostnader. Det kan på sikt leda till för låga priser med finansiella förluster som följd. Förutom kostnader beräknade enligt LRIC-metoden bör därför den dominerande operatören ha rätt att förbehållas ersättning även för samkostnader genom ett särskilt påslag. För att inte operatören därigenom skall kompenseras för kostnader orsakade av ineffektivitet skall påslaget baseras på samkostnader som en effektiv operatör har under konkurrensmässiga förhållanden.

I *andra stycket* föreskrivs också att en beskrivning av kostnadsredovisningsmetoden skall göras allmänt tillgänglig. Detta kan ske genom publicering på en webbplats eller genom att den hålls tillgänglig på begäran. Beskrivningen skall visa de huvudkategorier där kostnader har förts samman och de principer som används för att fördela kostnader till bl.a. samtrafik.

³ PTS Rapport, Ny kalkylmodell - LRIC-metoden, 2002-04-16, s. 4.

Enligt *tredje stycket* skall bevisbördan för att priserna är rättvisa och skäliga med hänsyn till kostnaderna åvila den som har förpliktats att kostnadsorientera sin prissättning.

Av *fjärde stycket* följer att regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela verkställighetsföreskrifter om vilken metod som skall tillämpas vid beräkning av kostnadsorienterat pris och vilka faktorer som skall ligga till grund för beräkningen.

Paragrafen har behandlats i avsnitt 17.2 och 17.5.

4 kap. 12 §

Genom bestämmelsen genomförs artikel 13.1 i tillträdesdirektivet. Den klargör att det vid tillämpning av 11 § skall tas hänsyn till den investering som gjorts av operatören, så att denne medges en rimlig avkastning på det kapital som investerats, inklusive lämpliga arbetskrafts- och byggkostnader med beaktande av de därmed förknippade riskerna. Det gäller även vid förpliktelser att iaktta kostnadstäckning.

Övriga bestämmelser

4 kap. 13 §

I *första stycket* fastslås att en skyldighet enligt denna lag inte får innebära att en förpliktad skall agera på ett sätt som kan strida mot likabehandlingsprincipen. Genom bestämmelsen genomförs artikel 3.2 i tillträdesdirektivet.

Av *andra stycket* följer att en skyldighet som utgångspunkt skall förpliktas den som faktiskt tillhandahåller sådana tjänster som en förpliktelse avseende samtrafik och andra former av tillträde avser och då endast knyts till en sådan tillhandahållen tjänst. Undantag från det sistnämnda gäller i de fall ett tillståndsvillkor föranleder annat avseende tillstånd att använda radiosändare.

4 kap. 14 §

Paragrafen innebär att möjligheten för medlemsstaterna enligt artikel 12.2 i ramdirektivet att föreskriva om samutnyttjande i vissa fall utnyttjas. I paragrafen föreskrivs att samlokaliseringsskyldighet eller skyldighet om gemensamt utnyttjande kan föreskrivas inte endast för den som har dominerande ställning på en viss marknad utan även för andra operatörer. En förutsättning för detta är dock att skyldigheten krävs för att skydda miljö, folkhälsa eller allmän säkerhet eller för att uppnå mål för fysisk planering m.m. Så kan vara fallet när det saknas möjlighet till genomförbara alternativa lokaliseringar, se även avsnitt 17.2.

Ett typiskt exempel bör kunna vara att en operatör sökt men inte erhållit bygglov i en kommun för att uppföra mast för radioanläggning, t.ex. en basstation för elektroniska kommunikationstjänster till mobil nätanslutningspunkt, och omständigheterna är sådana att alternativa placeringar inte föreligger. Om det i ett sådant fall finns en annan operatör med tillgång till mast som den förstnämnde operatören skulle kunna samlokalisera sin utrustning i bör en tillämpning vara aktuell. Vid en

prövning av frågan om samlokalisering måste myndigheten givetvis även väga in de olägenheter som kan uppkomma för den förpliktade operatören.

Gemensamt utnyttjande av egendom eller annat kan vara till nytta för stadsplanering, folkhälsa eller miljö och bör i första hand främjas på grundval av frivilliga överenskommelser. När företag saknar tillgång till genomförbara alternativ, kan emellertid obligatoriskt gemensamt utnyttjande av installationer eller annan egendom vara lämpligt. Det kan vara fråga om bl.a. fysisk samlokalisering och gemensamt utnyttjande av kabelkanaler, byggnader, master, antenner eller antensystem.

Ersättningen för utnyttjandet av annans egendom med stöd av bestämmelsen skall vara marknadsmässig. Därvid måste dock bortses från det förhållandet att den berättigade parten i ett aktuellt fall ofta saknar alternativ. Ledning måste då i stället sökas från förhållanden där en fungerande marknad finns eller så får priset vid en tänkt marknad uppskattas efter skälighet. Den som har förpliktats att lämna tillträde med stöd av paragrafen skall ingå ett avtal om upplåtelse med den berättigade parten. Om den förpliktade skulle underlåta att göra detta på de villkor som angetts i beslutet, kan tillsynsmyndigheten meddela förelägganden för beslutets efterlevnad. Paragrafen utgör dock inte självständig grund för att få till stånd en upplåtelse genom tvång. För detta krävs särskilda beslut om ledningsrätt eller expropriation; se även kommentaren till 1 kap. 6 §.

Obligatoriskt gemensamt utnyttjande av installationer eller annan egendom får endast åläggas företagen efter samråd i enlighet med vad som föreskrivs i 8 kap. 8 §.

5 kap. Tjänster till slutanvändare m.m.

Samhällsomfattande tjänster

5 kap. 1 §

Genom bestämmelsen genomförs tillsammans med 5 kap. 2 § artiklarna 3–8 och 25 i USO-direktivet. De huvudsakliga motsvarigheterna till paragrafen återfinns i 15 och 23 §§ telelagen.

I *första stycket* anges vad som är s.k. samhällsomfattande tjänster. Den som bedöms lämplig för det kan förpliktas att tillhandhålla sådana tjänster, om det behövs för att slutanvändare skall ha tillgång till dem till ett överkomligt pris. Det finns alltså inte någon generell skyldighet för vissa operatörer eller andra att svara för tjänsteutbudet. Tvärtom bygger regleringen på att marknaden skall tillhandahålla tjänsterna utan ingripande från myndigheterna. Först om så inte sker skall myndigheten tillse att tjänsterna tillhandhålls slutanvändarna av en eller flera som bedömts lämpliga för ändamålet, se avsnitt 18.2. Tillhandahållandet skall ske till överkomligt pris. Vad som avses med överkomligt pris har behandlats i avsnitt 18.1.

Bestämmandet av den som är lämplig skall, i enlighet med USO-direktivet och allmänna förvaltningsrättsliga principer, ske med beaktande

av principerna om objektivitet, insyn, icke-diskriminering och proportionalitet.

Vad som närmare ryms inom varje specifik tjänst har behandlats i avsnitt 18.1. Bestämmelsen innebär endast mindre förändringar i sak i förhållande till vad som gäller enligt telelagen.

Enligt *första och andra punkten* skall en förpliktad uppfylla rimliga krav på anslutning till det allmänna telefonnätet eller tillgång till allmänt tillgängliga telefonitjänster till en fast nätanslutningspunkt. I 2 § ges närmare anvisningar om hur en anslutning enligt första punkten skall vara utformad. I övrigt torde kraven ansluta till vad som gäller enligt telelagen.

I *tredje punkten* anges att en komplett abonnentförteckning (inbegripet fasta och mobila nummer) skall vara tillgänglig för användare och konsumenter. Tillhandahållandet skall kunna ske tryckt eller i elektronisk form.

Kravet i *fjärde punkten* gäller enligt USO-direktivet en fullständig upplysningstjänst avseende telefonabonnemang. Detta torde innebära en utvidgning av tjänstens omfattning, eftersom telelagen inte ställer upp något fullständighetskrav. Tjänsten skall omfatta samtliga förtecknade telefonabonnenter och deras telefonnummer, inbegripet fasta och mobila nummer. Kravet på fullständighet innebär emellertid inte att IP-nummer måste ingå i tjänsten.

Kravet i *femte punkten* innebär att tillräckligt många telefonautomater skall tillhandahållas för att tillgodose slutanvändarnas behov. Beslut att inte införa denna skyldighet i hela eller del av landet skall föregås av samråd enligt 8 kap. 9 §.

I *sjätte punkten* föreskrivs att användare med funktionshinder skall få tillgång till allmänt tillgängliga telefonitjänster, abonnentförteckningar, nummerupplysningstjänster och telefonautomater i samma utsträckning som andra slutanvändare.

Den i *andra stycket* föreskrivna möjligheten att finansiera samhällsomfattande tjänster genom upphandling med statliga medel kan hänföras till artikel 13 i USO-direktivet om finansieringen av samhällsomfattande tjänster. Motsvarande bestämmelser återfinns i 2 § andra stycket telelagen och 14 § teleförordningen. Upphandling skall ske om kostnaderna för tillhandahållande av tjänsten eller nätet framstår som oskäligt betungande. Ett företag kan således inte förpliktats att utan ersättning tillhandahålla en tjänst som skulle innebära en oskälig kostnad.

Bestämmelsen har behandlats i avsnitt 18.2. Den eventuella omstrukturering av paragrafen som *Lagrådet* tagit upp i sitt yttrande har regeringen inte ansett behövlig.

5 kap. 2 §

Genom bestämmelsen genomförs artikel 4.2, 11.4 och 11.6 i USO-direktivet.

I *första stycket* öppnas en möjlighet för myndigheten att besluta om prestandamål för de tjänster som någon har förpliktats att tillhandahålla enligt 1 §, se även avsnitt 18.1. Prestandamålen har betydelse dels för att klargöra vad som skall uppnås med tjänsten i olika hänseenden, dels för

möjligheterna att utöva en meningsfull tillsyn över verksamheten. Se 6 § angående information om uppnådd prestanda.

Enligt bestämmelsens *andra stycke* skall en tillhandahållen fast anslutning göra det möjligt för slutanvändare att utföra och ta emot datakommunikation med en viss angiven lägsta datahastighet, som medger funktionell tillgång till Internet. Frågan om datahastighet har behandlats i avsnitt 18.1.

Det lämnas i *tredje stycket* till regeringen att bedöma vilken datahastighet som faktiskt är möjlig att uppnå samt att utifrån tekniska och ekonomiska utgångspunkter föreskriva vilken överföringshastighet som rimligen skall tillförsäkras slutanvändarna. En ny bedömning skall göras regelbundet mot bakgrund av teknikutvecklingen.

5 kap. 3 §

Genom *första stycket* genomförs artikel 10.2 i USO-direktivet, vad avser punkten b i del A i bilaga I till direktivet. Genom *andra stycket* genomförs artikel 5.3 i USO-direktivet. Bestämmelsen har behandlats i avsnitt 18.1 och 18.3.

5 kap. 4 §

Genom bestämmelsen genomförs artikel 9.4, 9.5, 10.2 och 10.3 i USO-direktivet samt bilaga I till det direktivet, del A, punkterna c och d. Bestämmelsen i *första stycket punkten 2* har sin motsvarighet i 31 § telelagen.

Bestämmelsen i *punkten 1* saknar uttrycklig motsvarighet i EG-regelverket. Regeln avser att skydda slutanvändarnas intresse genom att den som enligt 5 kap. 1 § ålagts att tillhandahålla en allmänt tillgänglig telefonitjänst också kan åläggas skyldighet att avbryta tjänsten vid en viss uppnådd beloppsnivå. För det krävs dock att abonnenten har angett en övre beloppsgräns vid vilken tjänsten skall avbrytas. Abonnenten har möjlighet att begära att tjänsten skall fortsätta att tillhandahållas, trots att förutsättningarna för ett sådant avbrytande föreligger. Bestämmelsen har behandlats i avsnitt 18.3.

För att säkerställa att abonnenterna får möjlighet att ta ställning till om en beloppsgräns skall införas i enlighet med första stycket 1, skall de enligt *tredje stycket* informeras om möjligheten vid tecknande av avtal. Abonnenten skall under löpande avtalsperiod ha rätt att ändra angiven beloppsgräns. Funktionen skall tillhandahållas utan kostnad för abonnenten.

De frågor som regleras i paragrafen, som utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag, har behandlats i avsnitt 18.1 samt 18.3.

5 kap. 5 §

Genom paragrafen genomförs artikel 10.1 i USO-direktivet. Bestämmelsen saknar motsvarighet i telelagen.

Genom bestämmelsen genomförs artikel 11 i USO-direktivet. Bestämmelsen saknar motsvarighet i telelagen. Den har behandlats i avsnitt 18.1. Se även 2 § angående skyldighet att uppnå vissa prestandamål och 7 kap. 2 § angående möjlighet att på operatörens bekostnad kontrollera uppgifterna.

Allmänna skyldigheter

5 kap. 7 §

I bestämmelsens *första stycke* föreskrivs generella skyldigheter för den som tillhandahåller en allmänt tillgänglig telefonitjänst.

Genom vad som föreskrivs i *första punkten* genomförs artikel 23 i USO-direktivet. Bestämmelsen har sin huvudsakliga motsvarighet i 2 § första stycket 3 och 18 § telelagen. Nätets driftsäkerhet har behandlats i avsnitt 18.10.

Den i *andra punkten* ålagda skyldigheten motsvarar 23 § första stycket 3 telelagen och innebär att artikel 23 och 26.1 i USO-direktivet genomförs, se avsnitt 18.11. Någon ändring i sak är inte avsedd. Kravet innebär inte att varje avbrott är att se som ett åsidosättande av skyldigheten.

Beträffande nödsamtal införs dessutom i *tredje punkten*, till följd av artikel 26.3 i USO-direktivet, ett nytt krav i förhållande till vad som gäller enligt 23 § första stycket 3 telelagen. Kravet gäller tillhandahållande av lokaliseringssuppgifter, i den mån det är tekniskt genomförbart. Vid bedömningen av vad som är tekniskt genomförbart skall hänsyn tas till vad som är ekonomiskt genomförbart. Frågan har behandlats i avsnitt 18.11.

I *fjärde punkten* föreskrivs skyldighet att lämna ut uppgifter för abonnentupplysning, se avsnitt 18.9. Genom den genomförs artikel 25.2 i USO-direktivet. Den motsvaras närmast av 66 § telelagen. Den krets av operatörer som är skyldiga att lämna ut uppgifter är de som har tilldelat sina abonnenter ett nummer. Härigenom undantas operatörer som endast har s.k. förvalskunder. Uppgifterna skall utlämnas på villkor som är rättvisa, kostnadsorienterade och icke-diskriminerande. Angående vad som menas med kostnadsorientering hänvisas till prop. 2001/02:98 samt kommentaren till 4 kap. 11 §. Principen om icke-diskriminering torde ha samma innebörd som i EG-fördraget och i 4 kap. 6 §.

En förutsättning för att uppgifterna skall lämnas ut är att en begäran om detta är rimlig. Direktivet ger inga anvisningar om vad som är rimligt i detta sammanhang. Emellertid torde i denna begränsning ligga bl.a. att bara uppgifter med anknytning till abonnemanget skall lämnas ut. Av 6 kap. 16 § framgår att uppgifter får, beträffande fysiska personer, lämnas ut endast om abonnenten har samtyckt till det, se avsnitt 19.10.

Genom *femte punkten* genomförs artikel 10.2 i USO-direktivet samt bilaga I till det direktivet, del A, punkten a. Den saknar motsvarighet i telelagen och har behandlats i avsnitt 18.3.

Genom *sjätte punkten* genomförs artikel 28 i USO-direktivet. Bestämmelsen saknar motsvarighet i telelagen.

Sjunde punkten har sin motsvarighet i 23 § första stycket 2 telelagen och har behandlats i avsnitt 18.1.

I *andra stycket* införs det förbud mot att ange avgiftsfria samtal på en specificerad räkning som följer av bilaga I till USO-direktivet, del A, punkten a. Jfr 6 kap. 11 §.

I *tredje stycket*, som omformulerats efter *Lagrådets* påpekanden, bemyndigas regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om på vilket sätt skyldigheter som uppställs i första stycket skall fullgöras och om undantag från dem.

5 kap. 8 §

Genom bestämmelsen säkerställs att även den som tillhandahåller telefonautomater som är tillgängliga för allmänheten tillmötesgår kraven i artiklarna 6.3, 23 och 26.1 i USO-direktivet om oavbruten och avgiftsfri tillgång till larmtjänster. Bestämmelsen har berörts i avsnitt 18.11.

5 kap. 9 §

Paragrafen behandlar nummerportabilitet och innebär att artikel 30.1 i USO-direktivet genomförs. Den har sin motsvarighet i 39 och 41 §§ telelagen, vilka slagits samman och överförts till denna lag. Bestämmelsen har behandlats i avsnitt 18.4.

Genom bemyndigandet i *tredje stycket*, som omformulerats efter *Lagrådets* påpekanden, ges regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, tillsynsmyndigheten möjlighet att föreskriva om på vilket sätt skyldigheterna skall fullgöras och om undantag från skyldigheterna. Dessutom kan i enskilda fall undantag medges från skyldigheten om det finns särskilda skäl, t.ex. om nummerportabilitet i det enskilda fallet är olämplig av nummerplaneringsskäl.

5 kap. 10 §

Bestämmelsen reglerar ersättning vid nummerportabilitet. I *första stycket* genomförs artikel 30.2 i USO-direktivet. Regeln motsvaras av 42 § första och tredje stycket telelagen.

Andra stycket om fördelningen av driftskostnaderna har överförts från 42 § telelagen med den ändringen att ersättningen inte längre begränsas till hälften av driftskostnaderna. Stycket saknar direkt motsvarighet i direktivet. Ersättningsfrågan har behandlats i avsnitt 18.4.

5 kap. 11 §

I paragrafen regleras databasverksamhet vid nummerportering. Den saknar motsvarighet i USO-direktivet och har väsentligen oförändrad överflyttats från 39 a § telelagen. Frågan har behandlats i avsnitt 18.4.

Särskilda skyldigheter för företag med betydande inflytande på en marknad

5 kap. 12 §

Genom bestämmelsen genomförs artikel 19.1 och 19.3 i USO-direktivet.

Första stycket motsvaras av 40 § telelagen. De ändringar som bestämmelsen innebär i förhållande till regleringen i telelagen har behandlats i avsnitt 18.5. Till skillnad från skyldigheterna enligt 13 och 14 §§ skall skyldighet enligt denna bestämmelse inte åläggas någon genom beslut av en myndighet, utan följer direkt av lagen.

Andra stycket motsvarar 42 § telelagen och bemyndigandet i *tredje stycket*, som omformulerats efter *Lagrådets* påpekanden, motsvarar 41 § telelagen. Dessa bestämmelser förs över utan ändring i sak.

5 kap. 13 §

Den grundläggande tanken bakom denna bestämmelse är att effektivare konkurrens på slutkundsmarknader ger slutanvändarna större valmöjligheter och bättre villkor. Det föreligger en risk för att ett företag med betydande inflytande på en sådan marknad på olika sätt agerar för att förhindra inträde för nya aktörer eller för att snedvrیدا konkurrensen, till exempel genom att ta ut för höga priser, dumpa priserna, obligatoriskt gruppera tjänster för slutkunder eller ge vissa kunder otillbörliga förmåner. Paragrafen, genom vilken artikel 17 i USO-direktivet genomförs, innehåller därför en möjlighet att förplikta den som har en dominerande ställning på en viss slutkundsmarknad att vidta åtgärder för att tillgodose slutanvändarnas intresse och för att främja effektiv konkurrens. Förpliktelsen bör givetvis anges så tydligt som möjligt. Exempelvis skall det av ett beslut om skyldighet att inte vidta konkurrenshindrande åtgärder följa vilka specifika åtgärder det är fråga om.

En förutsättning för paragrafens tillämplighet är att en skyldighet enligt 12 § om förval och prefixval och åtgärder enligt 4 kap. om bl.a. pris-sättning är otillräckliga för att säkerställa effektiv konkurrens och allmänintresset på slutkundsmarknaden. Det krävs inte att sådana åtgärder redan företagits utan tillräcklig verkan. Om så inte är fallet måste det emellertid stå alldeles klart att dessa andra åtgärder inte skulle bli tillräckligt verkningsfulla för att skyldigheter skall kunna införas med stöd av detta lagrum.

De i paragrafen föreslagna åtgärderna om prisbegränsning kan innebära att den som har en dominerande ställning skall tillämpa ett visst högsta eller lägsta pris eller ett bestämt pris inom ett visst geografiskt område. En sådan möjlighet är annars förbehållen priser för samtrafik och andra former av tillträde i 4 kap. och för samhällsomfattande tjänster enligt 3 §.

5 kap. 14 §

Genom bestämmelsen om hyrda förbindelser genomförs artikel 18 i USO-direktivet. Den avser att trygga förekomsten av sådana förbindelser

till dess att tillräcklig konkurrens råder på varje delmarknad för tillhandahållande av de särskilda komponenterna i minimiutbudet.

Tjänster för hyrda förbindelser utgör obligatoriska tjänster som skall tillhandahållas utan att kompenationssystem utnyttjas. Tillhandahållandet av hyrda förbindelser utanför minimiutbudet bör omfattas av allmänna regler för slutkundsmarknaden snarare än av särskilda krav som omfattar leverans av minimiutbudet.

I *första stycket* anges att däri uppräknade åtgärder får vidtas mot den som har en dominerande ställning på den aktuella marknaden. De specifika förpliktelserna, om t.ex. icke-diskriminering och kostnadsredovisning, överensstämmer med dem som får åläggas en dominant enligt 4 kap. och bestämmelserna i detta kapitel. Med hänsyn till den särskilda karaktär som präglar hyrda förbindelser, har de bestämmelser som är tillämpliga på sådana förbindelser samlats i denna paragraf.

Bestämmelsen har behandlats i avsnitt 18.7.

Särskilda rättigheter för abonnenter m.m.

Avtal m.m.

5 kap. 15 §

Bestämmelsen, genom vilken artikel 20 i USO-direktivet genomförs, har sin huvudsakliga motsvarighet i 25 § telelagen. Den avser att ge slutanvändarna en garanterad lägsta nivå av information om de tjänster som tillhandahålls dem genom att den föreskriver vad ett avtal skall innehålla. Kravet på avtalsinnehållet har utökats i förhållande till vad som gäller enligt telelagen och inkluderar bl.a. detaljerade uppgifter om priser och taxor, villkoren för förlängning och upphörande av tjänsten samt uppsägning av avtalet. Bestämmelsen har behandlats i avsnitt 18.8.

5 kap. 16 §

Genom paragrafen genomförs artikel 20.4 i USO-direktivet. Den saknar motsvarighet i telelagen. Den ”påföljd” som anges i artikeln har här förtydligats till kostnad, avgift eller annan förpliktelse.

Bestämmelsen har behandlats i avsnitt 18.8.

Insyn och offentliggörande av information

5 kap. 17 §

Genom bestämmelsen genomförs reglerna om informationsskyldighet i artikel 21 i USO-direktivet. Den har sin huvudsakliga motsvarighet i 26 § telelagen. Av lagtexten framgår att informationsskyldigheten även omfattar uppgifter om gällande priser och taxor. Skyldigheten gäller endast för den som tillhandahåller en allmänt tillgänglig telefonitjänst.

Frågan har behandlats i avsnitt 18.8.

Genom paragrafen genomförs artikel 22 i USO-direktivet. Den saknar motsvarighet i telelagen. Genom den föreskrivna skyldigheten att offentliggöra information som medger jämförelser med andra tillhandahållare av allmänt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänster skapas förutsättningar för slutanvändarna att tillvarata sina intressen när det gäller tillgång till bra tjänster till rimliga priser utifrån sina respektive önskemål. Ett beslut att förplikta någon att offentliggöra information bör innehålla grundläggande riktlinjer för hur informationen skall vara utformad. Frågan har behandlats i avsnitt 18.8.

Åtgärder vid utebliven betalning

5 kap. 19 §

Genom bestämmelsen genomförs artikel 10.2 i USO-direktivet och bilaga I till samma direktiv, del A, punkten e. Bestämmelsen stöder sig vidare på artikel 29.3 i USO-direktivet och har sin huvudsakliga motsvarighet i 30 § telelagen och har behandlats i avsnitt 18.3.

6 kap. Integritetsskydd**Särskilda definitioner****6 kap. 1 §**

Definitionen av *elektroniskt meddelande* motsvarar definitionen för ”kommunikation” i artikel 2 i direktivet om integritet och elektronisk kommunikation. En annan term har valts för att undvika sammanblandning med elektronisk kommunikation som ingår i andra definitioner. Definitionen av elektroniskt meddelande är sådan att den bara kan gälla för 6 kap. Den gäller nämligen bara information som utbyts eller överförs mellan ett begränsat antal parter genom en allmänt tillgänglig elektronisk kommunikationstjänst. Elektroniskt meddelande omfattar vidare information som överförs som del av en sändningstjänst för ljudradio eller TV till allmänheten via ett elektroniskt kommunikationsnät endast om informationen kan sättas i samband med den enskilde abonnenten eller användaren av informationen.

Ett exempel kan vara betal-TV-tjänster. Även tjänster med villkorad tillgång kan falla in under definitionen på grund av att åtkomstkontrollen medger identifiering av abonnenten. En ytterligare förutsättning för att det skall vara fråga om ett elektroniskt meddelande är dock att den överförda informationen kan sättas i samband med abonnemanget.

Begreppet *trafikuppgift* är hämtat från artikel 2 i direktivet om integritet och elektronisk kommunikation. Det avser en uppgift som behandlas i syfte att överföra ett elektroniskt meddelande via ett elektroniskt kommunikationsnät eller för att fakturera det. Någon motsvarande definition finns inte i telelagen. I princip torde det dock avse samma slag av

uppgifter som avses i 49 § telelagen, när där talas om uppgifter som angår ett särskilt telemeddelande.

Begreppen behandling, personuppgiftsansvarig och samtycke har samma innebörd i detta kapitel som i personuppgiftslagen (1998:204). Definitionerna finns i 3 § personuppgiftslagen.

I ingresspunkt 17 i direktivet om integritet och elektronisk kommunikation klargörs att samtycke kan lämnas i varje lämplig form, bl.a. genom markering i en ruta vid besök på en webbsida.

Genom bestämmelsen genomförs, tillsammans med de definitioner som tagits med i 1 kap. 7 §, artikel 2 i direktivet.

Bestämmelsen har behandlats i avsnitt 19.2.

Förhållande till annan lag

6 kap. 2 §

Första stycket och *andra stycket* motsvarar 69 § telelagen och klargör förhållandet mellan personuppgiftslagen och denna lag. Det som inte är särskilt reglerat beträffande integritetsskydd i denna lag kan omfattas av bestämmelserna om behandling av personuppgifter i personuppgiftslagen. Detta överensstämmer med förhållandet mellan det allmänna data-skyddsdirektivet (95/46/EG) och direktivet om integritet och elektronisk kommunikation. Genom bestämmelsen genomförs i denna del artikel 1.2 första meningen i sistnämnda direktiv.

Tredje stycket motsvarar 53 § första stycket telelagen. I stället för reglerna om tystnadsplikt i 20–23 §§ gäller reglerna om sekretess och tystnadsplikt i sekretesslagen (1980:100) i det allmännas verksamhet.

Säkerhet

6 kap. 3 §

Artikel 4.1 i direktivet om integritet och elektronisk kommunikation är en grundläggande bestämmelse som genomförs genom denna paragraf. Regeln förklaras ytterligare i ingresspunkt 20 i direktivet om integritet och elektronisk kommunikation. Avsikten med bestämmelsen är att det skall finnas ett grundskydd för behandling av uppgifter vid tillhandahållande av allmänt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänster. Detta skydd är av tvingande karaktär och är således inte möjligt att avtala bort. Bestämmelsen gäller inte tjänster som tillhandahålls i enskilda nät.

Bestämmelsen har behandlats i avsnitt 19.3.

6 kap. 4 §

Bestämmelsen motsvaras i telelagen av 48 §. Genom bestämmelsen genomförs artikel 4.2 i direktivet om integritet och elektronisk kommunikation. Även om säkerhetsnivån enligt föregående paragraf är uppfylld kan det i fråga om vissa elektroniska kommunikationstjänster föreligga särskilda risker för bristande skydd av behandlade uppgifter. I ingresspunkt 20 i direktivet om integritet och elektronisk kommunikation om-

nämns Internet och analog mobiltelefoni särskilt i detta sammanhang. Abbonenten skall då informeras om riskerna, hur de kan avhjälpas och vilka kostnader det skulle medföra. Någon informationsskyldighet mot användare och andra som inte är abonnenter föreskrivs inte. Det fordras inte att exakta prisuppgifter lämnas utan det är endast fråga om uppskattningar av kostnaderna för åtgärderna. I artikeln talas om sannolika kostnader.

Bestämmelsen har behandlats i avsnitt 19.3.

Behandling av trafikuppgifter

6 kap. 5 §

Genom paragrafen genomförs artikel 6.1 i direktivet om integritet och elektronisk kommunikation. Den motsvaras i telelagen av 49 § första stycket. När en trafikuppgift inte längre behövs för överföring av ett elektroniskt meddelande får den inte längre bevaras, om den inte avidentifieras. I ingresspunkt 28 i direktivet förklaras att skyldigheten att utplåna trafikuppgifter eller att avidentifiera dem, när de inte längre behövs för överföring av ett elektroniskt meddelande, inte står i strid med sådana förfaranden på Internet som s.k. cachelagring av IP-adresser i domännamnsystemet, eller cachelagring av IP-adressers koppling till fysiska adresser, eller användning av inloggningsinformation för att kontrollera rätten till tillträde till nät eller tjänster.

Bestämmelsen har behandlats i avsnitt 19.6.

6 kap. 6 §

Enligt *första stycket*, som har stöd i artikel 6.2 i direktivet om integritet och elektronisk kommunikation, får uppgifter som krävs för abonnentfakturerings och betalning av avgifter för samtrafik behandlas till dess att fordran är betald eller preskription inträtt och det inte längre lagligen går att göra invändningar mot faktureringen eller avgiften. Bestämmelsen har omformulerats efter *Lagrådets* påpekanden. En betalning av en fordran behöver inte hindra att reklamation kan ske i efterhand mot en faktura. Betalning av fordran bör således inte vara en slutpunkt för hur länge uppgifterna får behandlas. Inte heller bör det i ett sådant fall vara en slutpunkt när preskription inträder, eftersom någon preskription av fordringen inte aktualiseras i ett sådant fall. Det är i stället den tidpunkt när det inte längre går att med framgång reklamera mot fordringsanspråket som bör vara slutpunkten i ett fall där fordringen är betald. Möjligheten att avvakta preskriptionens inträde gör att trafikuppgifter får sparas även efter att en faktura betalats, om det alltjämt är möjligt enligt lag och avtal att göra invändningar mot fakturan.

Enligt *andra stycket*, som grundas på artikel 6.3 i direktivet, får den som tillhandahåller en allmänt tillgänglig elektronisk kommunikationstjänst behandla de uppgifter som avses i 5 § för att marknadsföra elektroniska kommunikationstjänster eller för att tillhandahålla sådana tjänster där uppgifterna behövs, under förutsättning att den abonnent eller användare som uppgifterna avser har samtyckt till det. De sistnämnda tjäns-

terna benämns i direktivet mervärdestjänster. I ingresspunkt 31 anges att huruvida det är användaren eller abonnenten som bör ge sitt samtycke till behandlingen av personuppgifter när en särskild mervärdestjänst tillhandahålls, beror på vilka uppgifter som skall behandlas, vilken tjänst som erbjuds och om det är tekniskt, formellt och avtalsmässigt möjligt att skilja mellan en enskild persons användning av en elektronisk kommunikationstjänst och den juridiska eller fysiska person som har abonnerat på den. Beträffande sådana trafikuppgifter som är personuppgifter bör, med hänsyn till att samtycke i lagen skall ha samma innebörd som i PUL, utgångspunkten vara att samtycke skall ges av den fysiska person vars personuppgifter skall behandlas. Detta är uttryckt genom att kravet på samtycke och information gäller i förhållande till den uppgiften rör. Uppgifterna får, om samtycke föreligger, behandlas för marknadsföring inte endast av tjänster som tillhandahålls av den som tillhandahåller den elektroniska kommunikationstjänsten utan också av andras mervärdestjänster där uppgifterna behövs.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får enligt 24 § meddela närmare föreskrifter om vilka uppgifter som får behandlas.

I *tredje stycket*, genom vilken artikel 6.4 i direktivet genomförs, stadgas att den uppgiften rör måste informeras om vilka typer av trafikuppgifter som behandlas och under hur lång tid uppgifter behandlas, innan samtycke inhämtas.

Bestämmelsen har behandlats i avsnitt 19.6.

6 kap. 7 §

Av paragrafen, som innebär att artikel 6.5 i direktivet om integritet och elektronisk kommunikation genomförs, framgår vilka personer som får ta befattning med uppgifterna enligt 5 och 6 §§.

Bestämmelsen har behandlats i avsnitt 19.6.

6 kap. 8 §

I paragrafen görs undantag från reglerna i 5–7 §§ för vissa fall beträffande rätten att behandla trafikuppgifter.

Genom *punkten 1* genomförs artikel 6.6 i direktivet om integritet och elektronisk kommunikation.

Punkten 2 och 3 motsvaras i telelagen av 50 § första stycket 1 och 2. Stöd för undantagen finns i artikel 15.1 i direktivet. Beträffande *punkten 3* får trafikuppgifter sparas för där angivna ändamål, t.ex. för att säkerställa straff- eller civilrättslig lagföring. Uppgifterna får inte sparas längre än vad som är nödvändigt för syftet. Längre än ett år bör inte godtas, om det inte föreligger särskild anledning, såsom att tvist uppkommit eller förundersökning inletts i ett särskilt fall. Förevarande paragraf omfattar även lagring av uppgifter för utredning och lagföring av brott, förutsatt att det sker i syfte att förhindra eller avslöja en obehörig användning av nätet eller tjänsten i fråga.

Bestämmelsen har behandlats i avsnitt 19.6.

Lokaliseringsuppgifter som inte är trafikuppgifter

6 kap. 9 §

I paragrafens *första stycke* anges under vilka förutsättningar lokaliseringsuppgifter som inte är trafikuppgifter får behandlas. Detta får ske för tillhandahållande av sådana tjänster där uppgifterna behövs (mervärdestjänster enligt direktivet om integritet och elektronisk kommunikation). Här avses även tjänster som tillhandahålls av annan än den som tillhandahåller det allmänna kommunikationsnät eller den allmänt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänst i vilket lokaliseringsuppgifterna behandlas (jfr kommentaren till 6 §). Det förutsätter dock att uppgifterna är avidentifierade eller att samtycke har lämnats av användaren eller abonnenten.

Av *andra stycket* framgår att innan samtycket lämnas måste den som tillhandahåller tjänsten till abonnenten eller användaren lämna viss information.

Samtycket kan enligt *tredje stycket* återkallas när som helst. Vidare skall ett samtycke enligt *fjärde stycket* inte hindra att abonnenten eller användaren vid vissa enstaka tillfällen motsätter sig att uppgifterna behandlas.

Genom bestämmelsen, tillsammans med 10 §, genomförs artikel 9 i direktivet om integritet och elektronisk kommunikation. Jfr 5 kap. 7 §.

Bestämmelsen har behandlats i avsnitt 19.7.

6 kap. 10 §

Av paragrafen, genom vilken artikel 9.3 i direktivet om integritet och elektronisk kommunikation genomförs, framgår vilka personer som får ta befattning med uppgifterna enligt 9 §.

Bestämmelsen har behandlats i avsnitt 19.7.

Ospecificerade räkningar och nummerpresentation

6 kap. 11 §

Bestämmelsen motsvaras i telelagen av 29 § första stycket första meningen sista satsen. Genom bestämmelsen genomförs artikel 7.1 i direktivet om integritet och elektronisk kommunikation.

Bestämmelsen har behandlats i avsnitt 19.8.

6 kap. 12 §

Bestämmelserna i paragrafens *första* och *andra stycke* motsvaras av bestämmelser i teleförordningen. Genom bestämmelserna genomförs artikel 8.1–8.6 i direktivet om integritet och elektronisk kommunikation.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får enligt 24 § i fråga om behandling av uppgifter för elektronisk kommunikation meddela närmare föreskrifter om de krav som skall ställas på en allmänt

tillgänglig telefonitjänst som medger identifiering av det anropande eller uppkopplade telefonnumret. Prop. 2002/03:110

Bestämmelsen har behandlats i avsnitt 19.8.

Undantag som gäller nummerpresentation och lokaliseringssuppgifter

6 kap. 13 §

Genom bestämmelsen genomförs artikel 10 i direktivet om integritet och elektronisk kommunikation.

Bestämmelsen i *punkten 1* avser möjlighet att temporärt åsidosätta skydd mot nummerpresentation för att spåra störande samtal. Bestämmelsen motsvaras i telelagen av 50 § första stycket 3 och andra stycket, som dock har ett vidare tillämpningsområde. Det kan vara fråga om hotfulla samtal eller rena okynnessamtal. Om en abonnent begär spårning av sådana samtal, får operatören lagra sådana uppgifter som identifierar den anropande abonnenten och hålla dem tillgängliga för abonnenten på begäran. Det är således fråga om ytterligare ett undantag från huvudregeln i 5 § om att trafikuppgifter skall utplånas eller avidentifieras när de inte längre behövs för att överföra ett elektroniskt meddelande.

Punkten 2 avser möjlighet för den som tillhandahåller ett allmänt kommunikationsnät eller en allmänt tillgänglig elektronisk kommunikationstjänst att åsidosätta skydd mot nummerpresentation och utan samtycke eller trots vägran från abonnenten eller användaren tillhandahålla lokaliseringssuppgifter vid nödsamtal för Polisen eller en regional alarmeringscentral som avses i lagen (1981:1104) om verksamheten hos vissa regionala alarmeringscentraler. I 1 § den lagen anges att lagen gäller verksamheten hos regionala alarmeringscentraler som har till syfte att möjliggöra snabba och effektiva hjälpinsatser i nödsituationer och som har upprättats efter avtal med staten. Ett sådant avtal finns f.n. mellan staten och SOS Alarm Sverige AB.

Paragrafen är bara tillämplig på telefoni, eftersom den gäller samtal.

Bestämmelsen har kommenterats i avsnitt 19.9.

Automatisk vidarekoppling

6 kap. 14 §

En motsvarande bestämmelse finns i dag i teleförordningen efter bemyndigande i 52 § 2 telelagen. Genom bestämmelsen genomförs artikel 11 i direktivet om integritet och elektronisk kommunikation. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får enligt 24 § meddela närmare föreskrifter om vidarekoppling.

Abonnentförteckningar

6 kap. 15 §

En bestämmelse om personuppgifter i allmänt tillgängliga kataloger finns i teleförordningen. Genom bestämmelsen genomförs artikel 12.1 i direk-

tivet om integritet och elektronisk kommunikation. Bestämmelsen har behandlats i avsnitt 19.10. Prop. 2002/03:110

6 kap. 16 §

Genom bestämmelsen införs krav på samtycke från abonnent som är fysisk person innan behandling av personuppgifter om abonnenten sker i en allmänt tillgänglig abonnentförteckning, varmed även avses en förteckning ur vilken uppgifter kan erhållas genom abonnentupplysning. Samtycke bör kunna innefatta också att uppgifterna får överlåtas vidare till andra abonnentupplysningsföretag för att tillhandahålla allmänt tillgängliga abonnentförteckningar eller abonnentupplysning. Abonnentens möjlighet att utan kostnad kontrollera uppgifterna om honom eller henne och få rättelse av felaktiga uppgifter samt att få uppgifter borttagna ur förteckningen så snart det är möjligt måste dock upprätthållas vid sådan överlåtelse. Beträffande uppgifter som tagits in i abonnentförteckningar med stöd av nuvarande bestämmelser gäller särskilda övergångsbestämmelser i lagen om införande av lagen om elektronisk kommunikation. Genom bestämmelsen genomförs artikel 12.2 i direktivet om integritet och elektronisk kommunikation.

Bestämmelsen har behandlats i avsnitt 19.10.

Förbud mot avlyssning m.m.

6 kap. 17 §

Första stycket innehåller den grundläggande bestämmelsen till skydd för hemligheten för elektroniska meddelanden. Med detta avses motsvarigheten till telehemligheten på hela området för elektronisk kommunikation. Hemligheten är då knuten till begreppet elektroniskt meddelande som definieras i 1 §. Det är behandlingen av uppgifter om detta som skyddas.

Av ingresspunkt 22 till direktivet om integritet och elektronisk kommunikation framgår att förbudet mot lagring av kommunikationer och tillhörande trafikuppgifter av andra än användarna eller utan deras samtycke inte är avsett att förbjuda någon automatisk, mellanliggande och tillfällig lagring av informationen, i den mån lagringen enbart görs för att utföra överföringen i det elektroniska kommunikationsnätet och under förutsättning att informationen inte lagras längre än vad som är nödvändigt för överföringen och trafikstyrningen och att konfidentialiteten förblir garanterad under lagringsperioden. Vidare anges att om det är nödvändigt för att effektivisera den fortsatta överföringen av allmänt tillgänglig information till andra mottagare av tjänsten på deras begäran, bör direktivet inte förhindra att sådan information får lagras längre, förutsatt att informationen i alla händelser skulle vara tillgänglig för allmänheten utan begränsning och att alla uppgifter som hänvisar till vilka enskilda abonnenter eller användare som begär sådan information utplånas.

I *andra stycket* görs i *punkten 1* undantag för mellanlagring som är nödvändig för överföringen av tekniska skäl (s.k. buffring) samt för sådan trafikstyrning och annan kontroll som är nödvändig för driften av ett

elektroniskt kommunikationsnät eller en elektronisk kommunikations-tjänst.

I *punkten 2* behandlas mellanlagring som i och för sig inte är nödvändig men som effektiviserar överföringen. Det är då fråga om s.k. cachning. För att sådan behandling skall vara tillåten fordras att informationen är allmänt tillgänglig samt att uppgifter om vem som begärt informationen utplånas.

I *punkten 3* klargörs den gällande principen om att etern är fri och att var och en i princip fritt kan lyssna till radiobefordrade meddelanden i en radiomottagare. Reglerna om tystnadsplikt kan dock vara tillämpliga, se 23 §.

Bestämmelsen är inte avsedd att hindra hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning.

Bestämmelsen är straffsanktionerad i 7 kap. 15 §, i den mån ansvar för handlingen inte är föreskriven i brottsbalken. Genom bestämmelsen genomförs artikel 5 punkterna 1 och 2 i direktivet om integritet och elektronisk kommunikation.

Bestämmelsen har behandlats i avsnitt 19.4.

6 kap. 18 §

Genom bestämmelsen, som behandlar s.k. cookies, genomförs artikel 5.3 i direktivet om integritet och elektronisk kommunikation.

Det är tillräckligt att information om sådana åtgärder som anges i paragrafen ges till användaren eller abonnenten och att möjlighet att vägra sådan behandling ges under den ifrågavarande sessionen. Det erfordras inte att användaren eller abonnenten först skall ha accepterat åtgärderna, förutsatt att normala rutiner används, så att användaren eller abonnenten genom att ställa in sin webbläsare kan förhindra sådan användning redan från början och att normala förfrågningsrutiner används när datafiler placeras i mottagarterminalen (cookies).

Om användaren eller abonnenten uttryckligen har begärt att få tillgång till en tjänst som t.ex. en banktjänst över Internet och tjänsten är beroende av att information lagras i användarens eller abonnentens terminal, är detta tillåtet. Cachning som är nödvändig av tekniska skäl eller för att underlätta överföring är också tillåten.

Bestämmelsen är straffsanktionerad i 7 kap. 15 §, i den mån ansvar för handlingen inte är föreskriven i brottsbalken.

Bestämmelsen har behandlats i avsnitt 19.5.

Hemlig teleavlyssning m.m.

6 kap. 19 §

Bestämmelsen har behandlats utförligt i avsnitt 19.12.

Bestämmelsen är avsedd att så nära som möjligt täcka samma område för vilket anpassningsskyldigheten gällt enligt 17 § telelagen.

Punkten 1 i första stycket motsvarar därvid verksamhet som består i att tillhandahålla nätkapacitet i ett allmänt tillgängligt telenät enligt telelagen.

Någon begränsning i skyldigheten beträffande mindre operatörer föreslås inte. Skulle skyldigheten vara för betungande för en mindre operatör får regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, den myndighet som regeringen bestämmer i stället medge undantag från skyldigheten enligt vad som anges i *fjärde stycket*. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, den myndighet som regeringen bestämmer kan dessutom utfärda föreskrifter om frågor som avses i första och andra styckena.

Tystnadsplikt

6 kap. 20–23 §§

Bestämmelserna i 20–23 §§ motsvaras i telelagen av 45–47 samt 54 §§. En anpassning av terminologin till den nya lagens begrepp har skett. Begreppet telemeddelande definieras i 19 §. Begreppet har samma innebörd i 23 §. I enlighet med vad *Lagrådet* föreslagit har 47 § telelagen andra stycket överförs oförändrad till ett andra stycke i 6 kap. 22 §.

Närmare föreskrifter

6 kap. 24 §

Genom bestämmelsen ges regeringen eller, efter dess bemyndigande, en myndighet möjlighet att meddela särskilda föreskrifter om bl.a. vilka trafikuppgifter som får behandlas för faktureringsändamål.

7 kap. Tillsyn m.m.

Allmänna bestämmelser

7 kap. 1 §

Den eller de myndigheter som regeringen bestämmer skall se till att den som bedriver verksamhet som omfattas av regleringen efterlever lagen och de skyldigheter, villkor och föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen. Bestämmelsen har sitt ursprung i 57 § telelagen och 5 § lagen om radiokommunikation (LRK). Bestämmelsen har berörts i avsnitt 22.1 och 22.2.

7 kap. 2 §

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 22.2.

Första stycket har sin motsvarighet i 57 § andra stycket 2 telelagen och 5 § tredje stycket 2 LRK. Bestämmelsen bör tillämpas med särskild försiktighet i fråga om tillträde till lokaler och andra utrymmen för verksamhet som omfattas av grundlagsskydd, t.ex. redaktionslokaler för massmedia.

Andra stycket har överflyttats från 57 § tredje stycket telelagen och 5 § femte stycket LRK utan ändring i sak.

Av *tredje stycket* framgår att uppgifter som skall hållas tillgängliga enligt 5 kap. 6 § får kontrolleras på operatörens bekostnad. Genom denna bestämmelse, som saknar motsvarighet i telelagen, genomförs artikel 11.6 i USO-direktivet. Beträffande uppgifter enligt 5 kap. 6 § hänvisas till avsnitt 18.1.

Förelägganden och förbud m.m.

7 kap. 3 §

Bestämmelsen har kommenterats i avsnitt 22.2

Enligt *första stycket* ges tillsynsmyndigheten rätt att genom föreläggande kräva in sådana upplysningar och handlingar som behövs för tillsynen. Bestämmelsen motsvaras av 57 § andra stycket 2 telelagen och 5 § tredje stycket 1 LRK. Bestämmelsen har stöd i artikel 10.1 i auktorisationsdirektivet.

Av *andra stycket* framgår att ett föreläggande att tillhandahålla myndigheten information får förenas med vite. Bestämmelsen har stöd i artikel 10.4 i auktorisationsdirektivet.

Av *tredje stycket* framgår att information som skall hållas allmänt tillgänglig i enlighet med skyldigheter i lagen eller som en följd av skyldigheter, villkor eller föreskrifter som meddelats med stöd av lagen, skall tillställas myndigheten utan att särskild begäran härom skall krävas. Bestämmelsen avser all information som skall hållas allmänt tillgänglig, och begränsas inte i enlighet med uppräkningsen i första stycket.

7 kap. 4 §

Bestämmelsen har behandlats i avsnitt 22.2. Den saknar direkt motsvarighet i telelagen och LRK. Genom bestämmelsen genomförs artikel 10.2 i auktorisationsdirektivet. En underrättelse enligt denna bestämmelse innebär att den som är aktuell för en tillsynsåtgärd, först ges en rimlig tid att frivilligt vidta de åtgärder som krävs för att uppfylla krav enligt lagen eller skyldigheter, villkor och föreskrifter meddelade med stöd av lagen. Underrättelsen innefattar också en möjlighet för den berörda parten att lämna synpunkter och kommentera myndighetens tillsyn. Ett beslut om underrättelse enligt denna bestämmelse går inte att överklaga (se 8 kap. 21 §). Den omständigheten att part inte yttrat sig inom den tid som myndigheten angivit, hindrar inte att myndigheten går vidare i tillsynen. Inte heller behöver upprepade eller ständigt nya och förändrade inlagor till myndigheten innebära att denna inte kan gå vidare i tillsynen, om det inte inom angiven tid står klart att ytterligare tillsynsåtgärd är obehövlig.

7 kap. 5 §

Bestämmelsen har kommenterats närmare i avsnitt 22.2. Bestämmelserna står i överensstämmelse med artikel 10.3 och 10.5 i auktorisationsdirektivet och artikel 5.4 i tillträdesdirektivet. Reglerna om återkallelse av tillstånd eller ändring av tillståndsvillkor avser, om inget annat sägs,

både tillstånd att använda radiosändare och tillstånd att använda nummer ur nationell nummerplan. Förelägganden eller förbud enligt denna bestämmelse gäller omedelbart, om inget annat bestäms, och får förenas med vite.

Andra stycket första punkten har sin förebild i 13 § första stycket 1 och 2 LRK samt 61 § telelagen.

I *tredje stycket* återfinns en begränsning i återkallelsemöjligheten som avser fall där tillstånd att använda radiosändare inte utnyttjats i den utsträckning som tillståndet medger.

7 kap. 6 §

I denna bestämmelse anges grunderna för omedelbar återkallelse eller ändring beträffande tillstånd att använda radiosändare eller nummer ur nationell nummerplan. Punkterna 2, 3 och 5 motsvaras av 13 § första stycket 3–5 LRK. Bestämmelsen har behandlats närmare i avsnitt 22.2 och 16.

7 kap. 7 §

Bestämmelserna är överförda från 14 § LRK och har behandlats i avsnitt 22.2.

7 kap. 8 §

Bestämmelsen har behandlats i avsnitt 22.2. Den har stöd i artikel 10.6 i auktorisationsdirektivet. Tillsynsmyndigheten avgör i det enskilda fallet om sådana allvarliga omständigheter är för handen som motiverar omedelbara provisoriska åtgärder.

7 kap. 9 §

Bestämmelsen har kommenterats i avsnitt 22.2. Bestämmelsen avser fall där tillstånd har beviljats efter ett allmänt inbjudningsförfarande med anbudsgivning. Om ersättning för tillståndet har erlagts efter en sådan auktion och tillståndet sedermera återkallas, har tillståndshavaren i allmänhet inte någon rätt att återfå ersättningen, vare sig helt eller delvis.

Prövning av tvister

7 kap. 10 §

Genom bestämmelsen genomförs artikel 20.1 i ramdirektivet. Den har behandlats i avsnitt 22.3.

Den huvudsakliga motsvarigheten till bestämmelsen återfinns i 60 § andra stycket telelagen, som dock är begränsad till tvister om samtrafikvillkor, villkor för sammankoppling av nätkapacitet samt överlämnande av telefonnummer eller förval. Tillämpningsområdet för denna bestämmelse är vidare, genom att den enligt *första stycket* avser samtliga skyldigheter som kan grundas på lagen, eller föreskrifter, tillståndsvillkor eller beslut om förpliktelser som meddelats med stöd av lagen.

Enligt *andra stycket* skall myndigheten vidta åtgärder för att lösa tvisten inom fyra månader från det att en begäran kom in till myndigheten. Tidpunkten skall räknas från det att begäran om prövning är komplett och kan läggas till grund för en prövning. Speciellt omfattande eller komplicerade tvister kan ta längre tid i anspråk.

7 kap. 11 §

Genom bestämmelsen genomförs artikel 20.2 i ramdirektivet. Den avser att ersätta det medlingsförfarande som regleras i 58 § andra stycket telelagen. Bestämmelsen har berörts i avsnitt 22.3.

Av *första stycket* följer att myndigheten har rätt att vägra att lösa en dit hänskjuten tvist om den anser att medling skulle vara lämpligare för att snabbt lösa tvisten. Det bör framför allt komma i fråga när myndigheten gör bedömningen att tvistefrågan inte, med hänsyn till andra intressen än parternas, lika väl kan tas upp som ett tillsynsärende. Myndigheten har då rätt att, med eller mot parternas vilja, hänskjuta tvisten för medling. Försiktighet bör dock vidtas med att hänskjuta tvisten till medling mot båda parternas vilja med hänsyn till att det är parterna som skall stå kostnaden för medlingen.

Om medling inte leder till önskat resultat inom fyra månader eller avbryts dessförinnan utan att parterna kommit överens, skall myndigheten, enligt *andra stycket*, åter pröva tvisten på begäran av en part.

7 kap. 12 §

Bestämmelsen innebär att medling skall bekostas av parterna. Kostnadsansvaret är solidariskt. Sinsemellan bör parterna svara för vardera hälften av kostnaden, om de inte avtalar annat. Vad som utgör skälig ersättning får bedömas enligt samma riktlinjer som gäller för ersättning till medlare i andra sammanhang, t.ex. enligt 42 kap. 17 § rättegångsbalken.

7 kap. 13 §

Genom bestämmelsen genomförs artikel 21 i ramdirektivet. Den motsvaras av 11 § teleförordningen.

Straff m.m.

7 kap. 14 §

Bestämmelsen har flyttats över från 18 § LRK. Någon ändring i sak är inte avsedd.

7 kap. 15 §

Paragrafens *första stycke* motsvaras av första stycket i 62 § telelagen.

Andra stycket och förbudet i 6 kap. 17 och 18 §§ har inte någon motsvarighet i telelagen. Det förbud mot behandling av uppgifter som stadgas i dessa paragrafer kan också vara straffbelagt i brottsbalken. Endast i den mån behandlingen inte är straffbelagd enligt brottsbalken, kan straff

följa enligt bestämmelserna i detta stycke. Aktuella bestämmelser i brottsbalken kan vara 4 kap. 8 §, brytande av post- eller telehemlighet, 4 kap. 9 b §, förberedelse till brytande av post- eller telehemlighet samt 4 kap. 9 c §, dataintrång.

Bestämmelserna i *tredje stycket* motsvaras, såvitt avser hänvisningarna till 6 kap. 20 och 21 §§, av 62 § andra stycket telelagen. Även beträffande den tystnadsplikt som stadgas i 4 kap. 2 § hänvisas på samma sätt till brottsbalken.

7 kap. 16 §

Paragrafen har flyttats över från 18 § andra stycket LRK utan saklig ändring.

7 kap. 17 §

Paragrafen motsvarar 63 § andra stycket telelagen.

En överträdelse av förbuden i 6 eller 19 § konkurrenslagen (1993:20) kan leda till att ett företag drabbas av sanktioner enligt den lagen i form av att företaget åläggs att betala konkurrensskadeavgift eller genom att det utdöms ett vite. En samordning bör ske så att ett förfarande som blivit föremål för åtgärder enligt konkurrenslagen inte medför att sanktioner påförs enligt denna lag. Av förevarande bestämmelse följer därför att den som åläggs en sanktion enligt konkurrenslagen inte skall åläggas att betala vite enligt denna lag för samma handlande.

Bestämmelsen har berörts i avsnitt 17.2.

8 kap. Prövning av ärenden m.m.

Allmänna bestämmelser

8 kap. 1 §

Paragrafen behandlar vilken information, utöver den som tillsynsmyndigheten kan kräva in enligt 7 kap. 3 §, som en myndighet har rätt att få tillgång till från den som bedriver verksamhet som omfattas av lagen. Genom bestämmelsen genomförs artikel 5.1 i ramdirektivet och artikel 11.1 c–f i auktorisationsdirektivet.

En myndighets rätt till information är väsentlig för att den skall kunna effektivt utföra de uppgifter som ålagts den, t.ex. att meddela tillstånd eller genomföra marknadsanalyser enligt 5 och 6 §§. En alltför vid informationsskyldighet för dem som bedriver verksamhet enligt lagen kan dock vara betungande, speciellt för mindre företag. Det är skälet till de begränsningar i informationsskyldigheten som denna paragraf och 7 kap. 3 § innebär.

Den som är informationsskyldig har rätt att få kännedom om i vilket syfte informationen skall tillhandahållas och hur den skall användas. Myndigheten skall därför ange för vilket ändamål information skall användas. Bestämmelsen har berörts i avsnitt 20.4.

8 kap. 2 §

Genom bestämmelsen genomförs artikel 5.2 i ramdirektivet. Bestämmelsen har omformulerats efter *Lagrådets* påpekanden. Uppgift för vilken sekretess gäller enligt sekretesslagen (1980:100) får enligt 1 kap. 3 § tredje stycket den lagen inte röjas för utländsk myndighet eller mellanfolklig organisation annat än om utlämnandet sker i enlighet med särskild föreskrift därom i lag eller förordning eller om uppgiften i motsvarande fall skulle få utlämnas till svensk myndighet och det enligt den utlämnande myndighetens prövning står klart, att det är förenligt med svenska intressen att uppgiften lämnas till den utländska myndigheten eller mellanfolkliga organisationen. Bestämmelsen ger en myndighet möjlighet att överlämna uppgifter för vilka sekretess gäller enligt sekretesslagen till en behörig myndighet inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES), för att denna skall kunna fullgöra sina uppgifter. Behöriga myndigheter är de nationella regleringsmyndigheter som medlemsstaterna enligt artikel 3.6 i ramdirektivet skall anmäla till kommissionen. De uppgifter dessa myndigheter skall fullgöra skall enligt samma artikel också anmälas till kommissionen.

Särskilda handläggningstider**8 kap. 3 §**

Genom bestämmelsen genomförs vad som föreskrivs i artikel 5.3 och 7.4 i auktorisationsdirektivet. Handläggningstiderna har behandlats i avsnitt 20.3. Det bör påpekas att tiden skall räknas från den dag ansökan är i sådant skick att den kan ligga till grund för en prövning. Är således en inkommen ansökan ofullständig skall tiden räknas först från den dag nödvändiga kompletteringar har gjorts av sökanden.

8 kap. 4 §

Genom paragrafen genomförs artikel 5.3 och 5.4 i auktorisationsdirektivet. Handläggningstiderna har behandlats i avsnitt 20.3.

Prövning av vilka företag som har betydande inflytande på en marknad**8 kap. 5 §**

Genom paragrafen genomförs artikel 15.3 och 16.1 i ramdirektivet. Bestämmelsen saknar direkt motsvarighet i telelagen. Förfarandet har behandlats i avsnitt 20.1.

I paragrafen slås fast att det fortlöpande skall göras en genomgång av befintliga produkt- och tjänstemarknader. Genomgången skall leda till att det fastställs vilka marknader som har sådana särdrag att de motiverar införande av skyldigheter enligt lagen. En sådan marknad kan vara fastställd till ett geografiskt område som kan omfatta hela eller delar av landet. Bestämmelsen utgör en handlingsregel för myndigheten och inne-

håller inga närmare angivelser om hur genomgången skall genomföras och vad som skall beaktas vid fastställandet av en marknad. Till grund för processen skall emellertid läggas en av Europeiska gemenskapernas kommission antagen rekommendation om produkt- och tjänstemarknader inom sektorn för elektronisk kommunikation samt fastställda riktlinjer för marknadsanalys och bedömning av ett företags betydande inflytande på en marknad. De däri fastställda marknaderna skall bygga på konkurrensrättsliga principer och metodik. Genom att rekommendationen anger marknaderna torde det i praktiken endast återstå för en myndighet att ange marknadernas geografiska omfattning, om inte myndigheten bestämmer en marknad på ett sätt som avviker från kommissionens rekommendation. En sådan avvikelse bör vara grundad på konkurrensrättsliga principer. Vid bedömningen av vad som skall anses som relevant marknad bör följaktligen ledning hämtas från konkurrensrätten, bl.a. genom en bedömning av substituerbarhet på efterfråge- och utbudssidan.

Särskilda bestämmelser om samråd enligt 10–14 §§ gäller för beslut enligt paragrafen.

8 kap. 6 §

Genom bestämmelserna i första stycket genomförs artikel 16.1 och 16.2 i ramdirektivet och genom de i andra stycket artikel 16.4 i ramdirektivet. Artikel 16.3 i ramdirektivet och 18.2 i USO-direktivet genomförs genom tredje stycket och artikel 16.5 i ramdirektivet genom fjärde stycket. Paragrafen har behandlats i avsnitt 20.1.

En analys enligt *första stycket* av de enligt 5 § fastställda marknaderna skall ske för att avgöra om det råder effektiv konkurrens på varje marknad. Analysen skall ske utifrån konkurrensrättsliga principer och konkurrensrättslig metodik. Med effektiv konkurrens menas enligt förarbetena till konkurrenslagen ett konkurrensförhållande där antalet säljare inte är för begränsat, de utbudna produkterna inte är för differentierade, företagen inte handlar i samförstånd med varandra och inga väsentliga hinder finns för nyetablering av företag (prop. 1992/93:56, s. 66). Vid analysen skall kommissionens speciellt för ändamålet framtagna ”Riktlinjer för marknadsanalyser och bedömning av betydande marknadsinflytande i enlighet med gemenskapens regelverk för elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster” tillämpas. Riktlinjerna bygger på en anpassning av de konkurrensrättsliga principerna för att möjliggöra en s.k. ex ante-bedömning.

Vidare föreskrivs att de enligt 5 § fastställda marknaderna skall analyseras fortlöpande. En sådan analys bör lämpligen ske årligen och därutöver när det är påkallat till följd av icke obetydliga förändringar i marknadsutvecklingen.

Skulle myndigheten finna att konkurrensen inte är effektiv på den analyserade marknaden skall myndigheten enligt *andra stycket* identifiera de företag som har ett betydande inflytande på marknaden. Vad som avses med begreppet betydande inflytande framgår av 7 §. När ett företag med betydande inflytande har identifierats skall det förpliktas till en lämplig och i det enskilda fallet anpassad skyldighet i enlighet med vad som anges i andra stycket.

Enligt *tredje stycket* skall myndigheten upphäva särskilda skyldigheter som har ålagts den som har eller har haft ett betydande inflytande på en marknad, om en analys enligt första stycket visar att det råder effektiv konkurrens på en marknad. Skyldigheterna har då tjänat ut sitt syfte. Andra företag kan påverkas av att skyldigheten upphör. Dessa skall därför ges rimlig tid att anpassa sin verksamhet efter beslutet.

I *fjärde stycket* föreskrivs att myndigheten skall samråda med berörda utländska myndigheter om åtgärder enligt första till tredje styckena när det gäller sådana gränsöverskridande marknader som fastställts i särskilt beslut av kommissionen (se avsnitt 20.1). Som *Lagrådet* påpekat är det givetvis inte avsikten att en svensk och en utländsk myndighet gemensamt skall fatta beslut i ett ärende som rör myndighetsutövning mot enskild. Bestämmelsen har omformulerats så att detta framgår.

8 kap. 7 §

Genom paragrafen genomförs artikel 14.2. i ramdirektivet. Genom bestämmelsen införs en legaldefinition av vad som avses med att ett företag har ett betydande inflytande på en bestämd marknad. Begreppet betydande inflytande överensstämmer med konkurrensrättens begrepp dominerande ställning, vilket innebär att myndigheten måste göra sin bedömning av ett företags ställning mot bakgrund av den konkurrensrättsliga praxis som förekommer på området. Ett företag kan i princip anses ha ett betydande inflytande dels ensamt på den bestämda marknaden, dels på en marknad som är närliggande den som företaget har betydande inflytande på, dels tillsammans med annat företag.

Kommissionens riktlinjer för marknadsanalys och bedömning av ett företags betydande på marknaden, som bygger på konkurrensrättsliga principer, ger tillsammans med bilaga II till ramdirektivet vissa kriterier som kan tjäna som vägledning, särskilt vid bedömningen av om det föreligger en gemensam dominerande ställning, se avsnitt 20.1.

Förfaranden för samråd

8 kap. 8 §

Genom paragrafen genomförs artikel 12.2 i ramdirektivet och artikel 14.1 i auktorisationsdirektivet. Någon direkt motsvarighet till samråd finns inte i lagen om radiokommunikation (LRK) eller telelagen. Förvaltningslagen är därför tillämplig. Enligt 17 § den lagen får ett ärende inte avgöras utan att den som är sökande, klagande eller annan part har underrättats om en uppgift som har tillförts ärendet genom någon annan än honom själv och fått tillfälle att yttra sig över den, om ärendet avser myndighetsutövning mot någon enskild. Partsbegreppet enligt förvaltningslagen är mer begränsat än begreppet berörda parter i direktivet.

Samrådsförfarandet i nu aktuella fall är motiverat av den betydelse ett tillstånd att få använda radiosändare eller nummer för elektronisk kommunikation har för olika intressenter. En ändring av tillstånden kan få relativt stora konsekvenser för dels tillståndshavaren, dels andra berörda parter. Vem som är att anse som en berörd part får avgöras från fall till

fall. Emellertid torde frågan i de allra flesta fall inte kräva några särskilda överväganden eftersom det inte ställs upp något krav på i vilken form de skall ges tillfälle att yttra sig. Ett sätt som torde kunna användas regelmässigt är att information ges via myndighetens webbplats på Internet.

Lagen innehåller inga regler om ändring av tillståndsvillkor på tillståndshavarens egen begäran eller i övrigt till förmån för tillståndshavaren. Detta följer redan av förvaltningsrättsliga grundprinciper. Inte minst för dessa fall har samrådsskyldigheten enligt denna paragraf stor betydelse. Det bör då krävas tämligen starka skäl för att begränsa tiden för yttrande till kortare tid än fyra veckor.

Samrådsförfarandet har behandlats i avsnitt 20.2.

8 kap. 9 §

Genom bestämmelsen genomförs artikel 33 i USO-direktivet. I nationell rätt saknas, förutom vad som följer av 17 § förvaltningslagen för parter och 13 § samma lag om remissförfarande, motsvarighet till direktivets samrådsförfarande. Genom paragrafen öppnas således upp för att ge konsument- och andra slutanvändarorganisationer, som inte är parter, möjlighet att yttra sig innan myndigheten fattar beslut i en fråga av slutanvändarrättsligt intresse, se även avsnitt 20.2.

8 kap. 10 §

Genom bestämmelsen genomförs artikel 6 och 15.3 i ramdirektivet, artikel 7.1 b i auktorisationsdirektivet samt artikel 5.3 och 8.4 i tillträdesdirektivet. Bestämmelsen har behandlats i avsnitt 20.2.

I paragrafens *första stycke* ställs ett krav på att en myndighet skall bereda berörda parter tillfälle att yttra sig över ett förslag till beslut om att antingen begränsa antalet tillstånd att använda radiosändare, fastställa en marknad som skiljer sig från kommissionens rekommendation om produkt- och tjänstemarknader eller vidta annan åtgärd som har betydande inverkan på en bestämd marknad. Det klargörs inte i EG-regelverket vad som avses med att en åtgärd har betydande inverkan på marknaden i fråga. Klart får dock anses vara att åtgärden skall vara så ingripande att den påverkar även andra aktörers ekonomiska förhållanden. Så torde vara fallet med ett flertal beslut om tillträdesåtgärder enligt 4 kap. 8 § och om prisbegränsande åtgärder enligt 4 kap. 11 §. Den närmare innebörden av begreppet måste dock överlämnas till rättstillämpningen att bestämma.

Av *andra stycket* följer att samrådsförfarandet enligt första stycket inte behöver iakttas vid en tvist som har hänskjutits till prövning enligt 7 kap. 10 §.

8 kap. 11 §

Genom paragrafen genomförs artikel 7.3 i ramdirektivet samt artikel 8.5 i tillträdesdirektivet.

I *första stycket* föreskrivs en samrådsskyldighet med Europeiska gemenskapernas kommission och med behöriga myndigheter i andra stater inom EES. En förutsättning för samrådsförfarandet är att myndigheten avser att fatta ett beslut om fastställande av relevant marknad, identi-

fiering av företag med betydande inflytande på marknaden eller en särskild skyldighet avseende samtrafik eller annan form av tillträde, avseende reglering på slutkundsmarknaden eller avseende tillhandahållandet av minimiutbudet av hyrda förbindelser. En andra förutsättning är att åtgärden skulle kunna påverka handeln mellan medlemsstaterna. I direktivet anges att sådan påverkan kan uppstå genom åtgärder som direkt eller indirekt, faktiskt eller potentiellt, skulle kunna påverka handelsmönstren mellan medlemsstater på sådant sätt att det skulle kunna utgöra ett hinder för den inre marknaden. Det rör sig om åtgärder som har omfattande konsekvenser för operatörer eller användare i andra medlemsstater, bl.a. åtgärder som påverkar priserna för användare i andra medlemsstater, åtgärder som inverkar på ett i en annan medlemsstat etablerat företags möjligheter att tillhandahålla elektroniska kommunikationstjänster och, i synnerhet, åtgärder som inverkar på möjligheterna att tillhandahålla tjänster på gränsöverskridande basis samt åtgärder som påverkar marknadsstrukturen eller tillträdet till marknaden och som har konsekvenser för företag i andra medlemsstater.

Av *andra stycket* framgår att Europeiska gemenskapernas kommission skall underrättas om en myndighet avser att införa, ändra eller upphäva en skyldighet som beslutats enligt denna lag till följd av internationella överenskommelser.

Bestämmelsen har behandlats i avsnitt 20.2.

8 kap. 12 §

Genom bestämmelsen genomförs artikel 7.3–5 i ramdirektivet.

För att samrådsorganen skall få rimlig tid att yttra sig över en åtgärd föreskrivs i *första stycket* att beslut får meddelas tidigast en månad från det att underrättelse har skett, eller den senare tidpunkt som kan följa av 10 §.

Av *andra stycket* följer att ett beslut som fastställer en marknad som skiljer sig från kommissionens rekommendation eller som avser identifiering av företag med betydande inflytande på marknaden inte får meddelas förrän ytterligare två månader förflutit, om kommissionen inom den tid som följer av första stycket meddelat att den överväger att inte godta förslaget. Annars gäller den i första stycket angivna fristen.

I *tredje stycket* framgår att kommissionen har viss vetorätt vad gäller definitionerna av relevanta produkt- och tjänstemarknader samt identifiering av företag med betydande marknadsinflytande.

Bestämmelsen har behandlats i avsnitt 20.2.

8 kap. 13 §

I paragrafens *första stycke* föreskrivs ett undantag från de samrådsförfaranden som anges i 10 och 11 §§. Enligt bestämmelsen, som har stöd i artikel 7.6 i ramdirektivet, får en åtgärd vidtas omedelbart om det krävs för att säkerställa konkurrensen på en bestämd marknad eller för att skydda användarnas intressen. Det framgår inte av direktivet vilka omständigheter som krävs för att ett avsteg från samrådsförfarandet skall få göras. Det bör dock vara fråga om allvarliga brister som kan leda till t.ex. ekonomiska förluster av större omfattning eller till att nödvändiga

8 kap. 14 §

Genom paragrafen genomförs artikel 6 i ramdirektivet.

Ändring av beslut i vissa fall

8 kap. 15 §

Bestämmelsen, som har sin huvudsakliga utgångspunkt i artikel 16.3 i ramdirektivet, är grundläggande för lagens utgångspunkt att reglering genom skyldigheter endast skall ske i den utsträckning det är nödvändigt för att säkerställa fungerande konkurrens och slutanvändarnas intressen. Skyldigheterna, men även villkor för tillstånd m.m., skall därför ändras eller upphävas om syftet med skyldigheten inte längre kvarstår.

Regleringen i paragrafen träffar alla former av skyldigheter. Det innebär att även skyldigheter om åtgärder för att säkerställa effektiva kommunikationer enligt 4 kap. 3 § och om tillhandahållande av samhällsomfattande tjänster omfattas.

Bestämmelsen har, såvitt avser åtgärder när den berättigade enligt ett beslut enligt 4 kap. inte fullgör sina åtaganden, behandlats i avsnitt 17.5.

Särredovisning i vissa fall

8 kap. 16 §

Genom bestämmelsen genomförs artikel 13.1 i ramdirektivet. Bestämmelsen saknar direkt motsvarighet i telelagen. Den avser att säkerställa att otillåten korssubventionering inte sker mellan verksamhet enligt lagen och annan verksamhet med särskilt tillstånd, t.ex. enligt ellagstiftningen. Bestämmelsen har behandlats i avsnitt 20.4. Se även 4 kap. 7 §.

Avgifter

8 kap. 17 §

Genom bestämmelsen genomförs artikel 12 i auktorisationsdirektivet. Den har behandlats i avsnitt 21.1.

Paragrafen motsvarar 43 § telelagen och 15 § LRK. Liksom i sistnämnda bestämmelse anges att grunden för uttag av avgift är kostnaden för myndighetsverksamhet enligt lagen. Uttag därutöver får inte förekomma. Som angetts i avsnitt 21.1 kan avgifternas exakta storlek anges i verkställighetsföreskrifter.

Avgiftsuttaget är inte begränsat till att täcka enbart administrativa kostnader för handläggning av ansökningar och tillståndsgivning. Också andra kostnader som är relaterade till förvaltning av anmälnings- och tillståndssystemet samt kontroll av lagens efterlevnad skall täckas av avgifter. Häri kan inbegripas kostnader för en myndighet för koordinering

av satellitverksamhet, visst annat internationellt arbete, administrering av avgiftsuttag och marknadsanalyser.

Tillstånd att använda radiosändare för viss radioanvändning och tillstånd att använda enskilda radiosändare inom denna användning får enligt 3 kap. 9 § meddelas vid skilda tillfällen. Avgift för att behandla en ansökan om tillstånd kan debiteras vid båda tillfällena. Avgift kan också utgå för att en viss verksamhet är anmäld. När det gäller avgift för att inneha ett tillstånd bör dock inte den omständigheten, att tillståndet delats upp i viss användning och enskilda sändare och meddelats vid skilda tillfällen, innebära att det föreligger mer än ett tillstånd att använda radiosändare.

8 kap. 18 §

Paragrafen har behandlats i avsnitt 21.3. Den har sin motsvarighet i 43 § telelagen. Till skillnad från telelagen anges här föreskriften om avgiftsuttag och grunderna för detta direkt i lagen. Den exakta storleken får anges i verkställighetsföreskrifter. Dessutom är tillämpningsområdet utvidgat till att gälla finansiering av åtgärder mot allvarliga fredstida hot och påfrestningar rörande elektronisk kommunikation.

Överklagande m.m.

8 kap. 19 §

Genom bestämmelsen genomförs artikel 4 i ramdirektivet. Den har sina motsvarigheter dels i 64 § telelagen, dels i 19 § LRK. Bestämmelsen har behandlats i avsnitt 23.

I paragrafen regleras rätten att överklaga beslut som en myndighet har meddelat i särskilda fall enligt lagen och enligt föreskrifter som meddelats med stöd av lagen. Rätten att överklaga omfattar beslut avseende bl.a. beviljande av tillstånd, tillståndsvillkor, särskilda skyldigheter, anmälningsplikt, återkallelse av tillstånd, medgivande till överlåtelse av tillstånd, förbud, förelägganden, erkännande av operatör enligt bestämmelser antagna av den internationella teleunionen samt påförande av avgifter.

8 kap. 20 §

Ett beslut som avser identifiering av vilka företag som har betydande inflytande på en marknad får, med hänsyn till den tidsutdräkt som annars kan uppstå, enligt *första stycket* inte överklagas. Bedömningen kan ändå omprövas i samband med överklagande av en särskild skyldighet som ålagts enligt 4 kap. 4 § och 5 kap. 13 och 14 §§. En förvalsskyldighet enligt 5 kap. 12 § följer däremot direkt av lagen för den som utpekats som marknadsdominant på marknaden för tillhandahållande av anslutning till och användning av allmänna telefonnät till fast nätanslutningspunkt. Ett beslut som avser identifiering av företag på den marknaden måste därför kunna överklagas.

På *Lagrådets* inrådan har i *andra stycket* tagits in ett klagorand av att beslut enligt 3 kap 7 § endast får överklagas i samband med att ett beslut i fråga om tillstånd att använda radiosändare överklagas.

Bestämmelsen har behandlats i avsnitt 23.

8 kap. 21 §

Ett beslut enligt 7 kap. 4 § innebär endast en underrättelse om att tillsynsmyndigheten överväger att vidta åtgärder. En möjlighet att överklaga ett sådant beslut – som enligt huvudregeln och i enlighet med artikel 10 i auktorisationsdirektivet måste föregå varje föreläggande att efterleva lagen eller skyldigheter, villkor eller föreskrifter som meddelats med stöd av lagen – skulle riskera att tillsynsmyndighetens möjligheter att agera inom rimliga tidsramar begränsades väsentligt. Ett beslut om en sådan underrättelse bör därför inte gå att överklaga. Beslutet är närmast att jämföras med ett förberedande beslut. Ett överklagandeförbud innebär inte heller någon risk för rättsförlust.

8 kap. 22 §

Skyldigheter enligt denna lag skall rätta till missförhållanden som kan begränsa konkurrensen och som kan missgynna slutanvändarna. Detta kräver, speciellt på det dynamiska området för elektronisk kommunikation utgör, ofta skyndsamma ingripanden till undvikande av skada m.m. Det föreskrivs därför att beslut enligt lagen eller föreskrifter meddelade med stöd av denna skall gälla omedelbart, om inte annat bestäms. Överklagandeinstansen har dock enligt allmänna förvaltningsrättsliga regler möjlighet att inhibera ett sådant beslut.

30.2 Förslaget till lag om införande av lagen (2003:000) om elektronisk kommunikation

1 och 2 §§

Bestämmelserna har behandlats i avsnitt 26.

3 §

Skyldigheter på områdena förval, sammankoppling av nät, särredovisning, tillhandahållande av nätkapacitet för mobila teletjänster, roaming, samtrafik, tillhandahållande av nätkapacitet i fasta nät samt skyldighet att iaktta viss taxa för telefonitjänst och hyrda förbindelser skall fortsätta att gälla, till dess dessa skyldigheter regleras i nytt myndighetsbeslut eller upphävs. Med denna bestämmelse kommer även sådana förelägganden, förbud och andra beslut som meddelats för att precisera skyldigheterna att äga giltighet under övergångsperioden.

Bestämmelsen har behandlats i avsnitt 26.

Bestämmelsen har behandlats i avsnitt 26.

5 §

I *andra stycket* klargörs att tillstånd enligt telelagen, eller motsvarande äldre bestämmelser, för tillhandahållande av mobila teletjänster eller nätkapacitet för sådana tjänster skall anses meddelade enligt 3 kap. 1 § lagen om elektronisk kommunikation för samma radioanvändning. Detta är i överensstämmelse med vad som anges i 9 § samma kapitel om att tillstånd att använda radiosändare för viss radioanvändning får meddelas vid annat tillfälle än då tillståndet att använda enskilda radiosändare inom denna användning meddelas. Beträffande tillstånd som avser de enskilda radiosändare som behövs för mobilsystemen (basstationer) och som är meddelade enligt lagen (1993:599) om radiokommunikation (LRK) blir i stället 6 § i denna lag tillämplig i övergångsförfarandet.

Bestämmelserna har behandlats i avsnitt 26.

6 §

Bestämmelsen innebär att radiotillstånd som meddelats med stöd av LRK kommer att fortsätta gälla med stöd av den nya lagen och för den tillståndstid som anges i det ursprungliga beslutet. Beträffande teletillstånd för verksamhet som förutsätter användning av radiosändare och tilldelning av frekvensutrymme, såsom är fallet för NMT-, GSM- och UMTS-tillstånden, gäller särskilda bestämmelser, se 7 § 2.

Bestämmelsen har behandlats i avsnitt 26.

7 §

Det nya regelverket innebär en övergång från ett system som förutsätter tillstånd för att bedriva televerksamhet, till ett system med anmälningsplikt för att bedriva motsvarande verksamhet inom området elektronisk kommunikation. Tidigare beviljade teletillstånd upphör att gälla. Såvitt avser tillstånd för televerksamhet som inte förutsätter frekvensutnyttjande, innebär övergången från tillstånd till anmälan att de tidigare meddelade tillståndsvillkoren måste upphöra och vid behov ersättas av motsvarande skyldigheter i särskilda beslut. Beträffande teletillstånd för tillhandahållande av mobila teletjänster eller nätkapacitet för mobila teletjänster innebär övergången till det nya regelverket ytterligare komplikationer. I dessa teletillstånd har villkor beträffande täckning, utbyggnad och utbyggnadstakt som regel meddelats (så är fallet t.ex. i UMTS-villkoren), ofta som en följd av tillståndshavarens egna utfästelser under ansökningsförfarandet. Att upphäva tillståndsvillkoren före tillståndstidens utgång skulle innebära ett upphävande av täcknings- och utbyggnadskraven.

Bestämmelsen innebär att vissa av villkoren i teletillstånden för mobila teletjänster och nätkapacitet för mobila teletjänster skall anses som tillståndsvillkor meddelade med stöd i den nya lagen. De villkor som

avses här gäller bl.a. täckning, utbyggnad och utbyggnadstakt, vilket är av särskild betydelse för UMTS-tillstånden. Prop. 2002/03:110

Bestämmelsen har behandlats i avsnitt 26.

8–21 §§

Bestämmelserna har behandlats i avsnitt 26.

22 §

Om Post- och telestyrelsen tidigare har utfärdat föreskrifter och dessa strider mot nya föreskrifter som riksdagen eller regeringen beslutat, bör givetvis myndighetens föreskrifter upphävas så att inga missförstånd uppstår. Skulle så inte ske kan myndigheten själv upphäva sina föreskrifter endast så länge myndigheten har kvar sitt bemyndigande. Bestämmelsen innebär att det även därefter finns stöd i lag för att regeringen skall kunna upphäva myndighetens föreskrifter, för att undvika att de myndighetsföreskrifter som strider mot lagen står kvar.

30.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1998:31) om standarder för sändning av TV-signaler

I och med att lagen i vissa avseenden skall omfatta även digitala ljudradiosändningar bör lagens namn ändras till lag om standarder för sändning av radio- och TV-signaler.

1 §

I denna paragraf hänvisades tidigare till direktivet 95/47/EG om tillämpning av standarder för sändning av televisionssignaler (TV-standarddirektivet). Detta direktiv har upphört i och med ikraftträdandet av de nya direktiven om elektronisk kommunikation. Bestämmelserna från direktivet 95/47/EG återfinns numera i de i paragrafen angivna direktiven, varför lagen bör hänvisa till dessa i de delar de innehåller bestämmelser om tillämpning av standarder för sändning av digitala ljudradio- och TV-signaler.

2 §

Paragrafen har ändrats med anledning av att det i artikel 6.1 i tillträdesdirektivet anges att medlemsstaterna skall säkerställa att vissa villkor tillämpas när det gäller villkorad tillgång till digitala radio- och TV-sändningar till tittare och lyssnare inom gemenskapen, oavsett överföringssätt. Bestämmelsen har behandlats i avsnitt 24.2.

3 §

Bestämmelsen har tidigare innehållit en begränsning beträffande vidare-sändning av TV-tjänster i bredbildaformat till vidaresändningar i kabelnät. Någon sådan begränsning medges inte i tillträdesdirektivet. Änd-

ringen innebär att skyldigheten att vidareända TV-program och andra tjänster gäller generellt för alla nät för elektronisk kommunikation i vilka det distribueras TV-program till allmänheten. I nuvarande lydelse av denna paragraf, andra stycket, andra meningen har det funnits ett undantag för sådana kabelnät som från en huvudcentral betjänar färre än 2 000 bostäder. Någon möjlighet att göra ett sådant undantag i nationell lagstiftning återfinns inte i tillträdesdirektivet. Bestämmelsen anknyter till formuleringen i artikel 4.2 i tillträdesdirektivet. I denna artikel används begreppen TV-tjänster och program.

Vad som menas i *andra stycket* med att ett nät inrättats för distribution av digitala TV-tjänster framgår inte av direktivet. Enligt regeringens mening bör begreppet tolkas relativt vidsträckt. Nät som inrättats för distribution av digitala televisionstjänster skall sålunda anses inbegripa såväl nät som ursprungligen uppförts för detta ändamål och nät som senare ändrats för att kunna distribuera sådana tjänster. Skyldigheten att vidareända TV-tjänster och program i bredbandsformatet 16:9 gäller endast för digitala nät och sändningar.

Bestämmelsen har behandlats i avsnitt 24.2.

6 §

Paragrafen har formulerats om, mot bakgrund av det utvidgade tillämpningsområdet enligt tillträdesdirektivet, till att avse regler även kring system för villkorad tillgång till digitala ljudradiosändningar. Tidigare angavs att föreskrifterna fick gälla överföring i kabelnät. Detta har i stället angivits till nät för elektronisk kommunikation, med vilket avses nät vari distribueras ljudradio- eller TV-program till allmänheten.

7 §

Paragrafen är omformulerad med utgångspunkt i bilaga 1, del 1 b tillträdesdirektivet. Ändringen innebär i huvudsak ingen saklig ändring, men med den nya formuleringen vänder sig bestämmelsen generellt till den som tillhandahåller tjänster för villkorad tillgång. Bestämmelsen om skyldighet att föra separata räkenskaper återfanns tidigare i 9 § denna lag. Bestämmelsen har behandlats i avsnitt 24.2.

8 §

Eftersom bestämmelserna skall gälla system för villkorad tillgång både för digitala ljudradio- och TV-sändningar behöver paragrafen ändras. Paragrafen är delvis omformulerad med utgångspunkt i bilaga 1, del 1 c tillträdesdirektivet. Bestämmelsen har behandlats i avsnitt 24.2.

9 §

Paragrafen upphävs. Bestämmelsen har inarbetats i 7 §.

Bestämmelsen upphävs. Möjligheten att föreskriva en skyldighet för programföretag att tillhandahålla en prislista fanns tidigare i artikel 4 c andra stycket TV-standarddirektivet. Någon motsvarighet återfinns inte i de nya direktiven om elektronisk kommunikation.

15 §

Paragrafen har ändrats som en följd av att nuvarande 9 och 10 §§ upphör att gälla.

30.4 Förslaget till lag om ändring i lagen (2000:121) om radio- och teleterminalutrustning

1 §

I *tredje stycket* införs en hänvisning till lagen om elektronisk kommunikation som ersätter de tidigare hänvisningarna till lagen (1993:599) om radiokommunikation (LRK) och telelagen (1993:597). Ändringen är en följd av att LRK och telelagen kommer att upphävas i samband med att lagen om elektronisk kommunikation träder ikraft. För att hänvisningarna skall harmoniera med de begrepp som används i lagen om elektronisk kommunikation ersätts också begreppet ”televerksamhet” i sista ledet med uttrycket ”tillhandahållande av elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster”. Ändringarna är endast av redaktionell art.

4 §

I *andra stycket* ersätts hänvisningen till LRK med en hänvisning till lagen om elektronisk kommunikation. Ändringen är endast av redaktionell art.

7 §

I ett nytt *tredje stycke* förs över bestämmelsen från 19 § telelagen om operatörernas plikt att offentliggöra de gränssnitt som tillhandahålls mot det allmänt tillgängliga telenätet och att informera tillsynsmyndigheten om de tekniska specifikationer som enligt operatören skall följas vid anslutning till dennes nät.

Bemyndigandet i *fjärde stycket* motsvarar det i 22 § telelagen.

10 a §

Hänvisningarna till 5 § telelagen och 3 § LRK ersätts med en hänvisning till 2 kap. 1 § samt 3 kap. 1 § lagen om elektronisk kommunikation. Föreskriften om avgiftsuttag och grunderna för detta anges direkt i lagen, se avsnitt 21.1. Avgifternas exakta storlek får anges i verkställighetsföreskrifter.